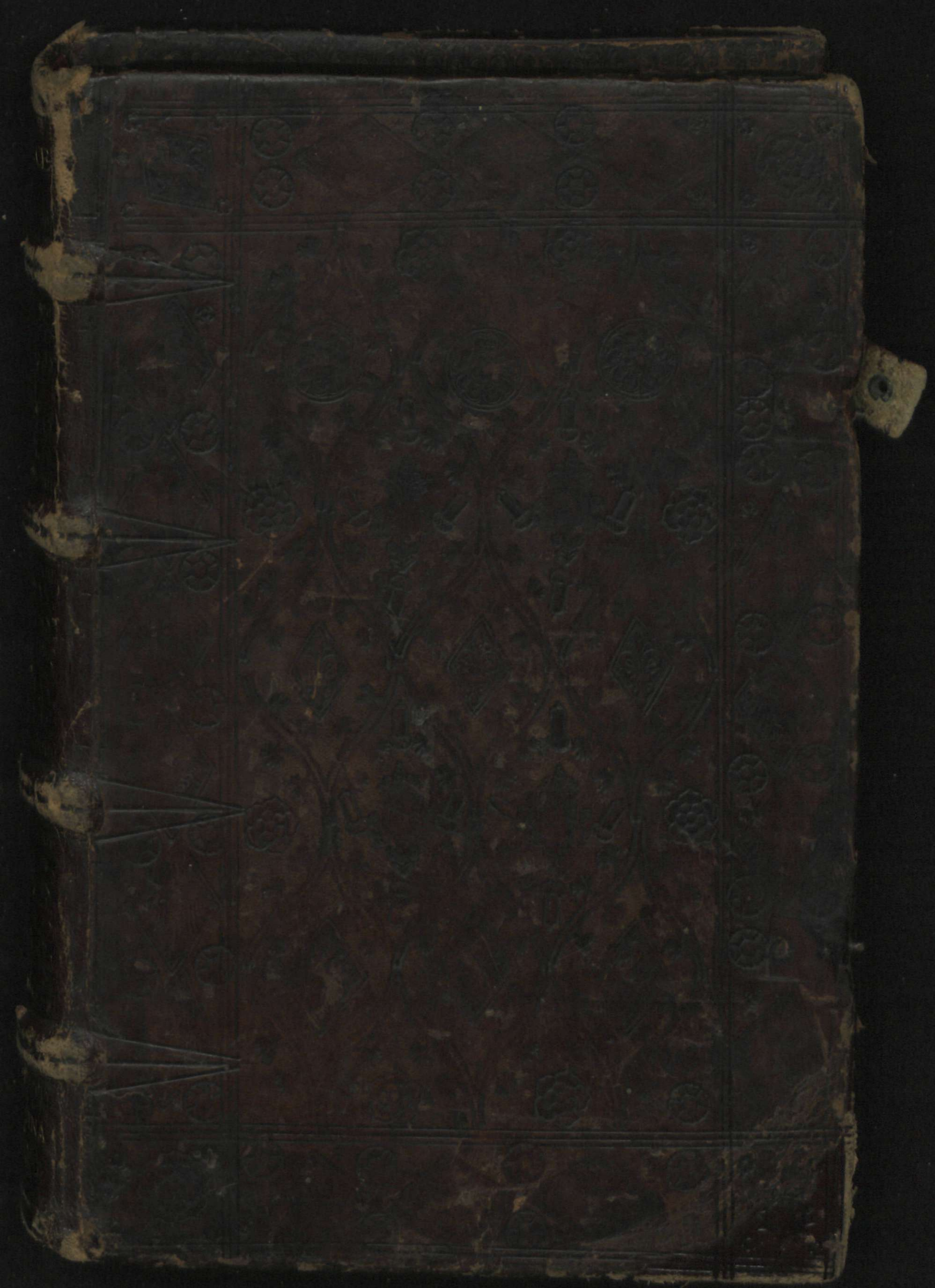

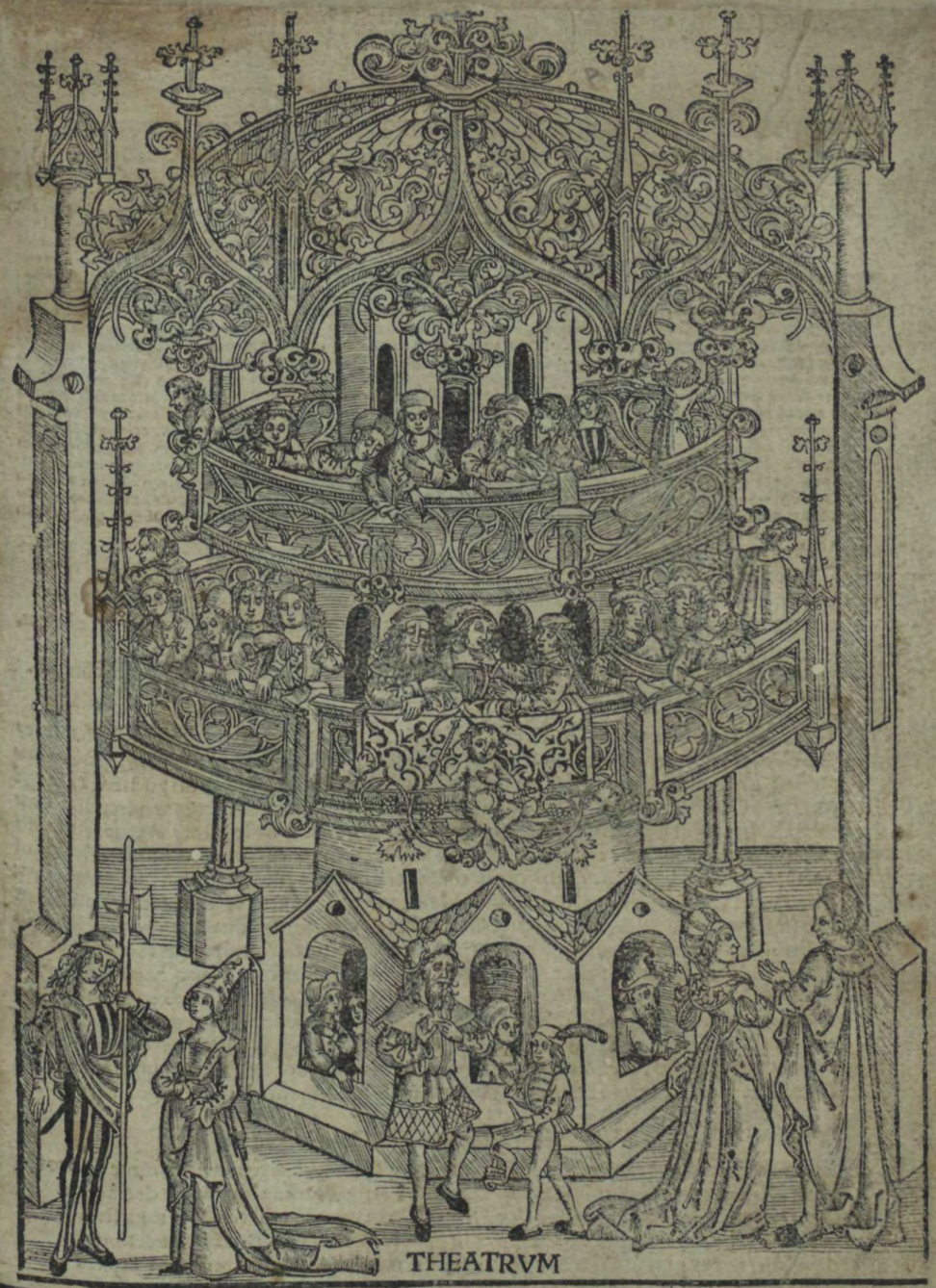
cc
NL NBO / HAKK

I/aa 1/5432

Augsb. (Strassburg) 1499

58 / 1071

Terentius

THEATRVM

Terenti cũ

Directorio — Vocabulorũ Sententiarũ artis Comice

Glosa iterlineali

Cometarije — Donato Guidone Ascensio

Ex Libris Valentini Smenskoi

IACOBVS LOCHER PHILOMVSVS POETA ET ORATOR LAVREAT⁹S.
Iohāni grūniger librorū impressori ac ciui Argeñ. prudenti & honesto. In laudē Therētij .S. P.

Vblii Therentii Afri Comediarum scriptoris eminentissimi, sex integras fabulas ex Menandro greco tran-
p tas. a te nuper impressas concinnatas, ac lepide collectas oculis (vt plauutus ait euclio) emissitiis perspexi, in quibus non solum defecatam Comedie facundiam: mundum q̄ bellum sermonem q̄ vafrum comperi ve-
rum etiam personatos ludios: histriones dicaculos: omniumq; introductorum hominum imagines lucidas congrueq; ad aptatas / contemplatus sum. Placuere et mihi inter cetera: que Therentianis fabulis inserta conspexi marginalis expositio: interlinealis explanatio: et antiquitatum pura sinceraq; commemoratio: cur sit: fidelissime Iohannes: vt dubitare non possim. q̄ si Therentiꝰ a superis descenderet: Aut ab Elysiis campis pedē huc reuocaret: hasce q̄ suas nouiter exaceatas fabulas conspicaretur. haud dubie suas esseret de primo fōte hausas autumaret. In hoc opere Amphiteatri spaciosus circulꝰ conspicitur: Subsellia theatrica Auleis amicta: Tapetis ornata Ostroq; Tyrio decorata: et Synthesi quadā elegantissima: picturisq; admirantibus vermiculata cernuntur. in caueis stant ordines spectantium: in Scamnati et proscenio histricus imperator: cum delegata ludionum caterua gestit: plausumq; ab spectatoribꝰ aucuparur. Quis non existimet cum pictum spectaculū: Effigiatasq; fabellas In hoc facundissimo ac politissimo opere cōspicit. se romanū pompeianūq; Theatrū inuisere. Viua omnia sunt: que tamen ad vmbram theatricam ad harenam palestricam ac viteimagines a poeta nostro excogitata sunt. Marcū Actium Plautum Vatem clarissimum huic nostro Therentio ob vetustatis acrimoniam: natiuamq; latialis lingue viuacitatem gralatorio quodam gradu ante positum video: hic tamen / cum ingenio maxime polleat: et artificio summo cuncta faciat: meritis laudibus efferendus est: et etiam vetustissimis Comediarum scriptoribus ad numerandus sententiis namq; crebris multas. ad bene beateq; viuendum optimates: et verborum iocorumq; elegantiis atq; dicteriis refertissimas. Consilio opiparas, produxit. Sed quia meum non est iudicare: quem locum inter Comicos poetas Therentius habere mereatur: audeamus si lubet doctissimum litterarie rei publice censorem volcatium Sedigitum: qui auctore Aulo gelio. hisce versiculis lambicis de Comicorum poetarum reputatione ac gradu censet.

Multos Incerto certare hanc rem vidimus
Palmam poete Comico cui deferant.
Cum me iudice errorem dissoluam tibi
Contra vt si quis sentiat: nihil sentiat.
Cecilio palmam statuo de Comico/
Plautus Secundus facile superat Ceteros
Dein Neuius quis seruet: precio In tertio est.
Si qd quarto detur dabit licinio
Post insequi licinium facio Attilium/
In sexto consequitur hos Therentius.
Turpilius septimus: Trabea octauum obtinet.
Nono loco esse facile facio luscium
Decimum addo Antiquitatis causa Ennium.

ISTVD EST. mi Ioannes: iudiciū de pstātia Comicorū poetarū. iterquos solio Therētij sex integre fabule nobis ab interitu: ac carie vetustatis oblate sunt: cū tn multis cognitū fuerit: vt ælius donatꝰ testat. Therentiū plures Comedias scripsisse: q̄ ad posteritatis memoriā nō puenere, Hūc igit elegātissimū Comicū/et pueri et Senes: omiq; mortaliū gen⁹ plegāt: qui morū atq; virtutū doctor est affabilis: In cuiꝰ denicq; fabulis: veluti in purgatissimo quodā speculo quisq;/et vitia: et virtutū dotes contueri potest. humane vite cursū optimis ac saluberrimis cōsilijs instituit: Insātes lacte dulcissimo fouet et omnis homines qualicunq; conditione preditos / dictis et scriptis sustentat vt vix a vero tramite: Callecq; sincero ab errare valeant hūc. quicūq; Comicus videri cupit: Imitari debet: In quo sentētiarū grauitas: inductionū subtilitas: verborū copia atq; iucūditas: tanq; exfōte limpido semp fluctis indelinctibꝰ scaturiente: manār. Quēadmodū enī: vt diuꝰ ac gloriosus Hieronimus scribit: Romani duces: Camillos: fabritios: Regulos: Scipiones Imitanī: poete itaq; homerū: Vergiliū Menādrū et Therētiū emulēt: pcipue iugt Therētiū. In q̄ mira dicēdi copia magna psonarū pōpa Sollicitaq; Amatorū cura continet. Sed tibi inprimis studiosa iuuentus grates gratias referre debet q̄ ad cōmunē studiosorū adolescentū cōmoditatē: frugemq; et dicēdi et viuēdi lucūdissimā: hoc opꝰ figuris: explanationibꝰ: Scenisq; pulcherrimis effigiatū In quo opere quidē: vt inpantheo oēs dij spectabant: ita mores cunctorū hominū: factaq; mortalia conspitiunt. Vale ex Ingolstadensi.

Ad lectorem Epigramma eiusdem Philomusi

Pegmata cessa volet qui contemplare Therenti
Et lusus lepidos: blandidicosq; sales:
Qui volet et nitidi spectacula pulchra theatri/
Visere: Comedi gestaq; grata vafri:
Qui volet et mores hominū spectare pphanos:
Consutosq; dolos: Sacrilegumq; nefas:
Qui volet et contra/ virtutes discere claras:
Et vite specimen: eloquiumq; vetus:
Spectatum veniat tetrica non fronte disertos
Sermones: quos hec pagina docta canit.
Induat et pedibus soccos: et comica serta
Imponat capiti: non sine laude: suo.
Argutas: lepidas/ facundas/ atq; dicaces
Audiet hic voces: melliflueq; iocos.
Et simul in picto Comedos Scemmate vafros
Spectabit: lector si sapit ista legat:

Biblioteca Centrală Universitară
BUCUREȘTI
IV 09/223
Inventar CV 1439

Therentij Directorium Vocabulorum vocabularij vicem supplens incipit.

De littera A

Bdicare i p
a Abijcio lxv l
Absurdū xcvii q
Abuti ii f
Abigere xcviii b
Ac xxiii q
Accerso xvi r xliii k
Accingere lviij s
Actuare ciiij i
Ad xx i Adeste iij b
Adesdum iij d
Adire xvi c
Adiutor lxxxi c
Adoriri xiiij v xix a
Adornant xliij v
Admiratio xxi x
Aduentus xxxv m
Aduocatus lxi q
Age xxxvi z lxxvij o
Agere xx a
Agnoscere i q
Affectare lxviij e
Affinis lxxxij i
Ain xxv b
Ait xxxij l
Aiunt x k
Alacris xxxvi m
Amans lxx k
Amator lxx k
Amare xlv m
Amittere lxxi b
Amoliri xx x
Amouere cij r
Angiportus cij h
Annona xxi i
Appagesis xlix b
Apostopesis xxi h
Applicuit xiij y
Appellere ij b
Appulit xiij y
Apparari xix l lxxiij x
Apueris lxv a
Aridum lxxiij n
Ariolare cxli f
Arraboni lxxiiij m
Arrideo xxxv x
Assentatio xxxix a
Assideo lxiij r
Aspernari cxxxix y
Asperum lxxi q
Astu liiij a
Attat v v xlvij a
Attingere xci t
Au xxi q xxxiij h
Aucupare xxxv s
Aucupium xxxv s
Ausim liij s
Audacia lxviij n
Augeꝫ animus lxvi b
Auferre iij b
Auaritia cxxxix k
Auellere xli l

De littera B

Basium xxx c
Bolus lxvi d
Bolus xcix x
Bruma cxlvi n

De littera C

Calamitas xxxi f
lxx x
Calotechnus xlvij n
Canis l k
Capio lxxij m
lxxxij f
Captus est iiij i
Caput xiij l
Capitulum xli s
Carnifex vi m
Caro lxxix i
Casa cx l viij c
Cedo xx g
lxvi b lxxij k
Cella cij q
Cellarium cij q
Censeo xxxiiij k
Celum cix i
Certum li f
Certatio xcij g
Ceruix lxix o &c p
Cessare xxxviij p
Cesia lxxxv n
Cetarij xxxv h
Cibus iiij b
Ciprum xcij l
Circūspectare xxxvi r
Clemens iij l
Clementia vi d
Cliens lvij m
Concaluit lxviij m
Coire xlij a
Coitio lxij c
Cōdamatū est xxxvij r
Cōcurrere xxxv f
Condaue xliij y
Cōcludere xlvi d
Conciliatū ibidem
Cognoscere i q
Conditio iiij d
Condicere lxviij d
Conficio liij e
lxxix l
Confectores liiij e
Confidētia lxxxiiij f
Conflicto iiij b
Colaphus xci t
Colere lxx l xcviij
Colloquium xl t
Consobrini xxij g
Conius i r
Cōmendo liij v
Cōmereri v m xci x
Cōmitigari lvij i
Cōminari lxv g
Cōmutare xij h
Committere viij d
vij d
Cōminisse vij x lxxix h
Cōsiliū xxxv r cviij v
Conspicor xxxviij o
Cōtemplari lxiiij f
Consistere ciij g
Comperiri i m
Conuentio xl t
Conuenire lxxx x
Couertere xcv e
Cōtaminari ij x
Cōtemno xv p
Contus diij b
Cōtinere cxxix p
Copie xlix z
Coram l p
Cordati cvi o
Coriuales xxxvi x
Credere ij e li f
Crepo xciij a clxv l
Crutior xxiiij s
Cudere lxxviij a
Cum liiij l
Cupedinarij xxxv g
Cura curatō curare ij f
Curriculo lxxviij o

De littera D

Datio xl t
Dare verba xxix m
Damnum lxxvij g
Deambulare cxij g
Decernere lxij g vij e
Decrepitus xxxiij b
Decio iij q xv e
lxxvi b
Deditio xl t
Deferbuisse xc y
Defunctum c h
Deficere lxx v
Deierare xxxvij i
Demens xxxiij l
Demiror clxv g
Denicq; cliij n
Deridere cxi a
Deriuatio cxxvij r
Derepente clxv e
Deperire lxxij m
Despicere xxvij y
Despondere i l
Detrimentū lxxi g
Dicere xv d cx o
Dictum xxix p
xli p
Dicaces xxix d
Diecula xx e
Dies naturalis vi i
Differre xij e
Dijudicare clxvi t
Diminutiua i c
Dimittit exercitus li h
Dionisia lxiij r
Discrutior ciij a
Dispergo xcvi e
Diuinare clxx y
Dixi clxvij n
Dolus xli e
Domus cvij m
Donum lvij o
Dorax l i
Dragma lxxiij k
Dudum lxxvij i
Ducere xxxvij d
cxi a vi f

De littera E

Eccos lxvij p
Eccum xvi t
Edicere xliij n
Edicta ibidem
Efferi v n
Efficere iij g
xxiij e
Effutire cxlvij p
Eger lxij a
Egregium iij i
Egrotus vi g
Eho iiij l xxi n
Ehodum xvij l
Elegās xliij z lvij p
Eludere xxxi n
Ellum xxiij a
Elluo lxxxiij p
Emergere xlij k
xcv f
Emungere cxlvi a
Enium xc z
Enimuero lxxxv a
Emittere xxvij x
Ephebus iij h
Equitas lxxxvij l
Eradicare lxxiij c
Erumpere xlij c
Errare lvi b
Errones lxvij s
Esset iij f
Euadere vi e
Euenere lxix p
Euenit xix e
Eunuchus xxxiij m
Eucmere c k
Eusimbolum iij n
Excarnificare lxxix i
Exhereditare i p
Exigere lxvij k
Existimari lxvij l
Exorator lxi d
Expectare xij e
Expetere lxix c
Experiri xcvij y
Expiscari cxxix r
Exponere lxxiij a
Exporgere cx g
Exprimere. xxxi y
Exprobratio iij t
Expuere xxxix r
Extorquere c h
Eya cxlv a

De littera F.

Facetus lxxij k
Facessat cxlv g
Face lxiij o
Facere iij g
Facilis cxi i
Facile xx e
Facilitas lvij y
Facta lvij x
Facto lxij o
Falsum xxxij d
Fames lxxxij y
Famelicus xxxv m
Fastidium lv e
Fauete iij b
Fœlicitas aduersa xxx
vij v
Festiuitas lvij v
Festiuū caput xciij r
Fictum xxxij f
Fides iij k
Fidelis xiij a
Fidi cliij d
Fidicina xl f
Fiducia lxxxiij f
Fingere lxxxi n
Flagella xxxvij m
Flagitium ibidem
Flama ibdem
Flagitare ibidem
Flabellum xliij v
Forū cupedis xxxv e
Forma v r
Fors dxvij f
Fortuna ibidem
Fœdum liij t
Frater i a
Frigere xlvij i
Frugi xliij h li l
lxxij q
Fraus lxxi b
Fructus cxij s
Frumentum lxvij q
Funda l e f
Fundere cvij e
Fundus lxij f
Fungo lxij d
Funus iiij e
Fungitur lxxix a
Furcifer xvij q
Furtum li a
Futilis xxvij e
Futurus i n

De littera G

Gaudeo xxvi q & z
Ganeo lxxxiiij q
Ganeum xcvij g
Ganire cij x
Gratia xvij g
Grandis xxij p
Grandem cv k
Grauior lxxv g
Gratulamur xvi q et z
Genius ix a
Genus i f
Gestire xlij i
Gereo lxxxiiij m
Glicereum i f
Grecisso lxxi p

De littera H.

Habeo xxxvij k
Habeē gratia xlix q
Habitior xxxvi d
Hanc xcvi x
Hariolus cxlvi l
Haruspex cxlvi m
Haruga cxlvij n
Hem xi x xiij e
xvi a lxvij k
Hercule xxi c d
Heus xvij k xvi d
Hic lxix d
Hymen cxij h
Hodie c k
Horrere xxxi c iiij g

De littera I:

Iactare xvij y
Iamdudum lxxvij i
Idoneus xxi c
Ignarus xxxij h
Ignis xxxi d
Illuuies lxvij o
Ille lxix d
Illicet lxxxij t
Inastu lvi t
Inceptare lvi d
Incipere lv z
Iners lxxxiiij m
Inducere xl z
Inducie xxxi r
Inire xij c
Ingratus xxxiiij o
Impeditus xvij n
Impero xxxvij v
Impetrare clxxi f
Imponi xij a
Importunus lxv o
Impotens lxxi m
Impudens xx d
Imprudens xxxij h
Impluuium xlij f
Impulsor lxxxi c
Ineptum lxxxiij b
Ineptus lxxij o
Inhonestus xxxvij d
Insolens xv d
Istitum clxxi t
Insimulare lxiij e
Iusticia lxxv x
Inter xix o
Integrari xix d
Internuntius xxxvi b
lxxvi c
Interloqui lxxvi m
Interdiu ci x
Intendere xli n
Intercipit xxxi h
Intertrimentū lxxi g
Intertrigo ibidem
Inuoluem lij x
Inuertere lxix n
Inuenire xxxiiij c
Inuestigare lxxvi g
Iocari xlij s
Ira cix p
Iratus lxxix q
Iracundus ibidem
Irruere l h
Ire v o
Is xcix h
Iste lxix d
Iugulare ix l
Ius lxxxvij

De littera L

Labascit xciij c
Labra xxxvij f
Labia ibidem
Lacerare clij m
Lactare xvi i xxvi i
Lanij xxxv i
Lasciuia lxxxij p
Lætus xliij hi
Lætari xxvi z
Laudamus xlij y
Leno xci g h
Lapos xxvi b
Lepus xxxix k
Liberalis cxix z
Libido lxvij z
& eodem b
Ligurire liiij n
Limus vel lima xliiij a
Lolarius xxiiij c
Lora xci z
Lucina xiiij o
Ludificari xlv f
Luxuria lxxxvij p

De littera M

Macellum xxxv e
Macerare xcvij z
Maceries cxij l
Macería cxiij a
Macula cxiij e
Maiuscula xli o
Maledicere xxi r
Maliuolus lxiij h
Malum l v lxxij g
Nala lxvij r
Magnifica lxvi o
Matrona xxi q
Mastigia dx h
Mendicus xxij r
Mereo lxij q
Mereor ibidem
Meretricule i c
Mille lxxiiij l
Miror xx p
Miser xl t
Miseram me xxxi a
Misere amara lxv k
Miserari lxxi x
Misereri ibidem
Modestus v t
Monstrum xlv r
Monumenta xlix r
Noror lxiiij z
Morosi clxvij d

Hic Liber dono Oblatus a Mro Do Anno Dni 1[illegible] die 25 [illegible]
Maximiliano Iborowski Collatori Dig
Visicensis Benefactore Conventus nostri Sco
Ordur pro Co

Mulciber clij m
Mulcto iij r
Nusicus lxi k
Musitare xc e
Mutire xv h
Mutuũ xx a xxvij c
Mutio clxxvi f
Mutilare clij m

De littera N

Nancisci clxx f
Narrare xxi p
Nauiter xxxi h
Ne lxxx t
Nebulo xxxv z
Ncdum lxxi m
Negocium ij c
Nequitia lxxi c
Neptunus cix h
Nescire clxviij b
Ni xxxvij z
Nisi l v
Nimirum xlij a
Nihil lxiij c
Nobilis lxvi q
Noster clxxij e
Nostin xiij p
Noua lxvij b
Nona cvij e
Nuncium lxx l
Nulli consilij xvij e

De littera O

O ix s
Obijci ciiij d
Oblatum xcv n
Obfirmare lxxx i
Obnunciare cij k
Obfaturabere lxxx x
Obfecrare lxxxv e
Obfecundare lxxx b
Obferuatio xiij b
lxxxvij b
Obfidere cvij g
Obfonari cxv h
Obfonium xi i
Obticemus li f
Obturbat xxvi a
Obtũdere xlij h lxxxi i
Ociosus xxiiij a xc d
Ocium lxiij f
Oedipus vi h
Offendere lxvij o
Oh cxij c
Olim xvi o
Omen vi o
Omphale lvij h
Optare xxij b
Opera lxij h
Opino lxxvi k
Oratio xxi s ij s
Orator lxi h
Orare lxxxv c
Orcus clxxvi v
Osculum xl c
Os distorquere xlvi e

De littera P

Pamphilus i h
Palam xiiij k
Parascena xxxvi f
Parasitaster cix d
Parcens lxiij a
Particeps lxiij a
Pape xxx k
Pauper xl t
Pax xl t lxxvij l
Pendere lxiiij l i t
Peto xiij k lxxxiiij g
Pedagogus cxxi r
Periculũ xvi f lxv i
Perconctari lxij n
Percontatum cliij b
Percunctatum ibidem
Perdere lxxi y
Pergere lxxxij c
Perficere lv z lvij e
Perplexus l a
Pessulum xliiij c
Phasma xxix g
Phrigia lxxvij m
Piget xcviij m
Pirheum xxvi g
Pistrinum vi l vij m
Pitissare lxxi p
Placidus cxi l
Poeta ij d
Potis ci d
Potior lxviij y
Popularis lxij a
Pollicitatio xij g xv f
Polliceri lxxvij d
Porro lxiiij n
Portare iiij z
Postula xviij x xv f
Poscimus lxxix t
Precium xvij f
Predicare xliij y
Premium xvij f
Preparare lxiij x
Presto sum lxiiij b
Preter xij f
Procedere xl y
Producere lxij e
Procax lxvi n
Procari ibidem
Procus ibidem
Procul clxvij a
Prodere lxxvi c
Proh liij s
Properare lxuij f
Promissio xij g
Promittere lxxvij k
Proluuies lxvij z
Proluuim cxvi g
Pronomen xvij a l e
Prorsus xv n xxxvi p
Propemodum xvij d
Propriũ xx a xxvij c
Proteruus lxxij o
Proteruitas lxxix l
Prouintia lxxij e
Prouiso cxij a
Prudens lxxv y
Pudet xcviij m
Puerpera xiiij m
Puerulus ij o
Pugna liij k
Pugnus xc d
Pulcher xlvi x
Pulpa xxxix l
Pulpamentum ibidem
Putare iiij k & xij q
xlv b lxxi e
Pyreum xxxvi h
Pyrhus l z

De littera Q

Questus iiij e
Querere lxxi f iiij b
Queritare ibidem
Qui xl x ij b
Quippiam xiij z
Quo xix t
Quin lxxviij v cxi b

De littera R.

Rapina xcvij a
Raptio ibidem
Rastrum lxiij s
Receptus lxxxij p
Redux lxx s
Regina xxxij n
Referre xv y
Refert gratia xlix q
Redeo lxxi r
Relinqui xij a
Remoror xxxvi l
Remorari xxi
Reputare xlv b
Requiescere xxxvij p
Res xvi p xxxv i
lxij a
Res muliebris lxvij s
Resipisco xx p
Reticeo lij f
Ridere cxi a
Riscus xlix y
Riualis xxxvij x
Rufus lxxxv m
Ruere xcvi h
Rursus xlvij c

De littera S

Salus cviij m
Sal xxxviij i
Saltem xv r
Sandalium lvij k
Sane xxiiij m
Satisfactio xvij v
Satrapes lxxi l
Sceleros us xlv a
Sceleratus ibidem
Scire iij d
Sciens xxxi z
Scitus xiiij g
Scilicet lxvij a lxxvij z
Scissitari xlij h
Scortari lxv f
Scortum xxxix i
Screare lxix q
Scrupulus xxv i xcij g
Secordes vij b cvi o
Secretus xxij v
Sectari xxx t
Sed xiiij c
Seducere cxi a
Sentire xiiij n
Sepe xxxv l
Sepulchrum v z
Sera xlix i
Seria lxxi s
Sermo xliiij i
Sermonẽ q̃rere xli g
Seruari lxxviij s
Seruitus iij m
Sicophanta xxij q
Signum xxi r
Silicernũ cij v
Simulare iij x
Symalio xcvij c
Simbolũ iiij n xliiij g
Sine xliiij b
Syrestus l i
Sobrius xxij v
Sodes iiij k
Soccus lxij t
Soles xl h
Soluere cx r
Sordidus lxvij a
Sordidata ibidem.
Soror i a
Speras lxij z xij e
xxxij b
Spectator xlij a
Spectande iij f
Spinga vi h
Spoliare clij m
Spondere i l
Stare xx r Statura
xlij t Status xlij t
Stellio xlvi e Stilus
ij s Stolidus xiij n
lxxiij y Storax lxxxvij Scena prima & a
Stulticia xxxix a
Suauiũ xl c Subduce
re cxi a Subduci lij a
Submouere xlij c
Subdolere lxxxi c Sub
sensi lxxi a Subtegmẽ
lxvij x Succẽdi xij b
xiij b Succus xxxvi l
Suffarcinata xxij p
Sumere lxx i ij d
Sumium xxxij o
Rumpinosa lxvi p
Supponere lij a
Suadere xcvij h

De littera T

Tace xci a Tacere vij
e li f Taciturnitas xl
e iij k Tandẽ lvij k
lxxvij i Tãgere xxxix f
Talentum lxiij f
Tantisper lxij d
Techna xlvij n
Tela lxvij n Tẽplũ
lxxiiij f Temulẽta vij c
Temetum ibidem
Temno xv p Teneo
xxxvij k Timor xvij
f Titubare lxix f
Tollere lxxv p Tor
q̃re c h Triclinũ xij v
Tristis xliiij h
Tuber xciij m
Turba lxvij n, Turbo
as ibdẽ Tussis lxix r

De littera V

Vah xvij h Vale xi e
xxxiij r Valere xx n
Vanũ xxxij e Vecor
dia xvij c Vereri xv x
xlv c Verecũdia xvij
m Verũ xxxvij q
Venificus xlvi l
Veterator xij k Veter
nosus xlvij c Vehemẽs
lxxi a Vetus ij i xlvi
b xli i Vero liij d
Vertunus xij k
Vetustus v t
Viceris xxv y Vitia
re i g Vicina lxij a
Vicinitas ibidem
Victus lxxi e Videli
cet lxvij a xcix f
Videndũ est lxxvij s
Vietus xlvi a
Villa lxxvij m Vil
lum cix o Vir lxxv m
Virgo liij y Vitupare
ij m Viuere lxxxij q
Vix lxx x Vltro xxxv
y Vno verbo dicere iij
v Vnus xxxix z
Volupe cxliiij c
Vortant cxliij v
Vro hominẽ xxxv l
Vsus cxij k
Vsuenire lxxij b
Vt lxxiij h ij d
Vti ij f
Vxor i k

FINIS

Directuriū Fdegionū

Esinār maledicere:maleſacta ne noſcāt ſua iii c
d Id arbitror ap̄ prime in vita eſſe vtile: vt nequid nimis. iiii m
Obſequiū amicos.veritas odium parit iiii r
Ingenium eſt omniū hominū ab labore proclive ad libidinem accipere conditionem iiii f
Magnū exemplū cōtinentie. nam qui cū ingentis cōflictaſ eiuſmodi:neq; cōmouet animꝰ in ea re iiii p
Oēs qui amāt:grauiter ſibi vxorē dari ferūt vi d
Si q̄s magiſtr̄ capit ad eā rē improbū. ipm animū egrotū ad deteriorē partē plerūq; applicat vii f
Inceptio eſt amentiū haud amantium vii p
Dum in dubio eſt animus.paulo momēto huc vel illuc impellitur ix q
Vt animus in ſpeat̄q; in timore vſq; adī hac attētus fuit:adēpta eſt ſpes laſſus cura cōfectus ſtuper x f
Si nō pōt id fieri quod vis.id velis quod poſſis x i
Satius eſt teid dare operam qui iſtū amorem ex animo amoueas tuo q̄ id loqui quo magis libido fruſtra incendatur tua ix k
Facile oēs cū valemꝰ recta cōſilia ęgrotis damꝰ x k
Neutiq; officiū liberi homis eſſe puto cum his nihil mereatur poſtulari id gratię ſibi poni x z
Nulla ne in re eſſe cuiq; hominum fidem verū illud verbum eſt vulgo quod dici ſolent . Omnes ſibi eſſe melius malli q̄ alteri xiii m
Amantium ire reintegratio amoris eſt xvi z
Pro pcō magno paulū ſupplicii ſatis eſt pri xxv l
At mihi vnus ſcrupulus etiam reſtat . qui me male habet xxvi &
Dignus es cum tua religione odio. Nodum in ſcirpo quaris. xxvi r
Vitā deoꝝ ꝓpterea ſempiternā eſſe arbitror.quodvoluptates eoꝝ ꝓprie ſūt nā mihi imortalitates parata eſt ſi nulla egritudo huic gaudio interceſſerit xxvii c
Nullū eſt tā dictū quod nō ſit dictū prius xxx p
Labaſcit victus vno verbo q̄ cito xxxiii y
Adeon homines immutarier ex amore vt non cognoſcas eundem eſſe xxxiiii v
Eſt genus hominum qui eſſe primos ſe omnium rerum volunt.nec ſunt. xxxv r
Quicquid dicunt laudo id rurſum ſi negant laudo. id quoq; neget quis:nego:ait.ayo . poſtremo imperaui egomet mihi omnia aſſentari.Is queſtꝰ nūc eſt multo vberrimus xxxv z
Viden otiū & cibus quid facit alienus xxv v
Omnium rerum heus viciſſiundo eſt xxxv o
Bene plauſtrum pertulit. xxxviii o
In me cudetur faba. xxxviii l
Homo per paucorum hominum. xxxix t
Similiter ſingulorum hominū lepus tute es. vt pulpamentum queris xxxix k
Par pari referto xxxix z
Fac periculum in litteris, xl f
Qui animum aſſentari induxeris ę flamma te cibū petere poſſe arbitror, xl a
Nō cōuenit vna ire cū amica impatorē in via xl i
Extrema linea amare haud nihil eſt xlv l
Quod ſcis neſcis xlvii r
Sine cerere & bacho friget venus xlviii h
Quod tu cauere potes ſtultum eſt amittere xlix c
Malo ego hos proſpicere q̄ hunc vleiſci xlix g
Mane omnia prius experiri verbis q̄ armis ſapientem decet l y
Nimia eſt miſeria nimis pulcrū eſſe hominē l i
Quem lupo commiſiſti li s
Ad vſum hoim oia creanꝝ. hoies aūt hoim cā generanꝝ.vt ipi inter ſe alii aliis prodeſſe poſſint lxii m
Solicitudinē falſam q̄ te excruciat amittas lxiiii a
Quem ferret ſi parentem non ferret ſuū lxv b
Voſtin animum mulierum dum moliuntur dum comuntur animus eſt lxvi k
O iupiter vbinam eſt fides lxvii q
Nō ſit ſine piculo facinꝰ magnū & mēorabile.lxviii. o
In tpe veni quod rerū omniū eſt primū lxix h
Mores pudici grationes eē ſolēt i pulcro corpe lxix b
Senes eſt equum ſenibus ſequi lxx c
Pares cum paribus facile congregantur. Ibidem
Quantam feneſtram ad nequitiā patefeceris tibi autem porro vt non ſit ſuaue viuere lxxi c
Omnes deteriores ſumus licentia lxxi d
Itan cōparatā eſſe hoim naturā oim aliena vt meliꝰ videant neq; iudicēt. q̄ ſua. an ea ſit quia in re nā aut gaudio ſumus ꝓpediti nimio aut egritudie lxxii p
Multa fert libido lxxiii m
Contumelia eſt hominem amicum recipere ad te. at q̄ eius amicam ſubagitare lxxiii e
Noſtrum eſt intelligere vtcunq; atq; vbicūq; opus ſit obſequi lxxiii o
Optata loquere lxxiiii b
Meę ſtulticię tua iuſticia ſit aliquid preſidii lxxv h
Malo decet facilitas multa lxxv k
Nō licet hoiem eē ſepeita vt vult ſi res ñ ſinit. lxxv. z
Nihil tā difficile q̄ querēdo inueſtigari q̄at. lxxvi. g
Amica & ſi impudica es.dūmodo amatori placeat ab eo cōmendaſ.amore eum impellente lxxvi g
Deorum vita leticię eſt plena & felicitate. nulla triſticia admixta lxxvii p
Recta via rem narret ordine omnem lxxvii b
Mulieres nil aliud curant. nil aliud agūt. q̄ quomō aliquid ab amantibus extorqueant lxxviii n
Vix in primis ex plebile deſiderū illius reſt quam diu optauimus.ſed eius poſtea indies paulatim nos ſatietates capit lxxxviii d
Ius ſummum ſępe ſumma malitia eſt lxxix h
Nulla eſt tam facilis res quę difficilis ſiet q̄ inuitus facias lxxix a
Multa iniuſta ac praua fiunt moribus lxxx k
Vultus quoq; hominū fingit ſcelus lxxxi n
Nouū id flagicium eſt te alius conſiliū dare.ſoris ſapere.tibi non poſſe te auxiliarier lxxxii y
Voluptates que licet in preſentia ſūt ſuaues . ſemptñ ſecum iunctam habent penitentiam lxxxiii k
Matres omnes filiis in peccato adiutrices & auxilio in paterna iniuria ſolent eſſe lxxxiii g
Hoc patriū eſt potius cōſuefacere filiū.ſua ſponte rece facere non alieno metu lxxxiii o
Hoie imperito nunq̄ quicq̄ iniuſtius eſt lxxxix c
Qui niſi quod ipſe facit rectū putat ibidem
Id laudi dices quod factum eſt in opia lxxxix k
Pecuniā negligere i loco iterdū maxim lucr̄ eſt. xcii.m
Abſquis hoie bñficiū cū opꝰ eſt accipe gaudeas.xciii.a
Vereor corā te laudare animus aſſentandi magis q̄ ꝓ habeam gratum facere exiſtimes
Iſtuc eſt ſapere nō quod ante pedes modo eſt videre ſed etiam illa que futura ſunt proſpicere xcvii d
Denicq; inſpicere tanq̄ in ſpeculo vitas hoium iubeo. atq; ex aliis exemplū ſumere ſibi xcviii x
Vt quiſq; vult ſuum eſſe ita eſt. xcviii y
Pii eſſe debemꝰ in parentes in ſanguīe nobis iūctos ad neceſſitatē.pcipue aūt pii debemꝰ eſſe in deū. xcix b
Verum illic nimia licentia profecto euadet in aliquod magnum malum c i
Lupus eſt in fabula. ci g
Simulare certe eſt hominis. cvii s
Itavita ē hoim q̄ſi cū laudas teſſeris ſi illud q̄d maxie opꝰ eſt factu nō cadit illud quod cecidit forte id arteve
Vetus verbū hoc eſt cōmunia (corrigas.cvii y
eſſe amicorum inter ſe omnia cx y
Multa in homine ſigna inſunt. cx m
Vnum hoc vitium ſenectus affert hominibus aurecio res ſumus ad rem omnes q̄ ſat eſt cx z
Nunq̄ ira quiſq; bñ ſubducta rōne ad vitā ſuit quin res etas vſus ſemper aliquid oportet nouī cxi a
Facilitate nihil eſſe hoi melius neq; clemētia cxi i
Vetus verbū hoc eſt Cōia eē amicoꝝ iter ſe oia cx y
Multa in hoie ſigna inſunt ex ni vnū hoc vitiū ſenectꝰ affert hoibꝰ antēiores ſumꝰ ad rē oēs q̄ ſat eſt cx z
Quā inique comparatū eſt hi qui minus habēt vt ſem per aliquid addant diuitioribus cxviii l
Preſertim vt nūc ſūt mores.ad hoc res redit.ſi quis qd reddit magna habenda eſt gratia cxix h
Inſticia eſt aduerſus ſtimulum calces cxx a
Quod ſors feret feremus equo animo cxxi g
Ita pleriq; igenio ſumꝰ oēs nīi noſmet penitet cxxiii p
Fortis fortuna adiuuat cxxiiii x
Similia omnia omnes congruunt cxxvi K
Vnum cognoris omnes noris. ibidem
Iudices ſepe propter inuidiam adimunt diuiti: aut propter miſericordiam addunt pauperi cyxvi e
Nō rhete accipitri tendit & miluo qui male faciūt noīs illis qui nihil faciunt nobis tendit cxxviii f
Quot homines tot ſententie cxl h
Qđ ſit factū legibꝰ reſcidi poſſe.et turpe iceptꝰ eſt cxl k
Tedet iam audire eadem miles cxli c
Ego meorum ſolus ſum meus cxliii q
Mulier mulieri magis congruit cxlvii i
Compoſito factum eſt quo hāc amans habere poſſet ſine dote xlviii c
Dii veſtram fidem qua ſepe ſorte temere eueniunt quæ non audeas optare. cxlviii d
Noſtrapte culpa facimꝰ vt malos expediat eē dū nimiū dici nos bonos ſtudemus & benignos cxlviii a
Heus heus quanta hec mea paupertas eſt tamē adhuc curaui vnū hoc quidē vt mihi eſſet fides
Ludificamini inepti veſtra puerili ſententia nolo:volo volo nolo cliii m
Oēs mulieres eadē eque ſtudeāt nolintq; oia neq; declinatā q̄qđ ab aliarū ingenio vllā reperias clv e
Atque ſtudiū eſt ſimilis pertinaciaq; mulierū ibidē
In eodē oēs mihi videt ludo docte ad malicia clvi k
Mater quod ſuaſit ſua adoleſcens mulier fecit miranꝝ dum ne ſdeſt clxix d
Multum valet ad ſuadendum laudatio eius apud quē laudamus clxx m

Directoriū arti Comice

Virꝰ ē vt argūti narratō actio ſcenica videaſ.iii.ſcēa i
Ita peritiam comedie populus teneat vt res agi magis q̄ narrari videatur. iii.ſcena.ſ.
Vnde nomina ſeruorum ſint comicorum vii y
Sententie que a pronominibus incipiunt ſeria ſemper atq; vera promittunt. x z
Periculū comicū ſit ex executiōe cōſilioꝝ xii ſcē ix
Iurgium repetit & turbulentam orationem
Prudentia & ſagacitate & quod ſupra dixit non penituit idem repetere xii b
Omnes res conſulto conſilio ſimul agere. videntur iſti oēs rerū exitus inopinato ludificantur xiii ſce.x
De improuiſo reſpicere xiii d
Corrigit dictū vnius pſone dicta alterius xiii n
Omnia extenuat vt audiat confiteri xiii n
Verſipellis eſſe debent celare vultum xiii z
A ſummo ad imum opponi xiii a xv q
Fallit p nimiā ſagacitatē xiii.ſcena.xii. ſiſe in eadem.
Caſu putat ſpectator quod veniſſe cōſilio ſcriptoꝝ ſactum ſit referre priora dicta xv v
Sepe interrogat de re quā iſti aſtute intellexit xvii d
Productiones comici ſtili ad ſucū orationis poſite
Perturbatio in q̄ oēs iter ſe reddūt offēſi xviii.ſce.xvii
Aſſeueratio eſt ſi a noie incipias cū q̄ loquaris xx h
Qui comedia ſit dicata xxi h
Crebro interrogat vt ſe ignariſſimū oſtēdat xxi i
Conuenit iudicem multa indagari xx K
Nullꝰ triſtis dēt recedere aut i ꝓtulſus videri xxvii.ſc.xxv
Gratulatione cepit omne compendium xxvii h
A pſonis ad geſta cū varietate tranſitū fecit xxx q
Exemplum ponitur q̄ non ſue poteſtatis ſit qui amat. xxx ſcena prima
Impleata poetis comicis ſeruos dūis ſapientiores finge re quod idē in togata facere nō licet xxxi o
Nihil exquiſitum quod non ſit expreſſum vt nihil addi poſſit xxxiii K
A tempore inducitur exprobratio xxxiii p
Vbi veſtigia reperiunt ſupeſt interrogatio xxxvi t
Artifex ſumꝰ q̄ etate nō pōt nature attribuit xxxvi i
Molli deſcenſu ad conſiliū peruenitur xxxvii q
Comici ſemp oſtendūt fieri ab altero vnde alterius perſone qui aſcēdiſſe ipſe non poterat xxxviii f
Diſciplina eſt comicis ſtultas ſententias verba que vitioſa aſcribere ridiculis impitiſq; pſonis xxxix r
In bñficiis dz q dedit obliuiſci memiſſe q̄a accepit xl g
Ex longinquitate ponderis dignitas menſurat xl z
Munꝰ ad pcū reuocauit vt ad auaricia cōuerteret xli a
Eciſpſi ethicai q̄ plus vultu ſignificaſ q̄ verbis xli k
Conceditur ſecū loquentibus multa tranſcendere que tacite intelliguntur xli ſcena viii
Inſinuatio pſone p ploquiū cui narraturus eſt xlii
Verba geſtū. vultū indicāt exeuntis xlii ſcena ix
Facete repetit vera eiſdem interrogationis xliii o
Interrogationibus deſcribit vultū dictum xliii q
Decet a ſalutatione incipere luculēte dictū xliii r
Oſtendit quid ferat argumentis xlvi t
Familiare eſt iratis aduertere ſe ad aliam perſonam ab ea in quam commouebantur xlvi h
Contra firmam argumentationē aliquam eque firmā ad firmio rem opponimus xlvii f
Satis credit mutata eſſe cū ipſe mutatus ſit xlviii d
Plures ſentēie cōgruūt q̄ ad audaciam xlix e
Facetū cū rebus magnis res ridicule diriuenē f
Vim habent ad delectandū in comediis ſeuere ſententie cum a ridiculis perſonis proferuntur l i
Eoq; ſolēt plus geſtu q̄ verbis cōcite et cōmoti ira l y
Vani impetus exitū ſemper accipiunt li d
Acriter iratorum eſt ea repetere que proxime dixerunt quibus irascuntur li z
Plus infertur q̄ interrogaſ reſpōſionis breuitas attulit cōpendiū perquirentis ne plura interrogaret liii d
Tragicus apparatus delitias memorat qui pericula cognituru eſt lv b
Suaue eſt neſcire perſonas quid agat poeta lvi
Facilius flectit cū q̄ nō pugnamꝰ vt cōſentiat lviii k
Varie perſone exprimuntur in comedia quibus ars comica nobilitatur lxi r
Amātis ſolicitudo exīmit cui expectāti hora dies.dies annus videt. Amor eni res ē ſuſpitiōis plena lxvi.ſc.iiii
Ibiq; bene amantis exprimit affectum qui ſemper omnia in deterius ſuſpicatur
Amabāt veteres de proximo ſimilia dicere lxix x
Mulieres conſueuerunt eſſe imperitiores viris & multis ſuperſtitionibus detineri lxxv v
Bñ deliberātē de re aliqua exprimit dialogiſmus acuti ingenii in multa cogitatiōe verſantis lxxvi ſcena xi
Aliquid incepturi multa ꝓponere ſolēt & affirmare et reuellere quod ſit faciēdū vel relinquendū lxxvi h
Fingit ſe credere amico q̄ fidū cognouerat lxxx h
Cū ad exitū ꝓperat fabula fallacia detegīt lxxxi.ſc. viii
Iactationis ſpecies eſt fingere ſe non aſtutum dum vlterem aliquem ſtultiorem lxxx b
Perſonā abiectā delegit q̄ de iudibrio habeā lxxxii z
Interuenit pſona cui gra pax cōciliet ita vt oia tragica ſint et cōpoſita.put comedie finis poſtfat lxxxv.ſc.xxii
Alterius verbis quid faciat alter oſtendit xc c
Aduertevigilātē portā qvtvbicūq; vocē tragicā extule

ſit ſtatim pſonā infanam id dicere faciat xci d
Ab erate iuuatur ſententia loco xcii h
Propriū eſt mulieꝝ cū loquunt aliis blādiri xcv k
Seruū currētē exprimit nūciātē mala mīta. xcv. ſce. viii
Queſturus de hoie ſeculū accuſat prius xcvi i
Magis ridicula eſt aſtentatio ſi quis ꝺmaxime laudetur quibus maxime caret xcviii
Effūdit ḡmonias dolēs ſe eſſe ſuſpectū cliii ſce. xvi
Clementię genus eſt aut omne ignoſcere aut crimen in leuius commutare. cvi x
Moris eſt exēplo lenire ꝺd purgare nō poſſis cvi b
Moris ē iratis ab vltio verbo cōtradicēs linire cvii b
Vbi non inuenit quid digne loqueretur ab interiectio/ ne incepit cix f
Iuſte irati omiſſa ſeuitia ad rōnes ſepe feſtināt cx r
Vide ſingulas ſillabas imbutas amaritudine ruſtica ac ꝙ agreſti. cxi n
Naturā ſecutus eſt qui artē ignorat cxv a
Multa oratorie maluit generaliter dicere ꝙ querere ſpe cialiter quod inuenire non poſſit. cxv a

Amicos quō ꝺs ſibi facere debeat xxxii x
Amica quō ſtimulat lxv k Et que ſit eligēda aut fugienda ibidem
Adoleſcens quomodo viuere debeat fo. iii. ab 2 f. vſq; ad s in fo. iiii.
Adoleſcentē noſcere meretricū ingenia bonū eſt iiii ꝑ totum hoc nota.
Adoleſcētulus nō dēt nimis rigide tractari lxiii p ro.
Amor qualis morbus ſit xxxiiii t Et que mala in amore ſint xxx o
Amator quomodo cruciatur cum aduentū amice exſpectat lxvi p totū
Aſſentatio peruertit homines xxxv c
Aſſentator in Eunucho quaſi per totū deſcribit
Beneficiū nō eſt contemnendū xciii a
Contumelia lxxiii e

Ebrius deſcribitur xlviii g
Filius qualiter ſit regendus lxxxviii ꝑ totū
Facilitas quid facit lxxxv b
Hoies ſunt in magna differentia xxxiiii a
Ignoſcendi petitio lxxv g
Iratus quomodo placandus ſit. ci x
Licentia nimia mala eſt lxxi b & iterū c i
Leno deſcribitur xci ſ
Magiſter malus ſeducit iuuenes vi f
Mater ois adiuuat filiū in petis lxxxiii g
Medicus quō ſolari debeat egrotum vii a
Meretrix deſcribit liii ꝑ totū
Mulier qualę ingeniū habeat li f
Mulier qualis ſit habenda ꝑ obſtitrice vii a
Obſtitricis officia xiiii a
Oſtentator in Eunucho ſcena vi per totū
Pater laudat filiū fo. iii ab a 2 per totū
Pater quō abnegat filiū ꝙ duxit vxorē cōtra ſuam voluntatem fo. xxv e
Pater nō debet eſſe lenis filio lxxi x
Pater remiſſus filio deſcribitur lxxi & lxxii per totū
Pater quō ſolicitaf ꝓpter filiū lxxxvii b per totū
Pauperes ſemp cogunt dare dicionibus cxviii k
Peregre rediēs quod expectare oportet cxxv a
Paraſitus deſcribitur xxxv t
Pericula que ſequunt amantes lxviii y
Pugna inſtruitur l per totum
Ruris comoda lv a
Senex vxorē accipere noluit cxiiii f per totū
Senectus quid facit cxi
Seruorum officia lxiii a
Simulatio hominis eſt cvii b
Sollicitatio eſt abiiciūda lxiii a
Timidus deſcribitur xlix c
Virgo venuſta atq; inepta deſcribit xxxvi b
Viatori quomodo via demonſtranda eſt ciii p to.
Vxor quomodo ſit impetranda xi b
Vxor nō daf malis moribus xii a
Vxor qualiū morū ſit accipienda xx l
Vxorē nō habere fortunatū eſt lxxxvii x
Vita hominum cvii y
Vita deorum eſt perpetua & ſempiterna xxvii c

Item vna alia Tabella.

THERENTII EPITHAPHIVM

Natus in excelſis tectis carthaginis altæ
Romanis ducibus bellica præda fui
Deſcripſi mores hominū iuuenūq; ſenūq;
Qualiter & ſerui decipiant dominos
Quid meretrix ꝺd leno dolis cōfingat auarus:
Hec quicūq; legit, ſic puto, cautus erit.

Verba ſalutationis

Operiar hunc: vt ſalutem: et colloquar:
Salue: Saluete: Salus ſis. N.
Plurima ſalute ſuum. N. impertit
O amice ſalue. Nemo omnium eſt
Quem ego nunc magis cuperem videre ꝙ te
Salue mearum voluptatum omnium inceptor
O mi expectate ſalue
Saluum te aduenisſe gaudeo

Interrogatoria

Heus dic ſodes: Quis hic loquitur:
Quid obſtat: Quid agitur:
Iſtuc quid nam eſt:
Intellextin an nondum etiam
Quis tu es: Quis mihi es: Cur meā tibi:
Vnde eſt: Vbi habitat:
Quid hoc ſceleris eſt: Iturus quopiam es:
Quid eſt rei: Quid hominis es:
Quamobrem:

Ad ſe vocantis verba

Adeſdum. Ades. Reſiſte.
Pauliſper mane.

Gratulāti ac gaudēti ẏba

O diį boni: boni quid porto
O fauſtum atq; felicem hunc diem
O factum bene: Beaſti.
O populares ecquis me hodie viuit fortunatior
Voluptatem magnam nuncias
Equidem ego fortunatus homo ſum
Ah ah Lacrimo pre gaudio

Dolentis verba

Heu vereor ne quid mali apportet
Ve mihi miſero atq; inopi. Ah ah. hoi hei.

Supplicantis verba

Ad te venio: ſpem: conſiliū et auxiliū expetens.
Bona verba queſo.
Vnam hanc noxam mittte. ſi aliam admiſero vnquam me occidito.
Obſecro populares ferte miſero atq; auxilium: ſubuenite inopi

Minantis verba

Vapulabis: Te male mulctabo In te exē pla fient indigna. Exempla edent in te.
Diminuam tibi cerebrum.

Dubitantis verba.

Hec quid agam certum eſt. Meſcio hercule.
Nec vnde eam/ Nec quorſum eam.
ita penit⁹ oblitus ſum mei/ Ipſus eſt.
Non eſt/ Ipſus non eſt/ Modo ait.
Modo negat: Quid igitur faciam:
Quid ve incipiā. Volo nolo/ Nolo volo.

Exclamātis verba

Proh deum atq; hominum fidem.
O facin⁹ audax. O facin⁹ animaduertendū.
O hominem audacē: O Ingentē confidētiā.
O infandum facinus O Iupiter magne.
O ſceleſtum atq; audacem hominem
O celum. O terra: O maria neptuni.

Laudantis verba

Homo frugi es. O lepidum caput
O faciem pulchram. O fortunatū hominē.
O mea: meū ſuauiū/ O capitulū lepidiſſimū.
In hoc eſt attica eloquentia. Hominē maximi
precij eſſe te hodie iudicaui O homo ſuauis.

Blaſphemie Diffamatoria ⁊ dehonestantia verba

Scelus. Sceleratus. Sceleſtus.
Iners: Nulli. Nulli conſilij
Futilis. Furcifer. Carnifex.
Ignauus. Impurus Sentus.
Squalidus: Miſer. pannis.
Annis ꝙ. Obſitus Eger
Famelicus: Nebulo. Incuruus.
Tu es infra infimos. Omnes homines.
Liuus Impius Eunuchus.
Fugitiuus Male conciliatus. Vetus.
Vietus. Veternoſus. Colore
Muſtelino Formidoloſus Oſdurum
Sacrilegus. Fatuus. Inſulſus
Tardus Stolidus Lapis Candex
Stipes Aſinus Plumbeus Gerro
Erro Fraus Helluo Gāneo
Damnoſus Rufus Ceſius
Sparſo ore. Adunco naſo Leno
Nebulo Paraſitus/ Paraſitaſter
Maſtygia Demens Seuus
Triſtis Truculentus Tenax
Nec ꝙ boni/ nec ꝙ liberalis functus es officiū viri.

Maledicētis verba

Dij te perdant:
Dij te eradicent.
Vt te omnes dij deeq; cū istoc inuento cumq; in cepto perdiunt.
Abi in malam rem.
Abi in malam crucem.
Abi quo dignus es.
I tu hinc quo dignus es.
Tibi dij dignum factis exitium diunt.

Optantis verba

Opto aduenis:
Venisti in tempore.
Per tempus aduenis.
Ita ne a temperate venit.
Vellem hercule factum.

Imperantis verba

Facita vt iussi. Respoñ. Faciam sedulo:
At diligenter.
At mature.
Replicatur. fiet.
Abi et precurre vt sint domi apparata omnia.
Sta illico.
Abi deos comprecare tibi eos / certe scio quo vir multo melior es obtemperaturos magis.

Desperationis verba

Occidi spes nulla reliqua in me est
Consilium cum rem amisi.
Actum est.
Perij.
Interij.
Disperij.
Nullus sum:
Quasi sorex hodie perij.
Erraui.
Heus quanta de spe cecidi:
Emori cupio
(objcit alter).
Prius tamen disce quid sit viuere.
Si displicebit vita tum hoc vtitor:
Nunc est quod sit.
Omnia omnes consilia conferant:
Atq; hinc malo salutem querant/
Auxilij nihil afferant.
Quid hoc malum.
Nescio satis decernere
Nisi credo me hinc esse rei ferundis miserijs.

Verba valedictionis

Vale.
Vos valete & plaudite.
Bene vale.
Vtinam reditus cum salute fiat:

Andria Terentij

Act. Iudis megalensibus. M. Fulvio edilibus: &. M. Glabrione. Qu. Minutio Valerio curulibus egerunt. L. atulius latinus prenestinus. &. L. Ambiuius turpio modos fecit Flaccus claudij filius. tibijs paribus dextris & sinistris est tota græca edita. M. Marcello. & Sulpitio consulibus.

a Sororē falso Crediā. Sororē accusatiuus nō habet creditā. p adiectiuo. sed potius ab eo vt dici solet regir. Eius modi eni participia pas siua plerūq; copulāt sibi miles casus. vbi casus sequēs significat rē cōiunctā vel eandē cū antecedente. Soror inqt labeo: appellata est q; quasi seorsum nascit. seperaturq; ab ea domo in qua nata est. & in alā familiā trāsgredit. Fratris vero vocabulū Publius nigidius recto interpretatione interpretat. frater est dictus quasi fere alter.

b Falso. Est ablatiuus positus pro aduerbio qualitatis.

c Meretricule. Meretricula diminutiuum est a meretrice. sic positū per cōtemptū. vt cū humū humiculus vel humullus vel humullulus vt pristianus habet de diminutiuis. quatuor eni decausis pferunt dimiutiua. Primo gratia significatiōis vt regulus paruus rex. Gratia vrbanitatis et vitādi arrogātię vt ingeniolū. Gratia adulationis vt corculum ocellus Gratia contemptus. vt humuntio.

d Genere. Genus interdū dicitur tota cognatio qui ab eodem principio originē ducunt: vt Romani a Romulo. Nā primi reges fuerūt. patresfamilias ex quibus genera ppagata sunt. & ciuitates coniūcte. (vt ait arestotiles) primo politi sunt. Interdū genus refert ad nobilitatē. vt familia. Ad copiā as ait donatus. Item genus aliqñ est progenies aliquādo generatio. Genus autē nus vt iam dictū est. aliquando ipsa generatio. Genus autē puratur (vt refert Festus) age grece quod est terra latine. &c. Possimus quidē dicere imitati Terentium. habeo matrem genere cenomanam.

e Andrie hic adiectiuū est ab andro deriuatum.

f Glicerium. dicitur dulcis amor. dicitur etiā glicera Martialis in. xi. formosam glicerā amat lupercus.

g Viciat. Viciare a vicio deductum. Interdū significat vicio facere aliquid Persius. Ne liceat facere id quod quis vitiabit agendo. Interdū significat viciū & stuprū afferre puellæ nō sine eius vicio & quasi vituperatione qui affert.

h Pamphilus: Quasi totus amans a pam. quod est totū. & philos amor quo noie fuit quidā pictor teste Quintiliano eximius qui multa ratione depinxit.

i Dat fidē. Vir. Accipe daq; fidē. i. accipe meā promissionē & da mihi vicissim tuā. Dicimus eni quācunq; fidē pro me dederis eā prestabo. i. exequar quicquid de me promiseris.

Ororem falso creditam me
a. crisidis natōe vi pīta er andro insula
c d e nians
tetriculę genere Andrię gly
ceriū vitiat Pamphilus: gra
pgnara. i. vbi Glicerū. i. sancte pmittat
t i. Pamphilus
uidaq; facta dat fidem vxorē
Pam. futura esse Pamo simo
tibi fore hāc. Nam ei aliā pa
i. sensis cuius athenensis noie philomenam i. potiōs
ter desponderat gnatam Chremetis: Atq; vt amorem
i. simo deprehendit/ fingit facturas philo i. volens
comperit: simulat futuras nuptias: cupiens suus quid
i. quē aim Pam. callidi i. admonitōe serui
habeat animi filius cognoscere. Daui suasu non repu
fubire nuptias q̄ samara a pamphilo q̄ postq̄
apparabāt ei reuera erat pamphili vxor
gnat Pamphilus. Sed ex glicerio natum vt vidit puerum
pr philomene remitt i. matrimoniū nō q̄ esset sq̄ fu statim
desponsare abnegat prabi cū pam. tur sperabat expellit
lum Chremes: recusat nuptias: genetrix abdicat: Mox
p. puerisse scām pter spem i. q̄ cognita fuit olim
peturbārēt - magz oīm. q̄ sua vxorē Glicerū
filiam Glicerium inspērato agnitam: hanc Pamphilo
chremes philomenā eius athenensis i. in vxorem
dat: Aliam Carino coniugem:

k Vxorem. Ab vngē do dicitur vxor (vt ait Dona.) q̄ puellæ cum nubereūt maritorū pōstes vngebāt. ex eis lanā figebāt. Ennius exinde inquit tarquinū bona femina lauit & vnxit. Inde vxorius dicit. quæ vxori seruit aut Seruius I. Despōderat. Despōdet filiū pater ductūrū in vxorē filiā quā petit. Pater aūt sponse a quo peti puella spōdet se daturū filiā nuptū adolescenti a cuius patre petit Nam vt Seruius sulpicius in libro quē scripsit de dotibus inquit Spōsalia in ea parte Italię q̄ latiū appellat hoc more aūt iure solita erāt fieri. Qui vxorem ducturus erat. ab eo vnde ducenda erat stipulabatur et in matrimoniū ductū iri. Qui daturus erat itidem spondebat daturū Is cōtractus stipulatio nū spōsionūq; dicebāt spōsalia. Tū que promissa erat spōsa appellabatur q̄ spoponde. at ducturū spōsus. sed si post eas stipulatiōes vxor nō dabāt. aut nō ducebāt

q stipulabāt ex sponsu agebat iudices cognoscebat. iudex quāobrē data acceptaue non esset vxor querebat. Si nihil iuste cause videbat. Itē pecunia estimabat quāutq; interfuerat eā vxorē accipi aut dari eū qui spospōderat. aut qui stipulatus erat condēnabat. Hocius sponsaliorū obseruatū dicit Seruius ad id tps q̄ ciuitas vniuersa latio lege iulia data est.

Hec eadē Hora. scripsit i li. quē de nup. cōposuit hec Gell.

m Cōpetit. i. cognouit. Inde dici solet cōperū est mihi vel habeo exploratum & perspectum.

n Nuptias futuras. Futurus interdū a sū es retinet significationē. Interdū a cio fis fitvt hic. vocis tū formatione a neutro deriuatur sed a verbo antiquo fuo fuis futur. futu. quod in desuetudinem abiisse constat retinens tantum tui preteritum. quod verbo sum es est. accommodamus.

o Puerulum. i. puer proprium diminutiuum sit puellus. vt a puera quod dicebatur puella. quod autem puerulus dicitur. potius a puerus nominatiuo manare iudicatur.

p Abdicare. Est expellere a bonis filium dum viuit pater. Exhereditare vero est filium a bonis paternis expellere post mortem patris. sed abdicare est grauius. quod ni se exhigre) ditationem continet.

q Agnitā. Agnoscimus eni vetera. Cognoscimus noua.

r Coniugem. Coniuges dicuntur. eo q̄ indissolubili vinculo matrimonij coniunguntur.

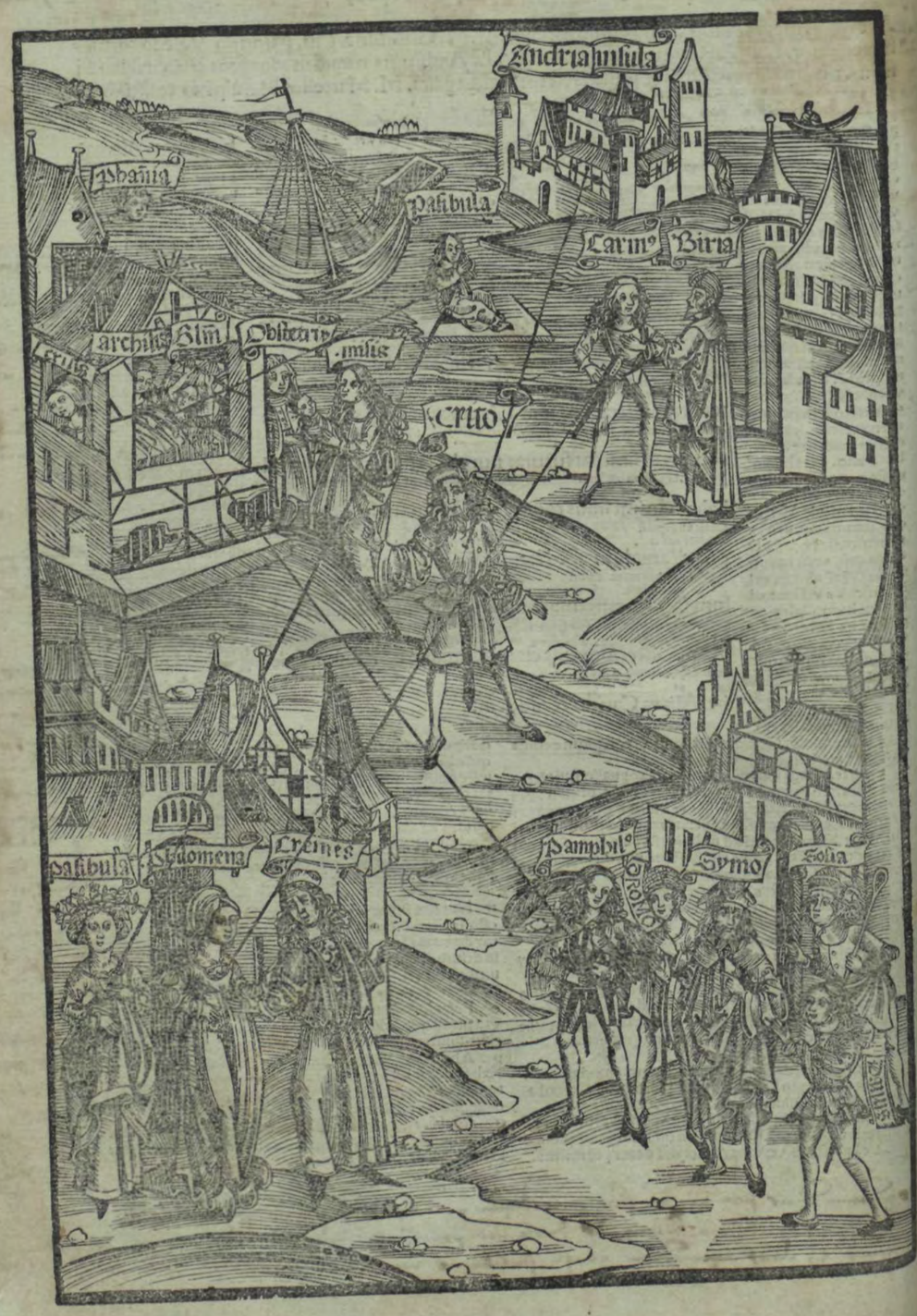

Figure declaratio

Argumenti lucidior secīm hanc figuram declaratio.

Argumentū est res ficta: queta men fieri potuit, vt argumēta comoedia rum. Ita describitur a Tulio in nouo rethoricorum primo. Est autem oratio preuia /breuiter /totius Comoediæ seriem & ordiuem continens. Et hanc prescire necesse est, vt clarior in Comoediam /ad actusq; eius omnes /aditus fiat. Cum autem doctor melius doctrinare non possit: q; cum ea quæ dicit ad oculum discentis realiter demonstrat. Id ego facere studui per hoc q; ad argumentorum declaratione Comoediarum omniū vnā principalē sculpsi figurā. in qua intuitu vno simplici /respectus personarū cernit omniū: qualisq; per sonarū altricantiū quadripartita. & partialis diuisio. Mediī quoq; Comici superuenientis semp in mediū locatio. Amatiū q; per linearum tractus contraria positio. Has autem ita (vt Comoediæ totius fundamentum habere volentibus) longe sus pensionis labor absit, non sine laboribus redegi. Attentas igitur o lector præbe aures. & quis sit figuræ huius Comoediæ prime /intellectus carpe. Vides primo ades aut domicilia quattuor, ante earundem fores personarum sectas stantes totidem. Stat primo maior Comoediæ agentis pars. Symo ciuis atheniensis cum seruis suis & filio suo Pamphilo. Qui filius cum ex suo arbitrio viuere inciperet, incepit amare quandam puellam dictam Glicerium. cui & fidem eam vxorem vel le perpetuo tenere dixit stuprauit, impregnauit. Illa depicta iacet parturiens in domo superiori contrarie opposita Crisidis scilicet. que mulier erat aduena ex andria insula, athenis alquamdiu moram traxit. Ibiq; finalis necis dispendia soluit. Prius tamen naufragio in mari ægeo facto. puellam que ex naufragio enatauerat forte questus causa (cum forma erat) suscepe rat. que cum nomen eius nesciret Glicerium est vocitata. q; & honeste educauit & amauit plurimum ita q; omnes illam vt sororem Crisidis reputabant. Ideo Criside mortua bona relicta Glicerium vt soror habita quiete possedit. Hanc vbi amare suspicabatur pater Symo Pamphilum, simulat fiendas nuptias cum philomena filia cuiusdam ciuis atheniensis. scilicet Chremetis. vt pertemptaret filiū an aliā amaret /necne quia si amasset aliam /certum erat q; nuptias fieri nō consentiret cum illa. Quod & fecisset nisi a callidi serui suasu Dauo scilicet vt consentiret fuisset premonitus. Ille enim seruus longe sua preualuit calliditate dīm Symonē. qui quamq; simulatione omni oēs celaret. preter sosiā libertū cocū eius quem secreti & consciū sui participē fecit. Dauus tamē ex coniecturis veris nuptias fictas esse rātissime sumpsit. Hic Pamphilo vt consentiret suasit, vt ne mora de nuptiis fiendis in eo staret, ac per hoc patri se amore alieno nō captū esse ostenderet. Quid postea ex falsa illa nuptiarum fictione rumor in vulgum descendit. nubere filiam Chremetis philomenam Pamphilo tandem ad aures vsq; peruenit Chremetis patris philomenæ. qui de rumore (cum eum lateret) plurimum mirabatur. Accessit patrem Pamphili Symonem. De fictis nuptiis cum dicerent. veras fieri concluserunt. Quod cum audirent Pamphilus & Dauus. admissum loco scelo facto recusare non potentes. multas eis turbas dedit. Multo plures Carino socio Pamphili quisq; tum philomenā amabat. & rumori non crederet. seruū suū Pyrriā ad explorandū misit. Deniq; cū missis ancillā alterius iussu ancillę archilis acersitum obstetricem lesbiam iret. Pamphilū duxisse philomenā vxorē audiuit. exhinc suam heram Glicerium defertā esse pertimuit. Ita cū inter hos oēs turba & certatio esset Comica. & quomodo se ex his piculis eriperent deliberarēt. eorū facto ex abrupto a Daui persuasi imitaro senes ambos reddiderunt pariter anxios. seipsosq; magis. Disposuit enim Dauus vt Symo tpe illo quo Glicerii pareret ante ostiū eius staret & clamantem audiret, Puerū natū Dauus cum Miside ante fores Chremetis posuerunt. vt per hoc chremetē ad abdicationē generi et nuptiarū preterrescerēt. Quod per Dauū factum cum Symo sentiret Dromonem vocat. Dauū iubet constringi quadrupedē trahi in pistrinum. Tunc ad extremā personarū oim peruentū est turbationē. pturbatione itaq; tali stāte necesse est vt aliquod superueniat me diū turbā oim ammouens, reconciliāsq; Comicas lites. Finē quoq; Comicū qui personis oibus optatus est perficiēs. Is hospes erat Chrito andrinus consobrinus Chrisidis. Ille cum mortuā Crisidem audiuit vt eam in hereditate succederet adue nerat. Votum eius consequi obstante Glicerio haud quiuit ipsa enim vt habita soror bona Chrisidis possidebat. Chrito igitur Glicerium ciuem atheniensem & Chremetis filiā esse veridico declarauit. Hoc pacto q; quondā naufragio facto apud andrū insulam illic electus est quidā atticus pannia dictus cū quo vna parua virgo. quod cū audiuit Chremes Phanniā fratrem suum esse cognouit. & virginē filiam que olim pasibula dicebat. Hāc dat Pamphilo vxorē aliā Philomenā eius socio Carino. Dauus itaq; vinculis solutus sine Comicū omnibus socīcem & Igtum dicit.

Poeta cū primū animū ad scribendū. Principiū factū est
a cōmēdatiōe psonę q̄ pudēs. q̄ honestus q̄ prudēs Terē.
a Poeta. Honore maiori poetā potius q̄ Terentium dixit.
vt ipsum hoc ipso nomine de quo laborat ornaret. ita meritū
poete dedit poetā eundē dicendo. & ab animo eius quē de-
fend t. Itē omnis huius prologi intētio hoc agit. vt nouo poe
te venia paret. & veteri
odiū; & vt q̄s maxime
modestū minimeq; er-
rantē Terentiū probet.
b Appulit. Appellere
proprie dicit cū ex pela-
go aut freto quis ad li-
tus accesserit Vir. Hinc
me digressū vestris de-
appulit oris. P. in secun-
da lectione appulit fuit
sed appulit magis vt Te
rentius. Nam postea sic
aim ad vxorē appulit.
c Id sibi negocii. Ne-
gotii modo pro molę-
stia cura non labore.
d Populo vt placerēt.
Vt nenon significat mō
non est conjunctio vt
placerent.
d Quas fecisset fabu-
las. Ad fecisset retulit fa
bulas non ad placerent
& est figura sylepsis. et
bene fecisset non scripsis
set. Vnde poete a facien-
do dicti sunt. Sic Vir
gilius Pollio & ipse fa-
cit noua carmina.
e Verū aliter. Sic Vir.
Maior rerum mihi na
scitur ordo. Maius op⁹
moueo. Non enim hoc
se legisse dicit, sed quasi
ex ordine ipso natū sibi
esse intelligit. quod intel
ligimus certū est. quod
credimus plerumq; falsum. Aliter' contra significat vt diis
aliter visum est. Verum aliter euenire multo' intelligit. Adeo
nec preparauerat nec intenderat quemq̄ lędere vt spe falsus
lacesseret. q̄ hoc faciat.

Poeta cum primum animum ad scribendum
appulit, id sibi negotij credit solum dari po-
pulo vt placerent quas fecisset fabulas. Verum aliter ea
uenire multo intelligit. nam in prologis scribendis ope
ra abutitur: non quia argumentum narret: sed qui ma
liuoli veteris poete maledictis respondeat. Nunc quā
rem vitio dent quæso animaduertite. Menander fecit
andriam & perinthiā qui vtramuis recte norit ambas
norit. non ita dissimili sunt argumento: sed dissimili o-
ratione sunt factę ac stilo. Que conuenerem andriam ex
perinthia: fatetur transtulisse: atq; vsum pro suis. Id isti
vituperant factum: atq; in eo disputant contaminari

Docet Cicero in tusculanis. Veteris ratio inuidie poetæ caus
sa insectationis.
k Maledictis. Criminatio aduersarii. Veteris poete maledi
ctis respondeat. Quia senex lusciosus edebat fabulas adolescē
tulo tunc Terentio eleganter maliuoli maledictis veteris. cō
mēdatio poetę a persona aduersarii.

p Poeta cum primum animum ad scribendū
appulit. id sibi negotij credit solum dari po-
pulo vt placerent quas fecisset fabulas. Verum aliter ea
uenire multo intelligit. nam in prologis scribendis ope
ra abutitur: non quia argumentum narret: sed qui ma
liuoli veteris poete maledictis respondeat. Nunc quā
rem vitio dent quæso animaduertite. Menander fecit
andriam & perinthiā qui vtramuis recte norit ambas
norit. non ita dissimili sunt argumento: sed dissimili o-
ratione sunt factę ac stilo. Que conuenerem andriam ex
perinthia: fatetur transtulisse: atq; vsum pro suis. Id isti
vituperant factum: atq; in eo disputant contaminari

l Respondeat. Excusa
tio respōdētis quod nō
absistat sed respōdeat.
m Nunc quam rem.
Quā qualē. Vitio dent
vituperēt culpent. Vitu
perare est malavitio da
re & etiā bona. Verum
aiūt nunc animaduertite
an nunc vitio dent. Et
oratorie quasi multa fa
cit cum vnum supra di
xerit, vt Vir. Desiste ma
lum cōmittere theucris.
n Queso Propositō ē-
o ¡Animaduertite. Ad
uertite legitur et attendi
te. Vnde manifestū est et
aduertite & attendite nō
esse plenum nisi addide
ris animum.
p Menander fecit an
driā & perinthiā. Nar
ratio est. & pprie fecit.
scribit enī Terētius quī
verba adhibet tantū. fa
cit Menāder qui etiā ar
gumentū cōponit. Sed
sæpe ad laudē Terētii se
cit ab eo cp eas trāstulit.
q Vtruis. Prima sce
na Perinthie poete isde
verbis quibus andria
scripta est: cetera dissi
milia sūt. exceptis duo
bus locis. altero aduer
sus. xi, altero aduersus.
xii qui in vtraq; fabula
positi sunt.
r Non ita dissimili sunt argumēto. Ordo ita
non sunt. ergo ita subdistinguendū. sed tū discretio a supio
ribus &c. nō enī supra posuit qdā ita pualde.
s Sed dissimili oratione sunt factę ac stilo. Caute hoc. Po
tuit enim dici quomodo ergo sūt due dissimili oīoe. Ita ne
Menandrū culpare videar. ita adūxit quod laudis est oīone
& stilo Oratio in sensu est. stilus in verbis. Oratio ad res re
fertur. Stilus ad verba. Stilus nō est in tpe. sed prolata orati
one. Oratio aūt est in cogitatiōe & prolatu. Orationē in sen
tentiis dicunt esse. Stilū in verbis. Argumentum in rebus.
ergo in pœmate oratio est.

t Que cōuenere in andriā. Apparet nō de industria sed ca
su esse trāslata. ea q̄ ex pinthia in andriā eo sensu. isdēq; ver
bis prescripta fuerūt Que cōuenere in andriā. vnā ergo nō
duas trāstulit Que cōuenere in andriā quę apta et cōmoda
fuerūt in andriā latinā nō grecā & fatet trāstulisse. Sed qua
re se onerat Terentius cū possit videre de vna trāstulisse Sic
soluit. qa cōscius sibi est primā scenā de perinthia esse trāsla
tā vbi senex ita cū vxore logī vt apud Terentiū cū liberto. ac
in andria Menādri solus senex est.
v Id isti vituperāt factū. Isti ad reprehēsionē sumit psonā.
Inter dū rei reprehēsionē significat. vt Vir. Quid petis istis. Vitu
perāt vitiū rei patāt. x Cōtaminari. Proprie est manib⁹
luto plenis aliqd attingere et polluere. Vir. Ling polluto ho
spicio cōtamiatū. Cōtaminari tāgi & reling polluta manu
ac p hoc noluit sordari aut maculari vt ipse ait. Ne hoc gau
dium contamiret. vitam egritudine aliqua.

y Faciūt ne intelligēdo. Ne quidā corripiūt et cū interroga
tōe pnunciāt. Quidā producūt quorū alii ne pro nō accipi
unt. alii ne pro valde. vt ne ego homo sum infoelix. & Cice
ro. ne illi & hoc melius. nam statim refert.
z Qui cū hunc accusant Neuiū Plauiū Enuiū accusant.
In singulis magna Emphasis est auctoritatis. sed ordo non
est seruatus. Enni⁹ nāq;
ante plautū fuit. sed qđ
est auctoritatis Enniū
vltimū dixit. Terētiū in
quit specialiter accusan
tes nesciūt se a bonis ho
minib⁹ maledicere q̄s il
le imitāt & argumentū
est ab exēplo et auctate.

a Dehinc vt quiescant
porro moneo. Recte est
nā gescere ille dicit q̄ est
insolēs et inquiet⁹. Por
ro in futurū dixit. Cice
ro Moneo predico ad
moneo liberatus culpa
etiā terret criminaturus
aduersarios.

b Fauete adeste. Iam
ad auditores cōuertit a
quibus fauorem coepit
quasi dicere: hoc aduer
sarii faciunt. vos autem
quod in vobis est faue
te vos vero fauorem facite. ac adeste nō vt absentibus dicit
quippe qui corporibus presto erāt. sed intenti este tote fauete si
lete. sic & pontifices dicunt fauete linguis / fauete verbis. vn
de Vir. Ore fauete omnes adeste animis. f. auxiliū prebete vt
aduocatus reo dicitur adesse.
c Equo aio et rē cognoscite vt pnoscatis. Eq̄ aio ab honesto
et rē cognoscite a iusto.
et sic dixit cognoscite vt
pnoscatis abulti quēad
modū in ærya Orator
ad vos venio ornatu p
logi finite exorator sīe.
d Quid sit reliquum.
Pro reliqūo accipiūt vt
sit sensus de hac fabula
sūmite specimē vt scia
tis an ceteræ vobis spe
ctande sint. nā postmo
dū dictū alio. plogo alī
as cognoscetis et⁹ queso
hāc cognoscite. reliquū
quasi diceret postremū.
ergo q̄so aduerbiū est.
e De integro vtrū de
nuo an ex integris grecis.
f Spectāde an exigēde
sint vobis pri⁹. Silepsis
vt supra ad verbū eni fact
et declinauit nō ad spe
ctāde sint. Spectāde p⁹
prie vt fabulę ppalādæ
exigendę: excludende.

non honestū esse — ignare nimia curiositate obscuri — ignorare vnā facere — ignari sumus
non decere fabulas. Faciunt næ intelligendo vt nihil in
maliuoli — rherentiis arguunt — illos poetas magne cum rotatis
tellīgāt qui cū hunc accusant. Neuiū Plautū Enniū ac
poetas — imitandos — poetas imitari — pele
cusant: q̄s hic noster auctores habet quorū emulari exo
nō nimia — imitari — affirmare obscuritate curiositate
ptat negligentia potius q̄ istorū obscurā diligentiam.
deinceps — fedet in futurū ad — esse — derrahere
De hinc vt quiescāt porro moneo & desinant maledice
manifestatōes poete — fauore dare — auxiliū bono — comedia
re malefacta ne noscāt sua. Fauete: adeste eq̄ aio, & rem
intelligite — noscatis — differt
cognoscite vt pnoscat & qd spei sit reliquū p⁹ hac q̄s faciet
de integro cōedias spectādæ an exigēdæ sint nobis pri⁹.
comedie vel — excludende — ante spectentur
quas fac poeta — exiende

In hac. I.

SIMO senex. SOSIA libertus eius.

scenā — cdulis puero ad — aspectare — discedite — aduent
a b — cognam — c — d

v Os istæc intro auferte, abite. Sosia ades dum.

scena hec virtus vt argu
mēti narratōe actio sce
nica videar. vt sine fasti
dio longus sem. o sit ac senilis oratio. Hęc scena, p argumē
ti narratione, ponit atq; pro iacēdis fabulæ fundamētis vt
virtute poete sine officio plogi et peritiā comædie populus
teneat vt res agi magis q̄ narrari videar. In qua quidē intro
ducit. p tacita personas Sosia que semel inducta in principio
fabulæ in nullis deinceps fabule partibus adhibet. Symo se
nex Pamphili pater so
siā seruū alloquit super
nuptiis falsis quib⁹ ani
mū filii tentare nitebat.
Isq; suo sermone subti
liter. Fabule argumentū explicat quod in prologo omiserat
vt maliuoli poete dictis respōderet Symonis nuptiales iam
essent compte.
a Vos. Non rōe caret cp a pronoe incipit. sicut nec cp Vir.
in Buco. a noe ppio Titire &c. b Istæc intro auferte. Ad
dit cām aliis abeūdi dicēdo istec intro auferte. Ne suspitionē

iniciat Sosiã cõicãdi se
creui cã rem̃ fisse. Aufe
runt̃ que cũ fastidio cer
nunt̃. Feruntq; que cũ ho
nore tractantur.

c Abite. Cõciatius le
gendũ est. Ipsis eni ser
uis respicientibus neq;
apperãbo sub dit abite.

d Sosia adesdũ. Molli
ter reuersurus et expturus
sosiam. Submissa voce
dicit sosie vt remaneat.

e Dũ. Sillabica adiec
tio est & ades iperati
uũ & capitur ꝓ ppe sis.

f Recte curent. Cura
tio medicorũ est. Cura
reliquorũ. Curare inter
dũ significat referre. vñ
curare corpus generale
verbũ est ad omia que
spectant ad curã corpis
et precipue ad egestionẽ
siue vẽtris euactuationẽ.

g Efficere. Facere est in
opesse. Sed efficere desi
gnat persectionẽ. Inde
effectus & essicax

h Arte. Mire ait arte
nunc opus est artibus.
hic signantissime ostẽdit
mꝝtas variasq; artes ad
eã rem mandã que in
amore est.

i Sed his. His. s. artib⁹
a superiore quod sub
auditur artibus.

k Fide & taciturnita
te. Fides interdũ est cõ
mendatorũ, fida execu
tio. taciturnitas vero ob
seruãtię genus in silẽtio
cõstituta et in celãdo se

l Iusta & dei creta.
mẽs. Ista verba iusta &
clemẽs passiue vel si ma
uis cape actiue vt sentit.
Donat iusta in qua ni
hil iniquũ iubetur. Cle
mẽs in qua eã de iusto
mulcũ remittitur. Quid
eni nõ iustũ dño i seruũ

m Seruitus. Seruitus p
dñatu mire capi debet.

n Ex seruo. Oẽ bonũ
libero aptũ. malũ seruo
ideo dicit, ex seruo dul
cem libertatẽ fecit ope
ratione & tractatione
verborũ. Non eni tantã
habet gratiã. feci liber⁹
vt esses simpliciter quã
tam feci seruo libertus vt esses. Ac si quis dicat. feci vt esses
sanus. nõ tantã habet grãm vt si diceret. Feci vt ex egro esses
& per hoc vim beneficii ostendit.

o Mihi. Emphasim habet ꝙ mihi libertus factus sis non
filio. aut ideo. quia libertas ad aliquẽ dicit & bene mihi nep
timesceret filiũ cui nec libertatis munus. debeat.

p Seruiebas. Seruiebas in imperfecto tpe vt ostẽdat eũ po
tuisse etiam atq; etiam plus seruire adhucq; potuisse labo
rem & exitium ferre.

q In memoria habeo. Plus est q̃ scio. nã quę scimus pos
sum⁹ obliuisci. q̃ vero
memorie cõmẽdamus
nũq; amittimus.

r Haud muto factũ.
Propterea dicit quia ꝙ
libertus factus est nõ fe
cit indignũ quo satũ es
set mutandũ & reuoca
tio in seruitutẽ esset faci
enda. Legit etiã aliquã
do mulcto factũ. i. non
damno reprehendo.

s Aduersũ. Nõ decla
rat ꝛc ntrarietatẽ, aduer
sus aũt dici põt et aduer
sũ sicut rursũ & rursus.

t Exprobratio imme
moris beneficii. Immẽ
moris eniã põt capi pas
siue vt memorẽ iunõis
obiram sic intellige est
quasi exprobratio. i. ob
iectio. Est eni exproba
tio tũc commemoratio
beneficii cũ numerati
one factorũ bñficii imẽ
memoris. i. obliti videli
cet de quo non habetur
memoria.

u Vno verbo. Vnover
bo dicere. est vna sma p
fectã intelligentiã cõtine
re que. s. cõficitur ex no
mine & verbo.

x Cur simulas. Symo
solet simulare. Ois eni
virtus assimulatio est.
Sine enim vnico verbo
nemo curialis esse põt.
hoc tñ in theatro nõ in
scolis dictũ est.

y Eo pacto. i. eo mõ.
Nã pactum precedit ꝛ
modus sequitur.

z Iste sũt diuisiones di
cendoꝝ. Nã dicturus
est vitam gnati.

a Nam is. Incipit nar
rare vitam nati honã.

b Ephebis. Ephebi ap
ni sunt qui pubescere in
cipiunt. & ephebia est
prima ætas in adolesce
tia extrema puentia.

c Liberius. Liberius
nõ est cõpatiuus grad⁹
sed pro positiuo ponit.
non eni potuit liberius
viuere dũ ætas. metus /
magister &c. vel supplẽ
dũ est aliquãto liberius
solito viuere potuit.

d Noscere. Scimus
quod certum est. noscimus que adhuc incerta desideramus.

e Ita est. Intercidit poeta. ne solus simo loqueretur ceterum

f Quod plerq;. Hic adiectio dicit (nõ enim ĩdẽdi locus.
in primo loco Adiectiões eteni aut in prima pte oꝝ. aut
in vltima adiiciunt̃. Hic etiã pleri ex supabũdãtia positũ est.
Oẽs vero necessario positũ est vt alibi, Caleses plus satis. So

g Aut ẽgo. Sic et ẽgo (notã tñ hec supabũdãtia reddi oꝝ one.
ad venãdũ alit quo & canes qđ multi docti iprobãt et dicũ

h Philophos. Eclipsis pulchra Terentiana (separate esse.
potest eni subintelligi infinitiuus audire vel adire.

Dicturus primo ephebum: magis se ad philosophum alt ad mr̃ rhet ad eloquentiã applicant

Sapientes autem in aliis artibus magister excellere

i Egregie. Egregium. dicit quod ex grege elici tur. Sed hic egregie. i. valde nimis nõ est ergo ad laudem positum.

k Gaudebã. Gaudebã dicit non laudabã. Laudat eni eniã alienus. gaudet qui pater est.

l Nõ iniuria. Intẽpestiue respondet Sosia. sed prudẽtia tante sententiæ cõpẽsauit iportunitatẽ.

m Apprime. Adiectio est confirmantis

n Ne quid nimis. Mirabiliter dixit. Ne quid nimis. Sententia non est incõgrua seruo: quia est vulgata & nõ refertur ad personã dñi dicentis & de quo dicit an magis: quia Sosiæ cõuenit cur huiusmodi cara cter in verbis est.

o Sic vita erat facile oẽs. Latens argumentatio est qua filiũ ad meretricẽ cõmeasse narrat pater nõ ad corruptelã filii. sed ad obsequũ amici. Perferre ac. Pot (cõp sunt etiã exponi ꝙ prece rito imperfecto.

q Dedere. Dedere significat valde dare quẽ admodũ hostes se dedẽtũ in hostiũ ptãtem.

r Obsequiũ. Hic verbus peripropius est. veritas odiũ parit. Tũ illa sententia in theatro habet locum nõ in scolis. Tullius multa dixit de illa sententia que tñ magis probabilis est q̃ necessaria & honesta. cũ habet instantiam superiorum actorum.

s Mulier quedã dixit quasi ignoret nomẽ ei⁹ paulo post Christidẽ faciat: simulq; lectorẽ auidũ nominis reddat.

t Triennũ. Artificio se dixit triennium cum posset plus minusue tẽporis ponere vt sit veri simile vnũ annũ fuisse pudicæ parcecq; vitæ. Sequentẽ condictionis ac cepte, tertiũ mortis. Primo ergo anno ignorata est Christidis Pãphilodom⁹. Secũdo Glicerio cognitus. Tertio nupsit Glicerium Pamphilo &

u Negligentia coacta. Laudatis moribus qui mox ducet uxorẽ iuppiter est vt future quoq; matrona. Glicerio probitatẽ debitã pro psona reddat. quæ quia honesta nunq; esse potuit. si sic consiet eam ante nuptias impudicam ductam esse.

dũ aut ad philosophos: horꝛ ille nihil egregie ꝑter cæteros studiose faciebat studebat mgr̃i. modeste. q̃ rame diocriter oia agebat. f. pus in ira contenta

ra studebat: & tñ oia hæc mediocriter gaudebam. SO.

Nõ iniuria. Nã id arbitror apprime in vita esse vtile: vt

neq̃d nimis. Sy. Sic vita erat facile oẽs pferre: ac pati cũ

quibus erat: cũq; vna his sese dedere/eoꝛ obsequi studẽs/

aduersus neminẽ/nunq; ꝓponẽs se aliꝭ. ita vt facillime

sine iniudicia laudẽ mueniasꝭ & amicos pares. SO. Sapi

enter vitã instituit, nãq; hoc tpe obsequiũ amicos /veri

tas odiũ parit. Sy. Interea mulier q̃dam ab hinc triennũ

ex andro cõmigrauit huic vicinæ: inopia & cognatoꝛ

neglẽtia coacta: egregia forma/atq; ætate integra. SO

Hei vereor/ne qđ andria apportet mali. Sy. Primũ hæc

pudice vitã pce ac duriter agebat: lana & tela victũ q̃ri

tans. sed posq; amans accessit pciũ pollicẽs vnus/& ite

rũ alter (ita vt ingeniũ est oĩm hoĩm ab labore prodiue

ad libidinẽ accepit cõditoem. dehinc q̃stum occipit: q

tũ illã) amabãt: forte (ita vt fit) filiũ pduxere illuc secũ

vt vna eẽt meũ. Egomet cõtinuo mecũ. certe capt⁹ est:

habet. obseruabã mane illoꝛ seruulos veniẽtes/aut abe

untes: rogitabã/heus puer dic sodes: quis heri Chrisidẽ

habuit/nã andrie illi id erat nomẽ. SO. Teneo. Sy. Phe

driã aut diniam diccbãt/aut niceratũ: nã hij tres tũ si

militer inuenit parentes.

k Dic sodes. Sodes dicit priscianus vocabulũ esse defectiuum. Seruius vult esse defectiuũ & precationem significare. Donatus dicit esse vocem exhortantis vt amabo. Festus & nonius volũt esse copulata verba. vt sodes ex si et audes vt capsis. i. cape si vis. Sis. idest si vis. Exponit etiam Donatus sodes, idest si scias.

partim defendẽda. partim laudanda est Christis cum quo cõmorata est. quã quoniã necesse est meretricem fateri in cõditiõe turpissimi nominis. multũ sumit excusatio voluntatis.

x Hei vereor. Mire audivit ea Pamphilũ excessisse ex ephebis cum iam mentionẽ facit mulieris peregrinæ & adolescẽtulæ dicit hei vereor

y Andria ostendit nomen fabulæ.

z Apportet bene. quia portare ignotis est.

a Primũ hęc pudice. Defendit vitam Christidis vt potuerit apud eã recte morata esse gliceriũ. Nota vt videatur pudicæ apud eam futuram materfamilias educi posse q̃ meretricẽ necessitas fecit.

b Victum. Qui imparatis aridisq; alimentis est constitutus. Cibus etiã delicatis præbetur.

c Queritans. Queritans. Queritur qui ad plenum et perpetuum reponit. Queritat qui vix quotidie querẽdo victum inuenit.

d Condictio interdũ pro pactione ponitur. inde ferre conditionem quasi certa lege siue cerato pacto aliqd pmittere.

e Quæstum. Quæstus significat lucrũ sed proprie numariũ.

f Vt vna esset. Vel si ꝙ ducte legaꝭ esset ab ẽgo es sensus est vt comederet vna cum eis & conuiueret.

g Egomet continuo mecũ. Bene mecũ vt nihil appareat temere cõstitutum vel prolatum. Oras hoc ipsũ satis quę situ est quod statuit de falsis nuptiis & inoffensus esset filio.

h Captus est. Tractũ a feris laqueo iplicatis.

i Habet. idest vulneratus est. qui enim percussus est habet. Tractum est a gladiatoribus qui dicunt alterutrum eoꝝ habere qui pcussus est.

Eho. Eho interiectio est nõnũq̃ admõnãtis i tẽdũ depoſcit intentiõ nẽ nutus & animad- ueſionẽ. m Quid Modus interrogãdi & facta diſtinctione ſub- iungẽda eſt reſpoſio.

n Symbolũ dedit. Vt ſenſit Tortellius. i. portiõnẽ ſuã. vt ſignũ vt anulũ aut aliquid tale quo uſq̃ pecuniã cõferent. Symbolũ eſt paruũ numiſma. vnde et ſignũ a nõnullis tradit q̃ & cuſ ſymbolũ bonũ omẽ interpretant. Symboliũ dedit. Mire nulla p Pamphilo negatio facti eſt poſita ſed p puerilẽ ſimplicitatẽ oia geſta nuda ta ſunt. & quidã tacitũ eſt nõ celatũ. ſed vt non factũ eſt ita videatur.

o Itẽ alio die. Vide diligentiæ tẽpus. quaſi nõ ſufficeret vnus dies.

p Conflictat. Conflictio frequentatiuũ eſt a confligo is ere. quod ſignificat cõcertare et manus cõſerere. Inde cõflictus prelii. Cõflictatio aũt eſt tactus corporũ inuicem & colliſio. cõflictatur ergo colliditur atteritur colluctatur.

q Tum vno ore oẽs Ne pater amore falli videret. & ideo mox agit bene diſſimulatũ atq̃ amorẽ celatũ indicat.

r Fortunas. Hic pro meſortunatũ et de moſre. vt qui tẽtanti talẽ genuere parẽtes. Vade ait o ſorix nate pietate & Plautus Fortunatũ qui illum addixit ſibi.

s Hæc fama impulſus Chremes. Vere laudat? ſit. & ſingula hęc p argumentis ſunt. & excuſatio eſt nõ ſtultitia ſalſus ſed impulſus.

t Impulſus. Bene impulſus vltro eni venire impulſus eſt. qui daret contra officium ſoceri.

v Vnicã gnatã ſuam. Abundat quidã ſuã ſed tñ aſſeuerationũ eſt vnicã gnatã ſuã ſi tedio multorũ filiorum ait vnicã.

x Cũ dote ſumma. q̃ ſi paup ait cũ dote ſũma.

y Placuit deſpõdi. Cũ pronũciatione placuit.

z Hic nuptiis dictus eſt dies. Vtũ cõſtituerusi an dicat?, vt Iunoni mi-

amore capti erant — ſ. fecit

mul amabant. Eho: quid Pamphilus? quid? Symbolũ dedit/cænauit/gaudebã. Item alio die querebam: comperiebam nihil ad Pãphilũ quicq̃ attinere: Enimuero ſpectatum ſatis putabam/& magnũ exemplum continentiæ. nam qui cum ingenijs conflictatur eiuſmodi. nec q̃ mouetur animus in ea re ſcias poſſe habere ipſum ſuæ vitæ modum. tum id mihi placebat. tũ vno ore oms omnia bona dicere/& laudare fortunas meas qui gnatũ haberem tali ingenio prædituꝫ. quid veris opus eſt. hac fama impulſus Chremes/vltro ad me venit vnicam gnatam cum dote ſumma filio exorem vt daret. placuit: deſpõdi: hic nuptijs dictꝰ dies. SO. Quid igitur obſtat: cur non vere fiant. Sy. Audies. Fere in die bus paucis/quibus hæc acta ſũt: Chriſis vicina hæc mo ritur. SO. O factũ bene: beaſti me: hei metui a chriſide Sy. Ibi tum filius cum illis qui amabãt Chriſidem/vna aderat/frequens curabat vna ſunus: triſtis interim non nũq̃ collachrimabat. placuit tum id mihi: ſic cogitabam Hic paruæ cõſuetudinis causa/huius mortem tã fert facile? ſi ſuaſſet cæpiũs miſeriter quid ſi ipſe amaſſet: quid mihi hic faciet patri: animi officia. quid multis moror. Egomet q̃q̃ eius cã

n Effertur. Efferri proprie dicuntur cadauera mortuorum.

o Imus. Ire proprie exequias ſpectat.

p Vnã aſpicio. Extra conſuetudinẽ dicit vnã Nãvt diximus vnus eſt adoleſcens tolle vnã & ita fiat vt ſenſui nihil deſit. Sed conſuetudo mirantis non erit expreſſa vnã, ergo dixi p quãdã q Adoleſcentulã formã. Hic duo ſũt et etas & forma quibus addit pudor qa meretrix nõ e r Forma. Forma immobilis eſt et naturalis vultus mouet et fit gſt. s Etvultu ſoſia. Quia forme laudatio cũ meretrice cõmiſſa eſt. pgre- diẽ artifex poeta ad laudanda ea quę honeſtio ra funt arte q̃ forma.

s Oſoſia ad attentionẽ excitandã proprium nomen exprimit. Et qd hic deeſt vt eã mirũ dignet. Symonis ſola cognito. et formã probat in puella Pamphili pater. & matronalẽ modeſtiã mirat in vultu et venuſtatẽ ſtupet. Nõne ergo iam cernim? preſeri pſiſſe Terẽtiũ vt cũ Chremetis filiam eſſe eã recognoſcet. Symo hãc potiꝰ eligat q̃ philomenã miſiti. quamq̃ ex fororia pulchritudie et amore Carini. & Daui laudatione ipſorum puerq̃ monſtrauerit nobis.

t Modeſto adeo venuſto. Modeſtus ad probitatẽ vultus et morũ pertinet: venuſtus ad naturã corporis. Hoc eſt ad formã referẽ atq̃ adeo ſibi vultũ fingere multi poſſũt. formã nemo.

v Attat. Interiectio admirantis vocẽ ſubditũ motũ deſignans & impetum admirantis.

x Quã time. eo. Nõ videtur adhuc ſoſie planũ argumentum adeo pender ad ea quæ dicturus eſt Symo.

y Funus interim procedit ſequimur dixit. quaſi poſt ipſam morituri. vnde exequie dicuntur.

z Ad ſepulchrum. Sepulchrũ dicitur aut quaſi ſine repulchra /aut quaſi ſine pulſu. cum ibi mortui ſint / aut a ſepeliendo eo q̃ illic animę a viuis ſepeliantur ideſt ſeparãtur. Et

nerue dictus ſacer. Plaçuit adeo bona cõditio fuit vt quiſvltro obiice retur tñ ſtatim placeret.

a O factũbñ aiaduerte a poeta ſic inducit comicas mortes. vt cũ ad neceſſitatẽ argumenti reſerant. non tamẽ tragice.

b Beaſti. Artificioſe ideo ſubiecit gaudiũ ne mors in comœdia luctus i tragedia ſonaret

c Metui. Metuo illũ q̃ mihiipſi aliquid factũrus eſt. Timeo illũ idẽ cuiꝰ cauſa poſſũ aliqd pati. etiã ſi ipſe nihil in me mali conſulat.

d Aderat frequẽs. Nã præſentes eſſe poſſumꝰ nec q̃ tũ adheremus quibus adſumus.

e Curabat vna ſunus Funus dicitur a funalibus. i. a funibus quibꝰ trahitur. Vir. Et nocte? flammis funalia vincũt. Eteni noctu eſſe rebant mortui. pter ſacrorũ celebrationẽ diurnã. propterea opus erat funalibꝰ. ideſt cereis ſeu facibus.

e Curabat vna funus ita q̃ nõ potuerat videre patrem.

f Interim. Diſcretio huius rei quę ad narrationẽ pertinet ſuperiorem.

g Collacrimabat. Illis eni magis cauſa flendi fuerat qui quã amabãt amiſerũt. Hic amore. pter ſuã gliceriũ collacrimabat qui alienis lacrimis ſuas cõmendabat.

h Sic cogitabã. Ac ſi diceret hoc cogitabã. et ſenſum tãtũ cogitatiõis dicere debuit. ſed quia ſic cogitabã dixit ipſum geſtũ cogitatãtis expõit

i Quid mihi hic faciet patri. Mihi patri põdus intulit nois dicẽdo patri & puenuſte repetit hic

k Putabã. Putare eſt ei? q̃ ſimplicitate pectoris oberat. l Moror. Poteſt eiã dici i. immoror cõſiſto multis. i in lõgo ſermone. & hoc dicẽdi gen? cũ ſibibus ſolet adhiberi vbi aliquid præcipuũ aut creditu difficileaddendum eſt.

m Egomet. Vt & ipſe Pamphilus etiã vt ego quẽ quaſi min? credes.

officiũ ita me exo — ſ. cogitãs — adhuc vt fiat ſu — interritio

in funus prodeo: nil ſuſpicans eiaz mali. SOSIA. hem quid eſt Sy. Scies. effertur imus interea inter mulieres/ quæ ibi aderãt. forte vnã aſpicio adoleſcẽtulam, forma. venuſto vt nihil ſupra quã ſum mihi lamẽtari præter ceteras viſa eſt. & ga erat forma pter cæteras honeſta acli berali/accedo ad pediſſequas. q̃ ſit rogo. ſororem eſſe aiũt chriſidis perculſit illico aĩm attat. hoc illud eſt. hic ille lachrime hæc illa ẽ miſericordia. SO. q̃ tieo q̃ſtũ euadas. Sy. Funus interi, pcedit. ſeq̃mur. ad ſepulchrũ vẽim?, in ignẽ poſita eſt. fletur. Interea hæc ſoror (q̃ dixi) ad flãmã acceſſit imprudẽtius ſatis cũ periculo. Ibi tũ exanimat? Pamphil? bene diſſimulatũ amorẽ/& celatum indicat. accurrit. mediã mulierẽ amplectit. mea glyceriũ (inquit) quid agis: cur te is perditũ: tũ illa (vt cõſuetũ facile amorem cerneres) reiecit ſe in eum flens quam familiariter. SO. Quid ais. SI. Redeo inde iratus. atque egre ferens, nec ſatis ad obiurgandum cauſæ diceret. quid feci. quid cõmerui/aut peccaui pater. que ſeſe in ignem inijcere voluit, phibui. ſeruaui. honeſta ratõ eſt SO. recte putas

ſ. ſororem
ſ. ſoror
ſ. ſororem
ſ. ſororem
ſ. ſororem

o Nā si illū obiurges
Argumentum per rationem econtrario.
p Tulit p attulit multa significat. Et alias pro tulit. Vir. Nō tulit hanc speciē furiata mēte. Coīrereb⁹. Alias sustulit vt oia fert eras. i. auferet.
q Venit Chremes. Argumentū ex coniectura in rebus et mire supra vltro venit ad me. ergo hic causa iusti doloris ostendit: quia dolet etiā Chremes. Nā potuit nō datarus filiā nō venire
r Postridie. Vt sine dilatione secure possit et clamitās indignātis est.
s Indignū facinus cōperisse. Distinguēdū vt ps itelligat indignū facinus. hoc est & ipse dolet Pāphilū corrupi. Cōperisse ergo ab aliis vt appeiat verū quod ait. Tum vno ore omes Et hac fama &c.
t Peregrinā. Per contemptū dictū est. Nā etiā peregrine nomine meretrices nominabantur.
v Ego illud sedulo. Quāto affectiu pater factū quod videret negabat, & est officiū patris & simul hoc expressio probationis.
x Denicq. Ad summā perat & ad finē dictorū. Et p habuit q nō volebat senex sosiā adhuc supereff. vt oīdat q nō sit irascendū q iuste irascatur.
y Nō tu ibi gnatū. Apposiopesis vel eclipsis deest iuasisti ob iurgasti adortus es.
z Qui credo. Est manum porrigentis.
a Prope adest. Prope adfuit nuptiæ in proximo fuit mete libertatis. & iō auidius vuluptaria sub fine capiunda sunt.
b Quis igit relictus. Mire obiurgādi tanq incensus pater in filiū videret. Nā supra cōmotus plus per Apposiopesim significauerat.
c Si ppter amorē. hoc est inicium cōsilii sui demōstrādi qd erat sed m in diuisione & consiliū meū cognoscēs.
d Nolit. Legit & nolet indifferenter,
e Ea primū ab illo animaduertenda. Idest castiganda vindicāda ab illo est iniuria quā facit nō quā patitur iniuria est. Et nota participium a passiuo animaduertē da castigandavindican da est ab illo iiuria quā facit. nō quā patitur.
e Ea primū animaduertēda iniuria. Vt iam sit peccatum quod recusat nuptias non quod peccat adolescens. Ideo ergo primū dixit. & bene ab illo dixit. Certissimam enim notat persona quę debeat p iniuriis pœnas soluere. Qđ si dixisset iniuria ei⁹ am phiboloiam fecisset. Et vtrę quā passus est ab illo an quā ipe aliis itulit:
f Vera obiurgandi. Anutheton falsæ dixit. intulit vera.
g Manibus pedibusq. Prouerbiale est in oibus membris.
h Quam vt obsequatur gnato. qa nō pdest filio amare meretricem
i Quapropter. Mire sosia territogat quasi nulla causa sit fallēdi dñm
k Mala mens malus animus. Argumentū a natura. & an aliquis sine causa malus an impulsione mala mēs malus animus. quia dixit magis vt ledat q vt plit.
l Sed quid opus est verbis. Est grauissimā pœnam ostendentis.
m Qui mihi exorād⁹ Legit & expurgandus Si expurgādus lege cui non qui. quia cui p qui veteres scripsere.
n Et spero cōsore. i. cōsieri phi. vñ cōfectiū negociū dicit. vel confecta res q ad plenū pficitur.
o Nūc tuū est officiū. Hoc ad illud tertium respicit quod dixis. Et qđ facere in hac re te velim:
p Has benevt assimules. Hoc erat tertium de his q dicturę sepmiserat
q Assimules. Hoc est vnū verbū assimules qđ dixit. quin tu vno verbo dic. Quid ē qđ me velis.
r Peterre facias dauū Venuste & porticæ.
s Obserues filiū. Obseruatio in duabus reb⁹ in obsego et speculādo.
t Curabo. Curabo vt cocus. Et sup̄ sic nēpe vt recte curent hęc.
I præ. Figura Anastrophe qđ nos prei dicim⁹

In hac. 2.

scena iā narratione habita persona sosia non erat necessaria. ergo subsistit senex per quē agenda sūt reliqua. Ad hoc certus inducit Symovt magis pturbet inopinata cōsensione Pamphili ad ducendum vxorē et preterea nihil agat cum Chremete detrahēda fides cōsiti mādisq nuptiis
a Non dubiū. Argumētum quod supra ab eo q nostri faciunt. Modo hoc est antecq q cū sosia loqui cepisset.
b Ita dauum. Dauus nō recte scribit Dauos scribendū. q nulla litera vocalis gemiata vnā sillabam facit. Sed quia ambiguitas vitāda est nominatiui singularis et accusatiui pluralis necessario. p hac regula digamon vtimur et scribimus dauū seruus corruptus.
c Mirabar. Locus est in quō dauus insinuat spectatiuus & multa gesturus.
d Semp lenitas. Lenitas / clemētia / facilitas cui cōtraria asperitas et difficultas. Semp lenitas & in hoc si mulata vsq nunc. nūc lenitas. nā nemo in diuersis actibus semp lenis est nisi forte fictus assimulator & callidus. Semper lenitas sine differentia est importuna lenitas.
e Quorsū euaderet. Euadere est p quācunq difficultatē ad aliquid peruenire.
f Verbum fecit. Non dixit litigium aut rixam sed verbis lanient. Ergo cum exclamatione lege.
n Herus est. Audiēs dauus murmur sic ait.
o Preuiderā. Preuidētia duplex est aut in aio. aut oculis previdemus. p Hem. Nunc quasi correptio totius corporis interiectio indignātis. q Ehodū. Hec picula est signū deposcētis attētionē & aiaduersionē. dū Parelcon est hoc loco idest syllabica adiectio.

SIMO. DAVVS seruus

n On dubiū est / quin vxorē nolit filius / ita dauum modo timere sensi: vbi nuptias futuras eē audiuit sed ipe exit foras. DA. Mirabar hoc si sic abiret: & heri sp lenitas / verebar q rsum euaderet: q posq audierat nō datū iri filio vxorē suo nūcq cuicq nūm verbū fecit: necq id ægre tulit. Sy. At nūc faciet: necq (vt opinor) sine tuo magno malo. DA. Id voluit nos sic nec opinā tes / duci falso gaudio. Ipantes iā amoto metu ite nosci tā tes opprimi: ne eēt spaciū nobis cogitādi ad disturbandas nuptias astute. Sy. carnifex q loqr. DA. Her⁹ ē. necq puideā. Sy. daue. DA. Hē qđ ē. Sy. Ehodū ad me. DA.

bum. Iste exgiutares asseuerationes dicuñ & cū pronūciatione vt intelligat nec verbū qdā.
g At nunc faciet. Symo de se per tertiā personā loquitur summisse & secreto respōdens verbis dauī nescientis eū. Ducere est expectatiōe longi temporis malū probari vel induci vt fera in retia.
h Falso gaudio velut ex ira & senis iracūdia.
i A moto metu. Dixit quasi metus sit corpus brutū quod cū motu limine mouetur.
k Oscitates. Oscitatio est animi ocū & securitas dicta ab oris hiatu. q. d. est mouere.
l Astute. Hoc et gestu vultu seruili & cū agitatione capitis dixit.
m Carnifex que loquitur. Carnifex aut excarnificans dñm aut ipse dignus carnifice vt caro fiat. i. lametur. Lucrosus carcer vir carcere dignus. Est igitur carnifex dñm vel destruens. vel in eius perniciē et malū tendens. aut cū suis ver

r Quid hic vult. Mo re se uli & auernali ge ste scẽi vocati a dñis secũ vultuose agunt.

s Qua de re Negantis vim habet hec interro gatio. plus est enim qua de re q̃ nihil.

t Rogas. Cum intero gatione indignantis.

u Meũ gnatũ rumor est amare. Mire apcser uũ dissimilat id quod iã probauit & grauiter constãterq; senex nõdũ se fatetur credere. nec ve rũ scire. ne amittat vim vindicaturi si rescierit.

x Agis. i. audis. Alibi sic hoc age amabo plautus Vos hoc agite spectatores. non sumitur demõstratiue veluti au rem suam tangens.

y Iniqui patris est. Si nũc velim 'querere act liberos adolescentis:

z Nihil ad me attinet Id ait vt cõsilium se seruare ostendat.

a Siui. Mira ratio cur siuerit: vt & hoc quod permisit ad bonam frugem permiserit non ad luxuriam.

b Nunc hic dies Hoc est recte & seuere & inexorabiliter denunciat.

c Daue. Grauius ille Iud fecit nomine appellando.

d Iam. Modo tarditatis est signũ. & in viam dixit quasi exide ius sit erroris ad rectã viã. Et est prouerbiale. Redeat in viam. i. relinquat & viam lasciuie deserat. et translatiue ab eo qui de lirauit seu deuiauit et tãdẽ in rectã rediit viã.

e Ita aiunt. Est tepida cõsensio. & quasi inuiti nãsio vt in Heautõ. Ita credo monẽte prẽ filiũ.

f Tũ si quis magistrũ Metaphoricos an quia ex pedagogo est getha.

g Egrotũ. Pro ægro

h Dauus sum & nõ œdippus. Multiplex cõ tumelia. Potest eni senẽ quasi spingã dixisse. i. deformẽ monstriq; similẽ. põt etiã inhumanum & ferum dicere vt spinx. potest etiã p œdippũ se vltorẽ promittere futurũ. atq; oppressorẽ

Quid hũ vult. Sy. Quid ais? DA. Qua de re? Sy. Rogas meũ gnatũ rumor est amare. DA. Id ppius curãt scilicz Sy. Hoccine agis an non. DA. Ego vero istuc. Sy. Sed nũc ea me exquirere iniqui patris est. Nam qd'añ hac nichil ad me attinet. Dum tempus ad eam rem tulit siui sancte facere animo suo ea me pudet. Dum ille ad amandum dabat spatium. Nunc hic dies aliam vitam affert animũ vt expleret suũ. Nunc hic dies aliam vitam affert animũ vt expleret suũ. Nunc hic dies aliam vitam affert animũ vt expleret suũ

g Et fingunt quandã Argumẽti partẽ narrat & nõ credit esse quę dicit. vt sup̃ sit locus erroris & fallaciã quandã neve risus sit ipsa fallacia totius cõtẽtionis et vilitatis.

t Et fuit olim quidam senex. Ab exegematico ad mimeticũ transit.

u Obiit mortẽ Plene dixit q̃ nos obiit tantum. Cicero in in epistolis dicit. Obire villas p adire. Inde obire mortẽ idest ire ad mortẽ. Obire diem suũ. i. ire ad diẽ fati. hoc est mori.

x Atq; ipsis cõmentũ Cõminisci significat excogitare inuenire. Inde cõmentia ratio idest ratio fictitia Inde commẽtum figmentum.

y Sed missis. Parasce ne idest preparatio alterius scenę. Nota semper nomina Comicorũ seruorum aut a nationibus sunt indita vt Misis Syrus. Aut ab accidentibus vt lesbia. quasi ebriosa a lesbo insula quę verax est suauissimi candidissimiq; vini Aut a moribus & vetnilitate: vt pseudulus. Aut ex negotio Cirrisa lus. aut ex qualitate corporis vt Chilacus. Aut ex specie formę vt pinacium.

z Ego hinc me ad forum. Nihil adhuc Dauus inuenit consilii nisi vt querat Pamphilũ moueatq;. Et vultuose hoc pronunciatur vt desit pergam: aut ducã me

Et fingunt quandam inter se nunc fallaciam. Ciuem
atticam esse hanc. fuit olim quidã senex mercator Naufragia fecit
uem is fregit apud andrum insulam. Is obiit mortem.
Ibi tum hanc eiectam Crisidis patrem recepisse orbam
paruam. Fabulæ. mihi quidem hercule non fit verisimile atq; ipsis commentum placet. Sed Misis ab ea egreditur: at ego hinc me ad forum: vt conueniam Pamphilum ne de hac re pater imprudentem opprimat.

f Sed quidn̄ pamphilũ Iterũ parascenæ.

g Exanimatũ. Exaiatus i. perturbatus. Virgi. Exanimate sequens impingeret agmia muris. exaiat⁹. i. mortu⁹. Idẽ. Exanimũq; auro corpus vendebat achilles.

h Vereor qd siet. Quid obid. propter quid sit

Dij date. facultatem obsecro huic pariundi: atq; illi in a
ijs potius peccãdi locum. Sed quidnam pamphilũ exa
nimatum video: vereor quid siet. Opperiar vt sciã nũc
quidnam hæc turba tristiciæ afferat.

exanimatus. aut aliter quid sit. idest quid sit negotii. Sed quidam putant quid pro quare. vt quid veniat. nam deest se potest. vt sit quid. Nã hoc comicum est & Terentianum, cum exceptis num & nam sufficere ad interrogationem potuisse quid.

In hac. 4.

scena he sũt inuẽtiones poeticæ. vt facecię aliqd addant. nã œconomia vt accersat obstitrix & conueniat Pamphilus. Faccia scribẽtis his verbis est. q̃ archilis cõporicẽ potissimũ adduci iubet & fingitur.

a Audiui. Frequenter hoc mõ Terẽtius cõpendium facit. vt egrediens loquatur persona de eo quod est gestura. & si mul doceat. quid ab altera gestum sit. Audiui iamdudum vnũ audiui iamdudũ. an tam diu iubes. Incerta distinctio & sunt qui iamdudum primũ intelligant vt iamdudum su

MISIS ancilla

a Vdiui ancillis iamdudũ lesbiam adduci iubes. Sane pol temulẽta est mulier & temeraria: nec satis digna cui cõmittas prio partu mulierẽ: tũ adducã eã ĩportunitatẽ spectare aniculę q̃a cõpotrix ei⁹ ẽ

mite pœnas.

b Sane. Multũ alius valide. nãq; validus est qui multũ rerũ necessariarum habet ad salutẽ

c Temulenta. Temeto plena. Temetũ eni vinũ est quia teneat mentẽ. In de abstemius. i. sobrius Temulenta vitio. Temeraria natura.

d Committas primo partu. Bene in concluſi oneilla specialiter pro bauit dicẽdo nõ ydoneam cui cõmittat primo partu mulieris sed mire signateq; dixit cõmittas. Committimus eteni magna que salutẽ in dubio habẽt. e Quia cõpotrix eius est. Deest p apposio pesima ideo illã vult accersiri.

MISIS PANPHILVS adolescens.

In hac. 5.

scena iducit Pam. iracũdus & dolẽs de nuptiis tã repẽte celebrandis vt ingens gaudiũ cõpareat sine fabulę cognita glicerio et simul id agit vt magis magisq; p Misidẽ Pamphilus excitet ad fũdendũ patri nuptias inducẽdi. Et ab iracundia descẽdit ex iniuria. dolor ex miseria.

a Hoccine. Quasi dei beratio est in qua due partes sunt vna patris / & altera amice pmasorie.

b Officium. Dicitur ab efficiẽdo ab eo q̃ cõqueritur quid efficere in eo vnũquęq; cõueniat pro conditione personę

c Proh. Interiectio doloris est. vnde proh dolor dici solet ab eo q̃ dolens loquitur atq; exclamat. Potest etiã esse indignantis siue vituperantis ter capitur quasi detestor

d Si hęc cõtumelia nõ est. Cum stomacho dictum quasi

Occine est humanum factum aut inceptum?
hoccine est officium patris? MI. Quid illud est? PAM
Proh deũ fidem atq; hoĩm: quid est si hæc cõtumelia nõ
est? vxorem decreuit sese mihi hodie: nõne oportuit pscisse me ante? nõne priusq; cõmunicatũ oportuit? MI.
Niserã me: quod verbũ audio? PAM. Quid. Chremes?
qui denegarat se commissurum mihi gnatam suam
vxorẽ: id mutauit quia me immutatũ videt. Ita ne obstinate operam dat: vt me miserum a glicerio abstrahat?

gnia vi verbi & ꝓprietate vsus est. vnde illud est Iphitus & Pelias mecũ diuellimur inde. Et magna indignatione vsus est tanq; Chremes nõ tam filie cõsulũ velit q̃ Iesum Pam.

si in eum qui diceret nõ esse contumeliam. vel si omnis cõtumelia ponderetur.

e Vxorem. Vxorẽ decreuit propositio iuuige.

f Decreuit. Decernere est de magnis certã sententiam proferre.

g Prescisse ante. Ibi alterum abundat vel ante vel pre. & dolet p hoc se spaciũ non habuisse consilio.

h Cõmunicatũ. quod nec̃ huius proprium est nec̃ illius.

i Quid Chremes. Trasit a patre nũc ad socerũ & iracẽ patri q̃ cogat chremetem, et dolet nõ odio hẽri nõ repudiari.

k Obstinare. Obstinare aliquid facere est aliquid in alterius malũ cum conatu perseuerare facere & in alterius perniciem nimis nitl.

l Vt me a glicerio. Manifeste vnde illud est Iphitus & Pelias mecũ diuellimur inde. Et magna indignatione vsus est tanq; Chremes nõ tam filie cõsulũ velit q̃ Iesum Pam.

m Proh deū. Quā ferueat indignatione hinc aspice quod frequenter exclamat: & hec exclamatio affectū indignātis dolētisq; demōstrās & est aduersus socerū.

n Adeon hoiem. Neminē putat esse in genere humano ita infœlicē vt se quod est cōe oim qui in aliq; merore cōsistūt. Itaq; nō se. sed cum dictione humanū dolet & iracīt natū esse quēq; q̄ posset esse tā miser vt ipse est.

o Inuenustus est sine venere i. sine gratia quē deformes appetāt. et est cui gīsplicens obiicitur.

p Infelix cui placens negatur.

q Contēptus spretus. Exaggeratio est militās affectū exprimētis intelligimus dicere Pamphilū. quia operā dedentyt se repudiaret Chremes vt supra dixit. mutauit: q̄a me immutatū videt.

r Facta trāfacta oīa. Prouerbiale est in id ne gotii de quo nihil supsit ad agendum.

s Repudiatus repetor Quasi hec iniuria sit repudiare & repetere. & tale est in eunucho. Exclusit reuocat.

t Nisi id q̄d suspicor. Coniecturale argumentū est quot duplex cōtumelia est et mōstri et aliquid sicut alibi quid hominis vxorem habes?

v Monstri aliq̄d. Deforme eni pter nature ritū productū. Et q̄a mōstrū dixit. ea subiūxit tā q̄ nō verbis sed sentētie seruiēs. x Obtrudi. Mire obtrudi quasi inuito. & totū cū iracundia. Nota dotē amatorū cogitat & ad vtilitatē trahit q̄d vltro venit & q̄ se repetit chremes.

y Nā quid ego nunc dicā. Redit ad patrē in quo noue' hoc accusat negligenter eum agere quod voluit fieri.

z Preteriens. Ostēdit specialiter quid peccauerit pater. & vndiq; conflat accusatio ex facto preteriens hoc occasionaliter nō querens.

Proh deum atq; hoīm fidem. quod si sit pereo funditus
Adeon hoiem esse inuenustū atq; infœlicem quenquā
vt ego sum nullon ego Chremetis pacto affinitatem ef
fugere potero quot modis contemptus. spretus. Facta
transacta omnia. hem repudiatus repetor quāobrem
nisi id quod suspicor aliquid monstri alunt: ea q̄niam
nemini obtrudi potest. itur ad me. M. Oratio hec me
miserā exanimat metu: Pam. Nam quid ego nunc dicā
de patre. Ah tantam ne rem tam negligenter agere pre
teriens. modo mihi apud forum vxor tibi ducenda est
Pamphile hodie inquit. para. abi domum. id mihi vi/
sus est dicere abi cito & suspende te. Obstupui censūn
me verbum potuisse vllum proloqui aut vllam causam
ineptam saltem. Falsam iniquam cbmutui. quā si ex
go rescissem id prius quid facerem si quis me nūc roget.
aliq̄d facerem. vt hoc ne facerem. Sed nunc quid primū
exequar torme impediunt curæ quæ meum animum
diuerse trahunt amor / misericordia huius / uuptiarum
sollicitudo / tum patris pudor / qui me tam leni passus ē
animo: vsq; adhuc quæ meo cuiq; animo libitum est fac
cere. Ei ne ego aduerser hei mihi incertū est quid agam.
M. Misera timeo incertum hoc quorsū accidat. Sed nūc
peropus aut hunc cum ipsa aut aliquid de illa me ad=

a Modo ex tpe. Ex loco apud forū. Ex verbis vxor tibi ducenda est Pamphile inquit.

b Ducēda. Semp hoc genus declinationis nec cessitatem ostendit.

c Aut vllam causam. Duo tpa sunt in desinone. aut vera ad tēpus accommodata.

d Ineptū quod a quouis reprehendi potest.

e Falsam. Quod etiā prudentē possit fallere. Prius dixerat vxor tibi ducēda est Pāphile hodie rā abi cito. et suspēde te: cito retulit id hodie suspēde. at vxor tibi ducenda est.

f Quid si ego rescissem q.d. commentus essem.

g Quid facerē. Ipse sesē reprehendit. Facerē hic pro facerem ponit.

h Sed quid nunc prius. Deliberatio et ptes eius Amor: misericordia. hec oratoria sūt cū vnū negociū in multas detrahimus ptes & vocat hec exornatio rethorica articulus vel dissolutum siue dyaliton vel forte schesonomaten de ficientibus copulis.

i Sollicitudo est q̄ inhęret mentibus. Sollicitatio aūt que ab alio fit

k Patris pudor. Amphibologia.

l Que meo cuiq;. Themesis ibi sit que habet si eri q̄n vna dictio diuiditur et alia interponit.

m Qui metā leni passus Explanatio quare pudēdū sit a pūd patrē & ad illud spectat Tuete his rebus finem.

n Ei ne ego. Hoc pronomen vim qualitatis habet.

o Aduerser. Videtur inclinasse vel sēcm patris animū cōsisterer & amore ad incertum iterum reuolueretur.

p Misera. Misis non dū se ostēdit pamphilo sed cū apud se cōquerētem latenter auscultat et sola quod callidati fœminee & astuciæ sentētia hec cogruit etiam se cū per interualla loquitur vt vidimus in priori parte scene.

q Dū in dubio. trāslatio hæc est a mole alicuius ponderis que antea in loco sederit et q̄n diu pendet facile cōmouetur. et huc vel illuc intrutina impellitur.

r Quis hic loquitur? Secū volutans predicta audiuit Misidē. deinde cōuersus vt aspiceret. vi sa Misi de dixit. quis hic loquitur & est.

s O Principiū therentianū in ūgēdis psonis. O interiectio optātis aduentū aut repēte pcussi.

t Salue. Quippe huius verbi p modos rata est declinatio.

v Quid agit. Amatorie perfamiliariter dictū nō eni dixit quæ. Virgi. Quę mihi reddat cū leo me saluat amantem.

x Rogas laborat. Leta & tristis respōsio & dolore plena. Et duplicē labore gliscrii esse ducit. vnū ptus & solitudinis. alterū curę & sollicitudinis nuptiarū Pāphili. Callide mulier aggredit iuuenē. nā vtriq; pter illū patitur & dolorē & sollicitudinē.

y In hunc diē. Sollicitudo rerū inceptarū magna est q̄n hunc diem hic cerior metus est & grauior.

z Constitutæ nuptiæ Nec addidit a patre sed inuidiose quasi a pamphilo sint cōstitutæ an timet in negocio.

a Hem. Hem est interiectio dolētis et indignātis affectū demōstrans.

b Ego ne istuc conari queā. Ideo sic Pamphilus. quia illa inuidiose non deserere cogaris. dixit. sed deseras.

c Conari. Dicit nō pficere. q̄a conari vel aliq̄d ad scelus effectio est. nā si nō potest fieri hic enim voluntas nō factū dānatur. Conari etiā teutus est q̄s facta facere.

d Egon pter. Magnavis est in pnoibus et diuersa sunt & singularia nec dicunt vno spū sicut in Eunucho ibi. Ego ne illam quæ me que illum &c.

e Non faciam. Respondet sipsi.

f Haud vereor. Arguit animū adolescentis cōtra patrem cuius etiam nomen graue est.

g Sed vim patris nequeas ferre. Non dānatio est. verū adolescentis prouocatio in contemptum patris.

h Ignauus est. Qui vim nō pōt ferre qui nō est pseuerans.

i Porro. Hic cōiunctio copulatiua est alias aduerbiū tpis. Poro aūt particula significat sed / longe / certe.

k Aut ferū. Ista quatuor ignauuū ingratū inhumanū & ferū dixit mira hominis cōuersatio est. Nō eni dixit adeo me obsequētē pri existimas adeo gratū adeo piū adeo mansuetū: at amatoris per oīa seruat cōditiones vt oratorie hoc cogat scelus esse si pareret nūc patri. Item nūc ordinē reddit. quia ferū ad māsuetū. q̄a etiā feræ mansuescunt. nec amor ad illud inhumanū. Amor nāq; vehemētior est in hoiē. pudorē ad ingratū retulit.

l Vt seruē fidē. Exquisite. nō enim dixit vt cōtempnem patrem.

m Vnum hoc scio. In eodē hęret mulier vt ex citet iuuenē. nec; audire se fingit quod dicit. Et sunt callida verba eius dem ad irritandā prosmissionem Pamphili.

n Vt memor esses. Bene preterito vsus est q̄n quæ preterita sunt in recordatione magis lacrimabilia sunt.

o O misis misis. Primū vocandi. alterū intiendi est.

p Etiam nunc scripta id argumentū est quod viue memor sit qui etiā mortue verborū memini Christidis de glicerio

q Iam ferme. Ferme aduerbiū est festinātis.

r Moriens me vocat. Moriens ex tpe. pbauit locutā vera esse nō ficta et simulata. nā qui sanę sunt spe longioris vitę adulant. Et etiā ferme moriens affectus a tpe eo q̄ postremā vox erat

s Accessi vos semo. Figure pprię therentianæ

t Nos soli. Ibi fidē q̄ soli fuimus q̄ nemo tes tis an timuit ne hoc pater ante firmatū amore cognosceret.

v Incipit. Preparatio quasi vestibulū oīonis est. inceptio dicit oīonis que longa taciturnitate

Ostende replicum locorum ghnyō. primus pmy et ordinandus Secundus: me et sollicitudi

Misis. salue. MI. O salue Pamphile. PAM. Quid agit:
MI. Rogas. laborat edolore / atq; ex hoc misera sollicita
est die. q̄a olim in hunc sūt constitutæ nupciæ. Tū autē
Hoc tim et ne deseras se. PAM. hem ego ne istuc conari
queā: Egon pter me illam decipi miseram sinam. quæ
mihi suū animū / atq; omnē vitā credidit. quā ego anio
egregie caram pro vxore habuerim. bene & pudicæ eius
eductū sinam / coactū egestate ingeniū imutarier? nō
facia. MI. haud vereor: si in te solo sit situ: sed vim patris
vt nequeas ferre. PAN. Adeon me ignauū putas: adeō
porro ingratū / aut inhumanū / aut ferū: vt neq; me con
suetudo / neq; amor / neq; pudor cōmoueat / neq; com
moneat. vt seruē fidem: MI. vnū hoc scio. hanc meritā
esse: vt memor esses sui. PAM. Memor essem: o misis
misis etiā nūc scripta illa dicta sūt in animo Chrysidis
de glicerio. Iam ferme moriens / me vocat: accessi: vos se
mote / nos soli. incipit. Mi pamphile / huius formā / atq;
ætatem vides: nec clam te est q̄ illi nuncvtraq; res inuti
les / & ad pudicitiā & ad rem tutandā sient. Quod ego

a Mutare nescit q̄ potissimū se vertat

b

c

d

e

f

g

h

k Aut ferū. Ista quatuor ignauuū ingratū inhumanū & ferū dixit mira hominis cōuersatio est. Nō eni dixit adeo me obsequētē pri existimas adeo gratū adeo piū adeo mansuetū: at amatoris per oīa seruat cōditiones vt oratorie hoc cogat scelus esse si pareret nūc patri. Item nūc ordinē reddit. quia ferū ad māsuetū. q̄a etiā feræ mansuescunt. nec amor ad illud inhumanū. Amor nāq; vehemētior est in hoiē. pudorē ad ingratū retulit.

l Vt seruē fidē. Exquisite. nō enim dixit vt cōtempnem patrem.

m Vnum hoc scio. In eodē hęret mulier vt excitet iuuenē. nec; audire se fingit quod dicit. Et sunt callida verba eiusdem ad irritandā prosmissionem Pamphili.

n Vt memor esses. Bene preterito vsus est q̄n quæ preterita sunt in recordatione magis lacrimabilia sunt.

o O misis misis. Primū vocandi. alterū intiendi est.

p Etiam nunc scripta id argumentū est quod viue memor sit qui etiā mortue verborū memini Christidis de glicerio

q Iam ferme. Ferme aduerbiū est festinātis.

r Moriens me vocat. Moriens ex tpe. pbauit locutā vera esse nō ficta et simulata. nā qui sanę sunt spe longioris vitę adulant. Et etiā ferme moriens affectus a tpe eo q̄ postremā vox erat

s Accessi vos semo. Figure pprię therentianæ

t Nos soli. Ibi fidē q̄ soli fuimus q̄ nemo tes tis an timuit ne hoc pater ante firmatū amore cognosceret.

v Incipit. Preparatio quasi vestibulū oīonis est. inceptio dicit oīonis que longa taciturnitate

x

y

z

mediāte grauiterq; profertur.

x Mi Pamphile. Et Prosopeia & principiū a blandimēto & Pam. imitatus est blandimentum Christidis.

y Huius formam atq; etatem. Amat compendiū lassitudo. formam enim dicendo pulchritudinem significat etatem quod parūa huius formā & per hoc inuitur duplex causa cōmendationis vt supra. In hoc toto dicto vide reddi tam vocem morientis densis interuallis interruptam orationem vtpote lasso anhelitu interueniente.

z Et ad pudicitiam. Pudicā ad formam rem tutandam

ad ætatē retulit. Per hāc dexterā fidei & fœderis membris ad manum fit conuentionis.

a Ingenium. Legitur & genium quasi per familiarem. idest naturæ deum. dicunt enim pœte quilibet homo genium proprium habere at sicus nos credimus angelum.

b Solitudinem. Solitudinem & sollicitudinem legitur tunc sensus est obtestor. idest adiuro te per eius sollicitudinem.

c Obtestor. Obtestatio dicitur quādo eum adiuramus quem rogamus.

d Segreges ad fidem. Deseras ad solitudinē. Hoc est ne aliam ducas aut amare desinas etiā si non ducas aliam.

e Si dilexi te. Vtimur si in tali genere loquendi cum aliquid prestitū volumus exprobrare.

f Teisti verū do. Hæc dicimus vt singularia sunt. & non precipiantur nec dicūt vno spū

g Virum amicum. Quia potest maritus esse non tamen amicus.

h Hāc mihi manum dat. Misenō huius manum,

i Mors cōtinuo. Quo magis memorem esse oportet post quæ illa locuta non est.

k Acceptam seruabo Concluſit partem deliberationis sue per electionem.

l Propera atq; audire. Reuocatio ad Argumētum magni amoris accedit.

In hac.6.

SECVNDVS ACTVS

CARINVS adolescēs. BIRRIA PAMPHILVS.

Scena. est colloquiū duorum adolescētū Carini et Pamphili altera pars fabulæ ostenditur. Nā andria ex duorū adolescentū piculis gaudiscq; cōponit. Byrriā et Carinū addit Therētius fabulæ que tm apud Menādrū non sunt ne philomena spreta relinqueret aut si ne spōso pāphilo aliam

q Vid ais byrria? dat ne illa Pāphilo hodie nuptū tū. BY. Sic est. CA. Quis cis? BY. Apud forū

mo? dauo audiui. CA Veh misero mihi. vt aiūs in spe

as factas cum Pamphilo. nec adducit tamē vt statim credat & accommodat animū. Sæpe ergo repetit interrogādo. b Illa. Eū velut amatorie de certa loqueretur persona.

c Sic est. Hoc cū indignatione stomachi dixit. Apud forū. De loco modo / de tempore / de persona e dauo.

e Veh misero mihi. Tā dē aliquando / ductus

Ex verbis Carini apparet Byrriam nunciasse futuras nuptias quas Carinus non credebat. Veh interiectio est his rebus quas exectamur.

f Vsq; aū hac. Duas ꝓpositiones ꝓposuit vt dicit sed vna est velut ad uerbiū nō iā prepositio vt si nulla ꝓpositio ꝓponi adiūgi sepatim pōt. sed vsq; huiusmodi vt sit ne aliq; prepositōe raro

g Lassus (inueniat. cura. Ex pterita spe.

h Cofectus. Tūc est si cut vulneratus est pcussus vt sanari nō possit.

i Qm̄ nō possit id fieri Cōsolatio ad id qđ fieri nō pōt suadēs id vt veylis q̄d possis puerbiale.

k Nihil volo aliud nisi phi. Magis gemitu amatorio q̄s vt rūderet Byrrie dicit q̄si magis phi. velit q̄s vitā & lucē. Nōeni dixit nullā. sed nihil quod infinitum est.

l Tu si hic sis. Hoc gestu scenico melius cōmendat. nā hec magis spectatoribus q̄s lectoribus scripta sūt. hic ergo sepsum oīdēs dicit & hic pnomen est.

m Age age vl̄ phil̄ū. iubet. Aduersus hūc nō habuit quod loqueret & promissio reprobātis ea que sentit.

n Sed pticula est hic ꝛ cepiua p atq; eccū pam

o Ipm hūc. Bene qua si auctoritē & principē. referēs etiā ad dignitatem

p Orabo. Oramus q̄ bona sūt. Supplicamus in aduersis malis vel la

q Amorē (chrimis. huic. Nō studiū aut vo

r Narrabo. (luptatē. nō petā torū magnifice.

s Saltē. De patris reb⁹ solā petēs salutē hoc vt

t Protrahat. (mur. Alij ꝓdat q; in hac pte idē ſignificat hoc est, pse rari prolatet differat.

u Interea fiet aliqđ spe Tale est quale est illud. interea aliqđ accidet bo ni, Sed illū dixisse poeta p seruū ostendit dūmodo id aliquid nihil est,

x Adeon ad eū. Dicimus eradeo eū sed Do. dicit adeo ad eum dici magis cōsutudie q̄; rōe cum altero ad abūdet.

y Quidni? Et quid si in vtroq; idē sensus est sed superior per yroniā in ferior per simplicē ex planationē soluitur.

z Nihil impetres per

ironiam dicitur.

a Carinū video. Non iperite Pāphilū priorē loqui fecit vt fiducia det Carino loq̄ndi. et pāphilus prior icipit vt ad cōfessionē Carini minus clausa p̄ pudore sit via.

b O Optātis hic est.

c Spem. Quo recreemeis curis.

d Salutē. Si nō ducas eā cui? amore deperco?

e Auxiliū. Vt saltē proroges nuptiaq; tempus in aliquot dies.

f Cōsiliū. Quia amās sum. ideo amens & nō mei compos. Elegāter consiliū nouissimū posuit eo q̄ demens et improbum est quod petit quod si nō possit concedi. vel cōsiliū expetat ad sanādā dementiā. Itē impetitiōibus fieri solet ne cū petens vtil partibus deliberatiuis.

g Neq; pol consilii? Apud amantē neq; cōsilii facultas neq; auxilii est. ideo in his duob⁹ ostendit sese amatorē.

h Sed istuc quidnā est Hoc si nō adderet locus cōfitendi amoris Carini nullus fuisset.

i Hodie vxorē ducis. Vide mirā interrogationem ante cōfessionem.

k Aiūt. De re dicim⁹ quē volum⁹ esse falsam

l Si id facis hodie. p. m. v. Nihil priusq; moriturū dixit pudēda dicturus. vū datū est vt ille instantius q̄reret causam. plus ētā dixit posstremū me vides q̄si dixisset morior Sponsam hic tuā amat. Nulla cū ctatiōe sed facete seruili sermōe patissime narrat

m Spōsam amat. Collide sponsam. hoc est ne q; adhuc vxor tua est neq; aliqđ amisit. quia amat tantum.

n Ehodū. Particula mouēs attentionē. q̄a se conuertit ad Carinum.

o Num quidnam a. Hoc interrogat recusan dę causa

p Ah pamphile. Arū ficiose persona expressit nuptias recusantem.

q Per amicitiam. Deinde est per benuolentiā inter me & te mutuam.

r Et amorē. s. meū in eā philomenā quo ita crucior vt mei sit miserendum.

s Pricipio. Addidit. suf fecisset dixisse ne ducas.

t Dabo equidē operā Plus ille promisit q̄s ille poscit. & cū pnūciatiōe legendū est. plus eni est dabo equidē operā: q̄s si dixisset non ducā.

y Cordi, Pamphilus interrumpens verbū si bi nō placens repetit inquiens cordi.

x Saltem aliquot dies proser. Primo que mas iora sūt petit postremo quæ ex his videtur mi nima & hoc arte.

y Audi nunc iā. Correptio ipatietis qui non sinat audire de exilio.

z Ego Carine. Sentētiæ quæex pronominibus incipiūt seria semp atq; vera promittunt.

a Ego carine neutiq; officium. Sensus hic est non puto inquit hoiem liberum qui cum nihil præster: deberi gratiā si bi poscat. ergo cū ubi ni

te p amicicia & amorē obsecro pāphile pricipio: vt ne du

cas. PAM. dabo eqdē opam. CA. sed si id nō potes aut

tibi nuptiæ hæ sūt cordi, PAM. gd(cor di): CA. saltem

aliq̄t dies pser: dū p ficiscor aliquo ne videā. PAM. Au

di nūc iā carine. ego neutiq; officiū liberi esse hōis puto

cū is nihil mereat: postulare id gratiæ p̄oni sibi: nuptias

ego istas effugere malo q̄s tua adipiscier. CA. reddidisti

aīm. PAM. nūc si quid potes/aut tu: aut hic byrria: fa

cite: singite: inuenite: efficite. qui det tibi: ego id agā: mi

hi q̄ ne det. CA. Sat habeo. PAM. Dauū optime video

cui⁹ cōsilio fretus sū. CA. at tu herle haud quiq̄ mihi

nisi ea q̄ nihil op⁹ sciūt fingī hīc. By. egovero ac lubēs.

hij prestem nolo mihi gratias agas. nō eni tui causa fugio. q̄s priusq̄ me poteres magis nolez bā ducere quā tu cupis.

b Mereatur. Mereri est aliquid mercedis pro labore sumere.

c Nuptias effugere ego istas malo. Interpositā distinctiōe vultuoso hoc dicit. hoc est cum gestu.

d Facite. Fit quod verum est fingitur falsum inuenitur ne temere fiat Inuenite ergo agite dicit post cogitationem efficite. idest in effectū perducite Salustius. nā & priusq̄ nuptias consule et vbi consulueris nature opus facto est. & mire p illa quattuor verba expressit Pamphili animū nuptias recusantis: cui quicquid dixeris parum est.

e Quid deur tibi. Qui Donatus quemadmodum ponit.

f Sat. Antiquipositum est sufficit.

In hac. 6.

Scena cōtinet cōsilia p sonarū. ad quas maxie ptinet argumētū. Et hic est locus in quo (vt fieri solet) fortuna mixta rebus dispositis magnas

DAVVS CARINVS PAMPHILVS

turbas dat. In cui⁹ principio dauus comperta nuptiarū falsitate insolēti⁹ exultet q̄rēs pāphilū. a Dii boni. bōi. Expeximo repetiuit bis. Sed tamen alterum in nominatiuo plurali / alterū

rū in genitiuo singulari dictum est.

b Porro. Nō solū cor pore sed etiā anio porta mus. tā bona q̄s mala.

c Vt merū in quo nūc est adimā. Ordine locutus est. prius metū adimere sic demū gaudio pfundere. hic ordo etiā in laude seruatur.

d Quē ego credo. Dauus querēs pāphilū nesq̄ vidēs pgit in sermōe incepto ad spectatores.

e Audin tu illū. Carinus alloquens secreto pāphilū sic inqt an audiret illū Dauū. quō de nuptiis loquaē tanq̄ resciuerit. & ita daui sermo Carini sermone interruptus est.

f Oppido. Oppidū dē q̄si opponēs se bello

g Sed vbi querā. Nūc in oēs se versat ptes quorens quo dirigat cursū.

h Cessas loqui. Hoc dicit pāphilo carinus ū mens ne abeat dauus.

i Abeo. Videē q̄si existisse. deinde q̄si elegisse quo pgat. Etiā legit habeo iueni, et abeo vti metito illi dicaē resiste.

k Quis est hō q me v. Dauⁱ⁹ in oēs ptes se vertēs hoc dicit. deinde ad uertēs pamphilū dicit.

l O pāphile te. Videt antecq̄ cōpleat oronē.

m Euge Euge mō interiectio est letitiā mouētis. q. d. exulta interdū applaudētis est & adulātis. interdū etiā irridētis seu exprobrātis: & p cipue q̄n geminatur.

n Dauē perii. Propriū est dolentis presentinare adindicāda q̄ dolēt. Dauē. habet nonnullū affectū q̄ addi. dit dauē.

o Quin. Modo p imo alius cur non.

p Mea qdē herde in dubio est vita. Certa sententia est videē carinⁱ⁹. plⁱ⁹ eni pāphilus dixit. nā q viuit nō potuit interire. Is aūt q viuit vitā potest in dubio habere. iō & iurauit hercle & affirmans iusiurādū certe. addidit bene certe quasi illud interii falsum sit. ita pāphilus plus fecit periturum se esse dicendo q̄ carinus interisse.

q Obtundis. Obtundere est trāslatio a fabris qui fapere repetunt tūdendo aliquid malleo. & idē obtundunt & abeant. igitur obtundis. quasi dicat caput mihi frangis & aures hebetas tua crebra repetitione.

r Atq; istuc. i, n. p. est Hoc idem dixerat cum exclamatio

pleā aīm gaudio. CA. Lætus est: nescio qd PAM. nihil

est nondū hæc rescisti mala. DA. quē ego nūc credo/si

tā audierit sibi paras nuptias. CA. Audin tu illū. DA.

Toto me oppido exāiatū q̄rere. Si vbi q̄am: aut q̄ nūc

primū intendā. CA. Cessas allog. DA. abeo, PAM. da

ue ades. resiste. DA. Quis hō est: q me vocat: o pāphile

te ipm q̄ro. Euge carine ambo oportūe: vos volo PAM

daue perij. DA. Qui tu potius hoc audi. PAM. interij.

DA. qd timeas/scio. CA. Mea quidē herde i dubio est

vita. DA. & quid tu: scio. PAM. Nuptiæ mihi. DA. &

id scio. PAM. hodie. DA. obtundis. tametsi intelligo. id

q̄caues ne ducas tu illā: tu aūt vt ducas. CA. Rem tenes

PAM. istuc ipm. DA. atq; istuc ipm nihil periclī ē. me

vide. PAM. Obsecro te: q̄s primū hoc me miserū libera

metu. DA. Hē libero: vxorē tibi nō dat iā chremes. Pam

q̄ scis. DA. Sciotuus pr mō mephendit: ait tibi vxorē

dare sese hodie. Itē alia mīta/q nūc nō est narrandi locⁱ⁹:

cōtinuo ad te pperans / pcurro ad forū: vt dicā tibi hæc.

Vbi te nō inuenio ibi: ascēdo in quendā excelsū locū/cir

cūspicio: nusq̄: ibi forte huⁱ⁹ video byrriā. Rogo: negat

vidisse se te. Mihi molestū. Quid agā/cogito: Redeunti

interea ex ipa re mihi incidit suspicio. hē: paululū obsto

ne. quod quasi vanum contenit.

s Me vide. Vt in glo. interlineali. vel idest me habes vel an lgtus sim. et vultus meus. idest species aliquā gestire videat.

t Obsecro te q̄s primū Cū precibus et tempus admiscuit.

v Libera. Bene perfecta ani securitas liberatio nuncupatur.

x Hem. Hec particula hic demonstrātis factū est quasi ecce libero te.

y Vxorē tibi non dat Bene et ororie in summa cœpit cuius partes multis dicentur.

z Iam. Bene. quod si non dixisset intelligeret pāphilus postea Chremetem filiam suam daturum. sed addito iā pfecta securitas est. iam enim renunciatio perpetuitatis est. q. d. neq; iam dat nec postea daturus est.

a Scio. Preparatio est auditoris ad eam narrationem que ostendit argumenta falsarum nuptiarum.

b Præhēdit. Pro prendit. addita aspiratiōe geminat syllabam.

c Ait. Proprie & bene quia contēnenda dicūt.

d Tibi vxorē dare sese hodie cōfecturam fassit ex malis que precesserunt. & hic dicit cur primo crediderit veras dicturus deide cur falsas.

e Item alia multa &c. bene distulit narrationē ne audiret carinⁱ⁹ et byrria dolos struere aduersus vigilantissimū senē. & hæc comoda narratio necessariis tantū minas autem senis pretermisit ne cor rūperet bona que nunciabat pāphilum & carinum despe deiciat.

f Properans. Percurro dixit vt continuationem cursus ostenderet.

g Vbi tenō inuenio ibi. A summo ad ifimū diuisiōes. Quas dicta & factā cōtinentur. sub quorū genere sunt species nō dictorū nō factorum cum consideratione rerum personarumq;.

h Forte huius video byrriam Et recta dixerat enim byrria prius apud forum modo e dauo audiui.

i Rogo negat. Mira breuitas & imitanda.

k Paululū obsonii &c. Mire et moraliter ex his enim que facta non sunt dicit q̄ fecisse deberet obsonium quod grece obsenion dicīt quicquid in comedēdo additi, vino et pani a

quo obsono as arbeor trum. & obsonor ans deponens.

k Quorsum nam. nã sillabica adiectio est ad significationẽ nihil effi

l Egomet cõtinuo (ciens, nuo. Bene continuo vt si ab vtroq; hoc fieret vera erat suspicio.

m Chremeté. Vel chremẽ dicimus indifferẽter n Iam id gaudeo. cõsentiẽtem, filium excitat ad gaudiũ leticia sua.

o Mane. o. vt temporis fiat dilatio.

p Interea q̃ loci q̃ temporis habet significatiã

q Matrona quidem dicũt eã esse que peperit q̃ mater sit. quidã autẽ locupletiorẽ feminã matronã appellant. Festus matronas appellat q̃s stolas habendi ius erat.

r Signũ. p argumẽto.

s Nõ videnẽ hec conuenire. A sequentibus argumentum.

t Non topinor. Ille opinionem accõmodat tantũ hic multum attribuit cõiecturis. & quoniam argumenta sunt & coniecturæ opinionem dixit. nam contra opinionem certa res est. que autẽ opinamur putamus que putamus incerta sunt.

v Chremi. Quia chremes chremetis & chremi facit genitiuum.

nẽ: .i.ipse more veruisto et abrupto q̃ sinditere .i.nõ sũt veristes
metus inspicato

nũ: ipsus tristis erat de improuiso: nuptiæ nõ coherent.
adq̃ finẽ .i.dico .i.primus .i.vado si est me
li mihi l.ybi l offero ad eos domũ

PAM. q̃rsum nam istuc. DA. Egomet cõtinuo ad chre
.i.tallue hosm. vaticinates q̃ carentia ppter
metẽ cũ illo ad ducnio: solitudo aã ostiũ: iã id gaudeo Ca.
pcucere n rũc

Recte dicis, PAM. perge. DA. maneo. interea intro ire
q̃ si intus erant mulierem .i. in domũ chreme.

nemĩnẽ video/exire neminẽ/matronã nullã in ædibus
p ornatus prumuleris ãdũ. i.domum

nihil ornati: nihil rumulti. accessi intro aspexi. PAM.
.i.nõ tu dicis non mihi q.d. hec signa sunt ornatus alicuius
datum in philo. r

Scio: magnũ signũ. DA. Nã videnẽ cõuenire hæc nu
in ea tum opinione irelligis

ptijs: Pã. Nõ opinor. DA. opinor: narras: nõ recte acci
de ea tracẽ nõ .i.seruũ chre. .i.chremetis discedeo
est opinandũ prerea .i.casu inuent v

pis: certa res est: er puerẽ cõuenĩ chremẽ inde abiẽs/olera
.i.in vsum cene.

& pisciculos minutos ferre emptos obolo in carnã seni.
industria .i.nõ sũ q̃ ad
hic cura pfecẽ

CA. Liberatus sum hodie. daue tua opa. DA. ac nullus
.i.cur ira nullus es philo.
pfecto

gdem. CA. gd ita. Nepe huic illã prsus nõ dat. DA. Ri
q̃. vah dehomon diculus es

diculũ caput: q̃i necesse sit si huic nõ dati te illã vxorem
chremes .i.oppeto

ducere. nisi vides/nisi senis amicos ores: ambis. CA. hẽ
cautũ

mones: ibo tamẽ si hercle sepe me iam mea spes hic frũ
.i.decepit me e non sequeris

strata est. Vale.

x Pisciculos minutos. Sufficeret diminutie pisciculos dixisse. quod sic minutos dixit.

y Emptos obulo. Precũ addit obulo q̃d est vltima numorũ signification. & hẽ. Sunt enĩ genera pisciũ minutorũ q̃ magno veniant precio. Hic ergo etiã de precio vilissimos pisces significauit. & q̃ dixit sic minutos nõ omnibus.

z In cenã. Dixit vt obsonationis oñderet causam quã sup̃ generali significauit, dicendo pauculũ obsoni. hic specialiter dixit.

a Seni. Cui⁹ est maior cura domi.

b Ridiculũ ea. Pro toto hoie ponit nemo enim ore cõtẽpto ex aliis mẽbris hoiem velit significare. & est synodochen tropus quasi.

c Necesse sit oñdit vicioſu hoc esse i alterosublato nõ necessario alitero relinquit. Et his dictis dauus artificiose laborat vt si fieri posset carin⁹ ppriis laboribus p̃ mereat vxorẽ. & eũ ad hoc plurimũ excitat. vt etiã adiuuet negociũ pãphili p hoc dũ ille sibi p

d Ambis ma (videt, gnatũ rerũ desideriũ & appetitus ambitio dicitẽ

e Vale. Confirmata re a factis & a personis de liberatiua nascitur.

In hac .8. scena cõtinet deliberatõ daui et pãphili. et quod pamphilus dixit.

a Quid igit̃. Stomacho se dixit q.d. esto illud falsas esse nuptias, qd igit̃:

b Succedeat. Succendi est subito et latẽter ira incẽdi et nõ se talẽ oñdere

c Neq; id iniuria. Neq; adeo iniustus sibi videbitur vt se iniusticiæ ipse condemnet.

d Perspexerit. Perspicere est ad plenum & pfecte aliquid videre.

e Quid vis patiar. quid uis idest quodlibet dũ culpa in me non transferatur. et turbas patris non audiam. vel vt alii volunt. quid. i. quã rem vis. s. vt patiar.

f Pater est pamphile. Hoc vultuose pronunciandum est & mire pater. dixit vt ipsius nomine haberet auctoritatẽ: & veluti dormitantẽ et ob litum potestatis paterne his rebus excitat.

g Verba dare vbi alii habent resistere. idest cõtradicere.

h Sola est mulier. Sine defensoribus ppriis sine auxilio & per hoc deserta. & mulier dixit cui parua inest defendẽdi vis.

i Dictum aut factũ. Prouerbiũ celeritatis est quod sepe in ore ppũ ẽ.

k Inuenerit. Coniũctiuus p indicatiuo ponit.

l Efficiat. Pãphilus admiratẽ et stupet hoc dicit

m Et cito. Tempus celeritatis illi admiranti eiã affert & priora per hoc confirmat.

n Dic te ducturũ. Pronuncia. dic quasi rem sacilem & nullius preiudicii. Dic te ducturum. hoc est quod ab initio nitebatur.

o Cur non. Interrogat sed facilitatem rei oñdit.

p Nunquam faciam. Nũq̃ plus habet negationis q̃ non.

q Vt ab illa excludat. hac conclu. Mire hanc cum pronomine signisscat dicẽs ab illa. illic nec sexum seruauit ne vxor esse videatur. & ex feraru translatione concludar dixit.

PAMPHILVS: DAVVS.

q Vid igit̃ sibi vult pater. cur simulat. DA. Ego
pper id tristeat chre.

dicã tibi. si id succenseat/nũcq̃a nõ dat tibi vxorẽ Chre
.i.indicet se tibi iniuriã intulisse .i.non immento

mes/ipsus sibi esse iniurius videat neq; id iuria. priusq̃
.i.aliter .i.dispositus ad nuptias d .i.ad plenũ pfecte nouerit

tuũ vt sese habeat aim ad nuptias pspexerit. sed si tu nevoluerit tũc deinde .i.cõsequi gaudeat .i.turbatões ire

garis ducere: ibi culpã in te trãferet oẽm. tũ illæ turbe si
hoc est patiar me tiõ habeas aucrorem

e vxorem ducere f

ent. Pã. Quid vis patiar. DA. pẽ est pãphile /difficile est
.i.cũ ibis decipere deinde .i.deserta sine auxilio natum inuenies
g h i ciro k

ei verba dare: tũ hæc sola ẽ mr. dcm̃/aũt/fcm̃. iuenerit
occasionẽ .i.cogitat eã .i.exaudire ejicere
pper q̃ l hn

aliq̃ cãm: q̃obrẽ ejiciat oppido. Pã. Ejiciat. DA. Et cito
dic ph.

Pã. Cedo igit̃ qd faciã daue. DA. dic te ducturę. PAM.
volẽs cur ita ingemis vep dicere debeã d dicere p

Hẽ. DA. qd ẽ. Pã. ego ne dicã. DA. cur nõ. Pã. nuncq̃
dicam .i.noli negare .i.consulere

faciã. DA. ne nega. Pã. Suadere nolí hoc. DA. ex ea re
q eli. .i.illic vbi philo. est claudar

qd fiat vide. Pam. vt ab illa excludar: hac cõdudar. Da.
puro

nõ ita ẽ: nepe hoc sic eẽ opior dicturę pfem: ducas volo
dicere o pperi. rixabit nec

vxorẽ hodie. tu (ducã) inges cedo: qd obiurgabit tecũ.
i.utic faces relinues

hic reddes ola (q̃ nũ sũt certa ei cõsilia) icerta vt siẽt: si
.i.sine curendi non qui non consentiet
philomena .i.q̃

ne oi pclo. nã hoc haud dubiũ est gn chremes tibi non
per ea tam

v .i.diminues vel mutabis f

det gnatã: nec tu ea cã minueris: hæc q̃ facis: ne is mutet
cũ casu

suã sniam pri die velle te vt cũ velit iure tibi irasci neq̃at.
.i.cõfidis repellã .i.viro his moribo pdito
timeo z

nã q̃d tu spas. ppulsabo facile: vxorẽ his moribo dabit ne
patet pauperẽ .i.o te

mo iueniet inopẽ potius q̃ te corrũpi sinat. Sz si te eq̃
audiet vel intelliget in parendis nuptijs .i.facies alium .i.securus sine cura et sollicitudine nuptiarũ

aio ferre accipiet: negligẽtẽ feceris: alia ociosus q̃ret: ite
.i.accidet b .i.esse futurũ

rea aliq̃d acciderit boni. Pã. Itan credis. Da. Haud duviligenter animaduerte b immittas c .i.non es securus

biũ id quidẽ ẽ. Pã. Vide q̃ me inducas. Da. gn tace. Pã.
f. ergo me vucere f ferum est g

dicã: puerę ãt ne reciscat mihi eẽ ex illa/cautũ ẽ: nã pollirecepturę. educaturum .i.secum: temerarium vt sume. pmittere

cit⁹ sũ susceptury. Da. o facinus audax. Pam. hanc fidem
creditura

sibi me obsecrauit (q̃ sciret se nõ desertura) vt darẽ. DA.
.i.opa dabit ne nõ reciscat ppe est .i.puide. pspice

curabit. Sed pater adest caue: te tristem esse sentiat.

r Sic opinor. Cõiectura atq; diuinatio an hac vel illud venturum sit.

s Cedo. Singulariter tantũ cetera pluraliter.

t Hic reddes omnia. Hic aduerbium loci nõ est sed temporis.

v Nec tu ea causa. quia ꝓmisisti te esse ducturũ

x Nec is m. Hoc est quod supra id mutauit quoniam me immutatum videt. Murem suã sententiam ad cõsilium reddit & cõiugit euẽtũ.

y Irasci nequeat. Es eni securus q̃ chremes non sit daturus filiam suam. paruisacit iram patris vt neget vxorem ducere. vtpote fretus nemĩnem sibi alium commissurũ coniugem.

z Nam quod tu speras: Sunt qui speras protimeas habeant.

a Propulsabo. Hoc est causam inanem esse monstrabo. & elegant̃, p id quod est repellã

b Accident &c. Pro bono et adhuc et apud veteres frequentatũ.

c Haud dubiũ id quidem. Plus intulit q̃ interrogatus sit.

d Vide quo me in. In eadem translatione permansit ferarum. s. quia superi⁹ dixit. hac cõcludar bona œconomia vt mox iuste succenseat pamphilus dauo.

e Quin tace. Non tacere securum esse dicitur. & ideo ille vt consentire dicenti tacens videretur ait (dicam) vt scias illiũ non silentium sed securitatem imperasse.

f Puerum autem ne reciscat videtur hoc illi contrarium esse quod dixit quicquid peperisset decreuerũt tollere sic. ergo soluitur quod ibi seruus cum stomacho dixit. Hic tamen Pamphilum verecunde locutum accepimus.

g Pollicitus sum. Promissio & sollicitatio eadem vim habẽt, sed pollicitatio est maioris asseuerationis.

h Curabitur. Non curabo sed impersonaliter cum difficultate quod quasi arduum et graue ostendit.

In hac. 9.

scena nōdū iniecit erro-
ris fabulæ & periculū
comicū facit etiā execu-
ionem consiliorum.

a Reuiso quid agant.
Au nibus opus est & ta-
men reuiso dicit.

b Quid cōsilii capiēt.
Prudēcia & sagacitate:
& quod supra dixit nō
penituit idē repetere ob
serues filiū quid agat cū
illo: qd cōsilii capiet. qd
eni prudenter dictū fue
rit non piget repetere.

c Hic nūc Nō dixitisse
nex aut pater. sed hic cū
odio. qm̄ anio aduerso

SYMO DAVVS PAMPHILVS

Euiso quid agāt: aut qd captent cōsilij. DA

hic nūc nō dubitat: qn te ductur̄ neges. venit medita-

tus: alicūde ex solo loco rōnem spat inuenisse se: q̄ diffe-

rat te. Proin tu fac apud te sies. PAM. mō vt possim da-

ue. DA. Crede inq̄ hoc mihi pāphile: nūq̄ hodie tecū

h cōmutaturū prem vnū esse verbū: si te dices ducere:

d Oronis. Vt (loqē. habēt aliq̄ et hoc dixit. qd quasi ad plenū cogi-
tari potuisset. Nota hic dauus inducit terrorē. nā fror obiurgaturi pa-
tris hortatio est ad pmit tēdū pāphilo qd iubet.

e Differat quasi in di-
uersum ferat.

f Proin tu fac. idest ne
amorea cōsilio suo alie
netur pamphilus.

g Mō vt. Mō p nō vel
cape vt p qualiter.

h Cōmutaturū. Com
mutare est p eis dictis
mala igerere. hoc est ira
cūdia in mala cōpelli.

In hac. 10

scena Vide q̄ mire cum
oēs res cōsulto cōsilio si
mul ageret deāt. tū oēs
rerū exitus inopinato iu
dicant. Ad hoc venit
Byrria vt in merore cō
sulet Carinū. In hac sce-
na q̄tuor psone sine re-
plicatōe itellect⁹ loquūt

a Herus me relictis re
bus, Imponunt manus
rebus cū phicit id qd ce-
pit. Relinquunt vero res
cū impfecte dimittunt.

b Obseruare Obser-
uatio duplex est vel ca-
pūois vel obsequii. Ca-
pūois cū damus operā
vt aliquē deprehēdam⁹
in aliquo negocio. Obse
quii cū videlicet accura-
te aia aduertim⁹ et intētos
tenemus oculos in eum
cui plene obseq cupim⁹

c Hoc agā. In gestu est
est figura corporis ob-
seruantis quid agat.

d Quasi de improuiso
respice ad eū. inter est et
q repete aspexerit. nā vi
debit mihi dolose locu-
tur⁹ vt respexit ad vrbē
quasi dixit de improui-
so respice ad eū. s. ne me
ditata intelligat habuis-
se cōsilia.

e Volo Volo & nolo
minus imperiose & su
perbe dictiones sunt.

f Neq; istic a Ibi pro
nunciāt aduerbia loci
p rebus & negotiis qui in locis fiūt. preter vsq; quod pprie

g In me mora. Recusanus est magis q̄ vo (tatē suā seruat.

BYRRIA. DAVVS. SYMO. PAMPHILVS

Herus me relictis rebus oībus: iussit pāphilū

h hodie obseruare: vt qd faceret de nuptijs sci-

rē. Id ppterea nūc huc venierē seq̄r. ipm adeo p̄to video

cū dauo hoc agā. Sy. vtrūq; adesse video. DA. Hem ser-

ua. Sy. Pāphile. DA. q̄ de improuiso respice ad eū. Pa-

Hem p̄. DA. probe. Sy. hodie vxorē ducas vt dixi volo

BYR. Nūc nr̄æ timeo parti. qd hic rideāt. PAM. neq;

istic neq; alibi tibi vsq̄ erit in me mora. ByR. Hē. DA.

obmutuit. By. qd dixit. Sym. facis vt te decet: cū istuc qd

postulo / impetro cum gra. DA. sum verus. By. herus

(q̄tū audio) ab vxore excidit. Sy. I nūc intro: ne i mora

cū opus sit sies, PAM. eo. By. nulla ne in re eē cuiq; hoim

fidē. verū illud verbū est: vulgo qd dici solet. Oēs sibi eē

melius malle: q̄ alteri, Ego illā vidi virginē formā bona

meminí videre q̄ egor fū pāphilo: si se illā in somnis q̄

illū āplecti maluit. renūciabo: vt p̄ malo mihi det malū

Inuis cōsensio ea segnis
& tepida si bene con-
sideres.

h Hē. Perculsus hoc di
cto byrria iterjectōe ma
gis q̄ verbo exclamauit

i Quid dixit. Nota Byr
rie personam quartam
sed non ad mixtam.

Cū istuc quod po-
stulo. Nimis obsequēter
locus est pater & postu
lo pro iubeo et impetro
p extorqueo. postulo iu
ste volo. petim⁹ enī que
precario. Poscimus im
perioſe postulam⁹ iure.

l Ab vxore excidit. Ex
cidere spe dicunē que le
uiati aio a summo ad in
feriora labuntur.

m Nulla ne in re esse
cuiq; hoim fidē. Nō in
nullis terris sed ne in ter
ris neq; in psona vt Vir.
Nusq̄ tuta fides.

n Ego illā vidi virgi-
nem forma bona. Recte
bona. ne illa forma lasci
uiæ potius irritamentū
esset q̄ castimonie orna
mentū. vbi poeta corri-
git per Byrrie personā
quod a pamphilo dictū
fuerat. aliquid alūt mō-
stri cū dicat se eā vidisse
bona forma

o Memini videri. Po-
test etiā sic intelligi nunc
adhuc eam mihi videre
videor. velut dictū est
presens ponit pro prete-
rito Etiam quia memi-
ni preteriti vox est cui preteriti in-
iunctū fortassis ea cā videre dicere maluit q̄ vidisse. c v

Tertius Actus

TERTIVS ACTVS

In hac.i2. scena nouo modo cessante dauo fallit Simonem nimiam sagacitatē suam. Simul in hac scena agit porta vt ad nuptias faciendas magis accendat Symo. et quadam industria agit vt lucrifuciat. vt nūc suspicio fenis. In multis enim oeconomia communi portarū sic se habet vt casu puter spectator venisse quod consilio scriptorū factum sit.

a Fidelē. Potius q̄s fidū q̄d honestū dixisset.

b Ab andria est hæc ancilla .i. andrie fauet. Cum enim dicimus ab illo est hoc significamus illi fauere illi accōmodo suffragium.

c Sed hic pamphilus. Semp. sed cōtrarie significationis est ita ibi. nā superius dixit fidelem haud ferme mulieri inuenias virū. sed noster pamphilus fidelis & c. Et bene hic vt ostendat de illo fuisse sermonem.

d Quid dicit. Audito nomine pamphili pater intercipit loqui incipiens nec tamen alloquitur misidem sed dauū.

e Hem. Interiectio est. verba accipientis & admirantis.

f Vtinam. aut hic surdus &c. Comice & facere & est syllepsis per genera.

g Nam. Pendet ex eo q̄ dixit firmauit fidem. ponit enim rationem huius.

h O iupiter quid &. Bene rursum pater adducitur ad desperationem Misidis verbis.

i Actum. In summa rerum desperatione ponitur actum est. quasi dicat periisti male tecum agetur. Est autem illud dictum a iure ciuili deductū in quo cauetur ne quis acta apud iudices repetat. Cicero ad petum. Actum igitur de te est nisi. quides sic ipse in phormione. Actum eni aiunt ne agas.

k Quid hoc. Senex secum loquitur.

l Adeon est demens. Demens est qui amore captus est sequitur enī quo ducit voluptas nō quidē sui corpis cōpos.

m Ex peregrina per aposiopesim acta cogitanti. reliquum sic pronunciat quasi repertum consilio. & bene adeon quia demens est quod amat Mulieres eni peregrine inhonestæ ac meretrices habet antur.

n Vix tandem sensi stolidus Pulchro colore inducto poeta ostēdit nō minus falli suspicionē q̄ qui stultus est. huic enim veritas fallacia vt

MISIS. SYMO. DAVVS. LESBI. GLIC.

i Ta pol qdē res est vt dixti lesbia/ fidelē haud ferme mulieri iuenias virū. Sy. Ab andria ē angla hæc qd narrat DA. ita ē. MI. sed paphilus q̄d dicit) MI. firmauit fidē. Sy. hem. DA. vtinā aut hic surd⁹: aut hæc muta facta sit. MI. nā qd pepisset: iussit tolli. Sy. O iupiter qd ego audio: actū ē: sigdē hęc vera pdicat. LES bona natura refero pam. bc nū ingeniū narras adolescentis. MI. optimū: is seqre me itro ne i mora illi sies: cū op⁹ sit. LES. seqr. DA. qd remediū nūc huic malo iueniā: Si qd hoc adeo ē timēs ex me mulieri iuenias virū. Sy. Ab andria ē angla hæc qd narrat DA. ita ē. MI. sed paphilus q̄d dicit) MI. firmauit fidē. Sy. hem. DA. vtinā aut hic surd⁹: aut hæc muta facta sit. MI. nā qd pepisset: iussit tolli. Sy. O iupiter qd ego audio: actū ē: sigdē hęc vera pdicat. LES bona natura refero pam. bc nū ingeniū narras adolescentis. MI. optimū: is seqre me itro ne i mora illi sies: cū op⁹ sit. LES. seqr. DA. qd remediū nūc huic malo iueniā: Si qd hoc adeo ē timēs ex peregrina: iā scio. ah vix tandē sensi stolidus DA. qd hic sesisse se ait. Sy. hęc primū affert iā mihi ab hoc fallacia: hāc

---

In hac. ii. scena dolos cōmet vtriusq; persone daui & symonis quib⁹ vtraq; capit. et capit miro modo Dauus ita videt loqui vt nullus spectator audiat, sed hoc ait vt velit audiri a sene.

a Gratia. Gratia vetes pro causa ponebāt.

b Quid dauus narrat Videt ibi blandius lo cutus esse.

c Eque quicq; nunc quidē. q.d. narro nūc te alloquens plus q̄ narrabā cū tu interrogasti quę respōsio equiualet nihil

d Nihil ne hem. Hem iteriectio irati aduersus eum qui per se negat ali quid dixisse simul quid sic æque quicq; nūc qui dē senex explicādū dat.

e Nihil prorsus. Dicit in quo nulla est ambiguitas. & est confirmatio negātis. Atqui expectabā quidā. Expectamus tā bona q̄ mala. speramus bona.

f Preter spem. Preter pro contra vt preter gratem tuam.

g Hoc male habet. Al loquit spectatores desymone in tertia psona vt ipse non audiat.

h Virū. Ironicos desessum senem modo ioculariter dixit. vtū ad vituperationem cū ironia ad laudē modo sumitur ironia.

i Nihil facilius. s. est dicēdū q̄ veritas. quia ratio naturaliter ad optia deprecat. & ideo ad verū quod & vnū est. & dicere verū habet se contraria translatione vt sagitare ad metā vbi difficulter meta tangēda est: modi aūt errandi infiniti sunt. ideo errare facile.

k Molestę quippiam. Quippiā significationē habet minime rei.

l Huisce hospite. Hæc omnia pro noibus bn mollita sūt & nō atrocia sūt si cū suis noibus nuda ponant

m Hospitę non meretricis.

n Cōsuetudinē Nō amorē dixit. ita oia extenuat vt dauus

o Aut si adeo bidui. Bene ait si quia si sibi (audiat cōfiteri. omnino negaret cur igit tristis est ille diceret.

p Nostin deinde desinet. In significatione multorū que cōpendio facimus nostin dicimus.

q Reputauit Putare purgare est. vñ & arbores et vites pu

r Laudo. Senex inducitur & credit. (tare dicimus

s Dū licitū est ei. Et mire vtit verbis senis. ne eni supra dixit dū tempus ad eam rem tulit siui animū vt expleret suū.

t Tulit. Duo significat attulit & abstulit. pas sus est et pertulit.

v Tū id clam cauit. Bñ clam. quia nunc liqdo apparet & pamphilū voluntatem propositumq; mutasse.

x Nūc vxore opus est quasi denūciatione q̄dā necessitatis seni ipsolite.

y Appulit. Bene appulit. quia ab iactatiōe fluctuū marini estus. has enim tempestates. habet amor quasi omēs deseruit relicta amica et ad lit⁹. hoc est ad vxorē quasi mrimonio getior potiri potuit applicuit.

z Sub tristis visus est Mire seruatum in adolescente libero & amatore ne ēt vere pellis vultum & omnino celaret tristiciā ideo senex dixit Sub tristis visus est q̄d sub tēperamentū est plene pronunciationis vt cōfessionē eliceret. itaq; nec ad plenū tristis fiat. quia dixit occultanda res erat ne gaudium fuerat. quia ingenium & amationis necessitas in tristiciam retraxit.

a Sed est quod succenseat tibi. Quod ille a sūmo ad imū oppositę hic cause deriuationem oppositit.

b Succensere potioris est. et in re graui et iusta cum ratione irasci.

c Puerile est. Apparet dauū nūc ērere quid re spōdeat & ad quā causam deriuet auersa fuspitione tristiciæ pāphili quā aniaduerit senex.

d Nnihil est. Vtrum magis ideo suspendit vt senex audire desideret. an qa nec dū cōmētus est causam cōtra repēdē dā ppositiōi senis. Et vi det inuenire non posse.

e Tu q̄q; ppce nimiū Bñ quoq;. q.d. cum ille peccet q̄s puerliter succēseat. tu q̄q; peccas ppce nimiū faciēdo sumptū.

f Perparce nimium. Vnum sufficeret nimiam vituperatio nem inducunt. per enim & nimium vituperatio est.

g Non laudo. Magna moderatione dixit. potius q̄s reprehendo vel vituperio.

h Cōmoui. Ideo quia argumenta dixit senis quibus pdiē nō esse veras nuptias. & hoc vt spectator nō senex audiat.

i Quidnā hoc rei est verba sūt secū cogitātis senis de his q̄ nūc locut⁹ est dauus aut de aduētu mulierū q̄ in scenā veniāt

k Veterator est vetus in astutia & qui vna re callidus.

l Caput. Caput est origo & summa vniuscuiusq; rei. Vide O lacii caput horum & causa malorum.

DAVVS. SYMO. .i.talio cōmenticū cessare

Io nūc me credit aliquam sibi sallaciam portare & ea me hic restitisse gra. Sy. qd dauus narrat. Da. Aeq; quicq; nūc quidē. Sy. nihil ne: Hem. Da. nihil prsus. Sy. atq; expectabam quidē. Da. pter spē cuenit huic sentio. hoc male hz vir. Sy. potis ne mihi verum dicere. Da. nihil facilius. Sy. nū illi moleste quippiā he sūt nup tiæ ppter huiusce hospite cōsuetudinē. Da. nihil hercle: aut si adeo biduī ē: aut triduī hæc sollicitudo. nostin de inde desinet. Etei ipsus secū eam rē rectā reputauit via. Sy. laudo. Da. dū licitū est ei/dūq; ætas tulit amauit. tū id clam cauit: ne vnq; isamiæ ea res sibi eēt: vt vir forte de cet: nūc vxore opus est/aim advxorē appulit. Sy. Subtristis visus ē esse aliq̄ntulū mihi. DA. nihil ppter hāc rem sed est qd succēseat tibi. Sy. q̄dnā ē. Da. puerile ē. Sy. qd Da. nihil ē. Sy. qn dic qd ē: Da. ait te nimiū pce facere sūptū. Sy. me nē. Da. te. vix (inq̄t) dragmis ē obsonat⁹ de cē ñ filio videt vxorē dare. quē (inq̄t) vocabo ad cenam meor; eq̄liū potissimū nūc: et qd dicēdū hic siet / tu q̄q; pparce nimiū: nō laudo. Sy. tacē. Da. cōmoui. Sy. Ego istæc recte vt fiāt videro. Quidnā hoc rei est: qd hic vult veterator sibi: nā si h mali ē q̄q; (hē) illic ē huic rei caput

Tertius Actus

o Iuno lucina. Lucina ab eo q̄ in lucē pducat & gemina vota ſuīt vt pari' et pariēs ſeruet, nā ſer opē ꝓpter ptū ſerua me ꝓpter pariētē dī.

p Hui tā cito. Cito vt ſolicitatē pari' oīdat cita'. & incredibilē. Tam cito ad reprehenſionē.

q Ridiculū. Adirriſionē & inſpice ridiculū ſi ſit aduerbiū an nomē vt ſit vide hoiem ridiculū. Sed aduerbiū eſt magis videt tñ nō iepte nomē neutri generis ſubintelligendo caput vel aliud.

r Michin. Adhuc dauus non percipit. & bene quaſi dicat. cum ille loquat ille agat michin quaſi nō intelligēs quid quid loquatur ſenex.

s Num immemor es diſcipuli Dauus magiſtri nomē eſt. eum enim ſupra magiſtrum fecit. Tum ſi quis magiſtrū. &c. Pāphilus diſcipſus

t Ego qd narras neſcio Ita rñdet dauus ſenī tanq̄ nō itelligat q̄d loq̄t.

v Adortus eſſet. Adriri dicit qui ex inſidiis repente inuadit dictum ab eo corpora aggredi entium exurgant ſubito: atq; increſcat. & oīa hæc ex maris trāgllitate dicta ſunt methaphori cos i portu nauigo.

LESBIA SIMO DAVVS

In hac. iz.

scena ſpecta q̄ ſcire expreſſa ſit cōſuetudo medici vel medice egredien̄tis de domo egri. nā veniēs lesbia de negotiis eius logī abiēt de morbo

a Adhuc veteres ſcribebāt adhuc q̄n incerti futurarū rerū ex p̄ſentibus reb' firma intima bāt q̄d eſt genus certiſſime ꝓmiſſionis et cautē medicina aut in rōe aut in cōſuetudine aut in exemplis.

b Aſſolēt cōſuetudis

c Oportet rationis.

d Nūc primū fac iſtec vt lauet. Et ego intelleXi puer pio ſurdebāt ſiue diſcretōe inimia eſſet hoc dicere. Meli' iſta dicēdo ne pudēda noiaret. et tūc piſta q̄dā itelligūt puerā ipſe tū eo q̄ nō cōtinuo ſolēt poſt puerperiū lauari ſed

e Date bibere. Magis cōſuetudine q̄ rō (diebus omiſſis. ne dixit pro date ei potionē. nam duo verba vna coniuncta

a Dhuc archilis q̄ aſſolent/quæq; optet ſigna

esſe ad ſalutē oīa, huic eſſe video. nūc primū fac iſtæc vt

lauet/poſt deinde qd iuſſi ei date bibere/& quantū im

perauī date mox ego huc reuertar. per ecaſtor/ſcit' puer

ẽ nat' e pāphilo. Deos q̄ſo/vt ſit ſuperſtes: q̄nḡdē ipe ẽ in

genio bono. Q̄nq; & huic veritus eſt optūe adoleſcētulæ

nullā habent ſignificationē ſiue noīe aut pnoīe vt ſi dicā de facere.

f Quātū ipaui. Impaui dixit vt auctatē et iactantiā medicor imitēs dicēdo. Siſti etiam mox huc reuertar dixit. quia hoc ſolēt medici ꝓmittere vt frequenter.

g Scitus puer. Satis obſtetrici adhuc eſt incertū q̄lē dicat atq; vt ita dicā a mre ſanguinolētū nō pulchrū q̄d ipm nimiū videretur cito dicere ſed ſcitū, pnūciat. iō ſubaudit vt ope p̄ciū mat' ac cipiat. Perecaſtor ſcitus. Dierīſis eſt. nā ordo per

h Deos queſo vt ſit ſuperſtes. Superſtites ſūt ſcitus ecaſtor. ſenes et anus, quia ſenes multi ſuperſtites, ſ. ſupuiuentes ętate delirāt. vnde & ſuperſtitio dicitur i. vana religio & ſuperſtitioſi qui vana religione implicati delirant. et qui deos nimis timent quod ſignum eſt delirantis. Superſtes nunc ſaluus.

i Q̄nḡdē ipe eſt i genio bono. Ipe tāſit a puero ad ipm pā:

k Vel hoc. Yronia eſt. & vel mō nō eſt cōiunctio diſiūctiua. ſed pro etiā poſita et hūvel hoc exceptis illis que repetendit ſupra.

l Nō ipabat corā. Diferūt corā & palā. corā ad certas ꝓnas referī, ad oēs palā. Nō ipabat corā. Argumētū ex eo q̄d non factū eſt cū fieri, m Puerpe (oportuerit. Puerpera oīs dicit q̄ peperit ſiue ſ̄ ſuperior' diebus mater eſt effecta.

n Sed poſtq̄ egreſſa illis. Argumētū ex eo q̄d eſt factū cū fieri noo

o Clamat. (cōuenit. Mire q d maluit clama req̄ ſine labore ipare.

p O dauе. Teno gre cū eſt. i. cedere et reiicio: nā veteres dicebāt ſine p q Ita ne. Indi (poſitōe. gnatio eſt ad exiſtimationē reuocātis eū dicta vt facta quō cōtēnt q̄s et eſt q̄d dā virḡs accelerās. q. d. ſine lōgiori ſermōe. ita ne rādē idone'

r Saltē Ponit in deſpas Certe ſi reſci- (tōe reuerim et vtrū. pcū reſcieri: an qa ſtultū me pu

t Certe herculē Ita (tas. dicitur vt audiat ſpectator non ſymo.

v Dixin tibi. Ad hoc retulit. Edico tibi ne te

x Nūveri, (mere facias Vereſ hber. metuit ſeru' & deeſt es, & eſt apta eclipſis iraſcenti.

y Quid retulit. Referre prima lōga ſignificat vtile. eē ſiue, p deſſe, et ē ſe ſus ſic cōtēpſiſti q̄ſi nō tibi cominat' ſim. & iō nihil ꝓfuit, ꝓhibere tibi ne faceres. qa nihilomīnus effeciſti contra illū

z Teneo qd re. (meū. Hoc dixit nō vt ſymo ſed vt ſpectator audiat. hoc deniq; put ſenex di

a Quid taces. Nō (cēs. audierat eni dauū poſt pulū aloquentem.

b Quid credas. Repetit verbū eius quod ait credon quare adiuuādū ꝓ nunciatione eſt.

c Mihin quiſq̄. Fauet ſibi ſenex in eo q̄ ſevult pſpicatiorē videri. valet eni tūc meo ingenio id perſpicaciter ex eo gitari.

d Quaſi tu dicas. Dicas, p credas, non eni dicimus niſi q̄d credimus. ab eo q̄d ſequētē id q̄d p̄cedit figura metalepſis a poſteriorib' ad priora. Intelligit ihīb' dicā eſt locutio ab effectu. Idē alibi adacter dici

Andrie

facere iniuriā: Symo vī hoc quis nō credat (q te norit)

abs te eſſe ortū. DA. Quidnam id eſt: Sym. Nō impabat corā q̄d op' facto eſſet puerpera: ſed poſtq̄ egreſſa

est illis q̄ ſunt intus/clamat de via. o dauе ītan cōtemnor abs te aut ita ne randē idoneus tibi videor eſſe: quē

tam apte fallere incipias dolis: ſaltē accurrate: vt metui

vīdear certe ſi reſciuerim. DA. Certe/herde nūc hīpus

ſe fallit: haud ego. Sy. Edixin tibi: iterminatus ſū/ne faceres Nū verit' es q̄d retulit: Credon tibi hoc nūc pepiſ

ſe hāc pāphilo: DA. Teneo q̄d erret: & qd a gā habēo.

Sy. q̄d taces: DA. Quid credas q̄ nō renūciata tibi hæc

ſint ſic fore: Sy. Mihin quiſq̄. DA. Eho an tute itellexti hoc aſſimilarier: Sy. inideor. DA. Renūciatū eſt, nā quī

istec tibi incidit ſuſpitio: Sy. Quī: qa te norā. DA. q̄ iu

dicas factū id cōſilio meo. Sy. Certe eī ſcio. DA. nō ſatis me pnoſti etiā qualis ſim ſymo. Sy. Ego ne te: DA. Sed

ſi quid narrare tibi occepi/cōtinuo dari tibi verba ceſes.

Sy. Falſo. DA. Itaq; hercle nihil mutire iam audeo. Sy.

Hoc ſcio vnū ego ne mi pē peiſſe hic. DA. Intellextin

ſ̄ nihil o ſeci' deſereī mox huc puer añ oſtiū id ego nūc

ſia tibi here renūcio futurū: vt ſis ſcīēs: ne tu ſ̄ mihi dicas

poſteriūs dauī factū conſilio/aut dolis prorſus a me cpi

nionē hanc tuā eſſe ego amotam volo. Sy. Vñ id ſcis:

DA. audiui: & credo. Sy. Mſta concurūt ſimul qui cō

to. et alibi. Feneratū iſtīc bñficiū pulchre tibi dices. ideſt credes.

e Ego ne te. Duobus iſtis ꝓnoibus oīdit ſe ſenex ſcire omnia.

f Occepi. Melius dicit q̄ incepi. quia dicit tanq̄ caput rei inſtitui.

g Falſo. Pōt & ironi cos falſo ꝓnunciari. pōt & falſo loqueris dici.

h Nihil mutire iā audio. Mutire. i. loq Perſi' Men mutire nephas. i. nō licet loquivel vt vult Dona. Mutire. i. nec dicere nec facere. vñ multos dicim'. forſitan etiā dici poſſet nō abſurde: iā nō audeo mutire. i. nō mō nō audeo os opire. ad loquēdū vel inter dēdum murmurare vel ſuſurros efferre. Mutire eni videt eſſe mutatū: et eorum qui more muto rum loquuntur ſed nō audent ſicut muti non poſſunt.

i Neminē peperiſſe hic Vbi aduerte neminē in feminino genere poſitū & dicendo hic oſtendit domum.

k Id iam ego tibi nūc renuncio. Fingit ſe prodere quod ipe facturus eſt vt nō credat ſenex ab eo fieri q̄d predixit fore.

l Renuncio. Reſillabā apud veteres interdum abundat, pnuncio quaſi ſecretū conſilium.

m Dauī cōſilio factū Comodius & magna cum inuidia dixit dauī quaſi ſine eo ſcire diviſſet vt Virgi. Cū turnus incuſaretur dixit, nulla mora in turno.

n Prorſus quaſi porro verſus quod greci dicunt longū vel tractū prorſus pro quare poſitum putant ego pro eo q̄ eſt omnino. Sunt qui coniunctionē volunt eſſe.

o Opinionem tuam hāc. Hanc cū tedio dixit

p Audiui & credo. Locus cōmunis an famæ credendum ſit bene ſubiunxit credo: nō eni audiſſe credere eſt.

q Multa concurrunt ſimul. Reſtat enim vt multis concurrentibus ſignis vna coniectura conflatur. & a ſummo adinfimū. & ex factis etiā ex dictis, ex rebus atq; perſonis ſumit argumentum.

r Inuentū est falsū Inuētum potest esse adie ctiuū et sub stā tiuum.
s Nuptias do mi apparari. Elegāter omisit in cui⁹ domo.
t Illico. Quasi in loco loci significatio ē etiā breuitatatē nostans tēporis.
v Quid ais. Cū intellexerat quasi verteret se Dauus obuiū: infestūq; iuenit senē. ita versu te tū vt obuiā. vt cōprehēsus ela
x Quis (bat. igit eū ab illa abstraxit. Non frigide ītulis dixisse se. sed cū magna assequeratōe. Abstraxit vt supra ea Glicerio miser abstrahat et diuellerē inde pvim. Quis igit eū. Hic subintelligendū est qsi dicat dixi.
y Postremo id mihi da negotii. Pro dilatōe pueri p sori
z Tu tū (bus idem abundat apud veteres. tū idē negociū su

In .i. 4. sce na. Hec congressio dorum sensū ad rale parti culū redigit fabulā. vt id nō videat cōsilio sed euētu posevitari qui euētus est Critonis presentia nam nunc etiam falsis siunt veræ nuptiæ.
a Iubeo chremetem. Firme aliqd iubere vel le est. ideo iubeo valet tm sicut volo. & deest saluere quod exprimit ab alterius psone interuentu. & metalepticos. quia qui dicit salue: iubet volumus enim animo. iubemus verbis.
b Teipsum querebā. Placabilis & lenis amicus p totā fabulā iducit Chre. vt cognitōe ad vltimū interesse possit.
c Adierūt. Nō accesse rūt qa adiū arduus difficilisq; est. adierunt qsi iportune et interpellātes adierūt. Sicut ahbi. Bria qd ubi vidēt adeon
d Ex te audi (ad est. tū. ergo non rumor sed
e Ausculta (veritas. paucis. Et paucis er pauca legit quasi audi aliq.
f Et qd ego te velim et tu qd qris scies. a doc cilitate. g Que incæpta a puis cū etate. Mirē vt oñdat nō nup cognitā amicitiā sed anticq̄
h Accreuit. Vt supac curate Ad prepone vtiē familiariter adcreuit.
i Percq; vnicā gnatā tuā. Ineptū est sic aduisare aliquē p salutē filii mei vt facias id quod te rogo. sed huic etiā subiūxit qd seqū. k Cuius tibi potestas sūma daē seruādi in tua inquit est ptāte & tuus est. Hec cōclusio obtestatio dicit. cū p eas res adiuramus aliquē de q̄bus agit cā.
l Nupturi ventī fuerāt fiāt breuiter et latine hoc genus cōpositionis veteres non mutabant.
m Quasi te hoc orādo Hec plena vox est et caritatis & officii qui enim amico ab amico petit iusti esse debet nec peto qp ē iustū supplicare opter.
o Cū dabā. Antiquit⁹ nos dicimus cū darē. Olim hic p nup ponit.
n Aliū nūc cēses esse. Nō psonæ sed rei condi tio mutata est.
p Si in rē. Res interdū

SYMO CHREMES pater

i Vbeo chremetem. CHRE. O te ipm quære bam. SY. & ego te. CHRE. Optato aduenis. aliqn me adierē: ex te auditum. qui aiebāt/ hodie filiā meā nubē te Gnato tuo: id vis. tu ne: an illi insaniāt. SY. Auscul ta paucis: & quid ego te velim: & tu quod quæris scies. CHRE. Auscultō: loqre quid velis. Sy. per te deos oro et nostrā amicitiam o Chreme que incepta a paruis cum meū cuius tibi potestas sūma seruādi dat vt me adiuues in hac re/atq; ita vt nuptiæ fuerant future/fiāt. CHRE Ah ne me obsecra: qi hoc te orādo a me impetrare oportteat. aliū esse cēses nūc me: atq; olī cū dabās si in rē vtriq; est vt fiāt/accersi iube, sed si ex ea re plus mali ēq̄ cōmodi vtriq; id te oro /in cōe vt cōsulas: qi illa tua sit: pāphilicq; ego sim pr̄. SY. immo ita volo: itaq; postulo: vt fiat chreme. Neq; postulē abs te. nisi ipa res mō eat. CHRE. q̄d est. Sy. Iræ sūt iter Glicerū & gnatū. CHRE. audio Sy. ita magnę: vt sperē posse auelli. CHRE. Fabulæ. Sy. pfecto sic est. CHRE. Sicher cle vt dicā tibi a. mātiū iræ a moris reintegratō est. Sy. hem id te oro vt añ eamus/ dū tps dat/dumq; eius libido occlusa est cōtumelijs/ pri ſ̄ q̄ harū scelera/& lachrimę cōficte dolis reducant animū egrotū ad misericordiā. vxorē de mus: spero cōsue tudine & cōiugio liberali deuictū chre: dein facile ex ill

ut. vñ apud nos tādē & tñ natū est. sic et idē cōrūq; dictum.
a Has nuptias perge facere. Vt caueatur ab appositōe pueri ante ostium.
b Quod pto opus est para. Disserte aclatine dixit.
c Non impulit omnino. Oīno dicit. p hoc ostendit se quedā credidisse. Igbusdā ñ esse circumuentum. Mire aūt tm cā pī inducit senē vt crederet q̄ Glicerū nō pēd At (perisse. haud scio an q̄ dixit sint vera oia. Bñ oīa vt appeat senē mīta credere. ra esse q̄ Dau
e Mul (dixerit tomaximū est. Multo etiā cōparatiu⁹ aut q̄ adiunxerunt.
f Qd̄ mihi pollicitus ē Pollicitatio multarū rer̄ pmissio ē pau
g Eccū (cantipm. Mutauit dictionē vt iusbeo Chremetē.

e Neq; illum hāc perpetuo habere. Hic Amphiboloiā ex industria posuit: vt vterq; poneret. dicit Dona. & p certo nisi meo illud declaret pauci capere possent. Est eni hęc dubiosa sententia, quia vel sic intelligit. neq; illū Pamphilū posse habere hanc filiā meā perpetuo. vel cōtra dici potest hāc nō posse habere illum perpetuo.

f Qui scis ergo istuc nisi periculū in ea re fecisses. Tantū est dicere nullus scit quicq; nisi multa pericula fuerit passus hinc est q. hic periculū experientiam dicemus.

g Atq; istuc periculū i filia fieri graue est. Mirabile dictum nimis. et id quod merito in prouerbium cesserit.

h Quod dii phibeant Parenthesis per euphemismon.

i At si corrigat. Est similis per cōtraria ēmata & ipse negatiuus.

k Quot cōmoditates inde. Alii habent vide quod ipsum satis quadrat quantū ad sententiā.

l Principio amico filiū Principio nec itulit secū do restitueris iuuenes ergo anacoluthō duplex:

m Restitueris. ideſt reſese emersurę malis. CHRE. Tibi hoc ita videt? at ego nō posse arbitror/neq; illū hāc ppetuo habere/neq; me ppeti. Sy. q scis g istuc nisi piculū feceris? CHRE. Atq; istuc periclm in filia fieri graue est. Sy. Nēpe incōmodi tas deniq; hūc ois redit: si eueniat (quod dij phibeant) mico filiū restitueris/tibi generū simū/& filiæ iuenes virū. CHRE. qd istic? si ita istuc aim induxti esse vtile: nolo tibi vllū cōmodū in me claudier. Si merito te semp maxīmi feci chreme. CHRE. Sy qd ais? Sy. qd? CHRE q scis eos nūc discordare inter se? Sy. ipsus mihi Dauus. q intimus est eor? cōsiliis: dixit: & is mihi psuadet nuptias/quantū queā/vt maturē. Num (cēses) faceret: filiū nisi sciret ea dē hęc velle? Tu te adeo iā eius audies verba: heus euocate huc dauū atq; eccū video ipm exire foras.

In hac. is.

scena locus est in quo iā ad discrimen mali prodūcta Comedia in melioē partē iam incipit inclinare.

a Ego dudū. Semper grauis est inceptio orationis quę exordiū sumit a pnomie. Dudū aduerbia tēporis sunt aut certa. vt hodie/cras. aut incerta. vt dudū nup/itaq; incertis certū addit tempus. vt iā dudū iānuper.

b Nonnihil veritus. Breuitati studuit poeta vt alibi metui a Criside Et cicero. Que precatus sum a diis immortalibus p esse quod est que ab his petii precatus eos.

c Propterea q amat filius Totū cū extenuatione rulit tanq; qui satisfactū voluerit dauo ob cōprobatā fidē eius.

d Quid est. Mira seruitus simulatio cū sepe interrogat de re quam tū astute intellexit quasi nū intellexisset.

e Scias nā. ppemodū. Iam ridicula dilatio ei/ rei q dudū nota est audituro. Nā ppemodū. i. admodū. qnq; etiā significat iā hoc est. ppemodū eius actus est admodū.

f Tandē cogno. Oseruenequā cū pater simo in te dixit habere fidē dixisti eum te cognoscere hoc est simul & cognoscere. Cū tū cōtrariū deposuerit. ditur es quo etiam si te culpasset pater nō totū cōsutasses. Dicis quoq; tādē quasi.

g Sed ea gratia. Gratia hic pro causa posuit.

h Vah interiectio indignantis vel increpantis ac deridentis.

i Cōsiliū callidū Hoc dictū exclamatiōe tollē dū est. q. d. Cōsiliū illud est multū callidū & irridet dau? eo pacto sedim eum eni nō latebat eius modi consiliū.

k Hem nūnam perimus. Hem dolentis interiectio. Numnam vt quisnam syllabica adiectio est.

l Quidnā audio. Legitur & quidnā audiā.

m Occidi. Optime dixti. vel optime ínq; scīn.

o Si induxti. i. induxisti. Legī. Sed illud plenū est. hoc p methaplasmi sincopē diminuitur

p Qui scis eos. Eos dixit q. masculinum prę Ponderare debet foemino.

q Ipsus mihi. dauus qui intimus. Cōmendatio testis vt in foro modo edauo audiui ergo ipsius quasi qui maxime sciat.

r Tute adeo ideſt modo. & abundat vt Virg. Tuq; adeo tantū quęq; Heus euocate huc dauū. Hic admonet alios seruos vt euocent dauū ad Symonem. Heus ad uerbiū vocantis & attentionem petentis.

t Atq; eccum video. Eccū quasi ecce eū video. Eccū ellū diexerit q. aperti? significat ecce eū ecce illū et obscuri? ellū.

DAVVS SIMO CHREMES

a D te ibam. Sy. Quidnā est. DA. Cur vxor nō accersit. iā aduesperascit. Sy. audin tu illū? Ego dudum nō nihil veritus sū dare abs te: ne faceres idē: quod vulgus seruorū solet: dolis vt me deluderes/ppterea q amat filius. DA. Egon istuc facerē. Sy. credidi. idq; adeo metuēs vos cælauit: qd nunc dicā. DA. quid est? Sy. Scies. iā ppemodū habeo iam tibi fidē. DA. Tandem cognosti/qui siem. Sy. non fuerāt nuptiæ futuræ. DA. Quid non. Sy. sed ea gratia simulauī/vos vt pertentarē. DA. qd ais? Sy. sic res est. DA. vide/nunq; istuc quisui ego in tellígere. Vah cōsiliū callidū. Sy. hoc audi vt huc te introire iussi/oportune hic mihi fit obuiā. DA. hem/nū nam perimus? Sy. narra huic/ q tu dudū narrasti mihi. DA. Quidnā audio. Sy. gnatā vt det/oro vixq; id exoro DA. occidi. Sy. Hem quid dixti. DA. optime ínq; scīn. Sl. nūc per hunc nulla est mora. CHRE. domū nūc ibo vt apparent/dicā: atq; huic renūcio. Sy. nūc te oro daue qm̄ solus mihi effecisti has nuptias. DA. ego vero solus Sy. corrigere mihi gnatum porro enitere. DA. Faciam hercle sedulo. Sy. Potes nūc dū animus irritatus ē. DA Quiescas. Sy. Age igit: vbi nunc est ipsus? DA. Mirū ni domi est. Sy. ibo ad eū: atq; eadē hæc quæ tibi dixi: dicam itidē illi. DA Nullus sū. Quid cause est: qn hinc in

xit vt similitudine falleret audientem.

n Hem quid dixti. Bū dixit quia ille dixerat occidi q̄d durū est verbū.

o Ibo atq; huic renūcio. Varie ibo atq; renūcio. Varie te oro. (cio. Daue te per quē stat fides ma negotii. & modo magis vere rogat quā tunc cū ait. De hinc/postulo siue cum e quū est te oro dauetibi enim ira cundia fatet cum dicit sue equum.

q Effecisti nō. Feciſti est enim efficere perficere faciendo.

r Has. Bū quarū causa laboro.

s Ego vero solus. Interrūpens sermonē hoc dicit dauus. et hec ad increpationem dicit non ad confirmationem.

t Solus. ideſt cui non assentiebat pamphi.

v Porro. Futuri tpis aduerbiū vl adhortatis

x Enitere. Labora quasi difficile sit & conatu opus.

y Facīa hercule sedulo Productiōes sūt comitis stili ad fucū oīs positi

z Sedulo. Qui. s. sine dolo.

a Pores nūc. A possibili argumentum.

b Dū animus est iratus. Quia dixerat ire sūt inter Gli. & Pā. Iratus est. hoc verbū ducitur a canibus qui restrictis dētibus hāc litterā imitant

c Quiescas. Dicit ne iniuriosum videretur.

d Age. i. dic. vel est ad uerbium hortandi.

e Mirū domi est. Existimationē intulit incertū fugiēs est compositū quasi hoc est mirū in domi eſt. caute seruus callidā interrogationē senis paratus excipit & meamor sīfate discordie cū amica fingit nō se alibi eū ee suspicari q̄ domi

f Dicam itidem. Aliqui habent alii idem ac cipiamus vtrūq; p idē.

g Nullus sum &c. Plus est multum esse q̄ periisse. Nam qui periit corpus habet reliquū. Quin vero nō est. ita nō est ac si natus non sit.

h Recta via. Bene recta vel corporis impulsione lustri faciam. aut recta nō vt eā ad precatorē aut ad pamphilū.

i Perturbaui oīa &c. Subiungit ergo causas cur ꝓficiscatur in pristinū. & in hac causarum enumeratiōe mirifice exaggerauit errores suos.

k Feci hodie. Nedū feci sed hodie addidit ꝓpter ne diecula quedā ei⁹ .i.in ergastulū plena rancōr̄ re egra .i.nullus locus ē est nulla oportunitas q.d. ꝑces nūc apō pā. nō fūt valiture

pristinū recta proficiscar via. Nihil est ꝑci loci relictum .i.in iperu .i.iniuria immissa

iam perturbaui omnia. herum fefelli. in nuptias cōiecī Pam.

herilem filiū. Feci hodie vt fierent inspirante hoc / atq; .i.ecce hic ante oculos ꝓcurus sū

inuito Pamphilo. Hem astutias ꝙ si quessem / nihil .i.ꝓpter eam re non sū dormitus

euenisset mali. Sed eccū ipm̄ video. occidi. Vtinā mihi .i.ꝓpter eam me mihi tpi mentem cogitatus

esset aliquid hic: quo nunc me præcipitem darem.

sit quod fecerat mali.

l Inspirante atq; inuito Duplex offensio.

m Hem astucias. Bona ironia pluraliter dixit astucias quasi is qui habundat astuciis vt diuna non sufficeret.

n Vtinā mihi esset aliquid. Non dixit gladiū aut laqueum ne esset tragicum ergo expressit benedicens precipitē darē.

PAMPHILVS DAVVS

.i.ille .i.scelestus .i.destructus

Bi illic est scelus / qui me perdidit: DA. Perij

.i.occidisse certe

PAm. atq; hoc confiteor iure mihi obtigisse / q̄nquidm

.i. sine arte .i.nullius prudēte qui .i.seruo ne / .i.successus meos vt

ꝙ assuma c cauere nequeam ꝙdrōnes ꝓ sterus

tam iners / tam nulli cōsilij sum. seruon fortunas meas

.i.vere est prudēs leue ꝙ instabilis .i.nō vincit

credidisse c f omnium cartā puū passiue

cōmisisse futili? ergo ꝑcium ob stultitiam fero. sed inul

tape seruus .i.n futuꝝ ꝙsaluū ē nō post pej

asporabit richiturus.

tum id nunc̄ a me auferet. DA. post hac incolumem

q.d. tam difficile est hic euadere vt q̄ cuaserit̄ ꝙ dicat̄ unq̄ alts futurus

.i.futuꝝ esse euado

sat scio fore me: hoc nunc si deuito malum. PAM. Nā

quid ego nunc dicam ꝑri? negabo velle me mō q̄ sū pol

impudentia .i.negare.

licitus ducere: q̄ fiducia id facere audeā? Nec q̄d nūc de non nulla in ius genitiuum terminantia.

d Me cōmisisse. Non cōmendasse. Committimus eni que cū magno periculo volumus esse seruata.

e Seruo futili. Idest leui. Tractū a vasequod futile dicit. Illud eni vas factorū est & a solo sapiente ministro deponit eni ad terrā. est que fundo acuto & patulo ore ꝓpterea in terra stare nō potest. quin imo statim acūbens effundit quicquid in se liquoris est latū os & fundū acutū.

f Ergo precij. Idest ꝑmiū. Premiū vero generaliter ꝙ bono aut male facto reddit. Sed ꝑmiū & precij ita dicernunt. Nā precij ꝙ stultitia est pena. Premiū vero pro

Duplex relatione sed de vere simpliciter dum valde ne vnus excuses quidem

In hac.16 scena Cuius ꝑturbatōis esse debeat supra poeta prestrinxit cū ad cōsentiendū daui cōsilio tardū pamphilū faceret & ab accusatione hic incipit dicens. &c.

a Vbi illic est scelus. Nimirum terribile est. seuire anteq; videas cū contra quē irascaris.

b Illic. Pro ille proponitur & ad intellectū referī nō ad verba. Nam illud esset dicendū quēadmodū subiunxit relatiuū masculini generis s. qui vbi est syllepsis per genera cum quo esset dicendum si ad verba redigeret. In eo autē ꝙ scelus pro stellerato ponitur quidā dicūt emphasim esse.

c Nulli consilii. Vna pars oīonis est vbi nulli in genitiuo ponit̄ ve tuste pro nullius. Nam veteres nulli nullo & soli solo declinabant more adiectiuoꝝ. nec sola hec sed & alia

eternim maiorē vim habent recentiora ꝓmissa Et oratorie melius polliciꝰ sumq; si promisit. dicere.

i Nec quid de me nūc facia scio Donatus vult vt me ablatiuus sit sine prepositione quasi quid facia me i. ꝑ me solum.

k Visus sum. Dauus superiora iterposuit nō perceptus a pamphilo nunc hic dicit.

l Ehodū. particula est euocantis ad se.

m Ehodum bone vir quid agis. Grauis interrogatio & minantis cū iracundia. et hec ironia prosequit̄. cū omne genus cōtumelie leue in eū dicimus in quem feruimus iracundia.

n Impeditū esse. Impeditus est proprie qui ita habet pedes illigatos vt progredi nō possit. sed hic ad negociū retulit.

o At iam expedia. Nō defendit se sed emēdatu rū se promittit & duo promittit tempus cum celeritate & effectum et bene expediam quia prius dixit impeditum.

p Imo melius. Cōpatiuo vsus est qui positiuū presupponit. quasi prius bene expedierit.

q Hoc tibi credā furci fer. Furciferi dicebātur qui ob leue delictū cogebātur dominis ignoscere.

ꝑme solum .i.scio .i.hāc facia certe inflanter cogito

me faciam scio. DA. Nec de me equidem atq; id ago se

dulo. Dica aliquid ia me inuenturꝰ: vt huic malo alicui ꝑ

ꝑperam intenecato sententis

prendam eū quem quererbar h

ducā morā. PAM. Ohe. DA. Visus sum. PAM. Eho

.i.loqris dicis facis

dum bone vir: quid ais: viden me tuis consilijs miserū

implicarū inuolutū .i.breuiter vel celeriter

illigarū irretitum n o exoluam

impeditū esse: DA. at iam expediam. PAM. Expedies:

certe sicut .i.expediū

DA. Certe pamphile. PAM. Nempe vt mō. DA. Im

me expeditū ꝓficio

mo meli? spero. PAM. ob hoc tibi ego vt credā furcifer

.i.intricatum imo .i.de q̄ nulla refarcies repabis trasgentis

r luram implicatam restat pars recuperabis s indignātis

tu rem impeditam / & perditam restituas: Hem. quo fre

q̄ erat sine oīū grurbatōe

tus siem / qui me hodie ex tranquillissima re conieciſti

.i.vtꝝ q.d.immo .i.illud futurum

in nuptias / an non dixi hoc esse futurum: DA. Dixti:

t

PAN. Quid meritus es: DA. Crucem. Sed sine / paulu

cruci affigar q̄s supplitū malo⁹ seruꝰ

u uoꝝ erat ꝓcipue fugitiuoꝝ.

.i.redimā aīm siue reci .i.aliq̄s dyscram exercitabo

ꝓ piā ꝓ sedē mentis ꝙ remediū cōmendoꝝ cōmiscar

lum ad me vt redeam: iam aliquid despiciam. PAM.

.i.oportunitatem ꝓpis otiū exigam penas

Hei mihi cur non habeo spacium vt de te sumam sup

.i.vindictam capere

plicium vt volo. Namq; hoc tempus præcauere monet

ꝓmittere

me: haud de te vlciſci sinit.

o Ad me vt redeam. Ad se redit qui amēs est̄ se desistit.

p Iam aliquid despiciā. Dispicere est disquirere consilium. Despicere est deorsum aspicere.

q Non habeo spacium. œconomia est.

BIBLIOTECA CENTRALA UNIVERSITARA BUCUR.STI

QVARTVS ACTVS

CARINVS PAMPHILVS DAVVS

Occine est credibile/ aut memorabile/tãtive
cordia innata cuiq̃ vt siet: vt malis gaudeat alienis atq̃
ex incõmodis alterius/ sua vt cõparet cõmoda: ah idne
est verũ: immo id genus est hoim pessimũ: in denegãdo
modo quis pudor paululũ absit: post vbi tempus est p
missa iam perfici/ tnũc coacti necessario se aperiũt & ti
ment: & tñ res cogit eos denegare. Ibi tũ cor pudentissi
ma orõ est. Quis tu es: quis mihi es: cur meã tibi? deus
pximus sum egomet mihi. tAttamen vbi fides est si ro
ges /nihil pudet. Hic vbi opus est/ nõ verent. illic vbi ni
hil opus est/ibi verent. Sed quid agã? adeã ne ad eũ: vt
cũ eo iniuriã hanc expostulem/ingerã mala multa atq̃
alíqs dicat/ nihil pmoueris multũ molestus ei certe fu
ero: atq̃ aio morẽ gessero. PAM. Carine & me et te im
pudens nisi qd diu respiciunt peredidi. Ca. ita ne: impu
dens: Tandẽ inuenta est causa: soluisti fidẽ. PAM. qd
tandẽ. CA. Etiam nũc me seducere istis dictis postulas?
PAM. Quid istuc est. CA. postq̃ me amare dixi/cõpla
cita est tibi, heu me miserũ! q tuũ aim ex anio spectaui
meo. PAM. falsus es. CA. Nõne est tibi satis. Hoc soli
dum visum gaudiũ: nisi me lactasses amantem & spe
falsa, pduceres: habeas. PAM. habeam: ha / nescis q̃ntis
in malis verser miser/ q̃ntasq̃ is suis consilijs mihi con

a Hoccine ẽ credibile. A generalitate incipit.

b Tanta vecordia in. Hic singulari numero sit ponit & plurali mox tur vt malis gaudeant. legitur tñ etiã gaudeat.

c Vecordia. Idest malicia cordis. Dicit enim vecors mali cordis.

d Id genus est hoim pessimũ Parum accusauerat dicẽdo idest genus hoim & ideo addidit. i. pessimũ genus hoim vt hoc facere nõ homis mõ sit sed pessimi hois.

e Tũc coacti necessario. Mire necessario qa natura sũt tales & necessitas est in natura cõstituta. Sic. Mire aperiunt qñ tũc cũ promittebãt mali erãt sed latebãt malicia i pectoris altitudie.

f Et ti. Timẽ meli⁹ dicit quã pudet nã timor est maior: pudor tantũ

g Res. i. malis (bonorũ cia qa mali sunt ad rem quã prestare nõ possũt.

h Quis tu. Ad dignitatem refertur.

i Quis mi. Ad necessitatẽ. Et hec verba mollia sũt dictu aio aspa.

k Heus. Hec particula heus hic significationẽ habet remouẽdi aliquẽ ad attẽtionẽ siue cõsiderationẽ ei⁹ q̃d statim est

l Proxim⁹. i. (dicẽdũ. carus benivolus qa pximi ppinq, siue vicini dicũt q nobis cari esse dey

l Proxim⁹. Hoc (bet. est q̃d ait supra q̃ egor sũ pa. Si se illã in somnis quã illũ ãplecti maluit.

m Nihil pudet. Bene pudet. nã pudor est malefacti verecũdia recti et honesti. Et ibi nihil põt capi, p non aut genituui casus q̃si nullius rei eos pudeat. Aut noiatiui casus & tũc pudet personale verbum est.

n Vbi. Et illic captũ est trascẽtis repentinis gen

o Sed quid agã adeon ad eũ. Hic locos est deliberationis & vnum ad abũdat et moraliter verba carini posita sunt.

p Expostulẽ. Expostulatio est aduersus eum quẽ incusamus. Expostulare est querelã apud eũ ipm deponere qui secit iniuriã. Postulare autem est querelã dicere de altero apud alterũ.

q Nihil promoueris. Transitum fecit.

r Atq̃ animo morẽ gessero. Erit fructus ira cundie ex vindicta & p iracundiã atq̃ verbera tionem nõ inuenit q̃ sit inultũ aliud. Ergo inue nit molestẽ certe ei fuero

s Carine & me & te. Artificiose fecit pãphilum priorẽ loquẽ ad prestringendã iracundiam carini. Alioquin si prior vociterare potuisset, tragica exclamatione vsus fuisset.

t Ira ne. Ibi distinguendũ est atq̃ subiungẽdũ imprudens me perdidi sti in quẽ. Et attẽde hoc illũ repetere q̃ indignaẽ magis quasi audierit imprudens & nõ audierit reliqua.

v Imprudens desensio ad imprudentia & etiã mihi bene esset conscientie nunq̃ diceret te perdidi purgatus.

x Tuũ animũ ex animo spectaui meo. coniecturam eni ex meo animo capiebam.

y Iactare est oblectare suauibus sermonib⁹ allicere. Et interdũ vltra notam significationem est inducere in aliquam voluntatem a lactando vnde & oblectare dicit

z Spe falsa. Ibi falsa actiue capitur. Superius falsus passiue & vt est participium.

a Habeas. Promissio irati animi.

b Verser miser. Cum verser protulit cõiciat debuit inferre. est ergo anacoluthon vt est illud princo filio amicũ.

c Quantas is suis consiliis mihi confecit sollicitudines. Ironia vt supra cuius consilio frustus sum.

d Confecit. Sed legitur confecit & conflauit

e Dete si exemplum capit. Vtrum si de te imitatur. aut si de te exigit pœnas vt alibi. Ipseveter q̃ exẽpla in te edent sed melius te imitatur accipimus.

f Cum patre altercasti. Legitur & altercatus es. nam non altercabo dicimus.

g Nec te quiuit hodie cogere. Argumentum attulit ex his quæ non sunt facta cum fieri deberent.

h Immo etiã quo. Preterea & amplius & deest audi.

i Quo. Idest quod supple audi vel accipi vel quoniam vel quomodo vel exquo aut quare aut certe erit sensus cũ huiusmodi subauditõe

k Hæ nuptie apparabantur. Apparari cum datiuo sem per cladem & pernicie significat.

m Tu coactus tua voluntate es. Hæc accusatio ille enim excusat per imprudentiam. hic arguit voluntatem. hoc ergo dicit eo grauiꝰ quo nullo cogente peccasti.

n Instare vt diceremme esse dicturum: patri suadere orare. Nõ plus dicere posset.

o Dauus interturbat omnia. Cum admiratione pronunciat /deerat vt hic Dauꝰ diceret sed plus intulit interturbat. & inter modo nominis exigit additamentũ est enim particula actiua adeo vt non pro medio significationem sit. sed quia maiorem habet

cõgauisi perturbatõnes
fecit solicitudines meꝰ carnifex, CA. quid istuc tam mirum est: de te si exemplũ capit. PAM. Haud istuc dicas:
si cognoris me vel amorem meũ. CA. Scio cũ patre altercasti dudũ: & is nunc propterea tibi succenset nec te q̃
uit hodie cogere: illã vt duceres. PAM. Immo etiã quo
tu minus scis erũnas meas: hæ nuptie nõ apparabãtur
mihi /nec postulabat nunc quisq̃ vxorẽ dare. CA. Scio
tu coactus tua voluntate es, PAM. mane nondũ scis.
CA. Scio equidem illam ducturum te esse. PAM. Cur
me enecas: hocaudi: nũq̃ destitit instare vt dicerem me
esse ducturũ. patri suadere /orare vsq̃ adeo donec perpulit. CA. Quis homo istic: PAM. Dauus. CAR. Dauus
PAM. Dauus interturbat omia. CA. q̃obrem: PAM
nescio nisi deos mihi iratos fuisse satis scio. qui auscultauerim ei. CA. Factũ est hoc Daue. DA. factum: CAR:
Hem quid ais o scelus: at tibi diu dignũ exitiũ diuũt. Eho
dic mihi si omnes hũc coniectũ in. nupcias esse inimici
vellent. quod nisi hoc consiliũ darẽt: DA. deceptus sũ:
at non defatigatus. CA. Scio. DA. hac nõ successit: alia
aggrediamur via. Nisi id putes/ quia prio processit pa
rũ nõ posse iã ad salutẽ cõuerti hoc malũ. PAM. Immo
etiã, iam satis credo si aduigilaueris ex vnis gemias mihi conficies nuptias. DA. Ego Pamphile hoc tibi pro ser
uitio debeo conari manibus pedibusq̃, nocteq̃ & dies

o Si re imitatur

p Nescio. Quia irasci tur Dauo dixit nescio. alioquin scit.

q Nisi fuisse mihi deos iratos. Deest vt nisi factũ hoc est.

r Factum hoc est Daue. Da. Non q̃ non credat interroget q̃ ex sua ipsius cõfessiõe increpet

s At tibi dii dignum factis dẽt exicium. At est coniunctio aduersatiua & principium increpationi aptissimũ Virg. At tibi pro scelere. et Horatius. At o deo deorũ quicquid in cœlo regit & terras.

t Dic mihi si. Sempedic mihi iniuriosum est vt Virg. Dic mihi Damœta cuium pecus.

v Si omnes hunc conflectum. Cum odio hoc pronunciandũ est. ideo coniectum dixit.

x Deceptus sum. Cõcessio.

y Scio. Non ad deceptionem sed ad defatigationem retulit. ergo cum ironia sonandum

z Hac non successit. Proprie de bono sic dicitur.

a Alia aggrediamur via. vl adoriamur. adoriri proprie dicitur repẽte ex insidiis aliquẽ inuadere. Quid autem aggredi significet supra resumme.

b Quia primo pa. Scimus q̃ multa pericula aliquẽ expertũ reddunt. igitur malũ ad salutem vertitur. Scimus hoiem q̃to plura perpetraverit mala tanto plus (ma

lis cognitis & sumpto (e abilis) horrore pfectū senio meliorē fieri. precedentis eni mali cōgeries est subsequentis boni ædificatio. ita etiā hic ex multis malis medijs comicis finis adipi scitur comicus optim⁹ ideo cōmune ꝓuerbiū surgit. Nulla mulier de suo desperet quo cunq; malo filio. quia quāq; primo tempore iuuentutis parū processit nō posse ad saluū emerti. tempore senectutis.

c Pro seruitio. Seruitio pro seruitute posuit.

d Conari manibus pedibusq;. Ad id retulit quod ait supra. Quem

mortis subire .i. dumō .i. sim vtilis .i. officiū .i. cum opinionē capitis periculū adire dū prolim tibi. Tuū ē si quid pter e .i. pspere cedit .i. moleor spem euenit mihi ignoscere si pauꝝ succedit quod ago. .i. Scio tū sine racta cā ego .i. ero gratiū .i. noli l'oga mia solo . inuenter f cōmentissum . dimitte me vt intentum pcām at facio sedulo. vl' melius tute: aliud repperi: me missū .i. in eū statū in quo me accepisti. h est omitto mihi integra z salua redde facc. PAM. Cupio. Restitue in quē accepisti me locū .i. restituā q.d. pariam habe modicū tā .i. noui q̄cq̄ occurrit mihi DA. Faciam. PAM. at iā hoc opus ē. DA. Hem, sed ma .i. glycerij hostiū apertū .i. specta si ostiū aperiū est iudico ne cōcrepuit a glycerio ostiū. PAM. nihil ad te. Da, q̄ro sēpius consiliū cum vtdu fuisse opus consiliū exogitarū vtq; vtimur .i. dentiq; Pā Hem nūccine demū: DA. at iā tibi h̄ inuentū dabo.

ego credo abnixe omia facturū. & accusatiuo sine intermissione signifi cat noctes & dies post ablatiuos manibus pedibusq;.

e Si quid preter spem euenit. Euenit ꝓductū magis. quia hoc perpetuum non vult Pāphilo accidere. ergo euenit pene euenit. aut euenit media correpta. ideſt parum succedit.

f Aliud reperi. Hoc dicit commenti occurrit quicq̄ quod ei placebat ad disturbādas nuptias.

g Hem sed mane. Hoc quasi incipientis demōstrantisq; aliquid nouū se inuenisse.

In hac. 18.

scena instauratio est adhortatōis pāphili p. Misidē. opus est eni exhortari rursus adolescētē ne sub patris oppressione astringaī aut frangatur aduersus quā difficultatē. quia ipsius psona nō sufficit. id agit. vt ad ipsam Glicerij nō adducat pāphilū: cuius affectū cogitat. nō ex eo solū q̄ eū puella vocat. sed etiā desiderat eū videre.

a Iamiam. Tempus addidit.

MISIS PAMPHILVS CARINVS DAVVS

.i. statim vel mox a vbicunq; b .i. inuenire q̄ si mādat dabo opam

i Amiā vbiubi erit inuentū tibi curabo & me .i. adducere nbi t .i. quē vero petere amo

cū adductū tuū pāphilū tu mō aīe mi nolí te .i. exercitare vel noli te cruciare afficere viso pāphilo viris opportune repētine

macerare. PAM. o misis. MI. q̄d est: hem pāphile optime .i. obtutus mihi cris .i. ei cius amore eo captus

mihi te offers. PAM. q̄d ē. MI. Orare iussit / si se ames .i. increpātis Bly.

hera: iā vt ad sese venias videre te ait cupe se. PAm. vah

b Vbi vbi erit. Primū vbi vim suam tenet. in posteriori est ꝓductio. & est quēadmodū quaq; vndeunde, p vbicū q; quocūq; vndecūq;.

c Modo aie mi. Mollis oratio et seminea mētis iplicata blādimētis.

d Hoc malū integre. Integratur quod ad integrū redditur quo repetitur restauraī refricatur renouatur.

e Miseros. Ibi masculinum preponderat femininum vt mos est.

f Apparari sensit. Ad

honorē & timorē referetur. & datiuo casui subiunctū cladē et perniciē significat vt Virg: Mihi sacra parari.

g Age si hic non insanit satis. Hic exitus comprimit Carinū ne somēta iracūdie pāphilo preberet aut si penitet te q̄q; tū sua spōte insanit. aut tronia est, aut laus ad irritandū pamphilū.

h Misis p. Asseueratio est si a noie eius incipias cum quo loqueris.

i Adiuro de. Ad auctiua particula est vt ad mirabiliter et aduerto et addo. & hoc super est vt amissa fide adiurādū sit

k Nō si ca Mina vereꝰ cūdia oēs hoies maluit dicere vt in his q̄q; patrem significaret q̄ apte dicere patrē cuius metu, p̄misit nuptias. et cōtra illud sed vim vt neq̄as ferre ita dixit de vno hoc est de pte omnes homines.

l Cōtigit. i euenit vt ea potior aptata. & quod vix euenit cōtigisse dicit

m Mores cōueniunt. Quod valet ad cōsimādum matrimoniū.

n Valeāt. Hoc est abeant recedāt. qa et discedē tib⁹ et mortuis dicīt. vale dicīt. vel potiꝰ cū male optaturus esset cōsiderato prē locutus est & nō dixit q̄d intēderat precāri & attēde q̄q; moderate iterū plurā dixerit cū significaret patrē. valeāt renūciationis & imprecationis est verbum.

o Discidiū. a discidio es q̄d significat discrepo as, discordo as.

p Resipisco. idest recordor sensus mei reuocant spiritū. et bene resipisco quod significat in pristinū sensum bonū redire q.d. se paulo aīs insaniss se et desipuisse p̄ dolore

q Proclíue quod est. Quod ipendet faciūdū q̄m res eo inclinata ꝓpe videt vt id fieri sit necesse quo eā non deserā.

r Pe me stetisse Hoc est esse. vt Virgi. Deserat, montis stat. aliter plenū est vt idem stant & iuuenperi. aliter horrent. stant limine primo & Lucillus. Stat sen⁹ sibus fundus.

s Miser atque atq; ego. Bene, & quia hic amore vexaī &

.i. meus amor z ely vrē sic oportet Bly .i. operōne tuo certū fellicitando pam. labore

perij h̄ malū itegrascit. Siccine me atq; illā opa tua nūc afficies .i. grurbari eyocer .i.

miseros sollicitarier: nā idcirco accersor / nuptias q̄ mihi .i. ipa Bly. cere .i. q̄rū .i. lupsedere z sine rur batōe. labore abstinere apparari sensit: CA. gbusq̄ quidē q̄q; facile poterat quiesci .i. quieuisset .i. q̄ēdi hortaretis desipit furit ex sapo si hic gesset. DA. age si hic nō insanit satis sua spōte / in .i. intra z sub milita q̄ Bly. sanit nuptias apparari iracundie fomenta

stiga. MI. atq; ēdepol ea res est: propterea nūc misera in .i. luctu squalore dolore valde

merore est. PAM. missis p oēs tibi adiuro deos: nunq; eā delituri malinolos

me deseruꝝ. nō: si capiūdos scīā mihi esse inimicos oēs .i. optaui vel elegi .i. magna hūc .i. nostri hoies. hanc mihi expetiui. cōtigit cōueniūt mōres. vale .i. me discordia concessio abstra labeāt .i. Bly. nobis hor

sant: q̄ inter nos discidiū volūt hanc nisi mors / mihi adi gsacrat ne dicat pē vires rsumo

met nemo. CA. Resipisco. PAN. nō appellinis magis meum nen

verū q̄q; hoc mīsum est. Si poterit fieri: vt ne pater per me facium ste venen bñ cupio illud ne eueniat

stetisse credat / q̄minus hæ fierent nuptiæ / volo. sed si id .i. impendet faciundū q̄minus fieriat

nō poterit: id faciā in procliue q.d. est p me stetisse: vt creq. .i. videns .i. ira f. sum

dat. PAM. gs videor: CA. miseraq; : atq; ego. DA. .i. molians viā rēt i medū q̄ possim re velidus magnanimus q̄ nullo r restituere aio meo indigo informunio rē mens

cōsiliū q̄ro. CA. fortis es. Pam. Scio / quid conere. Da. cere pfectum

Hoc ego tibi ꝓfecto effectū reddā. Pam. iā opus est. Da animo .i. iā exequtū f. quod habeo ꝓpter hanc ꝓpter te cōmentissum ē filiū q̄ ārebā

Quin iā habeo. Ca. q̄d est: Da. Huic non tibi habeo ne recipiano sufficiat mihi q̄ sit f. uane .i. uic tilano nuptiarū

erres. Ca. Sat habeo. Pam. quid facies cedo: Da. Dies .i. sufficiat sed q̄ agere volo .i. ceasū ad narrandum

mihi hic vt satis sit vereor ad agendū ne vacuū esse nūc nunc proposītum .i. dicendum ideo ex hoc loco discedere

me ad narrandū credas. Proinde hinc vos amoliminī. Pamphile z cannc. vos meā Bly. ibo ad viden duz

Nam mihi impedimento estis. Pam. Hanc ego visam. carne a fero ducto b

Da. Quid tu: quo hinc te agis: CAR. Verum vis dicā. f. noue crordum

DA. Immo etiam narrationis incipis mihi initium?

b Verum vis dicam. Pro inicio sedulæ narrationis huius sumimus an sic respondet cannus tanq̄ qui intelligat nō dici sibi velle Dauū de quo eat sed id agere vt abscedat,

intulit paradoxon. nā volebat sibi dici fortis quod illū mox dicēt. hic aliter rīdet. atq; interrogauerat Pāphilus ideo q̄ videat impossibile esse pamphilū resistere parenti.

t Consiliū quarto. Sensus est. Scio q̄d est. Scio quid caueas. sed an efficere possis nescio si pāphili est persona cū ironia dicit. Si Carini simplex laudatio est. sed si pamphili est hoc significat quod supra. Exnisi geminas mihi confici nuptias. Sed nō esse persona pamphili ex subiectis ostenditur.

v Non tibi habeo. Deterret Carinū vt supra quasi necesse sit si huic non dat. vel etiā Carinꝰ p sentiat hoc dici. vel ut solēt serui cōtumaces aduersus amicum dñi quia nupta Carino accusatus est. vel quia quod dicat nō habet & videt tacendū non esse.

x Amolimini. Amoliri dicunt ea que cū magna difficultate & molimine summouēt et tollunture medio sic dixit quasi odioso & molesto. Sed discedere dicit qui facile abit e medio. Amoliri qui vix recedit Proinde vos hinc amolimini. molestū impedimentū ex rei magnitudine iacentis in medio. & ideo impedientibus sedixit amoliminī hinc nō abite. iterū ſpe infecta. iā etiam imperat dominis callidus seruus.

y Nā mihi. Vtrū hoc verū dicit. an fingit. q̄a adhuc cōsiliū non inuenit quod narrare possit.

z Hanc ego. Hanc cū miseratiōe puellæ dixit,

a Quo hinc te agis. Agere est proprie tarde discedētis ac tristis Quo te hic agis. Admonitio discedentis vt solet nā a quo discedere desideramus admonemꝰ vt vadat vel quo eat vel ite p interrogationē admonet: Dauus Carinū qui nunc vltimus remanet.

* Alij incipit

c Quid de me fiet? Abeo hoc quasi a iocante pronunciandum est. nā sicilli eho impudens respondeꝫ.

d Impudens. Quasi insolita & multa poscēti: quippe qui et spōsam alienam petere ausus est & nō satis habet per dauum sibi moram prestitā pamphili nuptiarū.

CA. qd de me fiet. DA. Eho tu impudēs nō sat habes q
.i. tempus ſ. est mora .pam. diff. ro
tibi dieculā addo, ꝯtū huic, promoueo nupcias: CA. atta
.i. pergis vbi fieri aliud philo. cū exclamatōe z irrisione
mē. DA. qd ergo. DA. vt ducā. DA. Ridiculū. CA. huc
alit. ſ. inuenire .i. cur .i. nihil ſū cōmen quod vbi ex re ſit
face ad me vt vēias, ſi qd poteris. DA. qd vēiā: nihil hēo
.i. habueris ventro horantis .i. ornebo me ꝯ me
CA.. attñ si qd. Da. age veniā. Ca. si qd: domi ero, Da.
.i. aliq̄d exspecta ſre operiar
tu Misis dū exeo parūper opire me hic MI. quapropter
facere re ita ppera cū moderatōne ſtati dico tibi .i. pñs ero
Da. ita facto opus ē. MI. matura. Da. iā incꝑ / hic adero.

ua dies in qua, ſ. ambias quantum poteris ad ducendū philomenam. vult enim ſe Dauus adiuuari per Carinum & Byrriam.

f Promoueo nuptias Memoriter Dauus scit illum antea petiisse saltem aliquot dies proferendo. cuius rei oblitus Carinus etiam vt ducat vxorem petit.

g Age veniam. Vix concedentis vix consentientis est.

h Exara. Apollini comoedia dicata est in cuius honorē ārā cōstituebat comoedia celebrantes: & verbena erāt rami redimicula. Libero vero patri tragedia dicata est. vel verbenæ sunt herbæ / frondesq̄ ex alio quo loco pure decerptæ sed dicunt verbenæ quasi herbenæ.

i Sume tibi. Dixit, & nō substerne tibi. & tibi quasi gestū quendā & motū fromachātis hēt.

k Tute ipse nō facis, i. sumet, & est tantologia nunc dicit, cū pnomē re flectē ad eā pſonā a qua finitur: vt verbi gratia vt cū dicimus. tu lege & illenobis respondeat cur aute non facis.

l Cedo. Porrigentis est manum.

m Porro. Modo adverbiū est ordinis alius temporis.

n Sponsæ pater inter. Mire spōsæ pater dixit nō chremes ne cū dixisset quis chremes. Misis rursus hic responderet spōsę pater & nō teme/rario hoc facit porta. nā pro

MI. obsecro humi ne. DA, exara hinc sume verbenas
ſ. verbenas suppone capta puero quare sumet nō appōis
tibi / atq̄ eas substerne. MI. Quāobrē id tute ipe nō facis
ergā ſymonem .i. turare
DA Quia si forte opus sit ad herū iusiurādū mihi nō ap
pure manifeſte capio .i. subdu insoluens me eius dei z reuerentie vt timeas mētiri peiorāſ.
posuisse vt liqd possim. MI. intelligo. Vñ noua nunc re
ingerit etc velociter
ligio in te istæc incesserit cedo. DA. move ocius t: vt quid
.i. agere deinde exclamatio ē comica idignatōe querule dolose ōdes
suscipiā m .i. fer opez n
agā porro intelligas. Proh iupiter. MI. qd est. DA. spō
pl. i. promiſſ. intercidit recuſo ꝓpositum ſ. nuptę rebus
pā reticio o
sæ pr interuenit: repudio consiliū qd priuſ intendera.
p .i. tacitos etiam .i. ex hoc loco .ſ. pre
loquaris q
MI. nescio quid narres. DA. ego ꝙ hinc a dextera ve
.i. fingam .i. lacrimer z cute faucas obsequaris:
nire me assimilabo: tu vt subseruias oroni vt cunctꝫ op
animaduerte .i. quid agendū ꝓponas
sit verbis / vide. MI. Ego quid agas / nihil intelligo. Sed si
.i. in quo loco .i. labore z industria intelligis z sapis
quid est q mea opera opus sit vobis: aut tu plus vides /
ꝯ ego
manebo: ne quid vestrum remorer commodum:
.i. ſ. .i. in aliquo vtilitarem

miserat se rediturum domū. Chremes domum ibo dicā vt aparent.

o Repudio cōsiliū o quod prius intendera. Verbum venatoribus trāslatū qui preda intendunt ad feras capiēdas quia ergo parat Chremetē & symonē fallere intendera dixit vel a fagittis atq̄ arcu.

p Nescio quid narres. Narrare enim aliena & que nobis nō sunt necessaria dicimus.

q Ego quoq̄. Bene quoq̄ quia et Chremes veniebat.

r Subseruias. Recte. non eni tantū loquitur Misis quantū dauus. & hoc significat per hoc quod posterius dicit.

s Orationi. Orationē eni dicit qui multa est locuturus. q. d. plura sit locuturus ꝙ tu Misis. ideo addit verbis vide. quod multominus est ꝙ oratio.

t Neqd vestrū remorer cōmodū. Remorer. ideſt retardem retineā a remora pisce minutiſſimo qui nauim retinet.

In hac. 19

scena administratōe dotali habet quod sit vt deterreat Chremes filiam suā pāphilo dare: & vide nō minimas ptes in hac comoedia Misidi attribui hoc ēpsone femineę siue hęc pſonatis virisagaē vt apud veteres. siue p muliere vt tūc vidēm et hęc scena actuosa est magis i actu ꝙ in oratione est constituta.

a Nihil ne esse. Omne quod habem aut mustuū est aut ppriū. ergo ppriū est ppetuū. vt propria hęc sūt dona. ergo nihil nobis ppriū esse potest. quod enim non fuit nec esse quidem potest. aut quod capi pōt nō est nostrum. nisi illa quę eripi non possunt.

MISIS DAVVS.
pēcārtis ſ. est vir .i. ppetuū nō tpale .i. implozo opē auxiliū
a aut iniuriū .i. aliquā b
n Nihil ne esse propriū cuiqꝫ: dii vram fidē: sūmū
.i. tūe Gly ꝯtū ad aīm ad corpus .i. virilē
bonū ee here putaui hūc pāphilū amicū amatorē / virū /
ſlibet .i. ad oēs efficacus sed pam. q. d. maximū
d
in quis loco patū. verꝫ ex eo nūc misera quē capit dolorē
.i. liquido z in dolore amicdi ſ. in amico amatore .i. a domo gly.
manifeſto viro reuenendo e f
facile hic plus mali ē ꝙ illic boni. Sed Dauus exit. mi hō
.i. qđ portas ꝯſo z p sacra rogo dauus ſerū portabat puerū
.i. in quē ſocū
quid istuc obsecro est: quo portas puerū? Da Misis nūc
pperantis z impense agentis .i. i medū emissa seu plato
intelligentis
opus est tua mihi ad hanc rem exprompta memoria /
callidtate ſuscepturus ꝯſporta
inchoaturus recipe
atq̄ astutia. MI. Quidnam incepturus es. DA. accipe
g velociter
a me hunc ocius: atq̄ ante nostram ianuā appone. MI.

d Quem capit dolore Quem cum pronunciatione & exclamatione quadam.

e Faci. Aduerbiū confirmantis. veteres dicebant facile pro certo.

f Mi homo quid istuc Ex Misidis verbis quid Dauus faciat demonstratur.

g Ocius. Comparatiuum pro positiuo.

vt sapientia iustitia prudentia. & quæ fortuna neq̄ dare neq̄ eripere pōt. Et simul hoc ipsum a re ostendit per hoc ꝙ dicit nihil. & a persona per hoc ꝙ dicit cuiqꝫ.

b Dii vestram fidem Admirationis proverbium cū exclamatione.

c Summū bonum. Mire pro pleno & neutro extulit.

In hac. 20

scena adest nūc ipse chremes cuius causa scena fraudibꝰ instructa ē neq̄ missas cōpleat nuptias.

a Vt iubeā accersi. ſ. ego pater. ꝙ a ſumma po

CHREMES MISIS DAVVS.

r Euertor posiꝫ quæ opus fuere ad nuptias
philomene .i. euocari vt pāphilū viso
vl eorum filiā b puero
gnatæ parauī: vt iubeam accersi: sed qd hoc

testas nuptiarū in patre puellę est.

b Sed quid. Nō interrogantis sed mirātis & nō intelligētis est & apparet eū nō oculis priuſ ꝙ corpore offensu puerum sensisse latente.

ē Puer hercu. Hercule ornatiua particula est.
d Mulier magis q̄ mi sis quia eā nomine forte non nouerat.
e Vbi illic est. Dauum querit qui nūc abscessit vel ipse de foro venire videatur.
f Nō mihi rīdes. Bñ supra enī memor est ve tiam quicq̄ dicere nisi subseruiat oroni Daui.
g Reliquit me. Mire ho minē nō Dauū dixit vt etiā si audiat Chremes incertā personā homis audiat non Dauū.
h Dii vestram fidē. Est aduerbiū admiratis cū exclamatione.
i Tum annona. Com miniscētis poti⁹ est quā alicui referētis. Annona nō solū de frumētis dici tur sed et de carnibus sa licis et aliis hmōi rebus Cicero de diuinatōe pu taret annonā in macello cariorem foro.
k Quid aiid. Hoc post spectatores.
l Cur tu obsecro. Apo siopesis tertia.
m Hem q̄ est hec. Fabu lā se dicit audire q̄si rei principiū rōnēq; ignoret
n Eho. Interiectio est vel principiū vel aniad uersionē in se poscentis aut repente cementis.
o Qui hic ne. Callide affirmat nō sibi visum Chremē cū puideri ve niētē & presentē videat.
p Miror vñ. Miror re cedo cū vñ.p nescio po nebāt. Nam admiratio ab ignorātia descendit. Plautus. Ne quis miret qui si paucis loquar.
q Au. Interiectio con sternate mulieris.
r Concede ad dexterā Et bene ad dexteram si nistra enim venit Chremes & non vult proxi mū ei chremetem sed iu xta. supra enī dicit. Ego quoq; hinc ab dextra me venire simulabo.
s Delitas nō tute ipse. Dediſti mihi sed tacuit hoc propter aposiopesim tertiā propter. s. interruptionem factā a Dauone mulier prodat eū & totum dicat. supra enim dixit & nunc Dauus interturbat omnia.
t Non tu te ipse. Submissa voce.
v Verbum si mihi vnum accōmodate comminatur Dauus. Pene enim misis vniuersa narrabat.
x Preterēq; quod te Hoc vt senex sentiat p nunciari potest.
y Caue faxis. Gestu cōminantis est & vult vt suspenderet comminationem deinde de inferi gestum.
z Maledicis. Cū contemptu loqueris cū contuitum facis. apparet ergo maledicis lenitas est dictum. cum subiungit. Dic clare. Maledicis noue per cōminationē posuit cum pro conuitio soleat poni nisi forte quia contumelie genus est comminatio.
a Mirum vero. Sepe ad ironiam refertur. Impudenter si mulier faceret meretrix bono ordine locutus est primo enim causa impudentie narra est deinde condicio.
b Adeon videmur vobis. Quia a vobis parū intelligatur hic addidit morē meretricis vt vo sic intelligat senex.
c Idoneus. Est qui est aptus ad omnia & bona & mala.
d In quib⁹ sit illudatis & illudo in te sexto ca su: & illudo te accusatiuo casu dicimus. Et pro mū in superuacuū est vt sit sensus quibus.
e Caue ne quoq; excō sis. Necesse Dauus reti net Misidem nondum enī omnia audiuit chre mes nondum compertū vnde sit mulier & pue de quo susceptur⁹ fi
f At etiā rogas. Rur sum iurgium repetit & turbulentam oratio
g Cedo cuiū puerum Cedo idem significat q̄ dic mihi ergo repetitio nem significat nō supe uacuam orationem & est dictum cum quadā fiducia & contemptu us cum sermo est inter rogantis aliquid.
h Mitte id quod scio. Hoc Iencius & sūm
i Hem quid pamphi li. Apparet mulierem stri et pamphili lenoc pronunciasse quam di uus vellet. & ideo nun repetit nomen vestri & pamphili. Et crebro ter rogat vt se ignoran mū ostendat et vt pa
l Clamitas. Clamauit enī dauus vt puer⁹ audiret Chremes philus nominetur & argute repetit nomen pamphili. quasi per indiguationem vt ioceri auribus nomen adolescentis inculcet. metuit enim ne audiat senex.
k Recte ego has semp. Solus post dauū loquitur hic effectus quod voluit dauus vt pamphili Chremes puerum esse cognoscat & recusēt generum. O facinus animaduertendum. Aposiopesis quarta. idest reticentia interuentu. s. personar. Aliquot. Non pau cē sed multē.
r Libere. Testimonia libera cōtra seruum & hoc propriū est Therē tii. Nā de romano mo re hoc dixit.
s Ne illa illū haud no uit Dauus conuertens sermonē ad spectatores de misside in tertia perso na loquit. Ne. idest certe scdm Vallā valde scdm donatū cicerōe. phar cd. Ne illi vehemēter errāt.
t Prouoluam in luto. De pximo repetiuit pro uoluā q̄m noia sūpara nomasias q̄nq; verba paranomē dicūt. Et do lo quidē minaē quod fa cturus nō est. verū sedu lo id ait. vt iā puer tollaē in mediū simul eum ser uet generū nō vt a q̄quā uet chremeti vt ipe recu passus videatur iniuriā
v Sobrius. Quasi se brius separat⁹ ab ebrio vt Secretus dicitur quasi separatus ab his que discernuntur.
x Fallacia alia aliā tru dit. Prouerbiū cui subiacet memorē mendacē esse oportere.
y Au obsecro. Au iter iectio cōturbate mulier
y Iocularium in ma lum Econtrario & per antifrasim p graui. mo

DA. Quem ne ego vidi heri ad vos afferri vesperi: MI. O hominem audacem. DA: Verum vidi cantharā suf farci natam. MI. dīs pol habeo gratias: q̄ in periūdo ali quot fuerunt liberæ. DA. ne illa illum haud nouit: cui? causa hoc incipit: si puerum positū ante ædes viderit su am gnatam non dabit. MIS. tanto hercle magis dabit. CHRE. non hercle faciet. DA. nūc adeo vt tu scis sciens nisi puerū tollas: iam ego hinc in mediā viā prouoluā: tecq; ibidem prouoluam in luto. MI. tu pol homo non es sobrius. DA. fallacia alia aliam trudit. Iam susurrari audio ciuem atticam esse hanc. CHRE. Hem. DA. Co actus legibus eam vxorem ducet: MI. au obsecro an nō ciuis est. CHRE. Ioculariū i malū insciens pene incidi DA. Quis hic loquit? o chreme p tps aduenis: ausculta CHRE. audiui iam oīa: DA. Ah ne tu oīa: CRE. Aus diui inq̄ a principio. DA. Audistin obsecro (hē) scelera hāc oportet in cruciatū hinc abripi. hic est ille nō te cre das dauū illudere. MI. me miserā. nihil pol false dixi mi senex. CHRE. Noui oēm rem. sed est symo intus. DA Est. MI. Ne me attingas sceleste. si pol glicerio non oīa hæc. DA. Eho. inepta nescis q̄d sit actū. MI. quid sciam DA. hic socer est: alio pacto haud poterat fieri: vt sciret hæc q̄ volumus. MI. Hem pdiceres. DA. paululū inter esse censes / ex aio oīa (vt fert natura) facias an de idustria

pucrum vrg
DA. Quem ne ego vidi heri ad vos afferri vesperi: MI.
erclamando illā anū vetulā
o sed
O hominem audacem. DA: Verum vidi cantharā suf
t.pannuria panosam turantis t.cū parere siue in
ipo puerperū rempe
farci natam. MI. dijs pol habeo gratias: q̄ in periūdo ali
mulieres t.valde chremetē non chreme
tis
quot fuerunt liberæ. DA. ne illa illum haud nouit: cui?
causa hoc incipit: si puerum positū ante ædes viderit su
philomenam deinde altera cōsideret ēē mortuū
am gnatam non dabit. MIS. tanto hercle magis dabit.
apud se ēē bñ de se t.nō dabit rīdī t.certe t.scius moze vetusto
rentā pſonā facit gnarum z eloquentes
CHRE. non hercle faciet. DA. nūc adeo vt tu scis sciens
auferas nunc t.ex ionua punctum q̄si pedibus
voluendo
nisi puerū tollas: iam ego hinc in mediā viā prouoluā:
misidē quasi porro vol t.in cenō z sordibus vte
e uam z crudeus
tecq; ibidem prouoluam in luto. MI. tu pol homo non
t.sane mēs deceptio q̄si alia ex alia emergit fallacia t.murmurari
v f asturam
es sobrius. DA. fallacia alia aliam trudit. Iam susurrari
quasi in aure submissis verbis latenter dici indignantis
t.atheniensem
audio ciuem atticam esse hanc. CHRE. Hem. DA. Co
t.cōpulsus Glē.
ture ciuis queso
actus legibus eam vxorem ducet: MI. au obsecro an nō
attica t.nē q̄ possit fieri iocus z irrisio impudens fere lapsus sū
ciuis est. CHRE. Ioculariū i malū insciens pene incidi
dicit quasi eū nūc t.in tge tempestiue opportune
DA. Quis hic loquit? o chreme p tps aduenis: ausculta
volentis z minantis
CHRE. audiui iam oīa: DA. Ah ne tu oīa: CRE. Aus
diui inq̄ a principio. DA. Audistin obsecro (hē) scelera
t.suppliciū vt abstrahi vir magnus laū den
de ea sumatur dos senē
hāc oportet in cruciatū hinc abripi. hic est ille nō te cre
dendere t.iure iurando derisū
das dauū illudere. MI. me miserā. nihil pol false dixi mi
scio scz vet est
senex, CHRE. Noui oēm rem. sed est symo intus. DA
t.intus t.noli me tangere t.scelerare et t.vis dicere vel aliqd
scelerio plene h tale
Est. MI. Ne me attingas sceleste. si pol glicerio non oīa
fluxa inconsidera dare posū
hæc. DA. Eho. inepta nescis q̄d sit actū. MI. quid sciam
t.parer philomene aliter non
DA. hic socer est: alio pacto haud poterat fieri: vt sciret
volentis precedere debebas t.qui referr
hæc q̄ volumus. MI. Hem pdiceres. DA. paululū inter
t.naturalis z ingenia accusatio
esse censes / ex aio oīa (vt fert natura) facias an de idustria

desto animio.
z Quis hic loquitur. Principiū loquendi Da uus chremeti dat perse cturus que ipse cona tus est.
a Ah ne tu omnia. Ne pro an legitur. aut vt ne producatur & accipia tur pro non. nō tu om nia. Audisti.
b Audistin obsecro. Exultans Dauus infert & conculcat frequenter repetendo. Item difficile credēdo affirmat se nō sciuisse presentem chre metem vt hac cōfirma tione nihil illam de se sa ciat suspicari.
c In cruciatū hinc arri pi. In cruciatum non in crucem.
d Hic est ille nō te cre. Cum emphasi quasi vir magnus sed hoc chre metem ostendens dicit cum ironia.
e Me miserā. Sub palpitatio multebris.
f Mi senex. Bene senex quia quasi alicnior esset & ignotus.
g Ne me attingas scele ste. Quedā ostenduntur aperte in comediis: que dā ex aliis personis in telliguntur. Hic ex illis verbis Misidis bñ intel ligit quod Dauus vo luit facere. ipse ein eam verberare nitebantur.
h Si pol Glicerio non omnia hoc. Aposiope sis tertia cp aliene perso ne interuentu reticetur. Fiunt autem aposiope sis tribus modis. aut p seipsum & ad aliū tran sit & est prima. Aut ta cet nec vltra aliquid di cit. & est secunda. Aut alterius interuentu per sone scilicet & est tertia
i Eho. Hac interiectio ne mouet attentionem.
k Nescis quid sit actū. Nescis plerumq; dicit ei non quem volumus redarguere ipe ille aut ignorantie. sed quem fa cere volumus vt velit li benter audire.
l Paululum interesse. Nonne per multarū est.
m Ex animo omnia vt fert natura. Ephxe gesis est.

In hac. 21.

Scena pſona ad catastro
phen machinata loquit
Nã hic Crito nihil argu
mento debet nisi ablo
lutionem erroris eius si
mul et verbis suis q̃ gra
uis q̃ modestus q̃ iu
stus sit ostendit.

a Habitasse. Dicit nõ habitare qa mortua est

b Optauit Optare est vnũ de duobus eligere. Nota primũ dolet Cri
to. qm meretrix fuit Scdo pgressus querit qm mor
tua est. Et nota qm tria di
xit Crito cõpliſſe crisi
dẽ. patientiã: honestatẽ et
paupertatẽ et seruarũ est
graui viro. cũ illũ sobri
ne pudet simul hic oñdi
tur eius generis fuisse cri
sidẽ vt qua pbe viuere
potuerit nisi vt ait neces
sitas cogeret.

c Quã in patria hone
ste Antitheton primũ.
Itẽ his verbis a poeta iã
honestus inducit crito.
et dignꝰ cui credi opteat

d Pauper viuere. Ad illud. Sed inopia & cognatorũ negligẽtia &c.

e Eius morte ea ad me Hic ius tractauit dicẽs do redeũt. quia in famis liã redeũt si nõ est heres de proximo aut ex testa mento.

f Scd quos perconter video. Interrogatio est cui nemo respondet aut

CHRITO senex MISIS DAVVS

in hac gre verbis plana ↄ lara — f. mihi christoni — chrisis

a — B qõs sequitur

i Nhac habitasse platea dictum est Chrisidẽ q̃

seibam — a. elegit — a. inchere q̃ aio — c. j sua

b — heredis hinci

sese inhoneste optauit pare hic diuitias potius: q̃ in pa

inops — chrisidis p morẽ

tria honeste paup viuere. eius morte ea ad me redierũt

p legem q̃ patrie — a. interrogem — salui fieri dixit ↄ. — misich dictum

lege bona. Sed q̃s perconter video saluere. MI, obsecro

a. cognatus — chrito s.s

quem video? est ne hic chrito sobrinus chrisidis? is est.

a seuerato saluti mus — f. periit sed ipe

est non q̃ respondio — diuit gemitus

CHRI. o misis salue. MI. saluus sis chrito. CHRI. itan

a. destruxit

chrisis? MI. hem. nos quidẽ pol miseras pdidit. CHRI.

fac tatis — modo — f. vos ha — a. satis ne — a. pcris viz nos — a. possum⁹

b — beris — f. vos habetis — beamus recte

qd vos? q̃ pacto hic? satin recte. MI. Hẽ nos ne. vt q̃mus

habere vel facere putamur

iũt q̃n vt volumus: nõ licet. CHRI. Quid gliceriũ? ĩa

a. adhuc non repit

hic suos pentes repperit? MI. vtinã CHRI. an nõdũ etiã

a. non feliciter — applicuit — f. cã nondũ pentes regisse

haud auspicato huc me appuli. Nã pol si id scissem nun

a. nunc huc accessissem — f. chrisidis — Bis

q̃ huc tulissem pedẽ: Semp eius dicta est esse hæc: atq;

iudicata — f. bona — quasi senẽ pauperẽ exercere

estimata credita — chri. — a. lingua agitare

hita soror: q̃ illꝰ fuere possidet. nũc me hospitẽ lites seq

in hac vrbe quasi trifficie — a. mutile — ad — etiam

sic aut non Percontatio cum nihil horum.

g Cõsobrinus. Sobrini sũt cõsobrinorũ filii. nã sic dicit menander verũ vt alii putãt de sororibus nati hi sunt cõsobrini quasi sorini dicti.

h Quid vos. Hic progressio lõgnus ad iterogãdũ idẽ putas ingt q̃ illa perisit. vos ãũt q̃ mõ

i Vt quimus aiunt qui vt volumus nõ licet. Et ad pñtis & preteriti vite excusationẽ pinet ista rsio q̃ purgat voluntas crisidis in questu meretricis Et est quasi puerbiũ quale est illud Cecilii i ploio viuas vt possis qũ nequis vt velis.

k Quid gli. Conuenit hereditatẽ petẽti. sic ergo dici futuro de pluribꝰ in dagare ergo recte et bono ordine queliuit quid crisis quid vos q̃d gli

l Vtinã. Nouo (certũ genere exoptationẽ p negationem intulit, & quasi non reperit.

m Haud auspict. huc me, i. mauspicatꝰ quod non esset auspicatus & vsitatũ veteres sic dicere Si qd aliq̃n aliter euenisset quam vellet.

n Sẽp eni dicta atq; Nõ credita, quia aut vetis credendũ est aut etiã falsis. Quetñ inueterauerũt hinc Cl. ita habeant ita dicitur habita ergo plus est quã credita sp(

eni a possibili & vtili.

o Nunc me hospitem. Mire dicit me cum emphasi. ideſt senẽ et remotum a litibus.

p Grandiuscula. Ad partẽ etatis id refertur. Aut generaliter ad summã etatis referẽ. & ad cõparationẽ etatis pariter & cõptiue & sistitudinie positũ est. ita vt comparatiuũ illud diminutiuũ sumaẽ p positiuo etiã diminutiuo si haberemus tanquã si diceret grãdula. nã grãdis sepe de etate dicit. item de pecunia & probe.

q Sicophanta. Ad verbũ interpretando dicit ficuũ comestor. Nã sycos grece dicitur ficus latine. & phanta comestor

Bis.

arbitror iam esse aliquẽ amicũ & defensorẽ. Nã se

ad ultra ↄcerta grã — a. discessit — ex pudio — a. clamitare possing — a. cunilare cẽ

p. dio naru motor — mendicum

re grandiuscula iã pfecta est illinc. clamitet meli cophã

successionẽ — repetere in — a. inopẽ q̃ ipe pterea — a. vacuã oibus bonis

sobrine — indicio — r — renẽ stipẽ — relinquere

tã hereditatẽ psequi mendicũ: tum ipam despoliare nõ

q.d. nõ est — q̃q̃ nõ sine sua — a. aduena peregrine — absolute vt eguũ aut bonũ — a. olfuas

licet. MI. optime hospes pol christo/antiquũ morẽ obti

Bis. — cũ — a. cũ huc veterum ↄtus — qz

qz libentissime re ducam — nihil habiturus sim

nes. CHRI: Duc me ad eam q̃n huc veni: vt videã. MI.

maxie. DA. seq̃r hos: nolo me in tpe hoc videat senex.

quasi ficuum comestor traducit ũ a nostris calumniator. Nãvt inquit Synesius grammaticus grecus ex duobꝰ seruis grecis. Alter absumserat ficus. alter quis prorsus excedisset ignorabat dño tũ cõquerẽte a sonte insons accusabat hesrus prudentissimꝰ vtriq; calidã ficũ prebuit solus deliquens euomuit. quid eni ieiunus euomeret nisi intestina tunc primũ natũ est id verbum Sicophãra. i. calũniator. quia delinquẽs in sontẽ falso crimie calũniabat

r Mendicũ. Mendicus vt vult Varro animus dicit. vel vt Festus ait ex sentẽtia varri a mẽte quẽ fefellerit fortuna. vel q̃ precaẽ q̃q; vt vite suẽ medeaẽ cibo & tũc medeor dicit.

In hac. 22

Scena cõtinet disceptatio officiorũ & patrũ inter se de officio amicoꝝ & paterna pietate tractãtiũ

QVIHTVS ACTVS

CHREMES — a. nunc — SYMO — phara

s Atis iam satis Simo spectata erga te amicitia

fncopa — subire — nunc — a. sisse pces

est mea / satis pericli incepi adire / ōrādi iã finẽ face. dum

labore — a. morẽ genere — ppemodũ — a. ludibrio inānaut — ferre nunc

studio obsequi tibi: pene illusi vitã filiæ. SI. Immo eñ

nũc q̃ maxime abs te oro: atq; postulo Chremes: vt bñfi

per verba — inceptũ — paulo ante — tpo effectu — in ipsum

ciũ verbis initũ dudũ / nũc re cõprobes, CHRE. vides q̃

imustus pertor — a. nimia cupiditate

iniquus lis præ studio: dum id efficias quod cupis / neq;

sturbandas nuptias & bene negaturus filiam urgat prius officiũ suũ deside promissa & vlo a accusat ipsum.

tr

b Immo etiã q̃ maxime. Renũciare affinitati Chremetem aut parum adhuc intelligit Symo. aut subtiliter dissimulat vt ad fidẽ promissam hominem compellat.

c Initũ. ideſt inceptũ Ab ineundo. vnde & inicia quoq; dicimus.

d Quod cupis Etiam quod velis legitur [& quod iubes.

c Iniuriis. Iniuria est si ue dicitur quicquid nō iure fit.

f Perpulisti me vt homini &c. Hic est tota accusatio homini adolescentulo. Sic Salustius. occulte iti se tugurio mulieris ancillæ.

g Filiam vt darem. Inuidiose darē non pro mitterem dicit darem, quantum in te est.

h In seditionem atq; in incertas nuptias. Quin eam fortassis relinqueret. & in alteri⁹ amore fixus inhereret: aut rationem aliquam iniret qua eam repudiaret.

i Dum res retulit. Cō positū pro simplici positum est. tulit & alius q̄ decet comicum characterem dictum videt.

k Per ego te deos oro vt ne, Defensio per coniecturam. & est ordo. ergo oro te per deos.

iustā mensurā liberalitatis vt mānsuetudinis debere in amicitia
q̄rū impossibile mēte voluis
modū benignitatis/neq; quid me ores/cogitas/nā si co
gites/remittas me iā onerare iniurijs. SY. quib⁹. CRE.
dolentis .i. tuis importunis pbis me impulisti q̄ filie
ah rogitas? perpulisti me vt homi adolescentulo in alio
detento .i. p quē alienū .i. a cōiugio legitimo
occupato amore/abhorrēti ab re vxoria filiaq; darem in
discordiā .i. non firmus
seditiōem/atq; incertas nuptias/eius dolore atq; labore
f. q dā ppulisti .am. d amoris graui vulnere sanatus est .i. qdm honesta
mederet re id facere i qdiu postulauit
gnato vt medicaret tuo: ipe rasti: icepi dū res retulit: nūc
i. patrius ex quidem filiam nō sum daturus f. ex ea dimit
.i. ex athenis dicit hoies q̄ rumore te nos.
nō fert feras. Illā hinc ciuē esse aiūt. puer est nat⁹ nos mis
nos .i. tibi impes aut
sos face. SY. Per ego te deos oro: vt ne illis aīm inducas
valde pessimū
credere: q bus id maxime vtile ē illū ēē q̄ deterrimū: nu
simulare q̄ ppter q̄
ptiaq; gīa hæc sūt ficta atq; incepta oia. Vbi ea cā q̄ obrē
causam
ablata fingere
hæc faciūt erit adempta/desinent. CRE. Erras cū dauo
.q. d. ferio nō simulate.
egomet vidi obiurgare ancillā. SY. Scio. CHRE. At ve
rum peperat q̄ tuis
ro vultu/cū ibi me adesse neuter sum p̄sensserat. SY. Cre
obiurgaturus turbaturus q̄re vt ppter
f. multeres illas p quid
do. & id fctūras dauus dudū p̄dixit mihi. et nescio quid
.i. sicut vt ppter quem
tibi sum oblitus hodie ac volui dicere.

l Quibus id maxime Argumentum a persona. Item a causa rationa tiua.

m Vbi ea causa q̄ob rem hæc faciunt. Non intulit ob quā causam. cū supra dixerit. ea causa sed quasi dixerit vbi eas res intulit q̄ obrem hæc faciunt. Ire aut rem aut causa abundat.

n Ibi me adesse neu ter p̄sensserat. Creditur & is visus a Miside erat tū ignorabatur esse chremes donec diceret Dauus. Hic est ille nō te credas Dauum ludere.

o Dauus dudū prędixit mihi. Hic oñdit qd velit callidus dauus vt prædiceret futurum sermonem id quod ipse erat facturus.

p Nescio quid. id est quare vt sit aduerbiale.

q Ac volui dicere. Ac pro contra q̄.

In hac.2ª scena principiū iudicii & iracundiæ senis cōtinet. atq; in ea vehementer exponit consuetudo patris ac dñi offensi & indignātis. Dauus exulcerās egredit nūcians pna esse oia ad securitatē.

a Aio iā ocioso. Ocioso. i securo. quia negocium sollicitudo est.

b Impero. Suphe dixit Summū eni iudicū securitatis est suphia.

c Vnde egredit. Nō interrogat sed cū admiratione. vel magis cū indignatione dicitur.

d Meo Prefidio. Dauus nō videt chremetē neq; Simonē continuat suū sermonē ipero in quē est ocioso aio meo p̄fidio

e Ego cōmodiorē ho. Hic Dauus admirat q̄ in ipso articulo periculi supuenerit Crito. potest eni cōmodū esse hoie aliquod. et alieno tpe supuenire pōt et cōmodū esse in hoie. sed oportunū malū et aduentū habere pōt. nā cōmodū in hoie est aduentus in facto eius. tēpus in oportunitate facti.

f Scelus quæ nam hic. Nō est soleocismus. ad sensū eni /nō ad verba. respexit eteni ppter sensus verba sūt: nō ppter verba sed sensus.

g Omnis res. Idest securitate. nā vt in p̄fundo periculū est. ita in vado securitas. Prouerbiale sermone tritum.

h Quid agā. Plus est dicere q̄ cogitare de fuga.

i Salue bone vir. Ironia est que est maior increpatione. cū eni oē genus criminis aliquis superauerit, tunc exclusi tronia laudamus.

k O noster Chreme. Quia noster dicit latēter dicit Glicerīū filiā Chremetis esse nuentam.

l Omnia apparata iā. Quia supra dixerat senex. abi ītro et q̄ parata opus est para.

m Bene sane. i. valde. Nā qui sanus est is est validus.

n Mihin. Quando non sumus parati ad respondendum ducendo tempus eludimus.

o Mihi ne. Dixerat prius corrupte. nunc plene profert apparet ita turbari Dauū modo consilio poete vt omnes amittat fallacias. & oppressus prodat Pamphilū dum malū cominus phorescit totūq; hoc ex argumēto est. vulteni iā pœ

DAVVS CHREMES SIMO DROMO

securo volo t iubeo ve stanim stat
a Nímo iam nunc ocioso esse ipero. CHRE.
Hem Dauū tibi. SI. Vnde egredit: DA. meo
auxilio cronius alienigene
præsidio atq; hospitiis. SI. Quid illud mali est: DA. ego
opportunitatem aduenerit f. cōmodius sylepsis
cōmodiorem hoiem adtentum adm[illegible] non vidi. SI
.i. sceleratus .i. omne negociū securitate
Scelus quē nā hic laudat: DA. Omnis res est iam in va
turo
do. SI. Cesso alloqui: DA. herus est: quid agam: SI. O
interrogat
saluebone vir. DA. Hem o simo/o noster Chreme oīa
perturbatis
qz insecta super te parata
.i. valde bene dicis ferre .i. ex hoc loco in q̄ .i. deest
apparata iā sunt ītus. SI. Curasti probe: DA. vbi uoles/
.i. vbi tu es ante oc sollicitudinis f. negotiū ne
accerse. SI. bene sane. id nimuero hinc/nunc abest. etiā
glycerij ostiū
tu hoc rñdes/quid istic tibi negocij est: DA. Mihin: SI.
f. tibi loquor paulo ante
Ita. DA. Mihi ne: SI. tibi ego. DA. Mō ītroi. SI. qua
q̄ndam ītro rpeantee interoteris introiui
si ego q̄dpiam rogem. DA. cū Gnato tuo vna. SI. an
oppimor infelix
ne est intus pamphilus: DA. crucior miser. SI. Eho. nō
angor
.am. e Bis. m. spondebat. f. .i. ipeoque fuec me rogares
tu dixtin esse inter eos inimicicias carnifex. DA. sūt. SI.
apud glyc ppter qō .i. tua censura notas ostendit
cur igitur hic est: CHRE. Quid illū cēses: cū illa litigat.
.i. incoepturū mōue
pontus nienis indecens .i. faciam
DA. Immo vero indignū Chreme iam facinus faxo/ex
.i. audio .i. certo paulo ante .i. ecce illic cū illic viz
me audies. Nescio quis senex modo venit/ellū cōfidēs
.i. callidus .i. formam .i. ostans
& cautus: cū faciē videas: videt esse q̄tuis p̄ti tristis se
rigor: dam
veritas apportes vt prius
uerítas ineſt vultu/atq; in verbis fides. SI. Quidnā ap
f. apporto erronem
portas: DA. Nihil equidē nisi q̄d illū audiui dicere. SI.
f. paucis ex hac pricula randē ha bō. 2 cōstanter vrit fare athenis
ber q̄ddam argēs raccelerās sem
Quid ait tandem: DA. Glycerīū se scire esse ciuē attica

ta catastrophe patefieri.

p Modo introii. Hoc signū perturbationū inducit a cōscientia Dauī.

q Cū tuo Gnato vna. Serui excusatio / filii excusatio est. & quasi perturbatio dicitur seruo/ sed consilio poetæ exitū festinantis de resolutione fabulæ.

r An ne est intus pamphilus. Causa iræ vehementior inuenta est.

s Crutior miser. Danus in verbis deprehensus & oppressus nescit quid respondeat. sed vi det se excusasse filiū se excusando. Cruciori maxima sum constitutus angustia.

t Eho. Interiectio ostēdens Dauū oppressum & verbis suis captum. vel est interiectio mouēs attentionem.

v Sunt. Nulla ratione dicit sunt. sed ne nihil respondeat nam turbatus est vtpote oppressus.

x Cū illa litigat. Chremi conuenit hic sermo. hic enim irridet qui & supra dixit. Amantium iræ amoris reintegratio est. & irridet illis Simonem Chremes: quia dixit. iræ sunt inter Glycē & Gnato.

y Immo vero indignū Chremes bene ad eum loquit qui est a nuptiis deterrendus. vel qui nō interturbet orationē suā vel quem supra sibi precatorem destinet. Ita loquitur quasi hæc sit causa cur sit Pamphilus ingressus quatenus eius. s. intēdatur a Critone hospitæ ducēde vxoris animus quam ciuem atticam nominauerit.

z Nescio quis senex. Bene nescio. quis enim si notus esset videretur gratificari. i. gratiosus est. testis & minis verus.

a Illū. Veteres. q̄d nos illū dicimus. ellūvel ollū cū pro ipso Dauum Glycerii ostendit Dauus dicens illum quasi en illum. Est enim vt alii volunt pronomen. vt alii aduerbium demostrantis. nam pronomen huiusmodi veteres sic proferebant ille ellus ollus sed vt diximus aduerbium cōpositum ex pronomine videri potest vt sit in eo vel in eo ec vt ellum. i. en vel ecce illum ad paruitatem

b Quantiuis precii. Ad magnitudinē refertur quātiuis.

c Dromo dromo. Commotus ira & dolore nihil dixit nisi cp̃ lolarium. idest seruorum verberatorem & punitorem aliorum sæpius vocat.

d Verbum si addideris. Bene quia omnia p̃sente socero contra nuptias loquitur.

e Audi obsecro. Placrumq; a verberādis v indulgentia loquitur vl mora.

f Quantum potes. Id est celerrime quia segniores se ostendunt serui ad puniendos collibertos scilicet mora captan

indignantis c f.veni f.v:ni

SI.hem Dromo dromo.DA.qd est:SI.dromo. Da.au

f.vnū coḡa rera adiuuerens te.p resumit

d cercaue aliqd rale

di. SI. verbum si addideris Dromo. DA.audi obsecro.

f.me facere t.p alīū vel elatū in carcerē t.celeriter cape t.celerrime

in alīū rapiendo dauū

DRO.qd vis:SI. Sublimē intro hūc rape cp̃tum potes.

raptum t.cur raptā t.libere u.p̃ ponitur

DRO.quē:SI.dauū.DA.cp̃obrē.SI.qa lubet mihi ra

t.teq; dico tibi rape t.falso affirmasse

pe inq;.DA.qd feci:SI.rape. DA. Si qcq; inueries me

qō plus est qp̃ t.nunc t.celeriū celeq; vl

verberato multū prurbarū

mentitū/occidito.SI.Nihil audio. ego te iā cōmotū red

est iā cp̃ p̃ f.qō tuo t.rantumō da egam

dromo

dā.DA.Tametsi hoc verū est.SI. Tantū tu cura ad ser

f.vanum ligatum audis ne t.dispositū in mo dū q̃drupedis h

stricto ligato t.fac

uandū vinctū: atq; audin quadrupedē cōstringito. age

turantis t.sed pcedit

nūc iā ego pol hodie siviuo tibi claue oñdam qd sit peri

pam t.nosti sentre

di herū fallere.& illi p̃rem.CHRE. ah ne sæni tantope.

p tronā q̃ in p̃rem filius

esse eberet pam

SI.o chreme ob pietatē gnati nō te miseret mei: tm̃ labo

f.me p̃rem horārīs t.cp̃rederede gliceriu domo

rem capere ob talem filium:age Pamphile. exi pamphi

t.vtq; aliquid pudoris affice

le.et quid te pudet.

tes veniam indignantū dominorum,

g Quadrupedē. Vtrū ligaturæ genus est sic dictum quadrupedes an quadrupedem ferā an quadrupedem. idest cū pedibus ac manibus / an quadrupedem pro seruo vt fugitiuo posuit

h Constringito. Mirene quid fiat tragicum in comœdia vsq; adv̄ncula ita progredit. nec quicq̃ tentat ne quoq̃ tendat vlterius.

i Si viuo tibi. Qui certa minari volunt incerta tam faciunt vitam suā.

k Herum quid sic pericli &c. Cum ingēti pronunciatione dirigit.

In.24.sce na est accusatio quę solūtur defensiōe in eo q̃d ad amorem pertinet per concessionē in eo quod ad Critonis personam per coniecturam.

a Quid ais omnium.

PAMPHILVS SIMO CHREMES

petit t.p̃tritum f.q̃ me vult t.q̃d ex isto excusarō

viso p̃re a nitū q̃ dicit p̃ngra to

q Vis me vult: periꝝ pater est.SI. Quid ais om

valentis eligantis t.rcumelias in

f.factum ferre

nium: CRE. ah rem potius ipam dic. ac mitte male lo

Aposiopesis tertia et est ad deformationem peccati. & est irati familiaris aposiopesis cū p dignitate peccati nō iuenitur conuiciū. Quid ais Nō iterrogātis sed inuehētis. et est eclypsis multa significans in eo q̃ di

cit omnium.

b Ain tandē. Querit probus grāmaticus ain quæ partes orōnis sit. et an una sit. Est aūt ain quasi ais ne. & mire quasi ipse dicat quod dauus dixerat. ergo ain per contationem verbum est.

c Tandē. Videt aūt me lius capi vt rnsionē celerem augeat.

d Ita predicāt. Adeo in hac re vehemēter cōmotus senex hoc ipm̃ repetit predicāt p̃ iracundiā repetunt̃ verba iuq; bus arguit imprudētia.

e O ingentē. Cōsidentia in malā partē hic accipit. sed supra in bonā. Fiducia vero spi bonā.

f Nū cogitat. Ita vt solent irascētes. auertit oīonē a secūda ad tertiā personam ab ea cū qua loquebat ad aliam.

g Nū q̃. Paterno aīo dicit, nāq; patribus erubescere pudentesq; esse familiare est cui contrarium est erubuit.

h Vt preter. Tria cōtempta sunt. mos / lex / imperium patris.

i Tn. Cū nō dixerit q̃ uis subiecit tū & figura est anacoluton. alīs vnū sine altero non ponerēt.

k Me mi. Iniciū defensionis & deploratio casus / lamitatis et miseriæ quę in amore culpam remouet a voluntate sua, cū pater q̃ amat filiū vicium mentis dicat esse nō impulsum.

l Modo. Cōprobatōe oñdit eū esse miserum.

m Demū. Signū est tarditatis. et sentire dicit qui vix colligit se. vix q; aniaduertit. vt alibi. vix tandē sensi stolidus.

n Olim. Obiurgatio ē quod dictū est olim. cōfirmationē aūt p repetitionem ostendit.

o Sed quid Proprium est parentibus indignatione velut abiicere curā filiorū cū dēstomachati fuerint. & est eclypsis ibi p aposiopesim.

p Cur. Non dixit me quod prius est sed misere rabilius dicit.

q Imo habeat. Nō ira scitur vt pater sed dissimulat vt alienus. quia vehementer dolet.

ranq̃ pam. molestius f.quā fecit aīs ne

enormius siue peccauit b

qui. SI. Quasi quicq̃ in hūc iā grauius dici possit. Ain

a.tramen

c a.dicūt

tandem Glycerium ciuis ē. Pam. Ita p̃dicant. SI. Ita p̃dicāt.

a.audacia cū nūcd q; minuaq; se allicat. amens est

o ingentē confidentiā. num cogitat / quid dicat: nū fa

improbitate

f.sui patrē ro nunc̄d erubescētie a.in alīq̄ prefacti

a mentio. ostendit

cti piget: vide: nū eius color pudoris signū vsq; ndicat

a.mimia peronū vel a.q̃uis td sit a.cōsuetudinē sue

erre debuit ? deuitio h a.pra / tuus nō sentis

Adeon impotenti esse aīmo: vt prāter ciuiū more atq;

tus scriptum Bly. laborat res

opum

legem / & sui voluntatē patris: tamen hanc habere studet

a.vituperio tegno fuerez me infelicem ytū

mimia dedecore h i

at cū summo probro. PAM. me miserum. SI. modone

a.solū vel rarde percipit multo ante rpe

scit re esse miserū in n

id demū sensisti pamphile: olim istuc / olim cū ita aīm

a.persuasisti tibi hoc esse a.velles modo

induxti tuū hoc quod cuperes aliquo pacto efficiyndū

f.teesse miserū / h

tibi: eodē die istuc verbū vere in te accidit, sed qd agor:

vero me a.affligo vero debilito a.me sentio cōcerū

cur me excrutio: cur me macero: cur meā senectutē h?

a.turbet infamia filij f. pam. a.erōnibus

flagitijs

sollicito amentia: an vt p huius pctis ego supplicū sus

fustinea ſt potius Bly. q.d. vnā pero t.vtis ri

panar q a.a me discedat bi dicēdo

ferā: imo hēat valeat viuat cū illa. PA. O mi pr̃, SI. qd

a.āsi indigeas ea gamica cū gly. hīras liuēra gly. quā seues

a sum pater ruus t non lupanar v puer vnus

mi pr̃: qi tu huius indigeas pr̃is. Domus / vxor liberi in

molestę f.homines Bly. a.ex athenis a.vicia. i medy

f p modo

uenti inuito p̃e adducti / q illā ciuē hinc dicāt. viceris.

vtr f.loqui vel vicere

PAM. P̃ / licet ne pauca: SI. qd dices mihi. CRE. attn

a.q̃ loquat. ō vult a.mille portāris loquat

a.do faciuratem b

symo audi. SY. audiā ego. qd ego audiā chreme. CRE.

at tandem dicat: sine. SI. age. dicat: sino. PAM. ego me

f.amare

hanc amare fateor. si id est peccare: fateor id q̃q; tibi p̃

a.vocaliter a.q̃dibet qui pterea

e reddam f

me dedo: q duis oneris impone. impera. Vis me vxorē

Bly. pero pur mea ferat facultes tantumodo

ducere. hāc vis amittere. vt potero / ferā. Hoc modo te ob

non a.adhybitū cironē gmitte

secro: vt ne credas a me allegatum hunc senem. sine me

excusem

expurgem / atq; illū huc corā adducā. SI. adducas. PA.

gmitte a.rem iustam concedo potere

sine pater. CHRE. æquū postulat / da veniā. PAm. sine

r Mi pater. Principiū factum a cōciliatione.

s Quasi tu huius indigi. Huius oñdens se dixit.

t Domus vxor. Mira grauitate sensus elatus est nec de Menandro sed, principium Terentii.

v Liberi. Dicit in plurali cū vnus esset oratorie de vno plurali dixit.

x Inuēti. Nō geniti in uidioſe ſcdm illud. hoc scio vnum neminem periſſe hic,

y Viceris. Verbum est eius qui vix sibi extorquet vt abiiciat curā et ppriū p̃fectus ac familiare iratis

z Pater licet ne pauca Titubās & balbutiens oīo pudore & cōfusione loquēs copiam petit.

a Age dicit Simo. Hoc nō ex aio, pmittētes sed cū stomacho patiētis ē.

b Ego me. Amphibologia. quia duo actiua cum infinitiuo.

c Hanc. Non glicerium cuius noie offendit sæpe nex. nec ignomiā vitas vocat eā peregrinā.

d Si id peccare est fa. Noli inq̃ me accusare quia amo. amātem enim nemo accusat. Febricitantē nemo accusare potest cur febriciter. Mire igitur et subdefendit culpā. & assensus irato est:

e Dedo. Bene quia deditio in hoste fieri solet.

f. Quiduis oneris impone. Exactus est translationem oneris dicendo impone impera.

g Vt potero / feram. Obsequium sine voluptate ostendit et multum valet sub chremetis presentia hæc confessio ad recusandas nuptias.

h Sænem. Dicit vt de hac appellatiōe pondus adiiceret testimonio.

i Adducas. Simo indignatus q̃ illum petit adduci. Pamphilus repetit verbum sibi displicens dicis vt adducas illum. indignanter profe rendum est.

k Aequum postulat. Artificiose interponit loquentē chremetē quēvolens vsq; ad cognitione filiæ suæ retinere non facit irasci pāphilo ad cō

temptum filiæ. & post hoc abire de medio.
l Dum ne ab hoc falli te hoc exorem. SI Sino: quis cupio: dum ne ab hoc me falli cõperiar chreme. CHRE. pro peccato magno pau- lulum supplicij satis est patri.

comperiar. O paterna pietas. ipse accusator est & redargui se cupit.

In. 25. scena progreditur Crito in cuius verbis nõ modo ipse promittit sed etiam quod & Pãphilus dixerit demonstratur & hic ois error aperiet fabulæ Crito alloquit Pamphilum orãtem vt firmus staret verbis contendendo aduersus patrem.

CRITO SYNO CHREMES PAMPHILVS

m Itte orare, hatũ vna quæuis causa me vt faciã monet. vel tu, vel quod verũ est vel qnod ipi bene cupio Glycerio. CHRE, andriũ ego video Critonem. certe is est. CRI, Saluus sis chreme. CHRE, quid tu athenas insolens? CRI, euenit, sed hiccine est symo? CHRE, Hic est. SI. Men ꝙris? eho tu Glyceriũ hinc ciuem esse ais? CRI. tu negas? SI. ita ne huc paratus ad uenis. CRI. Qua de re? SI. rogas? tu ne impune hanc faci libere in fraudẽ illicis? sollicitãdo, & pollicẽdo eorũ alios

tia dicitur arrogantia. Item differunt arrogãs & insolens. Qui enim preter legem agit humanam dicitur arrogans & naturalem insolens dicit. Cicero. Ipsa vicoria qua natura insolens dicitur.

a Mitte orare. Dicẽdo vna harũ ostendit multas esse causas. etiã pares esse magnitudine, dicendo ꝗuis & distinctione distinguit triplices esse.
b Andriũ. Bonũ initiũ agnituri filiã itaq; cõpedii cã nõ laborãt de agnitõe psonę critõis vt abo facile doceri possit.
c Saluus sis. Crito ne laboret ad psuadendũ. miro compendio poetę ĩã crito noscit Chremi.
d Insolens. Idest insuetus insolitus. inde insolentia, idest insuetudo. Cicero moneor etiã insolentia loci. Item insolẽ

sollicitum reddere inter dum vero est inquietare aliquẽ & inter spem metumq; constituere atq; incitare seu stimulare.
i Lactas. Lactare est dulcedine aliqua retinere. & ad persuasionẽ inducere. vnde oblectare & delectare dicimus.
k Sanus ne es. Interrũpit Crito sermonem Simonis. sed Simo nihilo minus continuat dicẽs vt sequitur.

l Meretricios amores nuptiis. Vide oratorie agi. vr grauius Critonẽ accuset Simo nũc defendit filium quem iamdudum increpauerat.
m Hospes. Et non homo vel Crito. esteni ipse noie causa differẽtiæ.
n Bonus est hic vir. Cum pondere & distinctione inferendus est.
o Hic vir sit bonus. Mire poeta cũ oportunit critonẽ inimiciciorẽ chremi esse ꝙs Simoni sic rem inducit vt nociõr ei sit cõtra quẽ maxime veneratꝫ atq; ab eo defendat. magis vt res ꝓgredi ad catastrophen possit.

p Vt veniret ante hac nunqꝫ. Plerumq; casus imitat industria. & hoc sæpe fit. vt etiam sedulo facta sint suspecta.

q Est vero huic credẽdũ Vero per ironiã dicit Virg. Egregiũ vero laudẽ et spolia ãpla refertis
r Sicohanta. Minime voluit sibi dicere Crito, nãita locutus est supra vt clamitẽt me sycophantã hereditatẽ prosequi. ne igitur vltra interoget. & hanc veritatem compellat dicere p euenit respondit conditionaliter & protinus cũ alio aliũ incipit sermonẽ dicens. sed hiccine est simo.

s Hem principiũ irasci cundiæ. ideo respondendo dicit.

t Sic crito est. Et mire chremes traducendo eũ sic ab iracundia.
v Non tuum malum Non filium sed amorẽ in filiũ significat. an gaudet. & querens an gratus est. & querens an conueniant hæc verba pro Pamphilo veniens. ĩmo enim conuenit. quia quanto magis dissimulat fauorem tanto plus acquiris ad ea quę loquuntur.
x Iam sciri potest. Addit temporis celeritatem

& magna maturitate dixit.
y Applicat. Propriede naufragio in litus ejecto dicit atq; agenti.
z Fabulam inceptat. Quia fabula comœdia & quia argumentum quasi fabula narrat aut certe ad irrisionem narrationis dicit.

a Ita ne vero obturbat. Obturbat, idest interstrepit si subdistinguit & tunc cum commutatione insertur obturbat etiã obturbat distinguit & tunc valet. leuertit.
b Ibi audiuit ex illo. Magis confirmatio veritatis est.

c Nomen tam cito. Non negãs est sed difficile sese dicturũ oĩdit.
d Phania. Hoc ita dicit Crito vt nemo audiret. dubitãs an ipse sit.

e Hem. Sunt qui putant Simonẽ dicere ita scentẽ filio. alii chremis dolentis potest & Pamphili esse.

f Verũ hercle opinor Hoc adhuc contãter est. dictum indiget confirmatione.

g Rhannusium se. Pirheum & rhannium pagus attice. & cetera huiusmodi maritima attica. Apte intelligẽda sũt.
h Multi alii in andro Hoc testimoniũ cecũ ducitur. Testimoniorũ eni modus duplex est manifestus et cecus. Manifestus est qui certus et presentes habet. Cecus in quo multitudinẽ aut ciuitatem dicimus scire vt cicero. Testis est tota sicilia quod tum audiẽtem constenat. Est etiã in cecu fusturandum tabulæ absentisq; psonæ.
Cuiam igitur. Vetuste cuiam quod omnibus generibus & casibus seruit.

k Arrige aures Pamphile. Transfatio a pecudibus quibus intendit accipiendũ esse vocẽ sibi congruã

l Noram & scio. Ad personam & ad rem retulit.

m Mecꝫ in asiam persequens. Persequens dicit persueranonem sequentis ostendens sed ire quitur qui desinit sequi.

n Vix sum apud me. Hoc est argumentum a sapientibus ad leticiam vehementem in bonis. moderanda. cum vnus quisqꝫ gaudens ita perturbetur. vt apud seipm non sit, et magis hoc cōsuetudine cꝫ ratione dicit. aut forte si dicit quasi abierit animus & redierit rursus.

o Ita animus cōmotus est. Duo carnifices futurarum rerum spes & metus. dolor enī & gaudium presentiū rerum sunt: Sed dolorem hic in leticia non posuit & mire ordinem seruauit. sic enim se hec inuicem sequuntur et distinguendum est & seperatim inferantur.

p Sane istam tuam. Alii ne habent. idest nimis. Cicero. Ne iste vehemēter errat. Salustius. Ne ista nobis mansuetudo & misericordia.

q Gaudeo. Gaudem nobis gratulamur aliis

r Credo pater. Hic iā redit in gratiam Simo cum filio nisi forte patrē pocerum appellat.

s At mihi vnus scrupulus. Ad discretiuū dictum est superiorum dictorum. Tractum est a scrupulo lapide minimo qui in calcio latens ledit & molestꝫ est. Molestie enim sunt pedibus viæ scrupulosæ.

t Nodū in scirpo quæris. Prouerbiū est de illis qui nimis sunt curiosi & qui querūt aliquid vbi nō est quod dici solet vulgo. tu quæris in veruece quicꝫ pedes cū tantum sunt quattuor.

vt bellum non sēnis erat sed in grecia

lum fugiens / mecꝫ in asiam persequens, pficiscitur. tū

.l.tepa vt ea q̄ sunt dicta

illam relinquere hic est veritus: post illa nūc primū au-

.l.fratre meo

dio: quid de illo factum. PAM. Vix sum apud me ita

.l.cum miro

animus commotus est metu, spe gaudio mirando. Hoc

.l.subito valde Blp. | rōnibus

tanto & tam repentino bono. SI. Sane istam multis mo

.l.re gaudere

dis tuam inueniri gaudeo. PAM. Credo pater. CRE.

vna anicula adhuc supest vetar vt male mereat

vna difficultas

At mihi vnus scrupulus etiam restat: q̄ me male habet.

suspitione vt odio q̄ euinci spes leuis

scrupulo istare hēans e sima vi nodo

PAM. dignus es cum tua religione odio. nodū in scir-

.l.quod re solicitor .l.de noie est cōtrouersia

po q̄ris. CRI. Quid istuc est? CRE. Nomen non con-

congiuit .l.cum ea re pania

uenit. CRITO. Fuit hercle huic aliud paruæ. CHRE.

.l.tento illud in memoriam

quod crito, nūquid meministi? CRI. id q̄ro. PAM ego

vt̄ critonis non leticie aut gaudio nocere

ne huius memoriā patiar meæ voluptati obstare cū ego

met possim in hac re medicari mihi? nō patiar. heus cre-

.l.passibula filia mea

me, qd q̄ris? passibula ē. CRI. ipa ē. CRE. ea ē. PAm. ex

.l.hac re

ipa millies iā audiui. SI. oēs nos gaudere hoc chremes

te credo credere. CRE. ita me dij bn amēt. credo. PAM.

hoc est ne trascans supest reliquū a paulo ante agnicio passibule .l.in beniuolētiā

qd restat pr̄? SI. iamdudū res reduxit me ipa in gratiam

tam habuit ream

PAM. O lepidum patrem! de vxore ita vt possedi nihil

qz nihil mutam

mutat chremes. CRE. causa optima est nisi quid pater

f.fil aliud ato certe

aliud ait. PAM. Nempe SI. id scilicet. CHRE. Dos pā

.l.p dote dabunt tibi, p. talenta .l.grates hēpilla talēta fcīmanter eo

phile est decem talenta. PAM. accipio. CRE. Propero

passibulam f.vent non

ad filiam. Eho mecū crito/nam illā me haud credo nosse

.l.tum hunc locum .l.traduci

SI. cur non illam hūc transferri iubes? PAM. recte ad

.l.valde vabo .l.id negocii suscipe

mones, dauo ego istuc dedā iā negeciū. SI. nō pt. PAM

v Id quæro. Rursus Chrito obliuiosus est vtpote alienarum rerū.

x Heus Chre. Heus dicendū erat. quia Chremes Critonē intuebat.

y Ex ipsa milies audiui. Duas res ostēdit pāphilus & quam veram scit cꝫ ex ipsa sæpe audiuerat & quā sua sit cīli cerium milies numerus finitus pro infinito. & quia infinicies ab ea audiuerat signum erat cꝫ infinities etiam cum ea fuerat.

z Omnes nos gaudere hoc. Aut hoc gaudere correpte. aut hoc corrupte vt sit hac re gaudere, et gaudere nostris est vt supra modo sit animus. alienis vero gratulari, et ergo plus est gaudere cꝫ letari.

a Iamdudū res reduxit me ipsa in graciam. idest beniuolentiam & Chremetis & filii vt vi delicet mihi cupiant & ego quoꝫ illis. quod si ad solum dicatur Pamphilum ad Pamphilū referatur tantum.

b O lepidum caput. In quo leporis est pluriū lepidꝫ dicitur. nam lepos est venustas.

c Nempe id scilicet. Dicētes manu et vultu dotē significat quod mox intelligit Chremes, alii chremetis personam faciunt.

d Dos pamphili est decē talenta. idest Pamphilo pro dote dabunt decem talenta.

e Accipio. Nisi ille hoc dixisset accipio dos nō esset. datio enim ab accepto confirmatur nec potest videri datū id quod sit acceptum.

f Eho. Adiuratio est attentionis ad id quod dictum sumus.

g Dauo istuc dedam iam. Addidit & tempo ris celeritatem.

h Vinctus est dicit pater. Et nō recte vinctus est ostēdit filius senex ad rē. filius ad cām retulit.

i Haud ita iussi. Qua si quadrupedem stringi iusserat quasi recte ac diligēter. & hoc ipm non vacat. nā iā & ocularis ter loq'et min⁹ irasc ētis est & placabilis animi.

k Haud ita iussi. Eleg̃ter iussi adit Amphi;

d.ōobrem s.id pagere s.ipo

Qui non potest? SI. Quia habet aliud magis ex sese/&

s.mali haber ligatus

maius malū. PAM. Quidnam? SI. vinctus est. PAM.

.l.iusta decusa .l.non .l.vincere vt q̄dru pes pstringetur .l.soluatur

pr̄ nō recte vinctus est. SI. haud ita iussi. PAM. iube sol-

hortantis accelera tubere

ui obsecro. SI. age fiat. PAM. at matura. SIM. eo intro.

q.d.multe felicitatis plenū

PAM. O faustum & fœlicem hunc diem!

bologiā. Et simul ostendit cꝫ propicius sit Pāphilo pater. & cꝫ facile veniā Dauo impetrare possit. ab eo quippe qui iam etiam iocetur. Pamphilus autē dixerat non iuste. ille sic rīdit quasi dixerit non diligēter vinctus est. Sed mea sententia distinguenda est inter haud ē per modum interrogationis vt haud non recteve dicis postea ita iussu fieri tamen.

In hac. 26

scena alterū genꝰ Chremeti cōparat, ne aut Carinus tristis recedat: aut nō prouisum videretur philomene, et hoc collo quiū post cōpendiū fabule inducit vt vna narratione negocium Carini transagi possit.

a Prouiso quid agat. Dupliciter res ab oculis spectatorū mouētur aut enī futura pmittunt aut facta narrantur.

b Nunc sic esse verum iubet. Sic delicate prounciandū et seperatim distinguendum.

c Ego deorum vitam. Propterea sempiternā. Omne quod habemus aut mutuū est aut proprium. Mutuū est quicquic ad tempus habemus, nec postmodum

CARINVS PAMPHILVS

a.putdeo vl.credo ecce illum

Rouiso quid agat Pamphilus: atcꝫ eccū. Pā.

s.qō dicitur

aliquis forsitan me putet non putare hoc verū: atcꝫ mi-

s.qō alu putāt vt volent libet ꝛō firmo

hi nunc sic esse hoc verum iubet. Ego vitā deorū ppterea

.l.estimo .l.eoꝝ gaudia .l.perpetue sempiterna

nō accomodare ad res suy mume

sempiternā esse arbitror. Cꝫ voluptates eoꝝ ppriæ sunt.

.l.eius sum solliciudo anxietas

Nam mihi immortalitas parta est / si nulla ægritudo hu

.l.obstiterit hic supra dictam sniam s.napolissime

ic gaudio interceſſerit. sed quē ego potissimū nunc mihi

.l.suum s.qō agunt a pamphilo

exoptā cui hæc narrē dari? CA. Quid illud gaudij est?

s.dari obuium

PAM: Dauū video nemo est quē malim oīm. nam hūc

integre firme gratulaē numū

scio mea solidæ solum gaudia.

nostrum futurum est vt vxor / domus / villa. Proprium vtvirtus animi. & bonum sempiternum quod proprie dicitur. non enim aliunde venerunt. sed apud seipsos sūt semper & epicurū secutus hoc dixit. Nam de diis proprie sempiternū dicitur. Perpetuum vero ad homines pertinet.

d Scio meo solide solum gaudia. Dicimus enim elegāter gaudio gaudium tuū pro eo quod est gaudeo quia gaudes. Odius ad Ciceronē Accessit huc cꝫ postridie eius absolutionem in theatrum curionis hortensis introiit prout suum gaudium gaudebimus. idest gaudeamus. quia ipse gaudebat.

In. 26. sce na mira arte ea quæ restant de comœdia breuiter explicat et designatur duorum sociorum binæ nuptiæ:

DAVVS PAMPHILVS CARINVS

Amphilus vbinã hic est: PAM. Daue. DA:
p quisnam homo est. PAM. Ego sũ. DA. o pãphile. PAM. nescis q̃d mihi obtigerit: DA. certe, sed q̃d mihi obtigerit scio. PAM. & q̃dẽ ego. DA. more hoĩm euenit vt quid sim nactus mali pr⁹ resciscerẽs tu: q̃ ego illud q̃d tibi euenit boni. PAM. mea glycerĩũ suos parentes reperit. DA. o factũ bene. CA. Hẽ. PAm. pater amic⁹ sũmus ẽ nobis. DA. qs. PA. chremes. DA. narras pbe. PAM. Nec mora vlla est. q̃n eã vxorẽ ducã. CA. nũ ille somniat ea q̃ vigilãs voluit. Pã. tũ de puero daue DA. ah desine: solus est quẽ dilĩgũt dii. CA. saluus sũ si hæc vera sũt adibo: & colloquar. PAM. quis hõ est: O carine in tpe ipo mihi aduenis. CA. bene factũ. PAM: hẽ audisti. CA. oia: agẽ me secũdis in rebus tuis respice.

c Pater amicus sum mus. Hæc omnia vt di ximus propter Carinũ dicuntur vt audiat.

f Desine solus. Com pendium attulit.

g Solus est quem di ligunt dii. Idest tu om nium fortunas superas siue omnium sorticissi mus es: & cui dii may gis fauerunt.

h Factum bene. Gra tulatione cepit omne compendium.

i Age me in tuis secũ dis rebus respice. Hæc sunt quæ absolute dicũ tur. & est commonitio sunt enim qui solicitate elati ne respicere quidã volentes amicos. & respicere proprie est retro aspicere. ideest quem pre cedis solicitate non obli uiscaris. & vt alter dicit tractum est a diis qui respiciendo homines / illis fauent.

k Atq; adeo longum est expectare. Quia audacter & artificiose bi nos amores duorũ adolescentium & binas nuptias in. vna fabula machinatus est & id extra prescriptum menandri cuius comœdiam transferebat. ideo aliud in tercenio aliud post scenã retulit ne vel iusto longi

tuus est nunc chremes factur⁹ ũ: quæ vŏles scio esse oĩa
PAM. Memini: atq; adeo longũ est illũ expectare dũ exeãt. sequere me hac: intus apud Glycerium nunc est tu daue abi domum propere: accerse. hinc qui auferant eam: quid stas: quid cessas: DA. Eo.

or fieret vel in eandem propter rerum similitudinem cogerentur.

¶ Tu daue abi domũ propere. Habet versus vsq; ad illum Gnatam tibi meam philomenã vxorem negantur Theretii esse adeo vt in plu ribus exemplaribus nõ inferanẽ vel inuenĩatur.

a Ne expectetis dum exeat huc intus desponebitur. Mire dicit Jaterse laudans quo verbo auidum adhuc populum audiendi / adeo cupidum & attentũ ostendit vt finem comœdiæ euenisse nõ senserit.

n E expectetis dum exeat huc, intus desponebitur. Intus transigetur / siquidem quid restat vos valete & plaudite: calliopius recensui.

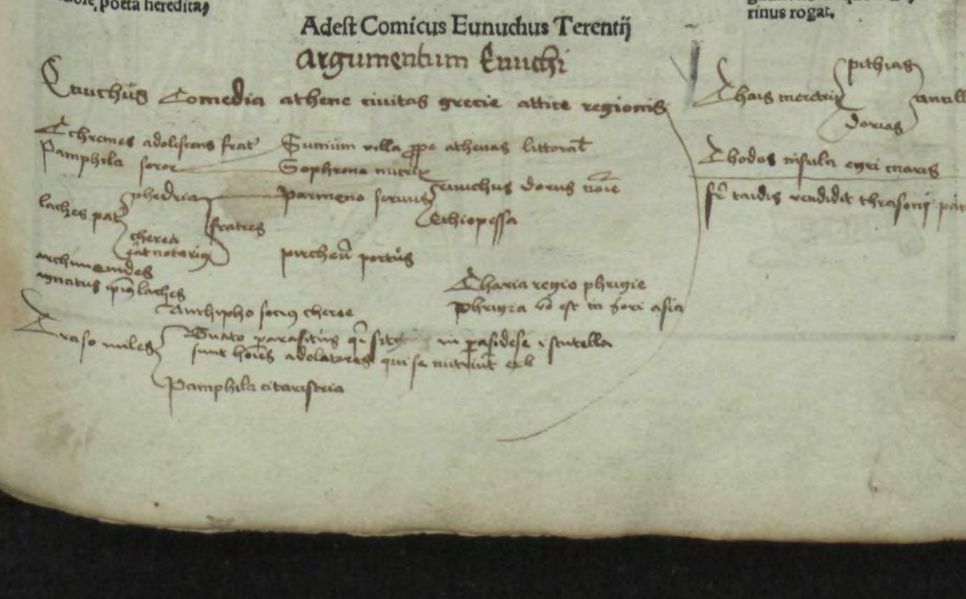
b Intus transigetur si quid est quod restat. Artificiose, poeta hereditatis iustam petitionẽ ex Critonis persona preter misit. que ei Glicerio cognita iure tribuebatur. nevel parue rei Critonis tractata / aut defraudatione Glicerii infuscaret finis fabulæ ad lætum exitum spectans.

c Si quid est quod restat. Quia narratione dignum nõ est quod Carinus rogat.

Andrie Finis

Adest Comicus Eunuchus Terentĩ

argumentum Eunuchi

Figuræ huius quæ secundæ comediæ Eunuchi principalis est & argumenti declaratio clarior.

In hac figura iterum vt in priori principali quinq; sunt personæ locationes scdm quinq; actus in quos Comedia pti tur domus quattuor ante earundē fores quattuor personarum & mutuo se amantiū & altricantium sectiones. demū me dium comicum comicas reconcilians lites: & stat in medio. Est igitur primo parte in inferiori dextra Traso miles glorio fus qui amore vti tractus lineę indicat) detinebatur Thaidis meretricis quę cum suis ancillis stat sinistro in latere parte su perior. Illa Thais non satiata vno amore amplectabatur Phedriam filium cuiusdā diuis athenien sis Laches dicti. Ideo hi duo amatores facti sunt cortiuales clare tractus hoc indicant linearū diuersarum qui & confluunt: p hocq; alter alterum odio affecit vter priores cupiens partes habere. Munerib⁹ (que & gratum quenq; faciunt) studebant ambo sibi amorem Thaidis preuendicare. Traso miles quandam virginem pulcherrimā nomine Pamphilā emit dono mittit Thaidi cū suo seruo Gnatone dicto parasito & assentatore: cū ille Gnato iam iret deferens munus Thaidi Pamphilā: quam cum Cherea adolescens frater Phedriæ in via aspiceret ex vnico aspectu captus amore tractusq; intantum vt custodiæ officium in por tu athenien si / suos q; sodales omes desereret & amatam insequebatur, vt vbi diuerteret locum signaret. sed cum ita curreret obuium sibi se prębuit Archimenides frater patris eius ille grauis & tardo sermone eum conuenit. Cherea aliquantulam sibi audientiam prestare coactus interea ex oculis eius se abstulit virgo. Ille ē totius potuit se absoluit, tamē amiserat ama tam. tunc plus seruere incepit. eāq; quaritans vt amans hincinde cursitare. eo sic ex amore insaniente venerat permeno ser uus patris eius ex iussu fratris Phedriæ etiam munera Ethiopissam & Eunuchum ad Thaidē deducens. huic permenoni Cherea amorē suum detegens & eum vt sibi ad explendā voluptatem auxilio siet rogitat. Parmeno sciuit illam quā ama bat esse in domū Thaidis a Gnatone pro munere deductam. persuasit, vt ille mutata veste vice Eunuchi (a quo comœdia nomen sumpsit) in domū Thaidis vt amata potiretur / introduceretur. sicq; ausu temerario factū est. abeunte sic Thaide in domū militis thrasonis relicta est virgo sub custodia aliarum ancillarum & Cheræ qui domū venerat a Phedria sub specie eunuchi. Cherea suū expleuit appetitum domū exiuit de loco vbi vestem rursum mutaret eum ambigeret / nec ali quem adiutorem haberet a casu repperit Antiphonē eius sodalē qui ex pirreo vt eum quareret abierat. huic factum direx xit. ille in mutanda veste adiumento fuit. Thais vero posti domū rediens viciatā virginē ab Eunucho intellexit indigna ta in Phedriam q; talem sceleratum Eunuchum donasset Phedria cum Doro cōtendere, ille se vt potuit a crimine purga uit Cherex reatum quia sibi vestem detexerat ascripsit, thais itaq; virginem cogitauit reddere viciatam suis puta Chreme ti fratri eius qui solus stat depictus in parte inferiori in latere sinistro / illamq; eius sororem per testimonia nutricis declara uit misit thais ad Chremetem vt ad se veniret cum hoc miles thraso considerans suspicabatur cū amoris illicitu causa thai dem accedere, ille ita incensus cum suis familiaribus omnibus Sanga / coco / Syrisco & Doraceædes venit expugnare thai dis presente chremete. tamen vbi nutrix Sophrona veris intersignis demonstrauit hanc esse sororem chremetis. & sic illa ciuis reperta thraso miles abierat Pamphila nuptui traditur cherex Phedria liberum accessum parauit ad thaidē, Miles tandem multis precibus prodigalitate sua adiutis cortiualis admittitur.

PROLOGVS EVNVCHI.

I quisq; est qui placere se studeat bonis q̄plurimis: & minime multos lædere: in his poeta

do. p hoc auditor⁹ beni uolētiā. hāc huius Eunu chi plogi primā posi tionē aliter interpretari volo. Est equidē ipā dig nitas. hoc ē dignay t eā ad meū itellectū quē de cā imitemur. & ipsa vt

a Si q̄sq; est. Attēdēda porte copia q̄ in tot plo gis ab eadē cā eisdē iere sententiis variis verbis vtē. defensor eni Callio pius introductus hunc ‡ logū vt p̄cedēte in ma lefactorē ꝓnūciat captā

f

ad partē dicitur referat ad omnes. ista omis studeat placere bonis qui sunt q̄ plurimi intellige estimatione & multos .i. stultos quorū numerus est infinitus. nō lædere .i. molestare si ei per operum equitatem non vult placere.

b Tum si quis. Bene: Si quis indefinite cum tamē lustrum latinitē significet: vel ipsum a se lesum esse fateretur.

c Inclemētius .i. clemēter. Comparatiuū pro positiuo. vt iam senior sed cruda deo viridisq̄ senectus.

d Responsum non dictum. Superius dictū participiū inferius nomen a quo etiam dicaces dicūtur qui iocosis salibus maledicunt.

e Idem Menandri: Aparet pronunciandū quasi hoc ipso admonuerit spectatorem quā turpe imperite hęc fabula scripta sit.

f Nūc nuper. Bene. vt ex vicinitate facti ostendat nihil esse dicendū q̄ quod displicuerit hæc comœdia lustri Jauinii propterea res recens sit & omnes meminerint.

g Phasma .i. apparitio Vana dicit latine quia incerta & in nocte. hāc igitur fabulā totā silentio damnat vt appareat silētio totū hic scribere prętermitto. sed thesaurum non totum. sed ex vno loco. ideo potētia.

h Atq; a thesauro scripsit. Arguit Therentium q̄ Luscius cōtra cōsuetudinē litiganti defensionē ante accusationē induxerit huiusmodi enī est Luscii argumētum: adolescēs qui rem familiarē ad nequiciā prodegerat seruū mittit ad patris monumentū quod sanex sibi viuo magnis opibus apparauerat vt id aperiret illaturus epistolas quas pater post annum decimū caueret si sibi inferri sed ēi agrū in quo monumentū erat

.i. ostentat preterea quasi iocū & simonē mordacē.

hic nomen profitet suū. Tū si quis est qui dictū in le in
.i. indecenter ni tudicet sci
mis gloriē tūr cognoscat. fecī mordacē.
clementius existimat esse: sic existimet: nihil nō dictū
f. tale in andria valde .i. sīne lūe uā lati .i. ineptece carminib⁹ nūbij
nā transferendo translata mala ędificio
esse. ille sit prius: qui bene vertendo: eas describendo male:
fabulas poete greci
ex grecis bonis latinas fecit non bonas. Idē Menandri
fabulā paulo aū edidit ex ea fabula q̄ erat de rhe
quando g f h/m sauro a se ne quāq̄ dereto rēnem.
phasma nunc nup dedit: atq; thesauro scripsit eām dice
possessore fecit prior agere q̄ pertorē i. adolescēs cuius erat aurum
a quo in patris sepulchro dicat
re prius vñ petit aurū grē sit suū: q̄ ille qui petit: vnde
vnde habuerit senex .i. patris sepulchrum
is sit thesaurus sibi: autvñ in patriū monumentū peruenerit. Dehinc nē frustret ipse se. aut si cogitet. desunctus
post h .i. retinet si post hac tequā taceat tum finiat picta
moneo i. cedēs comedus
nerit. Dehinc nē frustret ipse se. aut si cogitet. desunctus
i. theren. in me inuehi in errorē labat idesistat
pōt. propter vetustatē .i. ad
iā sū: nihil ē qd̄ dicat mihi. is nē erret moneo: & desinat
.i. remittuntur
errare scio
lacessere. habeo alia multa: nūc quæ cōdonabūtur: quæ
peregit proscenibus offendere incipit fabulam
pferentur post: si pget lędere: vt facere instituit. Quam
h
.i. eunucho .i. cella hāc fabulā non meretus
ce traducam ad hoiem retulit
nūc acturi sumus Menandri eunuchum / postq̄ ædiles
f. lusci. obtinuit. t dīs dare vt faultus .f. is qui exhibeat
ficulter gallicare fieret ludos
em ēi pfecit sibi vt inspiciūdi esset copia. magistratus cū
pīs ēt ędo voce esse .s. he. q̄n vna himande sublegisset
repsentari na clamat
ibi adeēt/occepta ē agi. exclamat fure/nō pcta: fabulam
nihil edidicisse de stilo illā fabulā .i. in qua illi laborauere.
suo aut hoiem receptisse m
dedisse/nihil dedisse vel hoc nō. collacē esse neuī/& plau
f. clamat .i. ex collace .f. abstulisse psonā
n misit. t posiri o
ti veterē fabulā/parasiti psonā inde ablatā & militis. Si
vetū nomen ignorantia therentij ex alijs
poetis
ideo pcīm/pcīm imprudentia est pœtæ qui no furtum
laborauerit spectatores fabula.
cupuerit
facere studuerit. Id ita eē vos iā iudicare poteritis. Collax
a menādro gre fabula .i. gloriē affectatores illas
eo .f. us posita
menādri ē: in ea est parasitus collax/et miles gloriosus. eas
traduxisse .i. ad fabulā lenij nōhoiem retulit
se non negat pcenas transtulisse in eunuchū sua ex græ
ante eum scripsas latino pmone cere
ca: sed eas fabulas factas priusquā latinas scisse sese: id vero
scīnibus gnitas curvt poetis ēt decear. cmō
pernegat. Quod si psonis isdem vti alijs non licet: qui
huc z illuc curritantes inducere in mattes gentiles introi
comedus p ducī
plus licet curētes seruos scribere: bonas matronas/facere
improbas vt gnatonem voracem glie cupidum thrasonem
seu gloriosum militē/pu

sænex quidā auarus ab adolescente emerat seruus ad aperiendū mentū auxilio vsus est sænis thesaurum cū epistola ibidem repperit. senex thesaurū tangit a se per tumultū hostile illic desessum retinet & sibi vendicat. Adolescēs iuste dicē capit apud quā prętorē sænex qui aurū retinet causam suā sic agit ita q̄ contra naturam iurisq̄ cōsuetudinē possita argumēta notat. Terentius q̄ ille ordo potior erat. vt adolescens prior proponeret causā qui petitor inducitur.

i Desunctus iā sum: Iam egi fabulas nostras & iam desisti periclitari in ędendis Comœdiis: aut certe iam adidi quā tu reprehendis fabulam Nam defunctus qui fuit nisi picta vel morbo

k Quā nūc acturi &c. Ab obliquo incipit hęc narratio: & a carmine dimidiato cum ordo melior videt: & esse debet talis. postq̄ ędiles emerunt eunuchū quā &c. & relatiuū antecedenti suo prępositur.

l Exclamat. Mire reprehendit ante vitiū q̄ de cā maledicti dicat.

m Dedisse verborū. Decipere est: quia q̄ rem expectat: & nihil pręter verba inuenit: deceptus est vnde & alibi. verba istæ sunt & de contrario: cum videas censeo

n Parasiti personam: Dicit personam & mirē nō versus obiicit. sed personam esse translatam. Parasitus est qui omnia ad voluntatem eius loquitur. in cuius contubernio est assēdo / laudando. nihil repugnando ventris gratia est.

o Si id peccatum est. Primo negat peccatum deinde concedit & purgat idipsum veniali quadam ratione ad imprudentiæ partibus.

p Bonas matronas facere meretrices malas.

Vt thaidē atq; bachidē facete. sic eū in Heautontimorumenon. Scorra ri crebro volūt cōuiua ri & artificiose ostendit oēm materiā comicorū

q Amare odisse &c. Mire a personis ad gesta cū varietate trāsitū fecit oē eni quod in oratōne vel psona vel sēm est

r Odisse. Quia odere in infinitiuo latinū nō ē.

s Quę veteres fabulas fecerunt. Cū magna defensione Terētii semel faciētis id quod sępe veteres.

Apta quędā ex Attica virgo nobilis. atq; adducta est Rhodum. Ibiq; matri thaidis meretrici ab amico dono data ē. & educta velut soror vna cū filia. sed thais relicta matre Rhodo cū amatore q̄dā athenas secōtulit. ab eoq; hęres instituta mortuo. mox a milite thrasone diligebat nimis. q cū matrē athenis, pfectus thaidis mortua rhodi cōpisset. & eā virginē quā dixi mus ab heredib⁹ mortuę aiaduertisset venū est, ppositā. cuius ignarus emit tū & dono amatę thaidi vexit athenas. Vere postq̄ ad ueniēs riualē phedriam apud amicā reperit quę pei⁹ absentiā sibi meretrix cōciliarat. affirmauit se nō. aīi datum pro missā virginē. cui thais foras emulū pepulisset. Illa igit et si amaret Phedriā. cupiditate tū recuperādę virginis & ciuis attice. & quā a puella ut sororem dilexerat excludit Phedriā. Hic ille primo irascit. post accepta facti rōne a thaide lenit & in hidui spaciū spōsicit. Statimq; ne ab emto milite munerib⁹ superaret. Eunuchū & puellā parmenōi iubet abiēs ad thaidē deducere. Verū Chęrea frater Phędriæ tunc ephebus visa nimio in virgine in flammat amore eius. atq; eo euasit vehemēti ardore. vt p Eunucho ipe de ducere ad thaidē. Hac occasione viciata virgo & mox ciuis & nobilis cognita datur vxor Chereę. Phedria vero et miles ex riualibus concordes per paraditū redditi cōmuni amica sine certamine potiuntur.

.f. interdua vel decipi loco alterius positū .f. aliquem introducere introducere amores q odia r

erum supponi/falli per seruum sænem amare/odisse/
f. suspitiones
suspicari? Denicq; nullum est iam dictum quod non sit
.t. a veteribus tustum .f. in oem scribentiū .f. equum
dictū prius. Quare equū est vos cognoscere atq; ignoscere:
passi poete sepius fecerūt recentes poete arrectire & aures cōis phere
quæ veteres fecerunt si faciunt noui. Date operam
.t. a cturnitate consideratę pfecte intelligatis
& cū silētio animaduertite/vt pnoscatis: qd sibi eligat
.t. quid sit de eunuchi compositione. et qd significet. est enim comedia imitatio vitę. speculum consuetudinis. imago veritatis. et ideo qui q̄ sibi velit comedia est animadvertendū.
nuchus velit. Eunuchus Terentij.

Acta iudis Megalensibus. L. Posthumio Albino & L. Cornelio merula ędilib⁹ curulibus. Egere. L. ambiuius turpio & L. attilius prænestinus græca Menādri prima. Acta secūda. M. Valerio & C. Mutio fannio cōsulibus. Modos fecit Flaccus claudij tibijs duabus dextera: & sinistra.

Vnum eunuchi argumentum

.t. iniuria frequenter mererticis .f. eā ęt sororē.
mō vere appellarā rhodie
Ororem falso dictitatam Thaidis: idipsum
nō facēs .t. qui militā solitus erat exercere/nauigio vel egno
vehiculo thaidi dono dat
pāt ignoras miles aduexit thrasō: ipsiq; donat
puella aducta ex rho oriūda ex thaidi a pmenone
do athenas ō militi cui. athe.
erat hæc ciuis attica, eidem Eunuchum quem emerat tra
pcipit amatori thaidis militi apō .f. phe.
thaidem .t. regatus
di iubet. Thaidis amator phedriā Thrasoni oratus biduī
spaciū ut vacuū locū adolescens chęrea
op. tatū pubes
um concederet. Ephebus frater Phędriæ puellam cum
indumento vestitur
reperisset dono missā, Thaidi: ornatu Eunuchi induitur
.t. ingressus .f. uparę .f. q̄ suo erat .t. meretrū callidus seruus
est vomū virgo fulte id fieri
intro ire. Ea occasione stuprata virgo & mox ciuis et nobilis cognita dat vxor Cherea vt supra. In hac comedia Terētius delectat facetiis. pdest exēplis et vicia hominū paulo mordaciter. quāi ceteris carpsit. Exemplā aūt mores hic tria pcipue. pponit vrbani. f. moris. militis & militaris. Hęc edita tertio ē & pnūciata Terētii eunuchus. cppetā adulescentū meretricis igenii nocturnis ppio. Facta aūt ex duabus grecis vna est latina Nā ex eunucho et colace menādri fabulis. Hęc eunuchus terētiana scripta est nō sine crimine q̄ mta in hāc trāslata sint ex multis poetis latinis quod totū prelogo purgat atq; defendit.

ante cunuchi ferre inter .f. phe. eri mūmonio pueritę .f. cherea puellā
uenientes sīco. gnā. puellam desponsā

ciuis in primis repertus frater collocat viciatam ephebo.

Aliud argumentum.

thais phędriam adolescētis .i. pari vel vitro ei⁹
phedrię trocq; data acceptos
m Eretrix adolescentem cuius mutuo amore
fores clausisset. phe. recōciliato. expulsionis
irromittere voluit placato
tenebatur excludit: ei q̄ reuocato/exclusio
meretrix occasio phe. vel chę. .t. uinus puellam
nęo mortuus
nis causas reddidit. cuius frater minor natu virginē quā
pro .f. ipe chęa pmenone.
miles meretrici dono miserat. amare cepit. deductusq;
rhamnis loco stuprat irrupto fenestro
in domum meretricis pro eunucho vitiat. Re itaq; cognita
.t. ludibrio thais cherea
gnita cum illusam se meretrix doleret/ab eodem adolescente placatur. interuentuq; fratris eius cognitā ciuem
ad lenonē reducit intercessione
athenis. ex erhenis oriūdē parentū ducentē thraso etiam
athenienſem duxit vxorem. miles quoq; in partem meretricij amoris receptus illuditur.

In hac. I

PHEDRIA adolescens PARMENO seruus.

scena exēplū ponit quā nō sue ptātis sit q amat sapiatq; q nō amat nec q; aliter affectus est. Apparet multa cogitasse adolescentē. & randē in hec verba prorupisse.

a Igitur p deinde. Vt Plautus in Amphitrione. Si aliter fuerint aiati: nec; dent nec; petant se se igit̄ summa vi armis q; oppidū oppugnasse. Quid igit̄ facia est dialogismus pdite mentis post multā iustitia cogitationem.

b Nō eā nenūc quidē Hoc videt nō esse cōtrariū sed est. Nā dubitat vtrū meretricis' satisfactionē expectet an illā omnino non querat.

c Cōparē i. cōstituā. Vt q; inique cōparū est

d Meretricū cōtumelias. Sic in andria priusq; harū scelera & lacrimē cōficte dolis cū vni sit iratus deoibus queri.

e Exclusit Reuocat. Vtrūq; inuenā fecit ex verbo dicendo excluſit & potius q; nō admisit: & reuocat potius q; petit vt redeā quod erat moderatius.

f Redeā nō si me obsecret. Vides ergo supplicē pte dubitatiōis in eo fuisse vt rogar' rediret intenorē vt ne rogar' redē. Et hū: nō si me obsecrer de ea q; totū pterue agis & exclusit et reuocat. nō petit nec roger sed obsecret inqt. quod hoc; oim in maiorē pte est vltimum.

g Nil pn'. Mō ad laudē nō ad ordinē ptiet. vt saluſt'. Quę pria mortales dicāt, et idē in heau. et sua via q; essent pria habenda.

q Vid igitur faciam: non eam me nunc quidem accersor vltro: an potius ita me comparem non perpeti meretricum contumelias: exclusit: reuocat: redeam: non: si me obsecret. PAR. siquidem hercle possis: nil prius nec; fortius: verū si incipies nec; perficies nauiter: atq; vbi pati nō poteris: cū nēo expectet/ infecta pace vltro ad eam venies indicans te amare: & ferre nō posse: actum est. illicet periit. eludet. vbi te victum senserit. PHE. Proin tu dum est tempus etiā atq; etiam cogita. PAR. Here. quæres in se nec; consiliū nec; modū habeat vllum: eam cōsilio regere non potes. In amore hæc omnia insunt vitia: iniurie/ suspitiones/ inimicitiæ. induciæ. bellum/ pax rursum. Incerta hæc si tu postules rōne certa facere nihil plus agas: q; si des operam/ vt cū

h Nauiter. Nauiter a nauī dictū a q; in altum ductū nullū diuersoꝝ ē i Insecta pace. Emphasis per metaphoram.

k Indicans te amare/ Vt alibi. ibi tū exaiatus Pāphil'. Bñ dissimulatū amorē et cecatū idicat.

l Actū est. De iure tūc latū est. Cicero actū est de te nisi prouides.

m Illicet. De iudicio hoc eni voce a precone plata iudices de cōsilio demittebant. ponit aūt ea vox semp in fine trāl acteri.

n Eludet. Eludere ꝓpie gladiatoꝝ est cū vincerint. Similiter est fine ludo imponere.

o Here quæres. Cōcessū est in paleata poetis comicis seruos domo sapientiores fingere. q; idem in togata facere non licet.

p Eā cōsilio regere nō potes: nunc dño seruus est sapiētior ga nec amator nec amās vt idē in Andria. Facile oēs cū valemus recta consilia egrotis damus.

q In amore hec oīa insunt. Duas ꝓpositiones preponit.

r Indutię. Indutie sūt pax in paucas dies vel q; in diē dant. vel q; in dies otiū prebeant.

s Pax rursum. Bene vt consolaretur vltimā partem ponit.

Eunuchi

XXXI

ro ne insanias. Et quod nunc tute tecum iratus cogitas: ego ne illam: quæ illum: quæ me: quæ nōs: sine modo. mori me malim. sentiet qui vir siem. hæc verba vna me hercle falsa lachrimula quā oculos tergēdo miſere vix vi expresserit: restringeret: & tevltro accusabit: & dabis vltro supplicii. PHE. o indignū facinus: nūc ego & illā sceleſtam esse: & me miſerū sentio. & tedet: & a more ardeo: & prudens: sciens viuus videnſq; pereo: nec quid agā scio. PAR. Quid agas: niſi vt redimas captum/ quā minio q̄as: si neq̄as paululo: ac quāti q̄as: & ne te afflictes. PHE. Ita ne suades: PAR. si sapis nec; preterq; q̄s ipse amor molestias habet/ addas: illas quas habet recte feras. Sed ecce ipsa egredit nostri fundi calamitas: nam quod nos capere oportet. hæc intercipit.

a Viuus. Mire & non insanias. .i. que rumee .i. recēs vic

t Ego neillā: quę illius Familiaris eclipsis ira fcētibus. nā singula sic complenē vt interlinealiter ponit. nec potest cōplere orationē: qui & secū loquit & dolore vexat. Nā amat. Aposiopesim nimia indignatio.

v Vna me hercule. Expressio ad auxesim dicēs nō vera, sed falsa. & nō lachrima. sed lachrimula. & nō vltro flens sed oculos tergēdo. & non facile. sed vix vi. et nō extillauerit, sed expresserit totū sensum verbis significātibus protulit.

x Hercule. Ab eis sic intelligebat quasi hercule me tuuāte. quod a xpiano minime putē vsurpari debere. qui verum deū colit vera colit religiōe, nec; herculē nec; alios quos eluſa antiquitas ꝓ diis colebat quicq; habere detatis putat Quonīā omnes dii gentium demonia.

y Expresserit. Exprimus sordes alicuius vlceris carnē premēdo.

z Prudens sciēs. Prudens & sciens differūt. per se. Sciens vero p aliorum admonitiones.

a Viuus. Mire & no ue viuus pereo propter ea sic dixit vt intelligamus occidor & viuus quia sapiens & sciens.

b Videnscq. Bene addidit. Quia viuus perit qui dormiēs opprimit

c Redimas captum. q.m. quæras Perseuerat in tranlatione quem iā dudū sumpsit a bello.

d Captum. Saluſti. Sui captum prauis cupidinibus.

e Si sapis. ideſt si sapias. Ad inferiora reinfexū est. nam aliter nō intelligitur.

f Nostri fundi calamitas. Proprie calamitatem rustici grandinē dicunt eo q; cōminuat calamū hoc est culmū ac segetem.

g Nam. Subdit deinde quare est calamitas.

h Intercipit. Proprie quasi totum capit Plautus in Adularia: quę solā interbibere corinthiensem sontem & pyreneum potest. interdum etiam intercipere signiſcat ex insidiis capere, vt latrōes intercipiūt mercēs q; ferunt huc et illuc.

f iij

In hac. II.

scena Thais adducta rõe qua excluserat phedriã eũ sibi recõciliat. et vt biduũ rus abscedat suis blãdimẽtis ipetrat.

a Miserã me Pro iter iectiõe dolẽtis ab aliq̃bus rite repũt. vel subintellige dico vel fateor.

b Qd̃ heri itromissus nõ est. Hec leuius de facto suo loquẽs q̃ prius phedria excluſit reuocat

c Tremo horreoq̃. Ex amore nimio nimius ignis effectum frigoris reddit. vt ex frigore nimio effect9 ignis existit efficimur igit tremuli et horridi ex frigore & aliq̃n ex nimio calore. secũdũ illud qd̃ phisici aiũt natura ei magni caloris etiã horrorẽ icutit vt nimie febres. q̃ aũt ex frigore nimio effect9 ignis existat ex virgiliano hĩc dicto. Aut boreæ penetrabile frigꝰ adurat Horrere iteridũ significat frigere. Iuue. Et tunicã horrenti nõ reddere seruo.

d Accede ad hũc ignẽ Aptius ignẽ q̃ meretricẽ accipimus q̃ arã apolinis. vel qa amator vritur Vir. At mihi sese sp offert vltro meꝰ ignis amyntas: vel qa auida & auara est alimento rum vt ignis.

f Calestes plus satis. Noue sed itelligit plus. satis. s. q̃ horruerat hoc quidã putãt. at mihi de his videt esse que a veteribus geminabãtur vt pleriq̃ oẽs. hoc est oẽs sic plus satis. i. satis.

g Quis hic loquit. Nõ iperite intelligũt qui existimãt meretricẽ etiam hoc simulare q̃ nõ puderit phedriã. nã & pson æ & dictis eius ceteris hoc cõuenit. & tũc erũt grosa oia q̃ supra dixit.

h Cur nõ recta introi bas. Quasi parũ fuerit introibas. satis mire ad ditũ recta. Elegãtꝰ etiã supprimit via q̃ oppo nat. Cicero ad petũ. Recta eni a porta domũ meã veniſſe. Itẽ amicus vbẽ ingressus recta venit domũ meã. i. nusq̃ aliorũ diuertit. sed statim eodẽ vig tenore do-

TGAIS PHEDRIA PARMENO

Iſeram mec vereor/ne illud grauis Phe
dria tulerit: neue aliorsum atq̃ ego feci
accepit: quod heri intromissus non est.
PHE. Totus parmeno tremo/horreoq̃ postquam aspe
xi hanc. PAR. anio bono es accede ad ignem hunc iam
caleſces plus satis. THA. Quis hic loquitur: hem tu hic
eras mi Phedria Quid hic stabas: Cur non recta intro
ibas: PAR. Ceterum de exclusione verbum nullum.
THA. Quid taces. PHE. Sane. quia vero hæ mihi pa
tent semper fores: aut quia sum apud te primus. THA
Missa istæc face. PHE. Quid missa: O thais thais yti
nam esset mihi pars æqua amoris ferum ac pariter fies
ret: vt aut hoc tibi doleret itidem: vt mihi dolet: aut ego
istuc abs te factum nihil penderem. THA. Ne crucia te
obsecro, anime mi phedria, non pol quoq̃ quenq̃ plus
amem aut plus diligam: eo feci: sed ita erat res faciundũ
suit. PAR. Credo vt sit misera præ amore exclusa hũc

mũ meam petiuit.

i De exclusione verbũ nullũ. Plus admiratio q̃ is est. nec accusationi. nec satisfactioni locũ re liquisse meretricem calli da et dissimulata iniuria.

k Quid taces. Et hoc callide q̃si innocẽs ne suspiceꝛtur quidã quid suc censeat adolescẽs.

l Sane vero. Tolle sane & vero &, pnũciãdi adiumenta vultũq̃ dicẽtis illatũ est vt in verbis nõ negatio sed cõfessio esse credat, nã vero semp ironie cõuenit. vt Vir. Egregiã vero laudẽ et spolia ampla refertis.

m Quia hæ mihi &c. aut qa tũ. Duo dixit q̃ dolẽt qa clause fores & qa posterior habẽt pre Missa (lato mittere. istẽc face. Alia dissimulatio & durior post admonitionẽ. sed bñ intelligit. qa a meretrice ridẽte molit & osculũ porrigẽte dici accepit. Notate. q̃ magna est virtus poete nõ sinas solum de cõsuetudie ac de medio tollere & ponere in comœdia, verũetiã verba quedã ex cõi sermõe q̃ ait hũc. Quid missa.

o Pars æqua. Amandi & nõ amandi.

p Nec crucia te. Hec tantũ mihi amplectenti adolescẽte mier dixit videbit ne crucia sine affectu dicere o est. sic dicit ne crucia te in eo gestu: qa in eo etiã ipa crucia ret. nã subiecit anie mi animus meus.

q Aie mi phedria. Mi vocatiuus est ab eo q̃ est meꝰ. Vide q̃ familiariter hec idẽ repetit blãdimentũ, vult eni Terẽtius velut peculiare hoc verbũ esse thaidis iõ toties dictum est.

r Nõ pol q.q. Hoc totũ nimis blãde et cũ cõtractione adolescentis dicit meretrix.

s Faciũdũ fuit. Legẽdũ faciendũ scribẽdũ totũ hoc sp necessitati

t Credo vt (adiũgit. sit misera. Oratione ac facete addit miser. & cũ illa a deriuatõe causa argumẽtaꝛ mire pmenno ne corrupta ẽ. veriſſimũ

ẽ vt, si qs quẽpiã amet eũdi possit excludere.

v Exclusisti hũc foras intulit intuẽs puellã & ei ostendens phedriã vt ondat q̃. falsa & repugnãtia loquẽr meretrix.

x Dic mihi. Meretricia calliditate cõmendat q̃ dictura est.

y Ego ne optime. Bñ nõ expectauit seruus vt p se dominus rñdeat Thaidi.

z Verũ heus tu. Astute seruus reponit thaidi vicẽ. nã illa vt magnũ voluit expectari qđ dictũ est. iste vt falsũ cõtenit.

a Meã astringo fidẽ. qa vincula fidei dicunẽ.

b Quæ vera audiui. Mire vicẽ Parmeno red didit meretrici. Nãvt seruũ difficile est tacere cõmissa. ita meretricẽ parum est vera dicere.

c Cõtinuo optie. Propria a methaphora vasorũ trãstulit verba q̃ nõ pfluũt. sed liquorẽ ifusũ cõtinet hõ q̃ nõ est eliquis & secreta cõmissa nõ pdit, continere dicit.

d Sin falsũ. Falsũ est quo tegit id quod factũ est. et est fictũ mẽdaciũ simile veritati. & id loq mendacis est culpe pari ter et ab his decipimur.

e Vanũ, vanũ quod si erit nõ põt. nec possibile nec verisimile & id loq stulti est. & verecundiæ & ab his offendimur.

f Fictũ. Quodnõ est factũ et fieri potuit. Totum sine vero sed verisimile. & id loq est virtutis. et ab eo delectamur

g Cõtinuo palã est. In prioni verbo cõtineo & illo aduerbio continuo vna sola alteraꝛ littera. ita in minimo fiat secreta cõtineri vel cõtinuo palã esse. quare vra arrhana sodalibus nõ cõmitteris hortor.

h Hac atq̃ illac pfluo Vilis atq̃ abiecta translato & apta apud meretricẽ loqueri translata aũt est ab aquario vase fictili.

i Samia mihi mater fuit. Puduit dicere meretrix quod tũ signi cauit dicẽdo aliũde diuẽ alibi habitasse.

k Potest hoc tacere Id verisimile est. nec hoc ad laudẽ proficit. sed ad decus meretricis.

l Puellam. Etas et sexus sunt amoris causa. cur eam Thais puellam diligat.

m Arbitror, Bene & nihil certi: quando enim ausurus

vrq̃ sic corripiꝛtes nõ horrãtis cã

foras. THA. Siccine ais parmeno: age. huc qua gratia te accersi iussi: ausculta. PHE. fiat THA. dic mihi hoc
primũ: potin est hic tacere: PAR. Ego nec optime. Ve
rũ heus tu hac lege ubi meã astringo fidẽ: q̃ vera audi
ui/taceo et cõtinuo optĩe Sin falsũ aut vanũ/aut fictũ ẽ
cõtinuo palã ẽ: plenus rimarũ sũ/hac atq̃ illac pfluo, p
tacere si vis: vera dicito. THA. Samia mihi mater
fuit ea hĩtabat rhodi. PAR. põt taceri hoc. THA. tũ ibi
mĩi paruulã puellã dono dã mercator dedit/ex attica
hic arreptã. PHE. Ciuẽne: THA. arbitror: certũ nõ sci
mus mris nomẽ & pris dicebat ipa. Patriã et signa cetera
nec sciebat/nec p ętatẽ et tũ potuerat. Mercator hoc ad
debat ep̃donibꝰ vnde emerat se audisse abreptã e suis
Mĩ vbi accepit cepit studiose oĩa docere/educari/ita vti
si eẽt filia. Sororẽ pleriq̃ eẽ credebant meã. Ego cũ illo q̃
cũ vno tũ rẽ habebã hospite abĵ huc: q̃ mihi relĩqt hec q̃
hẽo pia. PAR. Vtrũq̃ hoc fallũ ẽ: effluet. THa. qd istuc
PAR. qa nec: tu vno eras cõtẽta: nec̃ solus dedit. nam
hic q̃q̃ bonã/magnãq̃ prẽ ad te attulit. THA. ita ẽ. sed
sine me pueniꝛe q̃ yolo: interea miles q̃ me amare occe
perat in cariã hinc est, ptius te iterea loci cognouitute
scis post illa q̃ intimum te habeã: et mea consilia vt tibi

esset parmeno adornare Cheream ad vicinã hãc virginẽ si prescisset ciuem esse.

n Matris nomẽ et patris dicebat. Matrẽ pponit: qa illa ætas sp prius matrem q̃ patrem cognoscit.

o Esumio. Sumiũ, p montoriũ est athenien sium. & in eo rerũ venalium emptorium est.

p Mater vbi accepit, Hec figura in narratiõe basis dicit cũ oĩa pedetim dicũtur in inuandi gratia vt nunc.

q Coepit, studiose oĩa docere. Mirenõ docuit sed coepit docere,

r Sororẽ pleriq̃ meã. Oratorie cumulat dignitatem & amorẽ puellę. vt eius cõparatiõe leniatur iniuria facta Phedriæ.

s Ego cũ illo &c. Totum dixit & q̃ hospite & q̃ rẽ habebã et bene tunc & nõ nunc. nam nunc cũ duobus.

t Qui mihi reliquit. Hoc ideo ne tãũdẽ obsequi exigat phedria.

v Vtumq̃ hoc. Ipse exponit hoc vtrũq̃ qđ & contra dicẽdum erit, quia ipsas amator gratiatur hoc dicto.

x Nã hic quoq̃. Hic dixit non phedria tangẽs illum quasi multo illo exprobret.

y Ita est nõ erat negãdum meretrici quidã dixit parmeno satis facere cupieti & nõ tacẽti culpam in conscia esse.

z Interea miles. Oratorie priorẽ amatorẽ facit militẽ q̃ phedriã, nam posterius dicit hunc cognitã per absentiã militis ergo cum militi phedria riualis superducẽ sit cõsequẽs est vt miles queri debuerit non phedria & propterea nihil erratũ si ordine seruato miles antepositus fuerit amatori postmodũ cognito et hoc sine puella

c Hoc agite amabo. Pro aduerbio corripitur est positū aut certe p adhortatione audiē ſic prehendæ. Sic Plautus Hoc agite ſtultis ſpectatores. & cōuenit velut nutu audiēta ſignificatis. & geſtu hoc ipſum adiuuari.

d Nuper. Vt adhuc amor flagrare videatur addidit nuper.

e Aliquātulū ad rem eſt auidior. Vultu accōmodato ad reprehēſionem pronunciādū eſt.

f Is vbi hāc vidit. Ex aliena ꝑſona vult oñdere ꝓter affectū quanti ſibi eſtimāda ſit. & q̄to munere miles Phedriæ meruerat anteponi.

g Hic meus amicus. Quia locus eſt meritorū non miles ſed meus amicus. Vide eni qd ſequat. ſ. emit quod formis gratū eſt verbū.

h Mihi dedit ipruděs hanc. Hic oñdit q̄ auid hic faceret ſi tē penit⁹ noſcet. ſimul etiā oñditur quāta ſecreta dicat phedriæ: vtpote q̄ rivalis neſciat. ipruděa naturalis eſt ignaritas extrinſecus aduenit imprudēs. ignarus p alios hoc eſt qđ nec ſuſpicatus ſit ne q̄ ex alio audierit.

i Tecū quoq;. Magno pōdere dixit tecū. tanq̄ iraſcēdi iuſta magis ſit cā militi q̄ phedriæ.

k Rem habere. Sic dixit vt honeſta res iputa dicatur.

l Ait. Sp ait dicimus cū vel iniuſta nobis vel audiētibus. aut vana dicta narramus alicuius.

m Si fidem habeat. Si credere cogitaſ. i. ſi credat fideiuſſor dicit. hoc eſt auctor credendi.

n Seiti ꝑpoſitū. Anaſtrophe in verbo ꝑpoſitū ſi in. neceſſaria iplicatio i his q̄ dure dicta ſūt

o Sed ego q̄tū ſuſpicor. Alta & acuta inuētio. ſcit meretrix hoc ſolo amatores inimicos eſſe qđ idē diligūt. Magnifice igitur vt riualis odiū declinet, vult ꝓſua deri phedriq nō ſe amari ſed virginem.

p Ad virginē aim adiecit. Cur hoc iſeraſ vt vl̄ędēdi militi cā phedria putaāt cū quē amet &

d Ne illum talē prerip iat tibi. Ironia ſtomachantis amatoris.

e Nū ſolus ille dona dat. Sed exigua aut minus libēter. & iō mētione benignitatis adiecit.

f Nū vbi meā b. Intelligit ſe dona obtuliſſe et id benigne ſepe feciſſe. nā plerūq; ingrata dona ſūt in q̄bus benignitas nō apparet. q̄ aut in quātitate rerū eſt aut in velocitate prestantis.

g Nonne vbi dixti cupere te. Plus dixit q̄ ſi diceret feciſti vt emerem. plus eſt eni id preſtitiſſe quod q̄ſi acceperit nō aſa fuerit poſtulare.

h Ex ethyopia ancillā. Vult tē pui p̄ciī ex illius cupiditate et ſuo labore perpendi.

i Relictis omnibus r.q. Hęc iā oia in beneficiis cōſiderari ſolent.

k Queſiui. Vide quē admodū exhibeat erū nas ſibi difficilimū nuerū impoſuiſſe meretricē. Mite aūt cœli et ſolis ac pene orbis alteri us q̄ſiui: nūc eni in promptu erat. itē nō dedi ſed relictis oibus rebus q̄ſi ui. Quid igit nō exq̄ſiui qđ nō ita expreſſum vt nihil addi poſſit.

l Porro. Vide quēadmodū vt maſ faciat qđ eſſit nō ſemel imputat duo mācipia ſed primo puellā. deinde eunuchū. Eunuchos a perſis inſtitutos putāt ex captiuis Babilonięn. clamic⁹ ātiqor exat id habuiſſe. Eunuchus vt vult Tortellius eſt q̄ virib⁹ exectus eſt. n Regine. i. diuites Oratorie ſubdit q̄ in ancilla ſtermiſit: qa nīla ethyopiſſa honeſta dici poſſit & reginas hoc modo diuites dicit.

o Repperi. Plus q̄ emi Et vide q̄ propriis ampliſſimis verbis vſus ē. qa ad ancillulā q̄ſiui ad repperi hūc. ſ. eunuchū.

p Heri minas. Recētiora bñficia grauiora aduerſū ingratos ſunt ergo a tempore inducitur exprobratio.

q Pro ambob⁹. Melius q̄ſi ſeparatim diceret q̄ illo emeret ancillulā: deide mox dicet. hic ſūt tres minę nā cōſtat eunuchū ſolū emptū eē minis vigiti vt ipe pmeno cōſiteē ſpi.

r Tamen contemptus. Hoc ſeruatur in beneficiis. nā maiora ſunt ceſſantibus meritis eorum quibus prestantur.

s Ob hęc facta abs te ſper. Hic duplex eſt ꝓnūciatio. vel ꝑ interrogationē & melius indicatiuo q̄ m⁹ interrogatiuo pferē. hic eni mod⁹ grauior illo

militē ſurripiat ne eius amorē implicatus te animus nō amet q̄ timo: ma
d oſtendit gnū amorem vtq; q.d. dic
illū talem preripiat tibi. THA. Ego ne id timeo? PHE
.i. cōmoneſt ſollicitā miles
q̄ anxiā reddit | dic
quid te ergo aliud ſollicitat? cedo: nū ſolus ille dōa dat?
nunc̄ alicubi liberalitatem be cepiſti gagoge vl
f nigne exercitā ergo claudicare g
poſſ̄ tyriſt .i. deſiderare .i. ethyopiſſam iō mętā omiſſis
h quam gnallam i
vbi mihi dixti cupe te ex ethyopia ancillulā m/ relictis re
inueſtigauit deinde .i. ſolum non periſti
l2 l vl poſtea m
bus omnibus quæſiui? porro eunuchum dixti velle te:
eunuchis dedit tantā egam vt vnū inuenirē illa gna
ſeruitijs .i. ciuitas libras numiſ
n o p matis
q̄a ſolæ vtuntur his reginæ / repperi: heri minas viginti
q .i. ſperans r
p ambobus dedi. tamen contemptus abs te hoc habui in
recordarē de hōficij officia ire ſ. remoramur
mēoriā: ob hæc facta abs te ſpernor. THA. Quid iſtuc.
ſi tamen puellā tantā a ſtulto q̄ f. biduū concedendo
flaudam non vtq; meritū
PHE, q̄q; illam cupio abducere / atq; hac re arbitror id
poſſe eā pupue inſeſtum
abduct r
fieri poſſe maxime. veruntamen potius q̄ te inimicum
Beſt reamt dicrum vel
cum habeā v ſententiam
habeā: faciā vt tu iuſſeris. PHE. Vtinam iſtuc verbum
.i. ex animi affectōe nō ſimare ? hoc eſt illud ꝏbum
ex animo ac vere diceres: potius q̄ te inimicum habeā.
.i. ſolide integre .i. qđ libet vl quicquid velles
p pure ſimplr
Si iſtuc crederem ſincere dici: quidu is poſſem perpeti.
apud te ſuparus vno dicto celeriter
v cadit
PAR. Labaſcit victus vno verbo. q̄cito: THA. Ego ex
q. d. dubitas vtq; ex aio dicerim .i. ioīādo rē ſerio nō poſtulaſſi
a b vel dixiſti
animo miſera dico: quam ioco rem voluiſti a me tandē
quam nō duoꝝ dieꝝ ſpatium
c d
quin perfeceris? Ego impetrare nequeo hoc abs te biduum
annuos certe .ſ. ceſſer .ſ.
f. vereor duo dies ꝑcero nō vtera
e vt ampli⁹
verum ne fiant iſti viginti dies? THA. Profecto nō pl⁹
.ſerit apoſtopeſis ſcōa .i. nō dubito eū aut dixeris q̄n plus bi
duo ſit futurum ſi conceſſero
biduum: aut. PHE. Aut dixti nihil moror. THA. non
.i. paco ꝓmitte ꝓſuadeam tibi .i. certe facere oportet amore ō
f genere g q̄ libi
fiet hoc modo ſine te exorem. PHE. Scilicet faciundū ē
q̄libet .ſq; meruiſti .i. ſed agros ꝓcrum me
h i .i. rurī
q̄d vis. THA. merito te amo. Phe. Bñ facis. rō ibo. ibi ſ

t Veruntā potius. Scīę meretrix cōtētōe quedā negari q̄ fingit ſe vinci adoleſcētē moliat et ipa cedit vt & illa remittat pnacīā. Et hoc totū ſolet q̄ tāq; magis ipa amet Phedriā q̄ ab illo amet

v Faciam vt tu ſuſſec Nec voluitate hec vultu cōſentietis hoc meretrix agit ſed calliditate tētat oīa nā qa ꝓſtitēdo nō ꝓficit qđ expectat. docet Phedriā etiā ipm negligētiā negare qđ poſcit. et adeo hoc ſubtile eſt vt ſtatim ipetrauerit puulgatū eſt eni q̄ ſūma vi defenderis quā extorq̄ret hoc idē poſtmodum remittere remittenti.

x Sincerū. i. purū ſine fuco. i. adulatōe. Fucus eni dī color adulterin⁹. i. ſimulatus nō ver⁹ & eſt ſimplex vt mel ſiue cera. Bñ ergo vt mel blādimentū nutricis dulce fatet ſed negat ee ſincerū.

y Labaſcit. Oi inchoatiua triſillaba fere media pducta enūciantur:

z Victus vno verbo Per dictū intelligas enūciationē q̄ vno altringi turl & ligat verbo.

a Egon ex aio. Quod ſenſit miſā valuiſſe hoc thais inculcat aio amici ſui & vide q̄ta ſignificat Ego. Bñ uenit hoc ꝓnome blanda multa exprobrāti. Vir. Me ne fugis

b Quā ioco. Cōtra illd̄ refert q̄ ait Phedria. nō nevbi dixti cupere te ſed hoc vehemēt⁹ et diſcretius nō quę ingit voluiſti ſed qđ pl⁹ eſt rē et nō dixit ſerio ſed ioco ſacilitate pnīis. Mirādū obſequū ex volūtate ani pēdēs nō expectat iperū ne voluptati mora ſit dum ſubitur.

c Perfeceris. Nōne pōdus hoc verbi & potētia phedrię certa amica et illi⁹ obſequū vehemēs et reg̃ difficultatē q̄ exorte ſint mōſtrat atq; oēm obtenit q̄relā Phedriæ.

d Ego ipetrare. n. Argute additū & ſaltē & ſolū & bñ cōcedas vt volūtatis. ſic eni dixit ſupra ſine illū priores partes hoſte aliq̄t dies &c.

e Verū ne fiat viginti d. Facete biduū decuplauit. & ſil̄ga ex eadē rōne ſūt viginti ex qua duo & ex qua viginti ducētiduo milia. & ſic deinceps.

f Sine te exorē. Noue nūc. Nō de te exorē ſed te exorē. & hoc abſolute.

g Sci. ſa. e. q. v. nō qđ optet dicēdo m⁹ū addidit obſequio ſuo

h Merito te a. Bene amoris mētionē ad auferandā ſuſpitionē cōtēptus Phedrię fecit.

i Bñ facis. In cōſuetudine venit bñfacit & bñ feciſti nō indicātis eſt ſed gratias agentis.

k Rus ibo. Hoc amatorium eſt odiſſe vrbem ſine amica

c. dā oīa. PHE. Ne hoc quidē tacebit Parmeno. PAR.
.ſ. ne id tacturū ſintne ? hoc erē blādientis interfectio
vtq; c dire qđ dictum
Ah dubiū ne id eſt: THA. Hoc agite amabo. mī mea
.i. nō miſeo rge a nūc peqnia ꝑgerendam
b c numſ cupid⁹
illic mortua eſt nup. eius frater aliquātū ad rē ē auidior
poſtq̄ .i. hērem pulchritudinē honeſtā eſſe ꝓtā ethe magnū
f ? pre ſe ferentem honeſtatem vtq; rangendaꝝ
Is vbi hāc forma vidit hōeſta virginē & fidib⁹ ſcire / ꝑciū
ex vendrē chilius puelle .i. venū eā ſeu dona .i. pūs fuit miles
ſtarum venalē ꝓponit g ethraſo
ſperās illico, producit ac vēdit. Forte fortūa affuit hic me⁹
ex ſe nō intelligens hanc res.
h
amicus. emit eā: dono mihi dedit īprudens hanc rerum:
qz ab alius nō ad .ſ. rerū .ſ. tanq̄ celarū nō vtcrum ēt .i. amorem
monitus neſci⁹ miles i h
ignarusq; oīm. is venit. poſtq̄ ſenſit me tecū q̄q; rē hāc
.i. comiſcit vt nō .i. ſine dolo .i. ſi tacīā aliqua vñ credat .i. tibi ꝑōt
occaſiones bē ipenſe l m n
fingit cāuſas: ne det ſed ſo. ait ſi fidē habeat ſe iri ꝓpoſitū
.i. timeat id vtq; poſtq̄ ſ. puellā ab eo mittere
qđ ſectur ꝑ militē
tibi apud me, ac nō id metuat: ne vbi acceperim ſeſe re
deferā ſuā puellam ſed qđ tutū eſt
.i. timeri o
linq̄: velle ſe illā mihi dare. verū id vereri. ſed ego q̄ntū
optuo .i. virginē cepit amare ? ad eius amorē eclipſis .i. vltra fecit
p applicuit vtq;
ſuſpicor ad virginē aim adiecit. Phe, ēt ne āplius: Tha.
.ſ. ecit animus
q inueſtigaut o r
nihil nā q̄ſiui. nūc ego eā / mi phedria. mī te ſunt cauſæ /
pter quas abſtrahere ſ. mea .i. inſup
a militare
q̄ obrem cupiā abducere. primū q̄ ſoror dicta. ꝑterea vt
ꝑpa volūtate tuera pentio ſine familiaritio ? ſanguine iūcta explicat q̄ vt
t v x pte ſola ſum
ſuis reſtituā / ac reddā: ſola ſū. hēo hic neminē / nec̄ amicū / nec̄ cognatū. q̄ obrē phedria / cupio aliq̄s parē amicę
reſtitutōne ſilte blādientio editua vt .i. genio amicoꝝ ꝓ mitte
nō alieno q̄ min⁹ diligūt freqnter t
cos bñficio meo: id amabo adiuta me / q̄ id fiat facilius ſine
militē ꝑcuri tibi eſſe poteorem
s
illū priores partes hoſce aliq̄s dies apud me hīc. nihil mi
virum ſtis ꝑ contemptū
hi rūdes? PHE. Peſſima ego quidē q̄q; cū iſtis factis tibi
ꝓhe. .i. ee vel tecū rū volorē ſentie
thais n
respondeam: PAR. Hei nī: laudo: tandem pdoluit: vir
.i. virilis nō puerā .i. tendebas vtendo hec verba
merentē ꝓrēnis. .i. ū affer adhuc pua
es. PHE. at ego neſciebam q̄ſum tu ires. paruula hinc
puella ipſa educauit ? erta .ſ. filia mea iō
adducta b puertia tuptie
eſt abrepta, eduxit mater pro ſua. ſoror eſt dicta. Cupio
thraſoni .i. entibus ꝑcero
c
abducere / vt reddā ſuis. Nēpe oīa hæc nunc verba huc re
redeunt rurſum miles cū. q. d. nulla plu
deunt. Denicq̄ ego excludor: ille recipitur: q̄ gratia niſi
ex hedo
illū plus amas q̄ me: & iſtā nunc times q̄ aduecta eſt: ne

l Ibi me macerab. Dixit non ibi ero.
m Hoc biduū, pnunciandū est. Biduū. ac si dixisset biennium.
n Ita facere certum est. Ex his verbis appareat quam sibi amator hoc agere imperet.
o Mos gerundus est thaidi. Cū pnūciatōe et gestu vt ostendat quæ vis amoris vt sit Thaidi mos geratur.
p Illi. Eunuchus et ancilla figurate illi sed prevalet genus masculinū.
q Adducant. Bñ adiectū est ne relatis ob retentionē muneribus nō procederet actus fabulæ. & simul qa absentia phedrię opus est dū p Cheream iudificat meretrix
r In hoc biduū Thais vale. Nūc vale absessū significat nō salutationē. nā si mera salutatio est biduo solū amicāva conaē cito tpe obsturus sit. et simul oīdat quā inuite absedat. vale maiorē vim habet ex dolore discedētis q ob sequio salutaris. Et actō vtes biduum expressit amatoris impatientiā.
s Cū milite isto. Isto bñ additū. hęc ei pnomia spernentis fit odiū q morantis.
t Me desideres. quia plus est ibi ab amore desiderium.
v Me expectes. Exanaphora prima cū amore

debilitabo afflictabo ß spacio me ita deliberatū ē mihi .s. morē gerere
l exruciabo m n macerare o thaidi

me macerabo biduū: ita facere certū est. mos gerūdus ē
ad thaiden .s.ad thaiden

Thaidi. Tu Parmeno huc fac illi adducantur. Par. ma
libentissime q.d.a re abscedo vsq; ad duos dies

xime. PHE. In hoc biduū thais vale. THA. Mi phedria
.s.vale .i.num .s.a me fieri in tercea .s.aliud

& tu. nūquid vis aliud. PHE. Ego ne quid velim: cum
p preceptū p cogita .s.a me discurri luce z tenebris
.i.desiderio tionem eo vsttatis

mihi te istō pñs absens vt sies: dies noctesq; me ames/me
.i.restras z meo desiderio teneatis .s.idem

desideres/me sonies/me expectes/de me cogites/me spe
.i.p somnū/me videre videatis

delectarēm copias memoria z recreadarē mei .i.oa agam eadem
.i.toro animo q corpus militis erat

res/me te oblectes / mecū tota sis. meus fac sis postremo
.i.vnanimis mecū z velis ac opteo q volo z opto p dolēris interceptionis

animus, quando ego sum tuus. THA. me miserā, for
qz .i.ut nō dissentio volūtate quasi phdolor

phe. pax mihi credat .i.habere possit meretricū monibus

sitan hic mihi paruā habeat fidē: atq; ex aliarū ingenijs
thais iuuentus .i.q nosco volūtatem .i.bē vere
mea mori

nunc me iudicet. ego pol: quæ mihi sū cōscia: hoc certo
.i.simulasse aliqd medacij aliquem

scio: neq; finxisse falsi quicq; / neq; meo cordi ee quicq;
.s.excludendo eum

chariorē hoc Phedria. & qcqd huius feci cā virgis feci:
.i.confido vel credo

nam me eius frēm spero, ppemodū iā reperisse adolescē
valde seu nimis frater pposuit

tem adeo nobilē. & is hodie venturū ad me cōstituit do
adverbialr discedā .i.ex hoc loco

mum. concedā hinc intro/ atq; expectabo dū veniat.

& desiderare sit volūtatis atq; animi & obsequii. Me somnies satis amatorie dictum.
x Me speres. Cum me spectes iā dixerit. quid si hi vult iterū me speres. inter spem & spectatione hoc interest. quia spectatio certorū est. ppter quarū rerū desinit. spes vero incertorū longing quarū & nō desinit.
y Me miseram. Recte thais nūc ptē argumenti exeqē tacitā apud phedriā, ppter presentiā servi quē poeta vult ita nescire: vt audeat ad viciā dū virginē subornare chream.
z Atq; ex aliarū ingeniis. Hic Therentius ostendit virtutis sue hoc esse vt per vulgatas personas noue inducat. & tamē a cōsuetudine nō recedat. vtputa meretricē bonā cū facit capiat tū & delectat animū spectatorum.
a Neq; finxisse f. q. Aut dixisse debuit dicere aut abundat falsi: aut quia et vanum aliquid fingi potuit vt supra.
b Spero prope modū. Noue spero, p credo vel confido. ppe modū qa hoiem nouit sed fratē esse virginis nondum probauit.
c Atq; expectabo dū veniat. Futurū actum voluit permittere nō q aliquis gestus sit expectantis.

In hac. 3a

Secundus Actus

PHEDRIA PARMENO

Scena iā amatorū mul
tiloquiū & vaniloquiū
continet ista accurio.
nam & repetit quod iā
dictum est & id facete
magis & odiose nimis

a Deducant isti. Preponderatur masculinū fœminino.
b Rogitare. Deest vis vel pergis vel tepsum respicis vel hūc si aduersus hec dicit. vt sit rogitare te aut rogitare hūc & distinctione interposita inferendū vultuose quasi difficile sit id qđ mandat. ita & ineptū nimiam circa hoc folliciti amoris expressit & ostendit nihil esse facilis us ēq; deducere ad meretricem munera cū contra sit difficillimum poscenti non aliquid dare.
c Inuenire. Inuenire p acquirere vt i Heauton sic parti cōmodo obsequare et vt serues quod labore inuenerit. Nam ideo ab inuenire etiam questus dicuntur.
d Sed nunquid aliud iperas. In his seruus nihil vult nisi coactus tacere. ppter maiorē dūm e Munus nostrū. Nō dixit meū quasi & Parmenonis sit vt et eo etiā sibi sit maioris commēdationis.
f Istum emulū. Istum est odiosum pronomē deest molestū et odiosū

g Ab ea pellito. s. meretricio facito.
h Au. Au est interiectio ad eū spectans qui incepit apparere & intelligere quorsum vergat & properat seruus cassis pere vaniloquium dñi.

i Nullus. Nullus p nō sicut in Ecyra. Nullus dixeris Pla. in Trinūmo: nullus credas.
k Censen me posse. i. arbitraris. Vnde censores qui morum aliorū sunt summum arbitrū ideo hunc putat non cēsere. quia ipse desideret fieri.
l Obstirmare & perpeti. Verba sunt deprecantis.

PHE. Ac ita vt iussi. deducant isti. PAR. Faciā. PHE
.i.diligenter sed respectiue

at diligēter. PAR. fiet. PHE. at mature. PAR
.s.mature satis ne mumerum meliq; insitoreo
nāsi b gare.

fiet. PHE. sat in hoc mādatū est tibi: PAR. Ah rogitare
.i.ad merenti ē dona deducere .i.acquirere.

quasi difficile sit. Vtinā tam aliquid inuenire facile pos
ēgrū venū mihil fier z nihil simul cum .i.molestia amo
facile estimabit ab ea muneribus nis confectos

sis phedria, q̄ hoc peribit. PHE. Ego quoq; vna pereo.
q vel q res .i.mori est cure vt magis rā egrednimo parcere volūtati
nim mecū rangit pungit me noli pati

quod mihi est carius: ne iniuctam iniquo patiare animo.
.i.non patior animo .s.pducrā in effectū. q.d. tussisti precipis

PAR. minime: gn effectū dabo. sed nūqd aliud impas.
.i.redditro pul aliq̄ sermonis eloquio}
chriq; z recessū ingratum

PHE. Munus nostrū ornato verbis / quoad poteris: &
inuidū z ingrū thaidi adducēdo cū .i.in memoria
f ginalem g in inuidiā h hēo iā recōditus

istū emulū quad poteris ab ea pellito. PAR. Au memi
ēgrius non ad furi

tamesi nullus moneas. PHE. Ego rus ibo: atq; ibi ma
ea res est mea vocantis
sinia vt id efficias .s.parmeno

nebo. PAR. cēseo. PHE. Sed heus tu: PAR. Quid vis:
arbitraris ne stabilire tolerare.
k l .s.iuuare.

PHE. Censen posse me offirmare/ perpeti: ne redeā in
ēgrius hec mea .s.censeā re posse p herclē re pesse statum
tussa explebis m vtq; offirmare

tercea: PAR. Te ne: Non hercle arbitror. nam aut iā re
redibis paulo p nocturn adducēr ad visa in somnis
no tpe n vrbem agēt velvigilie

uertere/ aut mox noctu te adigent horsum in somnia.
.i.operabor curi labor assidue inuitus somnum
o coactus captum.

PHE. Opus faciam/ vt defatiget t vsq; ingratus vt dormi
somnū nō capies magis difficilius
ope defatigatus efficies

am. PAR. Vigilabis lassus. hoc plus facies. PHE. Abi
eruenda est a nobis .i.effeminatio

nihil dicis parmēo. eiciūda herde hæc ē mollicies animi
plus equo .i.nimis benignus sū mihi capere possim.

nimis me indulgeo. tandē ego nō illa careā/ si sit opus:
integrū rider phedria suus ridētis vl aliqđ mirantis. ad agēdā
q .s.illa carens r. qđcūq; susceptus

ut totū triduū. PAR. Hui vniuersū triduū: vide qd agas
ea epimoyest deliberatū est vocāns ēgrius inuoco ēgius insanus
e voy

PHE. Stat sententia. PAR. Dñ, boni quid hoc morbi ē.
est ne verū .i.mutari ppter .i.fallaciā .i.cognoscar aliter
.i.tanti v amoris

Adeon homines immutarier ex amore / vt non cognos
hoiem q̄añ .s.phedria prudentes
amoris erat f f

scas eundem esse: hoc nemo fuit minus ineptus/ magis

m Tene: Te quod dicit hanc vim habet vt significet perditū amatorem phedriam esse.

n Te adigent. Adigēt & adiget legitur si sit in somnia singularis numeri. sed meo iudicio q sub tali dubio relinquitur non textui sequēti conforme est respondit enim opus faciā vt defatiger vsq; ingratus dormiam signum est cū dicit vt dormiā q; in somnia dicunē vigilie. stat igit melius adigēt.

o Ingratus. Nō vltro significat: quia non vltronea grata sunt, ingrata quę ab inimicis fiūt ac recusantibus.

p Nimis me indulgeo. Indulgeo me sic veteres dicebant quod nos dicēmus mihi.

q Totum triduum. Sic cœpit tanquam aliquid dicturus magnifi cum. non autē est vsus Sed vere amator magnum hoc putat vel totū triduū magna profectio virtutis cum biduo sit opus triduum posse durare. & totum triduum dicat vniuersum triduum quasi in multo numero sit.

r Vide quid agas. Sic dicitur magna aggredi entibus.

s Stat sententia. Etvultu & gestu modis spectabile q dixit stat sententia. vl maxime eo q tanto sonitu hęc de se p mittat Phedria cōtinuo rediturus. vl potius nō accessurus ad villam. tantum autem abierit quantum tēporis opus est ad viciandum virginem.

t Quid hoc morbi est. Accusatio amoris est quoniam non culpa est sed morbus.

v Adeon homines. i.e.a.v.n.c.e.e. More suo a plurali ad singularē numerum se conuertit.

x Hoc nemo fuit. Nisi enim hoc esset quid est q illum mulier preferret militi.

y Minus ineptus. Minus positiuo iunctum

reddit cõtrariũ cõpatiui significationẽ. nota etiã q; The. solet hic circũlo q; facere compatiuos cũ magis & minus.
z Facie honesta. œconomia qua oñdit amaturus Cherea siqdẽ hãc Parmeno ipse miratur. mox idem dicet ita dii me ament honestus.
a Cum meo. Facere meo ad parasitũ retulit cũ pulcro munere veni

.i. grauis aliquis — .i. primus a lasciuia sibi cauens

seuerus quisquam / nec magis continens. Sed qnis hic
.i. pcequitur — pcerto — .i. q̃ adulatõe — sic appellatus
tersunus — victum q̃rat — thrason;
est qui pergit? ratat. hic quidam est parasitus Gnato mili-
thaidi. — admirãt;
tis: ducit secũ vnã virginem dono huic: pape/ facie hone-
modesta — nisi — .i. ũ pudore — i hoc vedero seu loco ebrulero
sta. mirum ni ego turpiter hodie hic dabo cum meo de-
sento tã pfecto — .i. vinulẽto — pudla excellit pulchritudine
ad modũ decerpti
crepito hoc eunucho. hæc superat ipsam Thaidem.

entã. & prepatio est ad deducẽdũ chereã potẽ q̃ deformẽ Eunuchũ.
b Decrepiti. Decrepiti sunt dicti quoꝝ crepitus & plãgore familiæ fuerãt ifã cõclamata funera
c Hec superat. Hoc nõ accipias rangẽ; vituperatur thaidem. Hiperboli cos est ideo addidit (ipsum) quasi nimiæ pulchritudinis & propter quem datur.

turpiter barr

Parasitus nomine

In hac. 4.

Scena. nõ stãs sed q̃i ambulans psona inducit. cõsilit autẽ aliquãtulũ intuẽs spectatores dũ secũ logr. Exprimit autẽ pasitũ et sub eo verb corruptos mores in assenti onẽ oñdit. prsus vt hoc nestæ quoꝝ persone in eius culpa inuente sint. & hec iã mire & p̃ secuti & tpm rephẽsiõe. Satirice qd apud eũ stultũ vocat simplicẽ pasitus & sentelligentẽ malũ.

a Mei loci atq; ordis. Mei loci ingenitũ atq; ordis pauperẽ illud naturaliũ hoc fortune est.
b Haud ipurũ. i. non auarꝝ qa auaricia sæpe dicit sordes & auarus sordib⁹. hoc est. pdigũ. & hoc laudam⁹ eos in gb⁹ nihil est qd magnope p̃eram⁹
c Itidem patria qui obligurierat bona. Hoc ioculari vul⁹

GNATO parasitus. PARMENO seruus
admirantis exclamatio cũ parasiti pesticulatiõe pserendus est
alteri — vnus — q̃rum

d Ii immortales homini homo quid prestat. stul
imp:udenti — q̃rum — .i. differe — hec sua — ob hãc causam
.i. prudens — certe
to intelligens quid interest: hoc adeo ex hac re ve
.i. subit animũ meum — .i. tum allecturo nedum vidi
nit in mentem mihi / conueni hodie aduenies quendã
.i. ex eodẽ lo — .i. status met — .i. auarũ — .i. sili vt
eo oriundũ — .i. pauperẽ. — b — ego
mei loci hinc atq; ordinis / hominẽ haud impurum. iti
.i. a pre relicta — .i. suorũ bo esset? — aspecto — horridũ — sordidum.
c — eplis psumpserat — d
dem patria qui obligurierat bona: video sentum / squali
.i. aio mestũ — vultu — .i. sanio — inculcatum — diti
indumento. — e — f
dũ ægrum / pãnis annisq; obsitum Quid istuc inq; orna
.i. q̃tus ornatus inopo — s. a pre meo — psumpsi — tolentus — .i. sñ quẽ stare
rũder alter — g — h — .i. ueuent
ti est qm̃ miser quod habui perdidi. Hem quo redactus
cognitus — .i. q̃ prius erãt familiares cum diues esset
gnato
sum: oẽs noti me/ atq; amici deserũt. hic ego illum cõtẽ

tu dicit. & eleganter ex psona parasiti non cuiuspaẽ. qa comederit bõa.
d Video. q̃ bene. posse q̃ dixi cõueni & ipse mutauit & verbũ.
e Pannis annisq; obsitũ. Morologie parasitorũ sunt vel parasitica vernalitate additũ estio canti, vel qa hõ dixit. est misere senũ debitũ. vnde huic magis tristicia grauitasq; displicuit aliena spab hoibus parasitus. & bene addit annis. qa vt qsq; miser est ita senex videtur.
f Qnid istuc inq; or. Serẽ nos cõuenit cũ recto casu. pferi interrogatio nõ ee cõtueli of ũ vt dicas quis hic hõ est. Si aũt in oblq; cõtepti significatvt qd hois q̃ qd mulieris q̃d ornatus
g Qd habui pdidi. Nõ dixi id qd erat comedi aut cõsumpsi.
h Hem q̃ reduct⁹. vt hitũ suũ vt corp⁹ oñdẽs h. d, nec q̃q;

hic nisi media consuetudine collatum est
i Cõsilũ. Hec interrogatio increpatis est. nec desiderat respõsionẽ. nã consiliũ in bonis animi res in potestate fortune.
k Qui color. Hoc contra illud quod ait video sentũ &c. color ad sensũ nitor ad squalidũ vestitus ad pãnisq; obsitũ hitudo corpis ad egrũ. oia hẽo. ad ẽd habui p didi nec q̃q; habeo ad meq locuarq; ordis hoiez
l Que. Plautus in Epidico Corpulentior atq; habitior.
m Oia. Ad industriã retulit. neq; q̃q; habeo ad fortune culpã & itẽ denuo fortune crimen.
n Nihil. Ad suã laudẽ nihil defit. alterũ horũ neutrum. & potest accidere vtrumq; nulli.
o At ego. Vehementer intuectus est in ipa et mores poeta sub hac psona in qua hominẽ ita inducit penitere; pbitatis fug. vt se infoelicẽ nõ honestum dicat. Et nõ volo sed possum dicit.
p Toto er. Methapho ra est a derantib⁹ tracta.
r Hoc nouũ. Vide qd interfit cũ de illo quest⁹ hoc de aucupio, illud de sapiẽtib⁹ hoc de stultis.
s Aucupiũ. Proprie est ars auiũ capiendarũ. nã aucupari significat arte quadã aues inquirere. in detrãsferẽ ad alia. vt aucupari laudẽ aucupari gloriam.
t Est ge. h. Quia multi sũt homi. nõ dixit homines sed est gen⁹ hoim
v Hisce ego Quia ille dixerat neq; ridiculus.
x Sed Quid est is arrideo. aut veluti parco i. excquor venio aut veluti dictis delector atq; arrideo nõ sicut in pasitis fieri solet vt is arridẽa a regibus. q̃ potius ipi dictis factisq; arridẽat alienis hoc esse intelligẽdũ etiam res ipsa iudicat econtrario.
y Vltro. Idest versa vice an prior. an etiã insup hoc vltro.
z Quis quid. Nõ quod dicũt sed q̃d dicũt. i. bñ vel male ne vel si interclusa fuisset assentatio non se impediunt quod contrariũ laudauerit.
a Id rus fum si negat. Id quoq; preclare Terẽ. quod a Satyrico dealiis dictum est id hic de se dicentẽ inducit. Facetius multo q̃. si alter feciſſet etiã mores temporũ iã tũ viciatorũ semp ad assentationẽ quod fere in pleris fabls mõstrat vt obsequiũ
b Is quæstus. Vide quẽadmodũ illiberalẽ vitã honestiori

.i. Incõparatõne mei — viri illi — .i. sine adiutore et q̃ fortus adeo cadis — ruspoluisti

psi, præme. quid homo inq; ignauissime: itan parasti te
fiducia — relicta — in rua — q̃ rẽ a fortuna — .i. tõnem q̃ ibi pfulere
industria — accepisti — q debeas ob eli benũ aie.
vt spes nulla reliqua in te siet tibi: simul consiliũ cũ re a
pmonio sub vide sne — natũ — ex eadẽ — fest mihi — mundana
stantia rua — fortuna — lz
misisti: viden me ex eodẽ ortũ loco: qui color/nitor / ve
.i. ds cultus — spectudo status — q. d. sũ vegeto corpe — qr vtuẽdi nõ deest mihi
.i. ylio l — vinulo q bñ hito m cõsiliũ — fortunarũ fcs
stitus/ quæ habitudo est corpis: oia habeo: neq; quicq; ha
f. fortunaq; — deficat — rũder alter
o — sed
beo. Nihil cũ est nihil desit tamen. at ego infœlix neq;
q̃ ab alio rideat q̃ alijs — vt vapulem — vũ ds ridet aut vapulet
phcam ridendi materiã — relevari
ridiculus esse/ neq; plagas pati possum. Quid tu his re
grius re? cripes — multo ante f. genaro meeq;
p
bus credis fieri: tota erras via. Olim isti sui generi q̃ndã
.i. luce? ape — cũ sunt rpa — superius — genus — .i. cees nec vtiu vtur
numarum — melioꝝ — r — s — parum
quæstus apud seculũ prius. hoc nouũ est aucupiũ. ego
tõ nouũ ẽ — pasitandi rõnem — ?stat — medius spes
c
adeo hanc primus inueni viam. Est genus hoim qui ee
pupuos — puput — rales
primos se emniũ rerum volunt: nec sunt hos cõsector /
talibus — .i. nõ plio pbeo — vendeant — nõ regats — applaudo
v — f — y — assentor
hisce ego nõ paro me vt rideant: sed his vltro arrideo &
naturos — pius est qua laudo — sq; laudauerũt — .i. denuo
meres — 5 — a
eoꝝ ingenia admiror simul. quicqd dicũt: laudo id rur
ali — .i. assumo — etiã affir
f. ds mo
sum si negant laudo. id quoq; neget quis: nego. ait: aio
venioꝝ — u. duxi — .i. ꝓbare eis assen — illud aucupiũ
rũdo ? adulado — b — ille vtr modꝰ
Postremo imperaui egomet mihi oia assentari. is quæ
.i. copiosissimus q̃s apud fcm pus — c — sentiem
stus nũc est mihi vberrimus. PAR. scitũ hercle hoiem.
inconsideratis — .i. sue mentis nõ cõ — pfectur narratoꝝ — suam q̃dtu
pores sed despicetes
hic hoies prsum ex stultis insanos facit. GNA. Dũ hæc
supdicta — .i. ad locũ vbi obsenta vendunt
d — posq̃
loquimur interea loci ad macellũ vbi aduenimus: con
confluunt — ingrent — q̃ matores pisces — q̃ pecora
f — g — vencũt — h — lenitũ f
currũt leti mihi obuiam cupedinarij oms / cetarij lanij /
q̃ farcimina facitũ q̃ recetes pisces — .i. autũ — f. cupedi — suba pmento — cũ adhuc
cura cognoti legerũt vendunt — capreces — nartis — lz — habetem
ceq; fartores/ piscatores/ aucupes. q̃bus & re salua et pdi
posq̃ rẽ mea ?tinsta — semendo vel — .i. ob aduenti f
dolose agebã cũ aliena — l — ad cẽtuiũ aduentui acciũ, p ros
ta fuerã: et psum sape: salutãt: ad cenã vocãt. aduentũ
posq̃ — .i. fame confectus — q̃ cõcurrũt salnt?
n — o — p — tunc
gratulant. Ille vbi miser famelic⁹ videt me eẽ i tã honoꝝ

de meo impẽderem ita debet construi. et prosũ etiam res ipsa iudicat econtrario.
l Sæpe. Expletiue significatiõis dicit Donatus esse. si adverbum vt est maneret priusq; posteriusue verbum determinaret redderet sententiam satis congruam.
m Aduẽtũ. Aduẽtus, ꝓprie expectatorũ necessariosq; dr.
n Ille vbi Hic ostẽdit que res coegerint ad discendum & sibi mul videfcm vulgi opinionẽ loqui parasitũ miserũ & famelicum hominẽ honestis moribus predictum.
o Famelicus a fame & ædendo dictum quasi famedicus.
p Videt me. Vide vt sententiose demonstrat ex bonis contagione fieri exemplis in prauum prevalentibus.

q Homo. Mire addi/dit aut supuacuum est.
r Vt sibi. quasi discipli nam aut artem tantum auctoritatis crimin̄ fœ licitas sumpsit.
s Deme Magis ve/teres sic dicebāt ꝙ a me
t Sectari iu. Proprie nam & sectæ philoso/phorū ab eo dictæ sūt.
v Viden ocium. Rur sus Parmeno et facetias dicit & distinguit lon/giloquiū parasiti neqꝫ tum ab eo sentitur.
x Deducere. Propriē ducitur quis ad sup/plicii. deducit in leticiā.
y Salua res est. Quia & ante ostium non in/terius & tristem. nec va let ad leticiā ꝙ pmeno est sed hoc riualis seru⁹.
z Nebulonē. Nebulo vel fur est. quia vt nebu las obiicat & tenebras sequat. vel mollē vt ne/bulā. vel inanem & va num vt nebula est.
a Iste hoc. Non imme rito Gnato nem deridet parmeno qui penit⁹ no uit meretricis consiliū.
b Plurima. Hęc tota locutio parasitice elegā/tiæ & simul ironiæ ple/na est nā & plurimā di cit salutē quā nec exiguā quidā velit cōmere.
c Summū. Dicit qui nec leuis amicus sit sibi & ꝙ venuste ꝙ sūmū amicū nō resalutet par/meno.
d Quid agit. Pro blā/dimēto nō pro interro/gatione nūc ponitur vt noster quid sit.
e Stătur. Venuste & facete nam stat cum in/gredi non licet.
f At nun. Cū iurgio hic de illo respondit. & ideo repetit dictum.
g Quid. Interrogat in terrogātē ne ipē indeat.
h Nihil. Dicēs. Nihil mutauit vultū parme/no in leticiā. ideo illi fa/cete Gnato agenti hoc ipsum ne sis dixit vt pro baret tristem fuisse.
i Mancipiū. Aposio/pesis. dicit puellā aut vir ginem. & bene mancī/piū dicitur qñ ita mani/bus ducitur. & volo ꝙ mancipiū veha quę mā/nibus trahitur vocē cui quiuis qui trahit potest qñ libet insidere ita &c.
k Nō malū. Inimica laudatio est certe.
l Vro hominem. Sibi hoc gestu & vultu para sitico dicit & ꝙ to ꝙ elt dolore cogo.
m Vt falsus animi es. Similiter et parmeno de cum gestu seruiliter. & animi pro aio. & ideo falsus ē animi qꝫ od pu tat huiusmodi munere capi posse thaidem.
n ꝙ hoc munus gra/tiū fuerit tanto erit riualis exclusior.
o Heus. Vide locū in quo erūpere dolor Par/menonis potuit nisi cō/missa seruaret vt celaret thaidis consilium.
p Detineo. Vult expr/mere ꝯfessionē cur ad thaidē venerit sed intra re non possit simulat eū detineri cum ipse plus si bi impedimento sit dat ei abeundi veniam.
q Paululū da mihi. Hoc quasi supplicantis vultu ad irrisionem di/citur & proprie sic dici tur adiuua me.
r Age modo nūc hæ tibi patent fores. Ex eo quātum licere oportuit ostendit ꝙ miser e nihil illi liceat parmenoni.
s Quia ista ducis. Hoc quasi ad Gnatonē sed lente. ac sub lingua mur murat.
t Num quem ꝙ &c. Quia ipse intrare nō pō/
v Sine biduū hoc pre tereat. Et hoc lentius. nā si aliter pronunciaueris secreta proditur.
x Fortunatus. Vt ipse videris tibi.
y Ne tu istas faxo calci bus. Mira eloquentia in qua vtraqꝫ hyperbole expressissima est. nam neqꝫ vno digitulo mi/nus aliquid dici potest neqꝫ calcibus se. & in/sultabis. aut āplius aut ingentius.
z Numnā. Nam abū dat vt quidnam.

qd cenā vocāt alimoniā tunc s.ille miser vehementer ꝙ sa lem via ꝙ rōne q cra rogare

rē: & tam facile victū q̄rere/ibi homo cæpit me obsecra/
s.ut ē gaisrandi ē secrarosē pcepi illum .s.potest
re: vt sibi liceret discere id de me. Sectari iussi si potis est
velum .s.secte s.philosopis vt pytagonica platonica
tanꝫ philosophorū habent disciplinæ ex ipis vocabula/
similiter a gnatone vides ne .s.securitas hoc est curaꝫ vacuitas
parasiti itidē vt gnatonici vocēt. PAR. Viden ociū/ & ab⁹
numis cicero ꝙ rarsio pueilam
qd facit alienus. GNA. sed ego cesso ad thaidē hanc de
ꝙ parasitus magis optat q̄s munus capere thaidis appositive dicitur
ducere & rogare ad cænā vt veniat. Sed pmenonē ante
emult militis puerbialē dictum certe
ostiū thaidis tristē video/riualis seruū salua res est. nimi
qꝫ video tristē .s.cessant ꝙ remissi sunt ꝙ pigri ꝙ pigrū frigus ōr deatqꝫ sēbis yēmde
ex coniectio furem .s.constituit apud me re
rū hoies frigient. nebulonē hunc certū est eludere. PAR
ꝙ tis s.gnato illius puelle
Ifce hoc munere arbitrāt suā thaidē esse GNA. plurima
s.amicū siue hoc ecthysis .s.sit ut te
salute pmenonē suū summū imptit gnato. qd agit. Par
s.ame o te fiari s.videre
Stat. GNA. video: nū quid nā hic qd nolis vides: PAR
s.video quā nolim videre s.vides gō nolis videre .s.qd rūc ē si aliud videres, ō nolit qd denuō vt dicē
te. GNA. credo, at nūquid aliud: PAR. qd tū. GNA.
non s.tū tristis s.tristus q res
ga tristis es. PAR. nihil egdē. GNA. ne sis. Sed qvidē
.s.qd dicis de hec mācipio fua puella nō inuenustū mo nodo vel dolox angor
tibi hoc mancipiū: PAR. nō malū hercle. GNA. Vro
antiphrosis q̄rū acceptū
hoīem. PAR. vt saltus ai es: Gna. ꝙ ħ mun⁹ gratū thai
s.puras ex domo thaidis hęc ē me
di arbitrare esse. PAR. hoc nūc dices eiectos hic nos: om
.i demutatio vt alterna mutato amatoris seruū integros sine
o vlla intermissiōe
niū rex heus vicissitudo est. Gna. Sex ego te tetos par/
.s.q agunt hoc ego officiā huc illuc qō .s.frequenter
est labor curres
meno hos mēses quietū reddā: ne sursum deorsū cursites
neqꝫ necrē in somnem quo vt dormias .s.te brīm facio .s.brīm facis admi
qō est exitus ranꝫ
neue ad lucē vsqꝫ vigiles. ecquid beo te. PAR Men: pa/
s.beare hoc est eunuchos s.illud .s.impedio re
moror p
pe. Gna. sic soleo amicos. PAR. Laudo. Gna. Detineo
.s.in aliū locū .s.in nullū locū eram p̄cepturus
te fortasse/tu p̄cepturus alio fueras: PAR. nusqꝫ. Gna:
reinde q .s.parū adiuua me introducar thaidē
Tū tu igit paululū da mihi ope. fac vt admittar ad illā
hortantis nūc .s.apre ſune puellā
PAr. age mō. nūc tibi hæ patēt fores, qa ista ducis. Gna.
nūqd aliquē ex domo s.apre ꝓmitte duoꝫ vtiꝫ spacium
nū quēqꝫ euocare hinc vis foras: PAR. sine biduū hoc
traducat cacillime ꝙ cur oēs p̄ge succedunt
p̄tereat/q mihi nūc vno digitulo fores apis fortunat⁹ nę

a Relictus custos. Bñ relictus ab excluso.
b Ne quis. His verbis datur intelligi parasitū e domo merencia egredi proprie inter nūcius.
c Clā a. Hoc facete qua si ipse sibi thaidē to-ā vē dicauerit qd miles facit.
d Facete dictū. Ironi/ce. quia iniacete.
e Mira ve. Mira p mi rum & ironia est. Quid mirū est inqt facete log/uī qui militi placeat. pōt ēn et pluraliter intelligi.
f Sed. Parasęne hoc est pſonæ in sequentē scę
fores .s.factā .s.pedibus .s.pulsabis incassum
tu istas: faxo: calcibus sape insultabis frustra. GNA. ēt
q.d. nō admittetis intro attentos; mouēs a phe. speculatos
nūc hic stas pmeno⁹ echo nūnā hic relictus custos: ne qs
.s.amicus nūtius ministet q̄ nūca mutua defert .s.secreto thrasone thaidē ironice ꝙ incepte
forte iternūcius dā a milite ad istā cursitet. Par. Facete di
mitꝫ est cassacere dicto sed ꝙ hs pueris cinosēdi fa certū ab insacero ironico .s.heri sęs cherea frēm
ctū. mira vero militi q̄ placeāt. Sed video herilē filiū mi/
natu n. scio qd id est illo loco discessere pira
norem huc aduenire: miror qd ex pireo abierit. nam ibi
aduentus pdonā ex publico ꝙ ambiguus discretione positū est festinus
custos publice est nunc. non temere est & ꝓperans ve/
ut inconsiderate; sine cā
pit. nescio quid circumspectat. circūlustrando oculis omnia molitur

nā introductio. Et dicit Terētius herilē filium. quia nō trophimiū pro rium dicere.
p
g Miror. Hoc oīditur causa cur ignotis possit essevicinis & pro eunu cho fingi.
h Ex pyreo. Pyreū est oppidū quod erat por/tus athenienſiū pars enī illa maritima accessu li/toris erat clementior.
i Abierit. Simbolo amicoꝝ vt huc perueni ret omisso negocio aspe ctus virginis fecit.

In hac. s.

Scena. Nouꝫ amor Chę/reæ ephebi oīdit & cō filiū potiēdę virginis de mōstrat tūra virtute pœ re comici vt hoc cōmen tū nō quesitū esse sed oc currisse sua sponte videat

a Occidi. Nō habuit qd dicere deberet aliud d Perans. & circūspicies nisi occidi ꝓduc mediā syllabam verbi huius et contrarii significat.

b Neqꝫ. Amatorie dū illā nō inuenit et sepdidit
e Vbi. Circūspectātis est & interrogat pluries nā vbi nec vestigia repe nunt supest iterrogatio.
d Qua. Et quā insistā via legitur. Sic nec qui interrogetur apparet.
e Deleo de. Modo argumētū est vt ostēderet hunc grandē

CHEREA. PARMENO

a .s.motu⁹ sū b puella in alio loco sum vsqꝫ
O Occidi. neqꝫ virgo ē vsqꝫ: neqꝫ ego/q illā e cō
.s.eā pdēdo ēr me pdidi .s.p vestigia ea sequ nescio quē interro
c gē si vestigia desint
spectu amisi meo. Vbi q̄tā / vbi iuestigē / quē pcōcter q̄
qꝫ iter renea .s.dubius sum summa pcipua fiducia ēt .s.vbicuqꝫ ꝓter animā
d pcrago forme gliam
insistā viā: incertus sū. Vna hæc spes ē, vbiubiē: diu cela
admirantis formā rotā q̄ apte cernit nō prē .s.laim .s.alta ob
venustā e aspero oblectro hac puella
ri nō pt. O faciē pulchrā: deleo oēs de hinc ex aio mulies
tedio afficior .s.leuitū ꝙ virtutū faciēꝫ .s.ī pspectu adest repentinū
res. tardet q̄dfanā habꝫ formaꝫ. PAR. Ecce aūt alterū f alio malū filiū
p indignarē em iamdudū phedna exclamās ꝙ sinfelicē. f. pter hoꝫ adolescētū
ꝙ cōrempnm loquebaf f dolentis h sed
nescio qd de amore loquit. O infortunatū senem: hic ve
che .s.incepere in foro in verbo dicere alios phe.
ro est / q̄ si occeperit amare ludū iocūqꝫ dices esse illū al
in cōparēe che. insonia i fulla monebit .s.vrinā h
terę: prę vt huic rabies q̄ dabit. CHE. Vt illū dij dearęqꝫ

ta ephebū etiā amoris expartē non fuisse.
f Ecce aūt. Sic dicim⁹ cū propter alterū de alte ro venit in mentē.
g O infortuna. Hoc dicto prestruxit ad exitū fabulæ Catastrophen. Nā perturbatus ad thaidē ingredit. hic senex per fallaciā Pythie. & iudi/ciū parmenōis atqꝫ ita firmabunt nuptiæ virginis quā ducet Cherea
h Hic vero. Sænex an cherea. sed senex potius sic dicit Donatus cōtra nū Guido, hic. i. Cherea propter relatiuū sequēs q cui⁹ antecedēs est hic.
i Quæ dabit. Quasi de re violenta. & hic expar

Itē hic ostēdit iampridē motū i res venereas cherea. & magna poete cura est ne incredibile videatur adolescētulū p eunucho deduci potuisse tā expedite virginē vicinā esse, qua circa artifex fuimus quod etate nō pōt nature attribuit Chereo vt callidior ingenio & aū annos amatorno li bidinē in sese sed quādā rabiem designauerit in venereos appetitus.

k Vt illū. Plus dixit senū q̄ senē. nec miretis post senū q additū. iō qa declinatione ad intellectū retulit. Et sene x ad etatē. et senū ad cōuiciū

l Remorar⁹ est. Remoror remoraris significat detineo. dicitq; a remora, re. pisciculo ecchenei dē nole naues remorātē

m Alacris. L'a. l p d posita. Alacris est mutatio quedā vultus gesticulus in specie.

n Vñ is. Auctores eo prouerbio & venio pro eo vsurpat.

o Quotsum ea? Bene. quia ꝓxime dixerat vbi querā vbi inuestigē.

p Prorsus. Est porro versum. i. aū versū. hic & prosa oratio quā nō inflexit cantilena.

q Hem. Si cū h parmeno. Si lenisset Cherea oēs quasi vir fieres. vir non modo ad sexū vel ad etatē dicit sed ad laudem.

r Sepe. Necesse est eū ꝓstare q ꝓmisit magis necessarium q sepe ꝓmisit.

s Cherea. Induxit mimesin grāmatice more suo. nō contētus dicere q̄ pollicitus sit tātū sed quō etiā et qbus verbis.

t Iueni. Quasi hec mora sit ꝓmittis cōplendis

v Vtilita. An possit q posse se affirmauit, plus est, ꝓbasse q̄d ꝓmiserit q̄ oēdere qd possit.

x Cū incelulā. Sic dicit anus que & accepere beneficium.

y Penū oēm. Ipm totum penum non ex eo aliquid Hyperbolicos. & hoc penus veteres dixerunt ergo & omnem & omne legitur.

z Age inepte. Age vel hortantis est, vel verbum. i. effice. ergo vt tu aliquid inuenias & huic cōuenit respōsio sequens.

a Siue adeo digna res est. Alii applicāt illa verba parmeno & superabūdare siue, & esse cōuictio explenua. Sed melius vt dicit Donatus totū applicat persone cheree.

b Quas matres studēt. Hoc verbo studēt oēndit cultū indusirieno pulcritudine naturalē. Antiqui eni greci etiā viginibus fuisse ꝓbebāt palestrā ad componēda corpa.

c Demissis humeris. Nō accipiēdū est quasi hoc dicat, ad hoc illas studēt matres demissis humeris esse & vincto pectore vt graciles sient quasi hec duo propter vnum illud fiant sed varie tria dixit.

d Habitior. Vt nanq; humeris de more habilē suspēderat arcum.

e Deducibū. Mire vituperauit formā quā ac curauit fames & proprie deducunt.

f Tali curatura, Curameris. curatio medicine curatura diligētiae est.

g Itaq; ergo. Itaq; inquit nemo illas amat ironia est amanē. vt eo magis hec amāda fit. q̄ nature bñficio nō factis cōpubus: aut industria facta est pulchra. itaq; vt amentur nō naturae merito sed industria.

h Quid tua istec. Recte Sic eni ipse dicet videlicet, at nihil nostrā hanc,

i Noua figu. Laudis genus est. Noua quia dixerat tedet quotidianarum harū formarū.

k Pape ieriectio est. Mira subito accipientis.

l Succi. Quia nemo deduxit cibū. & succus ꝓprie quasi sugus quē ibi ex alimētis mēbra sugūt vt se repleāt. Succus est humor in corpe in q̄ abūdāt bñ valētes. et est interior pinguedo mēbrorum.

m Anni sedecim. Exinde queādmodū etatē virginis mature poeta ex occasione demōstrat.

n Hāc. Hec tria suerit. sūt qbus nō nisi res agit sine precī mētioē qavirgo nō meretrix. vel qa nulla ephebo spes est talendi sēnis. Itē sedm ius locutus est. nā his tribus mala fide aliq̄d possidet

o Mea. Nō hoc (tur. personę attribuendū est

p Nescio. Tantundē. Ne quidē pulchra varietas.

q Qua rōe. Figura syncope ꝓ amisisti. Et hec sequēs est ratio quare amisit nisi remānisset chgrea et consecutus virginē fuisset aut vidisset quo ꝓducta fuisset prius q̄ parmenone cōueniret nō ita ꝓcederet fabula vt nūc ꝓcedit. irruisse eni in cognitionē mercricis iportune cherea ꝓ eunucho adducere

r Id. Deest ob. aut ꝓpter vt sit ob id, aut ꝓpter id. (turvlter

s Meū stomachabar. Meū quia acriorē dolorem sustinet qui sibi ipsi irasci cogitur.

t Cui magis bo. Magne noue / dixit aūt magnas fœlicitates sibi adversari eo q̄ virginē tā pulchritudinis ex oculis amiserit. Nā videsse eā tante fœlicitatis indicat. Sed amisisse aduersum fœlicitatis, Et bene dixit vel magne vel minime intelligitur vel ipsetheton est propriū & perpetuum fœlicitatum.

v Fœlicitates omnes. Fœlicitas aduersa est cū ex prosperitate quod ledat nascitur.

v Bone fœlicitates. Emphasis est eo q̄ fœlicitates pluraliter posuit. Epitheta aūt tribus de causis noibus addunē. Discretiōis vt phrygie molimur montibus inde ꝓprietatis vt terribili impetū fera dentibus atris Ornatus vt alma ven⁹.

x Quid hoc. Propter hoc quod patior inquit nunc enim scelus dixit a sene commissum & ex illo itellectu apparet hec dixisse Chgream.

y Archimenidē. Hoc sic pronunciandū vt apparet ex ipso noie statim odiosum. nescio quē occurrisse ac permolestū.

z Quid ni. Correptio est ab se manifesta inquirentis est eni sensus quid mihi aut cur non nouerim. Veteres ni ꝓ nepotes & nepro nō.

a Immo vero insolenciter. Bene hoc interpositum quod incredibile est tardiorem amorem fuisse incessu virginis.

b Deierare. i. valde iurare. Vt demitior. si de ꝓductā legeris. Si de correptam deos iurare insolitum.

c Sex vel septem proximis. Proxima eni nobis aut ꝓtenta aut futura sunt. Nā ꝓsentia ea sunt in quibus sumus nunc.

d Minimeq; opus fuit. Sepe eni volumus tū nō est opus.

e Cōtinuo. vt oīa oīdat in cōtrariū sibi esse cursū attribuit

f Labiis demissis. Labra sunt superiora labia infesiora labre asinorū proprie dicunē. Recte etiā deformitatē describit senis qui preter etatē post puchram virginē foediorem videbatur. Et quā importune omnia posuerit videlicet. pro puella senex occurrit. pro virgine incuruus tremulus. ꝓ pulchra labiis demissis. Et cum amator sit inanissimus adolescens ipse iudicium loquitur dū sectandum sit remoratur.

g Heus heus tibi dico. Chereā dissimulantem preterire inquit. aliter inquit, pnunciādū est hoc est cōcitate. Nā senis verba, aliter, pferenda sunt.

h Scin quid ego volec. Hic ostenditur odiosa tarditas senis apud festinātem Chream Nam nō dicit quid se promittit dicturum.

i Cras est mihi iudici. Huic more etiam illud additū quod cū debeat dicere quod velit prius dicit quod non est necessarium quare velit esse.

k Vt diligenter nūcies. Diligēter nihil tam abūdanter nihil tam moraliter dici potuit.

l Vt meminerit. Non vt sit sed vt esse meminerit. Ideo prolixitas dū hoc dat tempus verbis que nō potuit q̄uis immitaretur exprimere.

m Rogo nūquid velit. Hoc est significo me abire. Nā abituri nec id dure facerent. Nunquid vis dicebāt his quibus constituissent, quid est ergo nūquid velit. hoc est dico quod abeūtes solēt

n Interea. Nunc conjunctio, accipiēda est nō vt alias pro aduerbio ponitur.

o Comodum. Tantū est quod vel ipso eo tempore commodum fuisset. vna lex hoc significat, vt si dicas eodem tē pore quo hoc agebat.

p Comites secuti sūt. Interrogatiue qdē hoc dictum est, non vt nesci revideatur id quod querit sed ad hoc quereteret quo sic confirmet.

q Verum. Inceptiua modo particula est nō relatiua. vt in Andriave rum vidi canthară sufarcinatam.

s Scio quo abducta. Plus dixit q̄ interrogabatur, credo tedio interrogantis. Nā properat vt dicturus est ad ducē dū Eunuchū ad thaidē cū aucilla ethiopissa. Et est secūda appositio pesis

t Eho pmeno. Amatorie satis repetūtur que semel dicta sufficerant,

v Huc deducta est. Et hoc confundit semel cū accuratim dicit. velut odio interrogantis sepius & festinatiōe ad mādata phedriq; peragenda

x Pphedrie riualis Cū pronunciatione addēdū q̄ magis doleat. idem phedrie riualis. Riuales dicunt emuli de eadem muliere. quali in vnum amorem deriuantes. facta translatione a feris bestiis quę stientes cum ex eodē riuulo haustū petunt in prelium inuicem veniūt. Vnde in iure riuales vel corriuales dicuntur qui in eodem riuo ius habent & pro eo sępe contendunt.

x Duras partes fratris. Scilicet contra emulum & diuitem & largissimū. Et duras partes me thaphoricos ab actoribus scenicis.

z Cōparet. Iam ostēditur miles illustrior priualis dona q̄ per sua et est qualitas cōpatiua.

a Quodnam queso. Cutiositatē addidit ita.

b Queso hercule. Vide q̄ molliter & sine intellectu spectatoris ad argumentū spectati ordinem poeta peruenit vt de eunucho facta mētione cōsilium nascitur supponendi Che.

c Eunuchū. Mire therentius primo simpliciter eunucho nomen posuit huic quoq; detracturus.

d Inhonestum. Fœdum vt contra facie honesta.

e Hominem. Oportune dixit ranq̄ incerti sexus.

f Senem mulierē. Nota cōmuni genere dixit senē quippe qui alibi seperauerit dicendo senex atq; anus. Sed subdistinguendum est vt sit duplex vituperatio vna ab ętate q̄ ait senex. Altera a membrorū mollicie q̄ ait mulierem.

g Quacietur certe cū dono. Mire cum dono tāq̄ illi repulse donum cum futurum sit. Tum deinde non reicietur sed quatietur. vide q̄ cōtumeliosius dictum sit quatietur. foras verberibus impelletur foras non expulsione sed detrusione. Vel sic dixit foras quatietur vt desit versum. vt sit foras versū verberabitur vt verberetur & fugetur foras. Nā & peruulgate consuetudinis dictum est feri canem foras hoc est senē do canem foras eiicet.

h Sed istā thaidē non: Modo enim pro eunucho veniet. si nouit aut notus est. Et si mulierē adolescens ne nouit q̄d ipse multo maxime ne; scietur.

i Haud diu. Est causa an verisimile sit nescire potuisse vicinā. Et nota apud therentium vicinas poni sępius adolescētibus meretrices vt hic sit prima amoris illecebra.

k Est ne fetur forma. Hoc ppter illud quod supra dixim⁹ sed nimio lepore therentiano iam illud agitur. Nā hic ostēditur verisimile esse pro eunucho creditū apud vicinam meretricē Cheream qui adeo ignotus sit mulieri vt ne ipse eam nouerit. quod erat facilius & promptius. Et ad ditur color q̄ & illa nō diu vicina est q̄ adolescens primum in piteo commoratus est.

l Nihil ad nostram hanc. Moraliter nostrā pro nostra.

m Alia res est. Nō potuit melius vterq; suam gratiam referuare. nam illa & hec amentur.

n Facīā sedulo. Mire promissis posterioribus difficultas rei ostēdit cū primū faciam dixerit.

o Nunquid me aliud vis. Hoc dicere abeuntes solēt & hō vis quia festinat et simul qa hinc nascit dolus fallende meretricis.

p Vt man. Vide therētium vt non quesita esse hec fallacia. sed ipa se obtulisse videatur.

q O fortu. Quid facius quam imitari velle quod laudes. Nec quis quā nisi qui cupit eligit p eunucho qui eunuchū putaret beatum. Vide quā molli de scensu ad hoc cōsiliū peruenit. Res eni hoc suggerit pon⁹ q̄ pmeno. iō qa seruū hoc suadere Chereę nimis temerariū fuit

q Videbis. Amatorie quinq; lineas amoris execut⁹ est adeo q̄ diligēter vt & iā ordinē custodierit Et mire amator non semel effudit hoc bonum sed particulatim digessit vt maior voluptas futura ignoscatur.

r Quid si nunc. Si videt dicere pārmeno potius vt iocetur quam vt fieri credat posse.

s Capias tu illius vestem. Non semel ostendit quod futurū sit sed particulatim potest etiam quod turpe est iam mitti ad persuasionē. semel ingestū respicitur. ergo nō dixit pro eunucho sed primo capias illius vestem. Tunc deinde hoc ipsum nō aspernāte dño pergit seruus ad cetera. que audaciora sūt.

t Vestē. Quam libēter audiat repetitione dictorum per interrogationē ostendit Cherea.

v Audio. Vim mō nō vsitatā exprimit sed ob consentientis in modicum affectum.

x Obtū. Bñ seruus interturbauit supradictas amādi lineas & ordinē voluptatū q̄ppe q̄ amare nō nouerit. Et ti satis erat superior versus tū intentiua sunt amatori etiam sigillatim hec enumerata q̄ vna sñia superior versus ostenderat.

y Quisq̄. Quia q̄q; dicere absurdū est multis exēplis probat etā feminino genere q̄sq̄ p nomina infinita sūt.

z Neq;. Hoc est q̄ supra poeta callide prefruxit

a Facilevt. Nūc fingas aut psuades vt cōsuetudine dicim⁹ hō sacrileg⁹ p innocēte. pbauit. Priores vt migrātes ceruas.

b Pro eunu. Honeste dixit. nō in eunuchū q̄d rectum erat sed pro eunucho ne esset cōtumeliosum in Cheream.

c Orna me. Horatiue orna dixit non de sponsa aut exuo me.

d Abduc q̄. Abducimur vnde volum⁹ ducimur quo volumus.

e Quid ais Callide seruus non vult se auctorē videri tanti facinoris.

f Quo. Comici sp ea onderunt fieri ab altero verbis alter⁹ psone q̄ oñ dissē ipse nō poterat. vt nūc ir anu agere p Chereā pmeno. ne ipso ducē recognoscim⁹. Itē p hoc ibet fevi cogēdū a dñō seruū quē cōpulit dictis

g Perculeris. Peruertens prouerbiū hō plaustrum perculit.

h Tibi. Sigillatim. ista pronūciāda sunt ex quibus intelligitur nō cessare Chereā qñ adhuc impleat & trudat.

i Pergin. Quasi vero ioco dixerit nō serio.

k Neni. Periculosum Sed melio⁹ callidū legit separatū nimiū prouerbiale. quia nimis propria vox est.

l In me. Faba cū silis exuit & intertūsa fustibus vt in areis more rusticorū vel terra. Vel quod qdē male coctā faba et que nō maduit sed dura permanserit supra caput coqui velut ipi faba irati eius granū saxo cōminuūt tū vniuersū malū et omis dolor ad coquū puenit. Simile & alibi a pulmēto prouerbiū est. Tute hoc intristi tibi. hoc est ex edēdum accingere.

m Flagitiū. More militari dicit. res flagitatōe hoc est increpatione digna. nam flagitatio ad strepitū dicit. Vñ flāma & flagella et flagitare. i. personare intelligimus dici. nā hec oia sine fonitu crepituq; nō sunt.

n An id fla. Therētius laudat argumentū huius supple in quo exemplū permittimur quod prosit parentibus & simul de liberationibus tractans id faciendū vt ad domū meretricia ducaē hoc tale est vt nulla lex phibeat vt defendatur q̄ licitum est.

o Habent. Cōtempta despectationē & est ita parenthesis methaplasmos. vel certe alter⁹ verbi declinatio ab eo q̄d est cōspicor & despicor Salustius. Quin interea Metellus monte digressus cū exercitu cōspicatu dubius quidnā insolita facies ostenderet.

p An potius. Illicvicissitudo extati pati dolos

q Quod qui rescisset. Ex consequentibus argumentū. nam illud factum vituperatio sequitur hoc approbatio.

r Omnes putēt. Bene non iudicēt quia & hac ipsum nō satis platū est velle meretricē fallere.

s Quid istuc. Aduersū dū est egre concedētis.

t Ne post cōferas culpā. In hoc negocio non auctor vult esse sed seruus

v Iubeo cogo ac īmo. Euidenter ostendit plus esse imperare q̄ iubere.

CHE. Vestē. Quid dū postea. PAR. p illo te ducā. CHE. audio. PAR. te illū esse dicā. CHE. itelligo. PAR. Tū illis fruare cōmodis / q̄bus tu illū dicebas mō / cibū vna capias adsis / tāgas / ludas / ppe dormias: q̄nquidem illaq; neq; te quisq̄ nouit neq; scit / qui sies: p̄terea forma & ætas ispa est / facile vt p eunucho q̄bes. CHE. dixti pulchre: nunc vidi melius cōsiliū dari. Age eamus ītro nūc ia orna me / abduc q̄ tū potes. PAR. q̄d agis: iocabar eq; dem. CHE. Garris. PAR. Perij. quid ego egi miser: q̄ trudis: peculeris ia tu me: tibi equidem dico. mane Che. eamus. PAR. pergin: CHE. Certū est. PAR. Vide: ne nimiū callidū hoc sit mō. CHE. nō est. pfecto: sine. Par at em istæc in me cudet faba ah flagitiū facinus. CHE. An id flagitiū est: si in domū meretriciā deducar: et illis cruciabus / quę nos / nr̄amq; adolescentiā hñt despicatam & quæ nos semp oibus cruciant mōis, nūc referā grām: atq; easdem itidē fallā / vt ab illis fallimur: an potius hæc patior: æquū est fieri vt a meludant dolis / quod q̄ rescisse rint culpet illud merito scim oms putēt. PAR. q̄d istuc: si certū est facere / facias. verę ne post cōferas culpā in me. CHE. non faciam. PAR. iubes ne: CHE. iubeo: īmo cogo / atq; īmpero. PAR. Nunq; tuam fugiam auctoritatem. Sequere me. CHE. Dij bene vortant.

In hac.6. scena Sermo sic pdit vt et post scenā inchoatus esse videat. Cōtinet autē assentationē pasitica & stulticiā gloriosi militis.

a Agere. Plus sonat in finitus modus finito iō cōgruę ponit modum pro modo.

b Ingentes. Vide q̄tū adiiciat parasit⁹ ille vel magnas dixit. Hic rñdet ingētes. Ille lęta est. hic triumphat.

c Id vero. Id ob id. vt amabo adiuua me. nūc idē parelcon pductiōis locus est q̄ abs te datū est. maioris est habere tā tū potuisse amorē militis. vt meretrix minus lętaretur ob lucrum.

d Triūphat. Nūc militaribus dictis tangit militem parasitus.

e Huc puiso. Tertia p̄sona venit in scenā sed separatim loquit & secū.

f Sed eccū militē Iniurioſe militē. honorifice ipso noie dicit. vt in subiectis. Audirevocē visu sum modo militis.

g Aduerti her. animū Approbat dictum etiā animo.

h Vel res. q̄ intempestiue miles ad regē trāsitum fecit. cum de meretrice agatur ob eo q̄ supra dixit magnas vero gratias.

i Qui habet salē. Sal neutraliter condimentū est. masculini sapientia. Mire adulator hoc attribuit militi quod minime habet vel verba vel salem.

TRASO GNATO PARMENO

inceptura pricula
a .i.agebat

m Agnas vero agere grās thaís mihi GNA: ín
.i.imensas maximas dicīę f.ob donū
b f.agebat

gētes. THA. aín tu? lęta est. GNA. nō tam
certe ꝓpter donū .i.q̄ cuius amator erat
c
.i.bono animo nō ficte aut tocularitet

ípo q̄dē dono /q̄ abs te datū esse. id vero serio triūphat.
ꝓcedo q̄ .i.ad ebriētē .i.cecē p cōrēptum
cunnilyc. cē f

PAR. huc puiso: vtubi tps siet/deducā. Sz eccū militem
.i.fato decretoq̄ concessum

TRA. cīstud mihi datū pfecto/vt grata sint q̄so facio oīa
peperit? bñ animaut
g seu obstruxit
cētā imperat? z vix meus
h

Gna. aduerti hercle aīm. Thra. vl' rex sp maximas mihi
quācūq̄ rē f.grās agebat .i.aliq̄ q̄ non sunt
nō sibi ea facundia

grās agebat. q̄ qd fecerā: aliis nō itidē. Gna. labore alieno
.i.putat seu ꝗrit .i.ꝗ .i.ex alienis

magnā partā gliam verbis sæpe in se transfert: qui habz
facetiam
sapiam
i
.i.spectu

salem quod in te. Thra. habes. GNA. rex te g̃ in oculis:
me habebat añ gestebat .i.ammirebar aūm belli
j spectū suū
m

Thra. s. Gna. gestire. Thra. vere credere oēm exercitium
archana .i.nō ęstimandū deinde .i.alicubi .i.medio hoim erat affectus
z secreta n vl. s. nō est mīę
o

cōsilia. Gna. mirū. Thra. tū sic vbi eū facietas hoīm /aut
molestę cure alit p q̄n cupiebat

negocij si q̄n odium ceperat/requiescere vbi volebat: q̄i
intelligo bene .i.cū fastidio aliquid
quando ejicere z expellere

nostin: Gna. Scio. quasi vbi illam expueret miseriā ex

k Habes. i. intelligis. Tenemus eni corpe & habemus aīo. Quod q̄ in aīo habemus intelligim⁹ igit habes pro intelligis. Sic dicit accipe hoc est habes. habes etiā ideſt dicis.

l Rex te ergo in ocul. Vide incōditā ꝓperationem laudari se cupientis adeo. vt non sinat verba impleri.

m Verū credere. Magis iridens si cōsideres militē motū esse qui crederet oēm exercitū et cōsilia sub obtentu militis ea stulticia scripsit breuiter comitē regnum accęptū q̄ iperatori. Nā qui nunc credit exercitū credit & consilia. Auxesis plus est consilia quam totus exercitus.

n Mirū. Melius est p ironiā pnūciamus quasi dicat quis nō crederet tali viro sed pōt etiā simpliciter p admirantis gestu accipi quasi mirū est quomodo sic vtaris eo familiariter.

o Vbi satietas hoium. Rex princeps duas respatit hoies et negocia. i. personas & res hoium Aut negocij eos q̄ gerūt & ea que gerunt. Et bene satietas ęperat. Non enim par erat reipub. principem odio laborare.

p Requiescere vbi. Bono verbo vsus est. Nam cessat desiderium hoc significat.

q Quasi. Ciręce expōlit stulti (dicitur) requiescit defessus. insaniā militis. qui ante vulcī intelligi q̄ sentit. quā ipse dicat & ꝓprie hoc morale est stolidi siue ruditer loquentis.

r Expueret. Expuere est cū fastidio aliq̄d reiicere & expellere. Nā expuere est extra pus mittere. i. foras. nā pus est ois humor corpi onerosus

s Cū me. Hoc superat quis. f. esset magister magnarū rerū. i. cōsiliarius voluptatibus quoq̄ regiis priceps. esset. et vide q̄ significatu dicat me. et cōuiuā: et solū & abducebat. nā nō vocabat: et si quasi non propter me sed vt sibi bene esset.

t Per pauco. Aut quo paucis vtīt. aut q̄ de paucis est. aut q̄ paucis placeret. hoc est bonis et sapientibus q̄ fere pauci sūt vel p paucoꝝ hoim rari inuentu q̄ sint eis similes & q̄d dici solet est singulorū hō & nouus q̄ haber q̄d paucis conuenit.

v Immo. Hoc auersus dicit ne miles audiat. Poterit tñ & aliter intelligi & maxime cū militē inuidere. Plus potest ad significandū insinuū tēpus q̄ finitū.

y Miſere. i. molestia. nā se non alios inuidus igne coquat.

z Verū vnus. Proprie vnus sanā vn⁹ ex multis dicit. & mire facta nulli⁹ pōdens. repetitio ad inerciā loq̄ntis exprimēdā nā postq̄ dixit inuidere oēs mihi repetit. inuidere misere cū & impense & miser eidem significent. & mox tū si ne vllo actu addidit.

a Elephantis. Ex hoc stulte cū ad dignitatē summit. et sic ꝓnūciat vt magna esse prefectura videatur hæc ipsa. & hoc a stolido militē sic proferē tanquā magnū hoiem velit esse q̄ sibi inuideret

b Pulchre. In modica laudatione. vertit etiā si quid facete dictum est. sufficeret eni pulchre quod est sapienter. quia & iugulares.

c Iugulares. Pulchre tangit militem iugulatas dicendo. nō occideras quasi non ad verba vsus sit.

d Mutus ilico. Tam hoc stulti est q̄ si diceret statim nihil

e Hoiem. Deest o. sed sic melius sonat. maioris eni stupor̄is est hoc modo ꝓnūciatū. vide q̄tū addiderit q̄ nō hoiem simpliciter sed pditū et miserū illū. nec malū sed sacrilegū dicit vnā partē illius dicti referas ad Thrasonem & alteram ad parasitum quasi vtrumq̄ vituperet.

f Tergerim. Luserim. fatigauerim. nā tangere cum multa tum etiam hoc significat.

g Nunc̄ sed nam. Callide parasitus intelligit ad hoc interrogatum vt audiret postulet.

h Plus miles. Hyperbole. aut supsutura vt equet. aut subiacet subfuturum equatur miles subiacet, vt tantum miles

.i.intelligis .i.inuitatū ab eo ad epulas
.i.nunc e

anio. THRA. tenes. tū me cōuiuā solū abducebat sibi.
gestiēns z q̄t vel q̄ eligere sciat vl' ipe sit eligendus
admirantis t

GNA. huí regē elegantē narras. THRA. imo sic est hō p
.i.q̄ paucis vtīt vl' paucis placere nec audiat miles .i.regē cēq. vnius cē cū filēs puto
paucoꝝ hoim. PAR. imo nullo arbitror: si tecū viuit
cōuiuonce bant secreto .i.cōrēcbā q̄ mui
f derēt z mordere

TRA: iusdere oīs mihi/mordere clanculū/ego flocci=
.i.cū miseria aie .i.valde vehementer
f molestia ingio z g
pēdere. illi iusdere misere. verū vnus tñ ipense elephātis
.i.de inuidia ꝓcerus .i.animis me afficiens recto dirī
quē rex indicis pfecerat: is vbi molest? magis ē: q̄so inq̄
nomē acōmo .i.iō causale mitre supra elephāros
darū militie terribilis
strato: eo ne es ferox/q̄a habes imperiū in beluas: GNa
festiue lepide fuit admirantis attonitū z mutū reddit .i.q̄ ē fuilus ꝓdit
b c deus ac ingulasses
pulchre me hercle dictū/et sapiēter. Pape: iugularas ho
s.mūdi fuit nec ꝗcq̄ addidit hoc ē ve posset ē
d starim vt iugularas
minē. q̄d ille: TRA. mutus illico. GNA. Quidni ēt.
.i.nouo .i.vīm auxiliū .i.in ēt seclo dereū nephariū
e infelicē
PAR. dij vīam fidē: hiem pditū/miserūq̄/& illū sacri
modus interrogādi modo q̄ndā adolescentu lum de modo
legū. THRA. Quid illud gnato: q̄ pacto rhodiū tetige
pupugerim ego g s.attulit mihi
rim in cōuiuio: nūq̄d tibi dixi: GNA. nunc̄ sed narra
h hoc tacite auersus simul
obsecro. plus milies iā audiui. TRA. Vna in conuiuio
i a casu
erat hic: quem dico: rhodius adolescentulus. forte habui
meretrīcē in s.scortū q̄s hēbā cepit dixi
scortū /cœpit ad id ludere/ & me irridere. Quid ais hō i
.i.terrone z .i.pulpamentū s.in alio q.d. pstas re alijs ꝓburendū.
mucerēde b
q̄ impudēs: lepus tute es. & pulpamentū q̄ris. GNA.
hoc interecto: gestū vultuq̄ primet alacris festiue splēdide polite
m vrbane mirāde
ha ha he. THRA. q̄d est: GNA. Facete /laute/ lepide/
dicī porrexi sa re inuentū q̄ re dolet antiquitarē q̄ festiua erat indicaui
n z facera illud
nihil sup̄. Tuū ne obsecro hoc dictū erat. vetus credidi.
s.illud dici aliq̄n audierā sz inter s̄ma z ꝓpria victa q̄
facetum hñt o

TRA. audieras. GNA. Sæpe & fert̄ ip̄rimis. Tra. meū
.i.ex inge s.mihi illud mauro vl' nouiter s.illi rhodio .i.q̄ ē fuilus ꝓdit
nio meo z melius rēis an id dem̄ rēm nō sauit
est. GNA. dolet dem̄ imprudenti adolescenti et libero.
q destruunt

PAR. At te dij perdant. Gna, quid ille q̄so, Thra. pdit?

dit quo magis tunc hoc audisse credatur.

n Tuū. Et dicta & ꝓuerbia et adagiōes q̄ re agāt facetis hoibꝰ ascribunt. et hoc laudis genꝰ est ad pōtores referre q̄d

o Meū. Nō sensū ī mō modo sed verbisq̄. (aliter ꝓbāt dixisse ipsis aggreste est quod nunc dicit meum est.

p Dolet dictū. Si dictū ptcipiū est intelligit vt interlinealiter si vero nomē sic intelligit dictū. i. dictionū meū & ridiculū mordax. s. lepus tute es dolet. i doloni est adolescēti ipudēti Sed vt Do. vult est Gnatonis pasiti q̄ addidit q̄ grauius sit dicū cōmiseratione aꝰ in quā dicūs cit vtpote in ipudēte adolescētē. Scit eni hoies stultos malos videri velle. et inde pasitū in eisdē versari cū ait sup̄. iugulares. hic dolet dic militi minime crederet tali se percuti posse conuicio.

q Ad te. Noueingit Parmeno ī cū ipo sed de ipo logit nō audiētē ironicos Parmeno hic male facit. Ad te dij pdāt igit.

r Risu oēs. Disciplina est comicis stultas sententias verbaq; viciosa ascribere ridiculis & impritisq; psonis. vide igit̄ potā pro loco & tēpore scire quid dicat.

s Purgē. Aeconomia ad litem futuram inter militem & thaidem.

t Si qñ. Prima syllaba potest. & media tū variat sententiam.

v Tu pamphilā. Hic magna œconomia est quas Terē preparat quē admodum iurgiū inter thaidē militēq; & gnatonē per suas partes serpit fabula. & bene cōtinuo vt intelligar mereꝫtrix nō tā pāphilā amari quā sibi vicē dari.

x Phedriā. Eleganter quia ille foris est. hęc intus. hęc est inverbis pœ te germana proprietas.

y Tu huius. Hic cōtra vicem significat.

z Quod eam. Quod .s. par pari. vel absolute quod queris.

a Si quidem menon. His versiculis personā militis & gnatonis continēs pro œconomia inducit quod verisimile sit facile militē ferre posse anteponi sibi phedriam qui se semper intellexerit non amari. Nam si hoc tollas aut excludendus est phedria, aut ex dolore militis in hac fabula sit exitus tragic⁹. & hoc miles vt sapiēs locutus est. ergo meminisse conuenit ridiculas psonas nō omino stultas. & ex cordes induci a poetis comicis. nā nullua delectatio est vbi oīno quod deducit̄ nihil sapit. Stultitia aūt est in his quatuor modis. aut nō venire mentē qñ oportet. aut si venerit nō tenere. aut bonū consiliū amittere. aut malū admittere. Vide ergo vt hoc quod cōmode miles videbatur nō tenuerit totumq; amiserit. hoc autē idcirco interposuit poeta vt oñderet quid veneni haberet assentatio p quam nō errātes decipiunt ac precipites eunt verūetiā sapientes interdū sanicq; euertuntur.

b Qñ id. Hæc sententia tollitur militi quod recte senserat. ne persuadeatur tū q; ametur ab amica.

c Alio conferas. Hic locū pro persona posuit ne diceret ad aliam.

d Atmi. Sic pronūciā dū est quasi militi monstri simile videaē sapiēs dictū. Aliti prius venisse in mentem quā sibi.

In hac scena. 7. inducit multiplex concursus dissimilitū personaū tum virtute & consilio poetæ discretarū. vt confusio nulla sit facta sermonis. simul etiam pro se cuiq; accōmodata mira representatur oratio.

a Audire vocem visa sum. Omnes sensus visa dicūt ab eo quod est certissimū oculorū. ergo visa sum sensi. Virg. Visæq; canes vllulare p vmbrā. Aduenisse dea

b Salue mi traso. Quasi cū noie militis apud illum Traso nō honestū sit. est quædā accusatio cuius nomē honestum est. sicut Orator Pgilosophus quædam cuius nomen offensum est vt miles lanarius.

c Meum suauiū. Tria sunt osculandi genera. oculū basiū & suauiū. Oscula officiorū. basia pudicorū affectuū. Sua ita libidinū vel amorū Meum suauium cum osculatur dixit.

d Quid agit. Et hoc blandimenti genus est post osculū sed duri est & aggrestis. infert eni.

e Quid nos amas. Ac quid aliquātulum ne significat. & ideo nō plus timum intulit.

f Defidicina. Vide nō puellam sed fidicinam quasi ab amore dictū. & eo amatore qui quasi immemor sit artis. quia delectatur & quia puella sit emula mereticis. nam mereticum est fidicinam esse.

g Quā venuste quod dedit principium. Bene reprehendit Parmeno. Nam in beneficiis debet obliuisci qui dedit. & meminisse qui accipit. Et est grauis ironia. q; venuste.

h Plurimū merito tuo. Facete meretrix amorē suum non ad auaniciam retulit sed ad officium. & cum de fidicina inquit te amem. tum precipue merito tuo. Alii sic respōdere inquit te amem. tum precipue merito tuo. Alii sic respōdere intelligūt vt ipsa defidicina gratias agat &c. sed melius est vt preter munus meritū dixerit. q; multi munus meritū suū intelligant. vt est illud Virgi. Quicq; sui memores alios fecere mirando. ideo est in mirando.

i Eamus ergo ad cænam. Decuit ergo parasitum de cæna eūa iportune admonere cū quadā emphasi velut magnę rei.

k Hem alterum. Bene alterum. quia duo sunt. si hoc reprehendatur miles alterum dictum si parasitus alterum hominem. vult enim Parmeno & parasito esse verfutior. qui & debet esse cum prioris conditionis sit recte reprehendit Parmeno duos. quorū vnus de beneficio Thaidem exprobrat

Alter pro beneficio cænam ostendit tanq; ad eam urrendū sit. nam hoc significat.

l Hem parmeno. Vide deprehensam meretricem velle blādimentis satisfacere parmenoni.

m Bene pol fecisti. Quid bene fecit parmeno. an quasi perturbata. hoc loquit etiā de nihilo blandiens. vt pote meretrix faceta. an q; illuserit conuicia.

n Hodie. Dulciter additur hodie quasi cum exceptione quo se significat non perpetuo obsecutura militi. & vt quæ promiserit biduum tantum ab futurū. phedriā

o Quid hunc nō vi. Si dixit ad militem legit presentem. si ad amicum sedit parmenonē. Mire igitur pronomen aduenit.

p Video & me tædet. Oportune Parmeno fatetur odiū militis vt retrudat ab eo amorem Thaidis.

q Vbiuis dona adsint tibi. Nil potuit exitiosius militi contingere q̄ vt rualis mitteret munera in plurali etiā & posteriori. & coram ipso.

r A phedria. Cū illa sub pronomine celauerit nomen militis ex arte Parmeno pronuncia uit a phedria.

s Quid stamus. His verbis miles insultus dolore se indicauit.

t Pace quod fiat tua dare huic quæ volumꝰ conuenire & colloqui. Sic locutus est quasi bellum in his verbis omnibus indixerit quia pax / datio / dedicio / conuentio / colloquium militiæ verba sunt. & inuidiose sic ait. quasi per eum

a Vdire vocē visa sum mō militis, atq; eccum

b salue mi thraso. THRA. o thais mea / meū suauiū quid

c agis: & qd nos amas de fidicina hac. PAR. q̄ venuste:

d qd dedit principiū aduenies: THA. Plurimū merito

e tuo. GNA. Eamus ergo ad cenā: qd stas: PAR. hē alte-

f rū: ex hoie hūc natū dicas. THRA. Vbiuis non moror.

g PAR. adibo / atq; assisabo q̄ nunc exeā, Iturā thais q̄

h píam es: THA. Hem pmeno bñ pol fecisti hodie itura

i PAR. Quo: THA. quid hūc nō vides: PAR. video. &

k me tædet vbiuis / dona adsunt tibi a phedria. THA. qd

l stamus: cur nō imus hinc. PAR. Quæso hercle vt liceat

m pace qd fiat tua dare huic / quæ volumus conuenire / &

n alloqui. THRA. Perpulchra credo dona / haud nostris

o símila. PARMENO. res indicabit. heus iubete istos fo

p ras exire quos iussi ocius procede tu huc / ex ethyopia ē

non accipere liceat dona Thaidē. & sic pnunciandū vt quasi dicat liceat per te miles. quod euā inter hostes in bello licet. & singulā cum inuidia pronuncianda sunt.

v Res. Sic eunuchi nomen possit contemni. et ideo videri vult potius q̄ sperni munera sua. i. Cheream.

x Iubete. Cum fiducia & alto vultu pronūciat & festinat ne occupet miles prius abire q̄: videat & est ordo oci⁹ exire.

y Procede. Bene nō accedeaut veni vt appareat dignitas in incessu & callide ab inferiori icipiet munere. hoc est a puella ad cherea venturus. simul vt a vero mācipio incipiēs ad falsum sine suspitione trāsire. Similiter vt Auxesim doni ferret i cherea et turpi pcedēte lenocinio cōparet secuto pulcro.

z Ex ethyopia. Vt longinquitate mōstret vt ex longinquitate dignitas muneris ponderet & quid erit iam criminis in colore quando ipse dicere gloriat vide sit. & ad hoc supra. Munus nostrum ornato verbis quod poteris.

a Hic sũt tres. Callide munus ad precium reuocauit vt ad auariciã conuerteret meretricẽ. ne officio donãtis grã lenireẽ et ideo nõ dixit tria dona sed tres minæ quasi tã vẽdẽdę sint.

h Vbi tu es dore. Tanq̃ quæreret vt nomẽ indicet q̃ audito magis dissimulet Chereã. Vbi tu es Vultu eo dicitur quo debuerat dicere. vt dicto emulorũ lęsus & consilio destitutus velut in eo. sed dũtaxat cõspectu Chereæ confidens.

c En eunuchum tibi. Mire postq̃ eunuchũ dixit. tibi intulit, quia solet vtunẽ his reginę. c.d. eunuchũ dixti te velle. eunuchũ tibi repperi.

d Quã liberali sa. Nõ narratiue laudat. sed per interrogationẽ quæ maior fiducia est.

e Tacẽt. Taciturnitas cõfessiõis genꝰ est præsertim cõtra aduersarii interrogationẽ. nõ tacere hoc vel quasi laudis argumẽtũ est. q̃ supra tacere vituparuit. ideo et ipse sic ait. quid ais gnato.

f Fac. Si totũ singulariter diceretur esse omeo coleuton littera palestra musica.

g Quæ lib. Quondã liberi pueri his artibꝰ eruditi diebãt. et ẽ eclipsis deest.

h Solertem. i. disertũ. vtũ hũc solertẽ vt Horacius. Pactę sermonis vtriusq; linguę. an assumendũ sit extrinsecus solertẽ deest his. Solers q̃si totus arte cõsistẽs. huic iners contrariũ. Et dicit a solen quod est totũ. & hoc lingua ostorum. in de tela dicuntur soliferrea. i. tota ex ferro.

i Ego illũ. Hoc vt militare est ita importunũ pũte Thaide. extra q̃ q̃ miles si saperet & nihil amatorie contẽplare debuit. sed & hoc accidit ad eius odiũ preterq̃ q̃ iã in suspitiõe est amicæ suæ. q̃ fidicinã magis diligat. & hoc mire q̃ nemo prior eunuchũ esse Chream quã miles credidit. adeo stultus etiã nomine suo appellauisse statim. Stulte miles. Primo quidẽ cõuicũ ipsi eunucho facit quo potest lędere amicã. deinde attentatu hoc dicto pulchritudinẽ munerũ. quid igit̃ pficit. satis autem ioculare est si cogites Chream esse qui hæc de se audiat & tacere cogatur.

k Vel sobrius. Honesta eclipsis ꝓpter multiplicẽ presentiã hoc tñ miles coactꝰ a Parmenone dicit. q̃ reprehẽsus est tacuisse.

l Sua causa. Nihil potuit dici inuidiosius. nõ enĩ dixt Phędriam: sed ceteros quasi futuri amatores fuissent nisi meuerent exemplum phędriæ.

m Neq; pugnas. Descriptio militis tantũ excepto noie.

n Neq; cicatrices. Insigne solicitatis. nã apud meretricem quid aliud q̃ cicatrices valẽt. nam cicatrices & si semp̃ gloriosę sint nõ tñ etiã apud meretrices quibus post precium fortuna placet. vt Salusti. quoq; fatetur. hec sunt virtutis insignia de honestamẽto tñ ẽ corporis maxime lętabat.

o Quod quidã facit. Quidã recte nã & figura & aptũ sententiæ est et contemptũ indicat hoc verbum.

p Vbi mole. Ad superiora retulit quod nunc dicit. s. a non sibi soli postulat viuere et sua causa excludi ceteros illatur? ẽ

q Vbi tẽpus tibi erit. Et mire occupat animũ meretricis. cum illã huius impulsu ducit fateri quicquid dure fecit excludẽdo phędriam. hic igitur qui scit precepta de beneficiis estimandis intelligit oratorie in vtrã q̃ partẽ dicta omnia.

r Sat habet si tũ recipulit ab animo meretricis & cõmendauit adolescentẽ & perfecit ne iniuria videatur apud tha idem q̃ sponte susceperat phędriam.

s Apparet hunc seruũ esse domini. Tristiores enim sunt serui pauperum. & ob hoc ipsum nequiores. & hoc melius erat quãuis illud aliter parasitus exponat.

t Pauperis misericordia. Bene additũ miseri. q̃a nõ cõtinuo pauper & miser est. q̃a qui pauca possidet pauper est. miser ũ paruo contentus sit.

v Nam hercle nemo posset. Scꝫum illud ratio approbat parasitus quod miles dixit.

x Qui haberet qui pararet. Aliã causam subtiliorem assignat parasitus. que ꝑsupponit hãc quam dixerat miles. qui haberet q pararet prius qui pronomen sequens qui aduerbium est.

x Quẽ. Nã hęc scientia phormione. seruũ hoiem causam orare leges non sinunt.

z Qui huic assentari. Induxeris proprie nam animus inducitur aduersum obiectas difficultates.

a E flãma. Hoc est alimentũ ibi petere vnde sine dãno aut malo nihil põt auferri E flãma. Non ex foco aut ex medio ignis. sed ex flaminis incẽdio. nã nõ intelligibile est vt e foco cibũ peteret. nã antiquũ verbũ est petere cibũ e flãma. et moraciter vtrũq; simul vt nesciat quẽ prius vituperauerit huius famẽ an illius immanitatẽ vel voraginem & simul videre nuncium redditur. vnde coniectum est idem de pauperta te & honestate.

b Iam ne imus. Odium Parmenonis & stomachum militis ista indicat festinatio & tota ista increpatio mora est.

c Postea. Legit̃ et post vt si pro postea & quomodo ꝓ postremo post

d Ego hinc abeo. Cõsequens erat vt offenderetur miles tã diligenter ritualis munus suscipite meretricis.

e Non con. Vide occonomia future litis in ea mirifice dixit nõ meretrice imperatorẽ cõgruę in milite quasi ipse sit sub quo est. & hic seruat parmeno quod sibi inde datũ est & istum æmulũ quo ad poteris &c. Et bene murat nomina. hinc ad honorẽ. hinc ad inuidiam. hanc non meretricẽ sed amicã dixit. hunc nõ militẽ. sed imperatorem.

f Domini similis es. Nõ habuit aliud miles stultus & redit ad illa quæ supra dixit: pauperis miserię domini loco. sinturię in quo seruꝰ vicem domini cõparat.

g Quid rides. Et eo vultu dicit̃ quasi sibi conscius sit miles actum face re dicti conuicii. nã non simul imperabo: postea continuo exeo. TGRA. Ego hinc abeo, tu istã operire. PAR. Non cõuenit vna ire cũ amica imperatorem in via. THRA. quid multa tibi dicam domini similis es? GNA. ha ha he. THRA. quid rides? GNA. istuc/quod dixti modo: & illud de rhodio dictum in mentem venit. sed thais exit. THRA. abi ꝓ cure/vt sint domi parata omnia. GNA. fiat. THA. Diligenter pythia fac vt cures: si Chremes huc forte aduenerit: vt ores primum vt maneat. Sin id nõ cõmodũ est/vt redeat, si id non poterit/ad me adducito. PYT. Ita faciam. THA. Quid aliud voluí dicere? hem/curate istã diligenter virginem/domi adsitis/facite. THRA. Eamus. THA. Vos me sequimini.

q Nesciat causam risus interrogauit quid riserit sed ideo vt denuo laudetur.

h Illud dictũ de Rhodio. Hoc est illud. eorũ ingenia admiror. & huic vt apparet sit amicicior. ideo facilius ab amico ꝑ a parasito separabatur.

i Vt sint domi. Nõ dixit quæ sed intelligitur.

k Eiat. Nõ facã dixit ne videatur eius seruus sed fiat tanq̃ libere ipse ibi precipiat vel me iubente alios seruos. & hec eclipsis ethica i qua plus vultu significatur q̃ verbis.

l Si Chremes huc forte. Oeconomia ad litẽ futuram & ad exitum fabulæ. & hoc non audit miles. nam sit audit & nimis irasceretur.

m Curate diligenter istam virginẽ. Hæc res est quæ facit virginem eludi in le. tulo collocari & obdormire. Ridiculum, cum cõtra eueniat tuum risit.

In hac. 8: scena. Hæc ꝑsona apud Menãdrum adolescẽtis rustici est & incõueniẽs

CHREMES: adolescens rusticus. PITHIAS, ancilla.

p Rofecto quando magis/magisq; cogito/ oratio est. sed concedit secum loquẽtibus multa transcendere quæ tacitu intelligunt.

a Nimirū. Potest & pro confirmatione accipi vt nihil desit vt sit mirū sine dubio. p certo vel solue nimirū & fac nō & mirū et statim consequēs erit pasinthe/ton tota sententia quasi diceret non est mirū & sub distinctiōe interposita mox intulit: dabit hęc Thais &c. quibus verbis intelligit se sentire paulatim labi i amorem meretricis cuius in uitū & adhuc retinentē

b Roget quis. Prius intulit cū interrogauit.

c Vt ibi manerem. Dixit non domirem.

d Rem seriam. Scilicet quæ non posse nūc agi cū operer. an rem seriā magis agendā tunc putabat cū rem diuinam fecisset.

e Dolo malo hec oīa. Dolus a lędendo dict⁹ hoc est a dolando. i. minuēdo nā & dolos grece lesio dicit. & dolores tela quędā bellica. et dolare fabri lingnarii inest idest a scia scindere. q⁹ autē addidit malo. aut arychaisinus est quia sic in duodecim tabulis a veteribus scriptum est, aut Epytheton doli est ppetuū aut diastole est. qa est & bonus quo a mendacibus falli egros nō tamen decipi. Lucretius poeta testatur.

f Mihi dare. Nō potest magis significari profusa petulantia.

g Sermonē. Sermonē querimus qñ non solū quod dicimus querim⁹ verūetiā quomodo alter nobis rñdeat & obloquat puta cū deficiemus sermocinādi causis. quotta sit hora: an satis recte quis valuerit p cunctamur.

h Huc. Tanq̄ impruden̄ter cōtēderit ad hāc inquisitionem.

i Quāpridē. Hoc propter graē puellæ inquisitum est.

k Quālonge a mari. Hoc ideo meretrix iqui

cerne vt sine dubio
a eo pacto vel adeo
nimirum dabit hęc thais mihi magnum malum: ita me
thaide intelligo .i. gerebam cōmouet qū
.ex eo rge
ab ea astute video labefactarier. Iam tum cum primum
pcepit appellari .ad domū suā f. est cōmeatū
b
iussit me ad se accersier domum: roget quis quid tibi cū
.i. nouerā illā postq̄ occasionem .i. domi sue
criam c apud fr
illa? ne norā quidem. Vbi veni: causam vt ibi manerem
dicat .i. fe fecisse sacrificiū seu sacrū .i. magni ponderis
d nō ioculanā loq
repperit: ait rem diuinā fecisse se: & rem seriā velle age/
.i. ex eo rge .i. opinio ꝓtectura. i. mala calliditate
c
re mecū. Iam tum erat suspitio dolo malo hæc fieri oīa
.i. ad epulas. fu. mēdas mecū sedebat f. ipam q̄rebat
.i. pēnes me f
g
ipa accumbere mecū / mihi sese dare / sermonem quærere
qū .i. cessat .i. in hec ꝛba .q̄tū rgis esset ad meū incōmodum
h erupit i
re, vbi friget huc eu asit / quāpridem pater mihi / & ma/
rūdeo .i. olim cuī fundū suū habeam
ter mortui essent: dico iamdiu. Rus suū & quid habeā
.i. pcul f. habeas rhaidi f. rhais
k puto rus i
& q̄ longe a mari credo ei placere: hoc sperat se a me a/
exterquere tandem sperat q̄e sequuntur perdita fuisset
.q̄ rge
uellere: postremo hæc. qua in die parua perisset soror &
.i. simul erat .i. pessedit qū gdita fuit f. nescio
quis cū ea vna / quid habuisset / cū perijt: & gs eā posset
f. ne geuncere
noscere. Hec cur queritet: nisi illa forte quæ olim perijt:
f. q̄ est apud thaidem .i. mulierem sed
ꝓponit nūc oīdere
paruula soror / hanc se intendit esse: vt est audacia: verū
soror .i. haber sedecim annos .i. maioris eratis
x soror
ea: si viuit. annos nata est sedecim: non maior: thais q̄
paulo maior postea .i. ad me oriundū
o p ꝓ vero minore dicit f. ad eam
ego sū / maiuscula est. Misit porro orare / vt venire serio.
.i. nō me molestū afficit
q nō
aut dicat quid velit / aut molesta ne siet. nō hercle veni
.i. certa vice vocātis ꝛ hoc rectes nūq̄d aliqs
er pulsat tanuā f. qui ostiū pulsat
s
am tertio, heus / heus / Pl. Ecquis hic ē? CHRE. ego sum
.i. puum caput facium facetissimū
blandimenti gratia iucundissimū
t
chremes. Pyr. O capitulū lepidissmū. CHRE. dico ego
ꝓtrōnes ꝛ frondes impune vel singulariter
ꝛ circumuentrōnes thais
mihi insidias fieri. Py. Thais maximo te orabat opere:
sed nego cundum q̄ rogo te p amorem
v f. q̄ō pero
q r
vt cras redires. CHRE. rus eo. Py. fac amabo. CRE. nō

siuit vt sciret vtrū rapina prædonibus fuisset quippe ad mediterraneum locum qui accessus potuit esse piratis sed tū nō abhorret a suspitione meretricis. quod & fore velet, cui⁹ precii sum dum habeat Chremes. hoc est q̄ amenum q̄ maritimum.

l Hoc sperat se a me auellere. Bono vsus verbo auellere / tanq̄ pertinaciter retinente.

m Hęc cur queritet. Et in gestu ac vultu id q̄d restat ostenditur. nam deest nescio.

n Hanc se inten. Proprie intendere est crimē in aduersariū iacere.

o Maiuscula est. Diminutiue dixit vt oñderet vtraq; esse primeuā.

p Misit porro orare vt venirem serio. Vtrū vt venirē serio an orare serio sub dubio. hoc explicat Donatus. Tū ex dubiliius est quācumq; determinatiōnē supervicimus determinabile cadere quare potiꝰ ad venirē q̄ ad orare dicit serio

q Aut dicat quid vult. Vult .i. velit. In Eccyra. Ah vide q̄ imento egritudo hęc oriē mihi abste sustrata aut molesta sit. aut hoc moraliter, an cui hoc imperat aut cū quo hoc agit.

r Heus. Hęc separatim pronunciāda sunt. nā apparet inter hec verba pulsatā ianuā pronarci.

s Ego sum Chremes. Vide quantum distet ac varia sit huius rusticitas. Ego sū Chremes. a facta meretricis disciplina. o capitulū lepidissimū nam rusticū esse statim magis apparebit vbi dixerit, rus eo.

t Dico ego mihi insidias fieri. Blandimentū rusticus insidias putat.

v Rus eo. Pro potiori negocio rus posuit & maiori negocio est q̄ si diceret non huc venio.

x Nō possum inquā. Plus valet q̄ nolo.

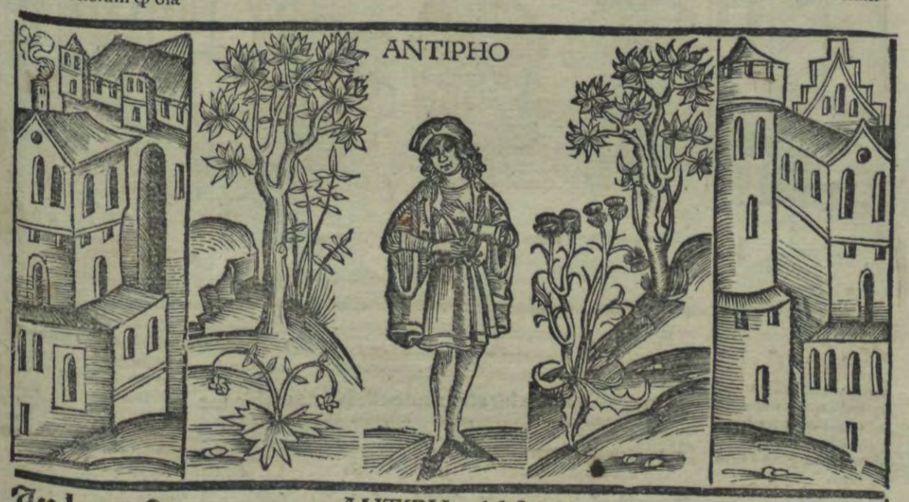
Y Dum redeat ipsa. Vel domina vel ipsa de qua agitur.

z Cur mi. Quasi dicat Cur meus sic indignat⁹ est adolescens. nam ab eo quod est meus vocatiuus mi facit.

a Malā. Hoc aduerbialiter dixit quēadmodū dicimus domū abis. et apparet illū manu tactū esse qui sic trahitur quia idxit pythias.

b Amabo illuc. Vide nō esse ociosum q̄ oīa
f. redire quousq̄
possum inquam. PIT. at tu apud nos hic mane / dū re/
rhais vel oīa f. factā q̄s .i. nihil minus facis
q̄ manea
deat ipa. CRE. nihil minus. PI. cur mi chremes. CRE.
.f. fortunam discede f. redire .i. ostiarium
a .i. me b
Malam in rem hinc abi. PI. si istuc ita certū est tibi ama
in domū militis rhais vado illuc .i. seruā
ut q̄ breuē viā re transferas
bo / illuc transeas / vbi illa est. CHRE. eo. PIT. abi dori/
.i. ad domum militis
as. cito hunc deduc ad militem.

pretenta sunt potius q̄s res importuna fuerit vt cum ad militis domū Chremes deducerē. Ne q̄s enim hoc conueniebat psonę bachidis. qm̄ aut insacetū et pretervsū aut importunum. Ideo hoc ipsum doriæ prætexit. vt illuc trāseas vbi ea est vt breuem viā demonstraret non eas sed transeas dixit. Amabo: Interiectio est bladientis sic verbum sonat.

In hac. 9.

Scena heri aliquot adolescentuli. In hoc ploquio insinuatio personæ eius est cui narratur⁹ est Chęrea. quæ a se retro post scenam facta sunt. fit autē hoc populi causa vt spectator auribus acciat quod subiicere oculis poeta non potuit.

a Coimus. Consensimus pepigimus nesit solocismus Antipho hic persona bene est inuenta cui narret chærea ne vnus diu loquatur.

b Vt de symbolis esse mus. Plautus in Menechmus. Minime esse⁹ minore: non cum sui dispendio sed melius esse⁹

ANTIPHo adolescens.

ꝑsensimus pepigimus
a .i. venimus
h Eri aliquot adolescentuli coimus in pyreo:
q̄ de porrōnibus latis ab vno d̄q̄ nostrum
b .i. mederemur
in hūc diē vt de symbolis essemus. cheream ei
ꝓpe fuimus f. p symbolis f. statutus est vbi cena parata erat
c / sm ꝓpriū determinatum
rei præfecimus. dati anuli / locus / tempus constitutū est
.i. lapsum est f. meo ꝓstitutū ē cenā hīe
nullus est paratus
Præteriit tempus. q̄ in loco dictum est / parati nihil est.
chęrea nō aget vsq̄ .i. sed possim ꝓcurare ꝓsecta ꝛ cogitata
homo ipe nusq̄ est. nec q̄ scio quid dicā / aut quid conie
.i. hanc curā hāc putinā .i. molestiam
d adolescentuli
ctem. nūc mihi hoc negocij cæteri dedere. vt illū querā.
videbo
e
ibo ad eum visam / si domi est. Sed quisnam hic a thaide
.i. a domo thaidis i. chęrea q̄ ephebus exit a domo meretricis.
f cheree g
exit? is est. an non est? ipsus est. Quid hoc hominis est?
cuiusmodi q̄ erat veste eunuchi indutus q̄ amicus egredit
Quid hic ornatus est? Quid illud mali est. nequeo sa/

mus producta e littera
c Dati anuli. Nihil interim de scorto apparet ephebo esse.

d Ceteri dedere. Ceteri exceptis me atq̄ ipso.

e Quisnam hic a Thaide exit. Causa scisscitandi est admiratio de habitu commutato & vix sibi agnitus est Cherea.

f Is est an nō est ipsus est. Vide an potuerit meretricem ignotam hoc habitu atq̄ ornatu fallere qui ab antiphone vix agnoscitur.

g Quid hoc hominis est. Vide an longā narrationem possit audire qui nōdum amico narrat. & iā affectus pēdet

h Libet pus quid sit scissitari. Scissitari est occulta magis & secretio

.i.cōtecturā satis ꝓcipere — slonge a me

tis mirari necꝫ conijcere nisi quicquid est: procul hinc

velim — .i.indicere rancꝫ nouum

ra rimari ac velle cognoscere vt suspensi eri pilū scissitatum oraculā phębi.

h Libet prius quid sit scissitari.

In hac. io

scena verba gestū vultū qꝫ indicant exeuntis. cui obuio persona obiicit sub cuius occasione spectatoribus gesta narrabuntur.

a Nunquis hic est is nemo est. Nunquis me sequitur. Duo metuit ne quis obuius comprehēsor occurrat. & ne quis sui persecutor existat.

b Nemo homo est. Quamuis per nemo intelligatur tamē addidit homo vt veteres solent nemo iunctum homini idem est qꝫ nullus

c Iam erumpere. Erūpere quasi actiuū verbū posuit pro neutrali vt sit licet mihi erūpere quasi exire. vtrum erumpere ꝫ emittere posuistis. Nā erumpere pro exclamare. vt erumpere vocē dicit qui exclamat. Nā proh Iupiter dicturus est.

d Nōc est tempus profecto. Cur hoc dixerit statim subiūgit causam quā sequitur.

e Cum perpeti me possum. Vbi animaduertendum est qꝫ si cum coniunctę legeris quando significat. Si separate vero dum significat. Nunc est profecto. Figurate ac coniunctę lege sine distinctione.

f Contaminet viam. Mire vitæ crimen ostendit velut ipsa sit campus /possessioqꝫ fortunę instabilis variorum.

g Sed neminem ne. Apparatus ad intentionem future narrationis dicit. Cupit enī id gaudens quod tristibus molestum est. Nā contra Menedemū gratuatur narrare quę dolet curiosus dicitur quotiens plus diligentes ꝙ oporteat impendimus rebus vel nostris vel alienis.

h Obtundat. insister ac repetat. obtundat molestus & tediosus sit.

i Quid gestiā. Gestire est motu corporis monstrare quid sentias. Constat aūt a pecudibus ad homines esse transitū. est enim magis brutorum animalium.

k Vnde emergā. ꝓprie dixit emergā ex lustris atqꝫ inhonestis locis vt pote meretricis domo. Cicero. An ne tū quidē emersisti lutulēte questo ex nature tue sordibus.

l Vestitum hunc nactus. Bene nactus dixit vt qui non summeret nisi suasisset hec occasio.

m Adibo atqꝫ ab eo gratiam hanc &c. Gratiam mire est dare beneficium ac per hoc alicuius rei gratiam. i amicitiā. Sed hec est allocutio gr̄am ab eo inibo pro eius gratiā mereor. Nā adeo amat Thaidē. ab eo ꝓcul ponere vt in Andria primū aduertēda ab eo iniuria est. Inire aūt gr̄am est mereri gratiā, Plautus. Inire tū solidam & grandem grauā.

n Video velle. Hoc est offero me illi & interrogabo eum vt possit suū gaudiū erūpere quod habitus est brutici loco

CHEREA — ANTIPHO

.i.mundā — de nemine viso dicit — .i.q̄ ꝓsequar me

n Vnquis hic est nemo est. Nunquis hic me

.i nullus — .i.nunc — .i.exprimere — .i.a me — .i.q̄cepi

seqtur: nemo homo est. Iam ne erūpe hoc mihi licet gau

trasecti — exclamatio est — ꝓcul dubio — q̄nꝫ in — .i semper

dium: Proh iupiter. nūc est tps profecto interfici /cū p

vt non — .i.ab̄ cepi — inquinet — .i.abū crimine — patimone

peti me possum: ne hoc gaudiū contaminet vitā egritu

.i.minutissima q̄q̄ exterrentem — .i.interea venire — .i.ad me

dine aliq̄. Sed neminē curiosū interuenire nūc mihi vi

aures — q̄t enecet me

deo: q me sequat: quicꝫ iā rogitādo obtūdat: enecet: qd

motu corporis ondam — .i.in quē locū — .i.ꝓcā erumpā

.i.gr̄ens — .i.ter, ꝓcqr — .i.gr̄ens

gestiā: aut quid lętus sim q̄ pergā: vñ emergā vbi sien ve

inuenirem — .i.q̄d mihi velim postulem — vrg — .i.sim men

.i.gr̄ens — .i.mentis compos — recaptus

stitū būc nactus: qd mihi q̄ram: sanus sim/ an ne īsaniā

.i.cum — .i.abo illi hoc būticū — .i.gr̄am

AN. adibo. atqꝫ ab eo gr̄am hāc: quā video velle: inibo

o Cherea q̄d est qꝫ sic gestis. Facete repetit verba eius interrogationis vt sciat. ī pride est pñtē.

.i.gestu corpis oñdis — tale indumentū

o p

cherea quid est qd sic gestis. aut q̄d sibi hic vestitus q̄rit

ꝓper — est ergo alius q̄ gestus — bone mentis

q

q̄d est qd lętus sis: q̄d tibi vis: satin sanus es: q̄d me aspe

cur — .i.o hō q̄ est causa tibi vt q̄ sit rancius ingnius est

r festus dies

ctas: q̄d taces: CHE. O festus dies hois. amice salue. ne

.i.nullus ex oibus — omnibus

s

mo ē cīm/quē ego nūc magis cuperē videre q̄ te. AN.

recura — .i.rogo — .i.q̄d hic gestis — sed — .i.ꝓ sacra rogo

narra istuc q̄so/q̄d sit. CHE. imo ego te obsecro her

t

aufugiens — .i.cognoscis ne — .i.me terrificē

dicta mea v — phędra — x

cle/vt audias. Nosti bāc/quā frater amat: AN. Noui nē

.i.me terrificem amat — eo mō — .i.recordabare — mœnia renebā

pe opinor thaidē. CHE. istā ipam. AN. sic cōmemine

aliq̄ — .i.gr̄e

y

ram. CHE. hodie q̄dā ei est dono data virgo. q̄d eius ti

.i.narrem — commendem — .i.nouens

bi nūc facię prędicē aut laudē. antipho cū meipm noris

.i.gr̄ū — ꝓbare — factę — virginē — allectus ꝫ mo aspectu

z apertus a — b

q̄ elegās spectator forma: si em: in hac cōmotus sum.

.i.ita ne — .i.ꝓfectissimā formā — si eam

cherea c — d

AN. Ain tu: CHE. Primā dices/scio: si videris. Quid

.i.post cōmodum — .i.casu q̄dam vt fit solet ad verbum nūtius.

x

multa verba: amare cepi. forte fortuna domi erat q̄dam

eunuchum — .i.amerat — ꝓper thaidem

eunuchus. quē mercatus frater fuerat thaidi. neqꝫ is de

hunc — thaidem — leuiter ꝫ leniter mouit me — hunc

z — aliq̄d rechne

ductus erat etiā tū ad eam. Submōuit me parmeno ibi

.i.celeriter ipo mutto rapuit

seruus/ quod ego arripui. AN. Quid id est. CHE. Ta

.i.noli intentus ꝙ fmone — .i.submouit inq̄ — .i.illius loco

eunucho — g

citus sis citius audies. vt vestē cū illo mutā/ & ꝓ illo iu

ꝓpiā — suo ꝓmonet ad thaidē — loco eunuchi

.i.deduci

beā me illuc deducier. AN. Pro eunucho. CHE. sic est.

ea deductione — vsitatus — .i.nichil

h

AN. q̄d ex ea re tandē capes cōmodi: CHE. rogas vide

delectarer eo — .i.eius blandos fmones — .i.nunqd

aspectum — versarer sit — .i.cū qua — i — fuit

rem/audirē/eē mvna /q̄ cū cupiebā antipho. nū pua cā/

.i.gr̄e cupiebā deducier — .i.thaidi — primo — .i.ū

aut pua; rō est: traditus sum mulieri. illa illico vbi me ac

quasi — .i.sed — penes se — tradit fidei mee puellā

l2

cepit. lęta vero ad se adducit domū / cōmendat virginē.

.i.cōmendare vrg — .i.cōmendat inq̄ sine periculo sibi ꝓmēdat

l

m

AN: cui; tibi nec: CHE. mihi. AN. satis tuto tū. CHE.

n — aliqs — puellā ingredientē — .i.discedā ab ea — thais

.i.iubet — o

edicit ne vir q̄squā ad eā adeat. & mihi ne abscedā impat.

solus cū sola — ꝓcuerem — .i.q̄dem signo oīdo me velle

p — aspicien q

In interiori ꝓte vt manē solus cū sola, ānuo ꝓterrā intuēs

Non ante dicit quid aggressus fuerit nisi amonitis mētione prelata quo cogente nihil est infectū cupientibus.

e Submonuit me parmeno. i. leuiter monuit. Et recte quia arripui dicaturus est. & totum optime. nam vt nō erat boni adolescentis hanc technā reppertę sic ab illo reperta iuriplane veri amatoris arripere.

f Tacitus sis citius audies. In oratione solemꝑ corripere extra ordinē perconclantem. & bene se lentatem promisit qua facile teneatur auditor Et mire tanquā sola interrogatio in oresit.

g Et pro illo iubeam me illuc deducier. Ille dixit tanquā inter honesta sit quod vile sit. et turpe factum plerumqꝫ perseuerante impudentia reuatur.

h Quid ex ea re tandē caperes commodi. Tā sit a reprehensic ne facti ad causam ipsius facti. Nū parua causa aut parua ratio est. Sic illata interrogatio est. quasi ad hanc annuere. & vultu consentire. Antipho sit coactus.

k Lęta vero ad se adducit domum. Omnia mire qꝫ lęta / qꝫ deducit qꝫ commendat. spectat singularem & miram virtutem poetæ. hic enī commendandus est locus erroris initium continens apud Thaidem conuitium.

l Tibi ne. Non interrogat sed miratur.

m Satis tuto tamen. Vtrum hoc & si meretrix. tamē satis tuto agit an & si Cherea satis tutus. tum quia nullus accedat alius te ꝑsente cui illius sis satis futuꝝ sol licitus.

n Edicit, Edicimus, iubemus vel iure dicimus. Edicta enim imperatoris sunt.

o Et mihi ne abscedā imperat. Certe nullꝰ vir accedit.

p Manēam imperat. Ac per hoc miser sum. Ironia.

q Ego inquit. Ad impudentiã mulieris exprimẽdã q hoc die erãt seruã de custode eunuch.

r Abducit se. Memoriter. nam dixit vos me sequimini.

s Paucæ quæ circum. Relictæ nonnullæ vt laudari possit ea virgo quę sub vicii huius occasione nuptura est. hoc enim totũ sic inducit poeta vt non abhorreat a legitimis nuptiis in ea prælegitim quæ vox futura est.

t Nouiciæ puellæ. Ecclesiis nouiciæ & puellæ.

v Continuo. Hęc pluraliter, p hę vt in formione hęc ille erant itones Adornãt aũt ex medio significatu pro apparãt

x Dũ apparatur. Impersonaliter dixit.

y Virgo in. Est separatior locus in interioribus tectis. Vel q intra eũ loca multa & cubicula clausa sint adherẽtia triclinio.

z Suspectans quãdã. Bene, accedit repente pictură ad ornamẽta aggrediendę virginis. ideo quia nõ ad hoc venerat chęrea vt cõtinuo vitiaret puellã. sed vt videret audiret / essetq; vna, cũ nihil amplius cogitaret ausus / incitatusq; dum picturam cerneret.

a Iouẽ quo pacto. Mirę inuentio. quia hęc pictura domui tribuit meretricis aduersus oium pudicitiã amorẽ cõtra primordiã contra dignitatẽ / cõtra pudicitiã est.

b Mulsisse aiunt. Bene aiũt. quia fabula est gratã turpis iouis q; aperta meretrici. quæ aptior pictura domui meretricis q; hec ad amatorẽ illecebras. q; hec quæ exemplũ cõtinet amatoris puellæ & amoris ad iouẽ pertinẽtis. et amoris nõ gratuiti ne parua prępositi. sed auro ingremiũ fluente venalis. tũc; ingeniũ Dane sel iupiter vt splendidus imber illabit. Nonne videtur in meretrice ducẽte ado lescẽtulos illã corporis partẽ auctore Ioue velut inauratã fuisse imbrẽ aureum nõ rorẽ vel pluuiã sed imbrem addidit ad auaritiã meretricis.

c Iam olim ille ludũ. Bene ludũ. nõ scelus sed ludũ dixit.

d Deũ se in homines. Phisice nũc Therentius demonstrauit q; cladem moribus hoim & ciuitatibus afferant figmẽta poete cũ exempla stellarum afferant. Vtrũ aũt iupiter humana forma aurũ infundens pictus erat in tabulis an p Ioue aurum an in hominẽ. idest in hois audatia atq; flagitia.

e Et per alienas teg. Hic apparet iouẽ separatim fuisse auri picturã. Et satis comico charactere locutus est & presso stilo.

f Venisse dã. Hec oia vt difficillima factum sed humilia & noue digna proferunt vt merito sequatur. Varro. Impluuiũ est id quod relictum in medio tecti vt lucem caperet deorsum quo impluebat dictum sic impluuiũ a pluuia.

g Templa cęli. Sentẽtia tragica sed de industria non erotę.

h Ego homũcio hoc. Oratorie vt iouem extollit ita dixit vt pluuia. Ille est deus & magnus & ego non homo sed homuncio.

i Dum hec. Hic ostendit non sibi primũ. hec nunc in mentẽ venisse. sed tunc etiam cogitata fore cum esset in domo meretricis.

k Accersitur. Seruauit ordinẽ nuptiarũ et proprio verbo quasi sponsa dixit accersitur.

l Lauit redijt. Quia se paratum his vtimur deinde.

m In lectum. An aliquid deest ita legitimis nuptiis nam & ipm verbum, collocarũt ppriũ est. & ascribit p nubis.

n Sto expectans Energia, non eni dixit stabã. & mite oĩe tempus exactus est salua veritate in qua Virgi. negligens inuenit cũ post occisum Mesentiũ non facta nocti mentione statim intulit Occeanum interea surgens aurora reliquit

o Cape. Pręclare non sensum. sed verba ipsa induxit per que puellaris error exprimitur.

p Ventulũ. Demõstratiuũ & gestu explicandũ. vide q; particulatim ũ qua diligentia tubet equasi nouicio et ipito.

q Dum la. Vide vsum verbi tam cito narratum dũ lauamur & vbi nos lauerimus.

r Accipio tristis. Bene tristis tanq; aliud magis vellet. hoc est lauare aut ludere. Metuit eni ne quod cupit q; daret gaudio

s Tũ istuc. Licet iocanti & amico conuiuũ iucũ de facete.

t Qui status. Statura corpori ascribit. Status ad habitũ refertur. ergo status est sęnici. Statura longitudo corporis.

v Flabellũ tenere. Quia hoc ministrũ delicatorũ seruorũ.

x Oẽs proruunt se. Verba neutrali quasi actiuo vsus est.

y Vbi absunt. Vbi & temporis & loci põt esse.

z Interea. Vtpura cõpressam somno & oblectatã flagello. atq; ab eunucho nihil metuẽtẽ.

a Ego li. Limis noũ tius singularis est trãsuersus. sive ablatiuus pluralis a limus lima. deest oculis. nã limis est transuersus Vnde limen dicit q; quod ingredientibus exeuntibusq; transuersum est Cũ igit dissimulant hoies sevidere quod vidẽt. & nõ recta facie sed transuersam intuentur. limes dicuntur aspicere.

b Sic per. Sic & est ne cessatio additũ. nã & limis & per flabellũ sine demõstratione parum intelligitur.

c Pessulum. Scilicet vt amoueret arceretq; auxilium virginis.

d Quid tũ. Quid enĩ preter vinũ superest. vbi amator est adolescens: et virgo dormiens & incluso gutture explicata narratio est quã audientis curiositas fuit. & cuius in extrema parte maior narratio.

e Fateor. Fateor me esse fatuũ qui hoc quesierim subauditur.

f An ego, Vide quanpunt: ita vt fit: dñi vbi absunt: interea somnus virginem opprimit. Ego limis aspecto sic per flabellũ & danculũ simul alia circumspecto: satin explorata sint. Video esse pessulũ ostio obdo. AN. quid tum? CHE. quid tũ fatue AN. Fateor. CHE. An ego occasionẽ mihi ostentatã tam / tam breuem / tam optatã / tam insperatã amittere? tum pol ego is essem vere q assimulabar. AN. Sane here cle / vt dicis Sed interim de symbolis quid actũ est? CHE paratũ est. AN. Erugi es. vbi? domi? CHE. imo apud libertũ discũ. AN. plonge est. CHE. sed tãto ocius ppere mus AN. muta vestẽ. CHE. vbi mutẽ? perij. nam domo exulo. nũc metuo frem / ne intus sit. porro aũt / pater nerure redierit iã. AN. eamus ad me. ibi pximũ ẽ. vbi mutes. CHE. recte dicis. eamus / & de istac sil' q pacto poro possim potiri consiliũ volo capere vna tecũ. AN. fiat.

y .i. nõ sunt pñtes. z .i. ũ pstrepunt. a .i. cui ventulũ facebam. b .i. venillaq; orisũ. c .i. oppono. d .i. vt ne fatis. e .i. me esse fatuũ. f .i. opportunitatem. g .i. vt fuerit femine. h .i. de pecunia vel annulo collatio ad prandium parandum. i .i. vulto / necessarius. k .i. vbi mutem. l Nã domo. Deest ppe vel veluti. Exulo duobus modis dicit. & de loco in quo delectus est

m Metuo fra. Causas ostendit cum domo penitus veluti exulat.

n Pater ne rure. Preparatur iam interuẽtus sanis. & est zeugma ad superiora. Nam & hic metuo est subaudiendũ

o Recte dicis eamus. Ipa verba quodammodo festinationẽ sonant.

In hac.io.

scena. Ea psona questa est que terribilem credat militē. vt eo magis in experiēdo vanus ac ridiculus esse possit. Et in hoc loco quid post scenam gestū sit. hoc est in cōfutio militis ācilla demōstrat. vt iam quæ in proscenio geruntur ex his possumus cognoscere.

a Neq; negare aude. Vt amice poscenti.

c Instare vt hominē. Vide impudentiam meretricis. primū petit vt iubeat eum admitti postea vt inuitet quod est maius.

f Id faciebat retinendi. Admonet spectatorem ne existimet alteri riuali iniuriā fieri phedriæ & simul est hic relictus locus virginis agnoscēde.

g Inuitat tristis māsit. Adolescens. s. & manſit. p remoratus est. i. recubuit. nec recessit mansit significat. Simile est māsit passus est. Sic cremes remoratus cōuiuia necessitate discessit accipiendus est.

h Tristis. Ideſt inuitus nō libenter vt contra. Vt vobis loc tus ego hunc candētem in littore thaurum & accipio tristis eodem modo.

QVARTVS ACTVS

DORVS ancilla.

s.qō dicturā sū vez. s.militē aliātrin

i Ta me dij bene ament. q̄tū ego illū vidi /nō
dolore affica miles turbatorem
a.i. aliqua mouear

nihil timeo misera: ne quā ille hodie insanus turbā faci
violentiam b s.ad domū militis

at: aut vim thaidi. Nā postq̄ iste aduenit chremes a
chremetē a.introduci. i reci
c pi in domū

dolescens/ si ater virgis militē rogat vt eū admitti iubeat.
miles s.accipit renuen q̄ chremes introducerēt deinde vt postea
b c

ille cōtinuo irasci neq; negare audere. thais porro insta
instabat chremetē a.aliquat ad discūbendū chremetis
f a.peabat

re: vt hoiem inuitet. id faciebat retinēdi illius cā. q̄a illaq̄
chremetis s.quā pabat a.tempestiuū ex
significare opportunum

cupiebat de sorore eius indicare / ad eā rem tps nō erat.
inuitus nō libēs s.thais a.colloquiū flarim
g h remoratus est i

inuitat tristis/ māsit ibi. illa cū illo sermonē illico occipit
sed adhibitū cuiusdē rei studiosū
k ritualem

miles vero sibi putare adductū ante oculos emulum. vo
in oppestū aliquid miles agine quā dono dede
thaidi a.molestē l rat

luit facere cōtra huic agre. heus: inqt: puer pamphilam
facvenire m fidibus z canendo thais n o.accēs. accersat q̄ phibeo

accerse vt delectet hic nos: illa exclamat Minime gentiū
p q s.ventū est mam

in cōuiuiū illā. miles tendere. inde ad iurgium. Interea
gmouet a se tendat a.aspectum

r
aurū sibi clam mulier demit. dat mihi / vt auferam. hoc
a.signū z pectura se abducere a.clam se subtrahet
a.cum b.ex domo militis

est signi: vbi primū poterit. se illinc subducet scio.

i Sermonem accipit. Sermonē collogū dicit

k Miles vero sibi putare adductum. Et plus adductū q̄ admissum & simul quia videbat furibundū Chremē totum crimen reuocat ad Thaidem. Et hec est causa cur a milite in eius domo nulla rixam patitur chremes.

l Heus inqt puer. Hic ostenditur quod supra apparatū est. Accersepā philam nō. puoca. quia non actum militi.

m Vt delectet hic nos Quasi dicat q̄ hec non facit Sed delectare fidicinem est. quia supra de illa dixerat. Et fidibus scire & bñ hic. quia insuauiter nunc tractemur.

n Illa exclamat. Nō respōdit sed exclamat.

o Minime gentiū. Hoc magis mirum minime gentium q̄ nusq̄ gētū

p Miles tendere proprie dixit tendere quod significat pernacē contentionē vt vasta certamine tendunt.

q Interea aurum clam sibi mulier demit. Ne aurum pro virgine quod retinebat amitteret. Vel aurū demit vt esset ad fugā expeditior. vel ad rixam. Et oportune mulierem dixit non thaidē vt ostenderet militiam sexus.

r Hoc est signū vbi primū poterit. Ad quā rem signi. Vtrū hoc signi cā obrem metuam ne quam ille hodie insanus turbā faciat rei. vim Thaidi. An hoc signi vbi primum poterit.

In hac. II.

scena nunc causa narratur cur statim in vrbem redeat Phedria qui discesserat absturi biduū ad tollendū iurgiū militis sed importune redit. iam tū tempus est reuocandi in scenā Phedriā postq̄ acta sunt omnia que illius absentiam deliderabant.

a Inter vias. Figurate at nouæ inter vias.

b Dum hęc puto. i. extimo. Virg. Multa putans, forteq; animo mi
feratus iniquam & est aphetisis. p reputo. putamus enim instantia. reputamus præterita.

c Vbi ad Diuerticulū est vbi inter deuia flecti
tur. et. p prie diuerticula dicunt in via domicilia ad quæ de itinere diuertendum sit.

d Cōstiti. Plus est nūc scientem stetisse q̄ prętisse nescientem.

e Biduum. Hic pronūcia vt longum nimium q̄ temporis.

f Hic. Tanquā in loco solo atq; tristi.

g Sine ea. Sine ea aut sine alio oblectamento & satis amanter sine il

PHEDRIA

ego phedria mēte volutare
a
d Vm rus eo: cepí egomet mecū ínter vias ita
quemadmodū fieri solet displiceritie
cum
vt fit vbi qd in animo est molestię aliā rem ex alia cogita
a.cepi cogitare deteriorē a.quid animee multa dicere
re: & eq omnia in peiorem partem. quid est verbis opus
ōēdita extitimo siue reputo a.domū agrestē q̄ imprudentia nō psiderans
b ve a.pergressus sum
Dum hæc puto pterū imprudens villam: iam abieram
precpi a.reuerterē a.malesanus postq̄
c
cum sensi redeo rursum / male vero me habens. Vbi ad
ad semitam a.restiti apud me hec sequenta
ipm veni diuerticulum: constiti. occepi mecū cogitare.
interiecto a.spacio dubi dice a.oportet manere mihi thaide
laborāte e f in hac villa g
Hem biduum hic manendum est soli sine ea: q̄d tū pos
deinde s.manere biduū facultas
h i
stea: nihil est. quid nihil: Si nō tāgendi copia est: eho/n
hoc est tangere gmittak s.videre
h
videndi quidem erit: si illud nō licet: saltem hoc licebit.
virtus aliquid
l
Certe extrema linea amare haud nihil est: Villam prę
a.nō imprudens sed non minus amator quā pritus exit
n q̄d hoc scribi vult grurbare animo
tereo sciens: Sed quid hoc est: q̄ timida subito egreditur
pythias:

la. iam causa est cur bi duum graueturi.

h Nihil. quid nihil: Si nō amantū disputationes intermiscat quæda cōsilia sane mentis. quę tamen statim resurgētis amoris sęuicia deuin cuntur.

i Eho ne videndi qui dē erit. Eho ridicule addi tur tanq̄ omnino nō secum loquatur sed cū altero.

k Saltem hoc licebit. Bene bis dictum licebit licet. quasi de re magna loquatur totū amatorię

l Certe extrema linea. Et hoc certe, quia quinq̄ liniæ perfectæ sunt ad amorem. prima risus. secunda loqui. tertia tactus quarta osculi. quinta coitus. An sic dixit extrema linea quemadmodum dicatur longis lineis quid fieri. ideſt de longinquo.

m Amare haud nihil est. Amare modo fruamore.

n Sed quid hoc est. Ex huius verbis personam in scenam venies & locutura describitur & timida. aliquid est timidum naturaliter. aliud est etiam timidum ex euentu.

In hac.12.

scena opere precium est de lectationis spectatoribus ex querela ancillae Thaidis atq; errore phedriae & hoc initio ostenditur tanq; prosequentē fugiēte, ppressam esse psonā.

a Scelerosum. Scelerosus est multorū scelestus vnius. scelerosus est proprie auctor est sceleris. sceleratus in quo scelus est constitutū vel cōmissum: celerosum accusatio personae.

b Audax. Facinus facere archaismos.

c Hoc quid sit vereor Pro duobus vnum dixit scilicet vereor pro nescio & veror.

d Quin etiam insup. Accusatio facti.

e Scelus. Plus est scelus q; scelestus. Ideo auxesis est.

f Postq; Iudificatus est virginem. Argumētū ab his quae sunt post negocium gesta. & misre postq; Iudificatus est & consicidit dixit. cū ille videlicet dum virgo reluctaretur hoc faceret et mire expressit vitiū illatū virgini ab eo qui viziare iā posset. sed tamen eiusmodi ab adolescentulo cuius ꝓpter teneras adhuc vires ad expiandum venerem longiore noxa aduersus virginē vtendum fuit. nam ideo preter occasionem familiae discedentis tempus locus & cetera attribuita negocio. etiam somnus virginē opprimens adiuuat Cheream et mi reludificatus potius q; complexus est. aut tale aliquid quod amorem indicaret.

g Vestem omnē &c. Adeo vt non amore fecerit sed iniuria. & vide vt ex his appareat multum virginem reluctatam esse.

h Tum ipsam capillo consicidit. Melius q; si diceret capillum illi consicidit.

PITHIAS PHEDRIA. DORIAS.

(imo loco · a cherea · in thaidem sceleribus plenū · in ꝑsonē cuiusvim inculcat)

V Bi illum ego scelerosum misera / atq; impiū
(vi · est ne hoc vez · timeo et nescio · impostorem · b)

inuenia: aut vbi quaeram: hoc cine tā audax
(d.pdita sum · faq; conantē pyth. · c)

facinus facere esse ausum? Perij. PHE. hocquid sit vereor. PIT. Quin etiā insup scelus postq; Iudificatus est
(Pers: · atq; etiam · d.pdita · d.scelestus · d.deceptā illusit · e · f)

puellā · g · vitrupat · deinde · h

virginē vestem oēm miserae discidit. tum ipsam capillo
(indignātus · p vitiam · i)

cōscidit. PHE. hem. PI. qui nūc si detur mihi. vt ego vnguibus facile illi in oculos inuolē venefico: PHE. nescio
(in modū quis celeriter volem · k · l · d.absentibus archaismos · accedam)

q̄d p̄fecto absente nobis turbatū est de mi adibo. Quid
(est qd ita q̄ris ꝓperas · m · d.cur · inuestigas ꝓperas · indignāris)

istuc: quid festinas: aut quē quaris pythias: PIT. Hem
(f.cogas · discede a nobis · q.d.an malārem in quem ꝓcem.)

Phedria ego quē queram: abi hinc quo dignus es/cum
(inuerecundis · f.q̄ tra quem · n)

donis tuis tam illepidis. PHE. Quid istuc rei est. PIT.
(f.is eunuchus · d.turbarō nes · o)

Rogas me: eunuchum quem dedisti/nobis quas turbas
(virginē · thaso · stupraui)

dedit: virginem quam here q̄ dono dederat miles/vitiauit
(quasi non credas · perdita sum · d.vino ingurgitata · p)

PHE. quid ais: PIT. Perij. PHE. temulenta es. PI. vti
(f.ebria · indignatōem oīdens · q)

nā sic sint qui mihi mala volūt. DO. hau obsecro mea
(q̄ multerē blandimentū est · r · d.id fuit illud inopinatū · f.ignē stupraui · z contra naturā factum · s)

pythias: q̄d istuc nā mōstri fuit. Phe. Insanus q̄ istuc face
(q̄ bene vitiat eunuchū · d.nō cognosco · f.vicium)

re eunuch? potuit: PI. ego illū nescio/q̄ fuerit ꝟ q̄d fec̄

i Vt ego vnguibus facile. Nonne credis pythiam id comminari quod a virgine minus factum sit. quod quia puella non potuit.

k Vnguibus. Vnguibus quibus armatur hic sexus. in oculos quasi amatori.

l Venefico. Mutāti homines & ex virginibus mulieres faciēs. an venefico amatori. q̄a amor venenum occultum est vt occultū inspires ignē fallasq; venenū & longumq; bibebat amorē m Quid festinas: aut. Properas turbaris et trepidas. Salustius. Prosperantibus vel festinantibus in summa inopia partibus.

n Eunuchum quem dedisti nobis quas turbas fecit. Aut anthitelis est casus pro casu. vt vt hem quā statuo vestra est. adducite naues. aut quem: cum interrogantis one pronunciādum vt sit qualem: Quidam volunt quem distinguere quasi dicerent qualem. sed nesciunt. hac figura multum veteres vsos esse. eunuchum enim quē addidisti retulit. nunc ergo addidit. ꝓpter aliud. assumendum extrinsecus is eunuchus. nam quotiens vno nomine aut pronomine diuerse declinationis enunciationes comprehenduntur necesse est quod alteri accommodatū fuerit. alteri discrepare. vt quē dedisti quas turbas dedit. & quem / & quas licet accipere. quasi dixerit qualem eunuchum & quas turbas.

o Quid ais: Hoc admirantis est magis q̄ interrogantis.

p Temulēta es. Ebria a temeto'. quo nomine antiqui graue vinū appellabant eo q̄ tentaret mentem. idest labefactaret. Virgilius. Tenuisq; lageos. Tētatura pedem olim vincturaq; linguā

q Vtinam sic sint qui mihi malevolunt. Bene se nō ebrium esse in maledictum verbum probat quasi vere temulenta esse infoelicitatis sit. ꝓculdubio. quia non negat se esse ebriā sed non vino verum malo ebriam vult intelligi.

r Quid istuc nam monstri fuit. Quippe mōstrum est omne contra naturam. si igitur eunuchus est & vitiat virginem contra rerum naturam factum est & recte monstrum est.

s Quid istuc. Istuc facere honestius apud puellā quā si viziare dixisset & potest videri aliquid nutu significare.

t Virgo. Nūc ostendit quid fecerit et hoc argumentis.

v Neq; cū. q̄ si verbe rata esset nō pudor erat queri. Hec autē iniuria apud virginem non habet nomen.

x Bonus vir. Yronis cos nō eni eunuchus dixit. Et benevir quia hoc illum esse contendit.

y Nā nusq;. Nescias vtrū fuga ei' querat. an culpa. constat hec argumenta esse cp virginem viciauerit.

z Etiā mi. Bū et quia suspicat virginē viciatā

a Nequeo mi. Bū hic oēs suspitiones ad eunuchū quē nouit reuocat. Nescit Cheream siquis dē hūc esse & mira loquitio. peo q̄d est nescio.

b Sed nihil vt voluntas rei sit & nō facti.

c Verū mi. Ad partē eni sentētie ptinet quod dicit in mētē venerat nō ad totū quod audiuisse

(t · d.effectus · f.de oīb⁹ · lachrimat · u · v · res ipa indicat. virgo ipa lachrimat neq; cū rogites / q̄d · x · in nullo loco · d.facit copiā sui · y · ꝓsto est · z · sit. audet dicere. Ille aūt bonus vir nusq; apparet. etiam · opinor · thaidis · a · hoc misera suspicor / aliquid domo abeunte abstulisse. · n-fuo · in quem locū · ꝓnualidus · a · Phe. neq; mirari satis / q̄nam ille abire ignauus posset · d.penes nos · blandimentū mētebre · b · longius. nisi domū forte ad nos rediit. Py. Vise amabo · domi · stanm · an illic sit nec ne · quido · c · d.faciam · num siet: Phe. Iam faxo scias. DOr. Perij. obsecro tam · detestandum · flagitiū · f.audiuisti · sed · d · infandū facinus mea tu ne audiui q̄dem: PIT. At pol · f.eunuchos · ira q̄ nō decrat volūtas sed facultas · f.audierā · b · ego amatores audierā mulierū esse maximos. sed nihil · d.reiveritas · e · f.ego misera nō erā suspicata vel · c · non cognoueram eos amatores · d · posse: verum misere non in mentem venerat: nam illū · aliquē locum · f.custodiendam · aliquo conduxissem: neq; ei cōmisissem virginem;

se diudū etiā mihi penit⁹ negatue consideraueris cōtrouersia ineriet si enī nihil posse audieras q̄d est quod in mentē nōvenerit vt vitares. Vtrū igitur amatores mulierū esse maximos audieras quod ipm vitandū fuit. Neq; oium hoc satis est ad pudiciū stuprū vitasse cū impudicis vel solo osculo possit q̄ omnino integrā & inuiolatā velis. An verū nō cōiunctio erit sed nomen vt illud quasi falsum autdicerit. hoc aūt quod verū inuentū est. nō ipa suspicata sit. Nā in mentē venire nō reminiscī tātū sed etiā cogitare significat. sic Cicero. In mentē tibi nō venit causā publicā sustinere In mētem nō venit. non quod audierā sed quod hic fecit.

d Nā illū aliquo conMire cōclusissem dixit vt scenam feram vt conclusam hic habeatur vxorem scenam.

In hac.13:

scena. Iucundus error phedrie in quo dubitat phedria ipsum esse qui queritur. verū insupsic aggredit tanq; sit ipse.

a Sceleste. Quasi est scelestum appellari qui nihil sciat.

PHEDRIA. DORVS. PITHIAS. DORIAS. ancille

(limē domū · impobe · d.cū scelere tuo eo mihi repugnās · exi foras · meam · a · b · resistis · c · d)

e xi foras sceleste: at etiam restitas fugitiue: ꝓ
(o tu empte magno pcio · z nullius frugis · q̄ facta rego nolo me · tra innocentem trahere)

di male conciliate. DORVS: Obsecro, Phe.

b Restitas Necessario restitas qui miratur se protrahi.

c Fugitiue. Et scelestū & fugitiuum increpat in hunc crimen transferens chereae.

d Prodi m. Oportune adolescēs hic exprobrat munus magno emptū.

Male malo significat vt plautus in Amphitriõe hæc mox scita est exercẽ do scorto cõducto ma le ergo male conciliato magno empte significat nam omnis conuentio cõciliatio noiãr cõcilia/ tũ ergo magno emptũ.

e Os vt. Et hic memor adolescẽs insinuãdi nu/ meriũ dicit illud sibi os distorsisse. Os autẽ dici mus illum distorquere quem natura pulchrũ deturpamus.

f Quid huc reditio est? Eleganter ei reditio abi/ icitur qui reuera loco se non nouerit.

g Quid vestis muta. Sic veteres Plautus in tri nũmo. Quid tibi inter/ rogatio aut consilium huc accessit.

h Paululũ. Familiare est iratis aduertere se ad aliam personã ab ea in quã commouentur.

i Ita iam. Veste muta tus. nã liberi vestẽ habe bat vtpote Chereę. seruiq; vero atq; eunuchi de posuerat.

k Habes ne h. Pythia querens Eunuchũ dicit id enim erat iucũdum vt queiat illũ quẽ videt.

l Vbi est. Hoc dicit Do rice nem cõtẽplata . quia nõ ipm sed alterę nouit.

m Rogitas nõ vides. Stomachabatur. vterq; errans mirifice. illa q; eu nuchũ credidit Cherẽ videns. hic q; eunucho obiicit quod commisit Cherea pro eo. s. hũciã tangẽs eunuchum dicit hoc phędria.

n Hũc oculis suis. Ar chaismos pro nostro rũ vel nostrarũ quæ fami/ liæ nostræ sunt vt patrũ sit nõ vidisse Thaidem mihi addatur ne fami/ liarium quidam vllam esse quæ hunc vident.

o Non vidit: Totidem eisdemq; verbis repetit & interro/ gatio admirantis stuporẽ ostendit. etiam venit consentientis

p Nam qui alium habui neminẽ. Bene ad illud quod ait an tu hunc &c. quasi ex multis.

q Ille erat honesta facie. Erat quasi demortuo aut qui nõ est in domo Thaidis quia fugit.

r Honesta facie. Commode descriptus est Cherea.

s Nunc eo tibi videtur. Facete videtur fœdus nõ enim est.

t Tace obsecro. De consuetudine dictum est tace & bene additum est obsecro ne tacere ipsum videatur iniuria. Itẽ apte dictũ est tace for/minio stomacho. quasi ipudenter assistenti formę ei probæ. & argumẽta inaniter / pinaciterq; inuocari.

v Quem tu videre vero velles. Cõmota aduersus phędriã cogitur eum laudare cui irata est, & ideo totum callide quẽ tu videre. fecere quasi nec hũc nec ipsum quẽ misit conspectum velit Et breuiter forma eius laudata est cum per fi/ pius sit describenda illi/ us deformitas.

x Quem tu videre ve ro velles. Vero pulchre. Pulcher vero est cuius forma nec odiũ nec con uicium meruit.

y Quem tu. Quare tu? an quia ista iam non ve litvidere irata scilicet ob viciatam virginẽ. an tu quasi spectator elegans formarum et quę amai/ tor sis Thaidis.

z Hic est vet⁹. Sic hoc totum pronunciãdum quasi irascatur huic pro pter quẽ laudauerit Chę rean.

a Vetus. Ad vituperationem modo /non ad laudem ponitur. vt vt eris poetæ maledictis re spõdeat. Vetus. cuius di minutiuum est veteli/ cidusq; & flexibilis cor pore. vnde & vimina vineta vites vietores dis/ cuntur. & viere religare dicitur. quia vietis magis religare possumus quodlibet. Vnde Lucre tius. Arenea texit vietã vestem et putri premoli/ licie prædităm.

c Veternosus. Morbo vetere confectus. i. veter no. quales sũt hi qui hy/ dropen patiunt. et recte nã sępe Eunuchi in sene cta veternosi fiunt: & di to hoc laborãt morbo.

d Sænex. Ex morbo vegritudineq; rugosus Sænex vtrũ sænex? An quia ita videtur ob de formitatem.

e Colore mustelino. Hic dicit Donatus. erra uit Therentius Menan drũ Quomodo repro/ bat vacat græco spaciũ in omnibus exemplaribus. hoc repperi latine stellionem ani mal,. quod lacere non dissimile est maculoso corio namq; lentiginosi sunt. non tamen reor inepte esse dictum a mu/ stela animali vel a telon quod est Iongum . & mus animal nostræ patriq cognitum . cuius ventris color satis lentigino/ sus & subluiidus est vt Therentius significare vult. quia ve re eunuchi aut ex candidissimis lentigineosi fiunt. vt ex gallis et huiusmodi accidentibus aut ex fuscis subluidis vt ex arp/ meniis & alnis orientalibus.

f Eho tu: enim ego te. Irato stomacho sic ait. & an hoc se/ cerit vt ex alio conatur audire quatenus hæc audiat. an hæc fecerit dubitatiue.

g Iube mihi denuo re spondeat. Hoc est quod in rhetoricis Cicero sic ait. Contra firmã argu/ mentationem aliquam æque firmã aut firmio/ rem oponimus. hec est autẽ eque firma. denuo autẽ respõdeat pertinet ad mihi.

h Roga. Mire vtriusq; fiduciã confertur & apud vtrumq; est veri/ tas. cum vterq; fallatur.

i At ille alter venit. In stitit quasi iam ex parte obtinuerit pythias.

k Age dum hoc mihi. Hec plautina sunt cum in eisdem sit lõga dispu/ tatio. sed mirea therẽ/ tio proferuntur ad eius exemplũ & q; est plus platinis nugis. Age dũ hortantis est. et adiuuat ex animo loquentem.

l Taces. Et recte taces quia metuit Chremes.

m Monstrum hois. Bene eunucho dictum est hoc est nec mas nec femina existens. sicut & supra senem dixit muli erem.

n Quam dudum mo do. Nota modo aperte pro preterito tẽpore di/ cium esse. idest q; dudũ qui vitiauerit virgi/ nem non modo. sed longe ante vestẽ muta/ uit cũ eunucho phędrię

o Qui cum. Prepositio cum his dictionib⁹ supponitur qui cum no biscum vobiscum. In ce teris vero ita vt ipsum nomen prescribitur pre ponitur vt cum amicis.

p Vnde igitur fratrẽ. Vtpote nuncius quicq; ex pirreo raro discessent & longo interuallo in vastum venerit. Et hæ/ sunt oblique interroga/ tiones. quibus vti ora/ tores videmus cum de riuare testimoniũ nitnũ/ tur & ideo sic ait phæ/ drią, vt frustretur omia

q Parmeno dicebat eũ esse. is dedit mihi hanc vestẽ. PHE

Occidi. DOR. meã ipe induit. Post vna ambo abierũt foras. PI. iam ne satis credis sobriã esse me/ & nihil men/ titã tibi? Iã satis certũ est virginẽ vitiatã esse. PHE. Age nũc belua/ credis huic qd dicat. PI. qd isti credã? res ipa indicat PHE. Cõcede istuc paululũ audin etiã nũc pau/ lulũ? Sat est. Dic tu hoc rursum. cherea. tuã vestẽ detraxit tibi. DOR. Fatẽ. PHE. & eam est indutus? DOR. Fa/ ctũ. PHE. & pro te huc deductus est? DOR. Ita. PHE. Iupiter magne/ o sceleſtũ/ atq; audacẽ hoiem. PI. ve mi/ hi misere: etiã nũc nõ credis indignis nos esse irrisas mo/ dis? PHE. Miꝛ si tu credis qd iste dicat. PI. qd agã ne/

r vanum

s non tam lenem

t hortantis

u

v

x

y

z

a

b

Adamare Terentium

Delirare

redigere
Alii regredi

c Heus tu. Rursū non ad negationē pertinet. sed ad interrogationē vt sit rursus interrogatus: Rursus retro .i. ecōtrario ac per hoc cōtrariū superionibus dicito.

d Nō pōt. Amplificatio & dilatio quæstionis argumentū est nihil cōstituisse ad id ꝓpositum minaī. nō tamē ita incerto. sed & falso teste. De inde ipm fateri cōsiderabimus qualē sit non est testis fateri sed rei. igit vt in illū culpam trāsferat vniuersam fateri dixit nō indicare. vt ipse reus nō alieni facti testis esse dicaī. Itē non potest sine quasi quia nec hec fuerit nec illa confessio in quibus nulla veritas sit.

e Sequere. Quasi ad tormenta subeunda.

f Modo. Testis ab aduersario conuincit falsitatis. aut seipso si varias uerit contraria priora. quia nō potuere cōuinci ab istāta testis ꝓsidiū defensiōis inquisitū est.

g Ora me. Hoc lentius vt sit causa seuiendi.

h Obsecro. Bñ verona quia ille dixerat vt simularet pces. hic anxi vero addidit ostendens se rogare & aio non vt ille videbat dolo.

i Intro terribiliter. Vtiī in domū a phędriā. an ad thaidē, sed nō oportet ad Thaidem intelligi ne celandarum rerum iudex teneatur.

k Hoi. Rusticū posuit vtpote & serui & nouicii. Et est deploratio ab eis sic dicta.

l Alio. Contra officiū fuit mentiri docuisse seruū. & afflixisse mēdatio liberalē adolescētulum. Sede quēadmodū defendaī aiose. dū se mētiri coactū sentit. dum cōsulit honestiati. Hāc aūt cām lōge sermocinatiōis ad hoc induxit artifex poeta vt apud oēs iā certū sit. a cherea viciatā virginē ne vllo errore ipes dianī vlterius nuptie, vl finis fabule differatur. Alio pacto quasi diceret nullo alio. s. mihi per hanc fallaciam.

m Actū. Hoc rursus clare et sic dicit quasi ad hucīrat? eunucho suo.

n Parmenōis. Techna grece dicit ars latine. Inde technideo. i. artifex. Inde cacotechnus. i. malus artifex.

o Inuenīā. Hoc est preconia ad futurū exitū fabule nōdū se vlciscī pythias fit iudicitū pīi cheree et cōfirmanē nuptie.

p Vtrum taceā. Tercii parelcon. Abundat eni aut vtrū aut ne aut certe

q Tu pol. Non possumus nescire quad scim? sed ita vt concordia dissors Vir. Sequiturq; sequētē. de eunucho quod fuerit tu pol si sapis ꝺd scis nescis. Videm? cur nolit poeta de vicio virginis cōtinuo scire thaidem ne de ipprouiso malo vehemētius cōmouear ac doleat an vt ex eisdem virginis habitu. vultuq; ista cognoscat quod est actuosius an quod proximū vero est vt illā & thais & frater ignorātes viciatā anosius aduersus militē defendant repetitū eā venientē cū tanto ſrepitu ac nimis. Nā quo ore prete rea diceret thais chremeti de sororis pudore solicito. Educata est ita vt tecq; illaq; digna est si sciret eā nō virginē esse de eunucho ꝙcherea sit nō eunuchus.

r Quod. Proverbiale est et multū apud dyalecticos tractatū. vt facio & nō facio. & amicus sum. & nō sum. & audio & nō audio. & cetera huiſmodi.

s Hac re. Causa questa cū an surgū cū militē thais nesciat viciatam virginem.

t Et illi gratū. Qui mihi virgini cuius crimen vt supra silentio texeris ꝑsertim tacētis iniuriā suā & dolētis amissam virginitatem ne confessionem sue calamitatis subire possit.

v Id modo dic abyse. Id pro hoc subiūctiuū pro prepositiuo.

x Quia cū inde abeo. Aliam causam ex alia supposuit quasi diceret video causam.

In hac.14

scena. Semigrauis inducitur vino chremes prius memor titubās in presentibus vt vere apparere solent.

a At at. Interiectio est paulatim percepti atq; intellecti mali.

b Data, verba fraus facta dicta hercule vera a milite. An a meretrice cuius tā pride dolum malū in omni re suspectū. An magis a viro. ꝙsi captioso aliquo data verba sunt quia bibere dulce est. ebriū fieri turpissimum adeo his que sequunt quasi subtilem fraudē ebrietatis inducit Plau. de vino pedes captat primo luctator dolosus. Vir devuatetatura pedes olim vinum curaq; linguam.

c Quā videbar. Nihil elegantius nō dixit videbar mihi tunc esse sobrius. sed vt hoc ipm iam erroris esset ac violētie accumulatio videbar inquit mihi nimium sobrius pulchre fortiter ac nimis.

d Satis suū. Bene non enim omnino non facit. nam hec insani est. sed nō satis facit quod ebrietatis.

e Quid est hem pythia. Satis miro exemplo mutatā credit posticq; ipse mutatus est.

f Quanto nunc formosior. Hoc multum achademicos iuvat. qui vt aiūt prout habiti fuerimus atq; afflicti ita nobis aliud quod aliud videri. & ideo nihil certi cōprehēdi posse

g Cette pol quidam. Et certe. & pol. vt appareat hanc vere

CHREMES PITHIAS

ꝑ herculem .t. fraus mihi facta est dolosū

a T at data hercle verba mihi sūt. vicit me vinū
mihi vera sunt, verba iudicabar.
.t. ad mensam sedebā c
quod bibi. Ac dum accumbebam, cq; videbar
.t. animio vt fertur .t. medestius s. eronnuto ad mensum
mihi pulchre esse sobrius. Posicq; surrexi: necq; pes / necq;
od facto ꝙ dicta .t. qō efficere debet
d e
mens satis suum officium facit. PIT. Chreme. CRE q5
visa ea tacte gaudentis hic pulchrior
f multo longe
est? hem pythias. vah quanto nūc formosior videre mi/
paulo ante alacrior q; pius
hi q; dudū? PI. Certe quidē pol multo hilarior. CRE. ver
puerbiū tetū abeo. ꝙ potu .t. cessare vt nō adherer
b
bum hercle hoc verum: sine cerere & baccho friget venꝰ.
interrogat
h
Sed thais multo ante venit? PI. an ne abijt iam a milite
.t. longo antequ vt est etas
i
CHRE. Iamdudum ætatem. lites sunt faciæ inter eos
non .t. tunc .t. seipsem
maxime. PIT. nihil dixit. tum vt sequerer sese. CHRE.

loqui quæ sobria est. illum vero ex vino falli. & honorifice atq; vt sobria non dixit temulentior aut lasciuior sed alacrior.

h Sine cerere et bacho friget venꝰ. Hoc si ad sententiam reuoces non cōuenit ad ebriosi petulantiam quā sic ante dictū est. nam & improbior factus est. & cum tropice locutus sit, tamen ordinem naturalem seruauit, nam primū cibum deide potum postremo libido venerea &.

i Friget aūt. Quia omnis eiusmodi voluptas in calore sanguinis constituta est qui his rebus alitur. Et friget proprie non adheret. translatiē enim hoc proverbium friget a picatione vasorū que frigidam picem nō tenent cum alia multo meliora sunt ad vsum frigida vt ferrum argentum aurum et cetera huiſmodi. nam sic alibi vbi friget huc euasit. Et vide tres mercimonias cerem liberum venerem.

k Sed. Interrogatiue pronūciandū est hoc. Et scias de his interrogationibus hūc ipam esse in quibus ita quērimus vt qui interrogantur respōsuri nobis se nescire videantur.

l Iamdudum. Quia iamdudū infinite more est addit ætatem vt ostendit multum abisse temporis vt factum est Iamdudum ætatem pro longinquo tempore. Lucilius. Vt multos mēseq; dieq; nō tm ętatē diu longinquoq; tpe ac plixo vt est ætas, nā sic dicim? de die. & dieculā aliquātulū morā.

m Nihil nisi abiens. Apparet & quas iratã discessisse Thaidẽ a milite & tamen sic iratã vt illi ira consiliũ non ademerit, innuit inquit cũ abiret.

n Eho nõ. Adeo simplex inducit adolescens vt a pythia reprehendi posset, nam quid opus fuit dicere sic innuit.

o Nisi quia. Hoc vellet

d.võ vrsit m .i.cũ discederet signũ fecit mihi vel oculis vel alias .i.sufficiebat

nihil: nisi abiens mihi innuit. PI. Eho nõne id sat erat.
sed n ve discederet thaidẽ significare velle o .i.corrigẽdo me oltendit

CHRE. At nesciebã id dicere illã nisi quia correxit me
sadhuc p

miles quod ego intellexi minus, nam me extrusit foras
thaidem in qua re ve hanc pesserim

Sed eccam ipam video miror vbi ego huic añuorterim.

facetius & sapiẽtius cũ dict ab ebrio rustico & adolescẽte debuisse. hoc vicium tunc sit cũ poete ingeniũ suũ in personas conferunt.

p Nã me extrusit so. Verisimile, hunc tãtum extrusum fuisse non vapulasse: quia miles Thaidi magis cũ huic iratus

antevertere/

In hac. K

Scena colloquiũ est Thaidis et Chremetis, armãtiũ se ad bellum optimebant futurum

a Credo equidẽ. Videne ex ipsis apparere verbis cũ cõcita, & recens a litigio veniat thais, Ita cũ nec nominat militẽ nec virginẽ, sed pnoie vtrũ cũ significat. quasi in medio constituta negocio.

b Sine. Quasi diceret sine nullis & cõminantis est vt sine modo.

c Atqui. Moris cõminantiũ est ad exiguum reuocare cõmissa quę se vltores predicent.

d Oculi illico. Et fœminęæ minæ sunt. & in lividosos cũ maxime. Nã hũc suspicatur amatorem esse virginis. sic & alibi. ego vnguibus &c. In oculos antẽ maxime sæuire fœminas et tragediæ fere omnes & comœdiæ protestantur

affirmatiuum

vsq adeo

via

refferre

verbo restituo

QVARTVS ACTVS

THAIS CHREMES PITHIAS

ego thais militem .i.aduenturũ hçinẽ

c Redo equidem illũ iam affuturũ esse: vt illã
a f.miles p mittere sed certe
b c
a me eripiat. sine l veniat. at qui si illã digito
.i.correhendi excellens in ruinã
d c
affigerit vno: oculi illico effodientur. Vsq adeo ego il
.i. pati tolerare .i.sinãs vtinã dẽt narẽtes tumõ
lius ferre possũ ineptias/& magnificaverba/verba dum
timida fugbu elara oõratena f
sed effectũ .i.cõuertẽtur cedentur
e
sint. Verũ enim si ad rem cõferentur: vapulabit. CRE.
.i.dixi ẽt ex quo sum hic blandicietis
thais ego iamdudũ hic adsum. THA. O mi chreme te
.i.sine ne nisi turbarõem pcentarõem
ipm expecto. Scin tu turbam hãc, ppter te esse factã &
.i valde intantũ .i.sperare q sua interesse f.dicis primere
b
adeo attinerad te oẽm rem. CHRE. Ad me: quic quasi
f.ego feceris laboro
i
ego istuc. THA. quia dũ tibi sororem studeo reddere/
h .i.tollo
ac restituere: hæc atq huismodi sum mlta passa. CRE.

e Vsq adeo ego illi. Nõ dixit vsq adeo pol sum amare. sed cũ insuetus iam diu sic ostendit dicendo ferre possiũ. & cito ostendit quæ sit amicicia militis ineptias inquit & magnifica.

f Verba dñi sit. Hoc est quę vim nõ admisceãt.

g Verũ si ad rem con. Si discesserit a verbis & rem experire cœperit vapulabit, & bona locutio: vt si dicas verba ad rem cõtulit hoc est agere quod dicebat aggressus est.

h Ad me. Et rustic⁹ et timidus & pudens cõmotus est meretriculæ dicto.

i Reddere & restituere. Proprie reddit cupienti bus vt dño seruius. restituit cupiens vt patrie ciuis /& reddit & restituitur cupiens cupientibus vt parenti filius. ergo in hac virtũq est. & reddi restitui.

k Hęc atq huiusmõi.

Mulier secunda meretrix hęc impurat adolescenti. quæ vidit & alia quibus non interfuit.

l Hem extimuit adolescens cũ sororẽ suam in domo meretricis esse au diuit cui rei statim occurrit Thais.

m Educta est. Scilicet domi apud me ita vti te qę illaq dignũ est. Bene purgauit quod ex fastu meretricio spectabatur. non inquit vt me dignũ est apud me.

n Quid ais. Recte. qa meretricem liberaliter educatam.

o Hãc tibi dono do. Melius dixit cũ dono vt donũ placidius videat & prestantius.

p Neq repeto. Ex eo q potuit iure facere hũficiũ demõstrauit orato ne dicens serio non esse facturam.

q Et habeẽ. Qui habet apud se gratiã nõdũ reddidit. Retulit qui desistit habere. militi ergo dixit. & habeẽ gratia & refertur. habeti tñ quę sensũ trãstulit Salustius in bellũ iugurtinũ. arma /pecuniã summe vtere. & quo ad vixeris nũq reddita tibi gratiã impunatis semper apud me integra erit.

r Ne priusq. Hoc in comœdia licet morevulgi dicere. ceterũ non põt amitti quod nõdũ accepti sit. an quia iãdudũ sumptum sit.

s Nã hec. Nõ ad deterendũ sed ad preparãdũ animũ adolescentis. hęc dixit quę audacẽ putat. Aliter aũt res ipa est. nã mox thais mutabit orationẽ dicẽs. qui cũ res tibi est peregrinus est.

t Abi tu cistellam pii. Monumẽta sunt instrumenta seu litteræ cũ memorialibus. quæ litteræ forte mentionẽ faciebãt de statu eus scilicet q ẽs set ciuis attica. aut etiam de hereditate eius &c.

v Viden tu. Longe videre est timoris indicium.

x Vbi sita est. Trepidantes personas immiscuit.

y In risco. In cista pelle contecta nomen Phrigiũ. Seruius. Festus dicitur senestra parua in pariete posita cum quo Hotius conuenit inquiens esse locum in pariete angustum.

z Quãtas copias. Proprie dixit copias, nã sicut dicuntur

f.soror timentis t pcussi l

vbi ea est: THA. domi apud me. CHRE. Hem. THA
f.qõ indignaris t times f.apud me f.educari
m nutrita
quid est: educata est ita: vti te illaq dignũ est. CHRE.
.i.qõ verũ est dico in donũ
n o p
Quid ais: THA. Id qd res est hãc tibi dono do: neq repeto qõ tñ possim facere reddituree pendetur.
q
peto, pilla quicq absq te pcij. CRE. Et habeẽ: & refertur
sicut bene meruit memoria t recordatõ bñficij certe,
sed
thais a me: ita vti merita es: gratia. THA. At eñ caue:
r
ne priuscq hãc a me accipias: amittas. CRE. Nã hæc ea
thraso vt eripiat vade domũ semnũ
r
est quã miles a me nũc ereptũ venit. Abi tu cistellam py
.i.cũ instrumentis seu litis t memorialibo
thias domo affer cũ monumẽtis. CRE. Viden tu illum
f.cistella .i.in fenestra pietis .i.tardas cũctaris
s t v
thais: PI. vbi sita est: THA. In risco. odiosa cessas: CRE
.i.ad tibi nocendũ .i.legiones metuẽ
x tis
militem ad te quãtas secum video copias adducere: ratat
.i.nunqd pstine blandicietis
a
Tha. Num formidulosus obsecro es mi hõ. CRE. Apa
recede .i.timidus sq sum f.cq ego
b
gesis, egon formidulosus. nemo est oĩm qui metuat mi
sve nen sis meticulosus dolentis q.d. solliatus sum
c t antius
nus. THA. atq ita opus est. CRE. hau metuo quẽ tu
cum q
me esse hoiem existimes. THA. Immo hoc cogitato. q
.i.alienigena
d
cũ res tibi est. pegrinus est. minus potẽs cq tu minus no
.i.nõ ter amicor hic sicut tu e
tus minus amicorq hic hñs. CRE. Scio istuc. Sed tu qd
vitare t pbere .i.patrẽm ponus volo pudere
f f
cauere possis: stultũ est amittere. Malo ego nos pspicere
militem punire .i.posq crimus ab eo effici iniuria claude tanua p prim in
b i rhato terrorem
cq hũc vlcisci accepta iniuria tu abi. atq obsera ostiũ intus
vel venale vel atq pñs esse hoies potes te
b nõ vitare cupio ferendere
dũ ego hic transcurro ad sorq volo ego adeẽ hic aduocatos nobis in turba hac. THA. mane. CRE. melius est.
l turbarõe reli re q̃rum m sore ad forũ
fiste .i.dimitte me pñs ero nullatenus
n o
TA. mane, Chre, omitte: iã hic adero. Tha. nihil opus ẽ
p .i.cum esset gna
chremes. h mõ dic/ sororẽ cẽ illã tuã: & te paruã virginẽ

legiões i vnũ collecte cõuenit tñ rudi & rustico adolescenti sex hoies copias dicere militẽ paratũ Doracẽ Syrũ Sygmalionẽ Sangam.

a Nũ formidulosus. Et terribilis & timẽdus intelligiẽ & ita actiue.

b Apagesis. Verbũ comicũ siue aduerbiũ. & græcũ. i. recede. Nõnulli dicunt apagesis p tace. vel sta in pace, aut sis sanus & pacificus.

c Hau metuo qualem. Videẽ ebrius factus hic Chremes & iam displicere nolle mlieri nã idcirco fatẽ se timere malã opinionẽ Thaidis de se, sed metuo qualem noue dixit pro metuo ne ignara sis,

d Peregrinus est mi. Quam posẽ cq ante ipa nõ eloquitur quid efficiatur ex eo q ait Peregrinus est minus potẽs cq tu. Bñ sic dixit. quia tardũ fuit dicere, ille impotens tu potens &c.

e Sed tu. Oñdere vult Terẽtiꝰ plures sentẽtias ad timiditatẽ cõgruere cq ad audaciam, nam et mox dicturus est omnia prius experire cq armis sapientẽ decet. quia ex prouidẽtia timor ex audacia temeritas, puẽit

f Stultũ est. Scilicet nec fieri sine re, & melius dixit amittere cq pati hoc generale est. nã nũc amittere patefieri significat.

g Malo. Prouidere nẽtiat. i. pspicere & cauere abeo q pceẽt id quod sequitur.

h Accepta. Hic cauãdum oñdit cur id malit.

i Tu abi. Pauidi cõsilium nihil aliud cõuenit post claustra et fugã nã sera est claustrũ tanuæ.

k Dũ ego. Trãscurro dixit nõ curro vt ppinquitatẽ loci ostenderet.

l In tur. Videtimidã turbã appellare quam mulier non timet.

m Melius est. Fugiendi occasionem hic cupit dari. Mane hoc gestu iam adiuuatur

n Omitte. Ex huius verbis apparet manu cõprehensum esse adolescentem.

o Iam. Probari nõ videt. celeritatẽ redeundi pollicetur.

p Hoc modo. Ordine est executus primo vtrũ psonã haberet sororẽ illam esse tuã vtrũ negociũ habet. & te paruã virginem amissam cur hodie agat: Nũc cognouisse. Et vt

te signũ

reprimere qm̃ pmũ

habere reperire

opus esse/

rem esse

admittere

admonenti/

.i.cognouisse .i.hūs psuadeas & tuā sororē [.i.miles & sui adiutorium

amisisse nunc cognosse signa ostende. PIT. Ad sunt.

compechendē de violentiā .i.deduc eū ad iudices vt de eo fiat iusticia

q

THA. Cape. si vim faciat: in ius ducito hoīem: intelle-

.i.recte intelligisti .i.fortē & audacē

xerit: CHRE. probe. THA. fac animo hæc presenti vt

.i.animo pñti .i.crige pdito suo adole

s t v

dicas. CHRE. faciam. THA. attolle pallium perij, huic

.i.defensore .i.meum tuispono

ipi opus est patrono: quem defensorem paro.

t Attolle pallium. Hi verbis chremetis demōstrauit nimiū liberaliter pauidi adolescētuli animū. Et attolle pallium vel quia simplex est. vt quia ebrius palliū trahit chremes.

v Perij huic ipsi opus. Hec meretricis querela rudē adolescentulū magis & honeste natū q culpādū esse demōstrat

THRASO. GNA. THA. SANGA. CHREM.

verum hanc .i. magnū grauem

h Ancine ego cōtumeliam/ tam insignem in

patior .i.q̄ talem p̄tumeliā pati

c .i.melius d

me accipiam. Gnato. mori me satius est sima

.i.inprimis .i.domū thaidis

e f pugnādo capiā

lio/dorax/syriscę sequimini. primum ædes expugnabo

adulando dicit .i.quem dono dedit faciēs

GNA. Recte. THRA. virginē eripiam. GNA. Probe.

g puniam thaidem h

THRA. male mulctabo ipam. GNA. pulchre. TRA.

In hac. 16

scena. Rursus inepti vanitas militis demōstrat ad amicā tanq̄ ad hostilē exercitū pgētis irrito ato aio. cōcitato cursu vndiq̄ calamide et quatientis caput. & hec verba p ornatu imperatoris accipienda sunt quā quidem omnia de exercitu transferuntur.

a Contumeliā ppria. Nō vt miles sed vt neq̄ Cōtumeliā tam insignē in me accipiā Gna. Apparet Gnatonē et de horta orem esse certaminis & ad prelia oia exēplaria habent. ad pocula militē puocare maxime cum viderit persuasisse ista consilia vt hoc certamen mouerent.

b Tam insignē. Vt miles dixit quia insignia armorū sunt

c Mori me satius est. Tanq̄ aliter miles aduersus mulierē audere non posse. vel quia nihil. vel quia amator. Mori me satius est quasi ille sibi dicat molestum esse certamen vel amicam non esse ledendam.

d Si malio. Hoc concte pronunciandū est.

e Sequimini. Huiusmodi militia per tumultū repente suscipit. Erdi citur euocatio vbi dux alloquitur ciues. ita qui rempublicā saluam vultis me sequimini.

f Primū ædes. Debet hic esse vociferatio vna ad hoc vt verbum militis cum quodam motu ingēti per immanes minas sine vlla vi rerū vastatione cōminatione velle videatur ędes expugnare cum fortis sit meretrix.

g Male mulctabo. Vide ordinem belli. primo expugnatio meniū. tū recuperatio captarū rerū. demū pœna prędonū.

h Pulchre. Postq̄ nō obtinuit quod volebat Gnato assentatur ad omnia. Vide autem manifestam irrisionem ex ipso genere laudandi. nam quod est rectum in expugnatione rei

est. quid in virginitatis ereptione, phibitatis. qd in mala mulctāda mulsiere pulchritudinis sed hoc est quod ait sup̄ de seipo paratus quicquid dicit laudo.

i In medio. Mire compōsita ad cōtēptū noīa legionariorū sūt. nā Dorax ab arundine veluti sit inanis & fragilis nomen sortitus est. Si malua Simio vel a Simia deriuatū est ob sœditatē oris vel nasi Syriscę deriuatum est a Syro.

k In medio. Ridicule satis armatura leues nō putat aduersus Thaidē idoneas. & ideo agmē cum recte vult venire in medio. aut ideo cūvecte quia ad expugnationē venitur edium.

l Tu si malio in sini. Hic agmē instruit. facetum aūt cū a rebus magnis res ridicule deriuentur.

m Cedo alios. Dixit non reliquos sed alios, quasi multi sint.

n Sanga. Nec sangarius vt nomen esset.

o Manipulus sur. Manipulus proprie est miles cū romani et latini sub nouo cōsule bellū aggressuri deputabāt sibi seruū vel coronā ex manipulo habe vel huiusmodi cōficiebāt quē pro signo sequebantur. merito ergo centurionē videns manipulū deliderauit hoc est cocū vidēs cōuiuas desiderat qui apparuerat quotiēs locus fuit. vel quotiens conuiuiū est instituū. Alii manipulum furū coci discipulos esse putant.

p Eccū adest. Pro se atq̄ discipulis.

q Quid ignaue. Apparet cocū ad repentinū strepitum sic exisse vt ad artem suam fuerat expeditus.

r Ego ne Hęc causa est.

s Imperatoris virtutem &c. Hoc plus habebit salis si sic intellectum fuerit vt Sanga vno eodemq̄ tempore & quęrant simulq̄ respondeat quasi diceret. hoc noueram fieri sæpe, sed sine sanguine &c.

t Abstergerem vulne. Quasi hoc esset auxilii genus quorū vulnera. virorū vtriusq̄ pūs an q̄ magis ridiculū est iuxta

v Qui (malum) Malum per parenthesim suauiter infertur & non interpōitur malū nisi oculis conueniens ad eum qui id quod reprehendimus dixerit.

x Post principia. Magnifice ad risum cōmouendum. nā dicere debuit post vos. & hunc locum sibi optimū elegit vt timidus. Et milita dictum est. vt ambiguū militi. an in extremo agmine sit hic locus an in medio.

t l: .i.concede .i.exercitū ferreo instrumēto plenū domeq̄ producit opto

In medium huc agmen cum vecte dorax, tu simalio in

.i.in pte dextri sinistre .i.latus noia reliqs suos

m

sinistrum cornu. tu syriscę in dextrum. Cedo alios: vbi

.i.q̄ pēsi cunctū militibus .i.cæterus mia q̄ sequitur exercitū .i.ecce hic cōā

n o .i.pdenū p re

cēturio ē sanga: & manipulus furum? SAN. Eccū adē.

.i.timide spongia longa penticulo in agmē

q

THRA. Quid? ignaue periculo pugnare: q istūc huc

s.ānis vrp cogitas pugnare vnce

r s

portes: cogitas? SAN. Ego nec imperatoris virtutē nostram vehementiam acrimoniam

ueram: & vim militū: sine sanguine hoc nō posse fieri.

quū .i.detersear. m mundarem s.sunt Sau: interficerō malo ęra

c

q̄ abstergerē vulnera. THRA. vbi alij? GNA. qui: ma

v ille suus cuticedit, vl secte

lū: alij? solus sanio seruat domum. THRA. Tu hoscę

tu gnaro .i.s mas legiones sentru rube aur classis aur

x er hoc loco v alius

instrue. hic ego ero post principia. Inde oībus signum

esse sapientem postq̄

dabo. GNA. Illud est sapere. vt hoscę instruxit ipus sibi

operturo fide egrune cauitq̄ consuluit .i.sepe fecit

3 rex ptrotarus

cauit in loco. Idem hoc iam pyrrhus factitauit. CRE.

.i.videre ne thraso miles sine rubio

a

Viden tu thaís quam hic rem agit? nimirum consilium

illa suasio vel illud ppositum ironia qualis

obseruanda domo b

illud rectum est de occludendis ædibus. THA. Sane q

vanis inanis .i.eorge & statura nolit mirare

c d

tibi nunc vir videt. hic nebulo magnus est. ne timeas.

.i.ad ueteres de medio filio e fugitiā q̄ fis longe metuit

THRA. qd videt? GNA. fundā tibi nūc nimis vellē da

longe ab hac loco f .i.cedendo cogeres vl verberares

ex loco vbi nō videris .i.tarent retro

ri vt tu illos pcul hic ex occulto cadentes facerēt fugā. Thr.

.i.ecce statum p̄ēnto pest

g h .i.imperū facimus

Sz eccā thaidē ipaz video. Gna. q̄ mox irruimus. Thra.

Dubitādi est quod dictū sit. Ego sane hoc militē puto dicere quē paulatim a violentis ac acribus principiis ad terrore desidiāq̄ perduxit timor. nā primo ipse precedit vt puta qui dicit sequimini. dū deinceps ppius deuētū post principia refert pedē. postea nihil ipse audet. sed querit cōsiliū pasiū. deniq̄ vbi cōis res gerēda est dixit mane. et cōtinet irruētes. ad postremū diffusus nescit qd agat. ad pasiū spectans. quid agie Eūdā. Mire parasit? hoc ait. vel qa militē nolsimus. inquit leuidet. vt qa nō audet ipugnare cōsiliū formidolosū et aptū metuēti dedit. subtilior tā. nā sūda pugnātq̄ cominꝰ nō pūt.

f Ex occultu. Qui nō audēt palā sed honesta cā nō cuia rimēt sed vt fugāt tāq̄ visi hostes fugerint. nō sit tutū accedere Itē sūdā dixit nō hastā aut lācea, sed sagittā sūdō q̄ nimiū lōge iactat vt ex hoc interuallo pauorē oīdeat. & nō audētis accedere, et mire tibi tā q̄ ipe pasitus nec hoc audeat. Sūt aūt qui putāt hoc a Thaide ad Chremetē dici. sed male, nō oīm conueniūt ista meretricis dictis superioribus.

g Sed eccā Thaidē. Figura est Emphasis quasi eccā principem belli ipsam contra quam bellaturus est.

h Quā mox irruimus. Hoc parasitus irridens militē dixit. & inuerecunde proprie dicunt qui cū furore prelio ineunt.

i Mane omnia prius. Animaduerte q̃tã vim habeant ad delectandũ in cõmœdiis seueræ sententiæ cũ a ridiculis personis proferũtur quale est apud plautũ vbi miles suã formã admirãs ait. Nimia est miseria nimis pulcrũ esse hoiem.
k Sapientem. Nõ me quod magis ridiculũ ẽ.
l An quę iubeã. Et mi re non velim. tũ pro velim vt iubeo Chremetẽ.
m Dii vestram. Bona analogia q leuiora laudauerat hic ex clamoteã debet. et hoc est quod supra ait. id rursũ si negat laudo. hiç quoç negat rursũ male pugnandũ esse qui superius retineri non poterat quin in preliũ vel morituru irrueret. Et mire ait personã admirantis per trinã apostropham ad deos.
n Nunq̃ accedo qui. Ridicule parasitus accedo dixit qui nunq̃ recedit neç abeat nimis impudens assentatio se fieri docti orem ex militis sapientia.
o Thais primũ hoc. Vide amissam intentionem repetendæ virginis nõ eni puellã sed pactũ exigit vt amator.
p Quid tum postea. Aut dixi respondendũ erat. aut non dixi. sed vide contumaciã meretricis in cõtẽptione personæ militis quæ per interrogationẽ potius q̃ per iductionem illũ alloqui voluit.
q Rogitas. Cõtẽtiõis genus interrogatiue.
q Quę mihi. Coram vtrumq; significat vt inepti militis dictum. ante oculos minus est q̃ coram. potest & ante oculos longe intelligi. coiã proximitatẽ significat.

f.iiste pedem tenrori bona cõpositõne q cõpertõne mittimus d.quõ
l sagere bello l2
mãe oĩa prius experiri verb. q̃ armis sapientẽ decet. q scis:
sine mepertu r violeria sumploro vim auxiliu
l thais m quãt valer
an q̃ iubeã sine vi faciat. GNA. Dij viam fidẽ q̃nti est
cẽ sapientẽ q; tanta est sapia
sape nunq̃ accedo: qn abs te abeã doctior. TRA. Thaís
n o
f.quõ sedeat p darem f.aut non d.promisti ne
primũ hoc mihi rnde. Cũ tibi do istã virginẽ. dixtin hos
ex hibere f.feat d.peris
p q
dies mihi soli dare te: THA. qd tũ postea: TRA. Rogi-
q chremetẽ quẽ milos suspicabaẽ tualẽ nũq̃ tri r
tas q̃ mihi añ oc̃los corã amatorẽ adduxti tuũ. Tha. qd
chremete.q.d.quã acrẽm ex ea re amatore subtrax. sit
pera cũ hẽ possis inuidiose
cũ illo agas. TRA. & cũ eo dã te subduxti mihi. THA
.d.sic fuit mea voluntas q; discessisti a pacto vt cõditiõm tonatõis nõ implesti
s t restitue v violentia
libuit. TRA. Pamphilã q̃ huc redde nisi vi mauis eripi.
f.trias pamphilã pamphilã pessimus
f
CRE. Tibi illã reddat: aut tu eã tãgas oĩm: GNA. Ah
loquens verũ ego
s u
q̃d agis: tace. CRE. Qnid tu tibi vis: TRA. Ego nõ tan
pamphilã f.dicis dignus vt furcã ferus d.si vis
b c
gas meã: CRE. Tuã aũt furcifer. GNA. Caue sis nescis
d.premelia inferas ex hoc loco scis ne
d discedis
cui maledicas nũc viro. CRE. Nõ tu hinc abis: scin tu:
qualiter d.q̃tũ spectãda re in hoc loco paratus
e f
vt tibi res sese hẽat: si q̃q hodie hic turbæ cepis. faciam
effit rpe recordetis
g
vt huius loci dieiq̃ meiq̃ semp memineris. GNA. Mi
.i.miscõta rui militeq̃ vtrum aduersartũ malueolum
me meuer b
seret tui me: q̃ hũc tm̃ hoiem facias inimicũ tibi. CRE.
munlabo recedas dicis ne f.d
i l2 l
diminuã ego caput tuũ hodie: nisi abis. GNA. Ain ve
.i.q̃lis qd oꝝ ter tibi puella
m
ro canis sic agis: TRA. qs tu hõ es: gd tibi vis: gd cũ illa
a.qõ negociũ seu cõmercũ hẽs nõ seruitis cõdtoris
n a.scies o in pmis
rei tibi ẽ: Chre. Scibis principio/eã eẽ dico liberã. TRA.
indignantis dico inq̃ dicentis
p q r
hem. CRE. Ciuẽ attică. TRA. hui. CRE. Meã sororẽ.
o impudens r paupto impo
THRA. Os durum. CRE. Miles nunc adeo edico ti-

xit nisi tibi mauis eripi. addit tu illam tangas et est Aposiopesis secũdum sic aũt loqui solent plus gestu q̃ verbis concitus & commoti tra.
z Quid tu tibi vis. Recte cũ Thaide enim loquebatur nõ cũ hoc.
a Ego non tangam. Huic eni probat insuste dictũ. tu illam tangas.
b Tuam autem furci. Incongruevt imperitus adolescens liberum seruis uilibus officiis fatigẽt.
c Caues is nescis. Aniaduerte parasciticum eq̃ tacere omnio. nec desuisse patrono videatur neq̃ in aliena causa rixam in se transferre.
c Caues is . Quia imparatiua verba sunt vel lut contumelioſa addebant veteres sis quod significat si vis.
d Non tu hinc abis. Hoc parasito. illud militi dixit Chremes & minaciter cum eo agat q̃si uis sit meticulosus.
e Tu tibi. Magna vis in pronoibus & signiscatio est.
f Facia vt huius. Mos est magnas esse animas hominũ meticulosorũ. Specta ergo q̃ acriter timiduf cõminetur loci in quo Iesus. dicit in quo ceſus.
g Miseret me tui Hic parasitus nõ quasi monitor Chremeti rndet.
h Qui hunc Ne nunc quidẽ parasitus a militis assentione discedit.
i Diminuã Rustice dixit. caput tuũ diminuã quasi diuidã tibi caput.
k Ain vero. Hoc verbũ canis impudẽtibus inimicis conuiciũ fieri solet. nã militare dictũ est vt in hostẽ canis.
m Quis figura est vbi mixta terribili rogãti.
n Scibis. Non obsequenter sed figurate dicit ab irato.
o Principio. Qui tollit tua videri. & in tria diuisit officium defensionis suę in assertoris. principio dico esse liberã. in cognitoris. ciuẽ atticã. in fratris meã sororẽ. et bonus est ordo libera ciuis nobilis.
p Ciuẽ. A q̃ etiã negociũ põt ei fieri q se p dñio gessit ciuẽ.
q Hui. Hui Hem & cetera huiusmodi generis sane sũt aduersus eos quibus irascimur.
r Meã. Quo constat presto esse defensionẽ puellę quasi ex oibus hoc sit impudentius q̃ & sororem suam dicat.
s Os. Os ipudẽs et ecõtra mollẽ frõtis dicũ q̃ sũt reuerẽtes
t Miles. Vt super quasi militi. nã edictũ pretoris dicitur & imperatoris. & miles cõtumelioſe dixit. ab his enim officiũ qui suo nole vocandi sũt dat vocabula cõtumelioſa cẽsent.

i Mane omnia prius. Animaduerte q̃tã vim habeant ad delectandũ in cõmœdiis seuerę sententiæ cũ a ridiculis personis proferũtur quale est apud plautũ vbi miles suã formã admirãs ait. Nimia est miseria nimis pulcrũ esse hoiem.
k Sapientem. Nõ me quod magis ridiculũ ẽ.
l An quę iubeã. Et mi re non velim. tũ pro velim vt iubeo Chremetẽ.
m Dii vestram. Bona analogia q leuiora laudauerat hic ex clamoteã debet. et hoc est quod supra ait. id rursũ si negat laudo. hiç quoç negat rursũ male pugnandũ esse qui superius retineri non poterat quin in preliũ vel morituru irrueret. Et mire ait personã admirantis per trinã apostropham ad deos.
n Nunq̃ accedo qui. Ridicule parasitus accedo dixit qui nunq̃ recedit neç abeat nimis impudens assentatio se fieri docti orem ex militis sapientia.
o Thais primũ hoc. Vide amissam intentionem repetendæ virginis nõ eni puellã sed pactũ exigit vt amator.
p Quid tum postea. Aut dixi respondendũ erat. aut non dixi. sed vide contumaciã meretricis in cõtẽptione personæ militis quæ per interrogationẽ potius q̃ per iductionem illũ alloqui voluit.
q Rogitas. Cõtẽtiõis genus interrogatiue.
q Quę mihi. Coram vtrumq; significat vt inepti militis dictum. ante oculos minus est q̃ coram. potest & ante oculos longe intelligi. coiã proximitatẽ significat.

r Quid cũ illo agas. Omnino meretrix animo putat illũ idoneum cui reddenda sit oratio. cuiq̃ se purget adeo apud illam amicicię eius pertesum est. nam erret qui diceret se vel le militi reconciliari.

s Libuit. Superbũ est meretriciũ verbum sic de Chilone. Cicero ait. Libenter ait se facturum,

t Huc redde. Idonea est pro contumelia reposcentis. sic & in Ecyra renumeret a.h.c.
v Nisi mauis eripi. Vtrum nisi pronon & si vt si non.
x Tibi illam reddat. Hic se primũ interponit Chremes vt adolescentibus fracto milite.
y Aut tu tangas oim. Aut vtrumq; Chremes: nõ. quia di

v Ne vim. Seruauit pcepta meretricis adeo vt memineri, si vim facti ius adducite hoiem.
x Ego eo ad sophronã Hoc lenũ dixit ad Thaidem Chremes se cõuertẽdo ne alii audiant.
y Prohibeo. Nõ satis exercitate adolescens to tidem verbis dictum re perit militis.
z Audin. Gnato occasionẽ fintendi litigii iã dudũ querit ob desidẽ nũ mẽe & cibi & ideo quasi de iure cõsiliũ fugerit hunc reũ militi esse posse qui paratus alienam rem suã dicere.
a Furti. i. reũ se effecit fraudis nã metalepticos furtũ pro omi fraude et dolo accipimus & iniuria. omẽ id quod fraude fit furtũ est. Vir. Dulcia furta. i. adulteria. Furto latrat inani distulit. furtũ duobus modis dicit vno cũ oẽ maleficiũ generaliter significat. altero cũ res surrepta demõstratur. Nũc ergo furtũ maleficium est.
b Satin. Ad repetendũ virginem. f. sumendum q̃ iniuriæ vindictã.
c Quere. Et cõtẽmpsit interrogãtem & indicit mereticęs ꝓfessionẽ tra cundię cũ dicit indignum militẽ. qm̃ ipsa quod interrogauit malicioſi ait & satis contumelioſe illud eni quesit quod difficile reperit. ergo nõ modo dignus inquit cui ego rndeã. sed vix inuenies qui te dignuũ responso iudicet.
d Quid nũc. Vide euanuerit actio militis. primo dixit omnia experiri certũ est. nec posti idẽ hoc tu ais Thais. & postremo quid nunc agimus & lãguidi & desessi est. vbi ẽ illud quod ait primũ ædes expugnabo. &c. Sed vani impetus hũc exitũ semp accipiũt
e Quin. Nõ abeamus inquit sed redeamus. vt irritos conatus vno verbo ostenderet.
f Credin. Credere dubitatis est. certũ eẽ videtis.
g Vbi nolis. Plus intulit spei non reuocãdo verbũ quod expectabatur. hoc est volũt sed cupiunt. ergo variauit. nõ eni intulit. volunt vltro.
h Iam dimitto. Dimitti exercitus dicit vel pace facta. vel fugatis hostibus. ridicula ergo magnificentia dictũ est cũ facta deformia.
i Sanga vt sortes mi. Mire in cocũ qui socũ curat in domo. qui militẽs vix fortiter pugnant qui sũt memores domo tũ. vide ergo q̃ vtrũq; comicũ ad ineundũ prelium. refq̃ bellicas. Dorax eni prius est ad res domesticas. Sanga vero cocus quiviciſſim dicum foco ministerium satagebat.
k Iamdudũ animus. Hic aperuit causam pœta. cur & inuitus Gnato ire et ad litẽ. & libens domum redeat.
l Frugi es. i. vtilis & necessarius a frugibus quę q̃ his fruamur dicte sunt in fructus & frumentum. Frui autẽ est vesci a frumine quæ est summa pars gulæ. a qua re etiãhis quæ nec cibo nec poculo sunt frui dicimus vtpute rebus venereis & delectatione odoris visus auditus &c.

v Ne vim. Seruauit pcepta meretricis adeo vt memineri, si vim facti ius adducite hoiem.
x Ego eo ad sophronã Hoc lenũ dixit ad Thaidem Chremes se cõuertẽdo ne alii audiant.
y Prohibeo. Nõ satis exercitate adolescens to tidem verbis dictum re perit militis.
z Audin. Gnato occasionẽ fintendi litigii iã dudũ querit ob desidẽ nũ mẽe & cibi & ideo quasi de iure cõsiliũ fugerit hunc reũ militi esse posse qui paratus alienam rem suã dicere.
a Furti. i. reũ se effecit fraudis nã metalepticos furtũ pro omi fraude et dolo accipimus & iniuria. omẽ id quod fraude fit furtũ est. Vir. Dulcia furta. i. adulteria. Furto latrat inani distulit. furtũ duobus modis dicit vno cũ oẽ maleficiũ generaliter significat. altero cũ res surrepta demõstratur. Nũc ergo furtũ maleficium est.
b Satin. Ad repetendũ virginem. f. sumendum q̃ iniuriæ vindictã.
c Quere. Et cõtẽmpsit interrogãtem & indicit mereticęs ꝓfessionẽ tra cundię cũ dicit indignum militẽ. qm̃ ipsa quod interrogauit malicioſi ait & satis contumelioſe illud eni quesit quod difficile reperit. ergo nõ modo dignus inquit cui ego rndeã. sed vix inuenies qui te dignuũ responso iudicet.
d Quid nũc. Vide euanuerit actio militis. primo dixit omnia experiri certũ est. nec posti idẽ hoc tu ais Thais. & postremo quid nunc agimus & lãguidi & desessi est. vbi ẽ illud quod ait primũ ædes expugnabo. &c. Sed vani impetus hũc exitũ semp accipiũt
e Quin. Nõ abeamus inquit sed redeamus. vt irritos conatus vno verbo ostenderet.
f Credin. Credere dubitatis est. certũ eẽ videtis.
g Vbi nolis. Plus intulit spei non reuocãdo verbũ quod expectabatur. hoc est volũt sed cupiunt. ergo variauit. nõ eni intulit. volunt vltro.
h Iam dimitto. Dimitti exercitus dicit vel pace facta. vel fugatis hostibus. ridicula ergo magnificentia dictũ est cũ facta deformia.
i Sanga vt sortes mi. Mire in cocũ qui socũ curat in domo. qui militẽs vix fortiter pugnant qui sũt memores domo tũ. vide ergo q̃ vtrũq; comicũ ad ineundũ prelium. refq̃ bellicas. Dorax eni prius est ad res domesticas. Sanga vero cocus quiviciſſim dicum foco ministerium satagebat.
k Iamdudũ animus. Hic aperuit causam pœta. cur & inuitus Gnato ire et ad litẽ. & libens domum redeat.
l Frugi es. i. vtilis & necessarius a frugibus quę q̃ his fruamur dicte sunt in fructus & frumentum. Frui autẽ est vesci a frumine quæ est summa pars gulæ. a qua re etiãhis quæ nec cibo nec poculo sunt frui dicimus vtpute rebus venereis & delectatione odoris visus auditus &c.

In hac.17

scena nunc demū virgo viciata esse cognoscit a Taide oportune magno pere & defensa est & retenta. nam statim conseque nter nuptie ei⁹ et chaereae qui illā vitiabat.

perplexe loq

aperte dixer

a Perplexe loqui. Ideo perplexe quia statuerat crimen virginis celare. Perplexus est districtus nesci⁹ quorsū se cōserat.

b Scio nes. Ex dictis oīb⁹ pauca decerpit. et ostēdit quid perplexe dixerit & stomachū seuiē tis expressit.

ephebus

c Ego nō. Acriter iratorū est ea repetere quæ proxime dixerint quibus irascuntur.

vere comperisti

d Non tu istuc Nō est hęc interrogatio.

e Virgo. Hęc oia rixā esse significauerant,

f Lacrimas. Taceam⁹ consilia vt nec tacui dolens. Reticemus dolores vt ne vetere ne renice

vera predicas

Obticemus quorū non pudet vt in phormione Heu quidnam obtices.

g Eunuchus. Funuchus nō Cherea nō fugit sed abiit dixit.

interminare

h Quāobrē. Hęc a sintheca instantis dñe vultumq habitumq demonstrant.

i Quis fuit igit. Hęc minatiue pronunciāda sūt aut quia inuita indicat. aut dubitas de nomine ignoti. aut trepidat per timorē. aut nō videat scisse cū fuerit factū. aut ga non libenter dicat eius nomen cui irascitur. sed ego cognosco ancillarū cōsuetudinē quę oliuio fæsunt dominarum.

k Iste Ephe. Ephebus nomen ad ætatē retulit nō ad facinus cōmissū & statim ostēdit cur iste eunuchus creditur.

l Quid ais. Redit rursum ad iracundiā. aptū conuiciū & comicū in ancillas venefica / lupa vtputa vipera / & sacrilega ceterat

m Quid. Nō rogātis est obsecro sed doleūs.

THAIS PITHIAS

plecnis scelerata pythias .i.obscure dicedo s.domi fieri puellā

p Ergin scelesta mecū perplexe loq? scio. nescio

cunuchus s.domi hoc admissum c cū hęc fecerent d

abijt audiui. ego nō affui. Non tu istuc mihi

.i.palā loquēdo manifestiē nō pplexe hīus vestē fractā

e f

dictura aperte es. quicqd est? virgo cōscissa veste lachry=

lachrimas emittēs discessit .i.quare .i.admissum

g h

mās obticet eunuchus abijt? ꝯobrem? quid est factū? tacles adductū

ces? PI. Quid tibi dicam misera? illum eunuchū negāt

i non fuit eunuchus p contemptū s.fuit

fuisse. THA. Quis fuit igit? PI. Iste cherea. THA. Qui

.i.adolescens impubis

b i

cherea? PI. Iste ephebꝰ frater phedriæ. THA. Quid ais

aut veneno afficiens amatores cognouit cur quęso

aut adultera venefica m

venefica? PI. Atqui certe conperi. THA. qd is obsecro

ꝓpter quā occasionē quia

ad nos? aut ꝯobrē adducꝰ ē. PI. Nescio, nisi amasse creꝺ

do pamphilam. THA. Hem misera occidi. infoelix. si q

.i.talia s.ā tibi narras .i.nunc .i.ob id

dem tu istaec vera prædicas. Num id lachrīat virgo? PI.

ob id ꝯginē lachrymari suspicer .i.nephanda impia ās ū sacrū violauerit

n o p .i.ñ istuc ne dspā eā accederet

Id opinor. THA. Quid ais sacrilega? istuccine. intermīa

discedens .i.qd aliud tō facere possem

q r

ta sū hinc abiens tibi? PI. Quid faceremꝰ? ita vt iussti: soli

.i.cōmissa est scelerata virginē violarat tradidisti

credita est. THA. Scelesta quē lupo commisisti. dispu=

s.sic me esse deceptā s.veste eunuchi indutus

t v x

det sic mihi data eē verba. Quid illic hominis ē? PI. He=

esto secura cherea euangēlio reū

y z

ra mea. tace obsecro. saluæ sumꝰ habemus hominē ipm.

s.cherea ꝙ indignaroēm s.grem est videō ne

THA. Vbi is est. PI. Hem ad sinistrā. videnꝰ? THA. vi

t.capt .i.cito

a

deo. PI. comprehendi nūc iube ꝯtum potes. THA. qd

cōprehenso inconsiderata blandientis

b c

illi faciemus stulta? PI. quid faciā? rogas. vide amabo? si

s.cum inuerecundum s.os eius impu dens

nō? cum aspicias? os impudens videtur. THA. non est.

perinde .i.nimia securitas

PI. tum quæ eius confidentia est.

n Id opinor. Callide Pythias opinor dixit cū sciat.

o Quid ais. Auxesis, nā primo scelesta. Deinde venefica. postremo sacrilega.

p Istuccine. Moraliter Apparet hęc post scenā esse minata. nam supra nō meminit sed dixerat tm hos prius introducē & quę volo simul &c.

q Quid facerē. Dixerat enī prius Chereæ edicit ne. n. q. a. e. aderit.

r Ita vt. Sincope metaplasmus, pmisisti.

s Scelesta ouē. Bene dilatum tot occasionibus prouerbiū psone Thaidis ascriptū est. Cōtinenti fœminea reuerentiā meretriciū sensū. Redit⁹ q; rursum ad minora conuicia quia videt se esse confectam.

t Mihi data. Videt plura fuisse dicturā nisi supueniisset Cherea.

v Quid illic. Per genitiuū casum iniunose dicitur. per nomiatiuū honorifice. & hoc dixit ga non continuo agnouerat hunc hominē meretrix quia & si adhuc eunuchi veste indutus est. Attamē exuit spadonis ingressum vultumq; habitumq; mutauit & pristinam vestem totus in Chęream rediit.

x Hera mea. Blande et puellariter arridet.

y Tace. Nō silentiū indicentis est sed securam facientis vt tace egomet conueniam ipsum.

z Habemus hominē? Mire hominem dixit verum.

a Comprehendi iube. Pro comprehende vt iubere velle significat.

b Quid faciam. Moraliter expressit puellę stupentis verba & non habentis quid respondeat ad ea quę dicta sunt.

c Vide amabo. Mire ab eo q; respondere cęperat ad aliud trāfit mirata confidentiam Chęreæ. idest nō est. quia os eius non est impudens inquit. idest non est simplis impudenti sic alibi.

In hac.18.

scena. Etiā rediēs in vicinā suā causam reddit Chęrea cur nō mutauerit vestem. Oportuit aūt eē de necessitate argumēti fuit Chereā nō mutasse vestē. vt cū meretrix virginē a Cherea viciatā audiret. & eū cū turpi habitu incedētē intueretur eum reum viciate virginis imputaret.

a Apud an. Dixit pro in domo eius.

b Vterq; pater. Dixit vterq; pater. & vterq; mater nō vterq; parens quia pater et mater qua si dedita opa domi erāt.

c Domi. Nō tā mirū si domi erant sed illud magis mirū cp in ea domus parte qua in ades introeundum erat adolescentulo.

d Vt. Superius causa cōtinetur cur nō mutauerit vestē. inferius autē cum hęc redierit.

e Notus. An notus ꝙ me posset agnoscere an qui me nouerit. i. amicꝰ

f In pedes. Vide illum nō vitasse sub vna clausula bis indicere in pedes in angiportum.

g Sed est ne hæc thais &c. Iampridem ipse visus nunc primum videt.

h Hæreo. Incertus remaneo tatq; defigor primus metꝰ admittit consilium. sed recogitatio reddit confidentiam.

Quid mea autem &c. Colligit se rursus ad impudentiam Chęreæ. & videsi non eadem est audatia in Cherea que in suscipiendo facinore fuit.

i Quid mea autem. O oportune se cōfirmauit meretrix & subuliter. nā scit Cheream quē alloquitur non eunuchum hic & magna occasio datur meretrici adeundi adolescētis. qui habitum nō mutauit & adhuc quasi eunuchus & seruus est. Bone vir Dore salue. maior obiurgatio est per hanc dissimulationē Thaidis aduersus Cheream ꝙs si illum id quod est appellet.

l Herea factum. Non potuit subtilius respondere cherea. ꝙs accōmodare se interroganti.

m Satin id tibi placet. Hoc potest non figurate dici ut meretrix & subuliter. nā scit Cheream quē alloquitur non eunuchum hic & magna occasio datur meretrici adeundi adolescētis. qui habitum nō mutauit & adhuc quasi eunuchus & seruus est. Bone vir Dore salue. maior obiurgatio est per hanc dissimulationē Thaidis aduersus Cheream ꝙs si illum id quod est appellet.

n Vnā. Trisillabo nomine noxiā dixit quasi naxā. Sic alibi dictū est dñm esse extra noxiā.

o Si aliā. Verba seruorum quibus nihil horribile est post p̄sentes plaquitur non eunuchum

CHEREA THAIS PITHIAS

.i.in domo antiphonis parentis

a b

Pud antiphonē vterq; pater & mater / ꝙsi de

.i.consulto de industria

c d

dita opa domi erant: vt nullo modo introire

q̄ minus .i.dum hec agunt s.antiphonis e

possem: quin viderēt me. Interim dū ante ostiū sto, nos=

in occursum pestis f

tus mihi quidam obuiā venit. vbi vidi: egomet in pedes

.i.velociter ē fugiens .i.vicū angustū nec quiū. nē frequentatū quem pleni

non aliquis vērū .i.illa mulier

6

tādo ne quis me cognosceret. Sed est ne thais quā video

.i.incertus manco ꝙ desigor dubito s.ipsus

h i necto

ipa est? hæreo quid faciam. quid mea aūt? quid faciet

.i.cōmuo ad eū

l

mihi. THA. adeamus / bone vir dore salue. dic mihi au

.i.fuisti ne dña s.aufugit virū sacru aufugisse

fugimus l m

fugistin CHE. here factum. THA. Satin id tibi placet

s.placet mihi .i.credis ne ꝙs sedetur .i.causaꝝ sine punitōne

CHE. Nō. THA. Credin hoc te impune habiturum,

solam .i.culpā .i.ignosce s.noxam .i.cōmisero

n o

CHE. vnā hāc noxiā mitte. si aliā admisero vnq̄? occidi

timuisti s.veritus sum

p

to. Tha. ñ meā seuitiā verit⁹ es. Che. ñ. Tha. qd igit. Che

tiam Chęrea. & videsi non eadem est audatia in Cherea que in suscipiendo facinore fuit.

i Quid mea autem. O oportune se cōfirmauit meretrix & subuliter. nā scit Cheream quē alloquitur non eunuchum hic & magna occasio datur meretrici adeundi adolescētis. qui habitum nō mutauit & adhuc quasi eunuchus & seruus est. Bone vir Dore salue. maior obiurgatio est per hanc dissimulationē Thaidis aduersus Cheream ꝙs si illum id quod est appellet.

l Herea factum. Non potuit subtilius respondere cherea. ꝙs accōmodare se interroganti.

m Satin id tibi pla. Hoc potest non figurate dici ut meretrix & subuliter. nā scit Cheream quē alloquitur non eunuchum hic & magna occasio datur meretrici adeundi adolescētis. qui habitum nō mutauit & adhuc quasi eunuchus & seruus est. Bone vir Dore salue. maior obiurgatio est per hanc dissimulationē Thaidis aduersus Cheream ꝙs si illum id quod est appellet.

n Vnā. Trisillabo nomine noxiā dixit quasi naxā. Sic alibi dictū est dñm esse extra noxiā.

o Si aliā. Verba seruorum quibus nihil horribile est post p̄sentes plaquitur non eunuchum hic & magna occasio datur meretrici adeundi adolescētis. qui habitum nō mutauit & adhuc quasi eunuchus & seruus est. Bone vir Dore salue. maior obiurgatio est per hanc dissimulationē Thaidis aduersus Cheream ꝙs si illum id quod est appellet.

l Herea factum. Non potuit subtilius respondere cherea. ꝙs accōmodare se interroganti.

m Satin id tibi placet. Hoc potest non figurate dici ut meretrix & subuliter. nā scit Cheream quē alloquitur non eunuchum hic & magna occasio datur meretrici adeundi adolescētis. qui habitum nō mutauit & adhuc quasi eunuchus & seruus est. Bone vir Dore salue. maior obiurgatio est per hanc dissimulationē Thaidis aduersus Cheream ꝙs si illum id quod est appellet.

n Vnā. Trisillabo nomine noxiā dixit quasi naxā. Sic alibi dictū est dñm esse extra noxiā.

o Si aliā. Verba seruorum quibus nihil horribile est post p̄sentes pla

a Han metui ne me cri. Pfecte imitatus est verba fugitiuorũ quę apud dños faciunt cõprehẽsi.
r Vitiare ciuem bonũ. Intulit ciuẽ quod plus est q̃ virginem auxeris gradatim facta.
s Conseruam esse credidi. Sed admirabiliter conseruam dixit & hoc ipum miserabiliter pronunciandũ est tanq̃ miserabiliter credit conseruam esse quæ ciuis erat atq; eam quasi cõseruã vitiare debuerit.
t Conseruã. Oportus ne stomachabat pythias facta mentione conseruæ.
v Vix me cõtineo &c. Minæ istæ proprie semi narũ sunt. & in se & in alios vnguibus sauientiũ vt vnguibus ora sorores sedãs & pectora pugnis. sed inuolẽ ab auibus tractũ est. ergo hoc gestu & dicto & corporis motu est adiuuãdũ.
x Inuolem in capillũ. Apparet more veterũ in tonsum esse.
y Etiam vltro derisũ. Mire hoc addidit ad occasionem saltem q̃ non fugeret.
z Quid ita vero abeã. Vero autẽ ironicos pronunciandũ est. sane deberet dicimur pœnas p iniuria ei cui iniuriã fecerimus quas si nõ debitura Cherea vt surcifero dicit pythias si illi cedẽ intulerit in seruili habitu constituto.
a Non te dignũ Char. Artificiose meretrix abeo q̃ licuit ad id quod oportuit transit. nec tractat qd sit legitimũ. sed qd honestũ. Itaq; totã illã partẽ facto accusandi omittit. & a succedẽtibus personę adolescẽtis obiurgat. Scit enim vnoverbo obstãr posse licuit mihi in domo meretricia. s. & contra meretricia. nec videat irratiõalis audacia illa ciuis a poeta inductam esse.
b Non te dignum Cherea fecisti. Dignum pro digne. aut deest facimus. vt sit sensus non te dignũ facimus fecisti. Mira accusatio mixta laude & blandimento.
c Nam & si ego digna. Deest vt sit ordo. nam & si digna pati sit. quia meretrix non tamen maxime digna pati Thais est. ideo bene additũ est maxime.
d At tu in pignus quisfaceres tamen. Recte dixit. Quatuor enim sunt modi in huiusmodi rebus. aut vter aut vterq; dignus sit. aut vterq; indignus. aut alteri digno alter indignus & econtra.
e Neq; edepol quid nunc consilii capiã scio de virgine. Intelligit Thais amari virginẽ ab hoc & ideo sic ait vt concilier nuptias. nam satis signi est. q̃ Eunuchi habitum propter hãc sumpsit. et vide quem admodum ad captionem nuptiarum transeat. vt q̃ dicere non audet Thais ostendit adolescenti cõsiecturis quem tentat scire amantem virginem & viam ostendit petendæ sibi vxoris.
f Hoc mihi beneficiũ. Cherea Blande nomen repetitũ est Cherea.
g At nunc de hinc spero. Nunc iam Cherea veteris equiparans recedit a iocularibus. Saepe huiusmodi re. hoc est turbulentia.
h Quapiam. Quicũq; vel aliqua.
i Quid si hoc voluit quispiam deus. Plerãq; repentinis impulsionibus nata. ministrq; proficientibus deo ascribi solent. vt descendo hęc decerite deo flammam inter & hostes. & hic me digressum vestris deus appulit oris. & Salustius. Vt tanta repente mutatio non sine deo videretur. & vult amorem intellĩgi deum.
k Equidem pol in eã partẽ accipio q̃. Et volo vt eterna inter nos sit gratia. & ex malo principio compleat magna familiaritas. et volo euenire subaudit. & est sylepsis tertia.
l Imo ita queso. Vtrũ meretricẽ, an deos. quæso totum.
m Hoc scito. Scio vt de sciat Thais iepte quæritur cũ ipsa res damnet nunquã hanc conditionem subituru Cherean
n Nunc ignosco tibi. Quod culpa nõ sit hois sed amoris.
o Non adeo in humano sum ingenio. Hoc est immitis nõ sũ q̃ tu putas. vt nõ obtusa a deo gestam⁹ pectora possit.
p Vt quid amor. Nõ in humana. quia domo. nõ impudica sum. vt quid amor valeat nesciam.
q Te quoq; iam Thais. Bene quoq;. Non enim iã ita hanc amat vt negligat illam sed hanc illius causa.

r Pol tibi ab istoc he. Facete tanq̃ soleant capillum ac vestem cõscindere qui amauerit.
s Non ausim. Nõ ausim pro non audebo. et est verbũ, huius tẽporis tantũ non ausim ꝓpter tratẽ ꝓpter tratem. an ꝓpter fratrẽ suũ iphedriam potius.
t Nihil tibi. Parce con quantũ aut nihil, p non.
v Ego metuæ cõmẽ. Satis amatorie vt apparet nunc maxime captũ Cherean. ac mãcipatũ virgini. Cõmendamus nos cognitis cõmittim⁹ ignotis. ergo auxeris est matoris officii fidei circa Thai.
x Te mihi. Te adiectiui vim habet ex animo supplicatis habi tũ adolescentis ostendit.
y Emoriar. Vide amore adolescentuli cum in ipso flore nihil dulcius vita est ipam tũ despice resi sibi vxor hęc nõ dat.
z Tñ si pater. Eclipsis ruit aposiopesis secũda a Quidcah. Quidde Deest dicat. sed ista oia ad cõfirmationẽ valẽt.
b Ciuis modo hęc sic Mire hic in notũ cõuersus qui timere potuit nõ ducturus vxorem.
c Paululũ ope. Adeo vito probari potest.
d Ego vero. Vero modo cõsentiẽtis est aduersũ alias confutantis. alias coniunctio. alias particula ironiã iuuans vt egregiã vero laudẽt spolia ampla refertis.
e Domi potius. Non ignari illecebrarũ meretrix nõ solũ Cherea retinet. verũetiã vocat vbi virgo est et satis callide interrogat an velit quasi nesciat velle.
f Immo pcupio. Amatorie nõ volo nec cupio sed percupio dixit.
g Hũc tu. Pronomen in his plus valet q̃ accusatio. Et mire. cum illa velit cogita dixit volens vt nõ recogitet. Cogitas m. a. e. r. Per ancillã verba, vult ostendere q̃ sit tractandorũ adolescentium experta meretrix.
h Post hac. Post hoc factum post hanc audaciam.
i Crede hoc meæ fide. Puellariter dixit meæ fidei.
k Dabit aliquã pugnã. Pugnã pro stuprũ dixit vt At non in venerem segnes nocturnaq; bella ferenti. & ingens facinus Lucilius. Vicimus o socii & magnã pugnauim⁹ pugnã, vt pro eunucho etiã seruo se fingeret sine amoris impulsu.
n Nunc ignosco tibi. Quod culpa nõ sit hois sed amoris.
o Non adeo in humano sum ingenio. Hoc est immitis nõ sũ q̃ tu putas. vt nõ obtusa a deo gestam⁹ pectora possit.
p Vt quid amor. Nõ in humana. quia domo. nõ impudica sum. vt quid amor valeat nesciam.
q Te quoq; iam Thais. Bene quoq;. Non enim iã ita hanc amat vt negligat illam sed hanc illius causa.
l Dabit. Dabit aũt, pprie pro inducet vt magnã dabit ille ruinã arboribusq;. s. s.
m Au tace ob. Au interiectio est perturbate mulieris.
n Parũ per. Parũ ironia est. vt nõ cõsensisse sed pspexisse dixit tã nõ sit experienda illius audacia que pfecte cognita sit.
o Non facã pythias. Bene & moraliter appositũ pythias.
p Nõ pol credo Che. Iocatiariter vt pythias dixit ita hęc Cherea.
q Quin pythia. Sterũ nomen vultuose est additũ. quin, p immo.
r Neq; pol seruandũ. Totũ ioculariter & gesticulose vt puellã cum adolescentulo fabulari videas.
s Adest optime ipse. Optime oportune. & non additũ cuius frater vtpote in re manifesta.
t Nolo me in via cũ. Subtiliter adolescẽs. qa nihil profecerat. ducendo pcupio inuenit causam qua tandem ingredi possit.
v Quãobrem. Interrogatio hec increpationem continet imprudentissimi facti. an quia hęc interrogatio irrisiõis plena est in eũ quem nihil puder. habet autem tandem quoddam vrgens respõdere & accelerans
x Id ipm. Hoc velut molesto vultu dicitur a deo vt imitet dictũ vultumq; eius pythias.
y Virgo. Ironicos. vt egregiã vero laudẽ. Et dicitur virgo quasi q̃ minime pudicicię statũ ac verecũdiã virginalẽ venerentur. Et hoc sensu virgo in masculino genere itel ligitur pro Chęrea.
z Præse. Manifestũ est cur meretrix ducta capiendorũ iuuenũ preire velit. Chęrea in cõsequendo ipam sit tardior vel eni liberis siue arbitris cũ puella esse colloquiũ & licitũ amorẽ. nisi forte putamus Terentium hæc siue causa fecisse qui fuit artificiosissimus poeta nam neq; ipsa ingreditur cum Chęrea neq; ingredi simul permittit pythiam.
& Tu. Pythias relicta est ob multas causas. & in primis vt posset per eã delusus pauore suo senem cõpellere ingredi ad meretricẽ & presente fieri ad cõsummandas nuptias.

In hac.16 scena cogitantis disputatio est apud seipsam pythiæ quatenus voluptatem dolo possit

a Qui hunc supposuit. Proprie supposuit, nã vt subduci dicunt quæ volumus admittere. ita supponi quæ non desideramus vt Plautus hic; supponitur hircus / vnctus / nausea.

b Video sed nihil promoues. Hinc est illud Virgilianum, illa gradum celerans studio properabat anili. s. non re celerabat sed studio.

c Amabo quid ait c. Exhibitũ spectatori est quid post scænam ferat. idest agnitio puellæ.

d At memoriter. Plus intulit q̃m interrogabat. nam magna sunt signa in quibus anilis memoria non erat. Item respõsionis breuitas attulit cõpendium perquirẽti neplura interrogaret.

PITHIAS. CHREMES. SOPRONA. nutrix.
.i. oẽ qõ

q Vicquid venire in mentem nũc possit mihi
.i. quicquid est quũ rependam s. memoriæ vltem cherea

a
quidnam ſ. qui referam sacrilego illi gratiam. qui hunc
.i. loco eunuchi illaeniter adhibuit interiecto stomachantis velocius

supposuit nobis: CHRE. Moue vero ocius te nutrix.
.i. exerceo meã corpus quã maxime possum pñas

b s. te moueri
SO. Moueo. CHRE. Video, sed nihil promoues. PI.
vtq; agnitionis signis signa oñdi
s. fuę
Iam ne ostendisti signa nutrici? CHRE. Omnia. PIT.
rogo re p amoꝛe s. ea signa vtq; etiam s. cognitã q̃q; an?
c s. nutrix d
amabo quid ait, cognoscit ne? CHRE. At memoriter.
pspere refers eadem pollucis e q.d. nõ cherea in domũ

PI. Bene ædepol. narrat. nam illi faueo virgini. ite intro
ex multo ante rege vna p ironiã ꝛ apposite verum ecce h vbo.

iamdudum hera vos expectat domi. Virum bonũ eccũ
venire video ne .i. seruus sine solliciturdie
g h
parmenonem incedere huc video. vide vt ociosus sit. Si
credo .i. habituru cognoscere vt volo .i. aßligam .i. more
quo s. pmenonẽ
diis placet spero me habere. qui hũc meo excruciem mo
i in domum s. puellæ q nutrici .i. postea deinde egrediar
do, ibo intro: de cognitione vt certũ sciam. post exibo:
.i. impium s. pmenonẽ
atq; hunc perterrebo sacrilegum.

e Nam illi faueo virgini. Illi nõ Chereæ. & simul causa est cur illum vlciſci cupiat. quia. s. multũ illi fauet.

f Virum bonum ecce cum parmenonem in. Res odio digniori nouitate. s. incestus.

g Vide vt ociosus sit. Inuidet illi securitatem quomodo sollicitũ reddatura est. non enim vlla alia erit vindicta præter istam. Et vultu et gestu dicit eum esse securum. Et mire poeta lætitiã describit vt repente ostendat commotum esse.

h Si diis placet. Propriũ est exclamantis indignatione alicuius rei.

i Ibo intro &c. Elegãter defatigat e Parmenonem non necessarium putat sed occasionem. Nam prius dicit se ire intro. exitura autem vt ipsum in timorem conficiat.

In hac.20 scena Parmeno pythiã. suis maledictis magis irritat quẽ tũ nõ sentit ad esse. atq; maledicta aut

a Astu. Astu p̃ dire. astute. mõ aduerbiũ est alias nomẽ vt iã in astu venit. et vt inquit Tortellius est nomen græcũ significatq; apud poetas astutiã cuius origo vt ait Festus ex græco vocabulo astu deducitur quod oppidũ seu vrbẽ indicat in qua qui cõuersati assidue sunt. atq; acuti esse videbantur.

b Dii ve. Modo non inuocãtis est. sed admirantis & est figura per apposiopesim facta.

c Nam. Dicit sic. cũ dicere deberet. q̃d ei amorẽ & difficillimũ & carissimũ confeci.

d Virginẽ. Aposiopesis secũda. Difficillimũ quia virginẽ quẽ amabat carissimũ quia a meretrice auara.

e Cõfeci. Primo quasi oblitus dicti superioris trãsit ad virginẽ. Deide dedit causam ex abũdãti, q̃ dixisset amorẽ cõfeci posset intelligi confeci expediui pfeci. Ast vero virginẽ cõfecit q̃d intelligimus nisi hoc vnũ q̃ insultãter pmenonẽ cõfecta virgine. q.d. superatã atq; deuictã. Nã ꝓprie hoc verbũ cõuenit gladiatoribus his q̃ grauissimis vulneribus occubuerũt. Inde cõfectores ferarũ qui feras sauciando trucidãt.

PARMENO PITHIAS.
.i. redeo ad videndũ apud thaidẽ s. herea
.i. quæ res

r Euiso quidnam cherea hic rerum agat. q̃ si
negociũ gesse agitauit sumpto .i. opem q̃magnam
a b
astu rem tractauit. dij vestram fidem: q̃tam / & q̃ verã
.i. nõ sine causa loquitur in terna pſona de se ipso .i. excepto eo s. cherea
c
laudem capiet parmeno. Nam vt omittam q̃ ei amorẽ
.i. ad modũ difficilem vt cherea suo nutu posset q̃ si voluisset poari .i. subtrahi furti
.i. habendi cupida
difficillimũ & carissimũ a meretrice auara surripuit vir
surgauit vel denici impedimento
d s. virginẽ e s. ea virgine cũ desiderio vereretur
ginẽ quã amabat eã cõfeci vt potirer sine molestia / sine
impensa .i. damno ac detrimẽto deinde f .i. certe .i. hec altera res o me inuenta
sumptu / sine dispendio. Tũ hoc alterꝫ: id vero ẽ q̃ ego
.i. palma dignũ victoria seu laude .i. qua via
excogitasse g
puto mihi palmariũ me reppisse. q̃ mõ adolescẽtulꝰ me
naturas .i. modos faciendi cito ꝛ nũ ego
h i
retricũ ingenia / & mores posset noscere mature: vt cum
.ingenia eaꝝ ꝛ mores q̃ritur s. meretrices s. apud amãtes lucrus de
omittere qñ lz licetus
cognorit / ꝓpetuo oderit. Quæ dũ foris sũt: nil videt mũ
s. videt .i. ornatũ aliquid venustũ meretrices
i m
dius / nec magis cõpositũ q̃q; / nec magis elegãs: q̃ cũ ad
qñ .i. suauiora cũ fastidio degustãt .i. veris sue gule voracitatem .i. squalore
n
matore suo cũ cænãt liguriũt. haꝛ videre ligurire / sordes
.i. extremã paupertẽ .i. cũ sole sint vt ignore voraces quõ
q̃rũ turpes s. apud se o
inopiã q̃q; inhõeste solæ sint domi / atq; auidæ cibi. q̃ pa
.i. ex succo pulmentarũ veruſtate musidũ cognoscere .i. sultura
ꝓdituro pecdãtis vita p degustume re vrile
cto ex iure hesterno panẽ atrũ vorent: nosse oĩe hæc sal?

Sic Cice. in catilina. Gladiatori illi confecto & sautio cõuenit. ergo seruilibus verbis velut ioco se virginaliter iactanti rem confectam esse in puella virgine & nõ exhibere Chereæ damnũ vel negotiũ a meretrice auara.

f Id vero est. Vero nisi esset ornatuum nihil significaret.

g Quo modo adole. Optime non meretricis sed meretricũ dixit.

h Mature. Bene addidit fere enim cito cognouisse obfuit. sed id adiecebram fuit q̃ cognitus est cito.

i Vt cũ cognorit. Suaviter nõ nouerit sed cognouerit & dixit quod erit plenũ perspicacie.

k Nihil videt mundi°. Bũ videt nõ eni sunt. Et dixit p cõparatiuũ.

l Nec magis cõpositũ. Bona varietas. Nã nec oia per magis aduerbiũ pfert. nec oia p cõparatiuũ gradũ. Et more suo addidit magis ne dicere cõpositius elegantius vt supra hic nemo fuit minus inepte magis seuera

m Que cũ amatore. Vnũ cũ prepositio aliorũ cõiũctio. Et dicit hec figura liptotes.

n Liguriunt. Ligurire q̃ elegãter et more senũ mstro fastidio suauiora q̃q; degustãt.

o Quo pacto ex iure hesterno panem. Aut deest madidũ aut maceratũ aut emolitũ, Nam apparet & sordidum ea

& quasi arte vt Durus vtercp panis qui ex iure hesterno sit cōmedēdus Cui cōtrariū Salustius dicit de delicijs militum loquens. panes enī indijs mercari inquit.

p Panē atrū. Hoc est quid ī vo'ūt ex antiquitate mucidum quasi panem mucidum hesterno iure accipientes deglutiūt.

In hac c. 21 scena. Pythias simulata perturbatione sui Parmenonē terret. atcp in principio vim magnā ostendit. deos implorās fidē quasi in hac negocio nihil ꝑfit humanū cōsiliū

r Proh. Hęc singula ꝑferēda sūt pauido atcp attonito vultu.

s Proh. Irascētis exclamatio est & testātis seu inuocantis fidē. i. opem vel auxilium deorū.

t Fœdū. i. crudele. Salu fœdi oculi.

v O infœlicē. Plus est miseriā adolescētis dicere pythiādi irasci ei.

x O scelestū. Vt verba sunt pythię profecto miser adolescēs cū in eodē peccato irascit Parmenoni pythias nō chereq.

y Miseret. Hęc omnia quasi secū loquitur. & fingit se nescire cp assistat parmeno.

z Quæ esse f. Graues pœne que possunt cete-

q Ego pol. Miro artificio, poeta & ab initio non placaē pythias nec in gras redit Chęreę. & insup nūc mirea parmone irritat magis vt ꝑ eam Parmeno terreatur adeo vt per eū ingredi ad Thaidē cogatur senex. Et demum per senem nuptiæ confirmentur. hęc ergo artificijs & eruditis. Cetera spectatoribus postea exhibet.

PITHIAS PARMENO.

p Roh deū fidē/ facinus fœdū. o infœlicē adolescentulū: o scelestū parmenonē. q istū huc adduxit, PAR. qd est: PI. Miseret me. itacp vt ne id videar vereor quid siet operiar vt scīā quidnā hęc turba tristicie afferant.

r Proh. Hęc singula ꝑferēda sūt pauido atcp attonito vultu.

s Proh. Irascētis exclamatio est & testātis seu inuocantis fidē. i. opem vel auxilium deorū.

t Fœdū. i. crudele. Salu fœdi oculi.

v O infœlicē. Plus est miseriā adolescētis dicere pythiādi irasci ei.

x O scelestū. Vt verba sunt pythię profecto miser adolescēs cū in eodē peccato irascit Parmenoni pythias nō chereq.

y Miseret. Hęc omnia quasi secū loquitur. & fingit se nescire cp assistat parmeno.

z Quæ esse f. Graues pœne que possunt cete-

q Ego pol. Miro artificio, poeta & ab initio non placaē pythias nec in gras redit Chęreę. & insup nūc mirea parmone irritat magis vtp eam Parmeno terreatur adeo vt per eū ingredi ad Thaidē cogatur senex. Et demum per senem nuptiæ confirmentur. hęc ergo artificijs & eruditis. Cetera spectatoribus postea exhibet.

terrorem et gratiam auctā fūt. Nam primo virginem posuit. post ciuē. ad vltimum nobilis soror em.

g Nescio. Perturbatur Parmeno. nec negare potuit. nec cōsentire volebat. sed quasi defensionis loco dixit nescio.

h Atqui sic inuēta est. Facile ē vt credat quod nesciat ergo Pythias nō laborat vt suadeat ciuē esse. At qui sic inuenta est. magnum honorem incutit audienti non accusando sed miserando Chęream.

i Frater violentissim⁹. Hoc inuētum est quod daretur ad nobilem.

k Quidnam fecit: Hoc dicit Parmeno intercipiens sermonem. & interrogat ideo vt acceleraret ancillam quæ longiora narrat.

l Collegauit primo eū miseris nodis. Mirabitur ad torquendū parmenonem. simul etiam relictus ad succurrendū locus.

m Colligauit. Indignādo & exclamando præ timore & ira repetiuit idem verbum a Pythia prolatum.

n Atcp equidem fecit orante & c. Adeo violētissimus et recte hoc ad ditum ne speret auxiliū de Thaide.

o Nunc minatur por. Bene minatur. vt succurrere possit ei qui non sit passus.

p Quod solet mechis. Vt forte quod abscindet illi virilia vel alia.

q Quid ita tantum. Nimis callide Pythias hunc dicit violentum. & tamen iniustum, audacemcp dici non patitur. sed defendit vt magis terreat Parmenonē.

r In domo meretricis deprehēdi quencp. Cautā finalis virginem ciuē

apud meretricem vicia uit. mercedem offert. petitur ad supplicium.

s Nescio. Quam astute dixit nescio. ne laborans ad cotradicendum amitteret fidem simplicis personę ac vera dicentis. Vult enim magis minas officio fungi cp persuadentis.

t Dico edico vobis. Vt supra. Vbi quaram. vbi inuestigem. Dico tibi Pythias. Edico omnibus tuis. ergo adviuentes vtrumcp refertur.

v Obsecro an is est. Insultantis vt in Phormione. hoccine eras. nam sciebat eum esse.

x Necp illum Thaisvim fieri sinat. Quā bene quidet Pythias quæ equidem o.n.s.i.t.

y Necp illi prosis & tu pereas. Totū hoc ad id addidit vt senex intromittatur ad confirmandas nuptias. sed poeta hoc agit ꝓ onæ nescīūt.

z Quidue incipiam. Perficimus mediocria. incipimus ingentia.

a Ecce autem rure vi deo redeuntem senem. Choragii est admistratio vt oportune in proscœnium.

b Dicam huic an nō. Quod nō esset verisimile nisi dubitasset. Quid enim ad Chęream pertinet si quid ad ipsum pertinet dubitat.

c Scio paratum sed necesse est. Hęc causa dubitandi fuit cp hic Parmenonis illic adolescentis periculum cernitur.

d Sed necesse est me huic dicere. Subaudiendū est vt sit sensus necesse est dicere. Abſyndethon & inferēdum est. quod sequitur enī propterea vel quid tale.

e Sapis. Sapis dicit nō videns quid futurum sit sed tū desisse cōtenta.

In hac. 22.

scena Annotādū q̄ hu⁹ tus senis nomen apud Therentiū non est apud Menādrū Symon dicit a Ex meo. Firmat̄ sta tus mentis trepidātis se nis vt appareat quā in opinato malū omē fieri possit quod ipsum supe rius etiā in parmenone seruatū est quod. Impe ratis eni mētibus mala maiora sunt. ergo nunc tā ociosus incedit senex vt neq; mores increpet neq; quicq̄ suspicet ma li. Sed agat gr̄as pxime ville cui⁹ hōficio nō sit q̄d in vrbe ageret filii & nunc adest vbi opus est porte. Et vide hāc causā fuisse. cur nō ad villā di uertent cū oēs villas sub urbanas esse comodita tem nūc ipsam explicat & ostendit.

b Neq; a. Tragic⁹ ap parat⁹ delicias memorat qui picula cognitur⁹ est d Vbi sa. Sufficerat ad hāc sentētiā duos superi ores versus. sed energia est similis eloquū facetī & garruli.

e Simul. Mira breuita te duas res explicuit. simul vbi sacietas est deest nā cœpit pro ceperit. Sacietas odiū ab eo quod procedit id quod sequit.

f Sed est. Certe ipsus est & dubitauit & firmauit postea vt pote senex visu tā languido atq; oculis etate defessis.

g Quē. Inquit noue non cui prestolare sed quē dixit aliter Tullius qui ubi ad forum aurelium prestolarentur. Presto Jari est presto esse & apparere hoc est obsequi.

h Quis. Quare quis homo. cū preuiderit venientē. Vtrum ō vuult videri preuidisse. ne q̄d fallacie paratse videat sic &

LACHES senex. PARMENO

l.vbi agello pepto hanc cōmoditatem
ego laches b nūc
e x meo. ꝓpinquo iure hoc capio cōmodi neq;
tecum t.nunq̄ sū satietate defessus cogeme
c d festinātiū pcliū
agri/ neq; vbis odiū me vnq̄ pcipit. Vbi satietas cœpit
a.vicedo ab vno loco ad alīū f.parmeno
f vrz
fieri sil' cōmuto locū. sed est ne hic nī ꝑmeno certe ipsus
g
a.speccas merencis f.ch me allo quitur
ē. quē pstolare ꝑmeno h ante ostiū thaidis: PAR. gs hō
interuencio capiencius dne t.speccas mones
est hem saluū te aduenisse here gaudeo. LA. quē pstola
occidi q̄ fixa manet vel immobilis est f.malū
acer timore meretricis i
re: PAR. Perij. lingua heret metu. LA. hem q̄d ē quid
times sotis ne recte cōmode ipsi rei te habeas vel reo
b respondē i
trepidas' satin salue. dic mihi: PAR. here primū te arbi
a.q̄s vrz est sacet sc̄z de suppositōne cheree
m z eius deprehensione
trari id q̄d res est' velim. q̄ q̄d huius fcīm ē culpa / ñ fcīm
a.meo vicio f.dicis factū
imputabitur n o
est mea. LA. q̄d. PAR. Recte sane interrogasti: optuit
factum ipm incipit narrare
suus dicere p q
ie ꝑnarrare me. emit q̄ndā phedria eunuchū/ quē dono
thaidi f.erat vt daret
huic daret. LA. Cui⁹: PAR. thaidi. LA. emit: Perij her
f.emit libitu vt dictum est f.de phedria deinō
r o
cle. quāti: PAR. Viginti minis. LA. actū est. PAR. tū

in Andria. Quasi de im prouiso respice. vel quia perturbatus exaiatus. qui dū quid apud Thaidē gerat auscultat nō videt senē ppius accedere quē longe viderat. An vero idcirco hoc fingit, quia quod parabat dicere de cherea posteq̄ cominus ventū est non audet loq; lingua heret metu. Vir. Vox faucibus hesit.

i Quid trepidas. Insitā dū est seni ad audienda que de facile nūq̄ fatere tur parmeno.

k Satin salue. Integre recte cōmode. Plautus ni, trinūmo bene valens tuus atq; amicus. Satin salue dic mihi nunc adꝰ uerbiū est, pductio est e lra. Sat. Inde ort⁹ sermo p̄ercōtātibus vtrūq; Sa tin salue que grati ducī bus suis quātis familiaꝰ ribus copiis agerentur.

l Here primū. Quot an te narrationē confirmaꝰ tio inducit cōtra morē & ꝑcepta est sed merito quia conturbatus est hō cet simulvt non possit dicere.

m Quicquid huius. t Absolute vt supra & quicquid huius feci causa virginis feci, aut deest rei vt sit huꝰ ius rei Stomache.

n Quid. Interrogat q̄s eni añ crimē quā obiiciat aut ꝑpoꝰ

o Recte sa. Docte Therentius ipse se reprehēdit (nat negaꝰ nō ordine factū est potest timore & cōscietia.

p Emit quendā phedria. Vide narrationē a necessariis & virgentibus ceptam. id quod rei conditio cogit fateri,

q Quē. Nō dixit cui daret alter ab amoris mētione cepisse. Et huic more sui dixit potꝰ q̄ meretrici q eā interrogatuꝰ

Thaidi potiꝰ dicturꝰ est q̄ vt nomē dicat q̄ offē dit senex. Eunuchi etiā solius mētio est necessaria q̄a dicturus est ꝑ eunu cho deductū Cheream.

r Actū. Desperātis ver bū de quo etiā supra.

s Tū. Extenuatio cri minis est quod virginē ꝑ ciuē vitiauerit. Tū q̄r. Mire et necessario varia uit. ille emit vt eunuchū mittat ad Thaidem, hic em it vt deduci sepro eu t An in. (nucho velit. In astu in vrbē suam de pyrreo, Credo tū q̄ nō inepte in astu esset vnū nomēve an in astu venit. liners sine astu venit.

v Aliud. Hoc separa tim dixit fixis in parme x Here (nonē oculis. Ipm accusat cōscia. nō eni q̄d leuꝰ est dixit. me scīēte. cū plus inserat me y Ego. (impulsore. Mō ois equicia in comi ca aut in cōmutatiōe est aut i apparatu verborꝝ.

z Si v. Aposiopesis te vlciscar. q̄a nēdo segꝝ.

a Si istuc. Inuēta causa cur supplicia differātur donec vxorē ducat che rea et ipe purget ꝑmeno nē sedm argumēta q̄ sibi ipe ꝑspexit iussu coactuq; fecisse et impio herilis filii sui. b Is, ꝑ il. Deductꝰ est vñ deductor ille sceleratꝰ. c Pro. Nō iterrogat sed exhorresc it tūc, p mœ cho postea. Bñ studuit Terē. p bis numero dicere. er, ꝑ eunu cho et ꝑ mœcho q̄si excusans dixit. nā vere in virginē attica nō, ꝑ eunucho sed mœchus. d Sic est. Bñ vtrūq; q̄a neq; eunuchꝰ est q̄ vitiauit virginē neq; mœchꝰ, q̄a in domo me tricia, et ꝑfecta q̄ oratore trāstulerit mētionē vitiare virgi nis, ꝑ mœcho inqt vt culpā Chereæ sub meretricis accusati one celaret. Hūc, ꝑ mœcho, bñ tecū ꝑ q̄a neq; eunuchus. q̄a

.l.canentem cytharo saltius altius in diē rātis exandescētis vrz
q̄ndā fidicinā amat hic cherea, LA. Hem. q̄d: amatꝰ: an
q̄ fidicina meretrix est s.si vrbē athenas s.q̄ amat phe.
e y
scit iam ille q̄d meretrix sit: an in astu venit: aliud ex alio
t.ne s.vt indignorum hominibus q̄z impellā cū ad id faciendū aue
f t.inspectus suus oculis induca
malū. PAR. here ne me ꝑspectes. me ipulsore hoc nō fac̄.
a.cessa excusando te a.vtq; ne q̄ furā ferox
loqui f z s.re punā a
LA. c mitte de te dicere. ego te furcifer si viuo sed istud:
s.sic explica cherea s.ch fuerat emptus
b
q̄ q̄d ē. primū expedi. PAr. is, ꝑ illo eunucho ad thaidē
a.vtq; ne sez deductus est cherea rangū esse me
c d chus & adulter
deductus ē. LA., ꝑ eunuchō: PAR. sic ē. hūc, ꝑ mœcho
a.reperīt in domo thaidis pertq
e
postea cōprehendere int⁹ & cōstrinxere. LA. occidi. Par.
a.ꝑsidera vide vtz aliq̄d referendo ad pstrarū
f g
audaciā meretricū specta. LA. nunq̄d est aliud mali dā
cherea ademptum eunuch a.refert fuga est s.illud t ūra par q̄ dum i domū
h fur rardo
niue/ q̄d nō dixeris reliquū: PAR. tīm ē. LA. Cesso huc
a.violenter ingredi i supplicū
intro irrūpere. PAR. nō dubiū est q̄n mihi magnum ex
ꝑpter hāc deductorem cōprehensionē vel manifestatorem s.vt succurratur
a.capiue me a.mānifestatorem pri cheree pulsatori
hac re sit malū/ nisi q̄a necesse hoc fuit facere. id gaudeo
s.meretricibus occasionē
ꝑpter me hisce aliq̄d ē cuētuꝝ mali. nā iādiu aliq̄s cām
laches ꝑpter quā a.magnū & nobile facimus s.cām facinoris
m n o
q̄rebat senex/ q̄ obrē aliq̄d insigne faceret. is nūc reppit.

ceret. l Histe aliquid. Meretricib⁹ nō adolescētibus & itē pluraliter suo more, vt audaciā meretricū specta, & nō ꝑ peti meretricū. m Quāobrē. Manifestus hoc Menāder explicat iam prīdē infestū meretrici senē post corruptū ab ea phedria. nūc demū se inuenta occasione vindicaturū.

n Quamobrē. Quāuis dixisset causam intulit q̄obrē insi gne aliquid magnū & nobile factum facturus dixit.

o Nūc repperit. Prouerbiū in eos qui ipsi se produnt, quia sænex nō facile caperetur nisi emitteret vocem noctu.

ephebꝰ. neq; adulter q̄a e cōphēde. (amator. Quo dicto vim ingētē inferri significat cherex cōphēdere significat tri ctū aliquē in tacinore de f Auda. Ma(phensū. ior emphasis accusatio nis est. ꝑ pluralē numeꝝ q̄s singl'arē. sic alibi. An potꝰ ita me cōparē nō ppeti meretricū cōtume lias. audaciā meretricū. oratorie auertit ira senis a se. & a Chærea ad dei g Nū (uat in meretricē. qd. Bñ iterrogat q̄a ois inuitus seruꝰ dicere vt debat cū & dānū malē sit de ꝓximo collatū. di scernē et dānū ad empti onē eunuchi. et malū ad cōphensū pertinēt et cō h Cef (strictū Cherea. so huc. In tantā formidi nē cōiectus est senex. vt nō miremur q̄ tacito nu ptias firmet. et ephebi et virgis q̄uis honestæ tū q̄a ex ingēti metu vel in digno mrimonio filiui tā pacisci vellet.

i Nō dubiū. Suaue est nescire psonas qd agat poeta. tia nō p̄clitaturꝰ

k Proprie. (parmeno. Plus dixit q̄ si p me di

In hac. 23

Scena Pythias egreditur velut i insura parmeno nẽ. vt ipsa putat. egredi aũt a poera cogit vt do ceat populũ quid intus egerit senex. ei go psona cachinans inducit. quę rens Parmenonẽ. aspectu ei⁹ ob nimiũ, risum vix loqui posset.

a Nunc̃ edepol. Rarum est euenire quid velis & quod maxime vel id rarũ magis. Dixit nũ quã. et iamdiu quasi diceret in longo temporis spacio nulla tẽpis parte quod magis vellem venire mihi euenit.

b Intro ad nos ve Nõ gressu errãs nec via. sed animo & opinione.

c Mihi solæ ridiculo. Regulariter dicit soli. nõ recte solę sed antiquę vt alibi. hoc ipsa insitinere alteredum narrat forte audiui.

d Quid. Ridentẽ mi⁹ natur Parmeno.

e Quid rides pergin. Ex his verbis ostendit q̃ multum rideat petulans puella.

f Ha ha he perii. Perii proprie hoc verbum est aptum quasi sit lassa ridendi.

g Nunc̃ pol stultio. Rogitas quasi narratu⁹ a videbatur. & rediit ad insultationem.

h Quos ludos prębu. Ex errore et metu nimio sęnis credentis constrictum filiũ se offensurũ in domo meretricis.

i At etiã primo calli. Hęc omnia sicut in scęna pronuncianda sunt. risu interrumpi verba puellę videant. maioris q̃ insultationis esse. si is q̃ fatigata risu est iterũ dicat se ante de illo multũ risisse qui illicita crediderit. Non aũt hoc ideo dicit qui personę suę fidem deroget. sed q̃ res incredibilis fuerit quam illi persuaserit. aut certe si credẽdũ fuerit. nõ aũt statim. nec̃ exanimata nec̃ facta rei cognitiõe

k Illico ne credere Obiurgatio de tempore,

PITHIAS PARMENO

l.z longo tpe

n Vnc̃ ędepol quic̃ iamdiu quod magis vel
pauto ante laches
lem euenire mihi euenit/quã q̃ modo senex
in domũ allucinatus toco s.tus senex
b c
intro ad nos venit errans. mihi solæ ridículo fuit. quę q̃d
s.sola s.q̃ tanto tpe rider pprat
d
timeret sciebam. PAR. quid hoc aũt est: PI. Nunc id p
l.exeo in medium parmeno
deo/vt cõueniã parmenonẽ. Sed vbi obsecro is ẽ. PAR.
l.me ne l.exire eũ
Men. q̃rit hæc: PI. atq̃ eccũ video. adibo. PAR. q̃d est
fatua l.quid significas l.tanto cachino l.vtq̃ nõ cessabis
e f
inepta: quid tibi vis: quid rides: pergin: PI. Ha ha he.
l.defatigata l.infelix l.affectu tanto risu cur s.me rides
perii. defessa iam sum misera ridendo te. PAR. quid ita
inquims l.q̃ re sis
g
PI. Rogitas: nunc̃ ædepol hoiem stultiorẽ vidi te: nec̃
ridentis l.sufficienter l.locos in domo thaidis
h
videbo. ha nõ satis põt narrari q̃s ludos pbueris intus.
l.in principio cũ te cepi cognosco s.re esse
stultũ l.optime vereretur potentẽ de re aliqua
At etiã primo callidũ ac disertũ credidi hoiem PAR. q̃d
i
q.v. quid pertis q̃d sit
est: PI. quid illico ne credere ea quæ dixi / oportuit te:
suadente e cõsulo thereta
an nõ penitebat flagicii te auctore/quod fecisset adolescẽ
m
prera suo l.pderes ipm adolescentem
scens ni miserũ insuper etiã patri indicares: nã quid illi
l.quę animũ credis fuisse illi thereę vestem eunuchi
credis animi tũ fuisse: vbi vestẽ vidit illã esse eũ indutũ
nunc l.malere hebere
n o
pr: PAR. q̃d est: PI. iã scis te perisse: PAr. hem q̃d dixti
l.impossibilissima pernoctissima l.r cũ vtq̃ solitudo tu cundũ
tacendo mihi q̃ sus dixeras
pessima an mẽtita es etiã rides ita ne lepidũ tibi visũ est
flagitium illudere valde vel plurimũ cerre
p
scelus nos irridere: PI. nimiũ. PAR. Si quidẽ istuc im
s.nimiũ sine pena s.quid fuet pęna me 'rependã vices in malã prẽ
l.feras q e hercules
pune habueris, PI. Verũ, PAR. Reddã hercle. PI. credo
l.longã dilatõem s.dicis l.imitando polliceris
r s
sed in diẽ istuc pmeno est fortasse/ q̃d minitare. tu iã pẽ
s.penas meritas luces l.infamas deturpes adole
t s.hereram s.rurpitudinib⁹ scentulũ
des. q̃ stultũ istũ dementia adolescẽtulũ flagicii & eun
produs pr 2 mr̃ l.documenta sermis l.pfirmatissimum acsi
v efficient x nullus essem
dẽ indicas: vterq̃ exẽpla in te edẽt. PAR. nullus sũ. PI.

l An nõ penitebat flagitii. Parũ videbat ipse. Quantũ hic opere. s.p. Plautus in truculento. penitet nete q̃ ancillam olam nimis erumpere.

m Ni miserã insuper. Duo obiicit. vnũ quod male consuluerit. alterũ quod male prodiderit consilia sua. Et bene indicares. Nam indicium dicitur eius qui vna peccaverit. Item ad timidã parmenonis miserũ dicit adolescentem. eo modo quo Iuno accusans venerem ait an miseros troas a.o. Sic enim agimus cum ab his qui falso rei sunt in auctores culpam sceleris remouemus.

n Quid est iam scis ie. Hoc nõ stupentibus ac culpam patientibus dicitur. Quido fatentibus Quid est. Modus interrogandi ridendo illum qui prius nõ poterat inteligere quod ei dicebat

o Hem quid dixti pes. Nunc demum intelligit Parmeno se esse delusũ.

p Etiam rides. Appparet eam ex huius stomacho vehementius cachinare.

p Nos irridere. Nos superbius dixit q̃ si dicet me.

q Verum. Irridẽtis interrogatio.

r Sed in diẽ istuc parmeno est fortasse. In longam dilationẽ. vnde dilatio dicta est diei prolatio.

s Tu iam pendes. Iam nimiam velocitatem significat.

t Denobilitas. Duas res significat simul et cogis flagitia facere & sapientem indicas.

v Vterq̃ exempla in. Noua ac merita i tormenta quæ pro exẽplis narrant̃ que documẽta sint ceteris ne delinquãt exẽpla dicuntur & edẽt & eder legitur. Si edent figuratum est. si ederent cte. Et plus est eder q̃ dabit.

x Nullus sum. Hoc secum Parmeno,

y Hic pro Pro munere & honos numeri singularis qui rumigeruʒ ys preberi solet.

z Egomet. Proprium soricũ est, vel stridere clanius q̃ mures. vel strepere magis cũ obrodunt triuola, ad

f .t.talis .f.p intro ducẽe ad tha. loco eunuchi .t.impensus a thereo

Hic pro illo tibi munere honos est habitus. ab eo. PAR
s malestatiõe quã fecit q̃ thr. pit suo a hoc animal
Egomet meo iudicio miser: quasi sorex: hodie perij.

quã vocẽ multi se interdẽtes cȝuis per tenebras noctis transfigunt eos. Plautus Cõfessorem te faciam soricia venia.

Scẽa. 24.

b Quid nũc. Reminiscere hũc esse qui supra militi dixerit de Thaide tamdudũ te amat. et rursus. sam tibi hęc aderit supplicans vltro. et hinc videbis quos exitus habeat assentatio. nã idem militi actor fuit summe desperationis Et aniad uerte q̃ semper a mensa Gnato inuitus abstrahebat. nã et supra cũ ad lit̃ vnit ex verbis Thraonis manifestũ est gnatonẽ inuito sequi vbi digit. Hanccine ego &c. Et bene ait qua spe. & quo consilio tanquã omnia expertus. & nec muneribus gratus. nec terroribus metuendus.

c Quid nũc. A parasito intelligitur quid agat miles. sed ad hoc inducitur interrogare ipsum militẽ vt populus audiat. quo consilio veniat ad Thaidẽ. Itẽ summa desperatio est apud militẽ recõciliandæ amicæ ad hoc vt equo animo ferat admitti phedriã dũ ipse quoq̃ recipiatur nam ne vt erit fine fabulę contristandus

GNATO THRASO.

cur expectatõe fiducia l.qua mẽte l.in domũ thaidis

b c

q Vid nunc: qua spe/ aut quo cõsilio huc im⁹
l.facturũ sũ suscepti s.pertis q̃d incepto
d vtq̃ e
quid inceptas thraso: TRA. Ego ne: vt thaidi
tradam f pariar velit q̃s rumpicias
di me dedam/& faciam quod iubeat. GNA. Quid est.
cur s.thaidi seruiã s.r ego seruiã thaidi
vir fortissimus h
THRA. Qui minus huic. q̃ hercules seruiuit omphale
s.suum l.probo exemplũ tuũ l.rũdendo reprimi atq̃ seponi
i
læ. GNA. Exemplũ placet. vtinã tibi cõmitigari videã
ille genere calceamento l.feroes thaidis l.parefacere sunt thaide
h
sandalio caput. Sed quid fores crepuerãt ab ea: THRA
thereum tũ miratur
l
Perij. quid hoc autem est mali: hunc ego nunc̃ videã.
l.cur l.ex domo thaidis prodire exire
l.festinans
etiam quidnam hinc properans prosilit:

d Quid inceptas. Incipere magnorũ sacinorũ & audaciq.

e Vt Thaidi me dedam. Post inductionem belli. & instructionem pugnę quid sequitur nisi deditio imperatorũ.

f Et faciam quod iubeat. Proprie nam in deditione victores iubent victi obsequuntur.

g Qui minus huic q̃. Terentius exprimit consuetudinẽ. in qua ignauis rationes terminũ & exempla suppeditãt. nã & sic supra depyrrho.

h Seruiuit Omphale. Omphale lidiæ regina fuit quę herculẽ sibi seruitutẽ etiã ad lanificiũ cõpulit cũ ipsa calathũ & colũ cultusq̃ foemineos cũ sagittis et clauã leõisq̃ tegmine mutasset

i Vtinã cõmitigari ti. Cõmitigari est rũdẽdo deprimi atq̃ deponi.

k Sanda ca. Plus dixit caput q̃ aliam partem corporis vt alibi dicere verberari. et mire calcia mẽto caput. Sãdaliũ genus calciamenti est. nostra tempestate ditũ sandalia illi calcei quibus vtitur papa & episcopi in celebranda missa quibus nec pes totus tegitur. nec nudus terre allidit̃. Dicũt insuper sandaliũ quidã esse paruũ pãnũ quo operiũt̃ equi magnatũ vt pape cardinaliũ.

l Perii quid hoc. Eunuchi habitu Chrea sed virili cõfidẽtia prosilit. & de militẽ velut noui riuali terret aspectu,

m Properans. Properabat enĩ pre gaudio querens Parmenonem cui suum gaudium impartitur.

In hac.25 scena. Persona Cherea est ferueṅs gaudio. vt adolescẽtuli est in pspes ris rebus. Et nõ mirũ si insane exultat nuptiis q iãdudũ ob id solũ q vi ciauerat virginẽ lerabaẽ

g O populares. i. vos qui estis de ppso. Aut q habetis aurã. i. fauorem populi iudicetis an sitis fortunatiores me.

b Nemo. & interroga uit & respondit sibi & est parelcon tertiũ. Abũ dat quisquam.

c Cui tã. Tã qualitatis & quantitatis est.

d Quid hic. Inuẽta pso na est ad quã gesta hæc narrat Cherea vt popu lus & miles instruãtur quid intus gestũ sit.

e Inuẽtor. Inuenire sa pientis est accipere auda cis. Perficere constantis ergo plena laudatio est & cõstat hoc chereã lau datiue dicere. Nã in sub ditis solũ consiliũ attri buturus est parmenoni

f Scin me. Sileptis. Et nota scin me cum sutti ceret scin. ergo me abun dat & est figura.

g Scis pamphilam. Amatorie dixit meam. Vel potius spõsam meã am q amo.

CHEREA. PARMENO. GNATO. THRASO.

.i. gracios⁹ ⁊ popul⁹ grati — hoc rge — .i. felicior

a

o Populares. ecquis me hodie viuit fortunatior

rũdet — ⁊.est fortunatior me — .i. oino certe

b

nemo hercle quisq̃. Nam in me plane dij po

ꝓbuerunt — ⁊.mihi — repente

c

testatem suã omnem ostendere: cui tam subito / tot con

bona ꝓspera — cur — cherea

d

tigerũt cõmoda: PAR. Quid hic letus est: CHE. O

delicias — ranꝯ sapiens

e

parmeno mi. o meam voluptatũ omniũ inuentor / ince

ranꝯ ꝓstans — .i. verũ scio ne

f — g

ptor / perfector: scin me in quibus sim gaudijs: scis pam

.i. quã amo — ⁊.esse — accepi tã esse

cognitã cõperã — q.d. ingenuã — h

philam meã inuentã ciuem: PAR. Audiui. CHE. scis

⁊.esse — .i. ꝓmissum — ⁊.q⁹ pamphila tibi est ꝓmissa

sponsam mihi: ita me dij ament bene factũ. GNA Au

audio ne — deinde

i — cherea — sed

din tu hic q̃d ait: CHE. Tum aũt phedrie meo ffi gau

.i. in tuto sine perturbõe

k — l — ⁊.vnica est — .i. manso — l

deo esse amorem oẽm in trãquillo. vna est domus. thais

lachi — .i. in precibꝰ em — .i. fidelitatem

m

se patri cõmẽdauit in clientelã: et fidem nobis dedit se:

phedrie — est rota

n

PAR. Fratris igitur thais tota est: CHE. scilicet. PAR

h Scis spõsam mihi. Et est sponsam nũc par ticipium.

i Andin tu hic quid. Hoc vultu mutato & perturbato dixit.

k 'Amorem omnẽ in. Bene in tranquillo quia mari & tempestatibus omis amicę mobilitas & instabilitas compa ratur. Sic Horatius.

l Thais se patri com. Hoc etiã quod profuit quia vna est dom⁹ post pamphili nuptias,

m Inclientelam & fit Inclientelam vt ametur In fidem vt defendatur Clientela dicitur client⁹ Est autem cliens consu tor qui patronũ sequit. seu aduocatũ vt ab eo causa ipsius clientis aga tur. Et illa clientela dicit illa defensio & illud pa trocinij. Capi etiã potest pro illa amicicia quã cõ ciliat sibi aduocatus cũ cliẽtibus causas eoꝝ de fendendo vt hic aduo catus multas habet clie telas. i. quod inepte dicit multas practicas. Alij qui codices habent clie tulam. i. famulam.

n Fratris igit tota est. Bene tota. vt ne ex par te quidem sit militis.

gnunc — ꝓpter — thraso .i. exturbabitur

o

Iam hoc aliud est, quod gaudeamus, miles pellet foras.

deinde — phedria — vbicũq⁹ sit — ctissime

ꝓmeno

CHE. Tum tu frater: vbiubi est: face ꝯ primũ hæc au

.i. ibo ad videndũ — iq. ō. non

p

diat. PAR. Visam domi. THRA. Nunquid gnato du

q⁹ non — sine remedio — sim ꝓditus — ꝓut

q

bitas, quin ego nunc perpetuo perierim? GNA. Sine

.i. est mea opinio re periisse ꝓpetuo — exponam — .i. ante cerera

r

dubio opinor. CHE. quid commemorem primum / aut

ꝓmendem — .i. plurimũ — ꝓmenonem — .i. vt deduceret

s — t — suppositus ad thaidẽ

laudem maxime? illum qui mihi dedit cõsilium vt face

.i. mire rale facrum — succẽssum,

rem. an me qui ausus sum incipere: an fortunam collau

fortuna — .i. direxerit in eo facto — .i. eã ꝓsperas ⁊ rãt ponderis — apte rẽ ꝓ

u — pestiue

dem, quæ gubernatrix fuit, quę tot res tantas / tam opor

ꝓtulit — vtę collaudẽ — ꝓmonis seu oõnis lepi

x — y

tune in vnum conclusit diem: an mei patris festiuitatẽ

benignitatem — q̃ ꝓ sacra rogo — has ꝓsperitates

& facilitatem? O iupiter seruа obsecro hæc bona nobis,

oratoria familiaris lau dãtibus. Cice. Vnde igit potius incipiã. hoc autẽ fit vbi omnia et magna videntur & paria.

t Illũ. Attribuũt pso nis consiliũ facta casus & orationes. ergo hic laudat cõsiliũ parmeno nis. factũ Cherece. casus fortune idẽ vt euentus oratio sæuis.

v Dedit. Tria sũt inuita hoim cõsilia facta suc cessus. Cõsiliũ animi est factũ corpis. successus fortunę.

x Quæ. Bñ tot res qua si diceret eunuchũ pro q ducereꝫ cõmendationẽ virginis. Absentiã mere tricis. Occasionẽ vitij in ferendi. Patris interuen tum nuptiis.

y An mi. Etiam patri laus ipartiẽda est. nã nõ erat trãseũdũ festiuitatẽ q̃ et festiuus amator nõ obstitit q̃d ignouit vt fa cilis vñ festiuitatis in di ctis. facilitas vero in alio & factis festiuitatẽ læti ciã vt festiuus dies est.

In hac.26 scena cito iteruenit Phę dria vtputa qui dormie rat & audierat quæ ge sta erãt apud Thaidem ex parmenonis relatio

PHEDRIA. CHEREA. THRASO. GNATO.

.i. opẽ auxilij — .i. maxima ⁊ sua magnitudine exceden tia fidem implorandum

d

I vestram ꝓfidem: incredibilia parmeno mo

.i. paulo ante — ⁊.cherea

a

do q̃ narrauit: sed vbi est frater. CHEREA.

ne & præ admiratione eorum quę audiuit fa cta erumpit in exclama tionem hanc ad deos fa ctam.

a Quæ. Nimius affe ctus in vtrãq; partẽ de fectus oratõis amat. est

ergo eclipsis. deest enim gaudio.

b Satis credo. Sic dici nota agentibus solet rec̃te ergo huic dicit cui fiunt nuptiæ gaudeo & ille sic respondet. vt amicis cõgratulentibus dec̃et. credo aũt ideo quia multi sese fingũt cõgratulari cũ iuideant. Gaudere cum doleant.

c Mihi. Mihi. ſ. gaudẽti & q̃s bene norin amatorie hui. et mihi pronũciatione iuuandũ est.

d Perij. Hic vero est ardor iſuauiſſimꝰ vt Vir. Formoſum paſtor coridon ardebat alexim q̃si diceret. et profecto sic & sapiẽtes spe maxime ad amorem coguntur ſtulti forma tantũ.

e Obsecro. Mire. quasi desperatis oibus auxiliis abiecta nimis supplicatio induciturnã & obsecro & gnato id ſignificat. & in te spes est.

f Quiduis faciã. Nõ est interrogãtis sed oñdentis nõ esse quid faciat.

g Precibus precio. Nihil militi superest præter preces vt victo et preciũ vt diuiti nil igit̃ aliꝰ optat q̃s sic res eant vt psona Thaidis conuenire possit. Precibus precio. A ſinthetaveluti afflicta & laſſa pronuncianda sunt. precio varie. quia alibi dixit precario.

h Vt hereã. Vltimũ genus beneficii est.

i In parte. Nõ eni parte dixit vt æqua itelligat

k Tandẽ. Et desperantis est difficulter credẽtis & nõ est aduerbiũ tpis sed nunc saltẽ significat.

l Difficile est. Vultu et pnũciatione et asseueratione affirmandũ est.

m Si quid. Edipsis. si quid pro siquidẽ collibet tum est officium.

n Noui te. Deest pcipere. sed vbique plura gestu significat miles. vt pote ifantiſſimus.

o Quiduis donũ. Donũ premiũ est et munus premiũ. sed donũ premiũ diis datur. sed munus premiũ hoibus. nam seperatim donũ deorũ est. premiũ virorum est fortũ munus hominũ. & donũ munusq̃ tam ante factũ q̃ post factum datur premiũ nõ nisi post factũ est donũ voluntariũ. premiũ debet. oia ergo ordine pronunciauit primo donũ. & sic premium quasi vnam partem orationis. donũ vt a largo hoc̃ mine. premium vt preclaro facinore.

p Premiũ a me optato. Totum familiariter. nam optato dicitur & optari a militibus.

q Si efficio. Prouerbiale est presente absente vt ſursum deorsum vltro citro & cetera huiusmodi. fanda infanda. iuſta iniuſta: digna indigna. velit nolit

r Inuocato vt sit locꝰ. Iouocato nõ vocato sit gnificat. In & auget & minuit dictionẽ. inuocat male intelligit precibus vocabo cũ sit.

ideſt etiã nõ mutando. quin vltro venire debeat in suam domũ.

s Accingar. Nõ quia difficile est quod negauit supra. sed suis votis parasitus adductus est ad conandũ ideo & accingat dicitur. sic enim dicimus in magnis rebus ſuſcipiendis.

t Saluete. Supplex est gratia. & modo inimicus & infestus.

v Tu fortaſſe que sa: Hoc totũ superbe. ac minaciter inquit adoleſcẽs

x Scio. Cõpdiũ poste ne rursus eadẽ dicereur

y Conſpicor. Cõmutne verbũ conſpicor.

z Vobis fretꝰ. Et hoc ſtulte. quis eni & riualibus & inimicis fretum esse dicat. Deide et vitio ſa rñio est. niſi enim addideris sum erit et foleo ciſmus cõueniẽs loquẽti impolito homini.

a Miles. Hoc cõtumelioſe & pprie vt militi miles inquit edico tibi.

b Si te. Hoc est ſi vlꝫ ſu inuenero. & in platea inquit non circa meretricis fores.

c Nihil est. Nihil p nõ vt sit nõ est quod dicas mihi. i. nihil est quod dicas put sic dicas mihi. vt sit q̃ p vt. aut quod pro q̃d. vt sit dicas mihi certũ est autẽ sic veteres locutos esse.

d Aliũ. Aut aliũ pro quendã posuit vt sit quẽdã querebã. i. aliquẽ. aut aliũ hoc est non quæ tu putas hoc est. alium nõ ualet enim masculinum genus.

e Ordo est. Postq̃ in platea hac offendero periiſti.

f Eya. Interdũ hortãtis est. ergo nũc eya correctionẽ ſignifi

g Nõ eo Locutio annotãda. Mire laudauit pſuadẽ (cat. vtpol Crito a. o. ergo ſubaudiamus. vel ingenium vel animum vel amorem vel inſtitutum.

i Prius. Mira inſinuatione agit. qui nõ vt cõſentiat ſed vt audiat petit. & vnde prius quasi nõ obſtet quominus faciẽt quod velint. Tã deinde q̃d attẽtionẽ excitat addidit paucis.

k Si pla. Facilius eni flectit cũ quo nõ pugnamus vt consentiat. Prius audite q̃ fiduciã oſtentat pſuasionã rẽ dicturi.

l Audiamus bene. Nõ faciamus dixit. Nã prima oratoris impetratio in mala cauſa est audire meruiſſe.

m Tu cõcede, Thraſo hoc in bonã partẽ accepit. et ideo paret. putat enivel turpe esse ſi humiliter precet ſuo noie ſeq̃ aut diente paraſitꝰ. vel incõgruũ ſibi eũ preſens nõ a Gna. laudet

n Iſtuc. Non ad ſe vocat ſed locũ oſtẽdit quo abeat atq̃ concedat.

o Principio. Videt neq̃ ſe odio haberi neq̃ offendi anios audientiũ in militis noie. hoc ergo oratorie. p eo hoie i quo offendatur eum in quo nõ offendiť posuit me.

p Huius. Deeſt rei aut est hic a psona. diſcesſit & rem nõ odioſam posuit. i. paraſitica p emuli amore cõmodo.

q Verũ. Multũ attulit ad pſuadẽdũ nõ esse cõmodũ militi admitti sed ſuũ cõmodũ & ipſorũ esse cõmodum.

r Vos nõ. Oratorie et sec̃in inſinuationis p̃cepta sic dixit. nã remittendo & dubitãdo magis flectit aios quasi agere ac pertinaciter aſſeueret.

s Militẽ. Artificioſe ſatis. ſemel intulit omne quod durũ dictu ad pſuadendũ erat. nã q̃ militẽ & riualẽ dixit ad eã rem valet vt magis admittẽdus sit q̃ excludẽdus & ſimul fiducia ſic dicẽtis parat aios ad audiẽda que dicet. Riuales dicunt emuli de mulieribus facta translatione nois a feris beſtiis que ſi ciẽtes cũ ex eodẽ riuulo haustũ petũt in pliũ cõtra ſeinuicẽ concitãtur.

t Censeo. Vide virtutẽ poete. Nõ eni dixit peto ſed cẽſeo tanq̃ illis modo cõſulat neq̃ p milite agat. Cõſidera quo vultu hoc dicendũ sit. & intelliges & militẽ et riualẽ & recipiendũ: & ego censeo quanta ſignificat Nõ eni dixit Thraſonẽ ſed militẽ quod nomen ad ſtulticiã valet. Non ſociũ ſed riualẽ. quod oſtendit quando quidẽ riualis in meretrice capiendus est. / hũc potius eligẽdũ. Nõ excludendũ ſed recipiẽdũ dixit vt & oſtẽderet adeo prodeſſe vt etiã de induſtria reamandus sit. Nõ volo aut rogo ſed cẽſeo vt cõſiliamus nõ paraſitꝰ videat leq. nã q̃ ego addidit nõ dictovsus est q̃ vti ſolẽt q plus in negocio videt.

v Cogita modo. Aut modo tantũmodo ſignificat. aut tẽ poris est aduerbiũ & ſimul incerta diſtinctio est.

x Suppeditare. Aut ſuppeditare pro ſuppeditari. aut deest ſe vt accingunt omnes operi.

y Ad omia hęc magis oportunꝰ. Locutio est ex negatiua tertia vt agrũ in his regionibus meliorẽ nemo quiſq̃ habet

z Fatuus. Inepta loquẽs a fando fatuus. dicitur inde fauni fatui. & nimphæ fatuæ dicte sunt. Fatui igit̃ sunt qui verbis & dictis fatui sũt. Inſulsi vero corde & animo. Tardus corpore & membris / q̃s q̃ intellectu tardos vocamus qui ſtulti sũt. sed melius est intelligi. vt ea vitia videat dicere quæ inamabilẽ faciant eũã diutiẽ largũq̃ amatorẽ. nã aut verba commẽdat vt pendetq̃s iterum narrãs ab ore. hic fatuus est aut ſapientia gratũ facit vt multa viri virtus animo et hinc inſulsus est Sed mihi videtur fatuũ dicere tanq̃ qui gloriet & blandiri amicę neſciat. Inſulsum qui nõ sit fallax & cupidus coitus. Tardũ q nõ facile exercet ſiue ex pliret (hũc alii venerẽ) que res meretricibus odioſa est. Fatuꝰ. i. inſulsus. Sũt qui fatuus aio putant in ſulsum dictos sed male nã fatui quoq̃ dii sũt q̃ & ſanni dicunt & non ſtulti, sed multũ ſantes. ideſt loquentes.

z Fatuus est. Hęc quæ nũc addidit nõ ex superioribus pendent sed ſuperiora velãt plurimũ: nã qa dives & liberalis potuit obeſſe riualibus. hæc oia bona in milite corrũpunt q̃ fatuus. q̃ inſulsus &c. quę ipse p̃sequit. Fatuus inſulsus. hęc hũ addunt. quia dixit & habet q̃ det et dat nemo largiꝰ ob rem eã volebat vt amaret mileś a meretrice & prepõndus oibus esset. sed ingrata sunt mulieribus maxime laſciuis. hæc oia quę ſubiicit. Fatuus et inſulsus hoc pro acer uo vitioꝝ cũ quadãvultus improbitate. p̃nũciã da quo magis res in medio poſita esse videat.

a Inſulsus. Sine ſale & ſapientia. aut ſine ſalsu & facilitate.

b Stertit. Plus dixit q̃ dormit.

c Noctesq̃. Plus ſignificat q̃ ſi diceret dieb⁹ et noctibus vt hoc nõ nomine conſiliarii auctoritas ineſſe videatur.

d Quid agi. Initiũ cõſentiẽtis dubitatio eius qui negauerit.

e Nemo. Horũ alterũ apparet & alterũ indicat copiam.

f Mirũ ni illoc. Facete dixit adoleſcẽs rei parcus. & qui putat amorẽ ſine damno eſſe oportere. quicq̃ feciſſet meretricẽ non ſolũ eiiciẽdũ esse militẽ. ſed etiã quouis modo ſuſtinẽdũ ac perferẽdũ. Mirũ ni. Obtinuit paraſitus tã quod negabat. primo deliberatũ vt quid agimus post cõceſſum. Ac mirũ hoc ingt eiusmodi est vt etiã cũ mala cõdictione patiẽdũ sit

g Idẽ. Sane opus fuit cõſenſione precipue phędrię cuiꝰ res agit. nã ita & ſeruata perſona est tã de cõſentiẽtis amatoris.

h Recte facitis. Gratiarum actio est.

i Vnum etiã vos oro. Subtiliter paraſitus hiç ſe adiungit. ſuaſq̃ partes circa hos agit.

l Vt me. Iam laudat et nimis parasitus si recorderis eundē dixisse facete, laute, lepide.

k Satis diu. Vide quēadmodū seruat paulatim etiā in eorū assēuerationē ex vituperatione militis. Hoc saxū. Prouerbiū in eos qui inextricabili labor afflicti sunt, & bene saxum de stulto milite ait et sōpm sysiphum fecit hoc saxū voluo velut sysiphus apud inferos.

m At ego. Ambos nominat quasi legibus pacisc antur.

n Hūcco. Et cū ceteris rebus. Sūmus poeta etiā fidē ostendit amicicię parasiticę Gnatonis exēplo de milite loquentis hoc modo.

o Propino. Facete sic dixit vt parasitus vt qui de eo cōuiuio loqueret.

p Dignus est. Hęc verba vltima longi sermonis eiusmodi sunt vt miles hæc audiēs laudatū se esse & approbatum existimet.

q Vbiuis. Honorifice reuocat allegatū cū iniuria dicendo vbiuis. quia accede imperatiuum erat, & vbi nisi quando intellexeris vitium est.

r Isti te. Figura dilogia ad vtrūq; eni pertinet. & ad laudem & ad mores ostendit ambiguum similiter. quia sunt mores & boni & mali

s Sed'm facta. Et hoc amphibolū. nā virtutes ironicos, p vitiis posuit vt nescis qui vir siet. & ornatus esses ex tuis virtutibus facta et virtutes pprie militis ascribunē. Ite amarior est ironia in vitiosos hominesq; veritas.

t Nunquā. Nunquā & locū et tempus significat vsq; locū magis nūquam pro non vsq;. id est nusq;.

v Quin me. Cotrariū superiori. Quid est enim quod bñ nō fecerit quic quid fi i illo est vt ameſ.

x Attica. Et hoc ironicos. vt illa quę sup. Attica dicit verā atq; germanā. qa excultior eloquēcia dicit attica. & sūmi oratores attici appellati sunt.

y Nihil preter. Et hoc anceps est intellectu gemino ad vtrumq;.

z Ite hac. Quo vocat parasitus an meretricē an ad cœnam militis vt promisit. hoc ego credo & censeo. Ita hac comesatum ad militem vel ad Thaidem. Si cœne interfuit meretrix quomodo post acta sunt omnia cum mentio noctis facta non sit omnia post cœnam gesta sunt & non completa nixa. cœna superfluit plurimum temporis ad agendum.

flagitio pcto .l. comitatē vt societatē coetuā .l. satio lōgo rpe
vos oro: vt me in vīm gregē recipiatis. satis diu iam hoc
deduco istā materiā regnationē in gregem p r l. recipimus
saxum voluo. PHE. recipimus. CHE. ac lubenē. Gna.
f sum hic aliter nō ōnium ad substantiā
m pista re n suam
at ego pro istoc phedria. & tū cherea hūc comedendum
.l. illudendum .l. porrigo offero ve comedaf derideatur
& derīdendum vobis propino. CHE. placet. PHE. Di
f. ad illos miles qñ rogo
p q
gnus est. GNA. Thraso, vbi vis accede. THRA. Obse
facimus .l. peris dd agamus non nouerant
cro te quid agimus: GNA. Quid isti te ignorabāt post
gesta
cę eis mores ostendi tuos: & collaudaui secundū facta
.l. obtinui qs volui
ac virtutes tuas: impetraui. THRA. Bene feci sti. grām
f. tibi in aliquo loco
hem o maximam. Nunc etiā sui vsq;: quin me omnes
r s .l. q; nō v
mulrum vixi ne multe residere
amarint plurimum. GNA. Dixin ego in hoc inesse vo
veram facundiā p hūc locū quē ondo cōmesa
x y tū. f. ad militem
bis attica eloqntiā. PHE. nihil ptermissū ē. Gna. Ite hac

Vos valete & plaudite Caliopius recensui.

ARGVMENTVM HEAVTONTIME.

c Hremes & Menedemus duos filios habuerūt. chremes Clitiphonē & menedemus Clinią. Clitipho exarsit in bachidis meretricis amorē. Clinia aūt in antiphilę quę cum ea cōsidebat. Menedemus egerrime ferens illud iurgiis multis filiū clinią in militią ire cōpulit. Deinde ad se reuersus et seorbū videns oia vendidit & agrū emit in quo se exerceret ac maceraret. i seipso filii iniuriā volens vlcisci. Interea Clinea clā patre rediit / diuertitq; ad Clitiphonē vbi cū ac cersisset antiphilā Bachis vna cū ea venit cupiente Clitiphonę. Chremetiq; psuasum est eā esse Clinię amicā quę haberet puellā Antiphilā arabonis gra ob pecunię certe summam quę ei ab anu corinthya debebaf. hæc aūt psuasio a Syro calliido seruo prodiit. effectūq; est vt a Chremete extorqueretur decē minæ quas clitipho pmiserat ipi bachidi. Postea agnita est Antiphila esse ipsius Clitiphonis sororq; a mre fuerit tradita cuidā anui corinthię secreto. Quapropter q; Chremes vxori suę fuerat interminatus si puellam pareret nolle tolli. Itaq; ipa agnita data est Clinię in vxorē. clitipho vero dimissa Bachide aliā accepit.

ALIVD

In militią pficisti. Hęc fabula Menandri græca quę facta a Terentio latina nomē idē obseruauit. ne græcismois enphoniā perderet quod Terentius minus laudis eximaret ppria scribere cę græca trāsferre. nomen habet a sæne. seipm excrutiāte ob filii

Publij Therentij Afri poete Comici Heautontimorumenos Incipit fœliciter.

Acta ludis Megalensibus. L. Cornelio lentulo. L. Valerio flacco ædilibus curulibus. egere. L. Ambiuius turpio. L. Attilius Prænestinus. græca Menandri prima acta secunda. modos fecit flaccus Claudij: tibijs duabus dextris. M. Iunio. Sempronio consulibus.

Argūmentū

.l. bellum .l. filium suum .l. q; amabat
f N militiam, pficisci natū Clineā amantē An
puellam .l. acerbus .l. aio curas volucbat
tiphilam compulit durus pater: animoq; sese
macerabat .l. tollis turticci statim .l. nedente
.l. penitencia ductus
angebat/facti penitens. Mox vt reuersus est: clam patre/
defecerit .l. mererricem
diuertitur ad Clitiphonem. Is amabat scortum Bachi-
amaram clinee
dem. Cum accersiret cupitam Antiphilam Cliniæ eius
.l. q; amica ancille .l. vente
Bachis venit amica: ac seruulæ habitum gerens Anti-
.l. vt chremetem
phila, factum id quo patrem suum celaret Clitipho. hic
arribus .l. callidiratibus illius serui p bachide cui pmiserat chremete
.l. libras .l. ero: quer
technis Syri decem minas meretriculę auferta sene. An
tiphila Clitiphonis reperitur soror. hanc Clinia: aliam
demissa bachide
Clitipho vxorem accipit.

absentiā. q; amantē duricia sua in militiā pficisti. cōpulerat Heauton timerumenos latine seipm incrucias interpretatē. Illud aiaduertendū oēs Terētianas fabulas ex vtroq; genere mixtas præter hāc. Nā cōmędię aut motoriæ. Statariæ sūt aut mixtæ. Motoriæ turbulētę. Stataręq; quietiores. mixte ex vtroq; actu cōsistētes in hacq; plurimū delectat et actu et stilo prime partes sūt Menedemi & Chremetis. Secūde Clinię & Clitiphonis. Tertiæ Syri. & sic deinceps. Hæ etiā vt ceterę quinq; actus habet, plogū cōcitatū. nā et se purgat & in lędędis aduersariis est occupatus Argumentū quoq; nō simplicis negocii habet. nec vnius adolescentis. vt in Ecyra sed duorū vt in ceteris fabulis. Chremes grauide vxori olim intermiatu si puellā pareret nolle tolli. at illā clam anui corinthiæ nutriendā dedit hāc adultā. Clinia inuito patre amare cœpit. cuius duricia et assiduis iurgiis in militiā pficisti cōpulsus est. postea facti patrem Menedemū adeo penituit & oia venderet & agrū emeret in eo se exerceret. vt sic filii iniuriam vlciscereť. Paulopost reuertit Clinia & clam patre diuertit ad Clitiphonē. qui & ipse amabat scortū Bachidē. mittit accersū cupitā antiphilā. Clinia cū qua & Bachis vna venit hāc adolescentes Cliniæ amicā simulāt Syri technis Antiphola ad matrē deducit occasiōe Sytus decē minas meretriciē aufert a Chremete dehinc Antiphila Clitiphōis soror reperit. & cliniæ in vxorē datur chremes Bachidē a clitiphone amari aiaduertit. trascit. minaē. & aliam illi dat.

Declaratio Figure LXI

Figura illa tertia principalis in tertiam comediam sculpta sicut & alie omnes notificans totius fabule personas subscriptam exposcit declaratõem.

HEAVTONTIMERVMENOS nomẽ fabule huius est grecũ. de quo cũ interpretatione sua varii vario modo certant. quoz ego (latine linguę nõ gnarus taceo q̃ expers græce) iudex esse nequeo. vix possum sine linguæ cespitatione talla re. Ex nominis tamen interpretatione liquet comœdiã hanc hoc nomen a persona sumere vt precedens ab Eunucho. Hæc comœdia rusticana est quod ad viros. mulieris tamen satis sũt magnificæ. quibus rusticorũ fillii adherere procaces fuerũt.

In hac figura iterũ quintipartita est locatio personarum. scdm quinq; actus in quos comœdia est distributa. vtin priori bus pariter & in sequẽtibus. Comici medii in medio. circa quod quadrangulariter domicilia quattuor. Parte in superiori amice (nõ sine causa) In inferiori vero proci cum genitoribus suis. in parte vna est rusticus Menedemus cum rastro. a quo fabula vt se excruciante nomẽ sumpsit. cum quo stat Clinia filius suus vnicus armatus quidam vt iam bellum aggressu rus. qui & bellũ in Asiam ingredi proposuit. quoniam pater senex adolescentem ipsum adhuc. cum nõ ad votum suũ & senis ad instar viueret increpare incepit correptione (que adolescẽtibus dura est) nimia. filiũ profugum a patria vt credebat fecit. Filius eni adolescẽtiũ lasciuia motus amare cœpit Antiphilam quã tractus linee indicat. pro qua re pater indignaba fecit. Filius eni adolescẽtiũ lasciuia motus amare cœpit Antiphilam quã tractus linee indicat. pro qua re pater indignaba tur ri. cũ tam duriter atq; acerbe increpans. q̃ filius in dulcibus patrie finibus patris noluit tolera verba. verberare potius in bello in Asia subire patri significauit. Abeunte igitur illa intentione filio. pater suaue oblectatiõe filii priuatus. se obiurga re cœpit. q̃ vnicam quã habebat prolem. suis verbis duris ad bella ire cõpulit. macerauit se durissimis & assiduis labori bus. vt pro delicto quod in filium factũ estimabat / lueret pœnam. quod cum alter rusticus vicinus Chremes nomine con siderarat. scissitabatur suoꝝ laborũ causas. quas cum Menedemus narrasset satis lacrimabili planctu. Chremes eũ cõsola batur spem de reditu filii patri mœsto spondens. Sed Chremes cũ domũ suã rediret. in ea Clitiam cũ filio suo Clitiphone repperit. quia hi duo equales fuerant. alter quoq; alteri adiutor. quarenõ immerito Clitipho eũ colabat. quia & suũ sub illius texit amorem. Dixit eni Clitipho suo patri Chremeti causam. cur tam statim redierit Clinia. quia amaret / ideo diuti abesse nõ posset) Antiphilam. Hoc pater intelligens Chremes. Menedemi ob intuitum Antiphilam amatam a Clinia pari ter vna in domo esse permisit / nõ solam sed cũ ancillarũ grege / quẽ vides parte in superiori Syro cum suo seruo ductore atq; Dromone precursore / & internuncio / qui aduentum prenunciabat ne ex abrupto aspectu amantes exanimes cade rent. Cum aũt hic puellarum grex in domo Chremetis solum vna nocte esset ille grauatus a sumptibus plurimũ vt de vi sterioribus esset supportatus Menedemo aduentum filii nũciat. qui tanto perfusus gaudio delictum omne filio indulsit. ad misitq; vt grex puellarũ secum vna domũ rediret. Interim cum antiphila que ancille habitũ gerebat lauatũ aliquid iret anu lum quem in digito habuit ne corrumperet detraxit Sostrate matri Clitiphonis ad seruandũ dedit que cum anulum inten tius cerneret. Antiphilam suam filiam esse cognouit. Cum enim eam peperit Chremes maritus eius dixerat. si femellã pare ret nolle tolli. Mater ipsa igitur pretimore filiam exposuit anui intriendam. ne autem paterne hereditatis priuata esset omni no anulum ei istum dederat. gaudebat de inuenta filia accessit nutricem vt testaret marito vera hecesse datur igitur Antiphi la vxor Clinie. Scortum bachis est vt incuruata linea indicat nosci tur attinere Clitiphoni a qua vt eũ abstraherent studen tes amicas receperit. simul et Syri calliditum consiliũ. Tertius actus

In primo

actu igit de coniunctio ne senum videlicet Me niedemi. & chremetis si mul & de amicicia & familiaritate adolescen

PROLOGVS

.i. vt no dicam .i. officiũ .i. cũ nõ aptos
.i. cd audiatis agẽdi forent iuuenes

n E cui vestrum sit mirũ: cur partes seni poẽta

.i. spe ingre ad adolescentes

dederit: quæ sunt adolescentiũ: id primũ dicã

tum in qua clitipho ar dentissimus ostenditur Secundus actus conti net quemadmodũ ado lescentes amicas recepe rit. simul et Syri calliditũ consiliũ. Tertius actus

exprimit. Syri fallaciã in
chremetẽ vt Pa[m]hidem
credat Clinie esse amicã
& antiphilã arabõi ba
chidi relictã esse puta, p
argẽto quod anũ corin
thiã meretrici debere fi
xit. In quarto actu agit
de recognitõe ãtiphile.
& de extorsione argenti
quod Bachidi Clitipho
p̃miserat. Quintus vero
actus cõtinet oĩm rerũ
cõuersionẽ ad iucũdos
exitus patefacta cũctis
cognitione gestorũ &
quẽadmodũ antiphila
vxorem Clinia duxerit
Clitipho vero dimissa
Bachide aliam coperit.
a Ne cui Prologus cõ
citatus. nã & se purgat
& aduersanũ acriter ter
ret. Actor quoq; ex cõ
modo suo cur hanc co
mœdiæ actionẽ suscepe
rit. causas affert. Actor
loquitur, i. ille qui Co
mœdiã est acturus.

b Sani. Per sanẽ intel
ligit sipum qui tã senio
sit contectus.

c Ex integra. Terẽtius
Ecyram & phormio
nẽ ab appollodoro trã
stulit. reliquas quattuor
a Menandro.

d Oratorẽ. Officium
prologi ante narrationẽ
rei est. veruntñ & post
principiũ fabulæ indu
citur. vt apud plautũ in
milite glorioso et apud
ceteros magnę auctori
tatis poetas. oratorẽ sic
in plogo Ecyræ. orator
advos venio cũ ornatu
plogi. Oratorẽ. Orato
rẽ audire ius gentiũ est.
Oratorẽ nõ licet iniuriã
pati. ne igitur iniuriã pa
tiatur nõ se prologũ. sed
oratorem nominat. Et
orator est qui rogat. exo
rator qui ipetrat. Alibi
Terẽtius. Orator advos
venio siue te exorem. Et
orator est cui causa de
fendenda mandatur.

e Tantum. Quasi dic.
actor facũdia tantũ vale
bit seu poterit cũctũ poẽ
ta inuentione cõmoda.

f Nãq; Id quod mas
liuoli vitio dãt sibi lau
di ascribit. secq; exemplo
prestantissimorũ poetarũ
defendit qui idem facti
tauerunt.

g Autumat. Opina
tur dicit censet.

h Habet. Videlicet Plau
ti Neuii. Ennii q̃s acto
res Terẽtius habebat. vt
in plogo Andrię fatẽ.
qui cum hunc accusant
Neuiũ Plautũ Enniũ ac
cusant. quos hic noster
auctores habet.

i Tum q̃. A natura
maliuolus. a tẽpore vel
inuidia vetus. a signo
emulatõis poeta. Vetus
plerũq; ad laudẽ referẽ.
interdũ ad vituperatio
nem. vetus. i. carnosus
& quasi rancidus. male
uolus non criminibus
sed maledictis.

k Hunc musicũ. Vide
licet poetã elegantẽ. Mu
sicus latine dicit elegans
amusos vero græcæ di
citur inelegans.

l Amicum ingenio
Hoc idẽ refellit in prolo
go Adelphorũ idq; lau
dem maximã ducit q̃ il
li vehemens maledictũ
existimant. Nã q̃ isti di
cũt maliuoli hoies nobi
les eũ adiurare assidue
q̃ vna scribere q̃ illi ma
ledictũ vehementesq; exi
stimant esse laudem hic
ducit maximam.

m Amicũ. Pro ami
corũ videlicet Ielii et Sci
pionis quorũ amicicia
Therentius familiarissi
me vsus est.

n Arbitriũ. Bñ arbi
triũ, nã arbiter dicit qui
totius rei habet arbitriũ
& facultatẽ. horũ in ar
bitro & iudicio comœ
dia cõmendari poterat.

o Ne plus. Iustã rem
petit. quẽquidem nisi ab
iniustis conceditur.

p Qui nuper. In hoc
notatur aduersarius
decorum personæ qui
seruauerit. Quid enĩ ma
gis preter serui decorũ.
q̃ vt illi populus in via
decedat. et isano seruiat.

q Adeste. Adeste. i. in
tenti estote & auxilium
ferte more aduocati qui
clienti adest.

r Ne semper seruus.
Exprimit varias perso
nas que in comediis in
troducũtur. quibus ars
comica nobilitatur. Iu

ducitur autem leno peri
turus, amator seruidus
seruus callidus. & ami
ca illudens & vxor inhi
bens. et mater indulgẽs
& patruus obiurgator
& sodalis opitulator. et
miles prelator. parasiti
edaces. parentes tenaces
& meretrices procaces.

s Mea causa causam
Hanc iustam parono
masia.

t Si qua laboriosa est.
Iustum est enim sæni in
re laboriosa fauorẽ præ
stare.

v Ad alium gregem.
Gregem cum contem
ptu dixit alios auctores
parunfaciens.

x Est pura oratio. Hoc
est nitida. quæ facile as
sensum adiutoriũ ineat

y Si nunq̃. Quare pre
cium statui. Per hęc ver
ba, Terentius demonstrat
q̃ grauis auctor sit. qa
suas comœdias probet
sic Horatius. Ea tamen
respondere conetis. quę
grauis Esopus quę doc
tus Rosius egit.

z Et eum esse questũ.
Nonnunquã subaudi
tur & si, vt sit sensus. &
si eum questum &c.

& Seruire vestri com
modis. Plus dixit com
modis q̃ si dicere vo
luptatibus.

In hac. I.

CHREMES MENEDEMVS

Scena. Menedemũ senex
se excruciantem cum ra
stro in agro præ dolore
filii alloquitur ira Chre
mes. q̃ q̃s &c. Et bene
ex arte comica senex opi

q Vanquã hęc inter nos nuper noticia admo
dum est: inde adeo q̃ agrum in proximo hic
mercatus es: nec rei fere sane amplius quicquam fuit:

tulator inducitur. qui et
tristicia alterius valde cõ
mouetur. Etiam amẽ
borum senum coniun
ctio et familiaritas mul
tum sequentibus rebus
accommodata esse cen
setur.

a Vicinatas. est ipsa domorum ppinquitas. vicinia significat hoines q circa domũ nostrã habitãt.
b Nã proch. Exclamatio vehemẽs in eum qui & senex & diues cõtinuo se labore defatiget, & eo magis chremei admiratur huius laborem nondum intellecta causa.
c Vt cõiicio. Idest coniectura cãpio. Hinc cõiectura dicta est a coniectu. idest a directione quadã rationis ad veritatẽ Vnde senectus et otium interpretes coniectores vocamus.
d Tute illorũ. Nũc dicimus officiis fungeris. Fungor idẽ est quod officium munus ego vt fungor magistratu tũ fungor lectione.
e Quin Quin pro cp nõ hoc loco alias, p cur nõ pro etiã pro quare ponitur.
f In fũdo. Superi dixit agrũ in ꝓximo. hic mercat⁹ es. Fũdus enim ab agro cõtinetur de quo Cicero in quodã oratiocule libello. Fũdũ vero ve cat. quẽ possit mittere funda. ni lapis excident q̃ cena fũda patet
g At eni dices. Antipophore respõdit peniter. i. parum videtur. Penitet eni cũ qui parum putat. vt ibi Terẽtius. Nostri nosmet penite Vir. in buc. Nec te peniteat calamo triuisse
h Quod in opere. Opera est actio et psona ipsa. que opus peragit. Opus finis est & fructus opere. Nonnunq̃ opus, p opera videtur accipi, Vir mollibus ex stratis opera ad lucrilia surgit.
i In illis exercendis. Qui alliis preest vt paterfamilias at imperator plus efficit sua adhortatione cũ opa.
k Tantũ ne est ab re tua ocium tibi aliena vt cures. Difficilis vtingit Cicero est cura rerũ alienarum. nã ea magis percipimus atq̃ sentimus. quæ nobis ipsis, aut ꝓspera aut aduersa veniũt cũ illa quæ ceteris quæ longe interuallo interiecto videm⁹ aliter de illis ac de nobis iudicamus.
l Ab re tua. A negociis familiaribus. dicitur enim ab re tua cõtra vtilitatem tuam.
m Homo lũ humani a me nihil alienum puto. Hæc est plaronis sententia. qui inquit ort⁹ nostri partem patriã vendicare partem amicos. & vtcunq̃ ois in terris gignitur ad vsũ hominum omia creantur. hoies autem hoium causa generantur. vt ipsi inter se alii aliis prodesse possint.
n Perconcta. Idest interroga re. Perconctari de natura sua ad finẽ spectat coarguendi. Interrogam⁹ noscẽdi gratia. perconctamur vero arguendi. cuius tamen utroq̃ indifferenter vtamur.
o Vt opus. Face pro facere. sic Salustius. nam & priusq̃ incipias consulto & vbi consulueris mature facto opus ponitur igitur hic ablatiuus participii preteriti tẽporis, pinitiuo sicut ibi consulto. i. cõsulere & facto. i. facere.
p Mihi. Non repugnat sententie Chremetis sed solum meruisse dicit vt crucietur.
q Dete. Dicimus autẽ mereo & mereor. Mereor de te est aliquid in te consero vel bonum, vel malum.

Vt tuto
vt ꝓpter
vt ꝓficiscar et

Ea quæ mihi
ad te attinent

Ne vehat
fur cui sua

r Aut consulando aut cõsilio aut re iuuero.
s At istos ra. Dicim⁹ rastrũ in singulari & rastri in plurali. dicti aũt sunt a radẽdo q̃ter tam radent.
t Ne labora. idest noli te vexare. aut te ita labore cõficere Interdum ne labora significat ne cura noli curare.
v Non sinã. Hec magis gestu exprimunt̃ x Hui tã gra. Apostopesis et admiratio põderis rastrorũ qbus senex vtit.
y Hui. Musonius est exclamatio.
z Perdite vir ginẽ. Bene pere dite, nã pditus est qui in oẽ scelus est tradit⁹ tus. Perdite adv uerbiũ, i. misere & nimis ve hementer et in perditionẽ morum suorũ.
a Animum. Pro ægro dicit nam animus æger, corpus vero ægrotũ dicit nõ tñ incõuenienter id quod corpori appropriat̃ attribuit animo. prouerbiũ eni mẽti vel animo ægritudo ex carnis lascivia.
b Et via pro. Pres bonis instititis aliorũ exemplis nõnũq̃ minis filios ad virtutẽ adhortant aquibus etiam sunt inuisi mali filiorum mores.
c Hem tibi ne hęc. Interiectio indignãtis.
d Tantisper volo. Dũ tantisper postulat posi se dum donec q̃diu. Cice. In carcerem ductus vt ibi esset tantisper dum culeus in quem deferret. cõparat̃. Sũtq̃ qui accipiũt tã

suasu ꝙ ratiõne cõsilij ipso effectu
r adiuuabo
consolãdo/aut cõsilio/aut re iuuero. ME. Scire hoc vis: CHRE. Hac
ꝓpter quam dixi — vicam — tibi qõ est
quidem causa: qua dixi tibi. ME. Dicetur. CHRE. At istos rastros
a. iustra re pone — a. noli te vexare — a. nõ apponã rastros meos — f. re cruciã do ita.
interea tamen apponere ne labora. ME. Minime. CHRE. Quam
a. patere me laborare — ve nullo rpe sim sine labore meritis meis postulantis⁹ us
remagis? ME. Sine me: vacuũ tẽpus ne qd̃em mihi laboris. CRE.
a. non patiar re ita facere — volentis est — a. rem iussam — f. potras
v Sico tibi
Non sinã inq̃. ME. Ah non æquum facis. CHRE. Hui tam graues
obsecro — a. qõ merui — postulat vt rales cessem — a. explica
hos quæso? MEN. Sic meritum est meum. CHRE. Nunc loquere.
tibi nutis — sed
NE. Filiũ vnicũ adolescentulũ habeo. Ah quid dixi habere me? Im
f. postq̃ mea culpa iter in malitiam — dubium est — non conflet
mo habui chreme. nũc habeam necne: incertum est. CHRE. Quid
f. vt non habeas — a. modo hic — ex ea vrbe adhate — pegrina nõ hinc ortunda
filium — seu resider — vt rula
ita istuc? ME. Scies. est e corintho hic aduena anus paupercula. eius fi
misere — a. ranq̃ si esset vxor
liam ille amare cœpit perdite: prope iam vt pro vxore haberet. Hæc
nescientẽ — postq̃ — ranq̃ inoppinatũ cognouit — a. nõ benigne neq̃ ritu seu more humano — egrum
filium amore captũ — congruit
dã me oĩa. vbi id rescivi: eccĩ nõ humaniter: neq̃ vt aĩm decuit ægro
a. imperu — a. parentum
b modo ꝙ more eũ
tum adolescentuli tractare. Sed vi & via peruulgata patrum q̃tidie
f. vocando — vrę — talia q̃ facta — mitti facere — viuente
c credis
accusabam. hem tibi ne hæc diutius licere speras facere me viuo patre
a. fallens oppinione tua — haud me nm
f. vt tibi libeat — nostri fiducia
amicam vt habeas ꝓpe iam in vxoris loco? errasi id credis: & me ig
a. q̃ eu vicorio meus filius — a. tamdiu — a. donec — a. q̃ diu fungeris officio tuo
ras Clinia. Ego te meũ esse dici tantisper volo: dum quid te dignum
a. sed — a. etsi aliud re seu contra re — a. honestum — a. cogitabas
est/facies. quid si nõ facis: ego me quod in te sit facere dignũ inuenc
certe — a. causa — a. efficitur — f. meredemus — f. menedemus
c ꝓcq̃ — a. cũ ista erate q̃ es
ro. Nisi adeo ex re istuc fit: nisi ex animo ocio. Ego istuc ętatis ñ amo
nõ indulgebã — tan cã pumicem — discessi — q̃ eram paup — in asia
l ex parua natali li
ri operã non dabã: sed in asiam hinc abij propter pauperiem: atq̃ ibi
giter — vtilitas — a. laudẽ honorẽ — inuenirem — tandem — qõ sequitur — de filio filius
l m — a. instrumentũ belli — negocium
simul rem & gratiam armis repperi. Postremo ad hoc res redijt. adole
— paucis — molestie — a. fructus — a. filius — prem ꝓpere eam
n o p rẽ q̃ senex eram
scẽtulus sape eadẽ & grauiter audiẽdo victus ẽ. Putauit & me ætate
q̃ videbar me bñ sibi velle — asie
& beniuolentia plus scire: & prouidere cũq̃ se ipm sibi. in asiã ad regẽ
ad militandũ — admirantis — me nescientẽ
militatũ abijt chreme. CRE. Quid ais, ME. Clã me ẽ pfectus, mẽses
obscurus est — rã ru cũq̃ filius — scitis — a. ꝓpositum filij tui
tres abest. CRE. Ambo accusandi. et si illud inceptũ tñ aĩ ẽ pudẽtis si

tisper pro tam tũmodo. Sunt quiꝓ interea ac cipiunt, Liuius li. primo. Tñ id imperiũ ei ad puberem ætatẽ in colume mãsit tantisper tutela mulierbri. & tãtisper siue dũ vsus est.
e Ex re istuc. Res interdum significat imperiũ. interdũ diuitias. aliquando litẽ. quãdoq̃ q̃ venerem. & quandoq̃ alia multa.
f Ocio. Idest cessatione et requie ab operibus. nã diutuna quies vitiis alimenta ministrat.
g Ego istuc. Idest cũ essem in ea ætate quales, dicit eodem modo Cice. in epistolis. Id ętatis, ꝓ ea ætate.
h Nõ amo. Bene. Sæpe ixta Horati. tui preceptum. laudator acti tpis inducitur.
i In asiã. Quę est tertia pars orbis & ꝓuincia in ea parte eiusdẽ nois.
k Propter p. Quia vnusquisq̃ q̃ cupit pauperiẽ fugere tãq̃ magnũ malũ vt iquit Hora.
l Rem et glo. Hæc duo potissimũa militib⁹ strẽuis cõparantur. Res tria notat. imperiũ siue diuitias. Item & venerẽ.
m Armis re. alii codices nõ habent cum armis belli. et tũc armis belli in

Edmacio

Postremo ad hoc res redijt

q Vbi cõperi. Hec oratio tota pathetica est. & bene comperi. comperi/tum est mihi & explo/ratum. idest quod scio per inuestigationẽ.

r Assideo .i. iuxta alĩ/quid sedeo. Nam com/ponitur ex ad quod est iuxta & sedeo. vel com/positũ pro simplici.

s Accurrunt serui. Tale illud est in Andria. Accurrit mediam muli/erem complectitur.

t Soccos derrahunt. Soccos calcei genus est dictus vt aliqui volunt quasi saccus quia calcatiõi sit facilis quales sũt quas peditecas vocãt eo aũt calceamento. Comediarũ actores vtebãtur quẽadmodũ & cothurnis tragedi. vsq; adeo vt pstilo comico poni possit quẽadmodũ cothurnus pro stilo tragico.

v Lectos sternere. Ex cõsuetudine antiqua lectulis eni straris antiqui cenrabãt. Inde triclinĩũ a tribus lectis dictum. Oratius. Septem tribus lectis videas cenare quaternos. Terẽtius in adelphis. Lectulos ligneos dedit faciendos in sole vbi poteris vos.

x Cenã ap. Nil significat/annius de fene dicere potuit qui voluptates et cõmoda que aspernat̃ gratia filii narrat. Nã appare est ad dignitatẽ quẽ/am ac veritus pompã. preparare vero est que tilia sunt fore crediderũt.

y Eum ego hinc eieci Cum abundat,

z Illi de me supplicĩũ. Dare alicui de se supplicĩũ significat punire se ipsum illius vice

a Parcens. i. coartans & constringens solitũ victum & tanquã parcus fortunis parcendo & eos reseruando.

b Illi seruiens. Deseruiendo conquirẽdo & conduplicando vndiq; illi diuitias more boni serui. Hec sũt illa quẽ se nex sibi faciẽda decreuit

c Ita facio. Nunc ostẽdit ad rem verba acce/disse seu esse collata.

d Corrasi omnia. idest compilaui vẽdidi. Hunc contrarium est abradere et est parui aliquid auferre. Cum'aũt dicerevolumus aliquẽ 'nihil omnino tã paruũ reliquisse ex rebus suis quod non alienauerit. recte dicem' omia corrasit. quasi eũ raserit pariete &c. si ex illis radendis aliquid cogmodi potuerit cõsequi. Interdum Corradere significat difficulter cõpare. Therenti' in adelphis minas decem corradet.

e Produxi ac vendi. Bene produxi. Nã producere foras ducere significat. M. T. in frumentaria. Nemo tuorũ amicorum abs te produc' nemo interrogat'. Hinc productores dicunt qui virgines abducunt & eas ad questũ exponũt.

f Talenta quindecim. Idest congessi. coaduna ui. Hic coactores argentariorum dicuntur qui pecunias cogunt. Talentum achenience paruũ constat ex.lx. minis seu libris. Talentũ vero magnum constat ex octoginta triũ' & quattuor vnciis. Est autem talentum eboicum q attico talento quasi mutuus est

g Decreui. Decernere pprie est de reb' magnis certam proferre sententiã. Et plus est decernere q; constituere.

h Voluptate frui. Si parentes pro filiis elaborant quis demẽtior hoc sene qui omnia como/da absente filio asperna/tur. Frui proprie est delectatione capere ex vsu.

i Meus particeps. Idest heres me' quasi nãe partem capiens bonorum meorum. Vel etiam particeps cui debeam credere omnia consilia mea.

k Ingenio te leni in.ñ. Multitudinis numero dixit. Cum tamen Menedemus vnicum haberet filium. Cõstat enim antiquos oratores historicos; aut hominum scriptores etiam vnum filium. filiam ve liberos multitudis numero appellasse. In Ecyra liberos in significatiõe vnius filiẽ dixit. Qui illum decreuerunt dignum fuos cui liberos commiterant. Sic Cicero. An cui tuos liberos cõmitas.

l Quãti penderes. Tra/ctũ ab antiquis qui ante signatam pecuniam es & argentum pendebant. idest ponderabãt. Inde pendere pœnas dicimus. idest dare seu luere pœnas. nã antiquorũ pœnæ erant pecuniariæ. Inde pendere dicim' esti/mare seu liceri. inde nihili pendere. idest nihili facere. inde paruipendere/floccipendere / magnipendere.

m Nec ille credere au/Adolescentibus gloriosum est si & modestia vtuntur & pietate in parentes vt nihil dicãt aut faciant nisi consilio; patrum.

n Porro recte spero. Porro eiusdem significationis cuius vero & autẽ pro quibus tamen ponere hõ possis. Significat etiam apud poetas lõge. certe. postea. vltra.

o Spero, p credo. Vsitatum est siue de presenti siue de preterito.

p Confido. Similiter pro credo. tum in preterito, tum in presenti, tũ in futuro.

q Vtinam dii faxint. Faxo futurum tempus tantum. vel vt alii promissiuũ modũ ostendit

r Dyonisia. Sunt bachanalia siue orgia que sũt bachi sacra seu festa qui bachus vna suarũ appellationũ dicitur dyonisius. Eius autem sacra a plerisq; grecæ vribus triennio quoq; celebrantur.

s Queso. Primam persona indicatiui habet dumtaxat. licet quærere lectum sit apud Salustium & Tullium.

t Tandem. Idest vno verbo quod tantã vim apud te habere velim. quantam si diu interrogassem. & illud foret vltimũ. hoc est quod postulat Chremes.

v Lacrimas excussit. Idest lachrimas in sinibus oculorum meorũ aboriri fecit que ex oculis manarunt ac si forẽt excusse. nam excutere significat commouendo aliqnid deiicere. vt excute te de puluere. idest te mouendo vehementer deiice a te puluerem.

x Nihil opus est monitore. Hoc est vocatore. nam vocatores proprie dicebantur qui ad cœnas vocabant.

y Præsto sum. Idem est qui adsum nec alterẽ fere verbo cohæret nisi verbo substãtiuo & huic simplici. nam præsto adũ magis poeticũ est.

z Egomet conuiuas moror. A quibusdam morãri, p expectare ponitur. Sed mea sententia magis poetice q; oratorie. Conuiuas. idest illos qui ad conuiuium mecũ venerunt.

edmacio

In hac.2. scena Clinię qui ex Asia redierat ingens de amica sollicitudo exprimit. accedit et sodalis opitulator. Clitipho qui adventum amici mitra voluptate patri narrat. Miserat autem Clinia accersitu antiphilam discruciabatur q̄ non rediret cui sic inquit Clitipho. nihil &c.

a Sollicitudinem istā. Bene sollicitudinem dixit. Nam sollicitudo est quæ inhæret mentibus. Sollicitatio q̄ ab alio fit.

b Audiui in Asia es. Rectaiuscemodi est oratio per infinitum. Nam non latine dicitur. Audiui q̄ in Asia est.

c Apud nos est. Recte & non penes nos. nam penes nos est quicquid a nobis possidetur et in nostra potestate est. videlicet penes principem sabinum nostra est. idest in eius potestate.

CLITIPHO CHREMES CLINIA

.i.nō habes materiā seu occasionē .i.timeas nō venturā antiphilam

n Ihil adhuc est quod vereare clinia: haud quaquam etiam cessant & illam simul cum nuncio tibi hic ego affuturam hodie scio. Pro in tu sollicitudinem istā falsam: quæ te excruciat: omittas. CHRE. qui cum lo-quitur filius? CLI. pater adest: quem volui. adibo. pater opportune aduenis. CHRE. Quid id est? CLI. Hunc menedemū nostin nostrū vicinū? CHRE. Probe. CLI. huic filium scis esse? CHRE. Audiui in asia esse. CLI. Nō est pater. apud nos est. CHRE. Quid ais. CLI. Aduenientē e nauī egredientē illico adduxi ad cenā. nam mihi cū eo iam inde vsq; a puericia fuit sp familiaritas. CRE. voluptatē magnā nūcias. quid narrat? CLI. quid illē miserū se esse. CRE. Miserum? quē minus credere est: quā vellē menedemum inuitatum: vt nobiscū esset

d Quid ais. Interrogatio id quod audiuit admirabūdus negq; facile credens.

e Voluptatem magnā nuncias. Vt Cicero epistolis voluptatem huiusmodi nimiam.

g Nec. Inspectatū enim gaudiū maius esse solet quēadmodū & dolor acerbior si non opinanti obiicitur.

h Caue. Volebat chremes nunciare Menedemo rediisse filiū. sed clitipho prohibuit eo q̄ Cliniæ nondum patris voluntas esset perspecta.

i Atq; Hoc est vt alias quando prius diximus extra Do nati sententiam animus amicæ. s. nō sit erga se i. timet ne amica cū postergauerit. ac ne ex eius aio effluxerit.

k Misere. Qui perdite & vehementer amat & in suā miseriam.

l Atq; abicio. Dicitur autē abicio ab abeo is abitū abitu. v. versa in io fit abicio onis. i. discessio seu p̄fectio. nam abire significat discedere.

m Scio. Scilicet ppter eam discessisse et a patre molestum sepe.

n Quicquid. Dicunt scilicet a vulgo. cū tantū animi bona secum phi losophos appellāda sint et hoc ad illud quod supra dixit Chremes affirmas scilicet cliniam nō esse miserum.

o Senex. Importunus q.d. dici solet male grauis quasi nō oportun⁹.

p Quam nequid. i. q̄q; aliquid. nam hic ne significat tantum q̄.

q Iratus. Vel hic pater est noiatiui casus. & sic referē ad Menedemū vel mai⁹ est vocatiui casus referēq; ad Chremetem.

r Ille ne. Chremes seruonē quē ceperat repressit vt exemplo Cliniæ filius terretur clara voce. p nunciandū clinīam esse serum hoc ad sequentia respicit scilicet quod reliquum est quin habeat quicquidē esse in hoc mine dicūtur bona. Atqui nus credere est oro non credendum est. huiusmodi locutio parum latinis vsui est.

hodie: āplius vt hāc leticiā nec opinati primus obijcerē ei domi. atq; etiā nūc ps ē. CLI. Caue faxis. nō op⁹ ē pater. CHR. Quapropter? CLIT. Quia icertū etiā: & qd de se faciat. mōvenit timet oīa. patris irā. atq; aim amicę se erga vt sit suæ. eā misere amat. ppter eā hæc turba atq; abitio euenit. CHRE. Scio. CLI. Nūc seruulū ad eā in vrbem misit & ego vna nostrū sitę. CHRE. q̄d reliq est quin habeat. q̄ quidē esse in hoīe dicūt bona: parentes / patriā incolumē amicos / genus cognatos diuitias atq; perinde sūt: vt illius animus ē. q ea possidet. Qui vtscit ei bona sunt: illi q nō recte vtit: mala. CLIT. Immo ille fuit senex importun⁹ sp: & nūc nihil magis vereor: q̄ ne qd in illum iratus plus satis faxit pater. CHRE. Ille ne sed reprimā me. nā in metu esse hūc illi est vtile. CLIT. Quid tute tecū? CRE. Dicā. vtut erat pater. mansum tū optuit: fortasse aliquāto inigor erat: ppter ei⁹ libidinem pateret? Nā quē ferret si parentē nō ferret suū: hūccine erat equū ex illius more. an illū ex hūius viuere. Et q̄d incusat moros eius. asperū acerbū rollerarū vissitem. lum insimulat durę: id nō est. Nā parcū iniurie vnius modi sūt feme: paulo q est hō tolerabilis, scortari crebro nō vult: nō vult crebro cōuiuarier. & p̄bet exigue sūptū atq; hec sūt tū advirtutē oīa. Nec animus vbi semel se cur libidinis aut honeris aut opum Piditate deuinxit mala: necesse est Clitipho cōsilia cōse qui similia: scitum periclū ex aliis facere: tibi q̄d ex vsu si

randi sunt.

x Mansum. Mansum p infinitiuo. vt curabo adductū p̄philū p ad ducere vt prius vilū est.

y Propter. Vult causā Cliniæ videri deteriorē vt ostēdat parētes filiis obvicia eorum asperiores esse.

z Propter eius libidi, ideſt ppter lasciuiā eius. aut ppter inordinatam. aut temere susceptā voluntatem.

a Pateret. Ideſt pati debebat. vel pati debuisset vt facere sepe. p facere debuisse: nisi mauis ad patrē referre. q.d. debebat pater eius pati libidinē. nec superior sentēcia melior propter id quod sequitur. Nam si &c.

b Nam quem ferret. Taleſt illud. Cuius salutī consulet qui suam negligit.

c Erat equū. Ab equo suscipit prīnā defensionē

d Et quod illū insimi. Aliud obiectum refellit & a statu definitiuo cē set patrem nō esse appellandū durū qui filios a vitiis sua seuēritate deterreret.

e Insimulare. Significat incusare hoc est mores malos reprehendere vt insimulo illum superbie. t. incuso.

f Scortari. i. ductitare Scortari enim vt Varro inquit est sepius meretriculam ducere que meretrix a pelle scortū appellat q̄ vt pellicka subigat scortes eni pelles sūt arietinæ, et stortea vt festus inquit et similiter Varro appellantur oia ex pellibus facta seu corias.

g Conuiuarier. Conuiuor deponens verbum aut significat celebrare cōuiuium aut ad conuiuium inuitare at etiam frequentare conuiuia. Nonius etiam dicit inueniri cōuiuo pro conuiuor pro eo quod est ad conuiuium inuitaro. Pompo in munda. Si calendis cōuiuāt ydibus cenant foris.

h Consilia consequi. Nam cuius animus in re mala semel corrupt⁹ in dies fit peior.

i Periculum ex aliis f. aliquando videtur pro

consilio capi Cicero ad Trebatiū. Cornelio nihil audeo dicere cuius periculo tu fiulus es.

k Cenæ quid fiet. Mihi

esse .t.eruisimo in domum

et.CLI.Ita credo.CRR. Ego ibo hinc intro. vt videam

q̄diu .t.caue .t.vt nō in aliquē locū

l

nobis cene quid fiet: tu vt tempus est dicit: vide sis: ne q̄

ex hoc loco .t.nimis longe discedas

hinc abeas longius.

nus dixit q̄s si dixisset quæ cena. Sic illud quic quid hoc hominis. Alter exprimitur q̄s si dicemus quis hic nō est.

In hac.3.

scena solus Clitipho p̄manſit qui de patre conquerit vt mos est adolescentū qui paterna precepta molestе ferunt.

a Nos.Pro aduerbio ponit.i.a puericia vel ab ineunte ætate vel statim vt pueri sumus. aut cū primū pueri euadimus

b Sua. Exponit Guido.i. sua voluptate siue ex meo arbitrio. quod mero iudicio sic intelligendū sua libidine moderanť que in senectute quodammodo cessauit volūt iuuenes adhuc libidinis plenos & succi regere.phat tñ dictū suū Guido sic q̄ libido sit q̄q̄ voluptas temere suscepta. interdū tñ capit in bonā ptē Salustius in catilina Magisq̄ i decoris armis et militaribus eqs cē in scortis & cōuiuiis libidinem habebant.

c Nunc quæ est: Huic illud contrariū, sed nūc

CLITIPHO

.t.q̄rum .t.nō est sed acerbi ergo fluentes

q Vam iniqui sunt patres in oēs adolescētes

censores rectum g .t.a puericia

iudices: q̄ æquū esse censent: nos iam a pueritino .t.hinc mores seniles ⁊ sapientes principes seu finitimos terminos sentire

ris illico nasci senes, neq̄ illarum affines rerum esse: q̄s

inducit .t.iuuenilis etas .t.regūt se⁊ ipsi pres

affert b c

fert adolescentia. sua libidine moderant: nunc q̄ est: nō

.t.cū iuuenes essent ⁊ q̄les sumus .t.certe hēbit me certū benignissimū ⁊ plurimum indulgentem

q̄ olim fuit mihi si vnq̄ filius erit ne ille facillime vtetur

mihi q̄ tunc a iuuenibus in lubrico positis errans

d e .t.pcendi pcis altenis

patre. nam & cognoscendi & ignoscendi dabit peccati

faculas occasio opportunitas cōmoditas sic filio meo .t.id q̄ sentet

f.pr̄ mihi facte f .t.p exemplum alterius

locus. nō vt meus: qui mihi per aliū oēdit suā sententiā

g

pdrussum .t.dabit .t.paulo largius cū suo pelara gesta ⁊ fea

Perij. is mihi vbi adhibit plus paulo sua q̄ narrat faciora

aliq̄s .t.deligere tibi q̄ imitere exemplo ex aliorū exemplis .t.vite vt pue bene ē pert.ulum h

nūc ait. periculū ex aliis facito. tibi q̄d ex vsu siet. astute?

vtq̄ q.d. minime non .t nō attendenti quasi nugas

ne ille: haud scit. quā mihi nūc surdo narrat fabulā. Ma

mirare sollicitant f.munuscula hoc vt illud

gis nunc meæ amicæ dicta stimulāt: da mihi: atq̄ affer

eā me exquirere iniqui patris est. nā quod antehac fecit nihil ad me attinet. dū tempus ad eā rem tulit sui animum vt expleret suum.

d Cognoscendi & ig- Ex affectu eorū loquit q cū alicui innoxii sint, aliū habēt animū. quā haberent si liberi essent.

e Dabit. Nā qui alias errauerit ignoscere errātibus non renuit & errata excusare.

f Per alium. Ostendit suam sententiā superius sed reprimā me nam in metu eē hūc ille est vale-

g Ad bibit. Nihil plus significat nisi aliquantū augeat propositio. ibi dicit Donatus. Quam petulans filius in parētem ostenditur cuius precepta contemnit.

h Astutus ne ille: Nepro certe ponitur.

i Fabulam. Nā fabulę loco habeo eius sermonē

k Da mihi. Subiūgit verba amicę semp petē

tis que magis clitiphonem stimulant q̄s patris precepta.

Sat agit. Genitiuo iūgitur.

m Pudice eductam. Quod nos educare dicimus antiqui educere dixerunt.

n Procax. Procare vt Pompeius inquit signat poscere. Inde pcaces meretrices dicte i tit ab assidue poscendo. inde proci dicūtur vxorē in matrimonio poscētes. itaq̄ procax ideſt petax dispoliatrix.

o Magnifica. Magnifice instructa suppelle-

amice perenni .t.debeam respondere nescio

mihi. cui quid respōdeam: nihil habeo, neq̄ me quisq̄ q̄uis facienda

est miserior. Nam hic clinia & si is quoq̄ suarum rerū

.t.anxius ⁊ curiosus est honeste caste⁊ pbe educatam nesciam

l m

sat agit. attamen habet bene & pudice eductam/ ignarā

.t.astucie seu versutie meretrias vt robusta vel opulenta .t.magnifice instructa

n assidue petēs o p

artis meretriciæ. mea est potēs/ procax/ magnifica/ sum

.t.lauta sumptuo deinde facram ei munera q̄dem

q insignis .t.placet

ptuosa/ nobilis. tum quod dem ei. recte est. Nam nihil

merus nuq̄ neq̄ portuo ante epe

r

esse mihi religio est dicere, hoc ego mali non pridem in

nacus sum nondum .t.me isto malo laborare

ueni. neq̄ etiam dum scit pater

ctili magnifice induta magnifice epulās et laute querens cōuiuia. que omnia magnū auri pōdus poscunt.

p Sumptuosa. Multa impēdens & propterea multa petens.

q Nobilis.i.insignis in malā partem .i. multis nota quia videlicet frequētes habeat amatores.

r Religio. Metus vel sollicitudo. Terentius in Andria. Dignus es cū tua religione odio. inde dies religiosi famos vel infausti dicti quos ex cōtraria causa propter hominis duritatē relinquā

In hac.4.

scena Mira amāris solliciti[tu]do exprimit cui expectanti hora dies annus videtur. Amor erit res est suspitionis plena torquetur igit clinia mora & dilatione amicor

a Sed vere (antiphile. orne. Bene amantis exprimit affectū qui semp oia in deterius suspicat.

b Nihil animū ex augeant. Augeri dicit animus qñ multa concurrūt quibus flectit in eā ptē in quam inclinatur.

c Occasio. Hic loci habet alter loca ex arte rhetorica ad maioris confirmationem valerent. Quoniā argumenta deducuntur. aut a rebus-

CLINIA CLITIPHO

.t.pspare succedentes .t.q̄rū ad amorē spectat

s Imihi secunde res de amore meo essent: iam

paulo ante .t.nō dubito ⁊ antiphila ⁊ timeo antiphila

dudum: scio: venissent. sed vereor: ne mulier me absen

.t.pecuniarū largitōne ad alīū locū diuertente

.t.in hoc loco .t.simul in mentem veniunt

te hic corrupta sit. concurrūt multæ opiniones: quæ mi-

ad credendum opportunitas celebris iuuenilis

b c d

hi animum exaugeāt. occasio/ locus/ ætas/ mater: cuius

potestate improba .t.mrī .t.pecunios vel mercedem suaue

sub imperio est: mala. Cui nihil iam præter præciū dul

.t.sentio me miserum

ce est. CLIT. Clinia. CLIN. Hei misero mihi. CLIT.

e f

Etiā caue ne videat forte hic te a pē aliqs exiēs. Cli. faciā

cliniam cauebo

aut a personis. Hęc enim causa / tempus / locus occasio / instrumentū / modus. & cetera sunt rerum accedentia a personis deducunt hoc modo. nam similes parentibus aut maioribus suis plerūq̄ filii creduntur. & nonnunq̄ ad honeste turpiterq̄ viuendū. Similiter a natione quoq̄ patria / sexu / ætate: educatione. & disciplina sumuntur.

d Occasio &c. Subdit ea que augēt animū ad id credendū videlicet occasio vt corrumpatur. quia formosa & multis forte iuuenibus placens ac nota. Locus. quia. s. est in eo loco vbi alię sue

petul'tes et ideo cōtagione facilis lapsu est. eras quia iuuenilis & flore iuuente nitēs que plerūq; ubrica est.

e Clinia. Vocat eū vt attēdat qđ dicere cupit.

f Hei. Illud dictū interiectōis vim obtinet. Heu dativo iungitur. Virgilius. Heu mihi qualis erat Heu vero actō. vt alibi. Terē. Heu miserum.

g Mihi. Sic fieri cōsueuit vt q̄ues aliq̄d expectamus ea occurrāt potiꝰ q̄ mentē nostrā ad cogitādū aliquid malū trahāt.

h Qñ. Nō pōt credere ex nimia suspitione venturam amicam.

certe g .i. p̄nunciat p̄diuinat

sed nescio quid p̄fecto mihi animus p̄sagit mali. CLIT

.i. conatus ne

Pergin istuc priusdijudicare q̄z scias qđ veri siet. Clinia

sum eo Antiphila p̄ns esset

mor p̄ns erit h

Si nihil mali eēt. iam hic adesset. Clit. Iā aderit. Clin. qñ

f. q̄s aderit ex hoc loco remorā cē cogitas ne

istuc erit. Cliti. Nō cogitas hinc lōgius abesse & nostin

modos q̄diu l .i. lenos seu molles cure efficunt q̄diu pecūtur

mores mulierum dum molliuntur dum comuntur an

f. integer resume vires ecce hic m n

nus est. CLIT. O Clitipho timeo. CLIT. Respira. eccū

serut tpi appropinquant

dromonem cum syro vna adsunt tibi.

i Nō. Clitipho remouet suspitionē ex aio clinię & locorū interualo. & ex cultu mulierū que maiorē tpis p̄tē in se ornando conterunt.

k Dum. Moles carne amanē quare consuetū mulierib⁹ erat se ad tactū vngentis preparare

l Ann⁹ est. f. integer & plus expectāti ex affectu vel numer⁹ determinat⁹ p indeterminato ponit.

m Cliti. Vide nulla re arceri posse suspitionē ex pectore amantis.

n Eccū. Cū dicticos et cū gestu nimiæ laticiæ pronunciandum.

Hec scēa. Plena est. & timoris & suspitiōis sed psona servi ullis vtriq; succurrit. Servi aūt in fronte segnæ exabrupto colloquiū tā q̄z pgētes in incepto colloquio quod vltro citroq; in via cōferebant.

a Ain tu. Hoc sic legevt intelligas multa verba precelisse. Quid aūt dixerit Dromo. non est curandum. nam iste est abruptus sermo ex cōmuni viæ colloquio.

b Sermones cedim⁹. Cedere vt vult Nonius vltra ceteras significationes. interdum significat commisceri. allegatq; Lucī. dicentem. Tineæ omnia coēdūt. i. commiscent. vt ipse interpretatur. nostro autem hic proposito optime congruit.

SYRVS DROMO serui. CLITIPHO CLINIA

.i. dicis ne vēz f. vtroco sed q̄diu

a b colloda

In tu DRO sic est. Sy. verē interea dū sermo

.i. cōmiscemus

mulieres c f. quā tantopere opraboappropinq̄t

nes cædimus: ille relicte sūt. Clit. mīr tibi adē

vēz seruos an illā certe .i. nūc solū vel tandem

d e

audin clinia Cli. ego vero audio nūc demū: & video: & sanus sum .i. nō ē mirandū si sūe reliere tardare ab incessu velocit

valde vel intantū famulari

valeo clitipho. Sy. minime mirū adeo impedite sūt. ancil

.i. cæteruā ac si ducerēt vn⁹ grex ouiū poditus sum vnde ror accidit ancillas

f g

larū gregē ducūt secū. CLI. Periī vnde illi sunt ancillæ.

a verum oportebat h

CLI. Men rogas. Sy. Non oportuit relictas. portant q̄d illæ relictæ sūt. mulieres enī a natura tarde in incessu sūt sed hic addit causa tarditatis. f. ancillarū gregē ducūt secū. ac si

g Periī vnde. Has q̄i ab aliis (ducerēt vnus grex ouiū.

amatoribus est se putat.

h Portāt. Obhoc nō est securus syr⁹ q̄ mulieres relictę sūt

i Et vespera. Causa cur non optuit relictas quis eni tut⁹ si qđ portat et in nocte & in inserto itinere.

k Abi dū. Dū peiconi. i. sillabica adiectio.

l Ve miser. Magis suspicatur Clinia q̄ a syro audierat.

m Vñ. Tāq; notū nō explicuit.

n Quid. Persona seruilis vt pote fidelis heri ipensis timet turba primū p turbationem significat. ide turbo. as. pturbo deturbo. dehic mltitudinē que fere pturbatiōe non vacat.

o Capiēt. Alias deligēt significat. Virg. Aut capæ aut captas tam despectare videntur.

p Eccos. Eccū eccā eccos eccas. ellū ellā ellos ellas ab eccē cōposita sūt & p aduerbia reduuunt nō p pnoia. Eccū eccelhic subintelligevirū de quo aiebam⁹. Eccā ecce hic subintelligefeminā. itaellū intellige. ecceillicvirū &c.

q O Iupiter, sic exclamat dū putat ab amica esse deceptū.

r Propter. Qua tua cā a pre sū exclusus verbo rū increpatōib⁹.

s Errās. Hic errones dicunt

t Pudet. Quia post pudorē sequi misericordia pudet vereūdiæ et pi

alio⁹ res volatem offendens .i. huc accedit ad vesperam venit

i

rerum. CLI. hei mihi: Sy. Aurum/vestem: & vesperascit. & non nescīunt .i. factum q̄ eas relinq̄mus vade .i. mulieribus

h in occursum

uerunt viam factū a nobis stulte. Abi dum tu dromo illis obuiā pro

.i. cur non ivadis .i. frustratus z deceptus

pere. quid stas: CLI. Veh misero mihi. quāta de spe decidi. CLIT.

.i. angunt solliciti reddunt .i. vidis ne

.i. sed

quid istuc quæres te sollicitāt aūt. CLI. Rogitas q̄d sit: viden tu an

l esse hunc ancillule m .i. audi tis

cillas aurū vestē: quā ego cū vna ancillula hic reliq: vnde esse ea censtridentis vel illudentis .i. hd se sollicitat .i. que turba mulier

randem n

ses: CLIT. Vah nūc demū intelligo. Sy. Dñ boni qđ turbe est: ædes

.i. recipiente nō dubio q̄ edes nostre vir capiēt chremete.

admirando interrogat

o

nre vix capiēt scio: quid comedēt: quid bibent: quid sene erit nostro

infelicius .i. ecce eos videre sc̄z̄m s. q̄ turbe hospitaliter nos curas

p bos adolescentes q

miserius: Sed video eccos q̄s volebam. CLI. O Iupiter vbi nam est fi

pstantia z veritas .i. peregrinabundus .i. desipiens

.i. diu r e

des: Dū ego propter te errās: patria carede mens. tu inter ea loci collo

.i. virasti locupletem re fessi vereliquisti z habuisti z premptus

s. re

cupletasti te antiphila: & me in his deseruisti malis. ppter quā in sūma īsamia sum & meo pñ minus obsequēs. Cuius nūc pudet & mi

.i. vertor Benedemo patris verecūdia teneor

.i. non

k z misereor

mercenariū frequenter inculcabat .i. pe pater

v

seret: quī harū mores cātabat mihi. monuisse frustra dolet. neq; eum

.i. huius amore .i. abducere abstrahere .i. abstrahām me ab eo

f f

potuisse vnq; ab hac me expellere. quid tamē nunc faciam: Tū cum

.i. locandū q̄ nunc fuissem pñs obsecutus clinia ppter verba nīa

gratū esse potuit: nolui. nemo est misereor me. Sy. Hic de nostris ver

.i. in errore labitur .i. eis verbis .i. quis

a certe seḡs

bis errat: videlicet quæ hic sumus locuti Clinia aliter tuū amorē atq;

.i. eius puelle .i. modus vuendi eius est talis ītus fuit s. pus

.i. cālis filius

est accipis. Nā & vita est eadē. et animus erga te idem/ac fuit: quantū

.i. rōne se hīdi quā p se fert .i. si dicis

signa veritatis

ex ipa re coniectura capimus. CLI. quid obsecro est nā mihi nūc nisi

.i. ex oibus rebus potius velim s. cā deseruisse .i. suspicari

immemro

hil rerū omnium est. quod malim. q̄z me hoc falso suspicarier. Syrus

qđ sequit .i. an ſmis vt non vcula

b

hoc primum. vt ne quid huius rerū ignores. anus: quæ est dicta mapuella s. mater eius s. anus .i. mortua est ficta obisse .i. interuenīendum

.i. ante hoc tempus c d .i. alteri misceri

ter ei ante hac: nō fuit. ea obijt mortem. hoc ipa in itinere alterę dum

ipa puella a casu iste ab interrogatōnibus

c instrui dicere

narrat: forte audiui. CLIT. quæ nā est altera: Sy. mane hoc q̄d cœpi.

in ſmis dicam recte .i. illa .i. cadā sup id qđ interrogas matura

f g

primū enarrem clitipho post istuc veniā. CLIT. Propera. Sy. Iam pri

in ſmis .i. cū .i. quenti est impsonaliter adtemū puelle percute .i. ostia domus .i. exeat

h

mū oīm vbi ventū ad ędes est. Dromo pulsitat fores. anus quædā pro

sanus postq̄ dromo .i. cum impetu ingressus est ingredior. s. cū in tomum

dijt. hæc vbi aperuit ostiū. cōtinuo hic se cōiecit intro. ego cōsequor.

get penitentiæ. Terē. in Adelphis fratris me quidē pudet pigetq;. et bñ pudet de filio i patrē. in Andria. Tū pīs pudor v Cantabat. Hoc est frequēter dicebat & fignāt⁹ dixit cātabat. & antiq; canere pro dolori dixerunt.

x Ab hac. Sic dixit. qa nōdū appulerat. & si superius me deseruisti dixerit.

y Tū cū gra. Quia tunc fuissem patri obsecutus et ei⁹ morem gessissem voluntati.

a Videlicet. Scilicet & videlicet idē significare videntur quod certe sed habēt vsū suū p amaritudinē cū derisu pmixtā. Vir. s. his superis labor est.

b Anus que. Hoc contra illud est quod supradictū a Clinia mater sub imperio cuius mala est.

c Ea obiit. Hoc dictū ne ab illa corruptam amica suspicetur.

d Altere. Antiquū est nos alteri dicimus.

e Quæ nā est. Interrogat. qa nōdū intellexerat amicā aduētare. s. Bachidē cum antiphila

f Propera. Properat qui festinanter aliquid agit vel dicit. Virg. Multa forent que mox cœlo properāda sereno.

g Iā primū. Sic incipit multa pudicicię signa narrantur⁹. vt Liuius. Iam primū omniū

satis cõstat. hic iampriműm omiũ. i. in primis vt in principio Nã principũ est primũ omniũ vel sic itelligas Iã primũ oim i. ecce primum omniũ puod sequitur.

h Anus que. In eunucho de vilissima pso na Prodi foras male calciate.

i Ad lanã re. Hec signa sunt pudicevitã agẽ tis. Sic in Andria primũ hec pudice vitã parce ac duriter agebat lana & tela &c.

k Vitã exege. Aliter dicit exigeret vitam exigere fabulam. exigere opus significat eni traducere expellere & finire exẽplum primi est hic secũdi vt in andria. An exigende sint vobis prius. tertiũ est operis. finire opus inceptũ et dicit ab ex & ago gis agere ex quibus cõpositũ esse constat.

l Existimãdi. Idest iudicandi Existimare enim est considerare. Existimare vero iudicare. Nã prius consideramus' ea que iudicare debemus.

m Quæ cuius. Vt in andria. Nam qui cum ingeniis conflictat eiusmodi.

n Telam. Tela dicitur omis pannus tam laneus q̃ lineus.

o Offendim⁹ preperimus. Offendere vere idẽ est quod reperire.

Eius anus causa. Anuis hic legi debet in casu gignendi M. Varronem & P. Nigidiũ viros romani generis doctissimos constat non aliter locutos esse & scripsisse senatuis & domuis ita hic anuis.

q Que ornãtur sibi. Nonvt placeant amatoribus. Honeste enim mulieres reiiciunt vestiũ sordes honeste; sibi vestiri cupiunt.

r Nulla mala re esse expolitam. Mala a similitudine mali hoc est pomi assumpsit nomen, Nam id est quod precminet inter nas sum oculos & buccam quod rotundũ est & in speciẽ malis. Muliebri. Res muliebris est fucus quo mulieres molles vtuntur ad expergendẽ cutẽ ne rugescat seu soluãtur in rugas quod senescentibus cõtingit.

t Capillus passus. i. sparsus Vir. Comibus iliades passis. Sunt quedam verba que ad uerso veniunt presenti sed in preterito cõsumduntur sicuti a pacior ita apassus descedit a vertor & vereor versus sum.

v Pax. Adverbiũ grecũ vt ait Prisianus.

x Subtregmẽ. i. filũ quod in tela texenda fit mẽ intercurrit.

y Pannis obsita. Sic in Eunucho Pannis obsitum.

z Immũda. Proluuies & illuuies significat

b Extra noxã. Hoc est culpã. Noxa enĩ significat damnũ. Sueonius in cesare. spurmãq; irridens. & vt falsum arguẽs quod sine vlla noxa sua ydus martie esset.

c Eius internuncii. Internuncii qui nuncia ferunt ad amatores & referunt ad amatas. quos aliqui gamagogi dicunt adducendis mulieribus vtrũ bene necne ipsi viderint.

d Nam disciplina est. Preceptũ in arte amãdi vt amatores ancillas prius corrumpant.

e Affectant. Affectare est pnũ animũ ad faciendum habere. vt dicit Festus. Laurentiꝰ dicit affectare esse affectu & conatu alteriꝰ virtutẽ emulari q̃ assequi nequeas refragante natura. Seruius aũt hic interpretat affectãt viã pro preparant quẽadmodũ & illud Virgilianũ viamq; affectat olimpo. i. interpretatur ille preparat sibi diuinos honores seu disponit.

f Falsam gratã. Scilicet mentiendo. nã ipso rescito gratia inita frustraberis.

g Oppletos. Nam exnimio gaudio interdum lachrime prouenire solẽt

h Age dum. Age singularẽ numerum desiderat. agite pluralem. Age dũ vero vtrumq;.

i Que est illa. Interrogat non immemor verbi sed sibi. O clitipho post istuc veniam.

k Hem quid. Hem interiectio est nouas res et opotse audiẽtis

l Eho interiectio admonentis attentionem & vt sistatur gradus poscentis.

m Quo illam ducis. Hoc cum timore pronunciandum. Timet ne pater illius amicam cognoscat.

n O hominis impudentẽ audaciam. Bene audaciam que proprie est temeritas.

o Hem tu. Non sit sine periculo. Sententia generalis que & seruis conuenit.

p Hoc. Sic dicere solemꝰ his qui res maximas aggrediũt.

q Vbi paululũ modo quod te fugent. Verbũ proprie alicuius cõmittentis alteri cum periculo vel res suas vel salutẽ

r At enim. Aliquid supplendum syrus dicere volebat. aut in ea re non esse periculũ. aut se effecturũ quod intendit. sed illius sermonẽ Clitipho interrupit.

s Ita res est hec. Hec oratio imperfecta est vtpote a Clitipho ne qui impatiens audiendi est interrupta. recusat enim Clitipho pericula & vult amica sine his potiri. quod syrus fieri posse negat. qa necesse ẽ si amare vlt vt admittat pericula. ergo subintelligẽdum est q̃ hic velit cõpos esse voti sui sine periculo quemadmodum si aliquis sine belli periculi velit cõsequi aũt aliqd tale vt sit puerbiũ vitatũ ignauos qui sine labore cõsequi vellent q̃d optant.

t Hec Anbachis i Amphilamentum est eni hic oratio imperfecta a Clitiphone interrupta nũc qua si quid velit dicere nescitur interruptione impediẽte. Et ideo liberũ est vnicuiq; subintelligere q̃d placeat.

v Malum. Aduerbiũ est interpositie indignationis.

x Nec; ferre. Pro nõ potest.

y Potiri vis. Potior a potis descendit. ideo illi in significatione est similimũ. Dicit enĩ sum cõpos animi. aut ratiõis q̃ hec habeo.

z Vis q̃ des. Pro inueniri positum.

a Haud stulte. Ironicos. id enĩ

e Quod. Superius vis q̄ des illi es. Id efficiemus quod magno conatu & molimine facimus. vtrq; per nos sine accipit

f Siquidē. Syrus repetit verbū Clitiphonis quod p eū dubitare videat.

g Assimula. Callide Clitiphonis amica Cliniæ cē simulat. vt Antiphila ad Softratā deducatur que post agnoscēt filia Chremetis qua cognita et altero cōsilio iuuēto a Syro ex torquebit argētū a Chremete q̄d Clitipho bachidi p̄miserat

h Dedecori. Turpe est habe reynā amicam nedum duas.

i Quid eo. Cū interrogatione q̄si diceret quid tum si ad matrem deducet.

k Fabulæ. Recte fabulę. quia nec; vere fūt nec q̄ verisimiles.

l Istiusmodi. Stulte amās inducitur credere Syrū qui iocat iā habere aliqd quo patiat amica sine periclo.

m In au. Per dextrā aurē dextrum latus designat. Per sinistrā vero latus sinistrū nec naturam dixit in tali genere dicēdi

n Quid ago. Dubius & circa pericula & circa amicam quērit consiliū.

o Quid bo. Nam boni est velle abscedere

Et si hoc consiliū: quod cœpi: rectū esse & tutum: scio. Nam apud patrem trem tua amica tecum sine metu vt sit copia est. tum quod illi argentum es pollicitus. eadem hæc inueniam via. Quod vt efficerem: orāsdo surdas iam aures reddideras mihi. quid aliud vis tibi: CLI. Siquidem hoc sit. Sy. Siquidē. experiūdo scies. CLIT. Age age cædo istuc tuū consiliū quid id est: Sy. Assimulabimus tuā amicam huius esse. CLIT. pulchre. cædo quid hic faciet de sua: an ea quoq; dicet huius. si vna hæc dedecori est parum: Sy. Immo ad tuā mātem deducet. Clit. quid eo: Sy. longū est a clitipho: si tibi narrem. q̄obrem id faciam: vera causa est. CLIT. Fabulæ. nihil satis firmi video. q̄obrem accipere hūc mihi expediat metū. Sy. mane: habeo aliud. si istuc metuis quod ambo cōfiteamini sine periculo esse. CLIT. Istiusmodi obsecro aliquid reperi. Sy. Maxime: ibo obuiā. hijs dicā vt reuertantur domum. CLIT. Hem quid dixti: Sy. Ademptū tibi iam faxo oēm metum: in aure vtrāuis ociose vt dormias. CLIT. qd ago nūc: Sy. tu ne: qd bo ni est. CLIT. syre dic modo verū. Sy. age modo hodie sero ac ne qcq̄ voles. Clit. dat fruare dum licet. nā nescias eius si sit potestas post ha an vnq̄ tibi. Clit. Syre inq̄. Sy. p̄ge porro tn istuc ago. Clit verē heri si istud est. Syre syre inq̄. heus heus. Syre. Sy. concaluit. quid vis:

p Age mō. Sic pronuncia dū est vt syrus discedat & dicat amicæ Clitiphonis vt domū reuertatur.

q Ac neglēgi. Idest frustra voles. quoniā statim reuocabis voluntatem & impedies: quominus dicā verum vt prius fecisti. vel sine & quicq̄ sint duo verba tunc sic astrue ac ne. i. nō voles nō p̄mittis quicq̄. i. dici a me. nām ipedies vt p̄.

r Syre in quā: Interea syr⁹ ad mulieres se conferebat q̄s abeū tē Clitipho prīmo paululum reuocat deinde ipso calescente magis ac magis amore et syro pergente vehemētissime reuocat.

s Tamē istuc. Quod cœpi. i. vt dicam amicæ vt domum redeat.

t Verum hercule si istuc est syre. Verba credituli & trepidi amantis & cōcedere volentis syro. vt quid cōstituerit pergat bene de amore.

v Cōcaluit. Bene de amore i eunucho. Accede ad hunc ignem iam calescens plus satis Cōcaluit. idest amoris igne arsit. quapropter me sic reuocauit.

a Adsum. Hoc dicit postq̄ paululum rediit ac prope clitiphonē fuit

y Ne quid. Ne quid de est ob vel. ppter et est ad monitio aliquid a'ieni trepide cōmittentis.

z Admonere. Admoneo te hoc dicimus cū duobus accusatiuis:

a Quasi. Securius cō mittimus his ad quos nō min⁹ pertinet quod agendū quā ad nos.

b Quasi. Quasi di. videris ita āmonēdo me putare q̄ minus mihi ex ea re impēdeat periculū q̄ tibi. Vel id q̄ cautius fieri minus mea interest aut minus ad me spectet q̄ ad te. Nā cū Horatius inquit Nā tua res agitur paries cū pxim⁹ ardet intelligitur sic tibi imminet periculū proxi me ardente vicino parie te. vel negociū de incendio parietis vicini ad te pertinet. Nā res in eo dicendi genere capit̄ p negotio preterea hec partícula quasi hīc capit̄ yronice vt sæpe precipue cū iungit̄ cū vero etiā sine vero exemplorum plena sunt omnia.

c Hoi huic. Amabāt veteres de pxim o similia dicere. Minus earum putauit siue de armario quāquā de sacrario fuisset ablatum.

c Hoi huic. Dictitos hec dixit seipm oēdes.

d Homi huic verba. Huic. i. mihi. Nā hic dicitur de persona loquentis. Iste de persona audientis. Ille de persona remota ab vtroq̄.

e Hec res. Immo est maxime mihi cure. Nā res mea agit̄ & in ea periculum mihi cōmune tecum impendet.

f Verū ne. Titubare pprie est pedibus nō valētis insistere quales sūt ebrii ad animū transfertur quotiens animo verba dissentiūt. Vereē clitipho ne quid timere effūdat quo se indicet.

g Verū. Ibi ne capitur prohibitū neq; est opus intelligere timeo. Admonet aūt clitiphonem vt bachis nullatenus verbis suis aut gestis aut vultu tibuet ne forte deprehendereē eam non esse suam.

h Que solet. Quos idest quales amatores. Virgi. Quos ego sum totiens. iam. d. m.

Cliti. Redi redi. Sy. adsum dic quid est: iam hoc q̄q; negabis tibi placere: Cliti. Immo syre & me/ & meū amorem/ & famā permitto tibi. tu es iudex. ne quid accusandus sis: vide. Sy. ridiculū est te istuc me admonere Clitipho quasi istic minus mea res agatur. qui tua. hic si qd nobis forte aduersi euenerit. tibi erūt parata verba: huic hoī verbera. Quapropter hæc res neutiq̄ neglectui est mihi. sed istūc exora: vt suam esse assimilet. Cli. Scilicet facturū me esse: in eum res iam redijt locū. vt sit necesse. Cliti Merito te amo clinia. CLI. Verū illa: ne qd titubet SY. Perdocta est probe. CLIT. At hoc demiror qui tam facile potueris persuadere illi. quæ solet q̄sq; spernere. Sy. in tempore ad eam veni. quod rerū oīm est primū. Nam miserū quendā offendi ibi militem/ eius noctem orantem. arte hæc tractabit virū. vt illius aīm cupidum inopia incēderet. eademq; vt esset apud te ob hoc q̄q; grauissima. sed heus tu vide sis: ne quid imprudēs ruas. Patrē nouisti. ad has res q̄ sit perspicax. ego te aūt noui. q̄ esse soleas impotens. inuersa verba euersas ceruices tuas gemitus/ screatus/ tussis/ risus abstine. CLITIPHO. lauabis. SY. Vide sis. CLITI. Tutemet mirabere. Sy. Sed quamcito sunt consecute mulierē. CLITIPHO. Vbi sunt: Cur retines: SYRVS. Iam nunc hæc non est tua

i Miserū quendā offendi. Recte miserum dixit vt ostenderet nō amissū arte. s. meretricia.

k Cupidū inopia. f. sui Ouidi. Nitimur inuetitum semper cupimusq; negata.

l Heus tu. Heus aduersum admonētis & vocantis est ac poscentis attentionem.

m Noui quā esse. o. Impotens est suorū appetituū minime moderator. Nā is impotēs dicitur qui suis affectibus ac animi passionibus non potest modū adhēre ac eas cohibere. sed ab illis victus trahitur quocunq; ferant & rapiant eum.

n Inuersa verba. Oīa ponit que ab amāte vel cordia fieri solēt. Inuersa verba. i. verba p̄postere & in cōtrariū pnūciata. Est eni inuertere quasi in contrariū vertere & prepostere verba pronūciare vt pro lauo volo.

o Euersa. Ceruix seu ceruices posterior pars colli vbi origo est omnibus neruis. Vñ hō dure ceruicis dicit quasi indomabilis. et quasi duri capitis et dure mētis. Euersus ceruices cōtrariū est erectas ceruices. Et signi ficat illum flecti & domari ab amica.

p Euersas. Ceruix eni est posterior pars colli ponit̄ p superbia seu cōtumacia quadā ac rigore mētis vt vir dure ceruicis. i. indomabilis & mētis rigorē pre se ferēs tāq̄ nemini caput inclinare velit. Euertere interdū significat destruere vt euertere vrbē i. destruere & eam demoliri ac dissipare ac etiā subuertere. interdum euertere significat. pterne & facere vt quod stabat nūc pstratū iaceat & abhac significatione manauit precedens. nā euertitur. vrbs cū mēnia que prius stabāt diruunt. Itē mulier querēs dragmā euertit totā domū. i. inquirēdo illā oia que in domo sūt iacit huc & illuc & a suo ordine demouet. Itē in iure sepe dicitur.

q Screatus. A screoas are. Quod significat screatus eiterce ex ore pectoris ac precordiarum.

r Tussis. i. tusles. Hoc est contusiones.

s Vide sis. Vulteose pnūciandū est. t Cur retines. Im

patientia amantis ostenditur. Nam visa amica clitipho verba syri oblitioni tradiderat apud patrem. Obseruabo id quod me admonuisti.

v At nunc interim Aposiopesis amantis vt

.s.non est mea — interea pulcp ad prem est — .s.nō plus ē tua nūc cū apō pfecto

CLIT. Sdo apud prem: at nūc interim, Sy. nihilo magis. CLIT. Sine. Sy. nō sinā inq; CLIT. q̄so paulisper.

gmitte me delectari eius pitia — partar — .t.quo pacto sinas me delectare eius pitia.

t.phibeo scz re frui eius pitia — discedas — .s.si facio qō sapiens

.t.sine — s.me eā — .t.discedo

Sy. Veto. CLI. saltē salutare. Sy. abeas: si sapis. CLI. qd

.t.iste clinia facier — s.loco cliniā q̄ manear cū amica

nō discedet — .t.ingredere viā pgo q̄uis in vitreus

istic: Sy. Manebit. CLIT. O hoiem fœlicē: Sy. amhula.

sit sine interim paulisper cum amica ludere.

x Nihilo magis. Vult Syrus vt eum perpetuo modestum. ne si incepe rit posse abstinere etiā patre vidente.

y Quid istic, Istic pro iste.

In hac.6. scena. Nō potuit melius cōdictione meretricē exprimere q̄m p eā que esset meretrix que tñ noi meretricio fauet. cū alibi reprehēdant meretrices nihil aliud ex amore adolescētū querere q̄m pecunie extortionē. hic quoq; iocunda amantium congressio signatissime exprimitur.

a Aedepol. Per castorē & pollucē. ornatiua fūt iurandi aperta feminis.

b Ifti. Mores enī pudici grauiores esse solent in pulchro corpore. Virg. Gratior & pulchro veniens in corpore.

c Si te. Recte expetit cū eā a pudicicia cōmēdet. expetim⁹ enī tñ ea quā honesta sūt & plane bona. vnde de rebus expetendis a philophis scribtū que, s. peti debent.

BACHIS meretrix: ANTIPHILA mulier

CLINIA. SYRVS

s.p edē pollucis — s.amica — s.q̄ dixisti reuelle traducere vitā cū vno solo — felicem

a Edepol te mea antiphila laudo: & fortunatā

q̄ sequē — .t.conata es — b — ruevenustion

iudico. id dum studuisti: isti forme vt mores

.s.pfo: mes — .t.nō — affirmatio cū iuramento — c

consimiles forent: minimeq; ita me dij amēt: miror si te

qualem naturā — argumento

sibi q̄sq; expetit. Nā mihi q̄le ingeniū hīes. fuit indicio

tuus sermo — d

orō tua & cū egomet nūc mecū in animo vitam tuam

certe — vñ silliū iuuenculoꝝ — e — .s.amatorū multitudinē iuuēcule — separ.

cōsidero / adeoq; oīm vestrarū. vulgus q̄ ab sese gregant

.t.tales q̄les estis — s.talis qualis vos estis aut vt similes non

& vos esse istiusmōi: & nos nō eē haud mirabile est nā

decet cōmodū est — f — s.sit amatores hēnus pſuetudinem / coptam

g — nostri facimus patrunt

expedit eē bonas voḡ nos q̄buscū ē res nō sinūt q̄ndē

d Oratio tua. Quod dixeris cū vno velle aetatem traducere. Antiqui etiam pauca verba orationem dixerunt.

e Vulgus. Hoc est nec p̄miscue q̄sq; recipiunt.

f Nā. Quia cū solo vitiis, nec potest esse verus amor nisi iter duos qui sibi inuicē fidē seruēt. iuxta illud. Nec regna nec tedæ solū pati volunt.

g Expedit. Vbi notandā est q̄ hæc structura mihi expedit eē bonū: mihi expedit eē bono vt q̄n cui eē deserto vacet.

h Quippe. Et hic amor est gratia voluntatis tñ. Et bene impulsi. nā hec oia nox / vinū / amor / adolescētia. ab impulsionis parte dicūtur non ad ratiocinationis.

i Quippe. Quippe ponit sine relatiuo & sine cum coniunctione.

k Amatores. Bñ amatores. amator fingi potest. amans vero amat.

l Colunt. Colere est inferioris personæ ad superiorem. nonnunquā superioris ad inferiorē Virgi. Post habita coluisse famo.

m Nisi, p̄spectū. Prospicimus futura diiudicamus presentia.

n Consimilis moribꝰ. Pro mores vestri vt recentionibus placet.

o Hoc beneficio vtriq; vero deuincimini. Quasi diceret sic ambo obligatis vos mutuo beneficio intemerate fidei seruande. Et hoc dictū est illi simile vterq; vtriq; sunt cordi vbi Laurentius cōfirmat a horatio ribus potius esse dicendū vterq; alteri est cordi

p Incidere possit cala. In eunucho nostri sunt di calamitas proprie calamitatem rustici granis dinem dicunt eo q̄ minuat calamū hoc est culmen ac segetem.

q Nescio alias. Verba mulierū commēdantis se a fide in virum.

r Vah. Clamosa interiectio hoc loco ad gaudiū spectant nec potuit vox accomodatior dari amatori præ nimio amore ferme insanienti ad primū cum amica congressum.

s Reducē. i incolumē Post varia pericula quę subiisseundo in aliā ac redeundo. Nā vt Seruius inquit. Reduces dicunt proprie qui pericula euasdunt. Facis itaq; me redducem. i. defunctū periculis reuertentē in patriā.

t Tui carendum. Antiqui carco verbum genitiuo iungebant nedū ablatiuo.

v Credo. Syrus senō loco mouerat respōdet verbis Clitiphonis qui rum loquebatur. vt cū aliquo ambulatum abire cogeret.

pulchritudine — illecti inducī — fręnantē forma nostra — l — posti

forma impulsi nostra nos amatores colūt. hęcvbi irritmus

.t.decorē suū amisit / tristē — .t.ad alia amicā seu ad rē alia — pulsū cōm — s.amatores — m — quando p̄ecuniae

tata est. Illi suum animum alio conferunt. nisi p̄spectū

.t.oū colunt / durat nostra forma — reducte atq; abiecte olim — .t.viram agimus

interea aliqd nobis est. deserte viuimus. Vobis cū vno

vna seu pter — traducere — statuistis deliberastis decreuistis — .t.viuendi modꝰ

vite nře ergo — s.viri — .t.pcipue

simul etatem agere decretum est viro, cuius mos maxie

conformis — p vestris — s.viri — .t.adhibere animos seq; seruando / mutuo

n — o

est cōsimilis vīm. hij se ad vos applicant. hoc beneficio

tā vir q̄ vxor — .t.vtero — arroḡs — .t.obligamini — tracs — .t.sed

vtriq; ab vtriq; vero deuincimini: vt nunq; amori vīo

p — .t.miseria — q — .t.nō cognosco q̄d alie faciant

vlla incidere possit calamitas. AN. Nescio alias. me scio

certe — .t.instanter / s.sine volo — q.d.cōmodum eius est mihi cure — non mirum q̄ meū mihi

quidem semper fecisse sedulo. vt ex illius cōmodo. meū

.t.peraham aetatem reputem — q.d.longe aliter ē q̄ suspicabar vt video — r

pararem commodum. CLIN. vah ergo mea antiphila

reuerentem — s

tu nunc sola reducem me in patriam facis. nam dū abs

.t.sum abs te — assidua rui cogitatōne / spando te reuisere aliquando

te absum omnes mihi labores fuere: quos cepi: leues, p

s.q̄s vtas ita esse vt affers — difficulter — t — v — f

ter tui carendū quod erat. SY. Credo. CLITI. Syre vix

sustines molestē fero — esse licarum — nunc

t.vtq; hoc est vtq;

sustfero. hoccine me miserum non licere meo modo in

.t.pplexione mea q̄ pha — .t.sed etiā — .t.q̄rum — .t.portus cōgere / effectum — ē ad voluptates — f — 3 — dispositū

genio frui. SY. Immo vt patrem tuum vidi esse habitū.

luces vt parces — .t.quis — aspicie — nos

a b — .t.dabit tibi aspera officia — s — nos

diu duras / dabit. BAC. Quisnam hic adolescens intuet

volentis — s.trebachis — blādiētis q̄rogo re p

c — ne cadā / sternata — gmorem — .t.hōs

nos: AN. Ah retine me obsecro. BAC. Amabo quid ti

.t.p nimio amore sum attonitus — cur — .t.ita stupida eo / aster — s.ego — ngrus

bi est: AN. dispeŕij misera. BAC. Quid stupes antiphi

.t.s. — .t.vnū

la: AN. Videō cliniam / an non: BAC. Quem vides:

.t.intus amore rorus animus versatur — c — f — .t.ut desiderare — g

CLIN. Salue anime mi. AN. O mi expectate clinia sal

q̄ libet re habes

ue. CLIN. Vt vales: AN. Saluum aduenisse gaudeo.

vtrum — .t.vtrum es adhuc mea mihiq; fides, adhue — h — incontaminata conseruas — .t.desiderata

CLIN. Teneo ne te antiphila maxime animo expecta

s.in vomum dcremeris — ve teneatur

ta meo: SY. Ite intro vos iamdudum expectat senex.

x Vix suffero. Vix difficultatē significat & aliquando pro non ponitur. Ouidius. Vix priamus tanti totaq; troya fuit. Lucilius. Carcer vix carcere dignus. Suffero sustineo alias suppono

y Immo vt patrē tuū Cum non possit per se Syrus Clitiphonē abigere ad minas patris cōfugit quem fingit fratū.

z Vidi esse habitum. Vario modo homines habiti atq; affecti esse possunt quibus secdum academicos aliud atq; aliud videtur.

a Diu etiā duras. Subintelligendum est vel liberes vel partes fratris prędicas, et ptes duras metaphoricas ab actoribus scænicis.

b Diu etiam. i. aspera officia vel onerosi cognouerit te aliuc amare Et quidam diu dabit illas partes. s. vel lites.

c Ah retine me obsecro. Antiphila præ nimia lætitia viso Clinia animo male esse cœpit. Nam vt animus vna cū corpore nonnunq; deficit imo mœrore sic et interdum nimio gaudio.

d Videon Cliniam an non: Tanta lętitia erat Antiphile, vt & si amatorem agnosceret. De eo tamen dubitaret.

e Anime mi. Molliis oratio & foeminea multis iplicata blandimētis

f Mi. Vim blandimēti habet, nam significat meus.

g Clinia salue. Illa ad maiorem gratiā amantem proprio nomie appellauit.

h Teneo ne te. Præ nimio amice desiderio perit cum dubitatione loquitur. Sunt qui legant teneo ne te vt referatur ad fidem: ita vt dubitet an a se alienata sit an in fide persistat.

In hac.7. scena. veri amici officiū pulcherrime a Terentio exprimitur, in qua amicus amico simul et gaudii insperati maximo cū affectu nuncium & cōsilium affert.

a Cesso. Aliquis cessare dicit, i. tardare ad aliquid celeriter peragendū. Vir. Cessas in vota precesq;. Cessat desidiosus requiescit defessus.

b Miserum hunc. Cū affectu nam proprium veri est amici lætari rebus prosperis amici & dolere aduersis.

c Ex indicio. Indiciū ꝓprie est oris & linguæ

d Adiuuabo sænem. Sænem plus habet affectus quā si dixisset Menedemum.

e Nos quoq; senes est æquū senibus obsequi. Iuxta illud prouerbium vsitatissimū. Pares cum paribus facillime cōgregantur. naturaliter enim adolescentes adolescentibus. senes vero senibus potius inseruiunt & obsequuntur.

f Aut ego profecto. i. ex his duobus necesse est alterum tantum esse

CHREMES MENEDEMVS

l.lux fit hoc est dies aduenit l.tardo f.mei

I Vcessit: hoc curiā cesso pulsare ostiū vicini?

menedemi f.ape l.ad suū gaudiū q̄uis

primū ex me vt sciat sibi filiū rediisse: & si ado

f.climi f.ve pater sciat eū venisse pferā adeo

lescentē hoc nolle intelligo: verē cū videā miserē hūc tam

l.verari discessu l.debeā celare

excruciarier eius abitu. celē tam īsperatū gaudiū: cū illi

l.ex indicatiōne ? manifestatiōne l.nō celabo gaudiū

c t.nō

pericli nihil ex indicio siet? haud faciā. nā q̄d potero:

menedemū l.eo mo chrisphonē sc̄s climē

l.sicut

adiuuabo senē: ita vt filiū meū amico / atq; eq̄li suo vi

f.video filiū meū l.certam

d e

deo inseruire. & sociū esse in negocijs: nos quoq; senes

fustum inseruire Menedemus certe l.natura

f g

est equū senibus obseq. MEN. aut ego ꝓfecto ingenio

l.valde nimis l.infelicitatē sustinendam

b

Egregie ad miseriā natus sū: aut illud falsū ē. q̄d vulgo

l.tempus merorem

I auferre h

audio dici: die adimere ægritudinē hoibus. Nā mihi q̄ti

increuit ex l.causa filij longius abseno est

dolor animi

die augescit magis de filio ægritudo. q̄to diutius abest:

l.eius desiderio reneor senem

magis cupio. & tāto magis desidero. CHRE. Sed ipm

extra domū f.cum sacra fmonē cum eo q̄ crnouū

l

foras egressū video. ibo: alloq̄r. Menedeme salue nūciū

f.nunci maximopere l.te illo ingentinuncio

m

apporto tibi: cuius maxime te fieri ꝓticipē cupis. ME. nū

verum. sed sanex ex mi mio filii desiderio dubitat de eo quod omnibus approbatissimū est.

g Ingenio. Hoc est ex natura. ingenium naturalis est sapientia. Salustius in catilina. Ingeniū nemo sine corpore exercebat. ingenium quoq; veteres dixerunt & sua sponte vel natura Virg. Georgico. libro secūdo Hunc locus aruorū ingeniis robora cuiq;.

h Egregie ad miseriā. Egregiū dicitur quod ex grege eligitur. sed hic egregie valde nimis. nō est ergo ad laudem positum.

i Adimere ægritudi. Aegretudo. i. meror mentis. tristicia animi. ægretudo enim animi est. ægrotatio est corporis.

k Diem adimere ægritudinē hominibus. Seruius supplicis ad Ciceronem nullus dolor est quem nō longinquitas temporis minuat atq; molliat.

l Nuncium apporto tibi. Nuncius & res ipsa & nuncius dicitur.

m Cuius maxime. Bene maxime. quis enim nuncius illi gratior esse poterat q̄ filius.

n Nunquid nam de. Quia omnis illius sollicitudo circa filium erat. Ideirco statim de eo suspicatus est nondum facta mentione.

o Valet atq; viuit. Prosperon in sensu est. Si ei valet necessario viuit non si viuit valet. ergo viuit & valet dicendum erat. Et bene vtrūq; iunxit. nā multi viuunt sed non bene valent.

p Meus gnatus. Magis cū admiratione q̄m cum interrogatione legendum.

q Clinia meus 'venit. Addidit et nomē quod fieri consueuit in his. q̄s diu optauimus & non dū venisse credimus.

r Dixi Denūciatio est cōfirmādæ sententiæ. nec mutanda est trāslatio de fons & causidicis Cicero. Precor dixisse pro nuncīat.

s Dixi. Hoc verbū in fine additum superiora cōfirmat. et est propriū his qui peroraverint causam dixi sic dixit quasi peroraverint causam. Dixi, quasi iam obtūderetur a Menedemo.

t Etiā tuū cōspectū fugitat. Fugitat plus est q̄m fugit. & fugitat dixit vt ostenderet vehemēter filium timere.

v Non tu. Non aliquā certam qualitatē significat, & nōnunq̄m incertā vt erat gesta.

x Quia pessi. Et patribus omnibus & filiis salubre patres enim nimia largitate & clementia liberos corrumpūt. illi vero nimia licētia deteriores facti patribus mortori sibi vero detrimento sunt.

y Non possum. Hoc est animi victi & clemētis. interdū ad nimiā indignationem spectat vt illud Satyrici. Non possum ferre quirites graecā urbem.

z Satis iam satis. Hęc replicatio magnam habet vehementiā.

a Ah vehemēs. Bene dixit vehemēs de eo qui non seruaret modū. vt eni particula sicuti quędam alia, tum intentionē m. tum minutionē. ergo vehemens a mentis vi atq; impetu dicitur.

b In eandē. Fraus pro dolo & pœna ab antiquis accipiebatur.

c Mulierculā. Minus est q̄m si diceret. aut mulierē aut meretricē. vtpote quæ erat cōtēta paruo

d Coacta. Hoc est inuita. Et bene coacta & ingratis. nā aliquid ingratis dicitur aliquid facere, qui inuitus & coactus preter voluntatē facit, & veluti ingratis.

e Post illa. Sic in andria. Laua & tela victū quæritās. Et recte victū & nō cibū protulit. Cibus est enī qui delicatis prebet. victus in paruis ardisq; alimoniis est cōstitutus. Vir Victum in fœlicem bachas lapidosaq; corua.

f Quærere. Melius dixisset quæritare. quærit enim qui ad plenū & ꝓperiū reponit. Quæritat q; vix quotidie inquirendo victum inuenit.

g Sine. i. damno detrimentum secūm Varro a detrita dicit q̄ ea quæ trita minoris precii sūt. In tertrimētū ab eo q; duo quæ inter se trita et dimiuta a quo etiam intrigo dicta.

h Quodvis Et hoc est nimie largitans.

i Primū. Et hoc est signū illā probe institutā ad expilādū amatores

k Plus decē. Dixit quē admodū dicimus magis decē in qbus dictis magis et plus fūt aduersabia. solem^n tñ sepius apponere q̄m vt adduxit secū plus q̄m decē. verū auctor tū vsus semper est quendus.

l Satrapes. A græcis ꝓuinciæ prefectus dicit.

m Nedū. Nedū hoc loco negatiue ponit vt nō crederē tibi obulū nedū pre effunderē sanguinē

iā Chremes bachidē ergo dit Clinie esse amicā. & obserua Terentianā consuetudinē q; inducit nihil sapere eos qui fallūt. Et argumētū a maiori ad min^n. nā si nō posset maior idē nec minor

n Sensi. Hoc cum do

nunqd aliquid f.clinia sanus

n o

quidnam de gnato meo audisti chreme? CRE. Valet

f.filius f.est

atq; viuit. MENE. Vbi nā est quæso? CRE. Hic apud

o p f.est apud te

me domi. MEN. meus gnatus? CHRE. sic est. MEN.

p.meus gnatus a.sine tubis venit q. filius meus

Venit, CHRE. certe. MEM. clinia meus venit? CRE.

r s

Dixi. MENE. Eamus, duc me ad eū obsecro. CHRE.

a.q; tu scias t

Nō vult te scire / se rediisse. etiam tuum conspectum fu

q; offendit te amens in diligendo deinde a.vt

a.fugitauit suum

gitat propter peccatū. tum hoc timet: ne tua duritia illa

t augmentare / seu increscere v chreme

antiqua etiam adaucta siet. MEN. Non tu ei dixisti: vt

a.aliter me haberem f.esses quare non dixisti

essem? CHRE. Nō. MENE. q̄mobrem chreme? CRE.

q̄ obsequit a.in tuū futuru volentem ꝓpetes quidem

a.filiū tui detrimentū

f

Quia pessime istuc in te, atq; in illum cōsulis. si te iam

a.suauū mitē benīq; no indulgentē f.non oīdere me illi aiq; leni

a.fratio obtuso mellificato q viteo f

leni, & victo aio esse ostenderis. MENE. Nō possum

a.iracūdo acerbo inhumano volentis a.impetuosus

g

satis iam satis durus pater fui. CHRE. Ah vehemēs in

a.in duriciam ? indulgentiam indulgentia

vtrāq; partem menedeme es nimis: aut largitate nimia

tenacitate ac duricia a.in eode modo recipienda

b

aut parsimonia in eandē fraudē ex hacre / atq; ex illa in

in ꝓmio a.multo antergē a.ꝓmittere a.se conferre diff.re

c

cides. Primū olim potuī q̄ paterere filiū cōmeare ad mu

a.huius admodū quo multicule a.placebāt que

a.tunc fūt rebantur

liercula: q̄ paululo tū erat cōtenta. cuiq; erāt grata oīa

incultiori filio retroq; multercula a.post quę pterruit. &c.

ex corge d tuuito ? ꝓter voluptatē e

pterruisti. hinc ea coacta ingratis. post illa cœpit victū

a.q assim ? ei a.in hec tpe a.i anno

f. a.querere g

vulgo quærere. nūc cū sine magno detrimento nō pōt

talla multercula f.multercula apparata

h

hīi. q̄uis dare cupis. nā vt tu scias quā ea nūc instructa

trude a.comnū rū ? rui filiū in ꝓmis

i

pulchre ad pernicie siet: primū iam ancillas secū addu

h ornatus vestimentis a.mundiis ꝓcerne gemmis cui sūt

aureis i obude pectine

xit plus decē / oneratas veste atq; auro. Satrapes si siet a

sustinere puelle a.impendia non solum sufferre

mator: nunc̄ sufferre eius sumptus queat. nedū tu pos

virt m. possit m. sūptus

sis. MEN. est ne ea intus? CRE. Sit rogas? sensi. nam ei

puella pcis n intus

a nullis pcul sequo

vnā cā / atq; ei? comitib? dedi. q̄ si iterū mihi sit dāda

lorē dicere solem" in his in quibus detrimētū ingens passi sumus.

o Actū sic. Actū est. dicit de ea re qua iam lata sit sententia. & est verbum desperantis.

p Pitissando. Bene pitissando. nā pitissare, proprie est parce vinū degustare quasi tentandi gratia. Tale est vetꝰ illud quod Plau. vtit Cyatisso tale est græcisso.

q Sic hoc. i. austerum scdm Plin. Tria vini sūt genera austerum dulce & tenue.

r Releui. Vt inquit Pli. In italia aduasa vino ligneis vasis cōdunt/circulisq; cingunt. Picant aūt protinus a cenis ortu. dehinc pfundunt marina aqua aut falsa ac leui cinere sarmenta asperguntē. dū igit vina aperiuntur dolia releuantur.

r Releui. i. pforaui quę perforatio fieri nō poterat nisi prius auferret. aut lutū aut limus aut argilla aut pix aut resina aut gypsus quibus liuebantur dolia. aut picabantur seu incrustabantur. Liuere est picare. i. picę aliqd linire seu vngere seu matis incrustare: & alicui rei suppositū aliquid superducere vt parietē linimus calce aut gypso. i. incrustamus. Doliū linimus pice &c. eius rimulas & quēadmodū tegere significat contrariū. s. tegmen auferre. sic linire significat quod dictū si linire aliquo bitumie et & flire significat cōtrarium. hoc est bitumē detegere seu amouere quo aliquid prius linitū erat & ita releui dolia omia significat absterli lutū vel terrā tenacē ab omnibus dolis vt in ea cena vinū vetꝰ apponeretur, ꝓpter aūt predictā significatiōnem linere significat etiā deturpare. Inde litura ræ. i. deturpatio facta antramēto ducendo lineam per falsa scripta Vt fieri solet.

s Omnes ferias. Seria doliū. et proprie vas fictile, de limo oblōgū. Persꝰ. Et o si sub rastro crepet argēti seria dextro Inde seriola læ. Persꝰ seriolæ veteris metuēs deradere limū.

t Seruos ois. Variis officiis & ministeriis distractos. Nihil significatius dicere potuit. quid enī aliud est solicitare q̄ suo loco monere, solum autē cum significet locū quis] dubij

scmq; hoc dictū in malā pr̄ē dict̄ .i. decussādo pauso ante i meū
o q̄ impensa sunt p verrimēti
actum siet (nam vt alia omittam) pitissando modo mihi
t.q̄nrum vini s.filius meus .i. nō est suaue gustui
absorpsit vel exhausit q
quid vini absumpsit? sic hoc dicens asperum pater hoc
s.vinū .i. suauius mirius dulcius ꝓferant r .i. vasa ferti
.i. si audes ꝓsidera q̄s dicturus sum
est aliud lenius, sodes vide. releui dolia omnia. oēs serias,
.i. varijs officijs & distractos & occupatos vnica arcę sola
t
seruos omnes sollicitos habui. atq; hæc vna nox, quid te
.i. q̄s putes q̄ tu eris .i. coercuerit tua substantia & bñ vñendi facultas
q. d. miser cuadeo v res absumendo amens
futurę censes: quę assidue exedent? sic me dij amabunt:
sicut .i. miscētis seu miserātē mortuis sum
vt me tuarum miserū est. Menedeme fortunarū. ME.
.i. filius .i. q̄s ex sua ere libidine impediat nō solū vrā sed etiam abuncat
f sponte capiat .i. ꝓstruxisti & decreuisti
Faciat q̄d lubet sumat, consumat, perdat, decretū est pa-
s.filium meū .i. ꝓstruxisti & decreuisti
ti: dum illū modo habeam mecum. CHRE. Si certum
fuit dicto .i. tibi & filio maxime vtile esse & multū ad rē tuam & illius spectare
est tibi sic facere: illud per magni referre arbitror: vt ne-
q; deceptū iudicet .i. contrā indulgentia quantū patrū re dicto
scientē sentiat te id sibi dare. MEN. Quid faciā? CRE.
.i. q̄libet aliud s.facere .i. quēlibet seu quecūq; voluerit
.i. magis g q̄ parcus
Quiduis, potius q̄ cogitas. per alium quemuis vt des.
deludi patrans fallacijs .i. rum .i. q̄nis .i. aliquo mō ꝓcpt
falli te sinas technis per seruulum: etsi subsensi id quo-
s.seruos & filios domi mee secreto .i. seruus meus
q; illos ibi esse. id agere inter se clanculum: Syrus cū illo
seruo sumissa voce colloquitur suscepta ꝓposita seu insinuata amittere
cōtegat filiu nostrū
nostro cōsusurrat. cōserūt cōsilia adolescētes. & tibi per-
rale argenti pondus .i. meus .i. me ꝓpendo illi .i. in hac
.i. hoc modo vt dico .i. libram parte
dere talentū hoc pacto satius est. q; illō mihi nam. nō nūc
de ignitate pecunie tractatur s.tractatur .i. eo mō q̄ minime vergat in eius ꝓiudicium
de pecunia agitur: sed illud quo modo minimo periclo
s.q̄s tuturus es .i. filio tuo qr .i. tuā voluntatem
id demus adulescentulo. nam si semel tuū animū ille in-
s.filius tuus videlicet ꝓpe substantiam
tellexerit: prius perditurū te tuā vitam: & prius pecuni-
vinitrus ejicias indignantes q̄ magnū aditum
b
am omnem: quā abs te amittas filiā. Hui quantā sene-
.i. luxum & libidinē spe fretus sed .i. certe tantū inopē paupertatem
c imo acerbū
strā ad nequitiā patefeceris. tibi aūt porro vt non sit sua-
minus bonę nimis libertate .i. eō q̄
ue viuere. Nam omnes deteriores sumus licentia, quod
filius tuus nō ꝓsiderabit nō voluptabit
e ,ille: rus
cūq; inciderit in mentē, volet: neq; putabit / prauū an re

tat cū exules quoq; dijcuntur loco patriæ suæ pulsi Solicitos igitur habuit omēs domesticos qui hincide ad ministrā dū destinabantur.

v Quę assidue exedēt. Plus dixitq; si cuius rei dixisset.

x Vt me tuarū miser. Bene misertum est. nam scdm nōnullos miserari est flere & lamentari. Misereri vero miseratione alienis casibus exhibere.

y Sumat cōsumat p. Quis huic patre indulgentior, sed hoc cōtingere solet dum vnicus est gnatus. Sumat. Accipiat alias fumere est elligere. Salust. in fugurth. Sumat aliquē ex populo monitorē officii sui. Perdat quod maius est quod finē consumendi habet tertio loco posuit

z Per aliū quēuis vt. Quod salubrius precet pū parentibus dari potest. nulla eni re parētes magis corrūpunt q̄ nimia parentū indulgēa

a Subsensi. Recte subsensi. nā sub tpamētū est plene, pnūciatōis vt subtristis subridet non ad plenū tristis. aut rideret. cū q̄nq; sint sensus. duo sunt visus & auditus quos nos magis sensibiles habemus q̄ pecora. Cice. Nō solū videā sed etiā audiā. Duab⁹ ergo rebus scim⁹ aut rō aut sensu q̄bus maxime prestamus ceteris aialibus ergo senex dicit se sensu sensisse seruulos fraudē parare.

b Quā. Amittas p dimittas dixit. nam quod nos dicimus dimittere ticui etiā dicebāt amittere Virg. Quisquis es amissos hinc iā obliuiscere grāios. Salu. Pactione amissa publico cōsilio.

c Ad ne. Bñ de adolescente nequitiā dixit. ne quicia eni est luxus virg

ꝓdigus atq; effusus. Oui. Nequicia est q̄ te nō sinit esse sanē

d Nam omnes. Sentētia ꝓprie sani cōueniēs. & deteriores signatissime, prulit. Deteriores eni homines licentia a bono ad malū vertunt. Est eni res peius a malo quod in vsu est. & celeberrime frequētat. deteꝰ vero a bono vt minoris sit meniti q̄ quod placet. Vir. in Geor. Deterior donec paulatim ac de

e Neq; putabit. Putamus instantia reputam⁹ (color atras

preterita. Putare ꝓprie purgare est. vnde & arbores & vites putare dicimus. hinc putare est cogitare. quia cogitādo superflua mente rescindimus. Est tamen putare eius qui simplicitate pectoris oberrauit Cicero. Non putant Iapsum

f Rectum sit. Nam vt inquit Cicero ad herennium. Rectum est quod cū virtute & officio fit,

g Minitabitur. Minatur etiam filius parentidū se carū animaduet tet discessum simulat.

h Tibi qui filiū. Qui quomodo & est sermo Comicus.

i Restituerem. Reddi tur cupientibus vt domino seruus. Restituitur cupiens cupientibus vt patriæ filius.

k Cedo dexteram. Cedo est verbum defectiuum duas tantum personas habens secundas in singulari & in plura li quod significat da vel date. Probat Nonius nitens dicto. Enniano cuius hęc verba sunt. Cedite manus vestras me ascp accipite vt iunctis manibus confirmet fœdus. quod exemplū clarius possit adduci illo. Cedo igitur dexteram. nos eni aut oraturi aut confirmaturi quicq; alicui cuius dexteram poscere solemus.

l Apprehendendus. In andria Tuus pater modo apprehendit.

m Me cepere arbitrū. Arbiter dabat his qui de finibus regendis ambigerent. Dicitur enim arbiter iudex q̄ totius rei habeat arbitrium & facultatem.

Cepere. Idest elegerunt vt Cicero. Aut capiendus auxilio locus.

o Ita quæso. Dictum haeunte Chremete,

illud q̄s venit in mentē .i. subsstanā tuā & bona
f .i. perdi filium
ctum sit quod petet. tu rem perire/ & illum non poteris
s.q̄s petere .i. hīc magnā ouerorarem
pati. dare si denegaris? ibit ad illū illico. q̄ maxime apud
discessurū .i. a tua fortunate g
te se valere sentiet, abiturū se abs te esse illico minitabit.
quemadmodū
.i. res se habet
MENE. Videre vere. atq; ita vt res est/dicere. CHRE
mirantis q̄diu
Somnum hercle ego hac nocte oculis nō vidi meis: dum
inquiro .i. q̄modo q̄ via q̄ rone redderem ea
h
id quæro: tibi qui filium reliquerat? MEN. Cedo dex-
manū tuā .i. vt reliquas mihi filiū aliq̄ vis
teram porro te oro: idem vt facias. Chreme. CRE. Para-
tus sum. MEN. Scin quid nunc facere te volo? CRE.
s.is ne q̄d faciās
q̄ precipis
Dic. MENE. Quod sensisti illos me incipere fallere, id
s.me decipe festinent, properent
vt maturent facere, cupio illi dare quod vult. cupio ipm
vt maturent & filium videas .i. quantocius
iam videre. CHRE. Operam dabo. Syrus est appre-
s.vt educat filium ad re vt eius patria reficiatis egredi 2fer
.i. de domo mea
dendus: atq; adhortandus mihi a me nescio q̄s exit. con
in ꝓuenire .i. properare
cede hinc domum. ne nos inter nos cōgruere sentiant.
.i. impedire me q̄ minus domū eā
paulū hoc negocij mihi obstat. Syrus & cito vicini nr̄i h̄
dubitant .i. de terminis agroꝝ suoꝝ elegerunt s.ad eos
m n iudicem
ambigunt de finibus. me cepere arbitrū. ibo: ac dicam vt
s.eis non posse vacare suis
dixeram operam daturum. me hodie non posse his dare
statum .i. ꝓsto ero vr adsis statim o rogo .i. opem
cōtinuo hic adero. MENE. Ita quæso dij vestram fidē.
ita ne ē vez? sc̄s constituram
\Itan comparatam esse hominum naturam omniū alie-
.i. negocia aliorū .i. homines s.videant & iudicent .i. ꝓprie
na vt melius videant atq; iudicent q̄ sua: an eo fit. quia
causa aut negocio impediti q̄ minus recte iudicemus
in re nostra aut gaudio sumus ꝓpediti nimio / aut ægri
.i. dolore nimio ai aut q. d. nimio plus s.sapiā .i. ꝓmea veritate
nimio metore / chremes / .i. ꝓ veritate me re
tudine. Hic mihi nūc q̄nto plus sapit quā ego met mihi
expedit/ .i. iam redire & dicat .i. cuius rebus ingen. dere
CHRE. Dissolui me ocius: operam vt tibi darem.

p Aliena vt melius videāt atq; iudicēt q̄s sua. Huic illud Ciceronis libro primo officiorum contrarium est. Est enī difficilis cura rerū alienarum. Quamq; Theorentianus ille Chremes humani nihil a se alienū putet. sed tum quia magis ea percipimus atq; sentimus quæ nobis ipsis aut prospera aut aduersa eueniunt. q̄s illa æqua cętiris que quasi longo interuallo interiecto, videmus aliter de illis ac de nobis iudicamus.

ASCEN.

Itissando mo
p do quid vini
assūpsit? Assū
psit inq; Bachis amica Cliniæ vt credebat Chremes. cū tamen Clitiphonis esset. Nam vt de Clitiphone intelligas non procedit non etenim verisimile est. Chremetem illum seuerum patrem tantum filio indulsisse. preterea vult probare se sensisse illam esse intus. ideſt domi suæ propter ea q̄ tarum vini absumpserit. Nec obstat q̄ pater dixit. id enim veretionis causa patrisamilias ab omnibus diceba tur. Potes etiam non inconcinne illud quod sequitur sic astruere. Paterhoc vinū quod modo gustaui est asperum. vi de ideſt pro me perquire sodes aliud lenius &c. Illud vero. Et si subsensi. id quoq; illos ibi esse &c. mallem sic interpretari. Et si ideſt quāq; subsensi. ideſt secrete sensi. & percepi illos. ideſt liberos & seruos nros esse ibi. ideſt in ea re quā dico. hoc est in deceptione tui seu in te decipiendo sollicitos. Nam mihi nō sit verisimile vt domo intelligat. Nō enim subsensit, sed palam sciuit eos esse domi suæ. Preterea Menedemꝰ in eadē scena exponit vbi dicit. Quod sensisti illos me incipere fallere &c.

In hac. 8.

scena continetur iocundus error. in quo herus in seruo decipitur quẽ credit alteri fallaciã intẽdere dum sibi tenditur. et sic eum aggreditur de fallacia in alterum.

a Hac illac. Hoc dicit seruus admonens secũ ipsum.

b Intendenda. Verbũ a venatoribus translatum qui retia intendunt ad feras capiẽdas. quia ergo parat senem fallere intendenda dixit vel a sagittis atq; arcu.

c In senem. Cũ stomacho seruili in senẽ dixit. in Andria. Quantũ intellexi modo senis sententiam.

d Nõ me. Idẽ superiꝰ Et si subsensi id quoq; illos ibi esse. Et hic est error credit senẽ Menedemũ dum syrus de Chremete ipso intelligit.

e Prouincia, Onus dicitur cuiuslibet rei gerẽdę. nã acquisite bello lõge ab italia regiones prouincię dicte sunt a pro vel a procul vincendo. ad quas prętores gacum officio mittebãtur officia quoq; prouincię nominantur.

f Recte. Loco vult syrus delectere oratione

TERTIVS ACTVS

SYRVS CHREMES.

h Ac illac circumcursa: inueniendũ est tamen
argentũ intendẽda in senẽ est fallacia. CRE.
Nõ me fefellit hosce id struere: videlicet hic cliniæ seruꝰ
est tardiusculus: idcirco huic nostro tradita est prouincia.
Sy. ꝙs hic loquit perij num hęc audiuit: CHRE. Syre
Sy. Hem. CHRE. quid tu istic: Sy. recte equidem te de
miror chreme/tam mane. qui heri tantũ biberis. CRE.
Nihil nimis. Sy. Nihil narras: visa vero est. quod dici
solet/aquile senectus. CRE. Eya. Sy. Mulier cõmoda/
& faceta hęc est meretrix. CRE. Sane idem visa ẽ mihi.
Sy. equidem hercle forma luculẽta. CHRE. sic satis. Sy
ita nõ vt olim. sed vti nũc sane bona, minimeq; miror.

in aliud. & subterfugere heri reprehensionem

g Aquile senectus. Plinius libro decimo naturalis histo. de aqlis hęc refert. Obeunt nõ senio nec egritudine sed fame intantum superiore acrescente rostro vt adũcitas aperiri non queat. igitur aquila tantum in senectute bibit vt de preda sanguinem fugit ex quo puerbiũ in senes ꝙ plus bibũt ꝙs comedũt.

h Eya. Eya interdum hortantis est nunc correctionem significat.

i Mulier cõmoda. A commendatione meretricis incipit vt melius persuadeat Clinię depere hanc cum sit amica Clitiphonis.

k Et faceta. Bñ de meretrice faceta dixit. Nam facetus est qui facit verbis quod vult. Potest etiã referri ad formã corporis. vt significatio vocabuli indicat.

l Ira nõ vt olim. Preterita semper presentibus preferunt & magis cõmendantur.

m Deperit. i. ardenter amat. Nã amator eius amore quã amat perire dicit. Nã perditꝰ est qui in sano est rapte amore. inde ventũ est quod dicimus deperio illam.

n Aridum. Trãslatio a terra que nihil ꝓfert.

o Profugit. Superiꝰ i aziã ad regẽ militatum abiit. hinc ꝓfugus dictus qui ꝓcul a sedibus suis vagat.

p Hominem pistrino dignũ Ambigue an de Dromone an de Syro de quo bene annotatur senium vitia Et secum hęc dixit.

q Syre tibi timui male. Et hic secum. idest ne quid mali acciderit tibi. nam iam mihi nescio qd presagit animꝰ mali.

r Seruaret fœnem. Bene seruaret dixit de eo qui penitus se perderet. & cõtinuis excruciat & laboribus.

s Eho quæso. Eho modo interfectio est interrogantis. alias admirantis. alias ad se vocantis.

t Quippe magnarum sape id remediũ egritudinũ. Ipsum fallere in tempore quidã de officiis scribentes rectum putauerunt. nam me dici ęgrotos sępe fallũt.

v Quo libeat magis. i. magis placeat heros a seruis decipi ꝙd vt videri it sęuiat in me & me in pistrinũ dedat.

x Aliquam fabricã. Trãla

n Aridum. Trãslatio a terra que nihil ꝓfert.

o Profugit. Superiꝰ i aziã ad regẽ militatum abiit. hinc ꝓfugus dictus qui ꝓcul a sedibus suis vagat.

p Hominem pistrino dignũ Ambigue an de Dromone an de Syro de quo bene annotatur senium vitia Et secum hęc dixit.

q Syre tibi timui male. Et hic secum. idest ne quid mali acciderit tibi. nam iam mihi nescio qd presagit animꝰ mali.

r Seruaret fœnem. Bene seruaret dixit de eo qui penitus se perderet. & cõtinuis excruciat & laboribus.

s Eho quæso. Eho modo interfectio est interrogantis. alias admirantis. alias ad se vocantis.

t Quippe magnarum sape id remediũ egritudinũ. Ipsum fallere in tempore quidã de officiis scribentes rectum putauerunt. nam me dici ęgrotos sępe fallũt.

v Quo libeat magis. i. magis placeat heros a seruis decipi ꝙd vt videri it sęuiat in me & me in pistrinũ dedat.

x Aliquam fabricã. Trãla

Clinia hanc si deperit sed habet pĩem quendam auidum/miserum
atq; aridũ. vicinũ hũc nostrũ at quasi is nõ diuitijs abundet. gnatus
eius ꝓfugit inopia. scis esse factũ vt dico: CRE. ꝙd ego nesciã: hodie
pistrino dignũ. Sy. quẽ. CRE. istũ seruulũ dico adolescentis. Sy. syre
tibi timui male CRRE. ꝙ passus est id fieri: Sy. ꝙd faceret: CRE. Ro
gas: aliqd reperiret. fingeret fallacias. vñ esset adolescenti/amicæ/qꝺ
daret. atq; hũc difficilẽ inuitũ seruaret senẽ. Sy. Garris: CRE. hæc fcã
ab illo oportebat syre. Sy. Eho ꝙso laudas q heros fallũt: CRE. in lo
co ego vero laudo. Sy. recte sane. quippe. q magnaꝝ sępe id remediũ
& gritudinũ est. iã huic manssset vnicus gnatus de mi. Sy. iocõ/an se
rio illæc dicat/nescio nisi mihi ꝙdẽ addit aĩm. ꝙ libeat magis. CRE.
& nũc expectat syre: an dũ hinc denuo abeat: cũ tolerare huius sum
ptus nõ ꝙat: nõne ad senẽ aliquã fabricã fingit. Sy. stolidus ẽ. CRE.
at te adiuuare optet adolescenti cã. Sy. facile equidẽ facere possum: si
iubes. etenim quõ pacto id fieri soleat. calleo. CRE: tanto hercle me
lior. Sy. nõ est mentiri meũ. CHRE. Face ergo. Sy: Atheus/tu facito
dum eadem hæc memineris: si huius quid simile forte aliquãdo eue
nerit: vt sunt humana: tuus vt faciat filius. CHRE. non vsuueniet:
spero. Sy. Spero hercle ego quoq;. Neq; eo nunc dico q quicq; in il
lum senserim. sed si quid nequid: quæ sit eius ætas vides. et ne ego te
si vsuueniat: magnifice chreme tractare possim. CHRE. Deistoc.
cum vsuuenerit: videbimus: quid opus sit. nunc istuc age. Sy. Nũq;
commodius ꝙ nunc herum audiui loqui: nec cum malefacerem: cre
derem mihi impunius licere, quisnam a nobis egreditur foras.

meretricem vehementer amat Menedemum parcum

m Clinia

Clinia hanc si deperit sed habet pĩem quendam auidum/miserum
.l. menedemũ .l. cognoscite ne
n sed
atq; aridũ. vicinũ hũc nostrũ at quasi is nõ diuitijs abundet. gnatus
.l. ꝓfugus fuit .l. cognoscite ne .l. aut ignorem ẽ nõ cognoscam
o p
eius ꝓfugit inopia. scis esse factũ vt dico: CRE. ꝙd ego nesciã: hodie
.l. dicis esse dignũ pistrino intelligo scũ su
tyronem
pistrino dignũ. Sy. quẽ. CRE. istũ seruulũ dico adolescentis. Sy. syre
pfurrare q
psequit eterum suũ videlicet vt filius discederet
f. seruulus .l. cõ ipse posset
tibi timui male CRRE. ꝙ passus est id fieri: Sy. ꝙd faceret: CRE. Ro
excogitaret .l. cõmitteret .l. ex ibus alicã f. sue
gas: aliqd reperiret. fingeret fallacias. vñ esset adolescenti/amicæ/qꝺ
ꝙ penitus se perdit f. seruus .l. fabulas repromis nugans fꝙ
r
daret. atq; hũc difficilẽ inuitũ seruaret senẽ. Sy. Garris: CRE. hæc fcã
seruo ebsecro .l. deos
o f. eos seruos nũ illorum .l. ocasio postulat.
ab illo oportebat syre. Sy. Eho ꝙso laudas q heros fallũt: CRE. in lo
p certo f. fallẽtes heros .l. fecis vel dicis .l. ꝙ certe f. seruos fal
t lere dños
co ego vero laudo. Sy. recte sane. quippe. q magnaꝝ sępe id remediũ
.l. volet ꝛ manus ꝛ corpis aliquando clinia p iocum .l. cernio
f. sem menedemo hoc est in gaudiũ eius seruet
& gritudinũ est. iã huic manssset vnicus gnatus de mi. Sy. iocõ/an se
illa ꝙ dicit .l. certe auget .l. vt
v
rio illæc dicat/nescio nisi mihi ꝙdẽ addit aĩm. ꝙ libeat magis. CRE.
.l. pe seruus tonec .l. iterum f. filius mererticis
.l. resecdat
& nũc expectat syre: an dũ hinc denuo abeat: cũ tolerare huius sum
f. filius asinum f. seruus ipe .l. rerus seruus
possit
x
ptus nõ ꝙat: nõne ad senẽ aliquã fabricã fingit. Sy. stolidus ẽ. CRE.
f. um seruum fez clinie .l. adiutare ad fabricam
faciendam
at te adiuuare optet adolescenti cã. Sy. facile equidẽ facere possum: si
.l. vis vel paptis .l. senes recipi ꝛ filiu retinere .l. aprie: fuus ꝙ tuus
§ .l. optime fato scius mederi
iubes. etenim quõ pacto id fieri soleat. calleo. CRE: tanto hercle me
.l. nci ill meus mes vel ad me non spectat .l. adiuua ad fallendũ admonentis .l. tuto
senę ꝙ tu calles a egom
lior. Sy. nõ est mentiri meũ. CHRE. Face ergo. Sy: Atheus/tu facito
donec f. ꝙ precipis me facere clinie f. factum
b
dum eadem hæc memineris: si huius quid simile forte aliquãdo eue
.l. sicut sel; sit more humanitatis .l. q nõ euenient
humane fragilitatis
nerit: vt sunt humana: tuus vt faciat filius. CHRE. non vsuueniet:
fez non vsuuentuꝝ .l. admoneo de filio peccũ aliquod
spero. Sy. Spero hercle ego quoq;. Neq; eo nunc dico q quicq; in il
f. accidere similie huius vt illi de peccũ
vt non aliquid mihi tricas c d nus puideat
lum senserim. sed si quid nequid: quæ sit eius ætas vides. et ne ego te
.l. si accidat vel opus sit .l. nõ habeat ego assiene tractare et .l. de filio re ꝙ ri
e excellenter f meos euore filio
si vsuueniat: magnifice chreme tractare possim. CHRE. Deistoc.
accidere: .l. videbimus antrende fallacias sent
cum vsuuenerit: videbimus: quid opus sit. nunc istuc age. Sy. Nũq;
opportunius tim .l. cum aliqd mali meliter
commodius ꝙ nunc herum audiui loqui: nec cum malefacerem: cre
derem mihi impunius licere, quisnam a nobis egreditur foras.
.l. cum melon impunitate .l. quis .l. tetemo nostro
q p .l. exie

tio ab his ꝙ ex pugnaturi oppida machinamenta belli ad id preparant.

y Stolidus ẽ. Superiꝰ ille Clinię seruus tardiusculus est. Et proprie stolidus est qui ꝓximeaccedit ad naturã sensum ꝙ pecudũ. nihil habens considerationis.

z Calleo. Idest callide scio.

a Atheus tu facito. Iam prouidet fallaciam quam mentecaperat quo facilius mereatur venią si quid struxerit in herum

b Sed si quid Aposiopesis. quasi diceret si quid euenerit.

b Vsuuenier. vsuuenire signi ficat euenire. vt sępe licet videri in epistolis ciceronis.

c Quæ sit eiꝰ tas. Quę amori est abnoxia.

d Etne ego. Ne pro valde.

e Magnifice. Bñ magnifice dixit memor verborũ Chremis que suppra dixit heros falli a seruis alĩ quando esse remediũ magnarum agritudinum.

f Tractar. Superiꝰ: Quo pacto id fieri solet at calleo.

g Quisnam a nobis egredi tur. Parthianæ alterius scenæ.

CHREMES CLITIPHO SYRVS

Vid istuc quæso? gs istic mos est ditipho? ita ne fieri optet

CLIT. gd ego feci. CHRE. Vidin ego te manū in sinū huic meretri culæ insereret? Sy. Acta hæc res est. Perij. CLIT. me ne? CRE. Hisce ocīs ne nega. facis adeo idigne iniuriā illi. q̄ nō abstineas manū. Nā ista quidē cōtumelia est/hoiem amicū recipe ad te: atq; ei? amicā sub agitare. vel heri in cōuiuio cū immodestus fuisti? Sy. fcm. CRE. quā molestus? vt equidē: ita me diȳ amēt: metui: gd futurę denicę esset. nō uí ego amantiū aīm. aduortūt grauiter. q̄ nō cēseas. CLIT. at mihi fi des apud hūc est nihil me istius factuŗ pr̄. CRe. esto. ac certe cōcedas aliq̄ ab ore eorū aliq̄ tis per: mta fert libido: ea. phibet facere tua pūtia Ego de me facio cōiecturā. nemo est meoŗ amicorū hodie apud quē expromere oīa mea occta/clitipho audeā. apud aliū. phibet dignitas? ap d'aliū ipius facti pīget me: ne ineptus ne. pteruus videar. gd illū fa

In. 9.

scēa. Syr⁹ hero suadet q̄ mul⁊ tum facit ad ex torquēdum ar gentum.

a Quid. Vide rat Chremes fi liū ludentē cū Bachide quam Clinie esse cre⁊ debat. Et bñ ex pīsit obiurgati onē Paternā fæ pe repetēdo.

b Huic. Plus intulit q̄ si di⁊ xisset mulieri.

c Acta. Ver⁊ bū desperātis. Timebat enim Syr⁹ ne ob hoc fallacia eius de tegeretur.

d Mene. More filiorū q̄ cō miserat pr̄i au⁊ dacter negat.

e Facis a. Bñ pr̄ posit obiur⁊ gationē ad ad mōitionē trāsit

f Vel. Ingerit aliud maleficium inter ad⁊ monitionem vt solent patres.

g Factū. Fatet syrus eū fuisse immodestū in vino nisi etiā capiatur factū est sicut actum vt sit desperantis dictum.

h Vtequidē. Vt. p q̄tū vel. p qualiter tū Guido dicit nō est opus vt captaē vt pro quantū vel qualiter vt vult Calphur⁊ nius. Virgilius vidi vt perii.

i Aduortunt gra. Quia in amore omnia suspecta sunt.

k Esto. Verbum concedentis.

l Cōcedas. Et hoc querit syrus vt abigaē Clitipho ab amica ne Chremes eius esse animaduertat.

m Multa q.d. libido incitat amātes multa inter se ytro ci troq; agitare.

n Ego de. Patres conāt mo⁊ nere filios aut pprio exemplo aut aliorum.

o Ne ineptus. Ineptꝰ quo ad dignitatē. pteruus dicit iporˊ tunus q altero est ipedimento vel si. p impotē tiam mētis ob utiū cubito ferˊ at. aut cōtume liam sibi dicere cogat.

p Quid istuc. Syrus secū lo⁊ quitur timens suæ fallaciæ.

q Frugi. Vir⁊ lis' & necessarꝰ a frugibus que q̄ his fruamur dicte sunt. Inde fructus & fru mētū. Frui aūt est vesci a fruˊ mine que est sū ma pars gulæ.

r Tace. Sodes est aduerbiū blandiēdis. Tace sodes. Ab illo consilio longe alienus Clitipho illum sermonem interrupit nec audire voluit sic inquit.

s Quin m. Quin etiā mihi habet emphasim q nō sū pater.

t Pergin. Iralciē clitipho seruū aduersus se loqui.

v Eho. Hoc loco admonentis est.

x Vna via. f. honesta. nec te impudicæ agas.

y Actum est. Semper desperantibus hoc verbū datur.

z Hic prius. Hęc secum loquitur.

a Chremeyin tu. Conuerit se ad Chremetem.

b Deambu. Bñ impotentia amantis expriˊ mit. nec pr̄ nec fyrꝰ nec delibeˊ ratio añ facta remouere pote rat Clitiphonē ab amica.

c Eradicent. fundit⁹ ac radiˊ citus stirpitꝰ te uellāt et de me dio tollant.

d At. Subticet percussionē ne surgat in tragiˊ cū cothurnum vel sic intellige tur vt compriˊ mat quēadmo dū in aliq̄ codi ce legi sic at veˊ ro sed certe & alloq̄ Chreme tē censen. i. puˊ tasne vt. i. q̄ cō pmas tibi post hac istas manꝰ tuas manꝰ. ne q̄ extendas ali q̄s eas ad filiˊ castigationem.

e Quidtu. Bñ amato filio de fallatia erga me nedemū exqriˊ f Deti. Sic diˊ cere solent q de re aliq̄ pagēda inter se loquūt.

g Vt. Ex alio incidit multa eˊ fe fingit. vt veri similis sit q̄ fin xerit.

h Pessi. Cōtraˊ riū illud q̄d diˊ xit superꝰ Muˊ lier cōmoda et faceta hec ē meˊ retrix. sed hoc loco pessimam appellat. vtpoˊ te quę teneat virˊ ginē quā syrus illi relictā araˊ boni fingit. & hęc est valens causa ad extorˊ quēdū argētū.

i Incepter. Inciˊ pere et. iceptare magnoŗ est faˊ cinoŗ & auda cie i Eunucho. q̄d iceptaſ thra.

k Dragmam. Dragma ponˊ dus est cōstans vt vult priscianˊ us ex tribus scruplis seu deˊ cē & octo filiˊ q̄s. Sumit etiā pro genere q̄dā monetæ pperˊ ea q̄ numisma ta antiqtus pō derabantur.

l Mille. Hic mille singularis est numeri & substantiuū. de quo multa Geˊ lius iūgit añ spˊ genitiuo ppter ea. q̄a substātiæ est. sed mille adˊ iectiuū et nūerˊ pluralis substāˊ tiuo iūgit in siˊ militudie geneˊ ris nūeri et casꝰ m Arrabōi. Pignori hoc loˊ co itelligas. Arˊ raboni dē merˊ ces corrolariū. & est q̄d priusˊ daē vt reliquū reddatur.

n Mille. Tale & illud. mille hoium occidiē &⁊ antiquum.

o Dubiū ne. quod meretrix auara poscat. Hui & cetera hm̄oi generis sane sūt aduerˊ sus eos quibus iraſcit. Dubiū ne ideſt. q.d. niˊ hil dicit ad rē quod nō sit: sciˊ tū. nā nemo duˊ bitat quin ipse Clinia illiꝰ adoˊ lescētiæ cupidꝰ. & iā poscat & poscet iterū & sæpius vt mereˊ trici pecuniā solˊ uat quo puelˊ la possit potiri neq; hoc dictū Dubiū ne. i. q̄ tū videre possīt de meretrice diˊ ci nō est intelliˊ gendū quicq̄ dicat Calphurˊ nius. quia non cohęreret senˊ sus neq; cum antecedēte neq;

credito q̄ ante te timerne scire q̄tercū q̄ q. Iccunq; loco inseruire
pr̄uus videor .i. ad nos spectat
cere credito. sed nr̄m est itelligere vtcū q̄; atq; vbicū q̄; opus sit obsequi
quare scz chremes .i. hęc te docso vel admoneo
p videlicet vt discedas aliquo
Sy. Quid istuc narrat? CLI. Perij. Sy. O ditipho hæc ego pāpio tibi.
q .i. velis .i. officio animū r .i. si audes valoe ere volo tacere
hois frugi & tpantis officiū fūctus. Cliti. Tace sodes. Sy. Recte sane.
.i. pudore afficio? filiū nolle neq; mihi nec tibi credere .s. q̄ non sū pater
s. re pudere nō inuite pudere re ānimo
Chre. syre pudet me. Sy. credo. neq; id iniuria q̄n mihi molestū ē. Clit.
.i. plegnis ne aduersū me loq ad cimā & bachidem
e scz
pgin hercle? Sy. verę dico: q̄d videē. Cliti. nōne accedā ad illos? CRE.
admonentis ne remiscas merecrū libidini q̄moni clitipho inaudabit
v f p q
Eho q̄so vna accedendi via ē. Sy. actū ē. hic prius sese indicarit. q̄s ego
scz dem meretrici a sene vis ne .i. credere q̄ aures pbere
extraho a
argentū effero. chreme vin tu hoi stulto mihi auscultare? CRE. q̄d fa
filium .i. in aliquē locū discedam .i. ñ tu vis cede
d .i. in quē locū paululū
ciā? Sy. iube hūc abire hinc aliq̄. Cliti. q̄ ego hinc abeā? Sy. q̄ iuber. da
expectatū b ibo irridēt scz possis deambulare
illis locū abi deambulatū. Cli. deambulatū? q̄? Sy. vah q̄ desit locus:
certe q̄ illā grē .i. in quē libet locū s. grus .i. dū tra faciendū exterpent
d .i. versus prē illā c
abi sane istac. istorsū q̄uis. CRE. recte dicit censeo. Cli. diȳ te eradicēt
exturbas cyeis inuitū .i. tuas q̄s in sinū mulieris inseruisti q̄re venisti
d in suspitionem patris
syre. q̄ me istinc extrudis. Sy. at tu tibi istas posthac cōprimito manꝰ.
pura ne deinde p ea facultate q̄rā tibi
hs dabit facultatis
censen vero? q̄d illū porro credis facturę chreme. nisi eū q̄ntū tibi opis
vt seruē ea accurate effictā .i. sed certe
diȳ dēt seruas castigas: mones. Chre, ego istuc curabo. Sy. atq; nūche
custodiendus .i. obseruabit .i. si sapienter agis cū adseruabis .i. sed cōsilia mea
& monitiones
re tibi seruādus est. CRE. fiet. Sy. si sapis. nā mihi iam minus: minus
e f paulo ań te rogant vt recū locuturum
& cōtent
q̄ obtpat. CHRE. q̄d tu? eho q̄d de illo q̄d audū tecū egi? egistin syre
aliquid .i. nō adhuc repsit s. seni irrendenda s. fallacia
loqntis
aut reperisti. tibi q̄d placeat. an nōdū etiā. Sy. De fallacia dicis? inuę
fallaciam .i. verius dic sed g q̄ntet
ta est iuueni q̄ndā nuper. chre. frugi es cedo/q̄d ē? Sy. dicā verę vt alid
s. est. ppter q̄ dicis aliud metdare ex alio
b
ex alio icidit. Chre. q̄dnā syre? Sy. pessima hæc est meretrix. Chre. ita
s. q̄ sit pessima s. q̄s mala sit miraris t verula
videē. Sy. Immo si scias: hoc vide/q̄d inceptet facinus. Fuit q̄dā anus
.i. ex corintho vrbe anus mercnę .i. rone mutui
h i
corinthia hic. huic dragmarū argenti hæc mille dederat mutuū. Chr.
.i. quid inde secerum est adolescentula
s. annos mercrici
q̄d tū? Sy. Ea mortua est. reliquit filiā adolescentulā Ea relicta huic
pignori q̄s illi mutuū dederat adolescentulam .i. hec meretrę
m
arroboni est. p illo argento. CRE. intelligo. Sy. hanc secum huc addu
apud .i. q̄d inde vis inferre pene id
videlicet
xit. eaq; est nūc ad vxorem tuam. CRE. Quid tum? Sy. Clinia orat.
.i. ut illa meretrix meretrici postea posse dare s. q̄s vetule dederat ipa mun⁹
adolescentulā n flagitat
sibi vti nunc det illam. illi tamen post daturum mille nummū poscit.
q. d. poscit multa que non dabuntur verum s. q̄ poscat se daturū
illi mille nummum
CHRE. Et poscit quidē. Sy: Hui dubiū ne id est? CRE. ego sic puta

cũ cõsequente.
p Ibo dicam se astutũ fingit ad decipiendũ Menedemũ supen⁹ eteni q̃ pacto id fieri solet calco.
q Erras. In p̃dictis verbis syrus fingit suam eẽ calliditatẽ q̃ dixerãt se decepturũ menedemũ q̃s fallaciã cõsutat cremes
r Nõ. Hoc est cũ sermonẽ facies ei de emẽda ea dicet. Nõ emo simil. Quid ais. q. d. dicet tibi Menedem⁹ cur loqueris mihi de hac revel

.f.hoc ad rem .t.vtq; sperans ꝺd ego speri facturꝰ
ui q̃d nũc facere cogitas? Sy. ego nec ad menedemũ ibo dicam hãc eẽ
.d.olescentulam .t.o.mplexem f.cam f.dicam
captã ex caria: ditẽ/& nobilẽ: si redimat: magnũ in ea eẽ lucrũ. CRE.
f.ita volens cũ decipere .t.loco menedemi recuso tuas cautelas .t.nolo eã
o .t.cur dicis me errare r emere
Erras. Sy. q̃d ita? CRE. p menedemo ego tibi nũc nõdeo. nõ emo q̃d
loqueris p cerre f.cam emere f.dicis
agis? Sy. optata loq̃re. CRE: atq; nõ est opus. Sy. nõ opus est. CRE.
p herculẽ certe .t.ãre f.dictis .t.ãre istuc certe audi
Non herde vero. Sy. Quid istuc? miror. CRE. Iam scies. mane ma-
.ppter-dd .t.nun vehementer .t.parturũt optate sunt
ne. quid est. quod ita iam a nobis grauiter crepuerunt fores.

Chremes interrogat syrũ q̃d eam dicat respondisse.
s Optata. Ita loquit ille q̃ cũ alio loq̃t et cuius aduersat in cõsilio de re per agẽda. Optata. Põt dupl⁹ intelligi vel loquere p loqueris dicitur et est sensus dicis quod tu vis vel que fũt cordi vt dici q̃

pe solet. vel loquere est imperatiuã. & tunc est sensus. dic ea que ego opto. et accommodo sermones tuos meis optatis.

SOSTRATA SYRVS NVTRIx. CHREMES

.f.anulum .t.opinor esse
n Isi me animus fallit, hic pfecto est anulus quẽ ego suspicor
cũ q̃ anulo .t.signat hic sermo vertis allocẽ nutri
a .t.mortui oblecta filia mea b c cem
is q̃ cũ exposita est gnata. CRE. q̃d vult sibi syre hæc orõ? So. q̃d ẽ? is
vtq; f.esse(ch cũ exposita est positꝰ f.anulũ cũ q̃ exposita est
b c
ne tibi videt? Nu. Dixi eqdẽ: vbi mihi oñdisti illico eũ ee. SO. at vide
suffic tenere .t.conspexeris anulũ f.premptam fuisse
f g
vt satis mõ contẽptata sis mea nutrix. Nu. satis. SO. abi iã nũc ĩtro atq;
antiphila .t.balneaueue refer dic maritum expectabo .t.vter h
illa si iã lauerit: mihi nũcia. hic ego virg ĩterea opibor. Sy. te vlt? videas
i .t.ppter inconsulte f.tristis ppter f.meritis certe l f.tristis
k incẽsiderate
q̃d velit nescio. q̃d tristis ẽ. nõ temere ẽ. metuo q̃d sit. Chre. q̃d siet ne

e At vide vt Sic dicim⁹ in his reb⁹ de quibus dubitam⁹ & precipue q̃s iamdiu non vidimus.
f Contẽptata. Contẽptari dicũ est a tẽplo i. a loco qui ab oĩ parte aspicit. vel ex quo oĩs pars videri potest quẽ antiqui tẽplũ noiabãt.
g Satis. Multũ ifinitũ est satis vero finitũ.
h Te vult. Signantius dictũ quam querit aut expectat.
i Nescio quid. Deest ob vel propter.
k Non temere. Alii volunt. idest non sine causa.
l Quid siet. Cum stomacho pronunciandum.

In. Io: scena. Antiphile recognitõ cõtinetur. ex qua inter virum & coniugẽ altrica tio orit demũ reconciliatio si mul syro offertur alia ratio extorquẽdi argẽtum &c.
a Exposita. Exponere ẽ mori tradere & obii cere.
b Quid vult. Chremes nõ se loco mouerat.
c Hec orõ. Pauca verba veteres orationẽ quoq; dixerunt.
d Dixi equidem. Hec sic ñdit vt que nihil in hac dubitationis habeat.

m Hem mi vi. A blãdiẽdi incipit. Mi & vir plurimũ blandimẽti habent. & vir maritum significat. Vtũ quoq; de animalibus posse dici. Virg. in buc. ostẽdit. Virgregis ipse caper &c.

n Hem. Hęc repetitio a simili indignantis est.
o Primum te oro. A purgatione incipit. ne mulier contra edictum mariti fecisse videatur.
p Nolle tolli. Tollere nutrire. Iuuenalis. Tolle te dulcẽ cogitat heredẽ.
q Sustuliſti. Educasti in alia significatione nõ nunq̃s ponitur.
r Damno auctus est. Propter dotem quæ datur. Et recte damno dixit. Nam damnũ rei est malũ vero hois. Dario auctus. Dicimus ego sum auctus damno & damnũ est auctũ mihi pro eodẽ. vt augeo tibi diuitias & augeo te diuitiis & per passiuũ tu augeris diuitiis & diuitiæ augentur tibi.
s Haud impura. Cõmendatio personæ cui data exponẽda ne Chremes ab ea impudicæ filiã educatã suspicer. Impurus est aliquo vitio maculatus & aliquando dicitur improbus.
t O iupiter. Terribilis exclamatio scenis. post q̃s audiuit filiam anui datam exponendã.
v Ne esse. Eclipsis est quæ datur iratis suhauditur decet.
x Insciam. Insciçia est ignorantia quædã rerum hic vt prodereat se ipsam alteri in facinore quod cœlatissimum es se deberet.
y Insciens feci. Prudẽs est qui intelligentia sua aliquid sentit. Sciẽs qui alicuius indiciorem cognoscit. prudens per se sciẽs per alios. cuius cõtrarium insciens est qui ignorat res. & iprudẽs qui non delectũ habet bonorũ & malorũ.
z Imperiũ exequi Primũ ponit peccatũ quod cõtra edictũ suũ fecerit,

.f.fabulas vana q̃ futilia
.t.dicere mi
ista herde magnã conatumagis nugas dixerit? SO. Ehẽ
q.d.cetor de aduentu tuo vt tibi narrẽ q̃ acciderũt
mi vir. CRE: ehem mea vxor. SO. te ipm quæro: CRE
.t.dic .t.in pmis vt non
o
loquere quid velis. SO. primũ te hoc oro: ne q̃d credas
.t.contra .t.iussum impiũ f.q̃ nihil
fuerim ausa facere
me aduersũ edictũ tuũ facere esse ausam. CRE. Vis me
q̃uis f.ne nihil ausam facere .t.in hoc more gero tue voluꝛa
ti
istuc tibi: & si incredile est: credere: credo. Sy. nescio q̃d
.t.excusatio .t.recordans teneo memoria
peccati portat hæc purgatio. SO. me ministi me esse gra
.t.am pgnatã mirũ in modũ .t.minacũ esse mihi
uidam: & mihi te maximope interminatũ/si puellã pa
.t.nolle ve nutrire p .t.educasti pera iussum meum q puellam
rerẽ nolle tolli. CRE. scio q̃d feceris sustulisti. SO. ita fa
.t.sustuli .t.traqs .t.ppter dotẽ q̃ damda est
dnis meus r
ctũ est. Sy. si sic est factũ dña. gherus dãno auct⁹ est. So.
.t.nõ sustuli puellã vernla inhoneſta eradicli filiã
impudica
Minime. sed erat hꝫ an⁹ corinthia/haud ipura, ei dedi ex
.t.mortis periclo vel morti obtiuendã verũ f.in aliqua pſona ignarnã
s r
ponendã. CRE. O iuppiter, tantã ne esse in aio insciciã
v
gdita sum errauit
So. Perij q̃d ego feci? CRE. At rogitas? SO. si peccaui
.t.q̃ imprudentiã cerre q̃uis
f
mi chreme: insciẽs feci. Chre. Id q̃dẽ ego: & si tu neges:
f.q̃ sequit per ignorantiam
s
certo scio te inscientem atq; imprudentẽ dicere/ ac facere
.t.errare
5
re oĩa, tot petã in hac re oñdis. nã iam primũ si meũ im-
complere .t.oportuit interfici eam
a
periũ exequi voluisses. interemptã oportuit nõ simula
.t.q̃verba .t.ipo effectu vando illi sed fre debuisse exeq impiũ
re mortẽ verb. re ipa spem vitæ dare. at id omitto miseri
f.mouẽ in ferũ vel est dignus vt sui misereur sed
b .t.facile pano: illud c
cordia/amor maternus sino. q̃s bene vero abs te pspectũ
f.filie f.facere de filia q.d. mer. criculã verule .t.decepta & data
volura mente .t.certe d
est? q̃d voluisti? cogita. nempe anui illi pdita abs te fi-
.t.sino vel planissime & manifestissime .t.lucrũ turpiter corpe venderet
ranqs a veneno
lia est planissime p te veluti q̃stum faceret: veluti veni-
.t.publice plus offerenti .t.d.d. liber siue facta; q̃stum corpe
f.q̃ fecit sufficit
ret palã. credo id cogitasti. q̃d vis satis est: dũ viuat modo
viris vel mulierib .t.norma viuendi .t.q̃ iustum est
e .t.agat scẽa pſona pcerta honestum faceram
q̃d cũ illis agas: q̃ nec ius/nec bonum atq; æquum sci
.t.nesciunt quid nocent
unt. melius peius/prosit/obsit/nihil vident. nisi q̃d lu-
crum .t.ꝓfiteor vt cognoscam me peccasse
f
bet. So. Mi chreme peccaui, fateor: vincor nũc te obsecro:

a Interemptam opor. Hic ponitur participium preteriti temporis pro infinitiuo vt assoler puta interempta pro interimi. id eni fit in duobus casibus accusatiuo & ablatiuo.
b Sino. Sino concedo quia animus maternus plurimũ venię meretur
c Prospectũ est. Hic est impersonale passiue vocis quod ante habet ablatiuũ mediante ab vel abs persone gentis & post casum sui verbi. Eodem modo in epistolis. Cice. loquitur. ait enĩ q̃ si meis rationibus a te prospectum esse intellexero.
d Illi prodita. Signatissime pdita. Socii eni desicere dicuntur Salustius. Post defectionem sociorũ prodereparẽtes Virgilius. Vnius ob trã pdimur. Deserere vero patroni hinc milites patrię desertores dicuntur quia patriã deseruntq̃s defendere deberent Vir. desertorem asię.

Prodere. Festus dicit est dare & fallere. & bene hic capi potest eo modo. Interdum prodere significat differe siue elõgare (vt ita dicam) Vir. Prodimur atq; italis lõge disiungimur oris. Interdũ significat indicare quod deberent tegi & p hoc fallere vt pdidit me voce. i. indicauit. & cp dicitur inepte incusauit me ppterea proditores dicuntur qui decipiunt indicando quod celare deberent. Filia ergo abs te prodita est quasi cõmissa est illi anui & per hoc decepta.
e Quid eũ illis agas? Amatores designat qui nihil pensi habent experte s iuris & omnis equitatis. ea sola recta putãt quę illis libuerint.
f Peccaui fateor. Victa mariti argumẽtis crimẽ suũ fatetur. & quo magis mereatur veniã. simplicitatis opinionẽ mire tentat. & hoc q̃ deprecationem.

Quanto tuus est animus natu grauior. Ideo pertinor propter plures experientias quas potui sti habere plus q̄ ego. & bene dicit grauior natu. Nā maiores natu. i. seniores debent esse graviores .i. moderatiores & cōstātiores atq; prudentiores ob maiorem experientiā. Potest etiam hic capi grauior natu, quasi diceret. tuus animus potuit plura videre q̄ meus cū me natitudine precesserit, nā fere mariti sunt natu graviores seu maiores vxoribus suis.

h Ignoscentior. In crimine sic cōfesso vltimū remidiū cōfugere ad iudiciū / misericordiā.

i Scilicet equi. Ambę hæ particulæ capiuntur affirmative ad maiorē comprobationem.

k Mea facilitas. Recte quia cito vxori veniam dedit. Facilitas illi⁹ qui cito irā deponit. Clemētia illius qui nūq̄ irascit

l Qua hoc ince. Quasi de magna re dixit.

m Vt stulte & mise. Vituperatio a fexu. mulieres enim esse cōsueverunt imperitiores viris. & multis superstitionibus detineri.

n Religiose. Superstitiose. Religiosus est ap pellabat is qui nimia et superstitiosa religione sese alligauerat vt hoc loci.

o De nostris bonis. Et hec erat superstitio.

p Illud recte. Ironicos dictum.

q Hem. Syrus timet ne sibi prepriere auferēdi argenti occasio agnitione filiæ itaq; ingemit

r Ea la. Lauatū scdm antiquos nos dicimus lotū. Quidius. sastorū secūdo. Mane lauaturas sacra petebat aquas.

s Exiui. Ostendit nimiā læticiā de inuenta filia, ideo nō dixit accessi.

t Plus. Nolebat tā cito cognosci filiā ne occasio prepriere auferendi argentū. Plus spei. Melius est vt non ad syrum referas. sed Sostratam.

v Filteræ. Filtere in dativo vel in genitivo. Nā dicere possum est mihi nomen. Guido vel Guidoni. item & Guidonis vt plerumq; legi sed sæpius per nominatiuū. aut p datiuū loquimur & quidem elegantius.

v Ipsa est. Farebatur Syrus & nouerat. nam inerat ad queredas puellas domū eius.

x Mirum ni illa salua Non potest credere periisse anum quod maxime vellet ob recognitionem Antiphile.

y Ego perii. Quia recognita est anteq; auferem argentum.

z Nihil minus. Pro non q̄ auctus diuitiis esset hoc Guido redarguit nihil minus p non capi.

ASCEN

Mirę in salua est &c. Commentarius vterq; inquit mirū in illa anus est salua. Ego vero non de anu. sed de filia intelligo. vt sit expositio. Mirum est ni illa .i. filia sit salua. et ego perii. Ratio autem quare de anu intellectum nolo est. q̄ syrus. eam mortuā sciuerat. vñ supra dixit. Anq̄ que est dicta mater ei non fuit. ea obiit morte. & paulopost offendimus mediocriter vestitam. veste lugubri eius anuis cā vt opinor que erat mortua &c. nam ergo iam dubitat an illa salua sit sed de antiphila loquit. illud quoq; monitos velim adolescētes sępe in expositione pro nominū sublatum esse breuitatis gratia verbū expositiuum. i. vt quod vis. namvt Seruius grāmaticus docte dissentit Pronomina non cū nominibus (nisi emphatikos) sed pro ipsis nominibus ponūtur. quo circa nolint illud primo Enei. Olli natę sic intelligi vt olli sit pronomen immo aduerbiū. quia illi natę non recte dicere tur. Tametsi igitur inueneritis ciusmodi expositiones. illa an⁹ ipse Chrea &c. non tamen sic loquendum ¶ continuo ceasebitis.

In hac. ii.

QVARTVS ACTVS. SYRVS

Scena recognita antiphi la Syrus anxius nouū querit consiliū de extorquenda pecunia. & bñ deliberantē de re aliqua exprimit. Est enī dialogismus acuti ingenii in multa cogitatione versantis.

a Ita hercule Quasi diceret meus exercitus ītē pore fusus est. nam coactus est & impulsus in angustias vbi cōteretur facile, hoc est mei conatus adeo repressi sūt hac re. i. hac agnitione puellæ vt facile possint contundi ac conteri. & est translatio supra a re militari. Alii codices habentia. Meæ copiæ coguntur. i. constringunt in angusto oppido. i. in aliqua munitōe inqua me recipere necesse fuit.

b Copie. Trāslatio sūpra ab imperatore qui ītē porte fusus ab hostibus se in aliquē locū tutissimū recepit. Copiæ mire multitudinis & de exercitu dicunī Salusti. Ex oī copia catilinæ. Virg. Et quæ sic me circumcopiam lustro.

c Triūpho. Verba pro prie seruorū quotiens vident se quod ¦incœperant perpetrare non posse & ironicos legendum.

d Bolum. Translatio ab aialibus quibus aufertur pręda idest tantam opportunitatem.

Comminiscar. Fingam. inde commentum dicitur alibi quā de homine dixit.

Nam quod de ar. Sit quidam interpretatus est. nec inepte meo iudicio. nā nihil est quod sperē me posse falle heri. imo ad hoc redactus sum vt triūphi loco habeā malū fugitiuum. ideo q̄ ait triūpho si licet me latere tecto & abscedere ipunē Si sñ textus habet non si licet, sed, ſ. ironia est.

Atq; ipsis commentū placet.

f Ratio. Nā inuenerat vnā rationē hoc est modū habēde pecunię. que vsu vbi nō processit alia inire hoc est excogitare necesse fuit.

g Nihil ram difficile. Sententia generalis sine certo auctore. que seruis etiā conuenit. Inuestiga resignificat querēdo inuenire vt probat Lau. Nūc eni syrus incipit de liberare et identidē apponit & proposita re elitandē inuenta bona ratione erūpit in læticiā.

h Quid, Qui aliquid incepturi sunt multa pponere solēt & affirmare et refellere quod sic faciendū vel relinquendū.

i Tantū. i. tm̄ p cā in hoc faciēdo q̄ tu in alio precedēti tā cōtutato.

k Sic. Bñ opinor nī q̄ opinamur putam⁹. que putamus incerta sunt.

l Immo. Illa rō aliq̄n diu pfecta cognouit eā esse bonam. & tunc se corrigit.

m Euge. Vox lætantis eius qui optimum inuenit consilium.

n Fugitiuum argen. Facete & iocularit̄ seruili more de argento tā

ASCEN.

In hac.i2.

scena. Nimia Clinię letícia exprimíť de recognita anniphi aqua prepedítus vix pōt adduci a Syro vt chiuphōi succurrat

a Egritudinē. Tale ad illud deorum vitam adepti sumus.

b Dedo me. Plus dedere hoc loco quā obsequi. Dedere sevult patri quēadmodū in hostiū patestatem hostes se dedūt. In Andria. Tibi pater me dedo. quasi qui vellet contraria. & dedicio in hoste fieri solet.

c Frugalior. Temperatior si frugalis non extat videtur.

d O mi sy. A blaudimento incipit vt faciunt qui quicq̄ speratū consecuti sunt.

e Quid ni. Quid nisi audierim.

f Meapte. Cum ablatiuo parēcon additū. vt nostrapte. Cbato tñ posuit mihipte p mihiipti.

g Honore. Amica & si impudica est dūmodo amatori placeat abeo commendatur amore eum impellente.

g Date. Due partes orationis. dare est quod repetas dedere est ad perpetuū. damus et amicis dedimus tñ hostibus.

CLINIA. SYRVS

n VIla mihi res posthac potest iam interuenire molestiam a adeo magna

tanta. q̄ mihi egritudinē afferat. tāta hæc leticia quā ego vel maxime

b capio pœnā cum tantū peccauerim modestior

vult. SY. nihil me fefellit. cognita est. quātū audio hui?

verba. istuc tibi ex ānia tua obtigisse letor. CLIn. O mi

c curron

syre audisti n obsecro? Sy. Quidni? q̄ vsq̄ vna affuerim

meum contigisse cœpisse audiuit ea decē

CLI. cui æque audisti cōmodius q̄cq̄ euenisse? Sy. nil Pi.

CLI. atq̄ ita me dij ament: vt ego nūc non tam meapte

antiphile omni

causa lętor. q̄ illi quā ego scio esse honore quis dignā.

honorantis obseq̄re mihi

Sy. Ita credo. sed nūc clinia agedum te mihi vicissim. Nā

amici q̄q̄ res videāt in tuto vt collocet. ne quid de ami-

chremes

ca nunc senex. CLI. o iupiter. Sy. quiesce. CLI. Antiphi

mihi

la mea nubet mihi. Sy. Siccine me interloq̄re. CLIN.

numio

Quid faciā mi Syre? gaudeo. fer me. Sy. fero berde vero

ha mea inconsiderata & modū me habendi.

o Hercule vero. Vero vt plurimū ironice cōuenit. Vir. Egregiam vero laudē & spolia ampla referris. sane & vero pronūciādi adinuēta in verbis negationē habent licet cōfessionē affere credantur.

p Deorū vitā. Quæ leticiæ plena est et sollicitate nulla admixta tristicie & hyperbolicus sermo ab affectione pcedens.

q Frustra opinor su. Quod vulgo dicitur capio pœnā cum tantū peccauerim dumtaxat dicatur de punitione. nam vt vult Priscia. A pœna. æ. dipthongo in. u. mutata deducitur punio. & ideo nō est dicendū. Sumpsi magnā pœnā pro te. sed pon tua causa multos cepi seu sumpsi labores aut plurimū tua causa laboraui. Opera aūt dicitur operatio / labor / industria. ideo sic intelligę frustrā laborabo ser me nē apud te facere cū tuo gaudio desipiēs aut res mihi non prębes.

r Hoc nō. i. audies. in Andria. Hocine agis.

s Videū. Hoc verbū inęqualiter interdum maximā habet adhortationē. Et videdū est & vide. magna aggressuris dicit. et inęqualiter vtimur nonnūq̄ in repentione supradictorum.

t Noster sanex. Noster cum stomacho.

v Si abduxeris. Recte abduxeris. nā abduci ē a priequod alienum.

x Quo ore. Sic dicimus quādo aliquādo aliqd pudendū cōmittimus.

y Bonā atq̄ iustam. Ironicos legendum.

z Scilicet. Hęc particula hic idignāter poni potest vt si quis dicat. et qs est qui de me maleloq possit. s. hic ponit ironice quasi quod dici solet deus sciat vt alibi. id populus curat. s. Et Vir. Scilicet is superis labor est.

a Vt celet se. Dicimus eni celo te hac re. celo te de hac re intelligendū celet senē de Pachide.

b Imuno. Cautus seruus ea admonet que nō erūt

CLI. deorū vitā adepti sumus. Sy. frustra? opinor? sumo

auceps pbeo tuis fmonitibus nō me audius sed fluctum

hāc opaz. Clin. loq̄re. audio. Sy. at iā hoc nō ages. Clin.

agā. Sy. Videndū est inq̄ amici quoq; res clinia tui i tuto vt collocet. nam si nūc a nobis abis. & bachidē hic rechremes a. cognoscet rem ineppiatā flatum

lings: noster rescisciſſet illico esse amicā hāc clitiphonis:

reco tuorum tu filr sicut hactenus sed

si abduxeris: dabiť itidē: vt celata adhuc est. Cli. at enim

ista re q̄ mores contractum q̄ fronte quo vultu

istoc nihil est magis syre meis nuptijs aduersū. Nā q̄ ore

appellabo pr̄em mihi dare vxorē cū viderit me hr̄e amicam tenes? Quid dicā? Sy. quidni? Clin. qd dicam quā

faciō tu amicus cū tu velis

causam afferā? Sy. qd? nolo mentiare. apte? ita vt res sese

habet? narrato. Clin. qd ais? Sy. iubeo illā te amare / & velle

habere

vxorē hāc ee clitiphonis. Clin. bonā atq̄ iustā rē oppido

prępis imperas volens me plusdecem pr̄is

impas. & factu facile? & scilicet iā me hoc volens pr̄em ex

hoc videlicet patre meus sed tenuitu accumbere tuo nen de flectendo a via recta

orare. vt celet senē vīm? Sy. Immo vt recta via rē narret

modū nantis insane mentis nō rem lentus cerne

ordine oēm. Cli. hem sat insanus es aut sobrius. tu quis

insane ne

dē illū plane pdis. nā qui ille poterit esse i tuto? dic mihi

frenetico assentio tam facilēne excellenter crello

Sy. huic equidē cōsilio palmā do. hic me magnifice effert

ego efficacia sui veritate caruele

ro. qui vim tātā in me & prātem habeā rāte astutiæ. vera

iuuenes vel senes insanis mentes demus. f. sent

dicēdo vt eos ambos fallā: vt cū narret senex vester nō

f. sui f. q̄ vicit sed isto modo

bachidē

istā ee amicā gnati. nō credat tñ. Cli. at ei spē istoc pacto

offero bachidem

rursus nuptiarū oēm mihi eripis. nā dū amicā hāc meā

chremes credet tradet fore puppidis

anniphilā pauc cure hēs

ee credet nō committet filiā. tu forasse q̄d de me fiat. pui

domō puidens si male ese post inuitū tempus

curas: dū illi cōsulas. Sy. qd? malū me tandē cēses velle id

fingi q̄ diu q̄ dic. tantūmō. spero

assimularier vnus est dies dū argentū eripio. pax. nihil

vtra vnū tū dicis bonū rpe deinde sequitur

amplius. Cli. tantum sat habes? qd tum quæso: si hoc pa

habeo silarōem ad cū recipiendū hoc ipsum

ter resciuerit? Sy. quid si redeo ad illos qui aiunt: quid si

ridiculum

aduersa nuptijs.

c Prodis. Prodere proprie ad parentes refertur sed nonnunq̄ ad eū cui res demādata est. & cuius cōsilio alter regitur.

d Palmā dat. assentio morē pacisentiū qui assentientes palmā porrigunt seu prestant.

e Nō tñ. i. reuera sciat cōtrarium. q. d. in quo decipiet vel erit pulchra vt dici solet deceptio vbi q̄s vt credit non decipit quod ita erit in tuo pr̄e quē putas iri falsum.

f Meā esse. Necessario si chremes Bachidē gnati amicā non crediderit Cliniæ esse crediderit.

g Cōmittet. Bñ de filia cōmittet dixit. q̄a ppriæ magna cōmittimus & ea scdm Dona. quæ sapientem in dubio habent.

h Quid malū. Malū interiectio est irascentis.

i Tandē. i. vsq; ad vltimū tēporis. vel si magnis cape tandē vt habeas at virgens quodā & accelerans vt sæpe ostēdit

c

k Vnus est dies. Assignat tempus pro ratione ne nō vult Chremetem diu credere Bachidē Cliniæ esse amicam.

l Pax. Aduersium comicum & significat tantum.

m Resciuerit. Vsus est verbo vsitato in eos qui subitimidi in re peragenda dicere solent. quid si hoc. quid si illud accidet & ostendit suo respōso talia dicta esse ridicula per hoc q̄ dicit quid si redeo ad eos &c.

n Si nunc celum ruat. Vsitatū in eos qui subitimidi in re paganda semper dicere solent quid si hoc vel illud accideret.

o Age age. Vox consentientis est qui victus est rationib callidi serui

p Optime ipsa exit foras. Parascenę. ideit alterius scęne preparatio.

ASCEN.

Qui & quæ audisti. Vbi textus habet cōmodius & cōmentarii cōmodi. alii legunt cōmodeut cui audisti eque cōmode quicq̄ venisse.

illa vero exclamatio. O Iupiter potius gescientis & exultãtis q̃ indignãtis. Nã ad syri verba animũ non aduerterat. q̃d syrus indicat. dicẽs quiescere vt mihi auscultes. et manifestius sequẽtia indicant illud Bonã atq; iustã &c. Ctra ironiã legendũ indicãt sequẽtia. At illud vera dicẽdo vt eos ambos fallã nullo modo de iuuenibus intelligi põt. Nã alter iuuenũ hoc audit preterea hoc argumẽti est. Quia chremes putabit menedemũ decipi. Licet menedemus vere decet bachidẽ dicti phonis amicã nõ habebit fidẽ. Itaq; decipietur At vbi menedemus a chremete se deceptũ putabit tũ primũ capiet quẽ vt deceat syrus quõ se clinia exoluat. vtpote faciat rem pallam. i. omnia que recta erant consilia reuelet.

BACHIS. CLINIA. SYRVS. PHRIGIA. Dromo.

In hac.iij. scena. Restat ad fallaciã & ad extorquẽdũ argẽtũ vt bachis irata a syro placeat et ad menedemũ transeat.

a Satis pol. Meretricis cõquestio exprimit̃ cuius tota indignatio dependet ex non tradita pecunia.

b Promissa. Cicero. Promissa rua memoria teneas. Aliter accipit̃ cũ dicit̃ promissa barba. i. plixa quasi ꝓcul missa. Nã ꝓmittere est polliceri & magnitudinẽ nutrire. Plau. Capillũ promittam.

c Huc. Inducit̃ aliquis cũ verbis alterius decipitur in Andria. Vide quo me inducas.

d Pollicitus. Pollicemur magis spõte ꝓmittimus rogati. Promissa dicitur promissum & promissio. & pollicitatio eandẽ vim habent. Sed pollicitatio maioris asseuerationis est.

e Veniã frustra. Pulchra permutatio eiusdẽ verbi ꝓ tẽpora que cõtenit iratis.

f Spe pendebit animũ Quod est corpis ad cruciatũ animi trãstulit ut supra visum est quam tortqueanturur amantes in amicarũ expectatione.

g Ac non veniã. Mira meretricis callidita exprimit̃. Iam excogitauit quemadmodũ syrus videatur apud clitiphonem vanus & mendax. ex quo ab illo verberet̃.

h Satis scite. Hoc cum risu pronunciandũ scitepulchre. Iu Andria scitus puer &c.

i Hãc. Hanc & ad cõtemptũ & odiũ dixit habent enim ista ꝓnomina quandam emphasim.

k Pol istos. Bñ istos quasi odiosos in Eunucho. Cũ milite isto. Vir. Aut quid petis istis. hec eni ꝓnoia spernẽtis sũt odiumq; monstrantis.

l Mea. Hoc ẽ ꝓprie meretricis vltro excludere amantẽ & aliũ recipere. vel se ad aliũ cõferre. Phrigia nomẽ a regione sicuti lesbia. Andria Samia.

m Quã. Villa dom⁹ in agris q̃ rustici res vehũt & cuehũt Vir. Et ſũma ꝓcul villarũ culmina fumant. Vterer Varranius

estimonio exprimo de rustica ad fundandã nisi notum esset.

n Ad Inducit memorẽ meretricẽ nec oblitã vbi sit et qd agat amãs. nã huiusmodi mulieres nil aliud agũt. nil aliud curant quã quomodo aliquid ab amantibus extorqueant.

o Curriculo. Hoc loco aduerbiũ i. celerrime vel sit ablatiuus a curriculũ pro cursu. Nonne is curriculo & oleum petis.

p Apud eũ. Hic est de quo superius sy. Nã miserũ quendã offendi miliẽ eius noctẽ orantem. Hec ante tractabat virũ.

q Dyonisia. Aliter agitat accipitur cũ dicimus agitat conuiuia & dyonisia. Iuuenalis hec. e. n. a. u. d. l.

r Quid hec. Tanq̃ de magno facinore dixit. Nã inceptare & incipere magnorũ est facinorũ.

s Atq; seruari. Custodit vel melius suspiciose obseruari. vt illud Virgilianum. Quod superest ceſi menses & sydera seruat.

t Mane mane. Hec singula verba si diligenter notes syri magnã trepidationẽ signifitcãt. Ideo statim de argento mentionem fecit in quo lis omnis depẽdebat inter syrum & bachidem.

v Qnin. Pro immo in hoc loco ponit̃. Et quin repetit bachis syri verbũ vt mos est iratorum.

x Nũ ego instо. Fingit se nõ magnopere curare vt habeat argẽtum quemadmodũ faciunt hi qui deseruiũt diu pretendo aliquid.

y Quã. In Andria vbi est illic scelus. Et ad intellectũ nõ ad verba redigit̃. Nã scelus scelestus intelligitur. et plus dixit scis/id quod scis dromo: si sapias. DRO. Mutum dices.

f. andisti .i. pdito .i. vertrorsum. f. ycem .i. recordor eũ de mõstrasse ira

proximam esse huic fundo ad dexteram. Phry. Memini. BACH. Curriculo percurre. apud eum miles dives

celebrat .i. bachis .i. de nouo mo liturꝫ parat

nisi a agitat. Sy. Quid hec inceptat. BAC. Dic me hic

valde .i. male orentã .i. deuenerit ꝫ suspicioso obseruari

pera volũtatem s sed

oppido esse inuitam/atq; seruari. verum aliquo pacto

.i. me decepturam hos f. ut. me f. aq̃ cum

verba me his daturã esse/& venturam. Sy. Perij hercle.

f. phrygiam f. qõ ipa. i. non est illic q̃ tussa est

bachis mane mane, q̃ mittis istã nũc. quæso: iube mane

.i. discẽs phry. q̃ te tussi

v .i. animo

at. BAC. Abi. Sy. gn̄ est paratum argentum. BACH.

.i. animo q. d. nõ vides me manere .i. certe f. argentum statim

quin ego hic maneo. Sy. At qui iam dabitur tibi. BAC

.i. ni vis dẽs nunq̃d ego vigeo vt fiue non ꝑ dee. q. d. nõ sed scis ne

vt lubet num ego instо. SYR. At scin quid sodes facias

f. factam .i. te portet transire

BAC. quid. Sy. Transeundum tibi ad menedemũ est.

f. tuus comitatus ancillarũ .i. molitis aut

& tua pompa eo traducẽda est. BAC. Quam rem agis

ꝑ hd dicis

.i. scelestе Ziq̃ eho .i. extorquco egerime tradam

3 a quasi fabricem

scelus. Sy. Egon. Argentũ cudo: quod tibi dem. BAC

b irrideas .i. non. meõ sulte sed ingeniose c

dignam me putas quam illudas. Sy. Nõ temere est hoc

vrq; habeo hic tecũ negociũ hdie .i. nõ habeo nec gocium mecum

BAC. Etiam ne tecum hic res mihi est. Sy. Minime:

.i. qõ tibi ꝓmissum est f. Bachis vocantis

tuũ tibi reddo. BAC. Fatur. Sy. Sequere me hac. Heus

perit f. te vult .i. q̃ res de nouo obtigit

Dromo. DRO. Quis me vult. Sy. Syrus. DRO. Quid

traduc

est rei. Sy. Ad nos ancillas oñs bachidis traducere hinc

.i. festinanter .i. quare traducam .i. nolt ire

ad vos propere. DRO. Quamobrem. Sy. Ne quæras.

f. ipe ancille .i. afferant .i. impendiũ esse lenarũ

& ferant quæ secum huc attulerunt. sperabit sumptum

chremes timimurũ f. meretricular certe .i. nõ

.i. discess nec

sibi senex leuatũ esse harum abitu: ne ille haud scit hoc

.i. afferat .i. actunõ aduerti

paululum lucri: quantum ei damni apportet. Tu ne

d qõ mente tua tenes .i. sapiẽs eris vi sapienter ages q; adeo sum taciturnus neq; verboꝝ quicquam emissurus postio

q̃ sceleste. vt nihil nisi sapientia es. Mar. Non vicious homo es zoile sed vitium.

z Eho ridicule addit̃ vel sit eo loci aduerbiũ.

a Argentũ. Ioculariter dixit cudit̃ eni pecunia dum imprimitur.

b Quam. In Andria Adeon vobis videmur esse idonee in quibus illa ludatis. Illudo in te & septio casu. et illudo in te accusatiuo dicimus. sed primo superuacuũ est vt sit quibus dicitur quoq; illudo te tibi.

c Non temere est hoc. Sic dicitur quando aliquid fit non sine magna ratione.

d Etiam ne tecũ hic. In hac re vt ad menedemũ traducari & est cũ interrogatione legendũ. ita vt neget non venisse ea gratia.

e Fatur. Cito flectitur Et quia mulier & meretrix que trahit̃ minimo lucello. Et eatur ipsonaliter quasi dicere: a me vel a meis ancillis.

f Quid est. Dromo vt pote tardiusculus nõ intelligit sirũ cõsiliũ. de eo superius. ille clinie seruꝰ ardiusculus est.

g Quantum. Damnũ rei est malum vero hominis ꝓfoluet Chremes argentum ex fallacia syri quod erit maius dãnum quã si permãsisset meretrix.

h Tu nescis id quod. In Eunucho. Tu pol si sapis quod scis nescis. Non possumus nescire quod scimus. Sed itavt concordia discors. Virgilius. Sequiturq; se. Nescis id quod scis si sapis. hoc est quod dicitur quod scis nescis. Prouerbiale est. & multũ apud dyalecticos tractatũ. vt scio & non scio. et amicus sum & non sum. & audio & non audio & cetera huiusmodi.

In hac.14 scena. Est transacta syri fallacia & tandē extorq̃ argentū & idē est chremes q̃ in prima cōmedię parte misereꝫ crimen menedemi. & eius vicē dolet credēs bachidi dē Clinie amicam esse.

a Tantū. Malū ppriꝰ dixisset dāni nisi ad ægritudinē animi referas.

b Illanccine. Hoc est quod superius dixi ista pronomina afferre contemptū & odium.

c Cū. Cū stomacho dixit id quod superius syrus pompā appellauit.

d Ita. Vix in primis ex plebile desiderū illius rei est quam diu optauimus, sed eius postea indies paulatim nos satietas capit.

e Nec. Quod plus est et ad pdigalitatē accedit

f Eccū. In Andria, at q̃ eccū video. superius dixit eccū ellū resoluī p aduerbia nō ꝓnoia. sed tū sed m Donatū. Eccū qui eccaſeū veteres dixerūt eccū ellū quod apertius significat ecce eum. ecce illum.

g Cesso. Quasi de improuiso alloqui aggredi i andria. hic si me imperatū nūc adoret esset adoriri dicit, qui ex insidiis ꝛpente inuadit diū ab eo quod corpora aggredientiū exurgāt subito atq̃ increscant.

h Hem interiectio lęti alias perturbati.

i Te mihi, Laurētius Valla, vir oium nostre ætatis eruditissimus dicit dudū & iamdudū de paruo tpe dicivnius hore aut semihore aut duarū horarū vel ad sūmū quatuor. Sed Donatus illud Terētianū exponens. Iamdudū ętatē inter eos factę lites, sic inquit iāduđ. Finite more est. addit ętatē vt ostēdit multū abiisse ipsius factū est. iamdudū ętatē ꝓ longinquo tpe. Lucif. Et multū mensęq̃ dies q̃ non tū ętatē diu longinquoq̃ tpe ac ꝓlixo vt est ętas et q̃ sequunt.

h Videris. Colligit hoc verbis syri a q̃ exoptare tur: credebat senex a seruo nō optari nisi gratia fallacie in Menedemū.

l Acta. Secure & cū magna audacia pronūciat & plus est q̃ si dicere set feci.

m Hercule. Aduerbia sunt confirmatiua.

n Caput. Magni blandimēti signū quid quoꝫ tiēs in re optare dño seruus ex sentētia obsequi.

o Boni aliquid por-

CHREMES: SYRVS.

f.cum tanta familia sit oꝛta da .i.ꝓpter menedemi fortunam

i Ta me dij amēt: vt nūc Menedemi vice mi- .i.miscēta mouear Bachi. .i.vere os sue nēce a b sue epē

seret me: tantū deueniſſe ad eū mali illanci .i.cū tanto cōmitatu ancillarū f.mos

ne mulierē alere cū illa familia? et si scio hosce aliq̃t dies Menedemus .i.adeo desiderantes eū videre sed .i.qū

f.anus mīi d

nō sentiet: ita magno desiderio fuit ei filius: verū vbi vi- .i.tantus impensus q̃tidie faciendas

e

debit tantos sibi sumptus domi q̃tidianos fieri: nec fieri finem .i.desinet, f.filius rumpentur operturne .i.ecce b

f

modū optabit? Rursū vt abeat ab se filius syrū optie eccū .i.ꝺd mitte eggredi verbis vocando ꝓnunciandū f.ꝺs me vel

g tardo chre.

h

Sy. cesso hūc adoriri? CRE. Syre. Sy. hem. CRE. Quid

i lōgo aū tpe effert obuius .i.videris

est. Sy. teipm mihi iamdudū exoptabā dari. CRE. vide- .i.cū recipiēdo vr ego postulaucam .i.de illa re vici .i.paulo ante

k Menedemo dece recipiēdo celeraueram

re egisse iam nescio quid cū sene. Sy. de illo q̃ dudum

f.dixi ac feci .i.bene ne .i.vere fide

l

dictum/ac factum reddidi. CHRE. Bonan fide? Sy. Bo

.i.ꝓtinere

m q̃ non n

na hercle. CHRE. Nō possum pati: quin tibi caput de- fugitiuo arrarem .i.ad me .i.alieno munere donabo

o

mulceam. accede huc syre, faciam tibi boni aliquid pro

Cę fallacia .i.z bono alio .i.sed .i.ętū .i.ꝺs posita est subtiliter dicitur

hac re/ac lubens. Sy. At si scias, q̃ scite mihi in mentem

interrumpit .i.qđ venerit vbi volebas

imiderī loco .i.ęta re euenit

venerit. CHRE. Vah gloriarē eueniſſe ex sentētia. Sy.

Nō dicit q̃d. vt eum lectiōnē red dat, et in spe magni deineat.

p Nō. Negat se gl̃iari et se veridicū fatet. vt hi q̃ re magna pacta fingūt se nō gloriari: vt sint maioris fidei et auctoritatis.

q Tui. Hoc est q̃d superi⁹ syr⁹. Quod vim tātā in me & potestatē habeā tā te astucie vera dicendo vt eos ambos fallā. Inferi⁹ Chremes non credet Menedemo Bachi dē Clitiphonis esse amicā.

r Immo. Chreme dictū, nimiū inquā nō serie sed ioco.

s Tuā. Nec hoc Menedemo creditur⁹ est chremes. cū dicit inferi⁹. Et illum aūt velle vxorem.

t Iubebit. i. petiī. Petim⁹ aliq̃d precario. Possimus ipsi se. Postulamus iure.

v Prorsus ni. Prorsus pro eo q̃d est omnino dūt qui cōuincationē velint vel prorsus certe recte. vere. Et dicit q̃si porro versus. Nā prorsum est porro versum. i. ante versum. Hinc & ꝑsa oratio quā nō inflexit cantilena.

x Hui tard⁹. Hui est interiectio mirātis. et hoc cum gestu serui & leuiori ꝑsone congrue dictum.

y Argentū. Scilicet a menedemo inferius Chremes nō immemor verborū Syri Menedemo dicet. & illū autē velle vxorē vt cū desponderim des qui autū & vestem atq̃ alia que opus sunt comparet.

z Nec spōdeo. Proprie dixit, spōdet pater puelle, despōdet pater adolescentis. In Andria placuit despondi.

a Fugitiuo. A cōditione ꝑsone Clinią vituperat. Nā fugitiui ꝓprie serui, vnde in edicto ędilū curuliū titulus dicit

f.gloriosi sed .i.verearem f.filii

p q

n hercle vero. verē dico. Chr. dic q̃d ē. Sy. tui ditiphōis ee amicā hāc ba- f.dicit .i.ea f.ve non .i.pauperes

chidē menedēo dixit dimia. & ea gr̃a secū adduxisse. ne tu id ꝑsentisce- .i.vere exercitarū est .i.audeo plumū actū est .i.sed f.ꝑbe actū vnde

fine fictōe blanditiētis vico ibi r

res. Chr. ꝑbe. Sy. dic sodes. Chr. Nimiū incē Sy. imo sic satis, sed porro

f.id restat reliquū est clinie antiphilā f.dicere

.i.scipm t.placuisse

ausculta, q̃d supest fallaciæ. sese ipe dicet tuā vidisse filiā. ei⁹ sibi cōpla- puł.petiuđ mē filiā tuā f.in .i.paulo ante f.dicis cupere

cita formā. posticē aspexit. hāc se cupe vxorē. Chr. Modō q̃ inuēta est. .i.facter vr q̃dā a repetaē quare f.dicis oino .i.nō bñ capio q̃.sum

peri

v

Sy. eā z q̃dē iubebit posci Chr. cēobrē istuc syre: nā prsus nihil itelligo indignatis .i.possibile est me esse credum clinie anulos

r .i.probes

Sy. Hui tard⁹ es, Chr. fortasse. Sy. argētū dabit ei ad nuptias: aurē atq̃ undumena .i.querar .i.emat sibi ratia ꝓsentiendo dicit sed

.i.q̃ in aduō nihil impedio chre.

veste q̃ cōparet. tenes ne: Chr. cōparet: Sy. idi pm̄. Chr. At ego illi nec

pmitto futurum sponsam esse eū. f.dicis te spondere f.non spondā tacet vare illam

3 4

do. nec despōdeo. Sy. nō: cēobrē: Chr. cēobrē me rogas: hōi fugitiuo

.i.ve rorā vitam cū eo exigere .i.sed f.re illā dare ei

b ei

Sy. vt lubet, nō ego ꝑpetuo dicebā/vt illā illi dares. verē vt simulares.

.i.nō me decet q̃ vir gnis sum .i.cuas rechnas .i.ve non .i.interponas seu

c ficto f fallacias ꝓfundito inuoluas

Chr. non mea est simulatio. ita tu istæc tua misceto, ne me admisceas.

v q.d.nō facta f.clinie f.te velle id facere nō volo. f.illud

Egō cui datur⁹ nō sim vt ei despōdeā: Sy. credebā. Chr. minime. Sy.

pl'ceto f.id f.vt deꝑpem menedemū volueras f.te ideo accepisse

f.inuenirem aliquā fallaciam

scite poterat fieri. Et ego hoc ꝙa dudū tu tātope iusseras/eo cœpi: Chr

sed .i.certe .i.bona equitare rancē bonus suus vīo .i.sed certe

c m omnibus morem gerens deinde

credo. Sy. cetez egdē istuc chreme æqui/bōiq̃ facio. Chr. at q̃ tū ma- .i.simulauo z fallacia. ista rōne .i.alia via .i.alius modus

f.in menedemū

xie volo te dare opam: vt fiat verē alia via. Sy. fiat. ḡrat ali q̃d sed illi q̃d

.i.cupidus ꝓper qđ est vara pignori f.a te

tibi dixi de argēo. q̃d ista debet bachidi. id nūc reddēdū ē illi. necē tu. s. .i.recurras f.inter est nunq̃d q.d.non f.vr vacē f.anus corinthia

g q̃d ad me spectat q.d.non .i.ꝑ pignore dare

eo nūc cōfugias. q̃d mea: nū mihi datū ē. nū iussi: nū illa oppignerare

b nolēte .i.venturi ꝓsentaneū est f.hoies i.minus rigor turis

filiā meā me iuito potuit: verē illud chreme dicūt. ꝙ sūmū sape sūma/ iniuria .i.oē ꝓfugiā ad eas sed .i.si vas est alius hoibus sed turī rigorem splēdi

rēnes sūmi turis ꝓpterea q̃ sedē da t

malicia q̃. Chr. haud faciā. Sy. imo alī si licet. tibi nō licet. oēs te ilauta- volde s.virtutibus animo bachidem deferre

.i.re l2 f.decem minas ad eā

& bñ aucta ptē putāt. Chr. q̃n egō et iā ad eā deferā. Sy. imo filiū iube- .i.quare iubebo f.filiū tuū ꝓputarem a menedemo cē amator bachidis

filiū deferre

poti⁹. Chr. cēobrē: Sy. ḡa i hūc suspicio trāslata est amoris. Chre. qđ tū .i.cū amare eā qđ f.filius eam efficiam

bachidi argentum l

Sy. ḡa videbit magis verisile id esse cum hic illi dabit. & sic conficiam- f.dabā ꝓcage menedemū .i.efficere .i.rē ꝓfecti. f.o chreme ā certa fa

facilius ego q̃d volo. Ipe adeo adest. abi. affer argentū. Chre. Affero.

uorū singulorę qs fugitiuus erroue sit. noxa ue solutē nō sit.

b Nō ego p. Vir. Cōnubio iungā stabili. ꝑ priamq̃ d. Illa dat perpetuo q̃ oēs annos cū marito exigit.

c Non mea. Verba pbi viri qui nō vult adherere consilio alteri⁹ in re nō probabili.

d Cui datur⁹ Argumentum ab eq̃ nō equū. nō leges ipe cēdunt vt quis pater filiam alicui spōdeat, de inde deneget.

e Istuc Chre. In re non pbabili vult inire opīionē optimi serui q̃ dño bona fide moꝛē gerat & nō vinibus obsequatur.

f Fiat querā. Astute & callide in omnibus astētię hero gratiam lenib⁹ verbis extorquebit argentum.

g Eo nūc fu. Idest rationes q̃s statim callide subiicit. magna vis ēpsuasionis. qm̄ non pri⁹ amouem⁹ ea q̃ his rīderet a quo aliquid petimus.

h Me. Hec p chremete essent & iure nō tenetur reddere id argentum.

i In lauta &c. Nō decet eum qui lautevite sit & splendide in cibus iuris rigore obseruare. nam qui ad vnguē ius seruant asperi difficiles & tenaces multis videntur.

k Egomet. Senex glorie cupidus adeo flectitur verbis syri. vt ad meretricem cum argento festinare cupiat.

l Simul conficiam. Hoc loco pro efficiam ponitur. qua ꝑsa ꝑius significatione Cicero vtit ab hoc cōfectū, ꝓprie verbū cōuenit gladiatoribus his qui grauissimis vulneribus occuburunt. Cice, cauil. Gladiatori confecto & sautio.

In hac.iij.

scena Exprimit amantis incōstātia qui ob nimiū amorē syro in re sua ira scitur dehinc paulo moʒmento illum demulcer.

a Nulla est. Huic illud contrariū. Nihil difficile homini volenti.

b Cui. Pro cp non.

c Vel me. Vel modo nō est disiunctiua cōiunctio sed pro etiam posita. vt apud Virgi. Vel proximum miserandam.

d Hec deambulatio. Que facilis & nō laboriosa est. Nā deambulatio hoi potius voluptatem cp̄ laborem affert.

e Vt eo. Improuidus adolescens nō cōsiderat quid a syro in rem suā peractū sit. sed oia ad voluptatē suam refert.

e Tuo istoc. Cū contēptu arcp odio hec pronunciantur.

f Cunctā incepto. Quasi de magno facinore. Nam incorptū & incoptare et incipere magnarum est facinorum.

g Perdiunt Erantiquū est & plautinum.

h Cōminisce Pro cōminiscens i. fingis hic commentū. Alibi arcp ipse commentū placet.

i Excarni. Terribiliter excarnifices dixit hoc est excrucies. Excarnificare deductū est a carnifice, Carnifex est qui carnes ex hoie facit. Nā caro dicta est eo cp careat anima & caro ppie dicit mortuorū. Vir. Et corpa luce c. Vel caro sic dicta quasi cado. Inde caduci i. mortui. Virgi. Belloqꝫ caduci dardanidēqꝫ id ia f. sine aia sit cadat.

k Tu. Et hic secure exclamat. cp iam extorserit argentum.

l Proteruitas. Importunitas vel petulantia. Proteruitas leuior est cp̄ dā cōtumelia. pcacitas maior. petulātia maxima.

m Ita meritus. Mereē quis bonū & malū & mereri & promereri est pīstare bñficiū. Vir Quis qui memo res alios scit meis edo. Et idē. Nā cp regina negabo promeritam.

n Ex te. Sic fingimus qñ sumus collaturi bñficiū in aliquē & quicqꝫ audiuimus qđ nō placet nec tā nos insenso reddat.

o Nō licet Nimius est ardor in adolescente. cū videt amicā nec tū tāgē di facultas datur.

p Iam nō sum. Nō potest pre nimia lętitia diutius reticere quod fecerit

q Iratus. Iratus est ex causa. Iracūdus ex moribus.

r Scin vbi nūc sit. Hec interrogatio gaudentis

CLITIPHO SYRVS

VIla est tam facilis res, cp̄n difficilis siet, quā inuitus facias. Vel me hæc deambulatio quæ nō laborí osa ad languorē dedit nec qcqꝫ nunc magis metuo cp̄ ne denuo miser aliq̄ extrudar hinc. nec accedā ad bachidē vt te oēs qdē dij/deæqꝫ cp̄tū est. Syre cū tuo istoc inuēto/cūcp incepto perdiūt dmōi res sp. cōminiscere. vbi me ex carnifices. Sy. I tu hinc q̄ dignus es. cp̄ pene tua me pdidit pteritas. CLITI. Vellē hercle fctm. ita meritus. Sy. Merítus quō. ne me istuc ex te prius audiuisse gaudeo cp̄ argentū hīes qđ daturus iam fui. Clit. qđ igit tibi vís fieri. abīsti. mihi amicā adduxísti. quā nō liceat tāgere: Sy. iam nō sum iratus. sed scin vbi nūc sit tibi tua bachis Clit. apud nos. Sy. nō. Cliti. vbi gē. Sy. apud dīniā. Clit. Perij. Sy. Bono aīo es. iam argentū ad eam deferes qđ ei pollicitus es. CLIT. Garris, vñ id. Sy. a tuo pte. CLI.

est. & cui omnia ex voto successerint.

s Peri. Hec vox est amātis aliqđ mali suspicātis. qa amātibus oia sunt suspecta.

t Iā argentū. Iā nimiā velocitatē significat.

v Deferes. In alia significatione accipitur illud olimpiadis ad alexandrū amabo inqt. mi fili quiescas nec perferas me huic delator.

x Garris. Tanq̄ auis. vnde garulus. Et garrire is dicit qui ludis fortasse me: Sy. ipa re expibere. CLI. Næ ego fortunatus hō sum. deamo te syre. Sy. q̄ causa id fiat: ob secundato in loco. sed pater egredit.. caue qcqꝫ admiratus sies. quod imperabit. facito. loquere paucula.

derides me. ipso affectu. y. certo. felix. valde amo. q. per quā causam. b. vt hēamus argentum. a. obrepere mihi ofa. locus. fruus. su ocasio pollulabit. d. cp̄ cū admiratōe laudes ne videant amare. fug. pater. a. tacito. c. fiducia.

y Expibere. Antiquū est. nos dicim⁹ experire. Iuuenalis. Expiar quid conceditr in illis est.

z Deamo te i. valde amo. De hoc auget alias diminuit.

a Qua causa id fiat. Vt argentū habeamus qđ ad Bachidē deferas.

b Obsecūdato in lo.

Obsecundare est omnia ad alterius nutum facere.

c Paucula. Dixit non pauca & sic maiorem vim admonitio illa habitura est. Nā paucula corā patre loqtē Clitipho.

In hac.i6

scena. Egreditur Chremes cum argento.

a Eccū me inquē. Syrus subiicit verba Clitiphoni que patri riideat. Inquē raro alibi preter inquā & inquit reperies Inquē. i. dic.

b Pleraqꝫ oia. Hic adiectio in primo posita est loco. Adiectiones vero aut in prima pte orationis. aut in vltima adiiciuntur. Hic ergo plera qꝫ ex abūdantia positū est. Omia necessario addit non in vltimo sicut interea loci intendi.

c Quid stas la. Hoc dictum in ignauū. Illa vero caudex stipes asinus in stultum.

d Operibere. Antiquū est sicut experibere.

e Minas quidā indu

CHREMES SYRVS CLITIPHO

a. Eccē me. b. hic. c. inde

v Bi dítipho nunc est? Sy. eccū me inquē. Cli. Eccū hic tibi. Chre. qd rei eēt/dixtín huic? Sy. dixti plæraqꝫ oīa. Chr. cape hoc argentū. ac defer. Sy: hei qđ stas lapis? gn accipis. Cli. cedo sane Sy. seqre me hac nunc ocius. Tu hic nos: dum eximus: interea opperibere re. nam nihil est illic quod moremur diutius. Chre. mi nas qdem iam decem habet a me filia. quas p alimentis esse nunc dico datas. hasce ornamentis conseqntur alterae. porro hæc talenta dotis apposcent duo quā multa iniusta, ac praua fiunt moribus? mihi nunc relictis rebus inueniūdus est aliqs, labore inuenta mea cui dem bōa,

a. Eccē hic. b. ad bachidem. idignātis. c. vxor. egredimur. d. eum ibimus. e. minas. f. nutrimentis. g. f. mine. h. hec. i. p dote. k. adiungēt. l. ornatum. m. operiet.

citur tenax senex circa rē follicitus cōqueritur de damno quid illi accederat de inuenta filia.

f Pro alimētis. Crediderat anum illam opprimi ignorasse filiā Bachidi.

g Altere. Idest totidē.

h Porro, Modo adverbium ordinis, alias temporis.

i Hec talenta dotis apposcent. Hæc pluraliter pro hec in Eunucho cōtinuo hec adornant vt lauēt in phormiōe. Hec ille erant mores.

k Talenta dotis apposcent duo. In sequenti dicet duo talenta pro re nostra ego decreui esse satis.

l Relictis rebus. Positis omnibus aliis negociis.

m Labore inuenta. Propriepartis.

MENEDEMVS CHREMES

m Vlto oĩm me nũc fortũatissimũ factũ puto esse
filt dicta cognosco a. in bonã vtcndivia reduisse a. fallitur a. tamen
gnate, cum te ītelligo resipuisse. Chr. vt errat: Me. teipm
putabam a. tua prãe pr̃m eorum domũ
g̃rebã chreme: seruat: q̃d ī te ẽ. filiũ: z me & familiã. Chr.
dic f. vt deinꝺ vtq; vt sc̃i
credo q̃duis faciã: Me. iuuẽisti hodie filiã. Chr. q̃d tũ: Me
c p̃emptum d
hãc vxorẽ sibi dari vlt dinia. Chr, q̃so q̃d hoĩs es: Me. q̃d
vr̃q f. facienda p̃ seruũ
Chr. iã ne oblit⁹ es/inter nos q̃d sit dictũ de fallacia vt ea
q̃d sit dictũ de fallacia f. de fallacia
via abs te argentũ auferrẽt. Me. scio. Chr. ea res nũc agit
falsus sum
ipa Me, q̃d dixti chreme; errauí sic res acta est. quãta de
a. turbatus sum
spe cecidi: Chr. & q̃dẽ hæc. q̃ aput te est. clitiuonis ami-
g filius z seruꝰ f. eã cẽ amica clin. f. credo clinem
ca. Me. ita aiũt. Chr. & tu credis: Me. oĩa. Chr. & illũ aí-
petere optare a. sponsam ꝺeꝺerit a. tria ꝺona ornamenta vellumen ta
argentum aurea
ũt velle vxorẽ vt cũ despõderim/des. aur̃ & vestẽ/atque
ornamenta emat a. res tas sc̃h f. argẽtũ
b f. cuius amore tenebatur
alia. q̃ opus sũt cõparet. Me. id est, pfecto, id amice dabit
credas tridentes scipm f. q̃s putauit filiũ f. ego
tam reliquisse t b
Chr. scilicet daturũ. Me. vah frustra igit sũ gauisus miser
quãcũq; rem magis l. ꝺere a. referam
q̃duis tñ iã malo q̃ hunc amittere q̃d nũc renũciẽ abs te
perpiae ꝺecꝺisse illam fallaciam
m
rñsum chreme: ne sentiat me sensisse. ac ægre ferat: Chre
f. timeo a. vitra q̃s facta est pmittis patere
f. ferat n o
ægre: Nimiũ ille menedeme ĩdulges. Me. sine. inceptũ
a. ꝺgito f. vt inceptũ est allocutum esse
p̃mue p
est. p̃fice hoc mihi ꝑpetuo chreme. Chr. dic conuenisse, e/
fecisse mentẽm illud q̃s dicis f. dicam f. me dic
gisse te de nuptijs. Me. dicã q̃d deinde. Chr Me facturũ
a. futurũ mariti f. mihi i. promissa i mimonisi q
esse oĩa generũ placere. postremo: etiã si voles: desponsã
etiam f. vt dicere operuerã e velociter
q̃ esse dicito. Me. Hem istuc volueriã. Chr. tãto ocius te
argentũ f. argentũ a. attissime f. tenera da reqꝰ posset
illa f. dare
vt poscat & tu id q̃d cupis/q̃ ocioissime vt des. Me. cu-
cerre cito a. sumptũ quẽ es facturus a. facturus vel de
c v fossus eius sacietate illius filia
pio. Chr. ne tu ꝑpediẽ. vt istã rẽ video. isti⁹ obstaturabere
q̃ntum tibi cauendo a. rõ multũ simul a. sapienter
sed p̃ pricula agere vis
sed hæc ista vtut sũt cautim & paulatim dabis: si sapies.
sed ꝺicta z pau discede ego
larim tubo in domum f
Me. faciã. Chr. Abi ĩtro: vide q̃d postulẽt. Ego domi ero
meo opa egebis a. cerre. valde a. ꝺe seruo
f. sane facere
si quid me voles. Me. sane volo. nam te sciente faciam
seu vt hoc certior
quicquid egero.

MENEDEM.

mel' incœptũ nõ potest facile omitti. Guido. p Cõuenisse. Cõuenio re interdũ significat pacisci. vt conueni tecũ. p denario diurno. Interdũ significat alloq; vt te cõuenire cupio. i. alloq. Interdũ significat casu inueníre. vt Cicero ad lentulũ quẽ cũ cõueníssem. i. casu iuenissem qñq; etiã significat placere. neq; in controuersia esse vt hoc cõuenit inter nos. i. de hoc inter nos nulla est cõtrouersia. Itẽ dicere solem⁹ cũ de hoc negotio tãdẽ cõuenit. i. placuit delibe rãtib⁹. vt res in crastinũ deferẽt. Alias hẽt signifi cãtias. p locis hic aũt eli q De. getibi quãvelis. Et hoc est quod Clinie magis placiturũ est.

r Hem. Mõ interiectio letantis alias irascentis. s Tãto. Quia sic accepe rat filiꝰ desponsatã ãtiphi lã. quã primũ exposcet argẽtũ ad ornamẽta co t Ne Nep. val (mẽda de & hoc ꝑprie rerẽciã v Prop. Tpis ad (nũ ẽ uerbiũ & significat cito x Obstatu. i. nimiã de fi lio capies sacietatẽ. q̃d ẽ corpis ad aĩm trãstulit. & sic plus hoc verbo intulit q̃ inuenisset ꝑpriũ y Postu. Tãq; (verbũ iure ga iure aliq̃d postu z Tesciẽ. Recte (lem⁹ sciẽte. Nã sciẽs est q̃ ali cuius indicio rem agno scit. Prudẽs qui intelligẽ tia sua aliquid sentit. Ergo sciẽs est per alios.

MENEDEM.

In hac. 17

scena. Est iuxta exposítio erroris senis de verbis syri q Menedemũ credit decipi dũ ipe decipitur.
a Vter. Vt vidivt perii.
b Filiũ. Filiũ prẽnoiauit i q̃ois cura pr̃is erat.
c Quę. obiurgationẽ ẽ.
d Quid. In eunucho. Quid istuc inquã ornati est. Scire nos cõuenit cũ recto casu, pfert interrogatio nõ esse cõtumelio sũ. vt si dicas. Quis hic homo est si autẽ in alieq̃ contẽptiũ significari vis vt q̃d hoc est hois: quid mulieris: quid ornat⁹?
e Ea. Et ex hoc credit eos inter se finxisse Clinia amare Antiphilam:
f Sic Vt decipiaris. Eq dẽ hec &c. Cũ cõtẽptu interrogat & hoc factũ esse credit.
g Ita. Ità aiũt de re dicimus quã volum⁹ eẽ falsã
h Id p. Fingit se credere amico quẽ fidũ cognoi Gaui. Bũ de si (uerat. lio gauisus dixit quin gaudem⁹ propriis. gratulamur alienis.
k Miser. Miser est vicini miseria animę.
l Amittere. Pro dimittere more antiquo.
m Atq;. Sic distigue vt Chremes hãc vocẽ Menedemi subrideat. q̃ppe cp filiꝰ nõ sit vlla in re tis n Indul. Nullũ (mẽdus magis, ꝑpriũ verbũ inuenire potuisset de patre qui omia filio ꝑmittit.
o Inceptũ. Nã quod se

In hac. 18:

scena. Quia iam ad exitũ properat fabula fallacia detegit p menedemũ & Clinie antiphila despõsabit. Vbi senes se multis ludibriis illudũt vitro citroq; eousq; donec apte loquẽs. Menedemus ostẽdit Bachidẽ esse Clinie amicã nõ clinie a Ego me. Vt insultat senex dum alterius stultitiam & tarditatem ludibrio habet.

b Nõ tã. Hec iactatio nis cuiusdã species est fingere se non astutũ dũ videt alterum stultiorẽ.
c Adiutor. Cum visu hec pronunciãda & adiutor proprie in re bona Impulsor in re mala.

d Caudex. Ista iniuria ose dicunt in stultũ & hebetem ingenii hominem quẽ ad modũ ignauũ lapidẽ appellamus. Cuius tñ idẽ sit. sed hoc plus est.
e Ohe. Interiectio est satietatem vsq; ad fastidium designans.

f Obtundere. Obtundit qui sæpe repetendo dicit. Obtundere est trãslatum a fabris. qui sæpe repetunt tundendo aliquid malleo & idẽ obtundunt & hebetant.
g Cessat cũ syro. Bene cessat tanq̃ desidiosus: nam cessant desidiosi re quiescunt defessi.
h Quos ais homines Hic Menedemus incipit alloqui Chremetem vt faciam deregat.
i Ehem me: Sic dixit. tanq̃ expectatus. Et aduentus. ꝑprie expectatorum necessariorũq; dicitur. Et hem est particula ostendens gaudium de aduentu.
k Quasi qui cupiunt. In andria. Ita tum discedo ab eo vt qui. s.n.f.d.
l Ah ah. Vox est nimii cachinni. & accommodata Chremeti qui credebat Menedemũ decipi in filio & assimilare illum petere vxorem.
m Ita. Sic lege vt quasi eludat Chremetẽ. qui passus sit se a seruo decipi. Guido. Ita ne. sed si vt calliditates suas i me exercuerit. q.d. nõ. imo potius in te exercuit.
n Fingit scelus. Format si tristes sunt lætos reddit. Fingere proprie est figuli qui formas ducit ex luto.

QVINTVS ACTVS

MENEDEMVS. CHREMES

e Go me nõ tam astutũ nec; ꝑspicace esse id cer-
a. mulierum subolem q̃ sequitur
a b cautũ calliditũ
a. tautoz suasoz a. q̃ mihi futura ꝑmonstrat de filio
to scio, sed hic adiutor/& monitor/& pmõstrator chre
hac re excellit me a. ꝺeliber sã sequunt a. congruit dicta
mes hoc mihi pstat: in me q̃duis harũ rerũ cõuenit. quæ
a. conjecturã a. fabula vt truncus a. taxus decus vt plũbeus
impliderarũ a. colũna
sunt dicta in stultũ. caudex/stipes/asinus/plũbeus in il
f. hoc sboz congruere transcendte f. chremeto fcz dicta
lum nihil põt. Nam exupat eius stultitia hæc oĩa. Chr.
f. fostrata a. gñas agendo a. molestia afficere
e
Ohe iam desine deos vxor gratulando obtũdere: tuã esse
f deos a. natura censes ita q̃
inuentã gnatã nisi illos ex tuo ingenio iudicas: vt nihil
eadem infinitos a. interea cur
credas intelligere nisi idẽ dictũ sit cẽties. sed interim q̃d
apud ctiphonẽ ctipho tardat morat
illic iamdudũ gnatus cessat cum syro. ME. Quos ais ho
a. moratri q̃sse desidiosos
mines chremes cessare. Chre. Ehẽ. Menedeme aduenis
f. ea ne f. nũquaut q̃ ꝺixisti/clinia
dic mihi: cliniæ: q̃ dixi: nunciastin: ME. oĩa. Chr. q̃d ait
tantũ valde a. tanq̃ f. curere vrozem
ME. gaudere adeo occepit. q̃si qui cupiũt nuptias. Chr.
a. cur ꝺixisti f. q̃ ꝑpterea risi
Ah ah hẽ. ME. q̃d risti: Chr. serui venere in mentẽ syri
ostentas q̃s exercuit a. aũt q̃ ꝺissimilia
calliditates, ME. ita ne: Chr. vult? q̃q; hoim fingit scelꝰ

o Se assimulat. Refertur ad id vultus fingit hominem.
p Venit in mentē. Sic dicit quia scit ab illo deceptum chremetem
q Veterator. Vetus est in astutia.
r Ita rem esse. Vultuose pronunciandū quod si chremes sciret se a syro deceptum vere illūveteratorem appellaret.
s Mane. Deceptō chremes aliter percipit verba Menedemi q̄ ipse loquatur & ab illo iprudens illudit.
t Non. Ridicula negatio illa vero virgiliana amara Nō verū egonis
v Quid nō. Cum admiratione repetit nō.
x Hodie confici etur. Incipiet paulatim detegi fallaciam. Nam hoc signum est Clinian non falso velle antiphilā.
y Ne is quidē quicq̄. Aposiopesis admirantis hoc magis videtur. quod nec syrus verba inicerit ad extorquēdum argentum.
z Alia tam plane sci. Pulchra ironia in eum deceptus sit.
a Ille tuus. q.d. quem tantū veteratorē putas.
b Filium finxit. Refertur ad id quod chremes supra dixit quoq; hominum fingit scelus.
c Suboleat Tractum a sensu odorādi. Et subibi minuit. i. vt nec etiā pauxillum appareat vel paululū sentiatur id scilicet quod sequitur.
d Quid ais. Nonnūq; perturbati intercessoris est dicere q̄d ais sed hoc loco metuentis est non interrogantis.
e Mitte tā osculari. Color rhetoricus. Osculari est quarta amoris linea Nam sunt quinq;. Prima visus. Secūda loqui Tertia tactꝰ. Quarta oculi. Quinta coitus.
f Id nihil. Sic dicimus quando habemꝰ aliud maius ad confirmandū Ita dicit. Nil puto osculari & ad amplexari in comparatione ad illud quod sequitur.
g Vah. Interiectio est irridentis.

ME. Gnatus q̄ se assimulat letū id dicis, CRE. Id. NE. itidem istuc mihi venit in mentē. CRE. veterator, ME. magis si magis noris: putes ita rē esse CRE. ain tu. Me. Quin tu ausculta. CRE. Mane. hoc prius scire expeto: q̄d pdideris, nā vbi desponsaz nūciasti filio tuto scio cōtinuo iniecisse verba tibi dromonē scilicet spōse vestem aurū ācillas opus esse argentū vt dares. ME. nō. CRE. hil prorsus chreme, magis etiā vnū instare, vt hodie cōficerentur nuptie. CRE. Mira narras. q̄d syrus meus: ne is quidē q̄cq̄. ME. nihil. Chre. q̄obrē? ME. Nescio equidem. Sed te demiror. q̄ alia tam plane scias. Sed ille tuꝰ q̄q; syrus idē mire filiū finxit, vt ne paululū q̄dē suboleat esse amicā hāc clinie. CRE. q̄d ais? ME. mitte tā osculari/at q̄q; amplexati id nihil puto. CRE. q̄d ē q̄d amplius sit retur? ME. vah. CRE. q̄d ē? ME. audi mō ē mihi in vltimis cōclaue ædibus q̄ddā retro. huc ē intro/ latus lectus vestimētis stratus ē. Chre. post q̄ is est fcm. ME. Dem̄ ac fcm. huc abijt clitipho. CRE. solus? ME. so lus. CRE. timeo. ME. Bachis cōsecuta est illico. Chr. so la. Me. sola? Chr. perij. Me. vbi abiere ītro? opuere ostiū. CRE. hem clinia hæc fieri videbat? ME. q̄dni? vna mecū sil. Chr. filij amica est bachis, menedeme occidi. Me. Chr. decē dierꝫ mihi vix ē familia. Me. q̄d istuc times, q̄ ille operā amico dat suo? CRE. immo q̄ amicæ suo. Facete, dictū a seneh Conclaue. In eunucho virgo in conclaui sedet. Est autē conclaue seperatior locus in interioribꝰ tectis, vel quod intra eum loca multa et cubicula clausa sint ad herentia triclinio & est neutrū. Festus aūt ait cōclauia dici loca quevno claue claudūt. Cice. autē inde Oratore. Cepit cōclaue, p triclinio in quo epulabantur cōuiue lo queris de symonide qui cū esset euocatus a duobus iuuenibꝰ ad ianuā interea conclaue, inquit quo epulabatur scopas super conuiuas corruit. Vale. aūt vocat illū loci triclinīū cum de eodē symonide faceret sermonē in capite de miraculis.
i Dictum ac factū &c. Aequo cito factū est hoc ac. i. sicut dictū & hoc sermone celeritas facti indicat. Vel intellige quod vulgo dici solet statim dictū statim factū. Illud aūt dicendi genus dictū ac factū vim habet cuiusdam aut aduerbium aut interiectionis. quod quidē sumptū est a cōmuni loquendi modo nec; adhiberi debet vbū q̄m eo addito vim suam perdere videt. Melius est igitur vt pro aduerbio aut interiectione summatur. vt me miserum. vt proh deū atq; hominū fidem. vt māgnum & alia multa.
k Sola. Hoc magnā argumentū quinte lineē q̄ sola cum solo fuerit.
l Opperuere ostiū. Ab obstādo. sicut aperio significat recludo sic operio interdum significat claudo vt hic.
m Vna simul. Idem sere signant sed hic ponit altera earū particularē ad ornatū vt sonoriorꝫ reddatur oratio.
n Familia. Hoc loco pro re familiari ponitur Vnde in iudicium venit de lite familie herciscunde. ideest hereditatis. Cicero in libro de oratore. Idem herciscunde familie causā agere nō possit sicut interea loci. Dat tū quandam auxesim pronuncianti.

p Sidat. Suspēdendū & est Eclipsis. q.d. nescio vel nō est satis certū
q Dubium id tibi. Iā credit chremes se esse deceptum.
r Communi & leni. Quod sit comi intellige comi p benigno & mā sueto. Nam comites homines dicuntur qui errantibus viā ostendunt benigne ac non grauati.
s Amicam paciat suā. Subaudi subagitari. Et est honesta eclipsis in re turpi. Vir. Nouimus & qui te.
t Ni essem lapis. Superius. Nā exuperat eius stultitia hęc oia & plus est quam caudex. stipes asinus.
v Nam iam. Aposiopesis. i. ex hoc tpe ex hoc relo eū aut aliquid tale nec est multū curandū quid voluit dicere. Vir. Quos ego.
x Te nec istuc loqui. Virg. Me ne incepto desistere victam.
y Nonne flagitiū est. Hinc illud serui sulpitii ad cicerōnē. Denicq; noli te obliuisci ciceronem esse. & eū qui aliis consuleris precipere & dare consilium. Flagitium facinus flagitium moremilitari dicitur res flagitiosa. Et est proprie conuicium. Vbi ex hominū fidem. vt māgnum & alia multa.
z Et copiam. Facere copiam sui quasi se familiarē exhibere & presentiam suā nō denegare. Interdū significat cōcedere facultatē. Facergo ne querat aliā facultatem.
a Immo aut ē abeat. Hoc terribiliter pronunciandū. & verba proprie rigidi & asperi patris.
b Quouis gentiū. In fine superflua adiunctio sicut interea loci. Dat tū quandam auxesim pronuncianti.

M c. Sic'at. CHRE. An dubiū id tibi ē quicq̄ ne aio tā cōi esse & leni putas: q se vidēte amicā patiat suā? ME. ah ah ah. q̄dni, q̄ verba facili dent mihi? CHRE. Deri/ des? merito mihi nūc ego succēseo. Quot res dedere? vbi possem plusciere: ni essem lapis: q̄ vidi? ve misero mihi at ne illud haud inultū: si viuo: ferēt. nā iam. ME. nō tu te cohibes? nō te respicis? nō tibi ego exempli satis sum? CRE. Præ iracūdia menedeme nō sū apud me. Te vtū dicat ne illud loquis? nōne id flagitiū ē/te alijs cōsiliū dare: fo ris sapere tibi nō posse te auxiliarier? CRE. quid faciā? ME. Id q̄d me fecisse aiebas pauloañ. fac te patrē ēē sentiat, fac audeat tibi credere oia abs te petere/& poscere: ne q̄ aliā querat copiā: ac te desinat. Chre. Immo malo mīto q̄uis gētiū: q̄ hic p flagitiū ad inopiā redigat patrē pices/nisi caues difficilē ostēdis te esse: & ignoscēs tñ & id erit īgratū. Chre. Ah nescis q̄ doleā. Me. Vt lubet q̄d hoc q̄d volo/vt illa nubat nostro? nisi q̄d ē q̄d malis. Chre. imo & gener/& affies placēt. ME. q̄d dotis dicā te dixisse filio? q̄d obticuisti? CHR. Dotis? ME. Ita dico. Chr. Ah. Me. Chreme neq̄d vereare/si ē mino. nihil nos mouet. Chr. duo talēta, p re nīa ego eē decreui satis. sed ita dictu opus est/si me vis saluū esse: & rem et filiū me: mea oia bona doti dixisse illi. ME. quam rem agis CHRE. admirari te simulato: & illum rogato simul.

c Si pergam suppedi/ Pergā perseverem alias pergere est ire. Multi cos dices habent sumptibꝰ quod non multū placet nisi sic dicas si pergam suppeditare illi filio. i. inseruire i dulgere illi sūptibus dādis. i. vel sumptibus. i. per sumptus. Et quantū ad sumptus spectat.
d Vere ad rastros res. quasi dicere: id ep tu me nedeme absentia filii exercebas hoc est rem rusticam id ego inopia facere cogar.
e Quot incomoda Satis comice dixit. Nā hoc nomen Ione quoddam significat vt in eunucho viuo eni infoelicitem iam incomoda alia sunt dicenda parimeno.
f Capies. Alias inimicias caperet. Capere, p prie dicimꝰ cū id quod in nobis est assumimus Vnde capere pro eligere ponitur.
g Quid hoc quo volo Conuertit Menedemus sermonē ad coniugiū facidū clinie et antiphile
h Nisi quid est. Honeste petit quod est officiū probi & honesti viri. q.d. honeste peto nolēs impedire quin alteri tradas si videas te melius filie tue consuluturum.
i Et affines. Vxoris cognati sunt affines mariti. Vnde multi gradus sunt & veluti rami propinquitatis in affinitate & cognitione dispositi.
l Quid obticuisti. Sic dixit quasi puderet chremem dicere q̄ paruados videretur. Nam tacemus cōsilia reicemus dolores. obticem? quos rum nos pudet.
m Pro re nostra. Tacite rem suam extenuat.
n Quā rem agis. Hoc est quasi pertubati interrogatis.
o Et illum rogato si/mul. Pulchra admonitio vt pierere faciat filiū.

p Luxuria. Luxuria a luxu.i. superfluitate deriuatur. Lasciuia autē designat quandā petulātiā & importunitatē flagitiō dignā nimis exultando & delectando in sua turpitudine. hec tñ differentia nō obseruatē sed indifferēter illis duobus vtimur. p eode signficato q Defluit per. Defluis amēs.

r Quid ais. Ais dicim⁹ de his qui vana loquuntur.

s Fiat. Concessio irati aduersus priuacē.

quare .i.animo cerre nō bñ intelligo

quāobrem id faciā. MEN. qn ego vero quamobrem id facias. nescio

s.ne scia vrg vicī tibi p p.culanrta q dissoluus

CHRE. Ego ne: vt illius aīm qui nūc luxuria & lasciuia defluit, re-

reprima .i.deducam .i.in quā prem r loqueris

tundā/& redigam. vt q̄ se vortat nesciat. MEN. Quid ais: CHREM.

s.indr. re pmitte .i.sat facere alio meo nō impedio s.vt et dicā

Mitte. ac sine me in hac re gerere mihi morē. MEN. Sino. ita ne vis:

s.volo effice ex hoc rege adhibear aduocer añ me

CRE. ita. ME. fiat. CHRE. Age iam vxorē vt accersat. p̄paret se. hic

s.rndere iussum .i.p dicta t puincet v x

ita vt liberos est equū dictis cōsutabit: sed syrū. ME. quid eū: CRE.

.i.vrg ego ira pparatum redeam .ira comptum assidue q̄dm

ego ne si viuo: adeo exornatū dabo/ a deo despexum. vsq; dum viuat

recordabit syrus ludibrio

meminerit semper mei. qui sibi me p ridiculo: ac delectamento putat

s.vr sit vrg qō dico s.syrus .i.illusiones has .i.ira exercuit

nō. ita me dij amēt. auderet facere hæc vidue mulieri quæ in me fecit.

vt seruus quia liberi verbis ob iurgandi sunt. serui vero verberib⁹ puniēdi v Sed syrum.

Aposiopesis ē pre iracūdia syrū. s. punitā.

x Quid eū. Modus interrogandi, quid eum. s. punies. y Si vi. Subiungit affirmationem.

z Adeo desp. Hoc vernilitermore senū ira torū lege. & intellige cōtrariū

& Vidue mulieri. Bene personam abiectā delegit quæ lu

t Dictis cōsutabit. Dictis. i. per dicta nō aūt verberibus dibrio habet Et quia mulier & quia orbata viro.

In. i 9.

CLITIPHO MENEDEMVS CHREMES SYRVS

vrg .i.ram quo rgē

i Ta ne tādē q̄so ē menedeme. vt pr̄ tā in breui spacio oēm

benuolentiā paternam .i.ppter q̄s facrum malum .i.ram gue scelus

q. d. mihi equales faciunt

de me eiecerit aniū patris: quid nam faci nus: q̄d ego tm̄ sceleris ad

cōmisi fect .i.vr plurimum passim s.q̄s fcat parer

b c .i.m olestius

misi miser: vulgo id faciunt. ME. scio tibi esse hoc grauius multo /

ne me longis exorsis detine. Cicero. Quousq; tandem abutere Catilina. p.n. Alias ponitur pro non vt in qua ciuita te tandem arbitrare te viuere. Nōnūquā pro saltem.

scena. Restat vt tranquillitas rerū omniū habeat reliquum est vt filius Clitipho verbis patris perterritus inuiā redeat & vxorem ducat Relatu aūt Menedemi se a patre esse abdicatum. putat & sic inquit clitipho Ita ne & cetera.

a Tandem. Expletiua cōiunctio. Et habet aliquod vrgens & accelerans. q.d. paucis respondeas, ac si essent vltima verba

b Admisi miser. Auxesis est plus est admittere q̄ facere. alibi hec admittere indigna.

c Vulgo fa. Ad purgationē peccati si nihil aliud habem⁹ argumentū ab exemplo aliorum sumimus qui idem fa cīt

tarunt. sed multo magis valet si ab exemplo omniū sumit.

d Tibi huri. Quoniā id te prius tāgit siue tua magis refert

e Quid mei. Bñ incusas qa filio maior est pater.

f Quicquid. Huius absolute vt p eclipsim desit rei. In Ecyra. Nequid sit ei⁹ oratio. Alibi nihil meisti us facturū pri.

g Ego huius. Semper grauis inceptio orationis q̄ exordiū sumit a pnoie.

h Aio vidi. Idest negligēti. Alibi. at enim metuas ne ab re sint omissiores paulo.

i Ersuauia in. Salust. Que prima mortales dicūt. Et primus modo ad laudē nō ad ordinē pertinet. In eunucho nihil pn⁹ neq; fortiꝰ.

k Suauia in p. Voluptates q̄ licet in pñtia sint suaues semp tñ secū iunctā hñt penitentiam.

asperius .i.cti s.d non .i.meleste s.quo d fecit s.id ꝓpter qō fcat

ac durius cui fit. verū ego haud minus ægre patior. id qui nescio n ec

modū faciendi occasionē .i.repto tibi multa bona.

tm.ligo .i.q̄n ficet ꝓpe esse

ratiōem capio nisi quod tibi bene ex animo volo. Clit. hic patrem asta

vicebas .i.ecce hic eū chre. reprehendis filt

re accebas: MEN. Eccum. CHRE. Quid me incusas clitipho: q quid

s.rei .i.effect consului .i.in cōsideratiōni ponēs .i.omitterem facere q̄ de

ego huius: feci tibi ꝓspexi/& stulticiæ tue. Vbi te vidi esse aio omisso:

vulcra .i.in ꝓmo loco .i.ꝓpius reparare s.vbi te nō vidi ego futurū longe

& suauia in pñtia quæ essent prima habere. neq; cōsulere in lōgitu

.i.indigeres neq̄s .i.bona vilapidare ponēs

dinem cepi rōem. vt neq; tu egeres: neq; vt hæc posses perdere. Vbi:

tussim erat in ꝓncipio .i.ru nō ꝓmisisti .i.puerti s.tuos

cui decuit primo: tibi nō licuit per te mihi dare. abij ad ꝓximos tibi q̄

exrabant .i.cōmendaui .i.cū fiducia tradidi .i.apud eos adiumentū

erāt eis cōmisi & credidi. ibi tuæ stulticiæ semp erit ꝑsidiū ditipho vi-

vel in quē lo.ū frequenter receptus .i.volo: mihi inest meitus

ctus/ vestitus. quo in tectū te receptas. CLIT. vah mihi. CRE. Satius

me ita. ei ꝓsuisse s.bona eis tam ipi esses daturus vario modo sum ꝓditus

est q̄ te ipo hærede hæc possidere bachidem. Sy. Disperij. scelestus q̄n

turbaroes incaut .i.p imprudentiā .i.mori s.ego

tas turbas cōciui insciens. CLI. emori cupio. CRE. Prius quæso di-

s.cum rēne q̄d sit viuere modus viuendi

q ponēs r .i.ista re quā nbi reliqui

sce/ quid sit viuere. Vbi scies: si displicebit vita. tum istoc vitor. Sy.

vrg sed sine gicto q̄lio tristorum

here licet ne: CHRE. Loqre. Sy. an tuto. CHRE. loqre. Sy. q̄ ista est

s iudicium

insania .i.demisi syrus .i.q̄ obsit filio .i.are licet

ꝑuitas: q̄ amentia est q d̄ peccaui ego. id obesse huic. CRE. Illicet ne

.i.nolit te intelligere .i.supra quā ꝑces fundant .i.intercessoꝝ nolit parare

te admisce. nemo accusat te. nec tu arā tibi neq; ꝓcatorē paraueris. Sy

.i.in nullo trahcor q̄uis lesus sim chre. .i.iustū vos increpat

Quid ais: CRE. Nihil succenseo nec tibi: nec huic nec vos est æquū

s.tace .i.displicet reliquis bona soror tue s.velles rogasse q̄

quod facio mihi. Sy. Abijt: rogasse vellem. CLI. Quid: Sy. Vñ mihi

victum suppeditarus eo modo .i.me tibi. b c a te nō reliquit vñ me sustentem victū & vestitū

soli

peterem cibum. ita nos alienauit. tibi iam esse ad sororē intelligo. Cli.

.i. est ne vrg .i.fortunā meā redactū esse .i.sumis dumo gemitus

adeon rem redijsse. vt periculum etiam fame mihi sit syre: Sy. mō lice

.i.remaneat aliq̄ expectatio s.est spes

at viuere. est spes. CLIT. Quæ: Sy. nos esurituros satis. CLI. Irrides

aliq̄tulū seu in aliq̄ .i.ꝓsilio sed tamē reparas adiuuare

in re tanta. neq; me quicq̄ cōsilio adiuuas: Sy. Immo et ibi nūc sum:

vsq̄a s.dude .i.effect facie mōnem recum

& vsq; dudū id egi: dum loquitur. & q̄tum ego intelligere possum

p Receptes. retrahas in tectū domicilii & quasi hospitiū. Alibi. Meū receptes filiū. et frequentatio vsus est q̄ nō raro. sed frequenter potent se recipere q Viuere. Cū virtute & rōne intelligas.

r Vita. Hoc loco actus & mores in phormione quē ego viderim invita optimum idest in actu & in moribus.

s Que ista est. Deriuatio crimīnis in se est. Et bene optimi serui fungitur officio.

t Illicet. Illicet semp finē rei significat vt actū est. Illicet ꝑ sinecopen quod significat ire licet sic iudicet de cō filio dimittebāt suprema dicta cū preco pnuntiasse. Illicet ergo ꝓcreatio est quia iteloquēdo impedit Chremetē narrantē.

v Neq; preca. Alibi ad precatorē abeē. et precari aliquando idē q̄ deprecari. hoc est a se crimē depellere hinc deꝓcatio.

x Nihil suc. Succensio is. dicitur qui cum amare debeat Iesus irascitur.

y Vt pericu. Quod est extremū miseriarū fames apud antiquissimos in quinta declinatione nominū variabatur. ex quo potest esse

genitiuus casus. Quia Cesar. in libro de analogia huius die & huius specie dicendum putat. Salusti. In Iugur. Vix decima parte die reliqua. Vel septimus casus.

z Nos esurituros satis. Paraprosdocia quando aliter respondemus q̄ expectatur.

a Dudum id egi. Scilicet vt te adiuuarem consilio.

b Quide In terrupit syri sermonē clitipho. Quidē. vis dicere. ga dixisti q̄ quātū tu potes intelligere.
c Nō aberit. Perficit qd dicere inceperat. q̄si diceret pater q̄ similauit seab sedere & relinq̄ proximis suaoia non erit absens diu hęc ficti fictio est prīnad. Nō esse ho. Quasi cū odio horū dixit & eo q̄ nec te filiū dixit.
e Dūtaxat su. Satis verisimilis fuit rō adolescenti imprudēti & parū prouido. ideo statim subiūgit Clitiphō. est verisimile.
f Indulgebāt. Faciles erant ubi promittētes multa que vellebas.
g Iratū putas. Bene iratū ob peccatū. Iratus est q̄ ex aliqua re lacessitus irascitur. Iracundus ex parua vel nulla causa.
h Id nō. Mater tibi nō est adiutrix & hoc q̄pe vere simili⁹.
i Verū dicis. Prius erat dicere. ac cū dixisse aliquid veresimile.
k Suspitionē hanc. Que tuis hac tua mentē, videlicet an sis eorum filius necne.

.t.absens erit — ꝓpter qđ facie — si nō ꝙ pr discessit — scita se res habebat sū — dicturus

Cliti. Quid: Sy. nō abierit longius. Cliti. qđ id ergo: Sy. sic est. Non

.t.sinū chremes ꝛ festinare — cur. t.vicus — .t.satis ne — .t.mentis compos

esse horū te arbitror. Cliti. quid istuc syre: satin sanus es. Sy. ego dicā

.t.volue apud te — t.genibus — q̄ diu. t.stute illud q̄ — delectabat q̄ dere habebant

q̄d mihi in mente est. tu dijudica. Dū istis fuisti solus: dū nulla alia

ꝓpior — f .t.fouebant — dona faciebant

delectatō q̄ ꝓpior esset: tibi indulgebāt. dabāt tibi: nūc filia posq̄ ve

occasio — .t.arrogrent — .t.probile qđ dicis — t.q. bachidē sunt re amore

ra inuēta ē iuuenta ēcā q̄ te expellerēt. Cli. ē verisile. Sy. an tu ob pcīm

ꝑsens g — scum esse ob id iratū — ꝓsidera

hs esse illū iratū putas: Cli. Nō abritror. Nūc aliud specta. matres oēs

f.suis — .t.cū filij erraucrunt — .t.pter. auxilium — .t.qđ pr est immunis — t.mīes — .t.ver nunc vides

filijs in pcō adiutrices. & auxilio in paterna iniuria solēt esse. id non

scum ira ex pellat — optinentes — genitibus

fit. Cli. verū dicis. Quid ego nūc faciā syre: Sy. suspitōem istā ex illis

geuncrare — .t.re plat. erit est — .t.ni falle fust; turis — .t.ut misereant tibi — t.genitores

quære: rem ꝓfer palā si nō est ver; ad misericordiam ambos adduces

.t.ser.o — t.filius — renfultis fq̄ suades — comendat — sus muentem

cito. aut scibis cui⁹ sis. Cli. Recte suades. fatiā. Sy. Sat recte hoc mihi

.t.cuio — .t.iuuenis — .t.ꝑtū m — colocarus — .t.tantū

in mentē venit Nāq; adolescēs q̄ in minima spe situs erit: tam facilli

n — inibit — .t.non — verū — o

me pīis pacē in leges cōficiet suas. Etiā haud scio an ne vxorē ducat:

p — sūr mihi — tecūdinaris — sed — ꝓpter hoc

at syro nihil gīe sit. qđ hoc aūt est: senex exit foras. ego fugio ob hoc

q — t.ipm sentē — celeriter cēprehendi

qđ scim est miror nō iussisse illico arripi me. hinc nūc ad menedemū

mene — interrogarem — dispono — .t.patri meo — .t.nō credo satis illi qđ dicat

pergam. eum pcatorem mihi paro. Seni nostro fidei nihil habeo.

l At miserō cordiam. Quia parentes veris filiis cito ignoscunt.
m In mini. Nā si nō esse filiū crediderit comiserabiliter vi debit patri. Et ex cius ad misericordiā cōmouebit. Situs hic inflectit. situs si ta situ. i. situat⁹ constitutus.
n Pacē in le. Hoc est secum eas legis & cōditōes quas dare patri voluerit in ea pace in eunda. Nā cū pax inter aliquos cōficitur lex aliq̄ aut cōditio in ea faciē da solet allegari. i. adhiberi. Sensus ergo illius ōnis est filiū cēponet pacē cū patre suo arbitrio et secūdum eas leges aut cōditōe pacis ꝗs valuerit.
o Aut ne vx. Chremes discedens & patriā relinquens ducit vxorē. f. sostratam.
p At syro nil gratie sit. Tu Clitipho ita tibi parentes receptisabis dico. Ego autem nihil sum gratie apud illos habiturus. hoc est nullo modo potero illis gratus esse.
q Quid autem. Vox timentis est qua sī diceret quid videor.

In. 2o.

SOSTRATA. CHREMES.

ꝓuides — .t.filio vti. — ꝓuratus — .t.volde

p Rofecto nisi caues. tu hō aliqd gnato cōficies mali. idq̄ ade

ab oīo improbatū — occurrere — t.ad faciendū

oq̄ miror quō tā ineptū q̄q̄ tibi venire ī mentē mivir potuerit. Chr.

indīc. ꝓcēsus ne — cere — q̄ non — q̄ volebam

scena. Cōtinet imago quedā dissidii inter virū & vxorem qui natura morosi atq; difficiles sunt.
a Tu homo. Per cōtēptū & cū stomacho ē ꝓnūciandū. & dicit tu homo & postea subito mulierū natura redit ad lenitatē discedēte indignatione.
b Tā ineptū. Bene ineptum. Nā ineptum est quod a quouis reprehenditur.
c Venire in. Venire in mentē veteres nō recordatiōis causa tm̄ sed etiam recogitatiōis cōsideratiōisq̄ posuerunt.
d Mulier esse. Idest mulieris partes exercere & officiū q̄ sp vult loq̄ et mauito repugnare.
e Quod pec. Notat mulierū imprudētiā & ipentiā que vt plurimū ignorant que prava aut recta sunt.
f Tā cōfidē. i. temere. Et recte cōfidēter. nā cōfidentia sepius in malam. fiducia vero in bona parte accipitur. Alibi. O ingentē cōfidētiā.
g Nescio. Sic lege vt itelligas contrarium.
h Redeat ad. Idest potiꝰ scias eas de oratines sapius inculta re ac petere vt more mulebri sp habeas. verba in ore ac sp loquaris cū eni idem sermo reperit iterū ad integrū redit. nā reintegrat quod prius platū erat. ꝓpterea tunc ea

i Deretanta. s. in piculo filii.
k Facies. Indignabūda re pent verbū.
l Verū. Si est nomen sic intelligē verū. s. dico. vel verū erat q̄ facia istitutū.
m Subditū. Idest suppositū Iuuenalis. Trās feo suppositos Mulieres q̄ parere nō possūt etyt placeāt maritis se grauidas fingunt. & alia quaq; inopam mulierū filios supponūt ac p suis edunt.
n Ain tu. Pro ais ne et est per cōtrariū verbū.
o Ah obsecr. Modus blādiētis et misericordiā mouentis.
p Nostris inimicis siet. Hæc imprecatio sic vsurpat ab ouidio. vt illius ꝓpria sit. q.d. hoc malum apud nos nō habeat locū. sed trās. eat potiꝰ ad inimicos quibus ab inimicis omnia mala deriuantur.
q Consimilis moribus. Nā plerūq; filii cōsimiles sunt parentū moribꝰ.
r Cōuinces. Verbū iudicii.
s Tui similis. Dicimus cū genitiuo cū morū similitudinē aut doctrie oīdimus. Sed dicimus. similis tibi cū datiuo cū qualitatē simulem ostendere laboramus.
t Quā seuerꝰ. Nam facie ipsa videtur quandam probitatē ostendere. re vero alius est Nā frons nulla fides

dem oratio res
dire ad integrū
dictur.

Cōuinces. Dominus
simile.

p Nō aberit. Perficit qd dicere inceperat. q̄si diceret pater q̄ similauit seabsedere & relinq̄ proximis suaoia non erit absens diu hęc ficti fictio est prīnad. Nō esse ho. Quasi cū odio horū dixit & eo q̄ nec te filiū dixit.
e Dūtaxat su. Satis verisimilis fuit rō adolescenti imprudēti & parū prouido. ideo statim subiūgit Clitiphō. est verisimile.
f Indulgebāt. Faciles erant ubi promittētes multa que vellebas.
g Iratū putas. Bene iratū ob peccatū. Iratus est q̄ ex aliqua re lacessitus irascitur. Iracundus ex parua vel nulla causa.
h Id nō. Mater tibi nō est adiutrix & hoc q̄pe vere simili⁹.
i Verū dicis. Prius erat dicere. ac cū dixisse aliquid veresimile.
k Suspitionē hanc. Que tuis hac tua mentē, videlicet an sis eorum filius necne.

.t.absens erit — ꝓpter qđ facie — si nō ꝙ pr discessit — scita se res habebat sū — dicturus

Cliti. Quid: Sy. nō abierit longius. Cliti. qđ id ergo: Sy. sic est. Non

.t.sinū chremes ꝛ festinare — cur. t.vicus — .t.satis ne — .t.mentis compos

esse horū te arbitror. Cliti. quid istuc syre: satin sanus es. Sy. ego dicā

.t.volue apud te — t.genibus — q̄ diu. t.stute illud q̄ — delectabat q̄ dere habebant

q̄d mihi in mente est. tu dijudica. Dū istis fuisti solus: dū nulla alia

ꝓpior — f .t.fouebant — dona faciebant

delectatō q̄ ꝓpior esset: tibi indulgebāt. dabāt tibi: nūc filia posq̄ ve

occasio — .t.arrogrent — .t.probile qđ dicis — t.q. bachidē sunt re amore

ra inuēta ē iuuenta ēcā q̄ te expellerēt. Cli. ē verisile. Sy. an tu ob pcīm

ꝑsens g — scum esse ob id iratū — ꝓsidera

hs esse illū iratū putas: Cli. Nō abritror. Nūc aliud specta. matres oēs

f.suis — .t.cū filij erraucrunt — .t.pter. auxilium — .t.qđ pr est immunis — t.mīes — .t.ver nunc vides

filijs in pcō adiutrices. & auxilio in paterna iniuria solēt esse. id non

scum ira ex pellat — optinentes — genitibus

fit. Cli. verū dicis. Quid ego nūc faciā syre: Sy. suspitōem istā ex illis

geuncrare — .t.re plat. erit est — .t.ni falle fust; turis — .t.ut misereant tibi — t.genitores

quære: rem ꝓfer palā si nō est ver; ad misericordiam ambos adduces

.t.ser.o — t.filius — renfultis fq̄ suades — comendat — sus muentem

cito. aut scibis cui⁹ sis. Cli. Recte suades. fatiā. Sy. Sat recte hoc mihi

.t.cuio — .t.iuuenis — .t.ꝑtū m — colocarus — .t.tantū

in mentē venit Nāq; adolescēs q̄ in minima spe situs erit: tam facilli

n — inibit — .t.non — verū — o

me pīis pacē in leges cōficiet suas. Etiā haud scio an ne vxorē ducat:

p — sūr mihi — tecūdinaris — sed — ꝓpter hoc

at syro nihil gīe sit. qđ hoc aūt est: senex exit foras. ego fugio ob hoc

q — t.ipm sentē — celeriter cēprehendi

qđ scim est miror nō iussisse illico arripi me. hinc nūc ad menedemū

mene — interrogarem — dispono — .t.patri meo — .t.nō credo satis illi qđ dicat

pergam. eum pcatorem mihi paro. Seni nostro fidei nihil habeo.

Ah obsecr. Modus blādiētis et misericordiā mouentis.
p Nostris inimicis siet. Hæc imprecatio sic vsurpat ab ouidio. vt illius ꝓpria sit. q.d. hoc malum apud nos nō habeat locū. sed trās. eat potiꝰ ad inimicos quibus ab inimicis omnia mala deriuantur.
q Consimilis moribus. Nā plerūq; filii cōsimiles sunt parentū moribꝰ.
r Cōuinces. Verbū iudicii.
s Tui similis. Dicimus cū genitiuo cū morū similitudinē aut doctrie oīdimus. Sed dicimus. similis tibi cū datiuo cū qualitatē simulem ostendere laboramus.
t Quā seuerꝰ. Nam facie ipsa videtur quandam probitatē ostendere. re vero alius est Nā frons nulla fides

In hac.2i.

scena. Adhuc filius matrē sollicitā reddit dū petit vt parētes cōmōstret & ex hoc facilius pueniatur ad trāquillitatē omnium rerum.

a Tua. Innuit illā desinduſtria illū voluisse appellari filium.

b Misere. Habem⁹ miseret miserebat & miserescit. miserescebat in eadem significatione. sunt eiusdē nature. Habem⁹ etiā plonale miserescimus Virg. His lacrimis vitā damus & miserescim⁹ vltro.

c Quod. Peto inqt ꝙsi pcario. Nā ppie aliqd pcario petere dicimur.

d Obsecro te. Verba ppie matris desperate.

e Sum. Hec vox simplex terribiliter ꝓnūciat.

f Me mi. Per exclamationē ꝑ dolore dicit. q. d. Dico verū est me miserā esse qd dictū intentionis vice fungitur.

g Quesisti. Excogitasti seu somniasti vt dici solet vt mihi dolorē incuſſeres. Vel quesisti hoc. i. inuestigasti & interrogasti. hoc ab aliquibus ne esses filius, ꝓprius nō suppositus.

h Ira mi. Mos iurandi antiquus parentū et bū inducitur mater mitior patre & que adiutrix sit in paterna iniuria filio.

i Si me amas. Hec verba blandientis matris sunt. & que valde de filio sollicita sit.

k Si me. Mater dat suauia verba. pē vero aspera illa iquit si me amas hic si me metuis.

l Quos. Suple mores dicis esse in me seu me cauere ne sint in me.

m Gerro. Hec dicunt in abiectissimū quēq: & nullius precii hoiem Gerro vt seruius ingt a gerēdo. vñ nugigerul⁹ dicimus ꝙ nugas gerit. vel nom⁹ et est⁹ a gerris Nā grece sūt nuge ieptie & cōtēptus sic dicte. vt est⁹ refert ꝙ cū atheniēses syracusas obsiderēt & crebro ceras poscerēt irridētes siculi gerras clamitabāt quā gerere pri⁹ dicebanē vt idē est⁹ ait

CLITIPHO. SOSTRATA. CHREMES

.i.in quo voluptati ꝛ delectarōt

I nūcq̄ vllū fuit tp̄s mater, cū ego voluptati tibi
appellatus .i.ex volunte fugis
a
fuerim dictus filiꝰ tuus tua volūtate, obsecro eius vt me
recideris .i.q̄ sum mopsꝰ poſco
b c
mineris atq; inopis te nūc miserescat mei, quod peto &
cupio
d
volo pntes meos vt demonstres mihi. SO. obsecro te mi
Enon suadentis tibi .i.suppositum ꝛ nō fatiem⁹
ꝓpium filium
e
gnate, ne istuc in aīm iducas tuū, alienū te eē. Clit. sum
virum comō patri
f g h
So. miseram me, hoccine ꝙsisti obsecro? ita mihi, atq; huic
supervenienti .i.matre fabricente patre fuge .i.posterum
.i.sit
sis superstes, vt ex me atq; hoc natus es. & caue posthac
.i.sum alienus
i k
si me amas vnq̄ istud verbum ex te audiā. Chr. at ego:
.i.times fgelidos capitum
l
si me metuis. mores caue in te esse istos sentiam. Cliti.
f.moxeo illos gelidos meos f.tibi .i.augures; veratos
l m n o p
quos? Chre. si scire vis ego dicā. gerro iers fraus/helluo/
lascuus f.meis preceptis filium
q r
ganeo damnosus crede: & nostrum te esse credito. Cli.
f.qui filium amet
non sunt hec pentis dicta, Chre, non: si ex capite sis meo
similiter sicut f.pectore pallacē .i.ex capite totius .i.propter cā cām
t
natus, itidem vti aiūt mineruā esse ex ioue: ea cā magis
.i.propter tua scelera flagitiōsꝫ tuis
patiar clitipho: flagicijs tuis me infamen fieri. So. Dij
impediant ne fiam infamis
v
istæc phibeant. Chre. deos nescio, ego: qd potero: enitiar
instanter
sedulo, q̄ris: id quod hēs: pentes: quod abest: non q̄ris.
viteliter complacedis sudore ego f.pr̄uus
patri quō obseqūre. & vt seruos, quod labore inuenerit.
assurus Bachidem
f conspectum
non mihi p fallacias adducere ante oculos. pudet dicere
f.mane sed f.qō turpe fuit
vocabulum .i.nō fuit mihi molestum
hac pñte verbū turpe, at id te nullo modo piguit facere,
volentis q̄rum q̄rum
Clit. eheu quam ego nunc totus displiceo mihi, quam
f.id fecisse legendū mingandū prem
pudet: neq; qd principiū incipiam ad placandum scio:

crates viminee ꝓpter ſſi illā irrisionē ficulneū sacrificiū est vt gerre, ꝓnugis & cōtēptu dicāt. A gerro noie sit cōpositū congerro. nis. Plautus in pasa. Iam pol ille hic aderit credo cōgerro. m. Velut alii etiā dicūt cōgerrius qd significat qui cū alio gerrone eadem exercet nugas.

n Iners. i. ociosus ignauus sine arte et industria viuendi vt vult Seruius o Fraus. Fraudulosus seu fraudulētus seu culpabilis, Nā vt iquit, Vulpi fraus est ispa noxa. i. culpa, & quasi quedā ꝑparatio poene. Interdū etiā ꝓ pena capit⁹ in iure vt ait seruius. Itē et fraus ꝓ periculo poni inuenit vt erit illa res fraudi. i. periculo. Hoc seruiꝰ ponit aūt hic fraus, ꝓ fraudulosus et alibi scelus, ꝓ sce. Elluo. Vorax ꝛ ferato. Catul. in cesarē An patrimonia lenatus est. Insatiabilis ingt Seruius. seu imoderate bona sua cōsumens ingt Festus. Inde heluones. i. effūdere bona sua luxuriose ac imoderate.

q Ganeo. Meretricū sectutor ac frequētator. Nā ganeū ganei antiq dixerūt locū abditū ac velut sub terra, ꝓpterea meretricū tabernā ipi antiq ganeū vocarūt, ꝙ in terra sit addita. vñ et ait nonius ganeones dicti sūt a ganeis sicut popiniones a popinis q̄ sūt loca vi nolēta; ac libidini aptar Dāno. Recte hoc potremū cū superioribus cōuenit dānosus, i. dānq̄ cēq̄ tuis parētibus affers vtiā fecisti extorquēdo a me per seruū decē minas Bachidi.

s Nō. Hec ingenti clamore, pnūcianda & his oñdit Chremes filiū nō debere abilcere spem patris, & si ab eo aspa verba audit.

t Aiunt. Bene aiūt de re fabulosa & ficta.

v Deos. Modus loqnē di ꝑsertim iratorū q̄ dei cogitationē nō habent.

x Inuenerit. Idest acquisierit alibi labore inuēta mea cuidē bona.

y Abducere. Apositos pelis honesta.

z Puduit dicere meretricem.

In.22

scena. Interuenit persona cuius gratia pax concilietur ita vt omnia tranquilla sint, & composita prout comedie finis postulat.

a Enimuero. Hoc loquitur Menedem⁹ solus apud se. cui uero nōnunq̄ principium est aliquid per irā dicturi.

b Hem. Interiectio percipiētis eum quem volebat.

c Accersi. Bene accersi quia proprie accersitur vxor dum ad virum ducitur.

d Mi vir te. Putat sostrata id quod erat fictū esse verū timebatq; ne pater penitus ex hereditaret filiū omnia tribues filie.

e Obsecro. Nil significantius. Nam orare est placidos petere. Obsecrare vero iratos rogare.

f Ne facias. Hec timeba ne omnia bona illi traderet.

g Scies. Quod pous esset ꝙ si nescirem.

h Age. Vt sit aduerbiū hortantis. q. d. age ignosce ei.

i Ne tā. Idest noli te ē obstinatū offendere. Ille enī dicē se affirmare in alio quo proposito q̄ obstinate ac pertinaciter in illo perseuerat tanq̄ imobilis truncus. & est translatio sumpta a repagulo offirmando.

k Pater. Tātū dicit hoc verbū non statim volens dare respōsum tā ꝑ prius deliberaturus.

l Ad me Hoc dicendi genere sepius, Cicero vtit in suis epistolis. & precipue cōmendat iticis vt cerne facile ēnemo enim negat recipere iterdū sumi ꝓ promittere.

MENEDEMVS. SOSTRATA. CHREMES. CLITIPHO.

.i.certe .i.acerbe .i.vexat sbis cōmi clitiphi scleri.

e
Nimuero Chremes nimis grauiter cruciat adolescentulū:
crudeliter sad eos .i.componā oportune
nimisq; inhumane: exeo ergo vt pacē conciliem. optime ipsos video.
b c aduocari vt se sibi natus q̄ vosē detinuat filie
CHRE. Ehem menedeme, cur nō accersi iubes filiā: & qd dotis dixi
ranticias d q.d. ne deg oia filie e f
firmas? SO. Mi vir obsecro te/ ne facias. CLIT. Pater obsecro vt mi
pce illi ꝓmitte .i.tibi ꝓfuturam vex. sperā
hi ignoscas. MENE. Da veniā chreme, sine te exorem. CRE. Egone
non ꝓ imprudentiam .i.non dabo illi ssh. fvr deaf bach.
g
mea bona vt dem Bachidi dono sciens? non faciā. ME. At id nos nō
impendimus cupis h facq̄s petitur
sinemus. CLITI. Si me viuū vis pater ignosce. Sostr. Age chremes.
h īgnoscit illi i tantū est
MENe. Age queso ne tam obfirma te chremes. CHRE. Quid istuc?
sicut ꝓficere .i.honestum est facere
ideo nō licere mihi: vt ceperam: hoc pertendere. MEN. Facis/ vt te de
conditōne cerre .i.murebo constitum dici. tuū
cet. CHR. a lege hoc adeo faciam: si id faciat: quod ego hūc æquum
h ꝓpe f.censeo
censeo. CLIT. Pater oīa faciam. impera. CHRE. Vxorem vt ducas
f.ego bone rās ionis .i.sed ad ꝓficiam meam .i.ducet
CLITI. Pater CRE. Nihil audio. ME. Ad me recipio: faciet. CRE.
.i.non f.mīdentem ꝓdiussum vrē .i.nō audes ducere vxorem
Nihil etiā audio ipm. CLIT. Perij. SOSTR. An dubitas Clitipho?
sed ducere vxorem f.q̄ imperabis f.negare ad nuptias
CHRE. Immo vtrū vult. MENE Faciet omnia. SOS. hæc dū inciemolestia q̄diu sis īgnus postq̄ f.ad sit f.erūt oia ducā vxorē
pias grauia oia sūt: dūcq; īgres. vbi cognoris facilia. CLI. faciā pr̄. So.
turantis .i.ꝓmentem suauem sci
Gnate mi ego pol tibi dabo puellā lepidā: quā tu facile ames: filiam

Declaratio Figure

m Rufā. Rufus color & rubor idem vt in Celio habetur.

n Cesiam. Cesia gelio attestāte dicit̄ species viridis coloris quasi celia cpta lis sit color ēli

o Sparso ore idest habētē os sparsum et latū seu extentum.

p Eya. Commendat eā filio vt eā amet. Elegās. Hic ad formā refertur. sed

amici aue vicini

virum

sede lata ꝛ etiā ore

phanocrate nostri. CLIT. Rufam ne illā virginē celiam /sparso ore

curuo — sercere eam — horrantis opra formosa

adunco naso: non possum pater. CHRE. eya vt elegans esse credas

ingā ꝛ uelia — tribi — sez est — decere quia

animum ibi esse. So. Aliam dabo. CLI. quid istuc: quandoquidem

l.vtor — l.feto — l.ferre eam — l.vxorem — l.ducere

ducenda est. ego met habeo propemodum quam volo: SOSTRA.

l.vtant habeo — l.valde

Nunc laudo te gnate. CLI. Archonidis filiam. SO. Perplacet. CLI.

l.solum — reliquū est — l.restat — seruo — l.remittuo — l.ea

Pater: hoc nunc restat. CHRE. Quid: CLI. Syro ignoscas volo: quæ

l.pprer me — l.ignoscat et

mea causa fecit. CHRE. Fiat.

l. marue sil'iungite sicut poete recitato — recitent

ꝓrotulantes

Valete & plaudite Calliopius recensui.

q Credas animū. & quidē esse ibi. i. credas cp habet animum. & quidem prudentē vel credas. i. reputas animum tuum esse ibi. i. in amore eius puelle. Nam satis pulchra est quæ placet. & vt dici vulgo solet. nulli sunt amores deformes.

sepius ad oratiōnē et adverba

Comedia Quarta

Declaratio huius figuræ in Comedia Therentij quæ in ordine q̄rta est atq; Adelphos vocitata.

Adelphos hec Comedia dicī quod idē est cp fratres latine. Sūt eni his duo fratres in ea et senes et iuuenes. Sūt duo senes in medio figure stantes mediū Comicū inducētes. quis aūt in hoc inducēdo potior fuerit, vix arbiter esse possū. Mitio in primis fabulę partibus plurimū pro medio Comico laborat. Hoc est pro Comice litis pace inducenda cum fratre suo demea qui cum diu recalcitraret. tandem vltro, & subito plus q̄ Mitio frater pecierat. medium prosecutus est. Hac si carpe. hii duo fratres vita morib⁹ et reb⁹ cōtrariis vitā trāsiērūt. Hoc si recte vt hic depicti sūt eos inspicis poptime notare potes facies, vestitus multa indicant. Mitio sine vxore liberis piter otio vixit liberaliter ac ꝓdigaliter rebus vtens suis. Demea vero ꝑce in labore et negotio triuit vitā. Filios hūit duos videlicet Eschinū & Cthesiphonē. Cū vero mitio vitā duxit celibē et filiis careret atq; cū oblectabile sit filiū hē. filiū vnū Eschinū. s. a demea adoptiuū accepit quē & ꝑ suo vt se vescit et ad mores suos eduxit. Jō nō frustra Eschinus ante ades Mitiōis stat et Cthesipho demeę patris veri. Sūt eni ꝑte in supiori ades due vno mutro tanq; vnū allodiū circūdate macerią tī diuise atq; due curie sacte paterną forte sic dimidiabāt hereditatē. Vides etiā hīc in adiū q̄litate tacco de curiaę dispositōe qs patronus q̄lisq; familia sit tacco cp ostia hec dicīcāt. Mitō eni est expolitū seratū demeę vero ruptū reclusq; ligatū reliq; comito inuēi cedamus ad fabulā. Cthesipho exarsit amore cuiusdā citaristrie noie tate atq; syri serui industria psaltriā eripuit. q̄si ipe eius frui vellet cōplexu. sed fecit vt his satisfaceret desiderio. et crimē fratris in se trāstulit. Vtq; hoc pī demea nō intelligēs cepit aduersū fratrē mitionē iracūdo aio grauiter iurgari. cp adoptatū sibi filiū eschinū tāte leuitatis tāteq; sineret eē incōstātie. vt etiā ad tm erūpet facin⁹ vt citaristriā raperet. Sed mitio qbuscūq; poterat hīs cp sepe dictus eschin⁹ fraternū amorē in fidicina ob metū paternū in se trāsferret cepit sostrata mulier ꝑ geā seruū causari nutrice pāphilę noie cātarā de violētia facta puelle. Sed cū veritas patuit. demea culpās sue aspitatis sequitā coopari cepit vt eschinus corruptā pāphilā vxorē duceret Cthesipho postref citharistriā. syrus seruus cū vxore libertate donaret. Et tandē fratrem mitionē q vsq; ad senīū i celibatu vitā duxit traxit pcib⁹ cp sostratā socrū eschini duxit. Sicq; mītis nuptiis factis. Demea iusmorib⁹ fratris vltro nō dissentire velle. Vitāq; sic fine comico et trāquillo et pacifico iminēte pacifice transierūt simul oēs. Hanc eloia poeta vrbano stilo & lepore eloquentię more suo dilatat. Argumentū solū ppter purā ignorantiā remouere narrat

Iffe

Argumentum

Hanc comediã Adelphos vocant. ideſt fratres. nam adelphos græce dicitur frater latine. nec iniuria. Nam in ea continetur duos fuiſſe fratres Demeam & Mitionem quorum alterum tam elegit celibẽ. Alterum vero Demea duxit vxorem & ſuſtulit duos filios Eſchinũ & Theſiphonẽ ex quibus Eſchinum adoptauit Mitio & delicate educauit. Alter autẽ a patre ſatis dure exercitatus eſt in opere ruſtico. qui tamen exarſit in quendam Citharistriam cuiuſdam lenonis qua potiri ſuo nutu non poterat. Eſchinus autem quandam ciuem atticã pauperie preſſam ſtuprauit ea quidem lege vt eam eſſet ducturus in vxorem. Hic Eſchinus fratrem & quã maxime poterat celabat totumq; fratris amorem in ſe conuertebat ne Demea pater duruſ in eum grauiter excandeſceret. vt erat pater ſatis acerbus fratri. itaq; a lenone abſtulit illam fidicinam quo ea liberius potiretur. quæ vbi reſtita ſunt. Demea ita parcit⁹ poſt multas commouit cũ fratre turbas. deinde ipſo placato & Eſchinus atticam puellam duxit vxorem & Theſipho fidicine habende licentiam eſt conſecutus.

In hac comedia ſpectatur quid interſit inter ruſticam & vrbanam vitam & inter aſperam & celibem & inter vitã veri patris & per adoptionem facti.

Adelphorum Argumentum.

Acta ludis funebribus Aemilij pauli. Q. Fabio maximo. P. Cornelio affricano ædilibus curulibus. Egere. L. Attilius prænestinus. Minutius / Posthmius Modos fecit Flaccus Claudij Tibijs ſerranis facta græca Menandri. A. Mitio. M. Cornelio Cõſulibus.

Vos quum haberet Demea adoleſcentulos: dat Mitioni frati ad optandũ Eſchinum: ſed Theſiphonem retinet. hunc citharistriæ lepore captum ſub duro actriſti patre frater celauit Eſchinus: famãq; a moris in ſe transferebat. Deniq; fidicinam lenoni eripuit Vitiauerat idem Eſchinus ciuem atticam pauperculam. fidemq; dederat. hãc ſibi vxorẽ fore. Demea iurgare & grauiter ferre. Mox vt veritas patefacta eſt. ducit Eſchinus a ſe vitiatã ciuem atticam virginem vxorem. potiũ theſipho citharistria. exorato ſuo pre duro demea.

Prologus Adelphorum LXXXVII

PROLOGVS

Inci-pit plo⁹ i q̃ poeta capit beniuolentiã auditoris Poſtq; pro q̃m cui⁹ recipiocũ q̃m pro poſtq̃ plautus in Aulularia. Q̃m is moritur ita auido igenio fuit.

Oſtq; poeta ſenſit ſcripturã ſuã ab inigs obſeruari & aduerſarios rape in peiorẽ ptem. quã acturi ſumus / iudicio de ſe ipe erit. vos eritis iudices. laudin an vitio duci fim oporteat. Synaphotniſcõtes diphili comedia eſt. hanc cõmorientes plautus fecit fabulã. In græca adoleſcẽs eſt: qui lenoni eripuit meretricem. In prima fabula eum plautus locũ reliqt integrũ. eum hic locũ ſumpſit ſibi in adelphos vertẽ de verbo expſſum extulit. eam nos acturi ſumus nouã. Pernoſcite furtũ ne factum exiſtimetis: an locũ reprehenſum: qui pteritus negligentia eſt. nã q̃ſti dicũt maliuoli hoies nobiles eũ adiutare aſſidnecq; vna ſcribere q̃ illi maledictũ vehemens exiſtimãt: eã laudẽ hic expectetis argumentũ fabulæ. ſenes q primi veniẽt. ij ptẽ apiẽt: ĩ agẽdo ptẽ ondent. facite æ̃nimitas. poete ad ſcribundũ augeat induſtriã.

a Scripturã. Indifferẽter oĩs qui aliquid ſcripſiſſet ſcriptor a veteribꝰ dicebatur.

b Obſeruari. Obſeruatio ad honorẽ refert. Sed nũc obſeruari captari ſignificat et audiri vt plaut⁹. Obſeruare palpetur mulieri.

c Obſeruari. Varietas p genera verborũ et vtriq; ſnia apte iungimus ſcripturam ſuam.

d Indicio. Mire de ſe expreſſit ſimplicitatẽ verã dicturus cũ iudicaturum ſe dixit non narraturum & indicio erit pro index erit.

e Indicio de. Indicaris qui de ſe volẽs aliqd aliis etiã prodit Sed confitẽ qui de ſe tm & adhuc inuitus quidnã pmulgat

f Vos eritis iudices. Bene qa apud iudices iudiciũ pferetur qui accuſatorem adiuuant.

g Laudin a. Medium infert vt appareat ſi crimen non ſit laudem non debere eſſe.

h Synaphotniſcontes. Nec numeri nec genera reſpicienda ſunt contra ſententiam remq; ipſam.

i Cõmorien. Plautus fecit fabulã apud græcos dramatis caput latino more Fabula dicit cui⁹ ſpecies ſũt tragedia cõmedia togata tabernaria prexta trepidata atellana mictus Ahnitonica.

k In prima. Hoc eſt prima pte vt dicimus in primis digitis nõ enĩ aut ſecũda aut tertia fabulã eſt.

l Reliquit. Cũ aliũ transferet.

m Verbum. Hec approbatio eſt de greco eſſe ſublatũ nõ de plauto vt dicit aduerſarius extulit mire nõ dixit tranſtulit ſed extulit. vt ornat ſegregca videat iano ſtilo.

n Qui. Plauti. ſ. cui emulari

o Nã q̃d. Nã incipiẽdi vim habet modo. vt (nũc exoptat. nam ego hanc macheram meam dico.

p Eũ adiuuare. Legiẽ & adiutare Paucunius in Chreſe.

q Aſſidueq;. Nõ dicit aduerſare. verũ ora (Adiuta mihi. torie hic crimen impingit.

r Qui. Vniuerſis qui in ea cauea ſunt dicit populo qui etiam preparat theatro. i. vniuerſam vrbem.

s In augen. Hic enĩ ſã ſenes accipiẽdi eſſent. imo potius cete reſone. ſed ipſi ſenes in ſtatarios characterẽ partẽ aperiẽt. In motorio partẽ oñdũt. Nã duo agẽdi ſunt principales modi Motorius. Statarius ex q̃bus illeterti⁹ naſcit q̃ dicit mixtus.

In hac. j.

scena. A semibus vt in p logo.pmi sit agit quoꝝ cõtentio ad argumenta relata vita aspera cũ leni & pater mitis cũ seueri simo comparat. Mitio se plurimũ esse sollicitũ ostendit de filio Eschino adoptiuo quẽ nõ reddit se a scena resciuit. Item noia psonarũ in Comedijs dũtaxat habere debent rationẽ & ethimologicã. Eteni absurdum est comicũ aperte argumẽta cõfingere vel nomen persone cõgruum dare. vel officiũ quod sic a noie aduersũ hinc seruus fidelis parmeno &c. Et hic ab odore storax. Et itẽ similia in qb⁹ sũmũ poete vicium si qd ecõtrario repugnãs contranũ diuersumq; prudenter nisi p antifrasim nomen iposuit ioculariter quod designat storax.

a Storax. Storaçẽ vocauit.nõ Eschinũ absentem nõ credit.quia seruis adolescẽtibus prestolãt vt in Andria. Obserua bã mane &c. Sed ga fieri nõ potest vt dño absente adesset. Storax cõmodissime adiecit necẽ seruulorum quisq; qui aduersum iurant.

b Storax. Eschin⁹. Hoc alij interrogatiue. alij p nunciatiue pferant. Sed magis pnũciatiue dicẽdũ nec; seruulorꝝ ppter storacẽ quẽ adesse in respondẽdo intellexim⁹.

c Qui ad. Proprie loquitus est.nã aduersato res dicuntur.

d Iurant p Pronũciãdo quod nos addita. n. inerat dicimus. Tale est illud Virgi. Nos abiisse rati.

e Que in Idest oĩe quod sentimus aut cogitamus. aut dicimus. vtrũq; pro oratione est. Sed alia quein cogitatione est. Alia est que in verbis est constituta.

f Quã illa. Erudite nõ addidit in quem dicat scit nomina virorum & parentum esse.

g Vxor si cesses. Quare non si absis aut quia iustius cessanti q̃ absenti succenseamus. an quia irata vxor si cesses.

h Aut te amare eo. Exegesis. aut minus peccati est amori pprio cedere q̃ alieno amori obsequi.nulla re impellente sine vxore potare. aut velle delicias. ergo auxesis nisi forte putamus dictũ. aut te amare. aut tete amari cogitat cũ duo ppo fuerit. alteꝝ tũ sit. Nã cũ dixisset que in te vxor dicit. & que in animo cogitat intulit aut amari.

i Aut te ama. Et quia illud te dixerat hoc gẽminauit. & te dixit tanq̃ significantius.

k Ego quia non redijt fi. Plus est q̃ dixit ego q̃ si diceret pater Anacoluthon.

l Que cõsto. Et hoc sic pnũciãdũ est. vt horrere videatur ipse cogitationem suam.

MITIO senex

Syrus sic dictus ab odo. e — filius adoptiuus

a b

SOrax: non redijt hac nocte a cœna eschin⁹

alicubi fuulos — obuiã illi — inuocrãt esse — s.hoies vulgo

c d

neq; seruulorꝝ quisq; q aduorsũ ierãt, pfecto hoc vere dicit. si absis vspiã aut ibi si cesses euenire ea satius ẽ. q̃ in

s.si sit alicubi ab seno — s.si sit otiosus — ptinere mala — ptra

f alibi loco — vt ita fit

s.mala tpa — cogitant — s.mala euenire nbt — benigne

e f

te vxor dicit, q̃ in aĩo cogitat irata. q̃ illa q̃ parẽtes ppi

s.si ita cessaret — amore alicuius puelle — s.pamosẽ ab aliq̃

g h i

cij: vxor si cesses: aut te amare cogitat. aut tete amari. aut

portet — s.tuo — s.mosẽ gerere — solus capis delicias — vxori

mittit — ob eã rem — s.a cena — s.mala tñi — vxor — s.mal'es

li l — nõ bõi

ego. qa nõ redijt filius. q̃ cogito: qbus nũc sollicitor reb⁹

eschi.

m — s.tin aliqñ pparicũ — s.hẽr aliqñ mẽbr fractũ — timẽtis

n s.sollicitare o

ne ille aserit. aut vspiã ceciderit. aut pfregerit aliq̃d. vah

aliquem vrg; vecꝝ est — s.pponere — s.cõpare — aliqd — vilcrius

p

quẽq; ue hoiem instituere in aĩo. aut parare/qd⁹ sit cari⁹

s homo — certe — s.nõ est filius meus naturalis — demea — valde

q r e s.ff t

q̃ ipe ẽ sibi: atq; ex me natus h̃ nõ ẽ. sed ex frẽ. Is adeo dis

diuersa — s.volũtate tai — a iuuentute — s.q̃ reddit hoies — s.hm modũ

applicabõe — ex eo tpe — v — clemẽteo — inuẽdi i yrbe

simi studio ẽ. Iã ab adolescẽtia. ego hãc dementẽ vitã vrba

s.amauit tanq̃ mgram — s.primũ selectarij — q̃ a me disimulãte sed

x vita celibe y

nã. atq; ociũ secutusse. & qd⁹ fortuna tũ isti putãt vxorẽ

frater — s.pdicta — in agris viuere — q̃rũ ad seruandũ

a tenaciter acerbe

nũq; habui ille cõtra hẽc oĩa rure agere vitã. sp pce ac du

ad laborẽ gerendũ — s.frater — s.ex eo z vrore — eschinũ

b c ex eo filius filij d

riter se hãe. vxorẽ duxit, nati filij duo. inde ego hũc maio

assumpsi — eduxi ex eo tpe q̃ — credidi — curã habui ac si esset me⁹

e f adhuc puulus erat g

rẽ adoptaui mihi. eduxi a puulo habui: amaui p meo. i

filio — capio mea delectamẽta — dilectũ — eschi. — silr — vicissim

i ca sola res h

eo me oblecto solũ id est charũ mihi. ille vt item contra

s.repente me — laboꝝ — secus a dolo — retinquo — s.tnõ exigit necessitas

s.tribuo sumptus t

me habeat, facio sedulo. do. prætermitto. nõ necesse ha

m Ne aut. Vide q̃ tenẽri sit amoris hic timor in iuuene presertim que circa infantulos carcerari solent.

n Aut vspiã. Et in loco & ad locũ significat.

o Ceciderit aut. Iungẽdũ vt non solũ ceciderit sed etiã pfregerit hec sũt que sibi nemo euenire velit. Et nimirum tenere amat. q̃ hec in iuuene p timescit. que circa infantulos cauere solent.

p Quẽq;. Sic dicimus de ea re quã miramur fieri ab oĩbus fieri.

q Quam ipse est sibi? Tanq̃ duo sint. sed hoc poete comico licet.

r Atqui hic ex. Quasi dicat ex me nõ est sed sic afficior q̃ pater si genuisset.

s Sed ex fratre. Hoc est omnino nõ alienus est.

t Is adeo. Tã sit ad argumentũ subtilissimus. adeo vt abũdat aut nimiũ significat vt in eius nucho. adolescẽtẽ adeo nobilem.

v Ego hãc. Vitam dementẽ dicimus que cleymẽtes facit. Clemẽs aũt est qui colit mentẽ.

x Secutus sum. Bñ sequitur quasi in grãm rectẽ beateq; viuendi.

y Vxorẽ nũq;. Sed nõ hebeo dixisset. poterat videri habuisse.

z Cõtra. Sufferat breuitas. sed subiũxit fratris descriptionẽ vt verbis ipsis malã vite conditionem ostendat.

a Agere vitã. Semp licet incertã distinctionẽ habeat, tñ recte additũ est. qa vel rure agere voluptatis. vel parce ac dure ab eo quod nos addita. n. inerat dicimus. Tale est illud Virgi. Nos abiisse rati.

b Vxorẽ duxit. Recte duxit nõ ducere. licet prius dixit agere habere que sunt modi infiniti. Semel enĩ hoc fecit Demea ideo varie p modos discurrit. Vxorẽ duxit adiuuandũ. pnũciatione est. Ne singula vtriuq; assecuti videanẽ. Nã sic in fine fabule ait Demea. Vxorẽ duxi. quã ibi miseram vidi.

c Nati filij: Alia cura.

d Inde. Mire inde subiungit. cũ psonã ptulerit. sic alibi Ep

e Adoptaui. Mihi abũdat & bñ hũc dixit (donib⁹ vñ &c

f Eduxi. Quod nos educare dicim⁹ edu/(qa de ipo loqbat cere veteres dicebant. Vt educet siluis regẽ regũq; parentem.

g Pro meo. Bis subaudiendũ est. vt habui p meo & ama

h In eo me. Noue dixit pro eo me oblecto. Abs/(ui. p meo. solute vtrumq; &in eo & solũ in eo quasi in ea re.

i Solũ. Plus significat q̃ si diceret. solus is est carus mihi/

k Contra mẽ. Cõtra. i. vicissim. Plau. Vt illa illum contra qui est amoris cultor optimus.

l Non necesse. Et scilicet non necesse est patrẽ sequire qui

rũ est inter ius et equi

hoc interest. Ius est

bo omnia recta in/

dicia exigit. Equitas est

de iure multum re/

cedit. Ergo hic sensus

Inter eñ si nõ necesse

est rogum esse patrem

mire ostẽdit ius suũ

si necessitate non esse.

standum.

Postremo. Nõ alii

tres sed alii adolescẽtes:

Que sert. Veniã ad/

dit statim peccata ab

adolescentibus ob etatẽ

remouendo: & vide q̃

veniter q̃ pudice q̃ in

decenter locutus est.

o Consuefeci. Tribus

ni vtuntur modis natu

ra. cõsuetudine & rõe.

p Pudore ac liberali.

Pudore ad filios retulit.

liberalitate ad parentes.

Argumentũ a coniuga

tis. Liberalitate inquit re

gendi sunt ppter quos d

liberi dicunt. Lib errate

autem bonitatẽ dicit.

q Retinere so. Bene reti

nere qui retinet qui ad/

uersus aliquem tenent

ques nõ retinent patres

a vicijs.

r Hec fratri mecũ nõ.

Noua locutio & nõ cõ

uenit. p nõ congruit

Per hoc in his ego &

frater dissentimus et dis

similes sumus.

s Venit ad me sepe cl.

Et importunitatẽ odio/

sam ostendit ad me dicẽ

do. et incondita assiduitatem addendo sepe tes

net congrue posit; sepe

dixit adiecit aptius vet/

tum non dicẽs clamãs

sed clamitans.

t Quid agis. Reminiscere lectionem & inue/

nies interrogationẽ hu/

iusmodi vel inuectiuis

principio conuenire vel

obiurgationis.

v Cur perdis. Recte

nobis additum est. &

archicos vt alibi. Psal/

triam nobis si diis placet parauit.

x Cur amat cur potat. Vide quemadmodũ vt durum ob

surgatorem ostendat Demeã cũ ab eo ea diseanẽ in crimen

vocari. que aut etatis sũt. vt cur amat. Aut nature. vt cur potat. Aut pietatis vt cur tu his rebus sumptũ suggeris. Cur

amat ad illud refertur quod ait supra do pretermitto. Non

pretermitto delicta itelligim⁹ ex amore. Cur potat, ad illud

quod ait do sumptum.

y Nimium ineptus es. Vtrũq; dure & nimiũ & ineptus.

z Preter equum & bonum. Potuit & non addi preter equum & bonum.

a Et errat longe. Melius est longe simpliciter accipiendum vt locale sit. quam valde.

fim auctoritatem — randẽ — adolescẽtes — Bẽ pñtiũ

meam — m — nescientiũ

beo omnia pro iure meo agere. postremo alij clãculum

facta — affert — iuuentus eius — vt nõ abscõdat — scelynũ

n o

pres q̃ faciunt. q̃ sert adolescẽtia: ea ne me celet consuefeci filiũ. Nam q mentiri/aut fallere insueuerit patrem

dicendo aliterq̃ sit — s.con

p.plus — s.a pre — verecundia

p

aut audebit. tanto magis audebit cæteros. Pudore & li/

benignitate — s.a vicijs — reprimere — s.melius — timere — s.bi mo

q di remedi r

beralitate liberos retinere sati⁹ esse credo, quã metu. Hæc

p.gerunt — s.sibi

s

fratri mecũ nõ cõueniunt neq; placent. Venit ad me sẽ

t s.facis — s.frater — s.cuã indulgentiã in pdrem

pe clamitans. quid agis mitio? cur perdis adolescentem

s.in dedecus — amore capt⁹ — s.potu se ingurgitat — s.facidis oĩbus — sumptus

u

nobis? cur amat? cur potat? cur tu his rebus sumptũ sug/

vestitus — s.vt nimis nitide vestitus — s.supraq̃ — nõ bñ — seruus — deseruit nũc

s.opam tuas — indulges — p — vnitam filij — demeam

geris. vestitu nimio indulges. nimiũ ineptus es. Nimiũ

auditeus — vitra quã cõtras — bonitas — abunde valde

x a s.meo iudicio b certe

ipse durus est pter æquũ & bonũ et erat lõge mea q̃dem

matertq; esse auctoritatis — ad tempus firmis — meru ac malo

snia. qui imperiũ credat grauius esse aut stabilius vi q̃d

s.imperiũ — benuolentia — acquirit — s.talio cũ intellexe⁹ — sic mihi pſuadeo

c d

fit: q̃ illud q̃d amicitia adiũgit. mea sic est rõ: & sic aĩm

s.meru — compulsus — s.hõ — s.q̃ recte facit id gõdet — s.q̃dm — s.q̃s facit

f g

induco meũ. malo coact⁹ q̃ suũ officiũ facit: dũ id resci/

s.virtus peccare — s.fecerit

h i z credit — l iterum

tũ iri credit: tantisp cauet. si sperat fore clam: rursũ ad in/

natura — regredi — ille — aliq̃ merito — alterius — voluntate — tot ogã

m officium suum

genium redit, hic quẽ beneficio adiungas: ex aĩo facit. stu/

n s.pñtia z absentia — nõ murebit q̃s fecerit — officiũ pñs

det par referre pns/absens q̃ idẽ erit, hoc patriũ est poti⁹

pñtiũ reddere — o — s.p se pm — bñ — p meru alterius

consuefacere filiũ sua /spõte recte facere. q̃ alieno metu

s.hoc re vt ej⁹ positũ ẽ — s.nõ in est — s.adiungere bñficio suo

q

hoc pater atq; dñs interest. Hoc qui nequit: fateat se ne

s.liberos regere — v — vtq; ipse demea — logꝝ

r

scire imperare liberis. Sed est ne hic ipus de q̃ aiebam. &

ppter — s — starim — smos eius est

certe is est. Nescio qd triste m video. credo ia: vt solet: iur

tractabit — s.vna salute — s.frater

gabit/saluum te aduenire demea gaudemus.

b Mea quidem sententia Modeste hoc addidit. ne quis hoc precepto dici existimet.

c Qui imperiũ credat. Vtrum cuilibet an Demea tantum.

d Mea sic est ratio. Ad superiora pertinet consequenda. & iterũ modeste.

e Sic animũ induco. Ad ea ptinet q̃ dicturus est senilis macrologia.

f Malo coact⁹. Duo dicit & malo. & coact⁹

g Qui officiũ suum. Officiũ dicitur quasi efficiũ ab efficiẽdo quod vnicuiq; pſone cõgruit.

h Tantisper. Pro qua si tantũmodo paulisper paulũ & parumper. quasi parum dictum est.

i Cauet. Peccare subaudiendũ est. Nõ totũ ecliptico & obstare dictũ est. Et bene cauet quasi malum.

k Si sperat fore clam. Iterũ quod facit subaudiendum.

l Rursus ad ingeniũ. Mire non intulit cauet. sed ad ingeniũ redit. & rursum est retrouersum vt prorsus prius versũ.

m Hic quẽ beneficio. Nõ beneficio adiũctus vt supra malo coactus contra quod dicitur.

n Presens. Non ad alium quem locũ. sed ad custodem retulit & monitorẽ. & est contra illud. si sperat fore clam. rursus ad ingeniũ redit. hoc patriũ est potius superius a re tractũ est. & hoc nõ a pſona dicit argumẽtũ

o Consuefacere. Non cogere.

p Quam alieno metu. Vide quemadmodum suum ad indulgentiam affectum reuocat optime discipline.

q Hoc pater atq; dñs. A differentia pſonarum

In hac. ii. scena. Diuersi hoies, diuersi patres. & diuersa studia ꝓponunt, hic lenis hic amarus, hic facetus, hic impolitus, hic facilis, hic pertinax et difficilis in delictis.

a Hem. Melius ꝙ Menander. cū hic illū adiurgiū proptiorē ꝙ ad rei sultandum fecit.

b Quid tristis es. Bene interrogat potuit enim nō iratus irater querere.

c Vbi no. Quasi quedā causa sit tristicie.

d Dixin. Credo tā. vt soler. obiurgabit.

e Quid fecerit. Aimaduertendū vt interrogat interroget, more idignātiū. quod ideo facit. qa videt Mitionēo vultu interrogare. vt videatur minus reprehendere culpam Eschini.

f Quē neq; pudet qc. Varie per casus discurrit. & dicit contra illud quod dicit pater. Erubuit salua res est. Ite & magno ordine accusauit.

DEMEA MITIO senes

tempestiue mature
a b
h Em oportune. te ipm querito. MIT. quid
d.inuer d.cum eū habeamus d.sit
tristis es? DEM. rogitas me? vbi nobis eschinus siet. qd
q.dnō ērogandū d.nōne ego dixi futurū esse d.Eschinus
tristis ego sim? MI. Dixin hoc fore? quid is fecit? DE. qd
pudore afficit aliquē d.noīa
fecerit? quē neq; pudet qcq;. nec metuit quēq;. neq; legē
obseruare aget hoc ego
g h
putat tenere se vllā. nā illa quæ ante hac facta sūt, omit
noue ra fecit s.qs delignauit d.Lostia
t lz l
to mō q̄rid delignauit? MI. qdnam id est? DE. Fores ef
f.Eschinus violenter intrauit d.in domū lenonis
diserat m n o
fregit, atq; in ædes irruit alienas ipm dominū atq; omnē
d.laceraūit d.ad ꝓhibū mortis
o p rapiendo abduxit
familiam mulctauit vsq; ad mortem. eripuit mulierem.
vociferant f.videntes d.inhoneste
r
quam amabat. clamant oīs indignissime fcm esse hoc

puto ego delignatio
contradictionē. aut
ductionē populi in
intelligi, hoc eni cō
git et qui aliquo flagi
populi in se oculos
ora conuertit. & ips
culo est vulgo quem
rnodū designatores
ludis funeribus mu
tudinē retinent. Hoc
bū designauit apud
teres duas res signifi
bat enim praue & re
facta designata dicēb
k Quid nam ifdē. f
hoc etiā contentione
terrogat Mitio.

l Fores ef. Hec singu
magna cū vociferatio
inferēda sūt. Stomach
eni aduersus male in
rogātē. Totū quidē ve
crimē est. Sed videq
pōpa. qua vociferatio
dūatē accusatio dem
De moribus Eschini
hil nisi inania referēs
m Atq; in. He singu
la cōsideranda sunt,
bū dicit alienas. qa si le
nonis diceret: parua res
videretur.

n Ipsum dominum,

Iterum suppressa est lenonis persona.

o Atq;. Aut familiā, p seruis lenōis dicit aut p meretricib⁹.

o Mulctauit. Lacerauit mutilauit, molliuit atq; dissoluit. Vnde mulctiber a mulctando iquasi mulctiber.

p Vsq; ad mortē. Magna inuidia cedis mortis mentione que tamen nulli accidit.

q Eripuit mulierem quā amabat. Omnia magno colore & accusatione dicta sunt. & hoc maxime q̄ lenonē & meretricem non dixit contemptu facti attro citatem personarū q̄ vtilitatem reticens, & bene eripuit nō abduxit.

r Clamant omnes, Ad iudicatio ex auctoritate rumorū

g Tenere se vllā. Bene tenere quia legem,

h Nam illa que ante hac Ois mira accusatio duo tempora recipit. Preteritū ab ante gestis, & presens ab his que obiicitur ergo vtrumq; mira breuitate prestrinxit.

i Modo quid. Delignare est rem nouā facere in vtrāq; partem & bonā & malā. Nā & delignatores dicti qui ludis funeribus presunt. Credo ob eam causam q̄ ipsis ludis multa fiunt noua & spectanda simul vtiā turba retineat que fuerat aut in spectaculis aut in ludis, Modo quid delignauit

s Aduenieti. Quasi dicat. displicet omibus & multi eū accusant nec tū lenonis querelæ mentio fit. Vide oratorē. Hic aūt vel articulus vel aduerbiū loci est. Guido glo. hoc. et alii codices quot per te. & amici.

t In ore. In ore gētibus agens.

y Si con. Tanq; non sit conferendum.

x Nō fra. Satis comice hoc infertur legētibus argumentum

y Ac. Cōtra illud cur amat: cur potat. Ite ꝓcesta hęc oia falsa et ecōtrario facit Demeā credere.

z Nullū. Hac cū admiratione. Mitio tangit quasi ipsius culpa sit fratris natura. ideo hoc cū admiratione indignātis ꝓnunciandū est & ardētius in Mitionē oculis et subaudiendum est esse aut inuenire.

a Tu il. Deest nā eā seruenti. Asyntheton dicit & hoc tibi. & tu ꝓnunciandū digito intento et infectis in mitionē oculis nā hoc agit stomacho aduersū dissimulatores soler.

b Tu il. Mitius modo dixit sinis corrūpi mox vehementi? dicet, an laudisputat fore si perdiderit natum.

c Hoie im. Miro stomacho apud ipsum de ipso tāq; de altero logē.

d Nihil re. Proprie putat. nā hoc verbū imperitorū est & rusticorum.

e Hęc ma. Pari virtute. hęc leuiter dicta sunt ga superiora vehemēter

f Nō est. Nō peccatū negat esse. sed flagicium nō esse cōtendit. & ideo indignāter ꝓnunciandū est. vt si dicat scortari q̄ dā adolescētulū delictū est. sed nō flagicū veniæ locus non tā in facto q̄ in ꝑsona cōstitutus est. Et mire sic rīdet & oratorie ad hanc que inuidi ose dicta sunt., nā q̄ ait ille. eripuit mulierem q̄ amabat, hīc scenū q̄d irruit in ædes alienas. quasi ex vino furēs potareq; quod cū aliis graue propositum hoc solum dicendo bene reddidit. ideo fores effregit.

g Mihi crede. Quasi imperito dicit mihi crede. Nō eni me intellige quod imitatus Cā. sic coetū exagitat. magna sūt mihi crede noli hęc contemnere hic eni & auctoritas dicentis, & contemptus ostendit. r audientis.

h Neq;. Quia dixit qui nisi quod ipe facit nihil rectū putat.

i Nō siuit. Nō voluntas ꝓhibuit sed necessitas & ideo nul

d.cū venīē f.factum d.rori cruciei
e
aduenienti quod mihi mitio dixere. in ore est oi ppło,
tandem d.cōparandū. q.d. eschinū nō esse dignum
v f nō amori
Denicq; si conferendū exemplū est: ſtēm nō videt rei da
incumbere nō vrbi nō pecūgū d.moderari vicius f.videre
re operam. rurī esse parcū/ ac sobrium nullū huius scm
in illū ꝓuū illū d.is re d.deprauari
a b
simile: hæc cū illi mitio dico: tibi dico: tu illū corrumpi
parcito d.quā sit hō impius aliquā d.iniquus
c
sinis. MI. homine imperito nunq; quicq; iniustius est
f.hō impius d.ad qđ ꝓpsitū
d
q nisi q̄d ipe facit: nil rectum putat. Dequorsum istuc:
f.homo impius f.ola facta d.nō sim equitare d.cum eē vtinā
c f flagitiōse
MIT. Quia tu Demea hæc male iudicas. Nō ē flagitiū
d.scortū vsuere siue sect flagitium
h d.bibacem esse
(mihi crede) adolescētulū scortari neq; potare. neq; fores
rumpere d.q facit eschinus ꝓmisit
effringere. Hęc si neq; ego neq; tu fecimus. nō siuit ege
d.penuria rei familiaris. q.d. volūtas nō ꝓhibuit sed necessitas
d.ad laudem estimas iz
stas facere nos. tu nunc tibi id laudi ducis q̄d fecisti inos
d.pauperte ꝑsus d.abundares d.q̄ mechanice
i d.iniustū iniquū m
pia. iniuriū est. nam si esset vnde id fieret, faceremus. Et
d.filiū d.humanus d.q̄ facit Eschi. d.eras parū
n ꝓmitteres ejectū
tu illū tuū: si esses hō: sineres nūc facere: dū per ætatē licq;
posticq; d.odiosum scenis d.a vīaroē
p q r
potius/ cq; vbi te expectatū ei ecisset foras/ alieniori ætate
deduceo
s t
post faceret tamē. DE. Proh. iuppiter! tu hō rediges me
mentis obtrudiuē f.ꝓcio. d.crimen f.turpia
v
ad insaniā. nō est flagitiū facere hæc adolescentulū. MI.
indignātis d.uoli me molestare repetendo
f
ah ausculta ne me obtūdas de hac re sæpius. tuū filiū de
assumendū ꝓadeprōem d.efficeus errat
3 4
disti adoptandū mihi. is meus est factus si quid peccat de
d.admcū dolcus d.vbi illi peccans sustinebo tolerabo
b d.decesens ꝓtutus frēgnat
mea mihi peccat. ego illi maximā partē feram. obsonat.
sit bibax d.amori indulgere
c d.de meis pecunijs
potat. olet vnguēta de meo. amat. dabit a me argentū:
qđ operarium d.q̄ f.eschi. d.nō admittet vel admissus reiciet
b e
dū erit cōmodū. vbi ñ erit: fortasse excludet foras. Fores
rupit reficient f.eschi. differuit g d.refuet f.dabit
effregit: restituet. discidit vestē. resarciet ē diis gīa. & vī

la laus.

k Quod tu Nota fecisti in eo q̄ significat non fecisti.

l Iniuriū est. Quia nihil quicq; iniustius homine imperito.

m Vnde id. Producta prima syllaba cuius mīnime noīne fieri paruū.

n Tu illū. Multū progressus est accusans excusantē. nā si esset vnde fieri quidnā posse ꝙd si ars non necessario consequens est sed ꝓbabiliter admittit apud oratores Non eni omnes qui habent vnde faciunt continuo faciunt.

o Expectatū. Odiosū & male vitā. nō filius patrentes aut amabiles sūt. aut expectati amabiles aut expectati mali q̄q; mors indies singulos ex pectanda & exoptāda fit. nā expectamus antediē speramus ad diē vī auidior intelligit qui expectat q̄ ille qui sperat.

p Eiecisset foras. Non dixit amisisse: vt quidā abiiciendum.

q Quā vbi. Eo rem p duxit vt ipse magis videatur consulere disciplinę q̄ Demeæ.

r Alieniori. Anacoluthon. Deest eni q̄ius & faceret vltimū magnam vim habet. Nihil enim prodesset insup obesset retineri ab istis filiū iuuenē. Alieniori ꝓ aliena dicens cōparatiuū gradū pro positiuo posuit.

s Proh iupiter. Tragica exclamatio est. & bā tanq; ipse reprehēderet Demeam adiecit.

t Tu homo rediges. Tu homo dicens negat illi fam. l aritatem.

v Nō est flagicū face. Moraliter indignātio expressa est. isdē verbis q̄ frater dixerat repetitis

x Ne me obtundas. Ne me sæpe & molestę interpellas. nā obtūdere est aliquod sæpe odiose repetere.

xima quia hic magis est
cuius filiꝰ cepit esse per
adolescionem.
c Oletvn. A summo ad
imū, pposita soluunt &
mira varietas est ne dice
ret obsonat porat. vngit
Ne s. hæc esse rões pale
strice nō luxurie dicerēt.
d Dū erit. Dare. Cibi
vbi nō erit argentū. sed
comodū dare sub audiē
dum est.
e Fortasse. Hoc ita pꝛ
tulit q. d. nihil deputle si
gratū forte fuerit ad ami
cam admissus & totū
hoc vacat legēdū est. Et
mire fortasse dicit vt pꝛ
indulgēs & credēs ado
lescentē posse etiā amari
ab amica. vt enim affir
mauit vt diceret exclu
detur foras.
f Fores effre. Peruenit
ad presens crimen. Illa
eni ante acta fuerunt.
g Refarcier. reabūdat.
h Et vnde hec fieri. Itel
rū subaudiendū est.
i Et adhuc. Quia non
est flagitium adolescen
tem scortari.
k Heu m. Superbū fu
isset a me dicere: melius
ergo ab illis dictum est.
l Natura. Vrbane mi
tio cōsulis subiūxit plus
eni valer ad laudē consi
liū q̄ natura & simul
ondit poeta verbis miti
onis q nō natura sed ef
fectu sit pater. Nullū pa
trē esse sapiētē. cum nō
possit sine perturbatione
pfrui his que amat quē
patrē esse, cōsiliū fecerat
non natura. Hoc est q si
liū adoptauerit. Et mire
tu natura cū singlariter
dixerit pluraliter intulit
consiliis ego.
m Tu ne. Appertior
cōtumelia est & sequitꝰ
denūciatio discedendi. Tu cōsulis quicq̄. quia dixit cōsiliis
ego pater sū a cōiugatis argumentatus respōdit tu consulis
quicq̄. quia a cōsultādo cōsilia dicunt & consultores.
n Si pgis. Vt donec me flumine vino abluero. Et est archa
ismos p abibo & hoc gestu abeuntis. vel abituri pnunciaꝫ.
o Siccine a. Recte qa iā abibam. q̄si reuocātis correptio est.
p An ego totiens. Hoc conuestum intelligas dicere.
q Audiō. Deeste sed exprimere dureste fuit et hoc ē obtūdere
r Cure est mihi. Eschinus scilicet.
s Curem⁹. Proprie vterq̄ & æquā quasi participes. fratris.
t Prope. Nisi addisset, ppe modū falsa videre esse sentēria.
v Ah mi. Religiose cōmotus est ac veluti incusatio est pfi
die. & iō exclamat dolēs trālit in iracūdiā confessionemq̄.
x Mihi sic videtur. Rationabiliter non est sic dixit, sed sic vi
detur non vult enim verum esse.
y Quid istud deest loquor aut. Nam ppria significatio est
de sententia fue decedentis.

sq̄ detrura reparunt .t. huiusq̄ .t. mihi nō displicent eandem .t. cessa obiurgare
i Eschinus k
hæc fiāt. & adhuc nō molesta sunt. postremo aut desine
dic .t. quēlibet iudicem .t. cessare in plibus q̄ ego .t. negocio
aut cedo quemuis arbitrū. Te plura in hac re peccare o
commeam l2 prohdolor cum sis celebs parribus .t. reipa
stendam. DE. Hei mihi pr̄ esse disce ab illis. q vere sciūt
.t. fiat one .t. suasionibꝫ adhortabitur suades
l in turali m
MI. natura tu illi pr̄ es. cōsiliꝫ s ego. DE. tu ne consulis
.t. vnde honestū pseuerus ubibo .t. vtrū sic dicis vrg
tolerās n o vel discedis
q̄q̄: MI. ah si pgis: abiero. DE. siccine agis: MI. an ego
q̄ obtundendo seq̄re .t. ad me sperat .t. eniam
q r
totiēs de eadē re audiā. DE. curæ est mihi. MI. & mihi cu
leschinus .t. hēamus curā eōrū vtusq̄ pris ego t rus s. domea
sed s .t. filium
re est. vere. Demea curemus equā vterq̄ ptem tu alterū.
aheri eschinū .t. cura hic ambor .t. fere educabit seq̄
silr r eschinum
ego itē alter nā ambos curare, ppemodū reposcere est illā
volens s. re reposcere .t. cur. s. q̄ resisto
v x qō filius plaq̄. s. q̄ resisto
quē dedisti. DE. ah mitio. MI. mihi sic videt. De. qd istuc
qō filius facit consumat .t. qdaꝫ pspexat
3 luxuriose
si tibi istuc placet, pfūdat. pdat. peat. nihil ad me attinet.
.t. ex hoc rpe vtsero iterū .t. ira cēteraris
b
Iā si verbū vllū posthac. MI. rursū demea irascere. DE.
.t. vtq̄. s. irasci q̄ mihi repero ne. t. adopcionem .t. terranculus filio
est irascēdi materia c .t. ppē cbrescit e
An nō credis repeton' quē dedi? agre est: alienus nō sū.
rectius desisto s. cthesiphonē q. d. bene volo .t. habeꝫ
si obsto. iam desino. Vnū vis curē? curo & est dijs grā.
qū .t. res optatis respondet s. filius adoptiuus petpier .t. in alū seq̄no
f
cum ita vt volo est, iste tuus ipe sentiet posterius nolo i
pera filiū petus .t. non .t. oino falsa mala re cch.
h i s. hāc veritatem
illū grauius dicere. MI. nec nihil neq̄ oia hæc sunt quæ
q̄nus .t. aliquantulū s. mihi reiplicēt
dicit. tamen non nihil molesta hæc sunt mihi. sed osten
molestē ferre s. domeo .t. talibus moribus .tq̄
difficiler
m
dere me ægre pati illi nolui. Nam ita est homo: cum pla
ū volo placare instanter .t. diuerto cū a sua oppinione modestē
pacato q̄ius
co/aduersor sedulo: & deterreo. tamen vix humane pa
olerat n sed s. eius iracundiā .t. assentior illi in ira sua
titur. Verum si augeam, aut etiam adiutor sim eius ira

z Profundat perdat. Hec sit figura Virgi. Sequere italiā ventis petē regna perundas. Hec autem sic pnunciāda sunt vt ostenditur gestu nolle quod loquitur.
a Si verbū post hac. Deest tibi fecero aut talg huiusmodi.
b Rursum. Quasi rursum curans.
c Repeton quem de. Rusticani stomachi est repetere semp verba que inuitus aliud audierit. Et minus erat si Eschinum diceret sed plus est quem dedi.
d Agere est. Quasi diu cū sic. Quid ergo loqueris. qd ergo est cur agere est. qa alienus nō sū.
e Alienus non sum. Mire alienus q̄si timeat dicere pater sū. Vel alienus nō sum satis cū stomacho q d, si patrē me esse nō licet alien⁹ nō sū.
f Iste tuus. Iste sentiet q̄tus sis q̄tūcūq̄ ames eū hoc est vt deci piatur per indulgentiā tuā.
g Ipse sen. Satire malim malo posuere. vt ipse alibi sic rogas sensi. Nā vnā est scænā atq̄ eius comitibus dedi.
g Iste tuus. Postremo malo nullū. s. quam hoc posterius. etenī Demea satis hoc graue existimat dictū in eū qui nō prouideat in futurū & arcius quia pater est.
h Nec nihil? Non nihil. Nota figura est conueniens placidissimo seni qui reprehendēdo adolescentē moderatus est. Et apparet Therētiū sauere lenissimis preabus vnde subiecit etiā rationem facti mitioni senicio
i Neq̄ oia. Bene a mitione hoc dicitur, quia indulgentioris est plura scire & supra ea ne me celet cōsuesci filiū et hic sensus est. Nec contenenda sunt quæ dicit nec oia, sed hoc est nō sola, sunt quæ dicit, sed multa alia & ordo est. Nec tamē nō nihil molesta placidissime neq̄ eni dixit & nō nihil maluit repetere q̄ quod vehementer iracundiā demōstraret figura.
k Non nihil molesta hec sunt mihi. Optime pota Mitionē fecit commotum ne si omnino immobilis esset non indulgere adoptiuo filio. sed omnino cū nō curare videretur ergo sic in eum seruat placidū animū vt tū retineat patris affectū
l Sed ostendere me ægre pati, Constat ægre me pati. Nam aliter non erat patiens.
m Nam ita est homo. Homo dixit moraliter sic enim de his dicimus, quos parce reprehendimus vt alibi vt homo est morem geras.
n Verum si augeam. Argumentū a contrario. Nā placare contrariū est iritantibus augentibusq̄ iracundiam.

o Aut adiu. Vt sit mitis rephēsio nā a grō ca
su actūs assumptus est.
p Et si Eschi. Rursus vt
sit mitis reprehensio &
hocipso grauius. nā &
si & nōnulla nobis tpa
mento sunt posita.
q Quā hic. Quō nō et
cui nō ea tū hec sunt. vt
nō graui sono accusatis
onis, pferanē sed solū re
prehensionē cōtinet. Alig
qd vero admirandū est
q̄ addit meretricē vt oñ
dit Mitiōis hoc solū ad
huc scientis nihil deuici
ata virgine.
Quā hic. Et hoc cū vemia & defensione. Nā colere mere
tricē nō est flagitiū. & simul etiam viciate virginis ignarus
ostenditur Mitio.
s Nō Aliquid dicēdo ptermisit vel meretricē vel numerū.
t Credo iā Parethesis reputo eteni ad ea quę apud nos pa
rum certa sunt aut credo.
v Dixit se velle. Mitū est apud Therentū cur etiā p personas
idicet argumenta Nā cū Mitio sciat amari ab Eschino ciuē
virginē tū dicit credo iam oim tedebat & dixit se velle vxo
fum insanus vel desipiens .t. in morē eius .t. aliquem
.t. cerre p
cundiæ. insaniā, pfecto cum illo. & si eschinus nōnullā
s. q̄ effrenet forere. rc. q. d. egerit in multas
q
in hac re nobis facit iniuriā. Quā hic nō amauit meretri
meretrici s. munera similiter .t. nō multo rpe an mereni
s r puto tunc cum
cem aut cui nō dedit aliq̄d? postremo nup. credo iā oīm
affinitate credo .t. credebam reflexisse
v r
tedebat: dixit velle se vxorē ducere. sperabā iā defer buisse
.t. inbecillitatem adolescentie s sed venio .t. quia
adolescentiā. gaudebā. Ecce aūt de integro nisi qcquid
alloqui s. venale vel causaꝫ
est, volo scire: atq̄ hoīem conuenire. si apud forum est.

rē ducere sic ex parte magna tendit nescio argumētū. ideo qa verisimile est amāssimū Eschini Mitionē oēs scire affectus adolescēns et cōsuetudis vt apparet pter co actū eū ex pte fateri vicinū ex amore eschinū et pudore impeditū tantū q̄ hoc dixisse quod honeste potuit velle, se vxorē ducere dixisse malēs q̄ velle sacuisse cōfusū.
x Sperabam iam. Recte sperabam: pro gaudebam sic eni dicimus

Scena. 3.

SECVNDVS ACTVS

SANNIO leno. ESCHINVS adolescens.

a .t. nos ciues b afflicto q̄ mereri vapulare

o Esecro pplares / ferte misero / atq̄ innocenti
opem succurrere paupi .t. secure flarimi
c d
o auxiliū subuenīte inopi. ESCH. ociose illi
hoc ipo rpe .t. mane tu leno frēqr rerespicis q. d. rua prumaria efficax
f in hoc loco vt vapules
co iā nūc ꝫ cōsiste nūc, qd respectas? nihil periclitē. nūq̄:
pño ero pmeuo g sadducam
dū ego adero. hic te tāget. San. ego istā inuitis oīb⁹. Esch.

a Obsecro populares: Populares in ois rei cōsortiū sumitur. Nūc aūt populares ciues dicit. et hoc est quod veteres qui ritari dicebant quintes conclamari.
b Ferte mi. Hic exemplū est cōtumelioſi p potentiā diuitis in pniciem suā paupis cōtumacis.
c Subuenīte. Videq̄ posteriora sunt ad incēdēdū pplm. Primo miserū post innocentē ad vltimū inopē
d Ocioſe. Nūc iā securus est ociosus nō ē.
e Illico. Mō locū non tempus significat.
f Ocioſe iam illico cō. Simul tempus locum factum. Modum ocioſe tempus iam. locum illi co factum constiste. Cōsistere est audacter et cōstanter stare vt constitit
digitos ex templo extectus vtriq̄.
g Ego istam inuitis omnibus. Bona ecclesiastis. Nemo eni

plene loquiſ qui ſuſtinet.
h Quãꝯ ſit ſceleſtus. Anacoluthon primũ. Nã ſi poſuiſſet ꝯꝯ nõ ſubiecit tunc.
i Cõmitter. Sed hoc proprie de illicitis & puniendis facinoribus dicim⁹ & ſimul hoc oſtẽdit comicus adoleſcens credere ſe lenoni inuitũ ſe nõ intuliſſe. & id quod fecerit feciſſe lenonis culpam non ſua.
k Iterũ vr. Minaciter porta priorẽ hinc ſuſtulit dicendo iterũ. vt non eã dẽ lis eſſet de qua ſupra Demea queſtus eſt ſed inſtaurata naſcatur.
l Leno ego ſum. Leno terribiliter pronunciandũ eſt quaſi q dicat cui ſupplex eris ſed ex argumẽto eſt quod contemnit. Eſchin⁹ minas lenonis vtpote qui iam vxorem decreuerat ducere.
m Scio. Hic ſic ĩdit quaſi iu lenõe monitio capitis tãtummodo cõſiſteret.
n Fide quiſꝯ optima. Fides in concipiẽdis cõminationis denũciatio comminantis eſt.
o Huius non faciã. Figurate ergo. Huius aũt dictionẽ. vt cum autiſtipulãt vel floccũ mouet rata moueret aut ſẽmũ digitum. huius non faciam. Cicero nec tantilum quod cõtemnitur ſt.
p Ego meũ ius proſe. Hoc eſt lenocinĩ. Meũ ius. meã libertatẽ. meã Nãm vt illa iniuria eſt que ſit inoxio ita ius vindicta illa que ſic reddiſ turꝛco.
q Perſequar. Vlciſcar cicero. Tu dum tuas iniurias per te id quod nõ poteſt proſequi conaris.
r Neꝯ tu verbis. Solutes lues per ſolues. i. ſatiſfacies ac te purgabis.
s Ne maleſeceris. Accuendũ eſt re & ſignificanter proferendũ. Ibi enim eadẽ ſententia & plus dixit re maleſeceris ꝙꝯ numerum feceris.
t Noui ego veſtra. Heckelipſis deeſt enim verba.
v Iuſiurandũ dabit. Hoc eſt iurabimus te eſſe indignũ cui iniuria fiat huiuſmodi. aut ſeparatim iuſiurandũ dabitur. & ſeparatim te eſſe indignũ iniuria hac. & ſic melius verba enim ſatiſfaciũt cum res colligitur in generalibus cauſis. Nã aperire ac lites ſureiurando ſunt terminate.
x Indignum iniuria. Comice indignum & indignus.
y Abi nunc preſtrenue. Aut abi preſtrenue. vt prediuitis vibe latini. Et per hoc magna contentio lenonis inuiſtur nõ reſpõdiſſe Eſchĩ nũ ad ea que dixerat.
z At enim nõ ſinam. Enim inceptiua particula apud veteres fuit ſed & cõuenit perturbatiõi.
a Nimiũ iſtuc abiiſti. Quaſi ex contumacia lenonis appareat ꝙꝯ multum abierit.
b Propter hunc. Iuxta hunc virg. templum de marmore ponam propter aquam.
c Hem ſic volo. Mire comicus ex alterius verbis qd faciat alter oſtidit.
d Quin pugnus con. An pugnus a pugna ſit dictus ab illo pugna.
e Iſtuc volo experiri. Expreſſe oſtendit pauperis locũ nacem cõtumaciã vſq; ad periclã cedis. Et hoc illo dicẽte ſeruus lenonem verberat.
f Hem ſerua. Neſcias cui dicat hec Eſchinus an lenoni an ſeruo. ſed ſeruo magis eſt verſiſimile.
g Geminabit. Hoc cõminantis eſt nõ ſubtus ferire ſed quia longe ſtat patmeno gemina putauit dictũ & geminabit ſubaudiendũ eſt plagã. Item nõ ſingularem purgnam & vnam dabit. ſed geminabit quaſi dicat geminatoq; duplicatoq; numero inferret.
h Hei mi. Leno puſat nõ iniuria. Conueniẽter poeta auidiorẽ pmonẽ maleſaciẽdi induxit cũ ſupra dominũ inuitũ oſtendere cogi ad inferendam iniuriam.
i In iſtam partem poſtius peccato. Vt verbera nõ iuſſus potius ꝙꝯ iuſſus verberes.
k Nunciam. Due partes ſunt, & bene iã. quia ſero & poſt plagas. & virum hoc lenoni vt abeat an puelle vt intro eat dicitur. ſed facetius eſt ſi lenoni intelligas dici quaſi hoc factum ſit quod voluerit & quaſi venerit vt vappuler. & iam etiam tarditatis incuſatio eſt. vt Virlam melior. iam dura parens.
l Regnum ne Eſchine tu hic poſſides. Inuidioſa moraliter exclamatio. & ardentior ad plagas.
m Hic tu poſſides, Bene hic idẽ Athenis. vbi grauius crimen eſt dominari velle. nam tyranni ibi ſemper oppreſſi ſũt & maxime proximi.
n Si poſſiderem. Concedentis inuidiam.
o Ornatus esſes ex tuis virtutibus. Cito oſtendit quantũ a ſe longe ſit regnum qui diceret ornari potuiſſe lenonem.

p Ex virtutibus tuis. Sic veteres pironiã vrbẽ tu es pro flagitiis dicebant. Lucilius animo an virtutibus.
q Quid tibi. Hoc quia verberatus eſt dicit nunquid tibi debeo.
r Nihil. Nõ quia nihil ſibi debeatur facere ſed quia ipſe abſtulit & nihil vult a ſe repeti.
s Quid noſtin. Proprie ſic enim dicit qui nihil quicq; debet nõ meminit. nõ quod ignoretur. ſed quod in ſure nõ cernatur.
t Si attigiſſes. Plus attigiſſes ꝙꝯ tetigiſſes. eſt enim multo minus attingere ꝙꝯ tangere.
v Qui tibi. Hic non rationcinatio eſt ꝙꝯ exclamatio per dolorem.
x Meã habere. Meã ſufficeret. ſed magna moratitate additũ pro qua argumẽ dedi ad vociferationẽ habere. q.d. non licet attingere tuã. cur tibi licet meã nõ tangere. ſed habere. Et habere. vtrũ domi in cõſuetudine eſt corrumpere an ſtupra, reintelligimus.
y Ante ædes. Nõ erat quod ad hec iuſte reſpõderet. & ideo ſic reſponder. vt conuicium dicat quod verum eſt.
z Loris liber. Lora apud veteres laura dicebantur a laura triũ florum. ſub qua mos erat captiuos vinciri ducique per pompam. Sũt & loriunculi de corio facti quibus vt cõditionis remiſſionẽ ſanẽ ceduũt manicipia. Nã mãcipia dicũt qui manu capta ſũt. Seruati ſũt cõ eos vti qui ſeruati ſũt cõ eos occidi opteret iure belli.
a O hoiem. Sic veteres impurũ generaliter ꝙ improbo ponebãt: vt in eadẽ hac fabula pſua ſit ille impurus ſat ſcio.
b Equã oibus. Quaſi dicat. vbi nõ eſt quãdo Eſchinus loquit inter te eni et me nõ videt æqua cũ tu pulſes ego vapulabo tantũ & meã poſſideas. Et bene omnibus lenonibus. quid videantur excepti.
c Mitte iſta. Superbe

p Ex virtutibus tuis. Sic veteres pironiã virtutes pro flagitiis dicebant. Lucilius animo an virtutibus.
q Quid tibi. Hoc quia verberatus eſt dicit nunquid tibi debeo.
r Nihil. Nõ quia nihil ſibi debeatur facere ſed quia ipſe abſtulit & nihil vult a ſe repeti.
s Quid noſtin. Proprie ſic enim dicit qui nihil quicq; debet nõ meminit. nõ quod ignoretur. ſed quod in ſure nõ cernatur.
t Si attigiſſes. Plus attigiſſes ꝙꝯ tetigiſſes. eſt enim multo minus attingere ꝙꝯ tangere.
v Qui tibi. Hic non rationcinatio eſt ꝙꝯ exclamatio per dolorem.
x Meã habere. Meã ſufficeret. ſed magna moratitate additũ pro qua argumẽ dedi ad vociferationẽ habere. q.d. non licet attingere tuã. cur tibi licet meã nõ tangere. ſed habere. Et habere. vtrũ domi in cõſuetudine eſt corrumpere an ſtupra, reintelligimus.
y Ante ædes. Nõ erat quod ad hec iuſte reſpõderet. & ideo ſic reſponder. vt conuicium dicat quod verum eſt.
z Loris liber. Lora apud veteres laura dicebantur a laura triũ florum. ſub qua mos erat captiuos vinciri ducique per pompam. Sũt & loriunculi de corio facti quibus vt cõditionis remiſſionẽ ſanẽ ceduũt manicipia. Nã mãcipia dicũt qui manu capta ſũt. Seruati ſũt cõ eos vti qui ſeruati ſũt cõ eos occidi opteret iure belli.
a O hoiem. Sic veteres impurũ generaliter ꝙ improbo ponebãt: vt in eadẽ hac fabula pſua ſit ille impurus ſat ſcio.
b Equã oibus. Quaſi dicat. vbi nõ eſt quãdo Eſchinus loquit inter te eni et me nõ videt æqua cũ tu pulſes ego vapulabo tantũ & meã poſſideas. Et bene omnibus lenonibus. quid videantur excepti.
c Mitte iſta. Superbe

ad ꝙꝯ ego tuã. tibi pdeſt ꝛ cõmodũ ſit
f. vt dicas vumodo
ne vis me dicere id qd ad te attinet? SAN. Cupio mõ
g. nõ mõ ſit vtile ſed iuſtũ ꝛ honeſtũ
g ridentis
æqui aliqd. ESCH. vah leno iniqua me nõ vult loqui
h. deſtructio pduto vt. iuuenum
publica luce.
SAN. Leno ſum fateor. pnicies cõis adoleſcentiũ: perii
pdendio dſequunt
via pdimonii
ex vt meo facto
mecpta nata
quius ſim culus
turis peſtis. tñ ubi a me nulla eſt orta iniuria. ESC. nam
g hercule
ſ. ad puellam
ſ. ad quẽ locũ cũ feres domus mee
efferetq; nunc
atq; ad rem redi. SAN. quã rem? q redeam? ESCH. iã
ſ. ad puellam
ſ. ad puellam
ſ. ad puellam

tis libenter accipere. Et est exclamatio: qa si nõ homines a persona. & plebei. et lenonis. et vim passionem ipsum conuicio persequi. vt quotidie ab omnibus eius loci & ordinibus fieri.

q Minime miror qui insanire occipiũt ex. Sensus hic est insanos fieri p iniuriam plerisq; mirabar. sed iam non miror posteq; egoipe iniuriam quam ego sum passus. insanire cõpellor adeo vt exclamem. Proh supreme iupiter & simul aduerte vigilantem poetam. vt vbicunq; in comœdia vocem tragicã extulerit statim personã insanam id dicere faciat Sic & supra proh iupiter. Tu homo me redigis ad insaniam.

r Me inuito abduxit. Honestioris psone hec querela. Sufficeret abduxit meã, sed leno bene addidit me inuito nam abducũt meretrices absq; voluntate lenonum. & decora locutio est per eclipsim non enim addidit puellã aut quid tale.

s Tantidem emptam. Legit & totidẽ emptã.

t Homini misero plus quingentos colaphos. Contumeliosa cedes colaphis innuitur & indigna lenoni.

v Infregit. Vt illudens hoc fecisse Eschinus videatur, cum sonitu se colaphisatum significat. & flebiliter pronunciandum. hoc enim exprimitur vt tamen incuset in alieno facto fortunam suam & vide quantum hoc distet ab illo quod supra dicebat. Ipsum istuc volo experiri hoc. quia solus est. illud quia cum aduersario.

x Promeruit. Cui contrarium est commeruit. Nam mereri seu mereri. & promerere seu promereri. significat prestare beneficium. Commerere & commereri significat contrariũ Verum ergo quia bene promeruit. i, quia multum meruit vt puellam haberet. hoc aũt dicit perironiã. Fiat. i. habeat eã

y Suum ius postulat. Etiam per ironiam est prouinciandũ tisi velit intelligere eum adiuuisse eum in eo qd repressierit identitẽ parmenonem cedentem cũ lenonem. Hec autẽ omnia volitat leno apud se cogitabundus. & varias rationes agitans.

z Vbi dixero tanti d. Recte dixit. vbi enim captio intercessit precii ãcreptionis actio sublata erit. et precium debebit.

a Somniũ. Idest nihil soluetur. neq; inuenietur quemadmodũ cum aliquis somniat se accepisse pecunias tandem cũ expergiscitur nihil inuenit in suis manibus.

b Mox cras redi. Tã sit ad mimeticon.

c Quamq; iniurium. Idest inferre iniuriam et vexare suum creditorẽ tot accessibus & reddi tubus. Vel vt Donatus ait iniurium est. i. molestum & ab iniuria profectũ cogi vẽdere quod nolis.

d Quando eum que. Vt in Andria. Deinde questũ occipit. Questũ occeperis. i. querere. Sic lucella per lenoniã artẽ.

e Musitanda. Idest patienda consideranda cũ silentio & vt in amatoria putanda ac hoc perferenda. Musitare enim proprie est dissimulandi causa tenere dictum. vel a muto vel ab m, quelitera est nimium expresse vocis ac pene nullius, adeo vt sola omnium cum inter vocales incidenter atteratur atq; subtrahatur. Virg. Musat rex ipse latinus. i. tacet causa dissimulandi.

f Sed nemo. Redit ad sese Inquiens.

g Frustra egomet Preparationis genus ad accipiendas minas totius summe desperationis.

Ascensus. Nã hercle etiã id restat. fic intelligo. Nã hercle id. i. intulisse mihi iniuriã restat. i, reliquum est. quod nõ fecistis. facturus iñes. Nouissimã autẽ omniũ sententiam sic intelligo. Sed nemo dabit. i. tantũ quanta emi puellam. & ita frustra deputo mecũ has rationes quibus iudico sufferẽdas esse iniurias illatas / postq; pecuniam habuero debitam.

In hac scena. 4.

Actus est exemplum continens vite auarorum qui sæpe in damnum ipsius auaricie rationibus ruunt. Simul etiam duorum inter se neq; hominũ spectanda, quod vicissim & dolosa captio est.

a Tace. Tace si pro aduerbio est. omnibus dicitur. Si pro verbo dicitur Cthesiphoni maxime sollicito & supplicanti omnibus ob metum patris. b Iam faxo. Iam non tarditatis est sed properationis significatio.

c Bene dicat. Actũ recte additũ est nam natura cupide accipimus ita tamen vt male nobiscum esse dicamus actum.

d Quid istuc sannio est. Illud supra. post scenã. Hoc iam in prosceneo dicitur & vide q; ingeniose. Ter qui supra ab Eschino lenonis nomine facit Sannionem vocari vtpote ab homine arroganti & feroci ob etatem & negocium hunc blande circumuenientem honorificentius inducit cum lenone & Sannionem eum vocare. Sane qui in sordidus professionibus agũt honorifice nomine proprio appellas. sed qui in splendidis artibus sunt constituti gaudent artis nomine nuncupari. vt imperator orator. Philosophus. Sic in Eunucho audite vocem vise sum militis apud se loquens meretrix. & postquã illum

cominus videt. Salue mi Thraso inquit nõ saluẽ miles. quod erat durissimum & moxirata per sonat. Miles nunc adeo edico tibi.

e Nescio quid cõcer. Argute positum nescio quid vult enim ex illo audire vt nanciscat iniucium quod persuadendum cepit.

f Concertasse. Occeptum honorifice nomen tractat vt & placidũ sibi reddat. & vt eũ faciat ad contemnendã pecuniã liberalẽ. Nã honestas adimit auaritiã.

g Certationẽ cõparabene quia ille cõcertasse dixit non cesum esse. Et proprie certatio. Nã certatio est actẽ certatio q; erratiũ. Sed certamẽ est res ipsa de qua certatur.

h Adolescenti. Ab etate iuuatur sententia loco. Ideo adolescẽti dixit. Nõ Eschino. Et morẽ gerens proprie et meretricis. vnde et ipse sic respõdet vt nõ fugiẽs dicat vsq; os prebui. Item cũ emphasi adolescenti, pnuncian dũ est scilicet qui facilẽ assentatione caperetur.

i Qui po. Scilicet morẽ gerere & hoc subtiliter leno cũ morẽ gerendũ fuisse in meretricis precio dixerit syrus.

k Qui hodie Hodie nũc non tẽpus significat

SVRVS seruus. SANNIO

a Ace egomet conueniam ipm. cupide accipi

b at. iam faxo, atq; etiam bene vt dicat secum esse actum.

c Quid istuc Sãnio est q; te audeo nesci o quid cõcertasse

cum hero? SAN. Nunq; vidi iniquius certationem cõ

d paratam: cũ hec quæ hodie inter nos fuit. ego vapulans

do. hic verberando vsq; ambo defessi sumus, Sy. tua cul

pa, SAN, quid agerem? Sy. adolescenti mortem gestũ

oportuit. SAN. qui potui melius? qui hodie vsq; os p

e bui, Sy. age/scis quid loquar? pecuuiam in loco negli

f gere maximũ interdũ est lucrum. SAN. Hui. Sy. metu

g isti, si huic de iure tuo concessisses paululũ, atq; adolesce

ti esses morigeratus hominũ homo stultissime: ne non

tibi istuc fœneraret. SAN. Ego spem precio non emo.

h Sy. nunq; rem facies, abi, nescis inescare homies sannio

sed iracundã eloquentiã ac stomachum, vt Vir. Nunq; hodie oẽs moriemini inulti.

l Quid loquar. Legitur & qui loquar.

m Maximũ in. Bene addit interdũ nõ enim semp vt in hac parte.

n Si huic. Bñ tuo iure ne diceret erat res mea quã venalẽ habui. Aut de tuo iure de lenõia dicit. vt alibi. Meo iure vtar vt potior sit qui prior ad dandum sit.

o Ne nõ. Istuc fœneratũ est cũ lucro additũ et mltiplicatũ. Fœneraret ergo nõ Eschin⁹. sed ipa res in qua fœneratio est.

p Ego spem. Contra hoc est quod seruus prius dixit. Pecuniam in loco negligere maximum interdum lucrum est.

q Nunq; rem. Sedm psonã serui leno quicqd agit ad lucrũ refert et sic lucri genus dicit esse Syrus a lenone quẽadmodũ persuadet. Et nota rẽ & litẽ & negocitũ meretricis & primo & oẽm pecuniã notiari. Itẽ sedm psonã serui lenonẽ syrꝰ hortat enim ipm ad lucrũ excitãs nõ ad honestatẽ

r Nescis. Metaphora ab aucupibus qui auibus capiendis effundũt cibũ. Inescare astute fallere & irretiri homines.

Spem precio nõ emo

s Credo istuc melius. Vide comicum errorē vtriusq; persone & calidi lenonis & captiosi simi serui.
t Age. Nunc verbum est. i. dic quia proprie est vt cōsentiat persuadēti.
v Quasi iam vsq; ti. Sensus quasi numerus vt aliquo diducas & in aliis estimationem constituas. & si nō velis pœnitus contemnas vigin ti minas dūmodo huic obsequare velis.
x Preterea aiunt te pro. Cū nō profecturū dixit sed iam proficisci.
x Preter. Archaismos est figura. Nam veteres libenter coniunctiones multiplicabant.
y Aiunt. Non ab vno dici se audiuisse. ne negaret. Ideo aiunt inquit.
z Proficisci. Nō profecturum sed iam proficisti inquit.
a Coemisse. Hinc que illuc nusq; hoc ostendit alias Therentius. sed apparet ex cōfessione lenonis vera. hec omnia esse Et mira varietas est proficisci. coemisse. conducta ne directe proficisci. emere & conducere nauem.
b Conducta nauem. Addidit vt dilationem res haberenon possit.
c Hoc scio animus ti. Hoc & correpte legi potest vt articulus demonstratiuus sit. & producte vt significet aut hanc rem aut hunc locum, i. cyprum.
d Vbi illinc spero re. Ex spe sua vult Syrus ostendere quod leno debebat sperare. i. non acceperum modo.
e Tum hoc ages. Idest exiges debitum. Nam hoc agere dicimus eum qui instat negocio suo.
f Nusq; pedem. Quia exclamatio est oratio p aposiopesim nō expellet
g Inieci scrupulū ho. Hoc leno non audit. simul eni dicit cū ille clamat. & ideo simul legi nō potest. & hic oōdit syrus q; hec consilio locutus sit. Scrupus. inde scrupulus dicit lapillus breuis & asper latēs in calceo ingerensq; molestiā & sollicitudinē sua

sq̄ dicis .i. sed callidus
p .t. cōmodius aptus
SAN. credo istuc melius esse, verū ego nunc̄ adeo astu
.q. emere q̄ .t. arripere diligentius est .t. arripere
tus fui: quin quicquid possem: mallem auferri potius i
sine dilatōe .t. liberalem .t. in aliq̄ loco
t v tang̃
præsentia. Sy. age. nouī tuū aīm quasi iamvsq; tibi sint
tam habeas .t. structus & assignatus .t. impendas obsequium insup ß
.t. libre dumodo .t. adolescens x
viginti mine dum huic obsequare. Præterea autem te
f. honōres in illā insulā indignantis .t. compasse
γ ß a
aiunt proficisci cyprum. SAN. Hem. Sy. coemisse hinc
f. in cyprum f. mercimonia .t. recentum p̄ pcto. p̄missō
b .t. hoc loco
quæ illuc veheres/multa: conductam hic scio animus ti
.t. q̄ animus est iam totus p̄nus ad eū locū cipr̄ū adeundū exiges
d credo e
bi pendet. vbi illinc spero redieris: tum hoc ages. SAN.
q̄ minus est q̄ me .t. distulisse adolescentes .t. mierunt
f f. mouco
Nusq; pedem: perij hercle. hac illi spe hoc incœperunt.
.t. immissi incussi lenoni exclamatio est
ti .t. molestiam sollicitudinē & asperitatem
Sy. Timet inieci scrupulum homini. SAN. O sceleta:
q̄s lector q̄liter puncto vt ita dicā .t. lesit sune
.t. q̄sidero h t lz
illud vide vt in ipo articulo oppressit. emptæ mulieres
.t. mulre .t. sunt empta in lenonis mercibus
sisr l hāc insulā m
complures: & item hinc alia quæ porto cyprum. nisi eo
venundandas merces meas .t. multū damni facio
ad mercatum venio. damnū est maximū. nunc si omit
.t. nihil agam possq̄ .t. nulla est reliq̄ spes
o ex cypro p q deferbuerit
tam: actum agam. vbi illinc rediero. nihil est. refrixerit
f. tricetur mihi a iudicibus f. ces f. ad agendū de re sopita cū ego erat agendi .t. melius erit
res/nunc demū venis: cur passus? vbi eras? vt sit sacius p
patū puelle .t. tam lōgo rpe q̄ nō nauigo f. ita sanius erit
dere: c̄ aut hic nunc manere. tam diu. aut tum p̄sequi.
vtrū compurasti patū puelle q̄m pus a tua bursa est pfectū cū
g e cā emisti
Sy. Iam ne enumerasti/id q̄d ad te redituꝝ putes? San

asperitate. de eo satis prius dictum est.
h Vtipso Metaphora persuerās a scrupulo. i. lapillo qui nos in calceo latens plerūq; ledit.
i Oppressit. Vel Eschinus vel res ipsa quā subiicit. i. quod ait empte mulieres q̄ plures.
k Mulieres. Silepsis empte vel empta.
l Que por. Cyprū insula sic dicta vel q̄ veneri sacrata sit vt Horacius. Sic te diua potens cypri. vel quod mercatō in ea sit. vt idē. Nunc̄ dimoueas vt trabe cypria mirorum pauidus nauta secet mare.
m Nisi eo. Eo nūc aduerbium est loci.
n Ad mer. Mercatus quātr inflectionis significat locū mercature exercende destinatū. Itē mercatus significat pus in quo homines in aliqua loca cōfluūt ad negociādū & mercaturā exercēdā. Itaq; elegāter dicim vado ad mercatū in hyspaniā vbi dicimus. vado in mercaturā.
o Actū agā. Prouerbiū. i. nihil agā. Quod eni in iure semel iudicatū fuerit rescindi & iterū agi seu retractari nō potest ic in phormione. Actū aiunt ne agas.
p Nihil est. Noue. p nulla spes est.
q Refrixerit. Idest iā desinerit esse recēs iā deferbuerit iā non erit noua. sed iā aboleta et refectata.
r Cur passus. sc̄s. Tādiu te opprimi: nec intēdere actionē. seu cur fuisti negligēs & remissus ac nimis patiens qui in iuriam hucusq; in corpe portaueris.
s Iam ne. Fixit syrus se nō intellexisse q̄ apud seipsum leno locutus sit adeo vt illi aliud q̄ ille secum disputauerit.
t Id quod. Hoc dicto tm illū accepturū significat quantum dederat in puella. nā hoc ad nos redit quod a nobis abierit & dicēdo redituꝝ ostēdit super viginti minis nihil illā sperare oportere sic eni supra minis viginti tu illa emisti. que res tibi vertat male.

v Hoccine illo dignū. Huiusmodi comploratio summā desperationem lenonis ostendit.
x Hoccine incipe. Quasi de magno facinore dixit vt i heau. Vide quod incepe at facinus.
y Eschinū. Cū laudatione dixit quasi quē nō deceat malefacere. & vide q̄ omnia experiatur potens & miser ad recuperadū rem suam.
z Vt hāc. Nō dixit de qua. ga illa de sermo est a Postulet. Velit aut speret Cicero. Vt ēporis r. p. cedat nūc postulandum. i. cupiendum. exspectandum.
b Eripere. Non eripuerit anc̄ ad hoc nō fecerit. & sic loquūt qui nolunt circa se perseuerare iniuriam.
c Labascit. Hoc per se dicitur & proprie dicit labascit vt & suam instantiā & cunctationē tarde incipientis consentire monstraret. Nā inchoatiuū verbū est & est metaphora ab arbore secante facta que multis succisa ictibꝰ ferri tandē incipit in casum ponderis ruinamq; minitari.
d Videsi satis placet. Non placet dixit sed satis placet. Veluti magnū cōsilium prohibiturus.
e Potius q̄ venias in. Oratoria comparatiōe potiorū dicit hoc esse q̄d suggerit eligendum.
f Diuiduū face. Figura macrologia diuidit a diuisione. diuiduum a dimensione dicimus.
g Minas decem. Scit illum viginti posse accipere. sed idcirco ait vt optet leno quod paulo ante nolebat.
h Corradet alicunde. Alicunde dictum est quasi non habentis. nam nec ipsa in promptu sunt.
i Heu mihi etiam de sorte nunc venio. Sors est summa cui extrinsecus requiritur. Fornus ergo sortē dicit de precio quia empta est. idest viginti minis & vide illum damno potius exclamare q̄ iniuria.
k In dubiū. Idest periculum. Vir. Nec tibi deserte in dubiū
l Omnes dentes labefecit. Iniuria lenoni tunc dolet cū adiuncta damno est mustranda & accipienda cum questu ac ceperis vel idcirco enumeratis contumeliis adiecit.

m Colaphis tuber est. Tuber est genus cibi collectum ex tumentibus quasi pregnantibus harenis plus autē hoc q̄ supra dixit. supra enim dixit. plus quingentos colaphos insigit mihi. His vero colaphis tuber est totum caput.
n Etiam iniuper defraudat. Videyt eadem que dixit supra

eō sc̄tur .t. eschinū. q. d. nō recerto tyrone ingenuū in hoc malo grum pe
v x in sua inventute malo sec r. p
Hoccine illo dignū est: hoccine incipere eschinū: p cp
.t. g lchonem .t. mea puella auferre .t. velle .t. cum animus inclinat
s a b r cepit c
pōnem vt hāc mihi eripere postulet? Sy. Labascit: vnu
sq̄ dicā p dicta
d e
hoc habeo: vide si satis placet: potius q̄ veias in periclū
.t. vt lis saluare puella q̄ pecunia .t. iniuriā hec est inuidesci vigint
f ß
sannio: seruos: ne an pdas totū. diuiduū face. minas de
.t. ab alio loco vel occasione .t. delere affligere
b i .t. ignotum ad sortem
cem corradet alicūde. SAN. Hei mihi: etiā de sorte nūc
periculum f. malesperare .t. ruere ficta
li l
venio in dubiū miser. pudet nihil. oēs dentes labefecit
insuper illud genus cibi .t. preter p
m n dicta
mihi. præterea colaphis tuber est totū caput. etiā insup
.t. fraude decipiat .t. quā admodū vis facere f. aliud me scire
o p q r
desi audat. nusq; abeo. Sy. Vt lubet. nunqd vis? q̄n abe
.t. sed q̄s sc̄tur c̄tunq; f. ab eschino. q. d. di
s missus oib⁹ eschinis
am. SAN. imo hercle hoc q̄so scire: vtut hæc sunt facta.
c̄ litigemus t inceptā agā mea res vel puella vel petitum .t. quāre peto
v f
potius q̄ lites? eq̄r. meū mihi reddat? saltē quāti empta
.t. ante hoc tps .t. recedendo
f 3 bisfuū
est syre. scio te non esse vsum ante amicitia mea. memo
.t. si hoc feceris rependendo seu gratū referendo parasene
a .t. laborabo vehemēter b
rem me dicis esse & gratum. Sy. sedulo faciā/sed ecthesi
.t. ppter amicā q̄ pone est f. agis
c d
phonem video. lætus est de amica. SAN. Quid te oro?
f. ego c̄ditu .t. sistere verba desine loqui
Sy. Paulisper mane.

sed ardentius tamen & cum auxesi. Sic & Vir. in maius repetit. quasi dicat Auxesis apta leno ni auaro. Nam honestior persona non hūc ordinem faceret.
o Nusq; abeo. Hoc dictum vim habet comminantis nisi illud cum cōceptu suscepit syrus.
p Vt lubet. Negligenter respōdet. vt rogetur a lenone.
q Nunquid vis. Hec plena locutio est nec nūquid vis desiderat supplementum & hoc vti dicto adolescentes solet
r Quin abeam. Postq̄ interrogauit nūquid vellet. Statim subdit & quasi corrigendo se inquiens melius esse vt di scebat.
s Vtut. Idest quomodo diuerticulum ad prēces faciens.
t Potius q̄s. Quia dixerat Eschinus nūc vtū vis argentū accipere an causam meditari tuam
v Meū mihi. Sortem q̄s solā supra recusabat Et oratorie. nō eni quod emi dixit sed inuidiose meum mihi reddat.
x Saltem q̄ salutem. Hec particula nata est a captiuis qui ceteris⁹ deb⁹ desperatis ad minus vt dici solet salutem petūt.
y Scio te non esse vsū. Figura per quā ostendit se fideliter p̄mittere q̄d promittit Virg. Scio me. c. d. e. v. &c.
z Memorē me dices. Figurate est inducta p̄ missio premiorum. & bene vtrumq; narrat. Nam non cōtinuo qui memor est etiā gratus

Labascit
Paulisper mane

In hac. 5.

SCTHESIPHO adolescens: SYRVS seruus.

a .t.Liber homine .t.placarum qñ .t.ũ egek bñficiũ alienus

2 Bs quiuis homine beneficiũ: cum opus ẽ: ac

.t.conferr alicui cere b bñficiũ accipe

cipere gaudeas: verꝝ eniuero id demũ iuuat:

fecere fracrꝫ c

si quẽ aquum est benefacere: is benefacit. O frater frater

ppter Lid qđ fi.ctur .t.sublimis: grauis

d e

quid ego nũc te laudem. satis certe scio vnũꝫ ita magni

aliqđ sqđ magnifice eo .t.video

f .t.nõ credat g h

fice quicꝫ dicã: id virtus qn supet tua. itaqꝫ vnã hanc rẽ

.t.vtra cere os .t.puro q scuit frater esse

me habere præter alios præcipuam arbitror fratrem ho

i .t.illũ hoiem optimarũ virtutum vepura .t.alicui q̃ mihi

q magis color picturẽ fratrẽ .t.q sit p̃ceps

r inẽ neminem esse primum artium magis principem.

k vocamus ornatarios ad mdendũ l

Sy. O cthesipho. CTHESI. O syre. Eschinus vbi est:

m ecce illũ q n lenonis

Sy: ellum te expectat domi. CTHE. hem. Sy. quid est:

o p q .t.cum tus languere nõ hira

ea q̃ deplorum r

CTHE. Quid sit: illius opera syre nunc viuo. festiuum

s premendo a se

caput. qui omnia sibi postputarit esse pr̃e meo cõmodo.

t Hoiem. Noue aũt hus nr̃is. sed veterũ cos suetudine locut est. Nã cũ neminẽ hoiem signi cet qđ op fuit dicere ho minẽ neminẽ. sed vt di ximus. figura est archa ismos.

k Cthesiphon O mir accepit gaudiũ signifi cãs & hic vt puidẽs. O dicens.

l O Syre. Hic vt q̃ nõ puident O dicit. Eschi nus vbi est. Bene stanim de illo cui agebat gras loqui cœpit.

m Sed ellũ. Ecce illã pnomẽ vel aduerbiũ de mõstrãtis aliq interroga tiue legit. vt sit ellũ dicis n Te expectat. Vt sit d lũ. pnomen. i. Nã & illũ et ellũ & ollũ veteres di xerũt domi. aduerbium est in loco.

o Quid sit. Deest que ris sed est admirãtis ma gis q̃ interrogantis.

p Illius opa. Dicendo opera corporeũ laborẽ Illius opa. O mirã amplificationẽ bñficii nõ dixit illus opa vitã habeo. sed q̃d satis amatoriũ illi opa nũc viuo igt.

r Festiuũ caput. Huic cõtrarius sensus est ridiculũ caput. Alii putant festiuũ caput nõ Eschinũ intelligendũ. sed erau onis quã habet Cthesipho agens gratias fratri. Ita in eunu cho quã venuste quod dedit principiũ aduenienti. quod si est nihil potest supra hãc laudationẽ. nã supra factũ erit accipi endũ. sed male. Nã caput Eschini intelligo ipsum Eschinũ vt in toto pars sit p synodochen in qua figura & pars p toto ponẽda est. quæ aut eminet ex toto aut ex maioris preci est ad id quod agit. Ceterũ q ipm si seruatũ bonis autoribꝰ sit. si exẽpla synodoches pœnit cõsiderare studes sic iuenies

s Qui omnia. Admiratiue additũ qui. pnunciandũ puto parelcon vsq ad maledictũ famã.

a Abs qui. Bene licet dictu. O frater frater. & secũdũ regulã di xit qa diximus qbus ce tenũ a quo qs facit et nõ qbus & incerta distin ctio est. vel qp beneficiũ opus est accipe huc ver est & illud cõmuniter.

b Id de. Oñdit plus es se q̃d iuuat q̃ gaudiũ.

c O frater. Bene bis nu mero posuit vir. et fratrẽ ne dixit vnũ relatũ est per appellationem. alteꝝ ad laudẽ & subdistinguẽ dũ. vt videat q̃ fuisse q̃d vltra diceret & plus iue nire se potuisse q̃ frater.

d Quid ego. Additũ est de supfluo vt tu nũc e. a. f. l. Itẽ qd ego nũc te quia laus genꝰ cause est qđ non adhibetur nisi dubie rei.

e Nunq ita magnifice dicã. Deest q vt sit qp nunq ita ma gnifice duplex est causa omittende laudis. Si res aut nimiũ mala est. aut nimium bona.

f Id virtus. Bona piphrasis virtus tua potius q̃ tu.

g Itaqꝫ. Et subiunctũ esse potest con epta media syllaba et prepositiuũ. productaque eadẽ syllaba vt sit itaq fratrem.

h Vnã. Noue dixit. sed ego puto fratrẽ nõ subdistinguẽdũ sed legendũ cõtexte vsq ad principẽ. Nã si distinxeris fratrẽ erit bis subaudiẽdũ arbitror & supꝫ & infra. q si fratrẽ infe rioribus iũxeris & cũ admiratõe pnunciabit et subaudiet q̃ mihi. Hic sane elocutionẽ scire debemꝰ p plonũ elaborantẽ sic dictã. Nã & nimiũ gaudet & rusticus adolescens est. qui laudare conat Eschinũ quasi titubãs & pene albutiens.

t Maledictũ. Aut mi nionis. aut Demeę.

v Famã populi. Nã si aliter acceperis idẽ male dictũ videbitur & may la fama.

x Pre meo cõmodo. Idest mei cõmodi. vt un unucho. Hic ego illum cõtempsi pr̃e me. i. mei comparationis.

x Meũ amorẽ. i. peccatũ. De rapienda meretrice & aman da. Maledictũ & peccatũ cum dixisset oia. duo tantũ intulit maledictũ & famã. vt oia mercurio simulis vocẽtꝫ colorẽ

contumelias improperia .t.de rapiẽda puella

c v malum nomen f

maledictum famam / meum amorem / & peccatum in

.t.in se scripsit nõ pus crat facere aliqđ .t.vtra q̃ fecit a b tanua

f 3 ostium

se transtulit. Nihil pote supra. Sed quidnam fores cre

.t.resonuit c i

puit: Sy. Mane / mane ipe exit foras.

s Audiedũ eni ẽ vl eẽ vl dici pote p potius. vt mage p magis.

a Quid. Crepuit. i. resonuit. vñ decrepiti dicti sũt clamosi

b Fores singularis numeri nominatiui casus. (senes.

c Mane Gaudentis est hoc dictũ nõ operiri iubentis.

In hac. 6.

ESCHINVS SANNIO
CTHESIPHO SYRVS

.t.nefarius leno .t.verum ꝓ me

a

V Bi est ille sacrilegus: SANN. Men querit:

.t.non est aliqđ qđ sum habiturus .t.eum ferre tempestiue

b c d

nũ quidnã effert: occidi: nihil video. ESCH. Ehẽ opor

.t.agitur .t.vestra periculũ .t.eorum negociũ

f g h

tune, teipm q̃rito. qđ sit o cthesipho? in tuto est oĩs res

.t.sed q̃si nimiam tristicia

b i

omitte vero hãc tristiciã tuã. CTHe. ego vero illã hercle

t.facile cerre q.d.tra.ppriaũ cui mor debeo gerere

k l

omitto: q̃ q dem te habeã frem. O mi eschine: o mi ger

dolentis in ꝓspectu mo ꝛ in pena cor audituꝫ jocandi

m n o

mane: ah vereor corã in os te laudare amplius: ne assen

beneficium a re impensum

p tudicos

tandi magisq̃ q habeã gratũ facere existimes. ESCHI.

e Oportune. Asinthe ton deest venisse. nõ eni sequenti nectitur.

f Quid sit. Quid sit blã dũ mituũ est nõ eni inter rogat cũ ipse dicat in tu to est omnis res.

g In tu. Qualiter ama tori oẽ negociũ de ami ca. Et an ois res & leno nis iurgium. et suspitio patris Demeę simul.

h Omitte. Abũdat aut correptũ est ãdudũ nõ i Ego. Ap somittẽtis. paret nũc nõ primũ di ci cthesiphõi ab Eschio omitte tristiciã tuã. nec nõ primũ nũsũ omitto. & iõ additũ est hercule vere qa nũc demũ data est plena securitas.

k Qui. Accuendũ te. m Corã. Corã ad ipm pinet q laudat & alios q audiũt. Te ad ipm q̃ laudat. Nã corã laudat qui non tacet apud alios & hoc ait nõ epistolã sed ipe pñs. n In os. Quia apud ipm loqt q̃ collaudat. o Ne id. Antiq̃ celi pñs deest eni cã et vtrũ ab ea cã an ab ipa in lite dr. Specta. st nõ rustic adolesces ẽ et purissime simplicitatis adeo vt erit velle laudare frem nimio pudore nõ possit. hoc so o qa pñs est cũ illũ nitr iũ laudarit absentẽ.

p Qui. Varie non eni intulit quas gratias agendi.

q Age inepte Non est iniuria. quia maior sa-
ter est blanda dicturus.
r Hoc mihi dolet. Do-
let p doleo & dolet bis
subaudiendū est habet
suadendum est.
s Et pene rem in eum:
Insinuatio būficii ex pi-
culo difficultatis ob ips
t Vt si oēs. Nō si eget
tātūm ō aduersantibus.
v Stulticia est. Hoc. s.
fateri ei cui ipse pari nun
q̄ quicq̄ celauerit.
x Tā ob paruulā. Ergo
diminutiuū adiungitur
tam particula. deest pire
y Rem. i mercricē. Et
bene hic Eschinus quasi
qui maiora expertus sit.
ideest viciū virginis.
z Pene ex patria. Deest
fugere ga amatores Co
mmi cito cōminanē pa
triā se deserturos vt ami
cā sequanē Menā. mori
illū voluisse fingit. the
rentium fugere.
a Vt dii istæc phibeāt.
b Peccaui. Approba
uit ex periculo magni
tudine beneficii.
c Quid ait. Additum
est nobis eni nō intellgē
dum est q̄ ad te vel me
sed nobis.
d Iam mi. Quia deba
chatus est supra leno tā
asper est dixit.
e Ego ad fo. Tunc eni
in fore de mense scriptu
ra magis q̄ ex archa. do
mo. vel cista pecunia
numerabitur.
f Vt hunc absoluā. i. vt
hunc sibi addito precio
dimittā. Nā velut ligati
sūt quibus debeē aliqd
dicunē etiā serui illi solui
qui cū debitores p̄ciorū
fuerūt pecuniā reddunt
debitā. Est ergo absoluā
p̄a me soluā. an locaē in tristicia lenonis qui illū cū barba le
nonia & mestu vultu sequitur tanq̄ reus.
g Tu itro. Bona eclipsis significās letcia pcūde meretricis
h Syre. Iā syr⁹ nō vt adiuuet sed vt insistēr adiuuet rogaē
i Eamus namq̄ hic. pperāt. Hoc clamat Syrus vt b̄ñficiū
oñdat sane vt & rursus lenonē de. pfectione conteret.

k Ne tam cito. Hoc a lenone incōsūter dicit vt q̄ parabat
one meuētis magnū dānū posset ostēdere. Tā pro tātū: aut
pro tñ & deest dicas me. pperare aūt propero vt sū etiam ad
uersum hortantis non consentientis.
l Quamuis etiā. Quāuis pro quātūuis. Etiā particula vtū
q̄ consentientis aduersū est. an cōiunctio quia significat et
properare se. & nō in tm qui negligit quod sibi debetur.
m Maneo ociosus hic. Hoc separatim inferendū est quasi
pertinaciter asseuerantem lenonē instaturū se & clamationē
facere denotet. Maneo ociosus hic dixit cui propero vbi tur

q horrentis vt deterreāt — cognouerimus — .i. mutuo
Age inepte. quasi nūc norimus nos inter nos o Cthesi
r q̄sq̄etur — fere — s
pho. Sed h mihi dolet nos pene sero scisse. & pene rē in
.i. sturū — .i. nō vt nequaq̄
eūllocū redisse. vt si oēs cuperēt. nihil possent auxiliarier
facere. amore mcū — .i. inconsiderato — scelasse — q̄ inuenito ē
v laudandus
Cthesi. Pudebat. Eschi. Ah. stultitia est istæc: nō pudor
pper — .i. qui mōrēt — fore — fest re fugere
x Tam ob paruulā rem pene ex patria. turpe dictu. Vt dii
.i. cerūū fuc — .i. puerum — .i. nō recte fe. exclando
istæc prohibeant. CTHE. Peccaui. Eschi. Quid ait tan
.i. bxuibus dicēdū — sleno
dem nobis Sannias Sy. Iam mitis est. Eschi. Ego ad forū
vt sanificatam — .i. ingendere — spuellā vtendā
f — g — .i. in domū
ibo. vt hunc absoluam. tu intro ad illā. CTHE. Sannio
.i. vrgēs — .i. ire fedinat — eam vsulam
h
Syre insta. Sy. camus. nāq̄ hic. pperat in cyprū. SAN.
tuēdū — certe — .i. sine occupatōe — redituc
Ne tam cito q̄dem. q̄uis etiā maneo ociosus hic Sy. red
nolt timere
detur: ne time. SAN. At/vt oē reddat. Sy. Oñe reddet.
trīodo — .i. p̄ducēdā — p — hac — q
tace mō. ac seq̄re hac. SAN. Seq̄r. CTHE. Heus heus
ondentis repentinā reuocatiōm — r — phesulem
syre. Sy. Ehem quid est: CTHE. Obsecro hercle hoiem
p̄cempeū — .i. fedissimū — .i. crudelissime — .i. crentore tu: cshetus
o — r — primore
istū impurissimū q̄s primū absoluitote. ne si magis irri
ad ira cōmotus — q̄liquā via — .i. tuprus prelse — .i. in tperuū
tatus siet. aliq̄ ad p̄ez hoc pmanet. atq̄ ego tūc ppetuo
vemeā — .i. gstuae — r
pditus fuerī — .i. nō pmanebit ad pdem — .i. cū illa cupias delectatōs
f — .i. habeas bonū aim — 3 — a
periculū. Sy. nō fiet. bono aīo. esto tu cū illa de intus ob
.i. intexta cū hec agent tibi tristes accubēte contrabāt vestib⁹ nihil pcerle
b — sules ad patriū
lecta interim. & lectulos iube sterni nobis. & parari ce
peccatarite: finxo nec ostō per pu pueste — c — edulus
tera ego iam transacta re/cōuentā me domū cū obsonio.
sve — d — .i. gnat pchāt — transle gmus hilari vultu
CTE. ita q̄so: q̄n bn succesisit. hilarē hunc sumamus diē.

sum consenserat in syri verba. pperasse dicēs.
n Reddetur ne tibi.
Quod despreuerat leno
Syro ostendit seruo vt
ome reddat. pter illud
quod dixerat diuidui
face & probatū est cō
pletūq̄ quod ait cupide
accipiat faxo. Et hoc
ipsum cū trepida & vul
tuosa supplicatione pro
nunciandum est.
o Tace modo ac sof-
Sic ait syrus quasi nūc le
nonem doceat queriis
nō perdēdū. & totū cō
supercilio prestāis ma
gnū būficiū dicit Syr⁹.
p Sequor. Hoc verbo
leno satis commitigat⁹
ostendit.
q Heus heus syre. Ex
argumēto est oīdere q̄
tū timeat cthesipho fcm
patrē heus heus vox ei
de longinquo reuocātis
r Obsecro hercle. Sanio
mansuete quasi lenonē
aut non posūt rusticus.
aut nō audet dicere. ho
minem dixit.
s Istū impurissimū.
Auaritissimū & totū cū
execratione dictionis.
t Quam primū. Nec
magis irritatus siet vel
lut clamet. s. vt canis &
pprie de lenone q̄ irrita
ri dicit vt canē. Nā irrita
ri ppriecanes dicūt. Lu
cili⁹ de ira R. Irritata ca
nis quod homo q̄ pri
ma dictat. Lenonē ait
timere Cthesiphō vt rusti
cus. vt sub patre duro.
vt amator.
v Aliqua ad patrem.
Hic prouehat non dicit
qd. sed nos intelligim⁹
raptū puelle significan.
vel. ppriē secretū latēs la
tici cōparatur intra vas

Hec scē. 7.

TERTIVS ACTVS

SOSTRATA mulier. CANTARA nutrix.

Tragedie ordinē seruat. Nā tragedia in tria diui
dit Expectationē. Gestū & exitū. Hic quoq̄ ex
pectatio est in Getenun
cio. Gestus in planctu.
Sostrata exitus. Hinc de
monstrat quid sit mater
nus affectus q̄s grata in
dño seruorum fides sit.
Eundēq̄ laborē & do
lorē esse ex falsis et veris
malis. Nota persone aut
suis verbis. aut aliorū in
sinuanē. Ex suis vt nunc
persona sostrate. Ex alie
nis. vt Mitio Eschini p
sona ex Mitionis oratio
ne ac Demeę.
a Mea. Pro blandimē
to ponitur.
b Quid nunc Implo
ratio est magis trepidā
tis q̄s ignorātia & inter
rogatio nāq̄ illius nu
trix er quippe ancilla est
sed non sapiētior nutrix
est q̄s dña sua. Ipm etiā
quod dicit nutrix honorificū est. Vt Annā cara mihi nutrix
hunc siste sororē. Sūt enim nomina ad aliquid quibus nos
tamen velimus appellari. vt magister. medicus. orator.
c Modo dolores. Euidenter hic modo tēporis p̄sentis ad
uerbiū est. Et rm sum mea tu blandimentū est sine quo non
progredi colloquiū fœminarū & maxime trepidantiū. Pri
mulū inicium & ipsa origo dolorū diminutiue demonstra
ta est. Non enim primum sed primulum dixit.
d Iam nunc. Duo ppositi quibus experiētes sciētesq̄ rerū
sumus videri & pati. Vir. sic. Quinq̄. i. m. n. e. t. q. p. m.
e Nnunq̄ tu. Vicle preparationē doloris nihil mali adhuc
huc secretū est. Et iam sic turbatur. Sostrata. Tute pro tu pa
relcon q̄ si relcisceāt vt facit tute & tutemet & tutemetipse.
f Neminem habeo. Cum hoc nomen singula
ritatis sit mire sole pluraliter dixit. Muliebriter queritur ex
perturbatione sua estimās. metus multa facit q̄ pauca sūt.

TERTIVS ACTVS

SOSTRATA mulier. CANTARA nutrix.

scantara — quō seres habebit q̄tū ad peum filie
a — b
o Bsecro mea nutrix/quid nūc siet. CAN. qd
inter — salua siet — p̄fido — .i. nunc — c
siet rogas: recte ædepol spero. SO. modo do-
parlendi — in — .i. pfilie. — o
lores mea tu occipiunt primulū. CAN. Iam nūc times
.i. interfueris geurieni mulieri — c — rumor — .i. grum fecerīs — sēs dico vt — certum est
quasi nunq̄ affueris. nūq̄ tute pepereris. SO. Miseram
l. mecū — g — fuus nr — non pōe
me. neminē habeo. solæ sumus. Geta aūt hic non adest.
mulierē q̄ ad esse seu ferre — s. habeo aliq̄ — h
h operam geurienti — oduocet
nec quē ad obstetricē mittā. nec q̄ accersat eschinū. Can.
iurantis — certe — statim — interrumpit
i
pol is quidē iam hic aderit: nā nūq̄ vnū intermittit diē
g oīs dies — f. Eschi. — calamitatū — medela
k
q̄n sp veniat. SO. Solus meare miseriarū est remediū.
.i. dño meo — oportunius — non
l — filie tue — m — euenire
CANTA. Hære nate melius fieri haud potuit. q̄s fa-

g Geta aūt hic nō ad. Hic apparatio est vt oī datur absensus qui sup uenturus est.
h Nec quā obstetricē. Deest habeo. sed qui in cōsuetudine est sic loqui cū. ad. vtrūq̄ nobis nō alterutrum. deesse con queritur.
i Nunq̄ vnum inter. Nunq̄ pro nō est. semp nō ad oē tps retulit. sed oē dies sed q̄ ait. nā vnū nūq̄ intermittit diem.
k Solus me. Bona locu tio. Miserā me. ppriū est mulierū cū loquunē aut aliis blādiri. vt anna ca ra mihi. n. h. s. s. Aut se commiserari vt misere hocū vnū exequere an na mihi. Hec oīa mulie bria sūt qbus pro malis ingēubus quasi in acer uum redigūtur. Et enu meranē nullius mōcū querere neminē habeo quid enim opus est. aut cur nūc queris sole su mus nunq̄ pluraliter. Geta hic non adest venit. Nec q̄s ad obstetricē mittā nec qui ad Eschi. habeo subaudiē & magis a trepidāte q̄s a rōnabili dr. nā refelit hoc totū nutrix Cāta.

l Here nate. Sic improprie dicimus de his que cōtra volū tatē nostrā accidērāt. vt nūc vicīū virginis. ergo here nate sic eius dedit haud malus est. et sic malunt dicere q̄s nō Eschino culpā sed potius casui attribuā veller. Est aūt ordo nihil po tuit melius here nate fieri q̄s q̄ est hera. aut q̄squidē vicīāda erat virgo ab eo viciarē q̄ erat expetendus ad matrimoniū sensus ei hic quidā malū vim fieri virgini. sed ex conditione eius que viciata sit nihil potuit melius euenire q̄s q̄ cōtingit vt ab eo viciarē cuius nos nō peniteret. Intelligere aūt debe mus & fieri & factū esse euenit & contingit dicit.
m Melius fieri. Si fieri prouenire acceperis erit consecutio locutionis si non minus deerit quantum intelligo.

n Qñ vicīū. Oblatū dicit quod offerē inuito
o Ad illū attinet. Hoc est qđ melius fieri haud potuit. Potissimū superlatiuū est ab eo q est potis ac potius. & q mō do exceptionē significat pro Eschino significat.
p Talē. Sollicet a corpore. a forma. a pulchritudine.
q Tali genere. Laus ante illum talē in illo & genus siam et
a d viuos pertinet. Familia ad defunctos. Alii genus ad no-

cuente dña sollicita stuprum here mee inuite obtulerit eschinus speciat
n s.vicīū o

cium est hera: qñ vitiū oblatū est: qđ ad illū attinet po-
bonū ram bene meritū afferēdo mi tex filiā .i.ram tute domo
p q nobilitate r

tissimū. talē tali genere/atq animo natū ex tāta familia
sq ventus se hydet .i.nihil od vera pter solutum opus est incolumis

SO. Ita pol est vt dicis: saluus nobis deos quæso / vt siet

bilitatem referunt familiam ad copias. Vnde et pater familias vt sit ex tanta familia. ex tā diuite domo. Hec omnis ex ultatio tragica est gaudiorum introductio ante funestissimū nunciū. Tali genere. Idest ab his que extrinsecus sunt. id est ab honestate generis.
r Ex animo natū ex tanta. Idest sapientia modestia. Hoc modo igitur nihil pretermisit in laude.

In hac. 8.

GETA seruus. SOSTRATA CANTARA.

vtq pmittim ea rep ē .i.ut se hꝫ e pgredie

n Vnc istud est. qđ si oīa oēs sua cōsilia cōferāt/
pro ē malū q ē mēdū remediis salutis adiumenta
alieno animo b

Atq huic malo saluē quærant: auxiliꝫ nihil
f.malum f.Fuo sostrate .i.ex hera mea q nunc parturpima est ex oge eschini
d

afferant. qđ mihiq heræq filiēq herili est. Veh misero
ego miser ſū male subito circūdant ia đdo vt illud violenta
e circūuentūr nos f a nobis euadere vel erum ge-

mihi tot res repente circūuallant. vñ emergi non pōt. vis
inopia puelle malū iudicii defrio a defensionibus vtq an rales sint hoies
b heim l impium hutus rerum p ignominia i hutus curuationis

egestas/iniusticia/solitudo/infamia. hoccine sæculū: O
f.mire tot esse nepharia inopia eschinū inhonestā f.dico

scelera. o genera sacrilega. o hoiem impurū. SO. Me mi
m pper turbatum festinantem suum

serā qđnam est qđ sic video timidū/& pperantē getam?

stius. Pressi vndiq multitudine Cicero cui semp premunt & nūq̄ mergunt. Et emergi noue. Nam emergo dicit nō emergor. sed ideo vsus qa extra cōpositionē & mergo et mergor facit.
g Vis egestas. Hec res sunt que circūuallant.
h Infamia. Ab his qui credunt precio vicia tā. Nā & in subditis sic habes qñ cōscia sum. neq̄ precū. neq̄ rem vllam intercessisse.
i Hoccine Questurus de hoine seculū accusat prius vt a tēpore mores increpet. & ecōtrario seculā in omnibus rebus laudantur. vt que setas lęta tulerit secula.
k O scelera. Moris est nimis dolētib⁹ incusare alia ex aliis. Virg. Cum cōplexa sui mirabile nati. At deos atq astra vocat crudelia mater. & quē non incusauit demens ho. q. d.
l O hoiem. Eschinū. l. & hoc. Nā semp vltimū ponimus eū cui maxime irascimur. vt in Andria post accusatū socium vituperat & ip ōsam. Nā qd ego dicā de pre. Et in phormione. ita ne tādē vxorē duxit. f.f. & post multa facinus audax.
m Quidnam est. O geta monitor. vnde illa vix tandē inquit. Video timidū &c. Timidū. i. perturbatū nō eni timet sed dolet. Plautus in bachibus. Nam ex mati timido.

n Quo modo neq̄ fi. Exagerant crimen admissum. Geta Sostrate exclamationē non audiuit. ideo pergit in sermone suo. & ideo sic iunge cum illo quod dixerat. O hominē impurum.
o Neq̄ vlla. Secūm patricon. Nā abundat illū vt nunc dextra ingeminās ictū nūc ille similtra.
p Neq̄ reflexit. Ne faceret & sic hoc dictū est vt Virg. nunc fleru inge muit. n. n. l. f. o d, e. &c. scilicet non potuit reprimi ne faceret saltē vt impecādo esset mitior debuit cōmoueri sed meli us quod supra.
q Neq̄ quod partus. Non eni addidit mariti sed patris scelus.
r Non intelligo. Ad hoc Sostrata ignorans inducit. vt malo nuncio repente feriatur & quia oportuit priorem loqui presens loquitur. Que autem non est prodenda tam suauis.

dolentis ad irascentem. Idcirco non audit geta conseruus. neab illa loqui desinat nec videt ab eo sostrata.
s Vix sum compos. Aut vix tādem. aut vix non vt carcer vix carce redignus.
t Compos animi. Idest cōpetentis animi vel sani animi cui cōtrariū est inops animi. Salusti. Neq̄ animo neq̄ satis cōpetere cū dēmente sepūmo loquerē. Alii cō potē animi compositū animi intelligūt. Cōpos animi. Eius cōtrarium est impos animi vel nō sane mentis vel impotentis animi. vel qui suo animo nō potest dentesq̄ sabellicus e. s. & Horattus. Hanc rabiosa fingit canis ac lutulenta ruit sus.
v Quam totam illam familiam. Hic nūc tam culpa familie ēq̄ scelus Eschini ostenditur ꝓpter que oēs crucīādi sunt.

x Iram hanc. Hanc interdum pro qualitate interdū. p quā titate accipimus. interdum pro vtroq̄. vt tuaq̄ hāc animā effundere. Et hunc ego te Furiale aspicio. Sed nunc pro vtro q̄ hic dixit. vt Salusti. Descripto celiberi ait. Hanc igitur re darguit tarquinius.
y Egritudo est hec recens. Nam paulatim lapsu temporis seueuescit ita que cum recens esset erat vehementissima.

z Satis id mihi habeam supplicii. Moraliter loquitur. nā fere cum quisq̄ sibi irascitur. videtur tanq̄ plus qui audet.
a Dum illos vlciscar modo. Verum est hanc esse vindictā que ex recētis vicii flagitiis ꝓperat. Sic Vir. Teucne. s. c. a. q.

f. hoiem impurū q̄ pmissio facta ꝓpassio
n o

GE. Quē neq̄ fides / neq̄ iusiurandū neq̄ vlla miseri-
cohibuit p reuocauit q imminebat

cordia repressit. neq̄ reflexit. neq̄ ꝙ partus instabat. ꝓpe
impie violentia stupꝫ inuite r

q miserę indigne ꝓ vim vitiū obtulerat. SO. Nō intel-
qs res. vt q verba ꝓpinquus adeam?

ligo satis. quę loquat. CAN. Propius obsecro acceda
dolentis .i.dico q̄si non .i.sine mentis

mus sostrata. GE. Ah me miserū. vix sum compos ani-
s vsos .i.adeo .i.animi prurbarōe .i.potius cupiam v

mi ita ardeo iracundia. Nihil est quod malim. q̄ totam
a q̄ ruat originem occurrere r

illam familiā mihi dari obuiā. vt iram hanc in eos euo-
eqeam q̄diu mentis mee iracundia .i.nouā sufficiens est

mā oēm: dū egritudo est hęc recens satis mihi id habeā
a della familia punia b demee .i.senem

supplicij: dum illos vlciscar mō. seni animam primū ex
suffocare genuit illū scelerosū deū .i.sed fuū

tinguere ipi. q illud præduxit scelus. tum aūt syrum im
suaserem vehemtis affectus vlantarem .i.in altū sublimarū

pulsorē. vah qbus illū lacerarē modis sublimē mediū ar-
e q.dicebis aspis d s.corporis

.i.celere t cū impetu .i.hmo q.d.ꝓcipitē eū ꝓsternere effusionē cerebri
p caput darem e

ripere: & capite primū in terrā statuere. vt cerebro disp
.i.diuersis pribus eschino effoderem s.q̄d amo: caprus est puelle ꝓcipitare
sgar seu gfundar f g postea

gat viā. adolescenti ipi eripem oculos. posthac precipitē
s.de illa familia agitare raptum ꝓterrem perturbare
h cū ipem ꝓsternere i l

darem. cęteros ruere. agere. raperem. tunderem. & pro-
desilis sostrata .i.prius volo precipem facere ꝓperanter

sternere. Sed cesso heram hoc malo impartire. ꝓpere. So.
s.eum reuocantis .i.cum q̄ sis gmittere l

Reuocem? geta hem. GE. Quisquis. sine me. SO. ego
sostrata q̄ cognita m

sum sostrata. GE. vbi ea est? teipsam q̄rito. te expecto. opi
valde opre in occursum curvt ꝓpter

do oportune te obstuliſti mihi obuiā hera. SO. quid est
timeo dolet mihi incst cur respirandi
n o

qđ trepidas? GE. Hei mihi. So. qđ festinas mi geta? aim

b Seni animam q̄ primū extinguerem. Bene extinguerem quia ignis est Igne⁹ est olim vigor & celestis origo & primū addidit quod ordinem significat enim adiicitur cum multa subiicienda monstrantur vt cui fracta pn⁹ crura brachiaq̄. Vicium in Eschinum totum promouēs ostenditur rem per alienas supplicia maximeq̄ Syrum impulsorē cause pcene.
c Vah quibus illum. Hic voluntas immodica ostenditur pcenā pro meritis poscentis. Et nota cum Syrū dixerit adidisse nut? de supplicio.
d Illum sublimem. Ista pcena.
e Statuere vt cerebro. Et cerebrū & via dispergi potest. Posset enim dici diffundat viam & faciat foueam in via percussione capitis que fossa sit dispergendo terā huc atq illuc. Ideo videtur ambiguū. vt apud Virg. Ensemq̄ collo. Aliter enim dicit spergite humum foliis. Aliter sparserat et latices simulatos fontis auerni
f Adolescenti ipsi eri. Ipsi amoris ꝓdices adiutoresq̄ flagitii.
g Post hac. Grauior pcena cecitatis non preuidere quo cadas.
h Ceteros ruere. Ruerem actiuam vim habet. Salusti. in fcdo ictu eorū qui in flumine ruebant necabantur. Ruere eni est toto corpore vti ad impellendum quod faciunt qui ipsi precipi-

tes alios prosternunt. Inde sues ruere dicuntur. Virg. Ipse ruit.

o Animū. Quod in le none gestu oñdi minie potuit id' ex verbis fo strare oñdit in geta. Nā ió dicit animū recipe. qa ille p anhelitu crebriora verba cōtinuare nō pos p Perim⁹ lā bona (fit. verba agunt & sūt verba despationis. Nā actū est dicit in ea re de qua iam lata sit sententia.

q Eloquere obsecro. Bene eloquere nā conā tur rē qd nec explicat. nec intelligit cui vicio cō traria virt' est eloquētia lā pluf hic gestu q̄ dictu agit q vt supra diximus. & lassus est q dicta nū ciat. et integrat dolor nū cii. q apud illā loquit ad quā maxime calamitas punet quod dolore vox pleriq; subtrahit atq; singultus. et simul dat i gnum perditarū rerum.

r lā. Anhelans geta et singultus emittēs sic di cit Nihil aliud addēs sed impeditus singultibus crebris.

s Amare occepit. Pei⁹ est amare occepit quem amat. Nā in eo q̄ dicit occepit argumēta mali metuēda significat. vt in principiis que actū respi ciūt nō statim munito nē inspectāt. & occepit magnum facinus dixit.

t Veh misere. Interpo nitur mulieris affectus nouo nuncio.

v Neq; id. Vt quā cele ret facti tanq; satis factu rus vxori videretur sed palam.

x A lenone. Sic nūcij at vt vltima peiora sint & his argumentis vult p̄bare q̄ immodice ama uit Eschinus. q plus q̄ virginē. i. idipsum quod pudor nec honat nec cō sulit amat. Quis aūt ma gis potuit impudēs esse q̄ q post honestū amo rē ab lenone emat. hoc etenim signat meretricē. ergo nō honestū. sed ab le none nō palitū sed ipsus nec emit aūt abduxit. sed ob impatientiam valde amātis eripuit.

y Scis ne. Magis malis nō statim credit. Hoc ergo ex dolo re dicit q̄ stupet audiens nō quia habet fidem.

z Hisce. Asseuerātis. Ponit eni maioris asseuerātōs gratia.

a Ah ah. Mira affectio. Nā lachrime nō sinūt finire sensum:

b Quid iam credas. Fides aut persone qualitate seruatur si grauis persona est cui credat, aut ipsius rei qualitate si ea res credit in qua falere cui credit aut nō potest. aut nō debet. Hic ergo mire in vtroq; fidē dixit nullā esse. & in personac tin re. quod Virg. transtulit breuiq; dixit. Nusq; tua fides, hoc est nec in re nec in persona et ipse in Heauton. Proh iupiter vbi nam est fides

c Nostrū Eschinum. Omnia quia fletus im pedit verba deest autem hoc feciſſe, vel quid tale.

d Site erant. Site, i. po site Nā situ est quicquid in loco suo positum nō cuertitur.

e Qui se in gremio po situm puerū. Puerū dixit. Si puer nasceretur non quia matrem nasci diuinabat ad votū ergo cupietis retulit puerū nō quia necesse esset marē nasci & hec oia magno stupore dicunt adex ag gerandū perfidiā illius cui credit. & dolorē eo rum qui crediderunt.

f Hera lacrimas mit: Ac potius ad hanc rem quod op⁹ est. Hinc Vir. Non lachrimis, h.e. e. f. sentit aūt non lachrimis agendum vbi consilio opus est.

g Porro prospice. Por ro eni ordinis & tēpo ris aduerbium est non coniunctio.

h Au mi. Hoc est per sona nutricis legendum est. illa enim dissimulan dū rem putat.

i Tua fa. f. si tibi eni crē mini eritvicinā esse filiā Illi etiā oberit. & vtrum vitam salutem dicit.

k Gnate vita. i. salus filie tue queiā parturit et ita si hoc resciuerit esse publicatum dolore per cussa poterit extremum clauderet diem.

l Fateat. Victasse filiā et complexio dipleuros Oratoria in quod senes ris tollis cōgenscq; quod ex altera parte hoc est cō tiecere.

m Quaproter. Congrua &, p persona &, p mulierē hoc dictum est eamq; in malis constā tem esse demonstrarur.

n Celato est opu. Cela to. i. celare vnde Salust. Priusq; incipias consul to & vbi cōsuleris mal ture facto opus est.

o Minime gentium. Gentium ponitu cum minime non necessitate significationis sed ornatus gratia & sonoritatis. vt etiam dicimus nusq; gentiū. terarum locorum.

p Non facia. Hoc dixit pro non tacebo. quasi tacere aliquā actionē habeat. Sed mo alis significatio est & cōmunis oīb⁹ sicut aduocatū dicimus male fecisse cum tacuerit.

q Peiore in loco res esse nō potest. Satis acute poeta inter Getam & Softratam sententias ex perturbatione, facit quasi ita quo nunc ista esset causa nihil timendum.

r Primū. i. rō subiecta qm̄ in dotata paupe rē mō dicit.

s Tū Videli cet dari provir gine nuptum. i. incerta distin ctio ē. ereni erat bis subaudien dū. dari aūt nu ptū distinguen dū est. vt p vir gie. i. virgo. qa viciata est. nec p virgie ga res diffamata est.

t Dari. Dici mus filiam ad mittere specta tū dare venum ędes. q̄ verba quis motū nō significēt eūdi de loco ad locū tū iugūt primo supino. Nāvt latine diminutiuū in simulo.

v Si in. Locario hec sic capiēda est (ctorib⁹ est vsurpatū. hoc est anul⁹ p me testis. Vel sic anul⁹ mecū testes sum⁹. sed anul⁹ pmissū et bñ totū executiue dixit. vt alii sacinore abhor

x Neq; rē. Hoc est internūciū pactū. domū (meli⁹ q̄d sup.

y Aut me i. male mdētē moribus meis et degenerātē (reat. &ppter indignā vt me habeat matrē. Vel indignā pōt referi ad culpā dicē do. aut expiar. i. phabo apud iudices agēdo illā culpā esse i dignā me. i. nō dignā q̄ impu tet mihi. qa dixit iā illā culpā esse pcul a sententia p non dicat le na filie.

z Quid. Ver bū est legere con sentienti. q. d. re sistant.

a Accedo. i. vt cōsentiā vel uti melius po tens sis dicere.

b Atq; He. Apud Menan drum Sostrate fratre Pamphile probo ingesta sit persuasione neq; ista.

k Sed. Ire & abire & venire significat.

l Hic de. Ordo v. l bonorū vt' malorū ex dicit & grauiū vt' egit ordo senatorū ordo.

In. 9.

scena. Oñditur q̄ seueri hoies: ac recti et hone sti tenaces vel ri diculi sunt vel odio quoq; ac cesserint. Ma gno aūt affectu & q̄si clamātis addidit fidē q̄ si cām redderet cur dixerat. di sperii vna fuisse in raptiōe cū eschino Oecho nomia in q̄ oñ dit q̄ tū cōmo uebit Demea ipa re cōperta. cū ex parua rei suspitiōe tantū se afficiat.

a In raptiōe. Raptio ad psonā refertur. rapi na ad rē. rapt⁹ ad stuprū. i. ps prie volumus loqui.

b Id mi. Bñ restat tāq; ia sū mū malum sit escdinūesse cor ruptum.

c Si illū. Non dubitat velle. et iō dicit potest.

d Qui di. Re cte cui hoc sup dixit nō fratrē rei dare operā ruri esse parcū ac sobrium.

e Etiā. Quasi inuitū dixit nō vocare sed ab ducere.

f Vbi. Nō isse sed abductū eē q̄si adhuc cul pa nō sit illius.

g In ga. Gā neū vereres me retricū tabernā dixerunt.

h Persua. Sua demus facilia psuadem⁹ difficilia. & suade re facētis & p suadere pficētis. Suadere i actu psuadere in affectu.

i Ille. Impur⁹ p improbo poni tur apud Thes rētū. et hic q̄ excusata volū tas est. Chelidonis. cui a ma iore fratre & i probo ingesta sit persuasione neq; ista.

k Sed. Ire & abire & venire significat.

l Hic de. Ordo v. l bonorū vt' malorū ex dicit & grauiū vt' egit ordo senatorū ordo.

Scena. Oñditur q̄ seueri hoies: ac recti et hone sti tenaces vel ridiculi sunt vel odio quoq; acq; cesserint. Magno aūt affectu & q̄si clamātis addidit fidē q̄ si cām redderet cur dixerat. dispeni vna fuisse in raptiōe cū eschino Oeconomia in q̄ oñdit q̄ tū cōmouebit Demea ipa re cōperta. cū ex parua rei suspitiōe tantū se afficiat.

a In raptiōe. Raptio ad psonā refertur. rapina ad rē. rapt⁹ ad stuprū. i. ps prie volumus loqui.

b Id mi. Bñ restat tāq; ia sūmū malum sit escdinūesse corruptum.

c Si illū. Non dubitat velle. et iō dicit potest.

d Qui di. Recte cui hoc sup dixit nō fratrē rei dare operā

posita in pmis sine ore deinde insup virgine itas pdita est tanq; virgo cū non sit

r collocari restat v. t. negabit meo iudicio

ne dari nuptū nō p̄. H̄ reliquū ē si inficias ibit: testis mecū est anulus

anulū eschy. deinde qm̄ vl q̄z. t. fum mihi ipi testis. t. me ñ p̄sensisse vllo pacto

longe. t. nō. f. pcia mihi sū. f. aliqua intercessisse. Illā aut me indignā geta ex

pcul. neq; pciū. neq; remvllā intercessisse filiam f. male mdentem

ap̄ iudices agā cur appropinq; tibi p̄monē aperte loquaris Hera discede

z. f. cicis a. t. citō b

piar. GE. qd istuc? accedo vt melius dicas. SO. tu ap̄tū potes: abi atq;

filie mee rem facta recitato p ordinē hęto c. t. marito meo d

hegioni cognato huius rē oēm enarrato ordine. nā is nō simulo fuit

micus vt familiaris amauit valde plurimum pter cum fauet

summus & nos coluit maxime. GE. nam hercle alius nemo respicit

necelera scara numr vade mulierē parturientē voca cū adeē cepit ge

nos. SOS. Propera. tu mea cantara curre obstetricem accerse vt cum

rarder nos

opus sit. ne in mora nobis siet.

d vatia modis p̄ stissum' z fortunatus f. meum a obductōne

Iperq; Cheſiphonē audiui filiū vna affuisse i raptōe cū eschi

vt z alter filius corumpaf c eschinus d ē alicuius. p̄fessionis seu artis e

lasciua b rebit jnū ē

no. id misero restat mihi mali: si illū p̄t q̄ alicuius rei est: ēt eū ad neq

f. a. mutuū ouere ingō loco ebe ipbone inutilū vedurā g lupanar in aliquē locū h

impobus. t. nō dubito ecce i. ecce um ventre exinde sua antique ebes.

i lt fuum

illē impurus. sat scio. Sed eccū syrū ire video. hinc scibo iam vbi siet.

puero l syrus. t. de ssia sodalitate syrus precipit ebe. institere grece. l. f. vbi sit eschinus

atq; herde hic de grege illo est. si me senserit eū q̄ritare, nūq; dicet car

rozzo f. vbi sit eschinus

nifex, non ostendam id me velle:

An. 10.

SVRVS DEMEA

scena. Syr⁹ the siphonē apud Demeā cōmendat. et Eschinū simul ac Mitionē q illi supponeret ſūptus, probro ſpectē. et tā q̄ nō vidēs de meā hec loquit. Et Demea ea audiens verba tacite ſua intermiſcet. Hoc reſcire qa dixerat Mitioni q̄qd eſt volo ſcire at q̄ hoiem cōuenire ſi apud forum eſt.

a Enarram⁹. Pro enarrauiſmus. vt ois hō ſumat neptunia troia.

b Ordine. Bñ qa ſimpliciter fatet. Fallax aūt et captioſa narratio eſt q̄d timemus fateri.

c Nihil q̄ cq̄. Quantū pelcō. d Hois, ſ. qa letaſ ignorās vbi Eſchin⁹ ſit.

e Collau. Plus additū eſt nō eni ſolū accuſauit, ſed & collaudauit. & egit grās & vide auxeſim ſtomachi reſeruatā.

f Diſtrūpor. Mire his eni verbis cōmouet. colꝛ (laudauit.

g Argētū. Cōtra illud eſt. Cur tu his verbis ſūptū ſuggeris.

h Id diſtributū. In diuerſa tributū, i. dipditū pulmentaria

i Huic. Ironia eſt maioris ſtomachi, quia ille dixit ex ſnia diſtributū vt indicat Demea mō diſtributū dilapidatū ſic alibi Columen familie bone cuſtos ſalue.

k Hem. Hem interiectio eſt cōmoti & q̄ſi pculſi re ſubita

l Quid agaſ. Blāditēs eſt nō interrogantis. (& noua.

m Nequeo m. Mira ſunt & illa que vehemēter prava ſūt.

n Rōnē. Dixit malā. cū nō ſit rō in bona, ſed ſic loq̄ppls.

o Eſt hercle, Hoc ad ſenē. p Nedicam. Ne mēuar ſ. ex

c Veh miſe. Hoc eſt q̄d ſupꝛ dixit egre ē alienus non ſum.

d Quod. Hoc ſūpſit poēta de illo in ſyrū p⁹ o mulgato ancille dicto q̄q añ pedes eſt nō videt cœli ſcrutaſ plagas.

e Sed etiā. Magis ridicula eſt aſſentatio. ſi qs maxime laudetur quib⁹ maxime caret.

f Quid. Dicēdo iſtæc oīdit ſādudū ſe hac indignari.

g Eſt hec iā. Vt ellum conſidens eatus.

h Eho. Interiectio dephēdētis & attētionē mouens.

i An do. Proprie. qa haberi vxor dicit et haberi miſer quīcoit.

k Credo. Sic in eunucho eā ſe intēdit eſſe vt eſt demētia & ntūs caſus eſſe pōt et ablatiu⁹

l Inepta. Lenitas ad pmittēdum. Facilitas ad ignoſcēdū.

m Patris. Puder in his q̄ turpiter facit. Piget in his q̄ cūdano et malo.

n Nimiū. Nūc eni redditū eſt q̄d ſupꝛ dicebaē

o Quātuſcq̄. Et q̄tuſcūq̄ ſi cut q̄ſt q̄tcūq̄ qſqs quocūq̄.

p Nihil. Ridicule prius addi tū nihil q̄ quicq̄ laudis noīe.

q Ille ſomnium. Nec tu ſapiēs ſed ſapiētia nec ille ſomnicu loſus, ſed ſomniū hiperbole.

r Sinere vero illū tu. Ab argumēto ſabule repetit.

s Sex menſibus. Quaſi long, ſint. i, integri. vt nevnū quidē diē minus a ſex mēſibus ſciat q̄ cœpturus ſit filius nimis cōcia & moralis aſſentatio.

t Prius olfeciſſem. Multū dixit & ante ſex mēſes & olfeciſſem, ſed prius q̄ cœperit nō olfecit & totū ridicule.

v Sic ſiet modo vt nūc eſt. Non dicit qui ſed reſpicit ad argumentum & videbis hec optantem Demeam.

x Vt nūc eſt. Dicit nūc ſe habere qñ mihi nō eſt fides nec mihi eſt aſſenſum.

y Vt quiſq; Heq̄ ſnie ſp ſūt hyperbolice et p pſonis ridicte.

z Quid. Inditū interrogatōis future de pſona ſ. in Heautō.

ego miſer ſum vanq̄ maledicerus q̄ q̄ndam ſ. riſſ. m acq̄ ſunctum egenus
ego miſus .i. q̄ dte r q̄ rempe
ahenē .t. ad militandū eōs ſc̄ētur d d pñs ſoīū
puidere r a lōge ſpicere f nūc apud
cantatrīcē g ſ. pſaltria h i tanq̄ foret vxor: pſaltriam ſcā cē domi i habituꝝ
ſ. agitatus vtq̄ decet ſ. ultra cōſiderata ſ. tpūs ad
l indigētia ad gmittendū 2 offendū
pp̄ter fratrē q̄ adeo male pſulit ſūt ē filio
m verecundor r dolco n incert re r fratrē
pñs ea immo valde nimiū .i. quārule ſcūq̄
ira diff. rentia eſt o
.i. inurile r vanū ſ. ſinere ac pati debuiſſes
p q r eſchynū ſ. que fecat
collerare debuiſſem .i. ſenſiſſem eſchi. ſ. illorum flagitioꝝ
s t
.i. deliberare obſeruādum filiū .i. res ita ſe habeat
.i. quā maxime ſcio .i. opto
v
.i. ſuā rem ſua res ſ Eſchinū a eſt.
vtra pertis an̄ viderim ex hoc loco .i. iam longo tpe in ægro egari ſ. cum filium
b .i. expellam c
.i. filium d egoīpe .i. res ita ſe habet e
aſſentiendo imerucē ſ. duxi cum valde .i. ſ. filius eſt .i. oburgatōe
eſchi. ſ. vt vinale pper hanc mercēciuld dictis ne ſcito f litte ioceparōne
.i. recenſabat ab eſchino verare pſaltrie h interdicere eſt. ex inſpato pter ſpem i
m vtq̄ decet cōmittere n imbēſta
nīe coq̄ natōni terāris o tuchimas emitto .i. mihi gaudiū p ſ. clamare frat cepit
q ſ. pdis r .i. manet ſcolum credo poſſor⁹ penitū ſ. admiranus
t recuſſitoꝝ ratiū eſt. amatores ſapie r bonitatis bonos mores adq̄rere
v ſine dolo aſſueti affico tandem x diligenter conſiderare
vitedē medos volo cū adnertere alioꝝ meritus .i. ſ. bonum laudabile

cōtrario dicere videar, ſed vſle dulo dicam.

q Abſurdē. Ineptū eſt ſtultū tm. Abſurdū quod et ſtultū eſt & in ipſa ſtulticia diuerſum.

r Congruū. Diaſcole quia erant alii non maximi.

s Iſtū. Quod ait dicticon eſt. Videt eni oīde re digito quem dicat.

t In aq̄. Sicoīdit bene obſonaſſe q vitus attulit piſces. Nā nō ludit piſcis niſi viuus.

v Nolo prī. Supbe, p auctoritate nō dixit optet ſed volo ſubaudit enim purgari eum et nihil ex mora corruptule acceſſurū piſci ex eo oīdit q̄ ait ſudere. hoc ē videre et nō ſe. ū viuere. Nō eni dicat natare quod etiā poſſūt lāguidi piſces. Ipe etiā planū fecit quid ſit purgari dicēdo exoſſabit. Purga igit exoſſa ſignifiscat. Nō vt quidē exoſſabit cōmederur.

x Mihi q̄dē. Plus hoc ad ſenē & vide q̄ totū ſuphe & cōfidēter dixerit ob amicicia oīm dñoꝝ excepto vno Demea quē tū de illis cōtenit. y Salſameta. Quia aut ſalli piſces

z Macerenē. Maceraret interdū etiā ſignificat (aut laridē. a Vtrū ſtu. Aut ordo. vtrūne, aut eſt parelcon (debiliter. dū, Aut vero p eclipſim acq̄pit q.d. vtrē. aut vtrē verſū ē

b Si per. Et magno affectu non dixit Eſchinū. & mire non addit cuius natum,

a Tuū neſi. Hoc clare tuū ne Eſchinum.

Moris eſt vt q cogitat qd nīz deat interroga tione remoret.

h Abigā hic. Vt pecudē dixit abigā nō vt homīnē mittā. abigā hoc lentius Et abigā dixit vñ abactores dicti ſunt.

c Iamdudū. Hoc clare aliō qd ruri ager arbitror hoc pluſ eſt q̄ illic eſſe.

d Quē ego. Pro mutata pſōne.

g Adorꝝ. Aggredimur de lō ginquo. Adorimur exinſidiis &, pximo.

h De pſaltria. Hic mire ſenē imitatus eſt. & mēoriter qa ille dixerat. Quid iſta etiā pſaltria apud nos.

i Nihil. Mirū eni minorē fratrē nō pepciſſe maiori nec ratuiſſe qquid erat opus.

k Interuenit. Interuenire eſt medio negocio quaſi ex inſidiis ſupuenire. et opprimere in ipſo actus qui rem relatā vellēt & vide q̄ orator rie narrat geſti onem rei.

l Cœpit cla. Cepit et clamare poſuit e. q̄d ſequitur adortus iurgio eſt.

m O Eſchine. Fides eſt & accuſatio a pſona & vide pon

n Hec admittere. Auxeſis. Nā plus (dus in noīe Eſchini. eſt admittere q̄ facere. Et pnū eſt hec credere Demeā ſecūdū pri⁹ dicta &c. Vñ mira pceꝛ arte & initia & media & poſtrema ſibi cōgruūt atq̄ rident. o Lachrimo. Inmoderata letīcia maxie par tū lacrimas habēt. Recte ergo additū ſed gaudio, qa lacrime ſolū merorē ſignificāt. p Nō tuſi Cōſi dera elegantē ſniam. q Sed vitā. Hec figura oratoria dr & ſiꝛ oīdit non eſſe mediocre q̄d factū eſt. r Saluus. Hoc eſt non pdet vitā. s Quaſi admirēt ipſe que narrat.

t Syre. Vide Demeā nō deſinere culpā Eſchini in Mitionē cōferre cū more cōtrarie pceptoꝝ ſuoꝝ vult eē q̄d ſapit C heſipho & eoꝝ q̄ diis litē v Fit ſe. Sine dolo. inſtāter, qa negligētes doloſi dicūt. x Inſpicere. Vtrū v dm ſū an recte ſpeculādū induxerit cū alienas vitas ſpicādas eſſe dicit.

y Callide. Callidus dicitur est qui exercet doctos. Callidus dicit q̄ callidū sibi vsum artis duxerit.

z Hoc laudi. Non philosophice sed ciuiliter monet. Nō enim dixit hoc bonū. sed hoc laudi est. Nec hoc malū, sed vitio dat ergo vt idiota et Comicꝰ pater. Nō vt sapiēs & preceptor.

a Istuc. Non quā rem gerit Mitio. Nō enī vtile ait. et significat hoc verū, hoc vtile est.

b Porro aūt. Proprie delinitus erat demea cōtra institutū argumēti artificioseigit. poeta subiecit ex psona serui vñ illū ad amaritudinē puocat. Porro aūt, autvero & huiusmodi principia narrationū sūt quibus superioribus sequētibus connectuntur.

c Nā id. Nō dixit pcīm irridēs senē sed flagitiū. et gd̄ ē flagitiū corrūpi pisces aut talia.

d Quod q̄o. Quod possum sed hic maluit dicere vt alludē tē ꝛ de sua arte fecisset syrus. et hac re oīdere nihil ab illo dī cisserio. Itē q̄o a coquēdo sumpsit sic et infra moneo q̄ possū p mea sapiētia. Et Cice. dictū refert eū quo coq filiꝰ secū causas agebat. tu q̄q̄ aderas huic causeā apud veteres q̄ qs nō per clitteram sed per q scribebatur.

e Ad eundē. Argumentatio ad deridendū demeā omniū que serio ille supra dixerat.

f Hoc sal. Cōtexte et cōiūcte dicūt q̄a nō vicissim syro assē

g Pro mea sa. Sapia dixit q̄a p cōdimētū gustu (taē senex. ac sapore temperāt cogui.

h Inspicere. Et hic speculū; nō ad imaginem vultus sed ad contuitum contrapositi rei retulit.

i Et moneo. His dictis oibus egregie seruꝰ illudit Demeā.

k Que. Nō coci. Sed mitio eschinꝰ familia. An nos p dño postrit. an nos, pego & melius.

l Sentio. Cum dilatione & vultuose dicendum.

m Verū quid facias. Pro quid faciat vnusquisq̄. s.

n Vt homo. Vtrū aptū puerbiū sit seruis an amicis vt est obsequiū amicos veritas odiū parit, et hec sīa modo velut ꝯrela demissa voce, pferēda ē. Iæ q̄lis hō est taliter illi mos gerēdus est q̄d quidē puerbiū nō est sequēdū nā regula amicitie est vt nec amicos rogemus res turpes nec saciamꝰ rogati.

o Mētē. Vis ñdit agresti seritate. nō ñdē dum erat recte aut valeas sed hic nevel abiēs bsādus esset. p salutatiōibꝰ ipis amaras supponit. & mēte etiā hunc eūdē insalutatū relinq̄re q̄ aduenīēs paulo ante nec salutauerat nec resalutauerat fratrē p Meliorem. Pro bono ac tollerabili posuit nō eni bonā credit vt meliorē optet. Vir. Dii meliora pii s e m.e.p.v.

q Tu rus hic. Vult syrus nos sean eat. nā q̄d agis addidit hortando vt q̄ primū abeat.

r Tu rus hic. Qui cōsuetudinis memor est ai aduertit has interrogatiōes non inquirēdi causa poni sed admonitiōis loco est apud eos quos velimus

In hac. ii.

HEGIO DEMEA — GETA. PAMPHILA

scena. Fidē amici circa diffinitā maturitatē senilis orationis. & accusationis eius quē ledere non lit ipe accusator cōtinet.

a Facinus indignum geta. Nō ergo apud spectatores iterum dicenda que dicta sunt illud tñ admirādum eiusmodi Hegionis verba induc qualia esse debuerant tū plaudati viri eiusdē Hegionis & Demee.

b Quid narras. Mirātis est nō interrogantis.

c Tam illiberale. Idest nō odisse cui succenseas laudare homines factū reprehendere.

d O Eschine. Miramaturitas in q̄ nescias vtrū magis iniurīā illatā orbe virginis, an Eschinū peccasse plus dolet, seruat remi in Hegione q̄ vir bonus sit & amicꝰ.

e Haut paternū. Deest facinus & tu profecisti, sed sic dī in re magnavt dabitille ruīas ariboribꝰ

f Videlicet. Confirmatiūm est videri licet. Illicet licet. s. scire licet.

g De psaltria. Sic errat Demea vt intelligat q̄ tū debeat irasci in his q̄ inoppinata audiet.

h Is ni. Is abūdat vt in Heauton. Periīs mihi vbi adhibit plus paulo sua que narrat facinora Aut is, p ipse subiectiuū pnomē minus q̄ finitū

i Vtinā. Quasi nūc crediderit sibi dicēti in ore est omni populo:

k Que. Subaudi ad sit pior ap silepsim intellectū

l Haud. Sicut accipimus. vt an factū suū auferet. sic aut si correxerint culpā nō silentiū tacitus ros ipsos vel ipm quod factū est. q̄ nisi nō significat, dictū con est Haud sic auferēt. Quilis et matura cōminatio et est sic dictū demonstratio gestū cōtinetis ieuniime ac prave imo magne ignim In te. Vt narrationis nō fuit necessaria. ita p̄ces eriponēde sūt.

n Tu. Patronus tpale nomē est defensoris aut certe appellatio est p quā oñdit q̄ illi vult et obsequī debeat. Fit enī no men ab honesto.

o Tu. Parēs veri amoris nomē est. & a iusto & equali loco cōtinet interpretationē & vide q̄ vigiliter poeta quō cū suppliciter matronā de absente Hegione loquētē induceret. Coluit nos dixit quā pterea seruꝰ etiā supplex ad psentē loq̄t. tu es patronus inquit.

p Ille. Seruꝰ magnū veritatis indiciū addidit dicēdo moriēs. Nemo enī moriēs nō vera loq̄t & igētia. vñ i iurevltia iudicia certiora sūt sic et alibi Mihi manū dat mora cōtinuo ipam occupat

p Roh dij immortales facinus indignū. GE.

f. vt dico — exilla ne — honesta

quid narras. GE. sic est factum. HE. ex illan familia tā

f. indignū hoc liberale emeriſſe — allo q̄ruſ ob scentem non

c Istuc est eschinus

illiberale facinus esse ortum. O eschine pol haud paterin p̄ mo exemplo pris vt p̄missione — certe — de pudica capra si. Recto ab

pris vemee ꝯ adeo honestius est — eschino

f. facinus p̄ecessit p̄cessit f g

num istuc dedisti. DE. Videlicet de psaltria hoc audiuit

facinum eschini — displiceret de familia Mitio — non est — non curas — ab dolore

nasse, hegioni h — p mihi hz — conuertor

id illi nunc dolet alieno. pater is nihili pendit. Hei mihi

f. pater — f. in alio loco — f. ꝯdolenē ab hegione

f — f. vtinam

vtinam hic prope adesset alicubi. atq̄ audiret hec. HE.

f. si non — f. iustū est q decet — f. nō ita leniter abibit. siue non

f. genero eschini h — illos facere — i — tra sui: ducent culpam neq̄ operiente silentio

nisi facient/quæ illos equum est. haud sic auferent. GE.

f. habemus solum re in q̄ spem reponamus

m — postra collocata

in te spes omnis hegio nobis sita est. te solum habemus.

defensor — i. cuiꝰ p̄ cui cure sumus — cū moereret. cum esset in mortis

n — o p — articulo qui sola vera ingenia dī

tu es patronus: tu parēs, ille tibi moriēs nos cōmendauit

a Si deseris nos per'. Proprie quasi patrono. Nam socius deficit patrem prodit patronus deserit. Sic Salu. Post defectionem sociorū & relatum. & vnius ob iram prodimur. et prodidisti & te & illā miseram & gnatū qui quidē interfuit. Plau. Qui liberos habent eos deserunt. Hinc & milites qui defensores patrie deberent esse desertores esse dicuntur. Hec omnia magnāvim habēt. si p singulas partes orationis cōsiderentē ad cōmouēdū precibus Hegionē. Istē per hoc q hoc dicit. si deseris nos tu perim⁹. Huic rei maxime respōdet. oratorie q illū maxime cōmouuit. Vt en ego victa situ vt pulsus ego alii perimus resopsum putant.

r Neq; facia neq;. Honesta locutio qua significat quicquid decent pro pietatis debito illi merito parū esse. sensus autē hic est. neq; facia quod nefas est vt vos deserā. nec hoc ipsum quod facio, satis piū est pro tanta necessitudine. Et bene addidit satis vt et sapiēs non tamen satis.

s Satis pie. Nā pii debemus esse in parētes in sanguine nobis iunctos aut necessitate. precipui autem pii debemus esse in deum.

t Saluere. Hegionem plurimū iubeo. Ita preuidit Demea nō preuisus est. quia nō oportuit illū audire que loqueretur Hegio. & ex illius verbis indignationem moueri.

v. Iubeo. Volo significat, ab eo q sequitur id quod preten dit. Nō iubemus eni nisi quod volueri⁹ & est Homericū.

x Maior filius tuus Eschinus quem fratri adoptandum. Artificiosa postulatio in qua statim Demea diceret nihil ad se hanc querelā pertinere quippe qui Othesiphonem curare debeat. inferē causa cur nō dissimiles pater. quia filii⁹ qui maior est quia Eschinus si quid est in eo noie charitatis. qa fratri adoptiuus. quia bonus & liberalis. & cōtra hec quibus laudatus est fecit.

y Sed neq; boni. Quasi id quod est velit quod esse debet.

z Neq; liberalis. Querendū inter bonū & liberalē quid interfit. An bonus est q nō nocet liberalis q etiā pdest. An bonus q peccat in facto. Liberalis q nec in verbo. Sed hec differētie nō semp obseruanē. Nā vt Cicero & Valerius inquiūt. bonus innumerabilib⁹ officiis contineē. cuiusmodi aut rarū aut nullū purum hominem inuenias.

a Quidni. Plus in se habet q̄ noueră. Nā q̄si corripit dubitantē. dicēdo quidni. vt subaudiaē noueră. hoc est cur nō ga fuit mihi amicissimus. b Filiā eius. Quātū valet iniuria vel dignitas psonarū q nō cōtentus facinore psonā credit p

c Hem. Interiectio est irati vehemēter. quippe q (ponēdā, aliud viciū audiebat preter crimina que fiebat,

k Mater virginis. Quasi retineri nō potuit nec cohiberi q̄rem prohibet. Preterea cum argumentorum genera duo sunt nō sic in rebus manifestis. hoc ergo sublatis superfluis dicendum est in medio. Nam lenius erat si diceret presto est.

y In medio est. Quod nō est absconsum v. tu corona hoim sedentiū qui stant in medio circumultum est in luce et in promptu. Indeventū est vt q dicimus pdire in me diū tollere aliquē de medio posterius significat remouere aliquē de hac luce interficiēdo eū.

z Virgo. Que in eschinū fecti testis & crimen est et ideo addit. Res ipsa pondus veri ex actis ad perendū mensibus.

a Preterea vt. Hoc est q̄tū serui habere pōt ca pacitatē bonitatis & artis, vel quātū se cōditio seruorū pmittit. vel secū dū q̄ serui pōt ac solent esse. bonifideles ac soleres. An captus q̄tū capit animus seruulus. tm nō malū neq; iners geta. an captus quēadmodū sepius aucupiū in seruis habendis bonū euenit vt in captu piscū vel auiū vel seranū plurimū fortuna dñaē. Et hoc iō quia serui euenire bonū nō rōe aut natura sed casu est. vtpute in re rarissima vt sicut capt⁹ est seruorū ita eucūus est in seruis affranius in simulā te vt vis seruorū captus est. facillime domo atq; nāa familia, quēdē. Ego captus dicit Donatus, forrem intelligo.

b Neq; malus. Ad hec intelligamus aliter dici nō inertē socratē. aliter nō inertē seruū. aliter nō malū scipionē. aliter nō malū seruū esse. Oratorie tū hic futurū testē & iudicē laudat sed neiprobe id facere videat pci⁹ id facit. Nō dixit bonus & solers. sed q in seruo sufficit nō malus neq; eni dixit bonus & solers. sed q in seruo sufficit nō malus ne q̄simers. & preterēdi gete. Hec maxima cā est. neq; d̄ mittere videat in seruo pauris attrocius fiat & simul vt hec.

nō cōtriste getā quē prius laudat dictur⁹ hūc abduce.

c Alit illas solus. Duas hic res docet. Et vnde hec viuant quod testimoniū pudicitie est. & grauē testē posse esse getā.

d Solus. Incerte distinctio est solus sed meli⁹ & solus omnem familiam sustentat hoc verbo tenues victus ostenditur quod bene frugi esse monstratur in seminis.

e Hanc abduce. Non multū premittit vtpote de alieno seruo adeo geta plus de se largiretur dicere hunc abduce vtut voluisse amari volstorū edice maniplis. Nā postea. e. littera huiusmodi verbis aucta est. Item bono ordine & abduce ad hoc illud vt nemo possit intercedere. Et vinci & ne solus vt sciat si verum seruus accuset.

f Quere rem latenter preter vincula etiam tormenta significauit. Nam hoc quere rem pete rem veritatem significat.

g Immo hercule. Et bene ipse de se plus apertius q̄ largit.

h Extorque. Multum dixit non torque. sed extorque. Torquemus enim hominem extorquemus veritatem.

i Pudet. Aduersus hoc dicit et perturbatus demea. maioris erit pōderis Pudet dictū si me neq; addas nec subaudias.

k Differor doloribus. Diuellor. discrucior dilacerar. Et pprie hoc genus querele cōuenit parturienti & cui viscera distenduntur. & eique inexpertū dolorē nūc primū sentiat.

l Iuno inci. Bona procuratio potte & vix parturientis pro testimonio succedat ad inflammādam demeā. Et nota puellas quas in comediis honeste sunt. & ex amore dicunē. aut nullā in se segnem esse aut rarissimam vocem duas res possit hec precatio irascentis & parturientis salutem.

m Hem num. Illa de qua semo est quid enim opus fuerat hoie.

n Illarc fidē. Hec oratoria est eni non vere interrogat sed videt hoc facere. Et iplorare est in malis positis cum ploratu aliquem rogare.

n Quod vos ius co[illegible] Artificiose netotū simpliciter agendo diffidere cause videat. Ius igit legum intelligitur.

o Deos queso vtyos. Hoc est dixit non vt puelle vtile est sed vt vobis placet.

p Sin aliter animus. Officium amici exequitur i reddēda causa cur aduersarius futurus sit.

q Ego demea sūma. Hanc nō dixit id quod vos vlciscar sed hanc defendam.

r Atq; illum mortuū, y donea causa est aduersus viuos querimoniā faciendo pro mortuo s. quasi iniure & officio suo locutus sit. & ex ag gerauit culpam in eschinum qui videbatur in vno & eodem facinore

ter virginis in medio est. ipa virgo res ipa. hic geta pte[illegible]

rea vt caprus est seruorum nō malus neq; iners alit illas

d Solus omnem familiam sustentat. hūc abduce. vinci que

re rem. GE. immo herde extorque. nisi ita q̄ mē demea

mat pamphila. PAM. Miseram me. differor doloribus

iuno lucino fer opem serua me obsecro. HE. Hem nū

nam illa quæso parturit? GE. certe hegio. HE. Hem il[illegible]

lęc fidem nunc nram implorat demea. quod vos ius co

git. id voluntate impetret. hec primū vt fiant. q̄so deos

vt vos decet sin aliter animus vester est. ego demea sum

ma vi defendā hāc. atq; illū mortuū. cognatus mihi erat.

A pueris puuli sumus educati. vna semp militię & domi fuimus: paupertatē vna pertulimus grauē. quapropter enitar. faciā. experiar. deniq; animā relinquā poti?

viuos mortuosq; lesisse. Et bene mortuum. nam in liberis parētes defuncti videnē viuere ac defendi cū liberi defendūt.

s Cognatus mihi erat. Causa exposita iam de persona sua vtrum recte faciat vt quam personam ostendat habiturus. Cum amiciarum duo genera sunt. Vnum necessarium. i. propinquū sanguinis. Alterum voluntarium quo nobis etiam alienissimi coniungūtur. Mitionem sibi ac Demeam & viuos & voluntarios tantum amicos esse. Simulum vero mortuum & non solum voluntate. sed necessitate amicum fuisse coniunctum in qua re & illis nunc deerit. & his purgatis hic dicit Donatus. Sed & cognatus mihi erat vultu adiuuat quia a coniunctione inceptiua sumpsit exordiū. tamen coniunctionem illam in nullo textu reperi. Item cognatus mihi erat. Officia multa contra officium vnum De meq; amicicię Mitionis.

t A pueris. Vice aduerbii ponit quo caremus. i. ab ineunte etate ab incūabilis ipsis a teneris annis. A teneris vt greci dicūt vnguiculis a primis temporibus etatis. Alii hūc a pueris paruis sed in idem redit.

v Paup. Et q̄a magis cōtigit maloq; cōsortiū q̄s bonoq;.

x Experiar. Sic dicit ne dicat vindicabo quod vult magis significatum esse q̄ dictum & ne ei dicereur nihil potens quod incipiendum sufficit dixit experiar.

y Deniq; animā relinquā. Modesta cōtinuatio prius q̄s si b i posset cōuenire dixit q̄s quod passurus sit Eschinus.

z Quid mihi Rñdere ꝓprie dicitur cũ his intẽ die. Rñdere eni est prio rẽ alloqui quasi ꝛñdere verba fundere. vt fundit q̃s has ore querelas. Re spondere posteriori lo co dicere.

a Fratrẽ cõ. Voluptuo se ꝓnũciãdũ quod addi dit hegio. q. d. res in ma nu fratris esse constitu tas non mea.

b Sed demea. Supra habite comminationis:

c Quã vos. Vt & sup facile victũ pet. Et vide q̃ oratorie laudis sũpse rit argumẽta suadende.

d Equo aio. Bñ dixit equo aio quia potẽtior & fortior contra natu ram est equitas.

e Redito. Prosequebaꝫ adeundũ quẽadmodũ apparet ex vobis.

f Decet. Sollicita obse quela hegionis vtima

puellam — secundo vt posteriore loco dicis — Mitionem — alloquar

q̃ illam deseram. Quid mihi rñdes? DE. fratrem conue

hoc negocio — rencbo ꝛ mitubor

niã hegio is quod mihi de hac re dederit cõsiliũ. id seq̃r

hoc q̃s sequtur — q̃tum — sine magno

HE. sed demea tu facito/tecũ aniõ cogites. q̃ vos facilli

viuitis — ñrum — ſ. valde — timitis — felices

me agitis. q̃ estis maxime potentes dites fortunati nobi

tantum — ꝓpter voluntate — intelligere ea q̃ sunt iusta

les. tam maxime vos æquo aio æqua noscere oportet. si

bonos nemini iniuriã facientes

vos vultis phiberi ꝓbos. DE. redito. fiet: quæ fieri æquũ

ſ. vbi est honestum — conuertit animõe ad suum

ſ. omnia q̃ eq̃ sunt

est: oia. HE. Decet te facere. geta duc me intro ad sostra

iubente aque consultente — q̃s vicinꝰ ſ. negociũ de vo

placeat deo — latõne agis

tam. DE. Non me indicente hæc fiunt. vtinã hoc sit mo

fugitũ vitiũ post q̃s non sit alius — ſ. q̃ paturilli a mitione — venice

sed — cere

do defunctũ. verum nimia illæc licentia ꝓfecto euadet

ꝓgam vicerias — diligenter inquiram

in aliquod magnum malum. Ibo. & requiram fratrem.

ꝓra — flagicia — effundam

vt in eum hæc euomam.

in loquẽdo oñdit ꝑsone tiorẽ ꝑsonã cõtra Eschi nũ quod magis gaudiũ crescit comœdie. qũ talis actãto pauptor puella. sed tñ cupita iungit.

g Nõ me. Quia dixe rat ipse sentiet postmodũ et nimis dura cõpositio est. sed apta irascenti.

h Vtinã hoc. Vtinã de sperãdi vim habet. Hoc i. negociũ. i. in raptu vir ginis. Defunctũ finitũ. i. vt nõ peiora cõmittat. Defuncti finitũ. ne vlte rius peccet Eschinus.

i Nimia illæc licentia. Quã ille dat Mitio. ꝓfecto euadet per ardua & interrupta veniet.

k Hec euomã. Nõ effu dam. Sed euomam vt pote que me ꝛgrum ſ. ciũt quibus me Iouabo cum langor ille egestus sit. Nam euomam hac translatione significat.

In hac.12

HEGIO SOSTSATA

ſ. va agam vt hẽas bonum animum

a b

Ono animo fac sis Sostrata. & istã. q̃ad po

ſena. Hi ex versus in q̃ busdã non seruntur. In hac scena iam videt lo cute Sostrate Hegio respondere. Potest tamen & ipse incipe re tanquã qui & rem nouerit. & mœrore eius moueatur. Bono animo F. ſ. Meminisse debemus q̃ dixit Duc me intro ad Sostratam & hoc intro in proscenio est non post scẽ nam. Nam aliud significat eamus intro. vbi dicitur intus

desponꝺebitur intus trã figetur. si quid est quod restat. Illud enim incer tius agitur extra omne proscenium.

a Fac sis. Sis honorifice addit verbũ. ne quid iperatio mo do pronũciaꝫ superbũ deductũ est aũt a senatusconsulto for mulare. vbi aliq̃d senatusco̅sulib⁹ iniũgit addit si eis videat.

b Et istam quod potes. Quia vox ipsa tristis & circa triste filiam quod potes dixit.

c Fac cõsulare. Duas res dixit quas et ordine locutus est. & tu bonũ habe animũ inquit. & filiam fac habere.

d Ego Mitionẽ. Quia Demeam iam vidit.

e Si est facturus offi. Hoc dicendo promittit

an vendat aue emptarã — alloquar

tes: fac consolare. Ego mitionem: apud forum est: cõue

quẽ — rorũ negociũ. ꝓcessit — p ordinẽ — sape mitto

reprehendo — e

niam: atq̃ vt res gesta est narrabo ordine. si est facturus

ſ. debitũ suũ ꝓsert — ſ. id q̃s pecũ — ſ. est sua mitionis — ita q̃ nõ velit parere pe

apparear erect — sed ſ. — ritis

vt sit officiũ suũ faciat: sin aliter de hac re est eius sentẽ

decet mihi rũsum — agere debeam — celissime mature

tia rñdeat mihi. vt quid agam. quam primum sciam.

f Vt quid agã q̃ pri. Mature neq̃ commina tur neq̃ segnem oste dit se fore.

In hac. iij

QVARTVS ACTVS

CTHESIPHO — SYRVS

dicis ne — ex hoc loco — in agrum — ſ. museo anec. q. d. est longũ ꝓ

e ſ. vemeã — discessisse — ex quo abus

a In patrẽ hinc abijsse rus: Sy. Iamdudũ. CTHES.

ſ. ſ. audes — ſ. domũ agrestem — ſ. patre — ſ. sed

b

Dic sodes. Sy. apud villam est. nunc aũt maxime aliq̃d

ſ. nunc puro cũ maxime laborare vt operari — ſ. fangari

c b

operis facere credo. CTE. Vtinam quidem. quod cum

ira tñ q̃ non moriaꝫ — illa defatigarõne — ſ. intera hoc triduũ — ꝓmuo

ſ. delassari — e

salute eius fiat: ita se defatigari/velim vt triduo hoc ꝓpe

omnino — non possit — efficiaꝫ vt opera — f isto modo

tuo prorsus electo neq̃at surgere. Sy. ita fiat: & istoc: si

ꝓpõ simplr — aptius cõmodius — eo modo fiat inq̃ vt opras

g b i

quid potis est/rectius. CTE. Ita nam hũc diem miseræ

quemadmodum — in misero viuere

h i

nimis cupio: vt cœpi: perpetuũ in lætitia degere. & illd

scẽtẽ ita dicere. Videt en plꝰ tpis optasse lãguori.

g Potis ẽ capiẽdũ ẽ sim plr. ꝓ põt. aliquin pote est fore: dicendũ cũ pre cedat substãtiuũ neutrũ nisi ponaꝫ genus. ꝓ gene re. sicq̃ anthitesis cuiusmodi est. Triste lupꝰ sta bulis anser soeta.

h Nã. Moriaꝫ. ſ. & ad huc aduersus seruũ de bet dicere ne i decoꝛ ado lescẽs ꝑsone sit hec ita di xisse q̃uis eiusmõi ado lescẽtes inducãt comici vt Newius in tribasello deos queso vt adiuuent patrẽ & matrem meas.

i Misere. Nimis abun dat more comicoꝛ qui hoc dicto asseueratonẽ inculcabant.

k Cupio. Qui & sup ita queso quãdo bñ suc cessit hyllarem.

l Et illud. Miꝛe oñdit oia ex delictis in prauũ verti. adeo vt miserã putet adolescens suburbanã villã qua re ceteri de lectãt. Illud ergo tãq̃ cũ delectatõe dixit et male et nimis mi sere. Nam nimiũ & malũ miseriq̃ est sedin illã sententiam Ne quid nimis.

m a Quod si a. Amori magis cp̃ rei cōsulit adolescens.

n Iam huc. Mire de se nel recurret dixit vt eius instantiā demonstraret.

o Nihil ne. Si hoc accipiendū est vt ab adolescēti libero malicia putemus, nō sapientiam deesse in hac re adeo magister est seruus.

p Nūcp̃ qc. Parelcon. pro nunc cp̃.

q Tanto ne. Sic hoc dictū est vt ecōtrario tanto melior.

r Cliēs ami. Vide magistrū ad negtiā vt simplici adolescēti mēcīdi viā demōstret. & honestū tenere afferte argumētū ad mēdaciū, ppter dientē amicū aut hospitē in vrbe cessare visū q̄d sic intelligit rudis ac rusticus adolescens.

s Cliēs amic⁹. Mire sic interrogauit vt qui agrestes ihumanosq̄ rephēdat. erisociabiles alios, ppter aspitatē rusticī senis Cliēs est q opa patroni seu aduocati egēs cū segtē vt sua ab eo cā defendat. Amicus. i. necessitudine iūctus. cui⁹ amicicie venie dāda est et mos gerēdus. Hospes inde hospiciū dicī ius amicicie q̄d est iter amicos externos aut externa.

t Que. A superiore subaudiē veniat in mentē. i. cognita dari potuisse et datā dicit. Itē hic de facto q̄stio est in q̄ q̄dā disputant q̄dā tūc ipossibilia intelligi q̄n facta sint. Cū aūt nō fiūt nō mō nō fieri. sed nec possibilia qui dē esse dicēda qui locus dicitur.

v Nō pōt. Iterū subaudiē vt data sit velut creditur data.

x Interdiu. Tm̄ q̄a amatori maxime noctu opē est. Interdiu & diu p̄ die idē significāt q̄dā tū dicūt interdiu significare iter medii diei tps quod nō impedit quin aliud significet vna cū illo.

y Vah. Hoc vtriusq̄ psone cōuenit. sed melius syro & facetius dicit. Et q̄dā totū Cthesiphonti assignat. Aliusq̄ interdiu. et quā vellē ppriedicimus in his q̄ nō vi-

ppter nullā aliā causam .i. edito pscquor .s. illud
valde vehementer m rus
rus nulla alia causa tam male odi: nisi quia prope est. q
rem ortū esset cepisset rum .i. in vrbem ad me
quer endum
si abesset longius: prius nox oppressisset illic: cp̃ huc reuer
denuo q̄n rum ille pater .i. tunc celeriter
n redibit
ti posset iterū. nūc vbi me illic videbit: iam huc recurret/
pcerto scio .i. q̄n patrem ecentru non vidit
integro
sat scio. rogabit me/vbi fuerim, quem ego hodie toto nō
.i. respondebo rōnionis reside
o verum p
vidi die. quid dicam: Sy. nihil ne in mēte est: CTE. nū
s. est in mente vereor: q̄nto minus habes scie amicus eternus
q r s
cp̃ quicq̄. Sy. tanto nequior es. diēs amicus/hospes ne-
clientes amicitie hospites .i. talibi amicis
.i. fit inde
mo est vobis: CTE. sunt. q̄d postea: Sy. hisce opa dic vt
s. ate opa s. q opa veniāt in mentē vt credor
t v s. fieri vt credor
data sit. CTE. quæ nō data sit: nō p̄t fieri. Sy. p̄t CTE.
.i. de die .i. pmanco hic tota nocte neq̄ vomū redeam ridēris
p quam excusarē p
Interdiu. sed si hic pnocto: causæ q̄d dicā tyre: Sy. Vah
q̄rum .i. per nocturno non solum interdiu cur non
cp̃ vellē etiā noctu amicis operam mos esset dari. Quin
.i. securus sine cura vel mora animum optime callide scio exūdescet
patris rui s
tu ocios⁹ es: ego illius sensum pulchre calleo: cum fer-
.i. vehementer tranquillum pacatum .i. efficio illum prēm q̄ rōne
f. videmus placidum s
uet maxime: tam placidum/cp̃ ouem reddo. CTE. quo
f. exrollo te vsq̄ ad celū lau
b ditu⁹ ac si laudarem te
modo: Sy. Laudarier te audit libenter. facio apud illum
f virtutes narras an alterius .i. flari
b c d vtilis in narratōe
ruūp laudum
deum: virtutes narro. CTE. Meas. Sy. tuas. homini ilico
volumus de inoppinato
e f aductu prīs
lachrimæ cadunt quasi puero gaudio. hem tibi autem.
s. q̄s vides, ppter q̄s ea tu commotus
g
CTE. Quidnam est: Sy. Lupus est in fabula. CTESI.
saduenit s. ad. est vt huic periculo medeamur
virg h
Pater ne: Sy. Ipsus. CTE. Syre quid agimus: Sy. Fuge
.i. quantum potius .i. p̄mitte mihi rerū negotiū .i. in nullo loco
fustimebo i h
modo intro. ego videro. CTE. Si quid rogabit: nusquā
s. ad q̄s ibi tyri .i. poros efficere desistas cesses loqui
tu me audistin: Sy. Potin es vt desinas:

demus fieri. Pñ igit desiciēte argumēto cū aliud nō inuenisset in vota cōuersus est. vñ videē magis hec verba Cthesiphonis esse.

z Cū fer. Tertia cōiugatiōe dixit efferuere dē correpta media syllaba.

a Quō. Mirat̄ q timet eū quē iste cōtemnit.

b Laudarier. Quod a Demea dicit in oēs pentes dici putat. Nā nemo tā asp est pē. vt nō statim miteſcat laudato filio.

b Virtutes. Non dixit elegātē indolē. sed virtutes. sūt aūt plecti sapiētes vel diui alicuius.

c Meas. Bñ cū stupore rīdet meas ostēdens q̄ nulle essent.

d Meas tuas. Cū gestu pronunciare debemus. vt intelligat irrisio.

e Quasi puero. Deest pre quasi pre gaudio.

f Hem tibi. Hec dicēs sensit venire Demeā. tūc prupit in hanc vocē.

g Lup⁹ est. Silentii inductio est in hoc puerbio atq̄ cuiusmodi silētio. vel in ipso verbo vt ipa fabula cōticescat. q̄ lupū vidisse hoiem dicimus. q repēte obmutuerunt q̄d fere is euenit q̄s prior viderit lupus vt cogitatione in qua fuerint etiā voce verbis careant. sic Theocritus.

Et virg. Vox q̄q̄ moerin iā fugit ipa lupi moerin vident priores.

Alii putātex nutricū fabulis notos pueros ludificatos terrore lupi paulatim capua venīētis vt q̄ ad limē cubiculi. Nā falsū est q̄d dicit interuenisse lupū neuianē fabule alimonio Remi et Romulo dū i theatro agerēt.

h Fuge mō. Nō dixit vel abi vel vade. sed fuge tāta celeritate op⁹ est.

i Si q̄d. Magna virtute Terentius rudē simplicem timiditq̄ inducit Cthesiphonē ab initio vt is sit q mox opprimere cū meretrice accūbēs interuentu prīs ob īprudētiā & rusticitatē suā.

k Nusq̄ tu. Familiaris eclipsis & apta ppatrāti. ēre hec oia oppressa voce cum celeritate pnunciāda sunt.

In hac 14 scena. Exēplū est nemini facilius q̄ optimū quēq̄ falli atq̄ deludi. vt Virgi. Et ne valde significat vt ne illi vehemēter errāt. Cice in Calumniā. Ne ego fū homo infœlix vide micū cōuenies ppetuo meroī de meq̄ totā fabulā aut dispeream dicit. aut deesse fūs sum. aut aliq̄d tale semper quo q̄rat ita tū cp̃ cū argumēto sit miseria q̄libet cuiq̄ p̄esserit. Nā plus est cp nūc dixit. Ne ergo sum quem disperii.

a Nusq̄. Abūdat gētiū vt superi⁹ dictū est sonoriorē tū reddit oīonē

b A villa. Sapientissime Terentius & si proxima villa est necessario seuē ad reliquos act⁹ fabule noluit ab vrbe discedere psone senilis memor & arduū fuerat dū redit et cruciabile ne fatigatiōe in tragediā trāsiliret. Recte igit inuenit a mercēnario in vrbe narratū rurī nō esse Cthesiphonē. aut vbi psona est adolescētis et pficiscit ad villā & continuo redit vt in Eunucho Phedria.

c A villa. Vtrū a p depositū est. vt sit de villa. an deest venisse vt sit a villa vidi venisse mercennarium.

d Nec quid. Vtrū frater an filiū magis querā. Nā senex q̄rulus tria dicat cē incōmodi sibi cp fratrē nō inueniat. cp cthesipho rurī nō sit. cp vtrū i vrbe maneat an ad villā abeat nesciat

e Verū. Modo verū nomen est. sed aduerbium vere.

f Perii. Hec Cthesiphonis perturbatio hac tendit porte arteryt

DEMEA CTESIPHO SYRVS.

.i. certe valde .i. in finis Mitonē a nullo loco

n Ego homo sum infœlix. primū frem nusq̄
insup .i. q̄n vl q̄diu .i. de
frem b c
inuenio gentiū. Præterea aūt dū illū quero, a villa mer-
.i. operarū aliquē f. mercennarius .i. agere debeā sit verū frem
mercede p ducēū erhesiphonē v an filium frere debeam
cennariū vidi. is filiū negat esse rurī: nec quid agā / scio,
vocantis .i. me ne pene sed vl certe
intuelligat ipe frit re

CTHE. Syre. Sy. quid agis: CTHE. Men: Sy. Verū.
q̄dinullum p̄ animo t. t. nō habeo aīm bonū ? eō ocios⁹ a cura ? sollicitudine
f .i. cur g
CTHE. Perij. Sy. Quin tu animo bono es. DE. Quid
infortuniū grande deest deterior nō possū q̄uidcare vñ peccet h
hoc malū infœlicitatis: nequeo satis decernere: nisi cre-
.i. ad hanc rē calamitatibo ego añ altos
q̄endis rollerandis i
do me huic esse natum rei ferundis miseriis. Primus sen
pcipio infortuna f. ego cōgico p̄ho q̄ facta sunt .i. deinde
ls
tio mala nostra. primus resciſco omnia. primus porto
q̄ malū imminens nūcio partor pper sct
i .i. molestie indigno afio demeam
obnuncio: ægre solus: si quid fit: fero. Sy. Rideo hunc.
in p̄mis f. demea m fā fiunt
primū ait se scire. is solus nescit oīa. DE. Nunc redeo.
mitto p redit ad videndum p sacra rogo n
si forte frater redierit: viso. CTHE. Syre obsecro / vide:
in hanc domū in q̄ ego sum .i. ad huc nunc .i. quid cho ne
oino .i. imperuose inferat o .i. race id fiat
ne ille huc prorsus se iurat. Sy. etiam taces: ego cauebo.

deprehendat cū amica filio repēte ingresso sene.

g Quid. Abūdat malū. Hic aūt malū, p interiectiōe positū. & est dictū q̄si o malū. & est dictū anxii hois, & pturbati nimis.

h Nisi me. Pro nisi q̄a iā superest vt me credā. hic ei fesus est in hmōi locutiōe nisi me credo huic esse natū. nisi me noua locutio. p nisi q̄a ego credo. & huic rei pōt subtrahi incolumis sensus. vt nisi me credo natū esse ferēdis miseriis. ergo huic rei subdistinguēdū et sic iferēdū ferēdis miseriis. Primus. Ridis (irrisculū errori demeq̄. et primus ad ordinem, solus ad vnum dicit.

k Primus. Qui malā rē nūciat abnūciar. q bonā annunciar. Nā pprie obnūciare dicunt augures q aliq̄d mali ois fesuiq̄ videīnt. ergo obnūcio malū innuēs cp̄si malū omne nūciō. Inde enim ethymologia huiusce verbi est.

l Aegre solus si quid fit fero. Prauescilicet.

m Solus is nescit omnia. Et bene solus vtpote re multis. quia cum sciat Mitio Syrus Pschinus Cthesipho populus hic solus fallitur.

n Vide ne. Iā metuit q̄d futurū est. Et cū neutrū sic irruat. i. p̄ si actiuū noue intulit se sed q̄si preterea sic dixit irruat de eo q tāq̄ pugnaturus aut tāq̄ de fue. u. f. vt Horatius hec lutulenta ruit sus u. e. i. & Virg. Ipse ruit dentesq̄. f. e. f.

o Etiam taces. Antique pro tace sic in Andria & iā tu hoc rīdes pro rīde. Est ergo arreptius significatum.

p Hodie. Quod agho hoc est cōplexū mulieris
q Nā me in cellam ali. Idē egit stulte adolescēs vt ibi deprehendat vbi cōclusus est. sed sic ipse egit vt possit subterfugere nō deprehensus cōspectum patris. In cellā aliquā legat figuratiue vt dicimus in locū, p in loco. In cellā cōcludā non in cella ait mire vt reclusum totūq; locū subiret Cellā. s. quā ob eā que in ipa celam clausū esse cōuenit. Nā et cella et cellariū, a reponēdis celādisq; rebus esculandis & poculandis dicitur.
r Agerū. Mire amouebo dixit nō deterrebo nā ppie amouet saxū de loco, in quo verbo significat iminere sibi magnū laborē in hoc ope. & vide auxelim supra vt pecudē abigāberū dixit modo vt saxū amouebo inquit.
s Non hercule. Nimis moraliter expōsal verba sūt sed m verberatū sen dictatis qs nō ex verbis seruū verberatum intelligat. & seruū recēter verberatū & seruū fugā cōminantem. Mire aut nō ego. sed qsq; dixit, nec p manere sed durare nam hoc verbū pferēdū magis cōuenit. vt Vir. Durate et vosmet rebus seruate secūdis. Hec oia sic dixit qsi nō videat demeā
t Quot' mihi. Et hic apparet nō a legitimo dño verberatū esse.]
v Que hec. Deest quāpatior et qsi cōploratio tdā flexibilis post qrere
x Quid il. Gānite las. est proprie veluti plorātus vapulantium.
y Quid ma. Hic malū p interiectione abūdat.
z Cthesipho me. Mire interiecit miserū e: necessario vsq; ad mortē addidit vt oīderet occidit nimiq; cēdis verbū nunc occasiōis intelligi optere
a Vsq; occidit. Prope occidit autvsq; p valde est. Occidit p vehemēter cecidit. Nā occidere & pre occidere ad cēdē referebant apud veteres. Vsq; occidit nunc enim occasus loquitur.
b Hem vidi. Nō ostendit sed videt oīdere seni parū iam vidēti & intra os item asper mediā longam cedendo accipit Ego med am truem a scindendo.
c Nō tu. Mire Therētius seipos q falluntex aliq; pte cautos facit vt eo delectabilius spectatorib' p̄cedāt doli aut delectatio nāq; ppa est nō stulti sed simplicis & nō callidi.
d Non tu rus cū Meymoriter senex nō solum qd sibi dixerit sed pauca ab eo. sed quibus verbis dixerit refert. Nā sic dixerat quē egomet p̄duxi
e Verū venit. Nūc p̄duxit iratū admodū nunc nō iratū predicat sed insanū.
f Nihil. Vt supra nihil reticuit sic dicim' in his q̄ post expectationē gesta g Verberare. Mē (sūtio fit de etate qd de conditione nō poterat.
h Quē. Addidit etati inuidiā & meritū recēs hoc est eni qd dicit mōi Tātillū. Dicticon est videt enim inane fingere quē puerū. Cū dicit. Tātillū ostēdit si digito vel manu mēsurā et q̄titatē et q erat cū a se gestare.
k Laudo. Facile inductus est senex varietate fraudis & doli. Nā syra supra vt laudās nōvitupera Cthesiphonē. et nūc vt accusans idē plicit atq; psuadet. hic tot' versus mire dolosū ostēdit
l Patrisas. Auxe (senēsis Nā vt supra dixerat spero esse sibi maiorē suorum hic cōseruat qd spare se dixerat. Prīsas aūt. q̄ hā inuētū sic inanē se dicere nō videt ibi stultissimus cū hmōi laude non mō se non laudare vellet qd odiosū est etiā filiū apt' intelligētes vituparе videat. siquidē nō solū hic stult', sed etiā ille qa prīsat inqt. Prīsas. Tā securus est vt se laudet. et absaddidit. q.d. qd iā demorer p̄fectus est.
m Virū. Inqt nō adolescētulū. hoc eni ad etatē & p̄bitatē nō ad sexū refertur.
n Neille cōtinebit post. Cōminatio est subtilis & parcior velut seruiō Et me seruulum. Oratorie non seruū sed seruulum cū sit senex.

a At no. Recte qsi hominē diceret nō erraturā grata p̄sa hois et vbi habitet cogito. si notus esset ignotus nulla causa querendi superesset.
t Dic ergo. Dic ergo qsi inuitū coegerit ergo sp addim' vt hortemur tarde id faciētes. vt Vir. Ergo age care pater cervicem. t.n.
v Nostin. Cōuenit rustico in vrbe nescire. & iō sic interrogat a seruo.
x Hac de. Bñ hac deor sum quia nō est vnum.
y Hac recta. Proprie hac p̄te vt manu viā oī dere videat. Recta. Nō debet opponi via. Sic eni dicere solemus recta iui domū tuā. i. nō declinā do ad hos vel ad illos.
z Quidni. Correptiue qdni, p qd nisi eteni pu rusticē tū est cuius demea
b Hac te. Hoc lentius aliq; legunt aliq; clari' vt sit p̄cipitato cito descēde
c Ad hāc ma. dicit in q̄ nō p̄manet certū dextrū nec certū sinistrū et iō, pficit in errorē vult eni seru' hec signa esse perplexa.
d Et facellū. Vt varro ait sacra cella est.
e Propter est. Prope vt Vir. Tēplū de marmore ponā p̄pter aquā. Et lucretius. Propter aq; riuū sub ramis arboris alte.
f Vbi etiā. In hoc Homerū imitat' est q dixit caprificū prope troiana mœnia constituū.
g Hac pgito. Non ita qa longū est pgito.
h Id qdē. i. angusta & curua via qsi antipor' & angicia aut angnicia Alii q angipor' sit loc' angust' hoc est inter domos vel portas vel ius Ias veteres dixerūt et obseruat Therētianā cōsuetudinē in qua inducit nihil sapere eos qui fallunt.
i Censen. Callidtas est maxie dephētū mēdaciū nō desendere sed fateri vt opinionē simplicitatis acq̄rat. Vides igit vt ipse sibi succēseat tāq; iprudēs errauerit non dolosus ipulerit iterrogātē et mire se negat hoiem tāq; hō corde sit nō corpe.
k Sane mul. Quasi erasse p̄fuerit illa via & sane p satis ac valde. qa sanus est idē & valid'. l Minor. Erratio est pecudū. Error ani est et loci in q̄ errat. m Cratini. Cōgruenomen inuenit diuitis Cratini a cratos. i. potentia.
n Ad sinistrā. Deest ito figura eclipsis. o Vbi ad. Sic absolute nō addito tēplū Salu. Ad iouis mandē nostra.
p Priusq; ad. Portā dicēdo oīdit vsq; ad murū finēq; ciuitatis erraturū. Porta aūt ab arato portādo dicta est. q̄ in eo loco colonie auctor & cōditor subiectis vacca & tharo aratrū q̄ vibē designat suspēdit manu ne ipse impar at sulco vbi ciuitatis aditus reliquēdi sūt. p Apud. Credibiliter addidit laqū. Nā varro docet sp lacū portis aditū sed ob vsum

p Hui perfortiter. Hoc gestu seruili & minus leuiori persone congruq; dictum est.
q Verū hodie. Volens senē auidius querere. q. hic semp parātissimus credentes etā fallit & fingit se nolle dicere. Hodie nūq; aut abūdat vt nunq; oēs hodie moriemur inulti. Aut nūq; hodie, p nullo tpe huius diei qa nunq; p se generale est.
r Diminuet. Quidam cōminationis genus verba ipsa indicant vt appareat senem baculum sustulisse,

s Ita no. Recte qsi hominē diceret nō erraturā grata p̄sa hois et vbi habitet cogito, si notus esset ignotus nulla causa querendi superesset.
t Dic ergo. Dic ergo qsi inuitū coegerit ergo sp addim' vt hortemur tarde id faciētes. vt Vir. Ergo age care pater cervicem. t.n,
v Nostin. Cōuenit rustico in vrbe nescire. & iō sic interrogat a seruo.
x Hac de. Bñ hac deor sum quia nō est vnum.
y Hac recta. Proprie hac p̄te vt manu viā oī dere videat. Recta. Nō debet opponi via. Sic eni dicere solemus recta iui domū tuā. i. nō declinā do ad hos vel ad illos.
z Quidni. Correptiue qdni, p qd nisi eteni pu rusticē tū est cuius demea
b Hac te. Hoc lentius aliq; legunt aliq; clari' vt sit p̄cipitato cito descēde
c Ad hāc ma. dicit in q̄ nō p̄manet certū dextrū nec certū sinistrū et iō, pficit in errorē vult eni seru' hec signa esse perplexa.
d Et facellū. Vt varro ait sacra cella est.
e Propter est. Prope vt Vir. Tēplū de marmore ponā p̄pter aquā. Et lucretius. Propter aq; riuū sub ramis arboris alte.
f Vbi etiā. In hoc Homerū imitat' est q dixit caprificū prope troiana mœnia constituū.
g Hac pgito. Non ita qa longū est pgito.
h Id qdē. i. angusta & curua via qsi antipor' & angicia aut angnicia Alii q angipor' sit loc' angust' hoc est inter domos vel portas vel ius Ias veteres dixerūt et obseruat Therētianā cōsuetudinē in qua inducit nihil sapere eos qui fallunt.
i Censen. Callidtas est maxie dephētū mēdaciū nō desendere sed fateri vt opinionē simplicitatis acq̄rat. Vides igit vt ipse sibi succēseat tāq; iprudēs errauerit non dolosus ipulerit iterrogātē et mire se negat hoiem tāq; hō corde sit nō corpe.
k Sane mul. Quasi erasse p̄fuerit illa via & sane p satis ac valde. qa sanus est idē & valid'. l Minor. Erratio est pecudū. Error ani est et loci in q̄ errat. m Cratini. Cōgruenomen inuenit diuitis Cratini a cratos. i. potentia.
n Ad sinistrā. Deest ito figura eclipsis. o Vbi ad. Sic absolute nō addito tēplū Salu. Ad iouis mandē nostra.
p Priusq; ad. Portā dicēdo oīdit vsq; ad murū finēq; ciuitatis erraturū. Porta aūt ab arato portādo dicta est. q̄ in eo loco colonie auctor & cōditor subiectis vacca & tharo aratrū q̄ vibē designat suspēdit manu ne ipse impar at sulco vbi ciuitatis aditus reliquēdi sūt. p Apud. Credibiliter addidit laqū. Nā varro docet sp lacū portis aditū sed ob vsum

tum & introitū vt pterea & aduersū horrē ignē portis portis de, proximo subuenirent.
q Pistrilla. Veteres absolute dicebāt pistrinā vt sutrinā, & medicinā ad tabernā referētes. Nā pistrino nō cōuenit & simulatā diminutiua diuersa sūt a genere noīna prima et positiōis veteranā vt est in his scutū scutella, canis cantcula.
r Lectulos. In vrbe cōuiuiū. aut in sole aut in vmbra p cōditiōe tpis istruebat. Repēte igit interrogar' qd mime opinabat qsitū senē amputat statim lectulos & qa potuit senex dicere meteris nō hēt lectulos. ad didit ex tpe in sole & ne eos qsq; hīc dicere addidit illigneis pedib' faciūdos. sed gestu actoris ad iutū est. qsi eodē tpe seruus. & qrat qd dicat et rndeat.
s Vbi po. In certā p̄sona est. Nā a syro vel Demea hoc dictū fugi pōt.
t Bene sa. Hic tronia est nō approv Isane. Aut (batio. abūdat sane aut inferio) rib' ūgit. Silicernīū Cena inferī dūs manib' q ea, silēter cernā. i. vmbre possideat. vel qp̄ q hec inferāt cernant neq; degustēt. Nā de his q libanē inferi qsq; comœderit aut biberit funestat. & erit silicernīū senex q iacq; silētib' vmbrisq; cernē dus sit ei sic est melius q̄ vt qdā xenophāta interpretat putās xenophātā sic nos silicernīū intelligere hoc est silicē cernēte tenē dū incurua' est dūv' stra te saxo vie et intēt us sarcophagi tanuā approui quāti sibi. Cthsipho aūt in amore est totus. non potuit plus dici de inco

gnita ac animia voluptate.
x Eschinus ociose cessat. Asintheton deest &.
y Prandium corrumpitur. Vt cocus dixit qui sciat conditionem quondam magis ferentem placere.
z Ego tam' prospicia mihi. Iam interdū significat festinationē vt nunc interdū ad describendā & increpandā moram. vt melio iam diua precor & vos quoq; pgameq; iā. f.e.p.g. Dicq; d o. Et perspicia mihi dixit tanq; hoc senciasset illi q p sua agūt negocia & ego illorū exemplo consulā mihi. & be ne prospicia quasi nō pransurus nisi prouidero mihi.
a Bellissimum. Propr e bellissimū dixit. vnde huiusmodi ad irritandum gulam cibi bellaria dicuntur.
b Carpā. Mō digā alias led i significat, vt Carpit eni vires paulatim. u. q. u. f. Alias fruar, vt Carpam' dū manenouū dū gramina cauent. & Persi'. Genio carpam' dulcia. i. fruamur reb' dulcib'. c Paulatim B. ono verbo v us est ad metaphorā tāq; vt mortēs dici, vt dst. nec re ma. fam. p̄duxi

MITIO HEGIO tenex

.t.in hac negocio in hac materia — de pugio eius — .t.propter quem — .t.laudib⁹ a affirmat — .t.eam vehemẽter s

Go in hac re nil reperio: cꝫobrem lauder tantopere hegio

f.qõ teneo facere — .t.meus pcm̃ erã in meã dederas rõsã dat — ab eschino b — Pfecerã — .t.emendo pcm̃

meũ officiũ facio quod pcm̃ a nobis certũ est corrigo. nisi

.t.hoc pacto

si me in illo credidisti esse hoim numero: qui ita putãt sibi fieri iniu

.t.imaginatõe suo spõte nem̃ lacessente — .t.obturgant — .t.coꝫuncupant — .t.obli tunc alicui — v c

ria vltro si quã fecere: ipi expostulant: & vltro accusant. Id quia nõ

videlicet qz nõ expostulauit — alio modo — .t.quã — .t.nõ rã ob rem rebꝰ agẽdo ꝙ fac — nec re accusant — c

est a me factũ. agis grãs. HE. ah minime. nũcꝫ te aliter atq; es: in aĩm i

f — g — .t.vtinã — .t.vtinã

duxi meũ. Sed cꝫso vt vna mecũ ad mrem virgis eas mitio. atq; istuc

h — .t.rumice — f.sed frustre mihi fiet — f.eschynus amet psalteriam — f.eschynus ppter eã despicẽdã nem

eadẽ: q̃ mihi dixti: tu te dicas mri suspitõem hãc ppter frem eius eẽ

i — f.facere — .t.nullũ eẽ iudicas — vt dixti — .t.facere — f.ad mulierẽ

& illã psaltriã. MI. Sí ita æquũ cẽses: aut si ita opus est facto: eamus.

f.iundo ad eam — pamphile vel sostrate — reverebis reseruabis — mꝛ — .t.dolore aut rei tic pruinentis — k — cõtingentis — vehit confict

HE. bñ facis. nã illi & aĩm iam releuabis: q̃ dolore ac miseria tabescit:

.t.facies qõ facere debes — fungeris — l — f.faciendũ neqꝫ cevelle — f.mulieri

& tuo officio fueris functus. Si aliter putas egomet narrabo: q̃ dixti

m — sed — .t.sed eam — narrando — f.hesies — n

mihi. MI. imo ego ibo. HE. Bñ facis: Omnꝫbus res sunt minus secũ

.t.ꝙspere pura q̃ sunt in miseria — .t.plenti suspirõnibus — f.nuriam — dixti vt sẽã hoc est magno suspirant — p interpretantur

dæ magis sũt: nescio qmodo: suspicios. ad cõtumeliã oĩa actipiũt: ma

q — infirmitatem — r cõtemni — s q̃s fecerit — f.asch. — .t.accusare

gis ppter suã imporẽtiã se sp̃ credũt negligi. Quappter teipm purgaĩ

.t.im cupe sperem — eptus ad placandũ — t — v

ipis coram placabilius est. MI. Et recte & vere dicis. HE. sequere me

.t.in domũ sostrate — .t.hbentissime te sequor

hac intro, MIT. Maxime.

eius esse subau diendum est.

i Si. A iusto & vtile est tota fnia. Et sane hi versus desũt ꝙ mlta exẽplaria nõ habuit. Nã et illi animũ rey leuabis & deinceps illi maluit dicere quẽ nus tui adhuc diuiꝫ tẽ reueritus.

k Dolore ac. Dolore partuꝫ rẽtis, miseria insuria ab Eschiꝫno accepta.

l Si. Artificio se remittẽdo ꝙd petebat extorsit magis.

m Immo ego. Hoc aduerbio ꝙd ait imo ostẽdit se prompte agere & istãter quod pmisit.

n Min⁹. Dicere sic maluit ne misere diceret.

o Magis. Hec est vehementia nulla palã rõe.

p Accipiunt. Mire additum magis cũ possit sensus et sine hoc esse integer

q Propter. Infirmitatẽ et rursus noluit hũilitatem. aut miseriam dicere.

r Negli. Legẽ & claudicare.

s Quapropter. Vtꝛ teipm vna ps orois sit. aut diuise accipiendũ vt sit te Mistionẽ ipm eschinũ purgare.

t Corã. Et corã pñtes et corã pñtibus idiget adiectiõe palã nõ idiget et pter rea corã ad cerꝛtas personas referẽ palã ad generalẽ dicitur.

v Et re. Recte adverba resultãt Vera ad rẽ et sententiã. Põ teni recte & falsũ dicit dũmodo nullo vicio verboꝝ noĩmcꝫ dicaꝝ cꝫcꝫ & ipm fal

d Vltro accu. Vltro nũc pue & puerse id ga nõ est a me factũ hec interrogatio quasi sub tristi vultu est, p ferẽda. Vltro. q̃ si viderit aliqs sibi mutua cõsilia ipartientes putãt eos de se sermones facere improbos.

e Ah minie. Nõ mime ago sed minime te credo esse illorum morum.

f Quaso vt.

Seruiat addendo mecum.

g Vt vna me. Quippe ad incognitã matrẽ familias.

h Tute. In nomine oñdit cur hec ipsa dicat. mulieri eni ipsa fugit nimis pauide ac diffidẽti suspitionem hãc ppter fratrẽ eius nimis breuiter atq; succincte & vt oportuit iter scribẽtes. Et ipsam psaltriã ppter fratrẽ

In hac. 16 scena. Eschinꝰ suas effũ diquerimonias dolens se esse suspectũ a Sostrata & Pãphila de amore psaltrie quã fratri rapuit

a Diserutior ani. Idẽ huic loco amã tim modice iuuenis senis facit & indulgẽtis ac lepidissimi patris. Diserutior componit a dis. & erutior quasi vario modo crucior.

b Diserutior animi. Figura.

Vt Virg. O prestans animi iuuenis.

c Hoccine de. Hęc verba repetino nũcio pculsum indicãt Eschinũ ꝓpe diuortiũ stare. & irã circa se sostrate & eius filie ob raptũ meretricis

d Obtici Ꝓprie ꝙa in opinãtu obtici dicit ꝙa in vtrãq; partẽ. et ꝙs aũ quis videt cꝫ expectaue rit quo verbo magnitudo doloris ostẽdit ex improuiso incommodo.

e Vt neqꝫ. Plus est ꝙd de me faciã cꝫ ꝙd faciã. Illud de rebus. hoc de homine ipso intelligit.

f Nec qd agã certũ est. Certũ est pro certũ sit ni fi forte significet o cꝫ.

g Cõsistere. Consistere interdũ significat mora

ESCHINVS

.t.meus — .t.cruciat — varijs cogitatiõnibus — .t.ꝙd displiceãt — hoc malum

a b — p eio casus — p iudicio — .t.est ne hoc verũ — c

d Iscrucior animi. hoccine de improuiso mali

.t.impono ipoperari — adeo magnũ — molestiã mihi — b — facere debeã — .t.ꝙd mihi — f — .t.ꝙd agendõ vr huic malo medear — e

mihi obiici tm̃: vt neqꝫ ꝙd de me faciã cꝫ nec ꝙd agã certũ

partes — debiterea — huiusce

est: membra metu debilia sunt: animus timore obstupuit

.t.conualescere — .t.deliberatiõe vel boni remedii — g — porro teipm — verideñs pacto

pectore cõsistere nihil quit. Vah qmodo me ex hac ex

explicabo — .t.turbatiõe et hesitatio seu involutionis — ram magna — malis oppimto — h — .t.nõ inturis suspitio. — .t.incidit

pediam turba: tanta nũc suspitio de me incidit: neqꝫ ea

mꝛ pamphile — p me

immerito. Sostrata credit mihi me psaltriam hanc emisse

.t.vetulo missa — .t.significauit mihi — ad obstetricem — i — suspitiõem incidisse — bum — lr — positã ex hoc loco anus — in q̃ ego sum

se. id anus mihi indiciũ fecit. Nam vt hinc forte ea ad ob

f.accersendam — in q̃ loco añ fores sostrate — l — venia ad eã — intertrego — m

stetricem erat missa vbi eã vidi: illico accedo: cogito Pã

puella — .t.verum — ppe sit — verum

phila quid agat. iam ne ptus ad siet: eo ne obstetricẽ ac

.t.ear ad vocandũ — effrenata voce vade vade — n — .t.noli vlertius vare — o

cersat. Illa exclamat. Abí abí iam eschine. satis diu dedisti

f.decepisses verbis tuis — ꝙ mihi hinc effectus — huc usqꝫ — .t.desipit — ꝓmissoqꝫ sciam facere — videbaris

sti verba nobis. Satis adhuc tua nos frustrata est fides,

qs anus dicatur — vico vel vici — illo rẽdit — puellã — p — q obsecrabas a nobis

Hem quid istuc obsecro: inquam: est: valeas habeas illã.

ri & cõsidere. Iuuenalis Ede vbi cõsistas in qua te quero proseucha.

h Tãta nunc. Modo oñdit causa trepidatiõis Eschini.

i Id anus mi. Illa anus cui sostrata dixerat. Que re obstetricem accerse.

k Nã vt hinc forte ea. Apparet iter cetera anꝰ dixisse ad obstetricem se amissam. An vltro suspicatus est hoc Eschinꝰ Hic aũt addẽdo oñ dit se añ fores sostrate stare vt alibi. Exandro cõmẽ grauit huic vicinię.

l Vbi vidi. Sũt qui addant supuacue hanc & legunt hanc vbi vidi.

m Pamphila. Amatoria interrogatio qa mõstrat Eschinus sibi curę esse res omnes.

n Illa excla. Et non respõdet sed exclamat. Et bene vim addidit ad exclamationẽ fuisse. ergo a vocis sono exclamat non a verbis.

o Iam satis diu dedisti verba nobis. Verba dũ vsqꝫ deciperetur.

p Hem ꝙd istuc. Hem interiectio est nouas res & optime audientis.

q Valeas habeas illã. Quasi recedat & longe absit. vt in andria valeant qui inter nos dissidium querunt.

r Garrule. Vtpote auis.
s Ac si. Demee. s. cui minime opus fuit.
t Nūc qd facia. Figura v Vt neq. i. erūpat. vt Cū spumas annis exit opositasq; cuicit gurgu te moles.
x Ipm. Ipm qd fratri rapuit, y Vt id cre. Vt pro ne non posuit.
z Tot. Vt mea esse cre a Ad me Proprie(dar. nō dixit adducta sed ab ducta. abducit eni alie nū vt in Heau. Abduci mus tuam Bachidē.
b Domū. Moraliter di xit, pad domū meā an iō ad me qa et ille lucta tus leno est in retinenda cōtra Eschinum puella.
c Vt erat. i. ista gesta erant. vt enī certā q̄litatē significa vt incertā. q. d. sicut quō male bene.
d Exorasse. Sic eni, pmi serat se sostrate facturū.
e Nūcpor. Sic et alibi Eniuero dare nihil loci est segnicie neq; secordie legit etiā qp est correpti uti iterdū. f Nūc hoc. Primū ab eo qd rogā dus est pater.
g Horresco. Satis ama torie. nā nimiū sp est ca

q ubi cepi .i. ītarim s. mīres suspitiōm habere .i. cohibui voluī auser re illam suspitiōem
q placet. Sensi illico id illas suspicari: sed me repressi tm:
.i. de amore fratris r. i. d de amore frīs .i. publica rebus illa
r verule loquaci e verula r
neqd de frē garrule illi ei cerē: ac fieret palā. nūc qd facia:
cytesiphontis .i. q̄ res sci non in aliquē locū
psalteriam hāc esse frīs pdere in lucem
dicā frīs esse hanc ad qd minime est opus vsq; efferri: a
horrentis scīam effici potest q; non illud de frē s. me emposse ptā
in obliberando v in lucē pderet y rem
ge omitto fieri. potis est vt ne quā exeat: Ipm id metuo:
ne non mīres .i. occurrunt aūs .i. phabilia seu pbabiles s. a leuōe
z uerisimum, me rones similes veri
ut id credāt. tot cōcurrūt veri simia. Psaltriā egomet rapui
.i. numerant pauū ipi lenoni .i. rapra in .i. y imiter gi
a b cuiā diuorci
ipe egomet solui argentū ad me abducta est domū. hæc
certe s. hac q̄ fecīt confiteor mitōni de rapru psalterie facta
adeo mea culpa fateor fieri, nō me hāc ptī rem vt erat ge
z. parefecerim d s. pamphilam
sta indicasse exorassem: vt iam ducerē cessatū vsq; adhuc
.i. ex pūc in futurum .i. extra te ipm neq; animus cesset z his e causa
e seu posthac f pest rū illō rogādēdus
est Nūc ia porro eschine expgiscerer. nūc hoc primū ē. ad
mīres excusem me. reūciendo s. sostrate ostiū peremisco
a me crimen in frem adueniā pditus sum amore g
illas ibo: vt purgē me. accedā ad fores. perij. horresco sp:
.i. querere hoc ostiū amare vocantis aduerbiū
vbi hasce pulsare occipio fores miser. heus heus. eschin⁹
generaliter dictū est descendit ad peculiaria. i. exit ve
h i celenter nies ad agendas fores me feram
ego sū apite aliqs actutū hostiū, pdit nescio qs cōcedā h.

lor & frig⁹ recedit a cor pe. vt tot⁹ Parmeno tre mo abhorreoq; positq; aspexi hāc. Gui. Horre re iterdū significat frige re. Iuuena, Et horrēti ci nicā non recdere seruo. Persius. Scis comitē hor riduli trita denare lacer na horresco, ergo. i. hor ridus sio & trepidus to tus more amator; q volu ptate aduētāte. & cor pus inuadēte, trepidare icipiūt ac trepidi efficiū h Aperire aliqs. Vim pluralē habet aliquis q̄ uis singlariter dicat. nō est eni aliqs nisi de mul tis recte. ergo aperire ali qs et noue. Nā veteriby nō placet illud vbi sunt distinctiones. vnde ape rite vna est altera aliqs.

i Actutū ostiū. Vt assumat versus aperiat, p prie eni veteres qs & ali qs & qsnā nō obserua būt q; gē aut q̄ numero declinarēt. est ergo figu ra archaismos. Actutū aduerbiū tps dictū ab actu. i. celeritate. vñ actua re naues dicuntur. i. celeres ac celerit per mania currentes.

In. 17. scen.

MITIO ESCHINVS

Apparet Mitionē iam multa dixisse. Et hic lus dit. eschinus a pre mitio neq; variis mōis oñdit Pāphilā ab alio in mri monīū ductū in q̄ nō parū dolore cōcutit Eschin⁹ q̄ suopte

i Ta. vt dixi. sostrata facito. ergo eschinū cōue
.i. pcussit
nia: vt quō acta hæc sint: sciat. sed qs ostiū hoc pulsauit:

ea deperibat. sed id cela verat pariē tādē illū eun dē pr expler. gaudio reci piēs ab Eschino puellā iri ductū. a Facito. Iubet. vel secure sint, vel adornēt nuptias.

b Ego Eschinū. Mire occurrus eschino eschinum queritē

c Pater hercule est. Quid hoc est qp mitio timeā an quia illi nō est cōfessus. oñdit aūt poēta tanūdem ꝑudorē posse aut animum q̄ timorem.
d Quid huic. Alius timor q̄ hic egreditur pater.
e Tu ne has. Sic cepit interrogare. vt negocia in locū pre beat. & nota pepulisti elatū verbū & tragico coturno ma gis q̄ loquele comice ac comodatum.
f Tacet. Hoc apud se loquitur Mitio.
g Melius. Et ludere nō bonū est. sed melius & hoc meliore affectu di xit. q. d. dignius est.
h Hoc nunc̄q. Contra illud quod ait. deniq; alii clanculū patres que facit̄ que fert adolescen tia ea ne me celet cōsue e ti filiū. Credere aūt ma gno affectu dixit nō eni cōfiteret vt patre. sed cre deret aut parenti. aut so dali suo.
i Nō equidē istas. De est pulsui.
k Iran nā. Accepit ne; gociatione Mitio vt lau dare eschinū posset.
l Erubuit. Nimis pa tema sententia. Et ecōtra rio Symo in andria. Vi denum et⁹ color pudo eis signū vsq; indicat. Et quāti affectus est nō dixisse erubuit salu⁹ est. sed salua res est. Nonne videt res eius omnis in eschino constituta eodē aio vt supra dixit in ro me oblecto. solū id. est carū mihi. Nō eni solū intulit quod spectabat sed absoluit q̄si ex oīb⁹ solū id est unct. Rubor est virtutis. color & ita magnū est argumentū tū nōdū pfricuisse frōtē oēm vt posuisse pudorē
m Nihil mihi. Mihi. i. ꝑtie rei. & callida ne; gatione cepit vt & illi adimat cōfidēdi locū. ac fiduciā. simulq; fiat ei de speratio ducēde eius cu tius mentio tam cōtemp tuī ab ipso tractetur.
n Amicus. Hinc inci pit mēdaciū mixtū vero. Nā amicus quidā mea foro verū est. huc aduocatū falsū. sed huc et quidā mō emphasim hīt seuis negocii & in quo nec magne persone nec res difficiles ope aūt lōge occupationis habent. Et aduocatū dicēdo alie nū negociū demōstrauit. Nā & sibi nō vacat, si eni mulieri bus adhibere potuit aliud sperari.
o Quid. Deest ait vt sit quid ait.
p Ego dicā tibi. Senile est. Nā id iā dicēdū fuit. & hoc em phasim habet vilis rei. q̄ vt facile dici possit vt nō celāda sit.
q Mulieres. Nō potuit magis celare dignitatē forme et eta tis puellā que amat ab eschino quī vt eā primo cū eodē noie matrē nōaret. Deinde cōiter diceret de ambabus vniuersa quibus cōuenit debeāt. Paupercule addidit vt magis despe ret eschinū impetrare posse has nuptias a patre, & ita quedā vt ignobiles demōstrarent. & totū hoc cū obiectiōe; nūcā

dū & quedā & paupercule dicēdo adimit omnē spem nup tiarū nā quedā ignobilē indicat. paupercule indotatā. quid ergo remanet qd speret Eschinus. paupercule pauperes saltē.
r Opinor. Vel adeo obscure sint & nullius ꝑtis vt opinor.
s Has nō. Potuit recte dicere. et hoc vt opinor has nō no sci. sed illud vetustius has nosti sed illud opinor has nō nos se te aut te abundat. aut deest vt.
t Nec; enim diu huc. Hoc addidit quia ma gnū crimen in forma vi cine puelle incognitam esse adolescenti de proxi mo. & quia scit hūc esse de quo dixerit, quā hic nō amauit meretricem, aut cui nō dedit aliquid subdit cām ne dignita tis pudoriq; esset & eā incognitā eschino nō e se dixisse, neq; eni huc diu cōmigrarunt. Et vt opinor mire ipse sibi su mit atq; cōfirmat quod nōdū ille cōfessus est.
v Quid tū. Grauissime ꝑducit eschin⁹ amator cū sedulo dissimule.
x Virgo est. Vult mitio se audire eschinū tanq; alienissimū, & ideo ve lut inscius facti diligēt narrat. Virginem aūt ar chaismos p mliere dixit y Perge. Vide institutiua interrogantē quē per cō trarium decuit.
z Hic meus. Quem qui me aduo catum abduxit de foro.
a Huic Nō pmittūt di xit nec iubēt. sed cogunt ad pturbādū eschinū. Et recte alia eni sumūt leges alia cogūt fieri et ne esset q̄d resisteretur illi vultu mulieres a lege coganē.
b Perii. Hoc audit mi tio sed dissimulat.
c Recte. s. q; perii & ni hil magis comicū. Et vi de tri sillabū artifi cose cē subiectū vt q perii dixit vixyt locu⁹ fuisse vi deaē
d Is venit. Aliud pa in amatā vt nec athenis saltē alter alteri nuberet.
e Nā habitat mileti.

Mileti est aduerbium locale.

f Hem virginē vt secum aduehat. Hic acrius cōmoueri p ducit adolescēs. vt affectu fateatur quod verbis negat.
g Miletū vsq; obsecro. Ita aio male est ille oblitus sui sic ir dignaē vt in re ꝑpria hic rursus callide vultu vtit q̄ aliena narrātis. Bñ vsq;. Nā miletos colonia est athenie sium in pōto.
h Aio ma. Male fieri dicit cū dicti alicuius meroris pcul sus animus non sustineā corpus, sequiq; vnio membrorū.
i Quid ipse. Statim credit Eschinus pudicā matrē familias statim consentire nuptias nouas viri ingnoti.
k Quid il. Posse dic. re subaudiedū nihil eni dicit subau diēdū sic et intelligēdū nihil nō q; tacet ted q; nihil cōfirmā tis habet id q̄d dicit.
l Cōmēta. Nō dixit q; dicat. & iā cōmēta dicit, i. fallacia cōfinxisse verisimiliy est cōmisti.
m Ex alio viro, Iam de proximo tangit Eschinum.

n Priorē. Mire tractat etiā partes Eschini.
o Nōne hec. s. illa que amicus tu⁹ dixerat quasi hec audires.
p Postea. Iusta que postea aud sti. ꝯ illa que ꝓscenio dicebas prius. Aut si hoc nō est quare gd sit postea. Postea sic abūdaret quō interdum hodie de stomacho adiicit loquētis. vt Vulgus dicit. Amice ne & nos ẽ̄diu.
q Obsecro. Vultuose pronunciandū est non.
r An illam. Tanc̄ singultus ꝓlaturi est. Nā sic pnūciādū pater ꝯsi hoc ad supplicādū dicatur.
s Factū a. Nō dure & crudeliter sed ꝯsi dura mēte. i. inflexibili quod greci dicunt.
t Immisericorditer. Notato sillabarū aduerbiū atq; insup cōpositū & cū coniunctione. platū.
v Si est. Idest apertius quia iā agitū fuerat duriter & misericorditer: & bñ prefatus est. ne cōtumax aduersus matrē videretur.
x Illiberaliter. Auxesis. Nam multa duriter. Etiā si opus sit immisericorditer q̄dq; & facienda sunt. & patienda si ita rō & cā cogat. & nō sit illiberale. i. non malū atq; inhonestum.
y Quāobrē. Delectari magis cupiens Mitio vult Eschinū protrahere ad defesionem sui.
z Eore animū. Quid se plus diceret si factum fateretur.
a Qui illi. Legit & illā & dicebant veteres hāc rem consuevi

vt Plautus. vt clādestine & celer consuetudo & affectu maiori nō amorē allegauit. sed quod cōmune cum bonis & multo iustius consuetudinem.
b Qui infoelix. Non qui sed quin infoelix & uō animū sed miserā dixit & ita affectu prodit qui vt alienus vult loqui.

c Presens. Adiuuant significationē hoc ex abūdāti addita vt illū absens absentē audit q̄ videt ꝑ. et fratrē ne desere frater Celius in ex atostoti hāc caterua plena gladiatoria cū suū sibi alius socius socū. Et totus hic locus translatus est a Vir. in. viii. Anei. Quis tibi dum dido cerneris talia sensus.
d Quis despondet. Latenter obiurgat Eschinum rem sine patre gessisse & dicitur figura.
e Quis dedit. Quia rapuit antē ꝑ. peteret.
f Quando nupsit. Quia nuptie nō facte sunt & nupsit molestē additum quasi aliena. sic que nō legibus dicta sit.
g Auctor his rebus. Ablatiuo casu nō harū & Salu. Qui nūc romanus imperat auctor. p. x. n. Et iterū ꝓ obiurgat qa

viz. s. ipsa mater .i. cui pon⁹ n cellecāda ste puella
alio viro. nescio quo. puerz natū. necz eū nōiat. priorem
viz. s. aut s. amico meo audiens qs eprebāt q̄ruit o sostrata
cē illū nō oportere huic dare. ESC. eho nōne hæc iusta
p .i. postq̄ ducta sunt s. soceo q r
tibi videnti? postea. MIT. Nō. ESCH. obsecro non an
ex hoc loco .i. abstraher cur non
illā hinc abducet pī? MIT. Quidni illā abducat? ESC.
transacto vel pacto de nupcijs .i. austere aspere
o tuta mente r v
Fatī a vobis duriter, īmisericorditerq; / atq; etiā si est pī
.i. clarius aperius imuste inclementer nō bñ qz
p liberalis bonus ducitur p
dicendū magis apte. illiberaliter. MIT. q̄obrem. ESC.
sine longis ambagibꝫ t circūlocutionibus.
s furuz esse a
Rogas? quid illi tandē creditis fore animi misero: q̄ illi
.i. pudendum̄ z puerilē habuit .i. nescio .i. volde z in
s cū illa puella b ꝓter hanc fuit reprēm mitiorꝫ
consueuit prius: qui infœlix haud scio / an illam misere
qñ puellam s. ipe sibi auferri
c
nūc amat: cū hanc sibi videbit ꝓsens ꝓsenti eripi, abdu
a ꝓspexit suo .i. in honestū q̄ a vobis fieri debuisse .i. totas
.i. factum vel rum q̄ mō q̄ ratione
ci ab oculis? facinus indignū pater. MI. qua rōne istuc?
qz nō interfuerit pī ꝓmisit illā .i. hoi despōsata est aut data .i. fuit vl̄ est facten
b c .i. q̄ suus rapta est q̄ uaret. f g dis
qs despōdit? qs dedit? cui? qñ nupsit: auctor his reb⁹ qs
s. ipe quē miserz dicis .i. cessare oportuit esse rempere
h .i. eā q̄ sibi nō erat despōsata. i
est? cur duxit aliena. ESEH. an sedere oportuit domivir
.i. tante erat⁹ ignre est:
li l .i. alicui⁹ de cognōne .i. ex hac aut illa gre
ginē tam grandē: dū cogitus hic illinc veniret / expectāte:
s.q̄ dixi .i. honestū erat s. equū fuit
hæc mi pī te dicere æquū fuit: & id defendere. MI. Ridi?
.i. deridendē s. amicū t iere det cā inter cessor futurus
n ad cuius defensionem
culū aduersū illū cām dicerē. cui venerā aduocatus sed
s. negocia .i. qd ad nos spectant negocij vl cōment discedamus
o s. habemus
qd istæc eschine nostra: aut qd nobis cū illis? abeamus.
p cur fles audi q
qd est qd lachrymas? ESC. Pī obsecro ausculta. MI. ah
r .i. quare
eschie audiui oīa: & scio: nā te amo q̄ magis q̄ agis / cure
s .i. velo vtinam .i. bū merentē z dignū q̄ amet .i. sicut
filium .i. q̄dm
si mihi. Esc. ita veli me pmerētē ames: dū viuas mi pīvt b

nō interfuit pater. & ait sic dolens. velut sibi minus amoris prebitū fuerit Mitio vt sein his q̄ tū amor patiat̄ videatur vlcisci quoq; sibi negocū nō cōtineat Eschin⁹.
h Cur duxit. Vtrū filiā an que posset esse. nam oēs alienas filias dicunt.
i An sedere. Sedere ꝓ prieignaue cessatiōis vt sedeāt spectent latini. & quid sedes veteres quid spectas.
k Tā grandē. Grandē ad etatē veteres retulerūt nō ad corpus & in pte etatis dicit grandis non in tota vita nisi sibi addatur natu vt grandus natu parēs adducto? ad suppliciū & grandis infans & grādis puer & grādis ephœbus. et grādis virgo recte dicit. Et vnde scit Eschinus. an grandē sic fingit ignotā qa dixit pater cōmenta mater est esse ex alio viro nescio quē puerū natū. ergo et illa grādis & seruus menesius q̄ nunc virginē petit cū ā alteri data sit. vl̄ nupta sit alteri
l Dū cognatus. Prouerbialiter hinc illinc.
m Et id. Non potuit magis amatorie & magis pueriliter loq quā vt nō cōtentus ait hec dicere te æquū fuit et addere et id defendere. Pater autem qualis affect⁹ cum eiā pī ob aliā cām blādit & ipēnūc simulat.
n Ridicule. Vocatiu⁹ est casus ab eo ꝙ est ridiculus.
o Quid. Hec v̄tima desp atio & Eschinū in cōfessionē ꝓtrahet & in finē fallacie senē deducet & bene quidē nā dixit. Memor est oīm se rūdis se Eschino interroganti. Tibi vero qd istic rei est

nihil mihi quidā, totū aūt hoc senex ad id redigit nō tā vt torqueret Eschinū q̄ vt matius faceret beneficiū suum exponendo. in quo pene periculo amor eius incideret.
p Quid est. Quasi repete aiaduertit flentē & quasi causam omnem nesciat sic inquirit.
q Ah Eschine. Modo nō exhibuisset ꝑsonā patris. nisi pietate victus. pati filiū noller. cōsessione torqueri. Vir. Nec plura querentē passa venus. m. s. i. d. e. bene ergo intelligit. q sic accipiēte porrecturū adhuc fuisse mitionē nisi victus affectu r Nā te amo. Bñ addidit. Nā te amo &c. (fallaciā. piecisset. Nā & inuidis inimicis moris est scire. qd agamus.
s Ita velim me pme. Quā pie additū est. pmerentem tanq̄ illic sit totū Eschini cū possit pater etiā immeritum amare et aiaduertendū est opinionē semp sequi vel statim vel ex interuallo maxime huiusmodi confirmationibus sic Cicero. Ita velim. mihi deos propicios vt cū illius tpis mihi venit in mētem &c. velim aūt pro volo antique dicitur.

t Admisisse in me adiectum est.
v Et me. Ambiguū quidam hoc dictū putāt sed apparet adō. et. ētē ꝓter suū pctm dicere nō q̄ qcq; turpe fecerit pī.
x Ne indiligens. Nō ergo ingratus si negligēs Eschinus sit nec negligēs sed indiligēs nec in alterū sed in se deliquit. Mire clemētie gen⁹ est aut oīno ignoscere aut crimē in leui⁹ cōmutare. Nā tota obiurgatio ista amica est vt nō multū & nō blādimento dicatur. magisq; pficiat apud audientē. vt vult Therētius. q̄dq; illa sint aspera atq; practa.
y In qua ci. Cōmunē locū inducit a loco. a ꝑsona. a fracto. a tpe. In q̄ ciuitate aliter pnūciādū est. i. presse ac leniter ne faciat illud Tullianum. Proh dii immortales vbi nā gentiū sumus. quā rē publicam habemus. in qua vrbe viuimus.
z In qua ciuitate. Hoc est. obiurus es athenis te essevbi viuit legibus. vi de oēs sñias poni accusatorias & nihil amoris ibi sunt oīnū colores difficillimi sed elaborauit Therētius Mitionē facere leuiter accusantē & iuducere Demeā dissimule blandientē.
a In qua. Quod obiurgat Mitio magni amoris est & necessaria p ꝑsona assentatio. non enī cōuenit patrē. etiā nimis indiligērem filium eius peccare.
a Virginē. Vide et rem dici & abesse tragicā in clamationē. & offēdi delictū & ad venīā festinan. Nā statim dicet id peccatū primū esse magnū at humanū. tū & tota pnūciatio in huiusmodi verbis summissa debet.
b Facere alii. Moris est exēplo linire. q̄d purgare nō possis. Et est cōsolatio ab exēplo & boni non quod faceret. sed alias boni.
c At post. Ingt nō cōmissū est nihil ignoscēti⁹ dici potuit.
d Nūquid circūspexi. Pro circūspexisti. Circumspicimus presentia perspicimus futura.
e Quō fieret. Et q̄ rōe i. qbus adminiculis vel p q̄s ꝑsonas.
f Si ipsum mihi pu. Optime additū est quasi nō debuerit Eschinum apud mitionem pudere.
g Qua. Qua. i. p q̄s. et ad oīa subaudiē nūqd circūspexisti.
h Menses abierūt. Mire abierūt qua i dicat te cessante mēses cessere & locutus est. vi incusationis a tpe & abire dicit̄ ꝙ paulatim nos deserit. hoc aūt ex partu intelligit.

i Prodidisti te. Salust. Quod in familia nra fuit prestitit vt in oibus bellis adesset vobis. & Cicero senator. p. r. quod in nobis fuit iacuit & pnostauit in publico.
k Prodidisti te. Vide sestinū senē quantū se adolescēti accōmodet non eni illū quē causa deposcit. sed amatorū ordinē facit prius dicendo ꝙ didisti te & illā. Tum etiam gnatū vt ex alio eius amare videat id quod gratū est. Prodidisti. i. decepisti. vt Virgi. Vnius ob iram prodimur.
l Quod quidē in te fuit. Pro id quod in te erat. s. quantū in officio tuo spes & auxilii partitūq; manū fuit vel quantū ad te spectabat. et hic est illud quod obsequētissimus pater vult omnia per se esse correpta.
m Quid credebas dormienti. Incerta distinctio. Nā et per se q̄d credebas legi potest & velut per hoc subaccusē Eschinus. Et vide q̄ mitis q̄ facetа obiurgatio. videt satis Mitio ille esse qui aūsert prius est. Dormīēti multo melio⁹ q̄ si diceret cessanti & nō facturos. sed quod plenū est cōfecturos. Et mire deos ponit in eo negocio quod ipse prestat tanq̄ hic & se excusset. quod nō fecerit Eschino que voleo bat etiam dormienti.
n Tibi hæc confectur

Et quæ sūt quæ de cessātibus prestare nō possit sequēti versu docet. et ne videaē de diis. malesenī sisse. Ibi signat ille textus sic duplī. Et illā sine tua opa in cubiculū iri

Iri deducrū domūs ordo. est deductū iri
o Noli cete. Et tāc̄ nihil iperiose ac pauctoritate patria fiat noli ingte secordē ceterarū rerū esse. non dixit nesis sectors. Secors dī q̄si seorsū. aut remotū a corde i. vel fortitudine et audacia. vel a prudentia. Nā cordati hoies dicunt sapientes aut prudentes. propterea secordes non immerito dicuntur imprudentes.
p Bono animo es: du. Apparet flenti hæc dicta omnia esse. & hæc decuit verecūdum adolescentem & ex vi rantie orationis et mortu amittende amate nimiū puel

le. Et ea mō impatiui modi est tpis pātis. nā esto futurus est.
q Duces vxorē. Dat in vltima obiurgatiōe & breuiter &
r Hē. Singulcitis flet & gaudio dixit hē. (plena securitas.
s Obsecro. Mœstus amoris animus ludentē senē loq credidit vera dicētē sed qa optata sunt hec vt alluderet nūc pure & ob hāc cām dixit ludis tu menūc nō cpiante eum luserit.
t Ego te. Magna vis pnominū cur nō laudat q̄bus & accessit cōsideratio rei. Nā primo ego deinde te dede causse positio. & recte ludis. Est enī amantē in falsum mortū cōsitere iminēte leticia. Quelibet vero sensi inimicia in falsū gaudiū quēq; ipellere sub alicuius mœroris aduētū sat optat & tō negat se Mitio in hac pte lusurū Eschinū q nō in aliis luserit.
v Nescio. Ridtculose dixit nescio q̄si nō sit rō q̄re non credat pī q̄uis subierit cām. x Quia tā. Vetū p minus qa miserz. hoc enī putāt qui virtutes mediocritates esse dixerūt.
y Abi domū. Magnus institutor sui būicii est. qa diis pertendū esse dicit q̄d ipe pstabit. an qa ordinatōis fuerat prius rem diuinā facere sic vxorē accersuri. Et bene repeti ñ est abi quasi herēti morantiq;. Vt vos sectinuo auferte abite.

Mirabi nequiter dolet
Me tñ pudet
nō non fuerat
non fuit equm
Vigilandum non dormiendum
exeramus?
Secordem
imprudentem
Lindo
Dendo
fallo

z Quid iam. Accessit ad beneficiū tempus. Et ideo iam quasi gestiens repetit adolescens.

a Quantū potes, i. cito aut q̄tū potest deest ille

b Ni magis. Mire ni addidit. & elegate inuētū est q̄ in se amor multum diligat. i. oculos. vt in iuuencho adolescenti ipsi eriperē oculos, idest ipsos dequibus amat.

c Quid? q̄ illā. Comēdat se Mitio & familiarē amatori facit mentionē faciendo sepius de amica in vxorē dicēda.

d Eque. Sic infert hoc q̄si dubitādo inuenerit.

e Perbenigne. Multū putet quia amator hoc dixit. Ergo benignelarge et pabūdāter. Perbenigne liberaliter me amas si illā eque quātū ad tuū amorem in me & eam.

f Quid? vbi est ille mi- Nō amat si statim time re desinit. vnde Vir. Omnia, t. t. s. t, a.

g Abiit /periit. Facete abiit ne diceret mentitus sum, atq; ita dixit vt insantibus nutrices de terriculis dicere solēt. quas cū ipse cōfinxerint abolitas volūt. Postq; illas vident nimiū pauperes, & mihi videt ridēs hec dixisse vt itelligat Eschinus Mitionē ioco fuisse mentitum.

h Tibi ob. Mira sentētia obsequi deos bonis. quasi bonis hominibus multū debeant et in exercutione precandi deos vndiq; facultas nata sit patrē. sine assentatione laudare nō est iniurios sum ad patrē referre deprecationem deorū sed magis est honorabile. Nam tale est apud Virg. Tu genitor. c. s. m. p. p. vt ipse patrem putet hic deos

i Ego eo intro vt que. Hic versus in quibusdā non inuenitur.

k Quid hoc negocij. Et mirantis hæc & laudantis oratio est. et bene videtur huiusmodi pater Therentius pbare.

l Hic non amandus. Omnia perfecit hic pater vt ametur & laudetur & foueatur.

m Magnam mihi im- Mira sentētia mala nobis etiam de bonis nisi an bonus parens, sagne cure est filio.

n Sciens cauebo. Facere quod nolit. s.

o Sed cesso ire intro ne mora &c. Bene vtpote obiurgatus.

In hac. 18

scena. Exemplū inducit scelui patris ex affectuvero: & ob hoc inuisi oībus nō aūt eum amare vult quē ipse amare inducit nūq; sibi neq; cui q̄ alii sed filio tantū consultum cupit.

a Defessus sum. De aut valde significat.

b Vt syre. Vt. p vtinā & hæc oia anhelans dixit. Te cū tua demōstratione adhuc nō credit in errorē se missū fuisse. Te cū tua demōstratione

c Perreptaui. Tardus incessus nō perambulatio, sed perreptatio dicitur.

DEMEA

d Defessus sum ambulādo: vt syre te cū tua mō-
stratione magnus perdat iuppiter. perreptaui vsq; oīm
ne oppidum ad portam/ad lacum. q̄ non? nec fabrica il
lic vlla erat. nec frēm homo vidisse se aiebat quisq;. nūc
vero domi certum obsidere est vsq; donec redierit.

Te cū tua demōstratiōe conuenit enī & irato & repente aggressuro & ab eo quod est obsideo obsidere facit. pducta media sillaba ab eo quod est obsideo obsidere facit eadem sillaba correpta.

d Ad portā. Quo nō mire ppinqua omisit vt pote porticū macellum Cratini ędes. Tēplū diane. & vltima posuit vt quātū peragrauerit deprecationem monstraret.

e Ad lacū. Facete pōta memorē inducit senē quorū minime opus fuit meminisse.

f Quo nō? Duobus dictis quo nō addidit? si & ad ducēdum lassus appareat.

g Certū obsidere est. Proprie obsidere dixit.

In hac. 19.

scena. Est exemplū intēpestiue obiurgatiōis, & per hoc ridicule.

a Ibo illis dicā. Moris est senē secū loqui. Vel senes. vt maxime aliqd ex animo agentes.

b Sed eccum. Demea constituerat diu illic domi obsidere sed interea vidit? fratrem. dixitq; sed eccum &c.

c Fero alia flagitia ad. Magno sonitu ac ingenti ostensione future accusationis exorsus est. magna sūt enī oia & fero. & alia flagitia. & ingētia & q̄ tronicos boni illius adolescentis dicit nonnā que semp amarus ponit q̄s criminatio manifesta.

d Eccaūt. Ecce dicit cū repēte triste aliquid interuenit reb⁹ tius gestionem retulit. non ad illud quod nescis qui vir sit.

MITIO DEMEA senex

ad sostratam a sostratē filie. i. in me ē filio

i Bo illis dicam nullā esse in nobis morā. DE.
ecce hic ppe b fratrem ex multo ante tempe d. cur q̄ebas me
eccum ipm: te iamdudū quæro mitio. MIT. Quidnam
affero in pectore gesto reconditu enormia quē flagitiosissimo
c intelligat
DE. Fero alia flagitia ad te ingentia boni illius adole-
d. sed f. ero ingēs ppter q̄ admisse se vidimus
scentis. MI. ecce aūt. DE. Noua/capitalia. MI. Ohe iam
e capite plecti nunc
volentis ēlis f. ch vir sit q̄ videntis
f h incōsiderate
desine? DE. ah nescis qui vir sit. MI. scio. DE. ah stulte.
que furtifera a lenone d. loqui flagitiū q̄s fero ergia conera
tu de psaltria me somnias agere? hoc pctū in virginem

letis. aut certe quādo cū aliud agit aliud emergit nouū. vt Virg. Ecce aūt gemina tenēdo tranquilla per alta arresto referēs Et ecce trahebat passus priameia virgo. & Cic. Ecce aūt repēte ebrio domene esurientib⁹ cū cibis e Noua. Recē ia an mira an magna vt pollio. et ipse facit noua carmina

f Nescis. Ironia. Nam vir ad laudē summi solet vt alibi virg⁹ teiudico

g Scio. Satis ridicule ne quod ille cupit abneget Mitio. Vel vt cōsentiendo iracundiam Dei mee actiorem fieri possit bile sibi mitigare q̄rat. Nam scio ad negocio
h Eho scis & patere. Iam & illi tractatur non Eschino.

h Nō malū. Alii vo lunt Mitionē dicere. nō malū quidē alii Demeā Aliqui nō malui vt leg in aliquibus codicibus Nā Donatus malū di cit nec etiā coheret sēsu

s

i Puer natꝰ est. Hic ho no exēplo inducit Mi tio irascētē iuste Demeā leniter scire cui exaniato ob merorē nō conuenit inclemēter ire obuiā cū possit in tēpe obiurgari postēꝙ dextomachatus fuerit. & vide q̄ facete cū ille puer natus est ad argumentū male attule rit. Hic rīdet quēadmo dū solent illi quibus pu ellam nasci metuētibus nunciaꝝ puerū natū esse Nā in oibus que cupite venerint dii bñ vertāt di ci solet. qa sepe hoies ea optauerunt q̄ aliis aliter q̄ expectauerūt cōtigis sent quā ptātē rerū vertē tiū semet vtrāq; partem vertētiū nō deo supesse veteres existimauerunt.

k Virgo. Vult rem si ne remedio, videri quia scit posse nuptiis finiri sollicitudinē et vide ama ritudinē Demee contra omēs vt nec virgini ipse parcat.

l Audiui. Et cū rīndendū quasi bene sit quo ad missum est.

m Et ducēda. Scilicet nisi donatus sit Eschin & hoc verbū necessitatis vim habet vt pacē tro iano ab rege petendum.

n Quid nūc. Mote ira scētiū cū ipse sciuerit qd futurū Mitionē interro gat & hmōi interroga tio secm figurā suā nō habet rīsionē. sed Mi tio sic rīdit quasi ssim pliciter inquirenti.

o Illinc. Virginē que etiam cū viro fuit vocat Virg. Ah virgo infelix.

p Iupiter. Tragice adie cit a Mitione versus.

q Istoccine. Ad ipsum Mitionē respiciēs dixit.

r Si nūc re vera. Nunc re ꝙ vilitate posuit.

s Simulare. Non hoc dixit quia hois est men tiri sepe iracūdie simula

scētiā illud irascentis .i. promitis. q. d. nō deberes
h .i. cognoscis illud illa gimū cur nō.

est ciuē. MI. scio. DE. eho scis & patere? MI. Quidni pa
veoferas .i. steris in iniuriā cum hec certis
i .f. obū.

tiar. DE. dic mihi: nō damas: nō insanis. MI. nō malū:
enim f. ex pamphila f. rem vt opramur Pamphila
l

qdē. DE. puer ē natus. MI. Dij bñ vertant. DE. virgo ni
.i. est pauper l intelligi cā nihil hīe m .i. capienda in vxorem .i. sine dote

hil habet. MI. audiui. DE. & ducenda indotata est. MI.
.i. certe est ducenda indota f. de hac re .f. est futuꝝ certe.
n

Scilicet. DE. Quid nūc futurū est? MI. Id em / quod res
.i. ex domo sua .i. traduceretur trāsferēs p
o .i. in domum nīam .i. re festos

ipa fert. Illinc huc transferet virgo. DE. O iupiter istoc
vtiq; .i. nō quē dicas esse sine dote .i. vltra q̄s fecī vt q̄ prer nuptias a me fieri pr
q

cine pacto oportet? MI. Quid faciā amplius? DE. quid
.i. petis .i. ipo effectu vel rei veritate est dolori .i. dictū est hoiem
r .i. sistare

facies / rogitas? si nō re vera tibi istuc dolet? simulā certe
spectare ad hoiem animo f. ang̃ socer futurus filio meo pe
t rui .i. negociū de cōtigio

est hois. MI. Quin iam virginē despōdi: res cōposita est
.i. laboresi f. q̄ facta sunt .i. magis decent hoiem q̄s
v id q̄s tristitis sēs sistare

fiunt nuptiæ. dempsi metū oēm: hæc magis sunt homīs.
sed .i. plus ru f. de contagio potato f. placet possim
x

DE. Ceterꝝ placet tibi factum mitio? MI. Non si queā
f. mutare .i. partem ne rneq; ob id me exanimā
y

mutare. nūc cū nō queo: equo aio fero: ita vita est hoīm
tanq̄ .i. talis .i. plurimū refertur ad bene q̄s lucrificat
3

q̄si cū ludas tesseris, si illud quod maxime opus est iactu
f. in alueolo f. q̄s accidit .i. corrigar sōa psona preterita
a .i. callidi trate consilio.

nō cadit: illd q̄ q̄ cecidit forte: id arte vt corrigas. DE. cor
.i. vitiis esse corrigendū .i. tuo consilio vel tua correctōne pdite fuerit
b

rector: nempe tua arte viginti minæ ꝙ psaltria periere.
q̄ celerrime .i. in aliquē locū .i. si nō vendaē alicui q̄ der
verrendenda .i. sine precio

q̄ q̄tum potest: aliq̄ abiscienda est: si nō p̄cio: vl gratis.
f. abyciendā .i. certe .i. cupio

MI. neq; est: neq; illam sane studeo vēdere. DE. qd igit
.i. deoꝝ f. imploro

facias? MI. domi erit. DE. proh dii uī fidem meretrix &
.i. vxor honesta quā ab aliis mores discernūt f. erit vna in domo me. r ma. vtq;
.i. sub vxo recto .i. sane meris

materfamilias vna in domo? MI. Cur nō? DE. Sanū ne
f. ru q̄ talis dicis f. me esse sanū turantis
b

te credis esse? MI. eēdem arbitror DE. Ita me dij ament
.i. p̄sp cio .i. furutratem inconsideratiōem
f. vt vna sit in domo

vt video tuam ego ineptiam. facturum credo: vt habeas
cum q̄ frequenter cātes more puellarū cū tā fis senex
f. accrem c

qui cū cātites. MI. cur nō? DE. & noua nupta eadē hæc
f. q̄ fuit a psaltria. .i. recte discet illa eadē nurū r psaltriā .i. frequenter ducens
f .i. funem

discet? MI. Scilicet. De. Tu inter eas restim ductans sal
.i. pulchre id factū .i. dolor mē
f. saltabis imihi

tabis. MI. probe. & tu nobiscū vna: si op sit. De. hei mi

sio custodia disciplinę est Nā simulatio & mē dacij non cadunt in vi rum bonum.

t Iam de. Fiunt nuptiæ ne diceret despōdi cōpo sui. Facto & despōdet puellā qui petit sponde a quo petitur recte. ergo socer futurus despondi dixit.

v Hec ma. Bene repe tit hois. Ille enī dixerat si mulare certe est homis.

x Ceterū. Nihil aliud volebat Demea q̄ vt se uiret Mitio quod impe trare non potuit etiā ad eandē sniam de prauita te & peccato Eschini.

y Ita est. Rectū erat si diceret. Ita vita est hoim quēadmodū tesseris lu dere. aut quēadmodū lu dus est tesserū. Nota ergo genus locutionis.

z Si illud. Virū opus est iactu an iactu nō ca dit incerta distinctiōe est a Illud quod. Ars ad bibēda, p fortuna est. nō eni si male iactus cecide rit deserendus est ludus Et nunc pro fortuna in telligēdum.

b Corrector. Quia di xit arte vt corrigas sed moris est iratis ab vtro mo verbo contradicere tis incipere.

c Neq; est. In scrupu lo versat Mitio in quo eligit ineptus potius vi deri q̄s pdat Cthesipho nē patri cur nō possit di cere non est eschini ami ca. sed celanda est culpa Cthesiphonis.

d Ita me dii. Ordo est. ita me dii ament te sacturū credo vt habeas qui cū cantites ipe fefellit nō inquirēdo interiorē cau sam retēre in domo me retricis. Mire ait cātites quasi turpius sic cantare senē cū psaltria q̄s coire.

e Et noua nupta. Ait audiet dicere O magna in verbis elegantia vide eni q̄s vim significet dis ferre & ideo nō vxor sed noua nupta quā ad oia docilem ipsum indicat nomen.

f Tu inter eas rectum. Lusus est natus ab eo fune quo introducitus equus ligneus in troiā

est cū nexis manibus su nem chorum ducūt sal tantes. hoca quibusdā dicit. Sed ego puto ma nu consertos choros pu ellarūq; cantātes rectum dicere existimari, & id maxime conuenire ad exagitandum importu nitatem senis veluti pue ros imitantis. simul enā iste quia inconnexu ma nuum lasciuus & petu lans adimit discretionē nouam nuptam et senē. & hoc quemadmodū dictū est. sed quanto sto macho credas iam ab Eschino recessum est. et trāsitum ad Mitionis lu xuriam describendam.

g Iam vero. Mire vr banitatē expressit vltro obiurgantis qui obiurgatus est.

h Tuā istanc iracūdiā. Nam ira de causa. iracū dia devicto multum irascentis.

i .i. nat tua vel inhonesta facta ꝓpterea vel sed
afficiunt pudore ammoue dimitte
g h

hi. non te hæc pudent? MI. Iam vero omitte Demea tuā
i .i. honestum est te esse .i. bonī animi

istam iracundiam: atq; ita vti decet hilarum / ac lubentē
.i. labora efficere f. quos ei ostendebat deinde ad re.
k f. ent alloquar

facte in gnati nuptijs ego hos conueniā. post huc redeo
vtiq; f. decet esse vel agi vel duci
l pditoꝝ esse .i. pseuel
rarem hominibus

DE. o iuppiter / hanccine vitā? hoccine mores? hanc de
infamiam .i. familia
m

mentiā? vxor sine dote veniet. intus psaltria est. domus
.i. quida sumptu r multa consumens ac expendens mitio despicatus.
Eschinus libidine r lasciuia

sumptuosa, adolescens luxu pditus. senex delirans. Ipa
q̄ sit dea .i. saluare omnino f. seruare

si cupiat salus seruare prorsus non post hanc familiam.

i Atq; ita vt decet. Hi larū vetuste nō hilarem Et bene addidit lubentē Multi enim hylares si mulantes nōlubētes sūt.

k Fac te. Nō dixit esto sed elaboravt esse possit

l Hanccine vitā hosci. Eclipticos omia vtpote stomachat secū loquēs deest enim esse aut quid tale.

m Domus sumptuo. Domus idest hominos.

n Ipsa si cupiat salus. Plautus libentiorem te faciam q̄s libēter. est eni. Ipsa si cupiat salus seruare prorsus nō potest hāc familiā. Hinc licet existi mare q̄tū & caloris & grauitatis apud terentiū sit ad mutationē lxtica. Namvide quantum cre uerit superioribus vt sit finiret. salus dea quemadmodū cōcordia victoria pax.

In hac. 22 scena. Exemplō inducit licentie seruorū submitti domino.

SYRVS DEMEA
turantis .i. delicate abunde
a b

a Aedepol syrisce te. Quia detexit Cthesipho ne. Iam oportet vt ebri inducat Syrus per cui fabulas tegatur adeo vt syriscū se dicat nō syrū.

b Lautecq; adminīst. Vt quicquid esset belli

a Edepol syrisce te curasti molliter: lautecq; mu
officium edendo .i. operatusti c

nus administrasti tuum: abi sed postēꝙ intus sum omni
f. reuelorum. ref. ctus repletus ad hunc locum.
d .i. poet. prare

um rerum sat: prodeambulare huc libitum est. DEM.

simū caperes cyathoscq sorbillares aut minus seruile esses & biberes.

c Abi. Verbum vel si bi vel alteri cum lauda tione blandientis. Nam sic dicunt qui iam com potes sunt votorū om nium perfectiq; in reb vniuersis.

d Prodeābulare huc libitū est. Nota duas p

positiones vni dictioni adiunctas vt pede pro subigit terrã. Et oportuit ne ad delicias exprimendas hoc verbum posuit. Nam producere signũ deambulare significat. Nam deambulare etiã intus posuit.

e Illud vide sis. Quia vnus ex multis reliquis an quia senior et impar. & ita pedagogus vt ipse ait quem ego puerũ tantillum in manibus gestaui meis.

f Quid sit. Mire ad securitatem ebrius hec expressit. nunquid eni pertimescit interuentũ senis vt soleba syrus aut quic ẽ precauet.

g Iam. Tantũ tamen subauditur iam q ipsi iram oblitus est vt cum eũ senẽ sciat causam tristicie eius inquirat.

h Tu verba. An tu sapientia quia dixit supra. Tu quantus es nihil nisi sapiẽtia es.

i Fundes. Vtrũ sine vlla cessatione, pferas. an perdes scdm illud. Nam quid tu hic agis vbi si quid boni precipias nemo aspicitur. Virg. Et carmine ab vno disce omnes.

o Sane nol Et hoc dicto oblitus oĩm rerũ est nihil respõdisse Demee per fallaciã sed tantũmodo ponit quod exteri,

obtemperet,

k Dis quidẽ. Ab eo q̃d est dis dtis dites facit.

l Quãobrẽ. Nihil nũc in syro nisi simplex & purum ob ebrietatẽ. & vide quãobrẽ quid fecit dicere nõ esse ebrii syri.

m In ipsa. Nõ minus ridicula ipotunitas Demee est q̃ ebrietas syri q̃ aduersus te mulentũ tante grauitatis oũones personat. vt ex dicentibus vultu verbis & exaudientis habitu & stupore magnã voluptatẽ percipiant spectatores. Videsne quãto pondere verborum cũ ebrio litiget.

n Potastis scelus. Non q̃ plus videt senex qui obiicitur oculis. sed oratorie potastis dixit. cum vnũ ebrium cernat propter illud cui exemplũ discipline quasi in omnibus sit quod in vno nũc

In hac. 21. scena. Aduentũ cuiusdã parasiti siue cõmessatoris deprehensus esse ostẽditur Cthesipho a patre seruo Demea.

a Heus syre. Quã clare dicam ostendit ex eo q̃ premisit. Heus antecẽ

DROMO puer. SYRVS DEMEA.

h Eus heus syre rogat te Cthesipho. vt redeas.

Sy. Abi. DE. Quid cthesiponẽ hic narrat. Sy. nihil. DE:

loqueret Cthesipho mire additur nomen est ei aut sine hoc aut per pronomen intelligi possit Cthesipho.

b Vt redeas. Redeas dicendo ostenditur & illum interi pocula a quo egressus est ebrius.

c Abi. Indignatus q̃ nominasset Cthesiphonẽ corã patre p imprudentiam dixit abi.

d Est alius. Nõ aliud parasitaster. sed aliud Cthesipho q̃si non duo sed multi sũt cthesiphões

e Nostin. Sic pnũcian dũ est vt et simul & querat & dicat nostin quasi sycophanta nũc addit nostin nã veteratoris est in mẽtiẽtes cõsidere.

f Quid agis. Hoc iam ebrio cõuenit nõ illi quẽ cognouimus syrũ nam quod retinet senẽ cõsessionis genus est.

g Nõ manũ. Etiã inie esse manũ vt teneret Demees. ex ipsi verb cernit.

h Mastigia. Mastigia vt inquit Seruiꝰ. Est seruus sepe numero verberibus cesus & cedi dignus a mastigo verbo greco q̃d significat cedo

i An tibi maius. Vt apparet baculo minatur.

k Abiit. Quia prohibe

deprehendentis alicd alterius imprudentis

Eho carnifex est. cthesipho intus? Sy. Non est. DE. Cur hic nominat? Sy. Est alius quidam parasitaster paruul9.

e Nostin? DE. Iam scibo. Sy. Quid agis? quo abis? DE. Mitte me. Sy. Noli inquam. DE. Non manum abstines mastigia an tibi iam mauis cerebrum dispergi hic.

Sy. Abijt. ædepol comessatorem haud sane commodũ

m

presertim Cthesiphoni. Quid ergo nunc agam nisi dũ

hæc silescunt turbe interea in angulum aliquo abeam:

atq; edormiscam hoc villi sic agam.

renõ potuit de misso et desperanti vultu quid factum sit dicit & abisse pronunciat.

l Aedepol cõmessato. Cum opinatus superuenit vt omia sic offendat quemadmodũ qui cõmessatũ est ingredi. q̃a cõmessatoris est superuenire ad scortũ & vociferare aliquid ioculare sepitum. quare falsete tũ ad Demeã contulit. Alii dicunt cõmessatores dici de Demea qui veluti cõmessator in oppinatus superuenit & omnia turbauit.

m Presertim Cthesi. Bona exceptio vt appareat omnibus incõmodũ & huic & Ctchimo sed precipue Cthesiphõi

n Nisi dũ heę. Nõ que iam sunt sed que erant.

o Hoc villi. Est vini diminutiuum vt vnus vllus vinũ villũ pariter.

In hac. 22 scena Collatio est personarum mitis ac sevi.

a Parata a nobis sunt De verbis absentis vult

QVINTVS ACTVS

NITIO DEMEA senes.

p Arata a nobis sunt. ita aut dixi: sostrata vbi uis. Si ostendere poꝛta quã orationem cũ Sostrata habuerit ingressus Mitio & videquas interposuerit primo.

b Parata a nobis Et q̄ non dixit sed vt dixi dicendo significat se dixisse omnia.

c Vbi vis. Fiat nuptie vel quid tale. aut omisit. aut dicturus hoc ipsum audit. vehementius fores pulsatas et quod agebat abiecit.

d Quis nā a me. A me modo .i. meas. Dicim⁹ enim accepi litteras a te. pro accepi litteras meas

e Pepulit tā grauiter f. Quia irati omnia concitefaciunt cū pulsande fores essent exituro foras Demea. sic eas pulsauit vt & is ipsis iratus videretur.

f Hei mihi quid faciā? Multū laborauit Terētius vt analogiam seruaret i dolore Demeę quo maior debet in ctesipho ne reprehensio esse q̄ in delictis Eschini. Et nota q̄ vbi nō inuenit quod dignū loqueretur ab intenectione ceperit. Hei mihi. Et adhuc quomodo pro rei magnitudine oratio parua esset, quid faciam inquit. In alieno indignatus est suo quid faciam inquit. In alieno litigauit. hic ait q̄d agā? In alieno clamauit & questus est hic in suo relinquo & preter

In Eschini peccato Mitionē accusauit in Cthesiphonis clemētia cum diis omnibus ac toto mundo mira auxesis q̄s imitatē Virgilius in orpheo. Post amissam rursus euridicen. quid faceret inquit . omnia enim cōsumpserat primus dolor qualem raptabis coniuge ferret. Nā quid preter omnes terras atq; inferos loci remanebat quid nō lugeret. per quē fletū manes quasi omnes primis luctibus impleret & lachrimis quia numia voce mouerunt cui nec ita quidem inexperta remānserat. Et vide hic gradus doloris & irascendie in tantum autē vt iam crescere nō possint. quippe in initio fabule tam tristis est Demea. Nam sic audita Mitione quia tristis est, & ipse rogas me vbi noster Eschin⁹ siet Quid tristis ego sum vide mox precedit in penis vt sic incipiat disperi. Cthesiphonem audiui filium vna fuisse in raptione cū Eschio. Inde postea dicit. Nec ego hō sū infoelix ad postremū

g Hei mihi quid faciam? quid agam. Et in naturali quodam modo postq̄ summus furor ad extrema peruenit repente senex mutatur & mitis fit.

h O celum, o terra, o maria neptuni. Neptunus quia medius inter celum & inferos dum vtriusq; regni particeps est habetur elementorum omnium potior. Nam ideo tridentē haber primo numero trium elementorum vt apud Virgil.

.i. meas — p dolore nimio hoc dixit

nā a me pepulit tā grauiter fores? DE. hei mihi q̄d faciā?
.i. cōqrar de fratre cū ego mea indulgentia venio criminandus

quid agam? quid clamem? aut quid queram? o celum! o
.i. q̄s⁹ neptunus pelt — .i. rorū negociū rorū figmētū de empcōe

terra! o maria neptuni. MI. Hem tibi rescisti oēm rem?
cere — p ctesiphonē — .i. oportet succurrere — .i. turgia — et z filio eius

id nunc clamat scilicet paratæ lites succurrendū est. DE.
cece hic — .i. in.pmpter est palam — .i. deprauatio corruptio — q̄i vtriq; pungens z vtrumq; contaminans — .i. nō vnius sed vtor.

Eccum adest cōmunis corruptela nostrū liberum. MI.
.i. post longam rui. vexationē — .i. ad lenitatē — .i. compescui tracundiam

Tandem reprime iracundiā: atq; ad te redi. DE. repres-
placatus sum — probra imposperta turgia — causam ipius litis. — purgem⁹.

si redij: omitto maledicta omnia: rem ipsam putemus di-
qui illud dixisti videlicet — cere — .i. passit. — q̄ non — cure hres

ctum iter nos hoc fuit: ex te adeo est ortū: ne tu curares
s. curarem — an fuerit hoc tarū nec ne — .i. illud a me possit dictū

f. filium — meū neue ego tuū: respondē. MI. Factū est. non nego.
f. filius meus — ad domū tuā ad potandū z lasciuiendum — filium — v f. meo filio.

DE. Cur apud te potat? cur recipis meū? cur emis amicā
.i. cur — .i. non est — q̄t petore cōdito se sim ego q̄s tu sis — .i. non licet

mitio? Nam qui minus mihi idem ius equū est ee q̄s q̄d

Idcirco dicit. Iam cessū terramq; meo sine nulla mine venti miscere & apud homerum sic ide

Et hoc est quod ait Horatius in arte poetica. Interdum tamē & vocem comoedia tollit. In hec tria rerum natura diuisa dicitur. vt principio maree ac terras ; celūq; profundum & per hoc totum mundū accusauit.

i O celū o terra o maria neptuni. Vtrū de coelemēta inuocauit q̄ dis quoq; irascitur qui in his cōmorantur vt dolentes solent aut quia deos esse non putet. Ideo hec omnia neptuni dicit quia dicturus esset Neptuni nisi intercederet p sona Mitionis quem videns ad aliud cōuertisse desit diluuium & interitum rebus optare cepit obiecto fratre cui maxime irascitur & propter quem detestabatur omnia. Tale est apud Virg. Omnia vel medium fiat mare ante omnia accusat vt indignantem. Vt quē nō incusam amens hominumq; deorum. Et atq; deos atq; astra. vocat. t. m.

k Hem tibi.

Nulli eni tibi Mitio loquitur. Hem tibi ad nullum refertur. vt fieri solet mihi & tibi. vt en tibi fores crepuerunt. tu mihi dormis.

l Parate lites succurrendum. Videtur & ipse pertimuisse dicendo. scilicet parate lites.

m Succurrendum est. Vt rursus confirmet se hoc ait.

n Communis corruptela nostrorum liberorū. Maior accusatio est ista q̄ prior quippe cū iam modo de ambobus accusetur Mitio non de vno.

o Tandem reprime iracundiam. Mire quia reprehendere nequit nimietatem reprehendit iratū. Et ita de causa est iracundia de moribus.

p Atq; ad te redi. Quia ira ab eo quod est ire dicitur eo q̄ a se eat qui irascitur & furit. Et ad te redi proprie dixit. Virg. Verum vbi vidi nulla. f. r. f, ad se redit. & Cicero, Redit ad se & mores suos.

q Repressi redii. Nō quod est sed quod gestu dicatur species & videbis. neq; repressisse adhuc iracundiam . neq; ad se rediisse Demeā. sed q̄s mira perspicuaq; morositas in huiusmodi rebus est apparet.

r Rem ipsam putem⁹. Videtur paulo citius de stomachatus q̄s res etiā incerta exposcebat. sed hoc morale dicitur. Nā iuste irati omissa seuicia ad ratiocinationes sepe festinant. & preterea illud accedit quod nō inueniit quod iā condigne dicat. simul quia etiam increpatus est a parte q̄ apud se iam non sit per iracundiā vehementem rem ipsam putemus, tractemus, purgemus. Nam & hinc purgamina dicta sunt. vt Plautus in capti, ait. Nucleum amisi retinui pignoris pitamia. Et Vir. Multa putās inquit. Putare proprie est falsa & infructifera a veris & fertilibus resecare. Vnde arborū purgatores putatores dicunt. Et p hoc q̄ dicit rem ipsam causam ipsius litis ostēdit. vt mitte ista atq; ad rem redi.

s Ne tu curares meū. Nā ambos curare propē modum reposcere illum est quem dedisti.

t Factū est. Apparet Mitionē minutim quidem fateri. sed facete cōtemnere obiecta.

v Cur emis amicam. Inclamatio ista nomis magnā iuuidiā significat vt regnū ne Eschine hic possides. & pacē te poscimus omnes tume,

x Nam qui min⁹ mi? Aut nam aut qui abundat. & est ordo. Qui minus equū est esse idē ius mihi. Qui ergo cur vel quare significat.

y Nam vetus verbū. Confidenter non repetuit non habens rationē quam subiiceret nisi illi prouerbium venisset in mentem. Nam quia videt se in malam causam incidisse totam vernaliter & facete agit et subiicit equitatem vbi iusto se tueri non potest quia tamen a Demea cōuincitur. dicendo quod sequitur.

.i. licet habere — .i. postq̄ — filium — .i. nec li curare

equum est tibi? quando ego tuum nō curo ne cura me
.i. q̄s tu stū sit et cere — f. est equū dicere — .i. rerum — q̄

um. MI. Non equum dicis, DE. Non? MI. Nam vetus
.i. dictum, puerbium — .i. cere — .i. esse cōmuntēda vbi opus est inter prehago rees orū dicit

verbum hoc quidem est: communia esse amicorum in
.i. vrbane. i. dictū a re — .i. repentina z subito exorta q̄i nō habebas q̄ rnōre pos — s — sha z q̄i videar cū iā cōuicū

ter se omnia. DE. Facete. nunc demum istæc nata ratō
.i. breui simone — .i. filiae sine molestia tua — i. in pmis

est. MI. Auscultā paucis: nisi molestū est: demea. Prin-
.i. offendit ac edit — obsecro — fcs p filiū suppeditando — .i. impensam — c

cipio si id te mordet. sumptum filij quem faciunt quæ-
que sequuntur — .i. scīm facultatē — tuam

so facito. hæc tecum cogites Tu illos tuos olim pro re tol
.i. sufficientia — filius tuus

lebas tua. q̄ satis putabas tua bona ambobus fore: z me
tunc — .i. q̄ ego ducerem vxorem — .i. cōside ratōem

tum vxorem credidisti scilicet ducturum. eandem ratō
habe — .i. quā⁹ habebis — .i. custodi ac ctra — c — vtere modice — acre

nem antiquam obtine. conserua quære: parce. fac quā-
bonorum — filius — Inde de tollēdis educādis ac ditandis filiis tuis — habe

plurimum illis relinquas. gloriam tu istanc tibi obtine.
.i. ex pectatiōem z opinionē nā cū putabas me vxorē ducturū non spectabas a me bona p filius — gmure?

Mea: quæ præter spem euenere: vtantur: sine. de sūma
q. d. nihil vbi constabit diminuce — ex meis bonis — .i. addatur cū vl additū erit.

nihil decidet. quod hinc accesserit id de lucro putato eē.
quescio — rem

omnia si volues in animo vere cogitare demea: & mihi
q̄ — filiis — demeo — rsplicentiā — pecuniam

& tibi & illis dempseris molestiam. DEM. Mitto rem:
.i. race noli pgere in eo q̄ cepisti — intelligo

consuetudinem ipsorum. MIT. Mane, scio, istuc ibam

z Nunc demum istec. Vt ostendat illū perturbatum contraria protulisse dictis? suis superioribus. Item alii totū iungunt. alii totum separāt. Et bene nata est. Nam sic dicimus de rebus repentinis vt supra herę nate melius fieri haud potuit q̄ factum est hera.

a Auscultā paucis ni. In duas partes diuiditur persuasio nihil passurū Demeā damni nihil corruptele. Et me tum vxorem credidisti scilicet ducturum.

b Principio si id te m. Figuratiua locutio est. vt eunuchū quē dedisti nobis quas turbabas dedit.

c Queso. Modo obturgato iti est.

d Pro re tua. Pro patrimonii tui qualitate.

e Conserua. quere parce fac q̄ plurimum illis. Hoc sic pronunciandū vt appareat hāc ipsam voluptatē displicere Mitioni. Conserua. parce. quere. noua parce omnibus.

f Vtantur sine. Aut de est his vt sic his vtantur aut antique locutus est.

g De summa nihil de. De sūma rei tue. scilicet.

h Mitto rem. Pecuniā et est hec exclamatio moralis minus ad id fuit tardos ac non intelligentes homines.

i Consuetudinē ipsorū. Loquor aut vt de tale dē subintelligendum.

k Mitto rem cōsuetu. Vel ab vtilitate vel ab honestate trantulit vel a rebus ad illos istos de quibus agitur. Cauetur autē ne aut rem perdant aut ipsi pereant.

l Mane scio istuc ibā. Moralis & facta cor

reptio continens in se la
tenter blandimẽtũ quo
leniatur auditor.
m Multa in homine.
Obscurissimus sensus
& re & verbis.
n Duo cum idem fa.
Obscure locutus est cũ
hic sit sensus. Duo idem
faciunt quod vni licet fa
cere alteri non licet.
o Sepe vt possis dice.
Melius est sepe ad supe
riora coniungere. Nam
possunt duo idem etiã
casu non vt similitudi
nẽ facere videantur tunc
ergo erit signũ sepe idẽ
faciunt. Dicere autẽ po
suit pro intelligere & sci
re ab eo quod precedit
id quod sequitur. vt fœ
neratum istuc beneficiũ
pulchre tibi dices & me
morem me dicis esse &
gratum.
p Non ꝙ dissimilis.
An quia huic licet.
q Que ego in illis esse.
Ordo & sensus hic est.
Multa in homine De
mea signa sunt ex qui
bus coniectura facile sit
que illis inesse video.
r Vt confidã fore ita.
Duo quũ idem faciunt
nam ambo & suppo
nunt et intelligunt & in
loco verentur. non inge
nii vicium sed etatis est.
s Intelligere. in loco v.
Non in loco intelligere
sed in loco vereri.
t Inter se amare. Cito
dixit inter se quod est cũ
alter alterũ inuicẽ amat.

v At enim metuas.
Ad priorem tractatum
pertinens qui est habi
tus de consuetudine rei
familiaris ibi debet sta
re. At enim metuas ne
ab re, &c. Oratorie pau
lo. Nam nõ omissiores
fore Demea. sed pluri
mum credit & metuit vel a re vel a proximo.
x Omissiores. Negligentiores. sicin Heauton. Vbi te vidi animo esse omisso.
y O noster Demea. Blanda & cum quodam complexu eius qui reprehenditur incusatio. & de more sublata. & sic hoc dixit tanꝙ dicturus esset multa te latent simplex homo es. Nam huiusmodi sententia latenter quandam dicentis auctoritatem fiduciamꝙ designat.

z Attentiores ad rem sumus ꝙ. Proprie attentiores redit ad omissiores supra enim dixerit ne ab re tantum sint omissiores paulo. Quam sat est quasi dicat attentos nos esse nimium crimen est.

a Quod illos sat ætas Methaphoricos acuet.
b Ne nimiũ. Ne valde subuertant infra legendum est. Si ne pro non coniunctione. Subuertant ergo legendum ita vt subaudiamus timeo vel aliquid tale.
c Tue istec. Quod ait significatio habent nulli uimodi rationem & in eptam. Nã apparet non eas probare ab eo qui sic loquitur vt supra. Iã vero omitte Demea istã iracundiam.
d Subuertant. Subuertant. idest deficiant nos a seueritate nostra qua vti in filios erat animꝰ.
e Tace nõ. Tace nũc. positũ quasi diceret animo subuertet ne dixeris ꝙ mali ominis verbũ ẽ.
f Date hodie mihi. Accomoda teipsum voluntate meę. Nã in animum trãstulit quod est corporis. vt i Eunucho Mihi se dare sermonem querere. Cicero. Ceruicu lam iactaturũ & popu lo se accõmodare. Si nõ vis inquit propter te vel propter me mitis esto.
g Exporge frontem. Quia cõtrahi in verbo isto ostenditur quanto conatu opus sit ad expli candum tantũ cõtracti onem senectutis & se ueritatis.
h Scilicet ita tempus. Vide si nõ hoc sit quod greci dicunt. nam si & ita tẽ pus fert & faciundã di cendo. ostẽdit magis co gi necessitatibus vt pau lo sit tranquillior & cũ tanta difficultate pmittit tanꝙ mala subiturus sit atq; adeo maiorẽ pati tem secum disputat ne cessario hoc velit nolit faciendũ est vt sit lætior. & hoc quia tempus fert. Faciundum est, fatis misere tanꝙ necessitate co gatur ad gaudendum agrestis senex.

i Ceterum cras rus cum filio primo lucu. &c. Hoc ideo facit quasi gaudere interim non possit. mihi se vicine seuicie proximitate solatur.

k Primo lucu. Aposiopesis. Nam cum primo lucu. pro so le ponentes. ergo cum primo lucu ꝙ. plurimũ sol coperit il lucescere. Cum primo lucu veteres masculino genere dice bant lucem.

futurę, pbitatis — cõiecturario — pñsio
m multa in homine Demea signa insunt: ex quibus cõie
qñ — plerũqꝫ
n — .t.eandem actionẽ — o
ctura facile sit. Duo/cum idem faciunt sæpe: vt possis di
intelligere — .t.sine punitõne ꝫ criminatõne — f.dicere — f.est ratio vt/ ip ueritas
cere/hoc licet impune facere huic: illi nõ licet. Nõ ꝙ dis
f.ꝙ vt quia — f.signa pdicta inherentia — f.hoibus ꝙb mo — f.hoibus ꝙb mo
f.cit dissimilis — res futuri notantur — f.filius tuto. — sensio
q
similis res sit: sed ꝙ is/qui facit: quæ ego esse in illis video
.t.certissime credam — .t.intel
.t.eos ñris votis in posterꝫ suis pbatis moribꝰ rñsuros — gẽtes
ꝙd facturi in rẽ. su
s
vt cõsidam fore ita vt volumus. Video eos sapere: intelli
.t.vbi est opus ꝫ cõmodum — .t.mutuo amore se pſequi — .t.liberã naturã suam
t.timere — t — .t.scientes esse.
gere: in loco vereri: inter se amare. scire liberũ ingeniũ
filios — .t.rpe — .t.sed certe — .t.ꝙ tũ
.t.reducere possis ꝫ rure care in bonã viam
v
atq; aĩm. quo vis illos tu die reducas. at em̃ metuas: ne
.t patrimonio ꝓfuendo ꝫ augendo — .t.frater ꝫ amice — .t.ad offici
.t.negligentiores qꝫ amare portant elene vngentis — alius res
f — f
ab re sint tamẽ omissiores paulo. o noster demea ad om
.t.prentꝫ ad auaritiã sapientes sumus ꝫ intelligim⁹ — f.qõ opras filijs.
.t.peremptam
nia alia ætate sapimus rectius. vnum hoc vitium sene
diligentiores curiosiores magis auari
3 — .t.pecuniã congerendam
ctus affert hoibus attentiores sumus ad rem omnes quã
.t.equum est ꝫ sufficiens — .t.crescentes animi — .t.supraꝫ fac est.
a — marabit — b
sat est. quod illos sat ætas acuet. DEMEA. Ne nimiũ
nunc paulo post — f.vereor
c
modo bonæ tuę istæ nos rõnes mitio / & tuus iste ani
.t.nullus — .t.latenter delectant ꝫ querant — .t.nõ subuertetis nimiũ vereme
d — c — ſq̃tu ru mbes
mus æquus subuertant. MI. Tace nõ fiet. mitte iã istæc.
.t.voluntatem mee.q.t.mierem mihi gerus hodie em̃ — .t.certe — .t tpis cõdimo sq̃
p exporge frontẽ pplu — nuptiarum
f — g — f.quã pretraxisti tristicias — h
da te hodie mihi. exporge frontẽ DE. scilicet ita tempus
.t.facere necesse est — f.sed ḧcḧd facto hodie — ad opandũ — .t.cũ ꝑmo diluculo
t — .t.agrum — labire vt sol cepe/ rit illucescere
postulas
fert faciundũ est cæterę rus cras cum filio cũ primo lucu

l De nocte. Abundat.
m Facte. Eodẽ verbo vtitur quo iamdudum laborem ad leticiam se conuertens ostendat.

n Et istam psaltriam. Vide singulas syllabas imbutas amaritudine. rustica atq; agresti. Nã ista odiũ significat. Psaltria seruiciam in nomen eius quam deliciosam esse oportet. & vna mecum adolescentibus esse conuenerat. Et illucad quem locum psaltriam secum ire compellit. Deinde ne vel in itinere poena cesset cum filio ibo hinc inquit. Illam vero abstrahã illuc eo animo dixit quo supra ibo hinc & apparet illũ quasi mancipium ducturũ puellam non vt fidicinã Mecum hinc abstrahã non abducam quod est seuientis abstrahã.

o Pugnauerisꝫ. Magnã rem feceris. sic Lucilius Vicinus ocius & magnam & pugnauimus pugnam.

p Eo prorsus pacto. Hæc cum risu dicit Mitio. Et mutare est inuicem aliquid vincula. quis vero dicitur alligari ad aliquod sine quo esse non possit, ergo ad amicam proprie alligari adolescentem dixit amatorẽ. Prorsus autem. Certe recte ac vere significat.

q Vt illam serues. Ad tuendum illam hoc est non iam filium sed illã seruã in qua vtrumq; retinueris.

r Atq; illic fauille plena fumi ac pollinis co. Quippe molere priꝰ est ꝙ coquere. Sed coquere prius posuit quo pulcrius tudo magis fodatur an quia prius torreatur triticum vt tondi possit. vt Virg. Et torrere parant flamis et frangere saxo.

s Coquendo sic faxo & molendo preter hæc.
t Preter hec meridie ipo

tanꝙ de malo loco — .t.sed — q.d.nõ impedita ãn rus eos etiã noctu — vulneusum
l — f.ꝙ eae rus — lerabundũ
ibo hinc. MI. immo de nocte censeo: hodie modo hilarẽ
.t.elabora vt sis hilaris — .t.simul mecum — ex hac urbe
m — .t.exhibere — n — .t.rus
te fac. DE. & istam psaltriam vnã illuc mecum hinc ab
.t.cũ aspiceris seu accersiere abducam — eo modo illã abducendo recũ — t allegabis
o — p — osino — .t.uri
straham. MI. Pugnaueris. eo pacto prorsꝰ illic allegaris
.t.tantumõ — psalteriã nã illã ꝙando filiũqꝫ retinebit
.t.efficies — hoc est, vt illã seruẽ
q
filiũ. modo facito: vt illam serues. DE. Ego istuc videro
f.psaltrie vt sit — .t.farine renuto ꝫ minute q̃ volitant ex
.t.sentille extincta — mola cum molitur
r — zo.serere ab igne — s f.panes vt fruges
atq; illic fauillæ plena/fumi/ac pollinis coquẽdo sit fa
pinsendo frangendo fruges mola — .t.feruore ꝫ estu solis — .t.culmẽ segetẽ
.t.vitra vita
t — v
xo & molẽdo. præter hæc meridie ipso faciã. vt stipulam
tantum — .t.efficiã — .t.nigrã ꝓpter feruorẽ
g — .t.a sole desiccata — ẽrum — f.decoctus ꝫ acer
colligat. tam excoctã reddam atq; atram: ꝙ carbo ẽ. MI.
.t.delectat cum video — .t.sapientes homines esse hoc est cum video sapientiã
a re exercent — z
v
Placet nũc mihi videre sapere. Atq; equidẽ filiũ tuum:
psalteria — .t.cũ irrisiõe ꝫ cõtemptu
o — rideo
etiam si nolit: cogas. vt cum illa vna cubet. DE. derides:
.t.felix — .t.qui habes istũ aĩm quẽ habes — ꝙpto
b
fortunatꝰ qui istoc animo si es ego sentio. MI. Ah per
.t.pedissime in tuis turgijs ꝫ in tua tristitia — vada — ivomũ — f.ludo lenie
.t.nuncnunc — cesso desisto
c — d
gis nec: DE. Iamiam desino. MI. I ergo intro & cui rei
lerum — c — impendamus — insumi ꝭs.
est opus hilarem hunc sumamus diem.

DEMEA. solus

Quũ sol vehemẽtior est & nomẽ faciꝫ de aduersario. & meridiem dixerunt veteres quasi meridies. r. pro d. positũ est. & propter cognationẽ harum inter se litterarũ.
v Vt stipulã colligat. Quod sub sole fieri nequeat.
x Tam excoctã reddã. Et dixit reddam pro faciam & excoctam ad tenuitatem siccati coloris. Atrã ad colorẽ retulit. Et vide ꝙ aspera ꝙ ingrata clausula sit quasi seuidici senis finis oratio

y Placet nũc mihi. Nõ cõtradixit ne rursus provocet timet eni suasor ne lætitia puocet ad surgiũ z Atq; equidẽ, Suadet lætiam nõ solũ. sed etiã rem ducere cogit inuitũ

a Derides fortunatus. Hoc verbum vultu Demee sic profertur vt subrisisse videatur inuitus. Sed rursus ego sentio amare secureq; dixit. Et ridet ꝙ simpliciter ridet. Deridet qui cũ alterius irrisione & contemptu rider.

b Fortunatus qui ist. Non laudantis est, ꝙ ait fortunatus sed moraliter reprehendentis. vt si dicas cum te aliquid cura offenderit fortunatos stultos. Gui. non ponit bis stultos qui nihil sentiunt hoc quoq; dicit in eunucho. Atq; ego infælix neq; ridiculus esse ne ꝙ plagas pati possum.

c Iamiam desino. Et hic velut necessitatẽ quẽri imponi sibi.
d Et cui rei est opus. Cui rei credis nisi nuptis hoc est ludo lẽticie vo
lo & gaudio nuptiali.
e Hunc sumamus diẽ. Nõ accipiamus sed impendamus & cõsumamus. vnde & sumptũ dicimus pecuniam que insumenda est.

In. 23. sce.

Exemplū inducitur hominum qui virtutem tedio deserunt ob contemptum eius quod apud omnes seuum esse vicio sum sit. eradeo fauet Terentius clementioribus ac mitissimis patribus. vt hunc quoq; adducat ad sententiam Mitionis non tamen hoc sentiens eē q̄ ita fieri oportet sed q̄ ita res cogat. Vult enī naturalē ineſſe veris patribus acrimoniā, sed eā semper inuidiosam esse adolescentibus.

a Bene subducta ra. Bene disposita bene cōputata ducere est digitis computare. Seducere est quem apud aliū et palā deducere ē sed subducere ē apd̄ſeipm & secreto deducere d̄ magis inverbo isto maioris attētōis & diligentie signum est

b Quin res. Quin-modo cur non significat.

c Res-ætas-vsus. Tria posuit ex quibus res p experientia ponit & his dicit se esse mutatū. Nā mox dicet. Re ipsa reppe ri facilitate nihil esse hoi melius. nec clementia.

d Aliquid moneat. Sylepsis est p casus subaudit enim quem.

e Quę tibi putaris pri. Vt alias digenda quæ et primo loco ponenda ac per hoc optima.

f Vitā duram quam. Archaismos vt lucilius magnā pugnamus pugnam. Prius dixit quid faciat q̄ cur faciat.

g Prope iam excurso. Ideſt ad calcē misso propter ipsos decursus mej tasq; viuendi. & est metaphora sumpta a curſoribus.

h Id q̄borem re ipsa Quia secū loquitur ideo multa secum reticet & deeſt faciam. Et si quis querat & dicat.

i Facilitate nihil esse. Facilitate iam facilem se insert. Inter facilitatem & clementiā hoc interest. Facilis eni cuius ira cito soluitur, Clemens qui non irascitur.

k Ille semper egit suam vitam in ocio. Hic iam quasi comparatiua qualitas inducitur de vtroq; et vt ille in initio fabule locutus est sic hic in fine loquitur.

l Clemens placidus. Mira varietas & in locis et in partibus orationis. Et clemēs est qui colit mentē suā nec eam vexat. Clemens. placidus. Clemens est circa recte agentes. Placidus etiam circa delinquētes. Et clemens est nulli ledere. Placidi arridere omnibus. Et clemens est animo. Placidus vultu. Et nulli ledere os adeo vt nulli se contristem faciat. & hec est figura cum recurrimus per ea que diximus| oia repetita sūt.

m Nulli ledere os. omnibus Voluptatis affectus est duplex. Aut enim ex quiete voluptas est aut ex aliquo actu. ergo hic vtrūq; cōplexus est evide quomodo grece a nominibus verba transeant. Leditur os cū verbum aliquod molestū presentibus prodit ex pectore. Cum enim aliquis presens molestia sermonis afficitur tunc os .i. facies vultus eius offendit seu ledit quod satis patet. Nam si eo sermone purgatur statim os eius rubore perfundi cernit quod illi molestū n Ego ille. Bene addidit ille quasi iam notus in hoc fer atq; agrestis & seruus factus est.

o Tristis. Tristis anso trunculentus vultu & aliter dici potest vt tristis sit qui doleat. truculētus q̄ terret. et ideo auxtristis mira p ista decurrit.

p Duxi vxorē. Pendet duxi vxorem sed etiam cum magno significatu addendū est maiore emi pondere subtrahit cōiunctio nā duxi etiā vxorem dicendū fuit.

q Quā ibi mi. Ibi inquit quasi vxor locus sit & hoc sine cōiunctione vti mala q̄ enumerat multa videantur.

r Alia. Alia cura. alia inq̄ a multis aliis curis. q̄a dixit quā ibi miseriā nō vidi.

s Fructi. Fructi dixit in genitiuo vetuste p fructus sicut in uenif apud vetustos tumulti p tumultus senati p senatus et ita de aliis oibus noibus quarte inflectionis haberi potest.

t Patria potitur commoda. Accusatiuo casu extulit quod nos ablatiuo dicimus. i. patris potitur commodo. Actius clitēnestra seras potiuntur plagas,

.i. nunq̄ aliquis habuit mensurā vitā modū ita disposituū cōputatū & ita vt ea vicam calculatum ;s. degendā

n Vnq̄ ita quisq̄ bene subducta rōne ad vitam
q̄ nos .i. experientia .i. experiendo in modo viuendi
b e .i. erans conditio d
fuit: quin res/ætas/vsus semper aliquid ap
.i. offerat q̄ pius erat ignorum .i. ita q̄
s. res eras vsus.
portet noui. aliquid moneat: vt illa quæ scire credas: ne
s. vt putauerit .i. populus eligenda,
c .i. experendo probādo re ipa
scias. & quæ tibi putaris prima: in experiundo repudias
s. nescire. &c. .i. plenum acrimonie s. vitā
asperam & inculcā
f
quod mihi nunc euenit. Nam ego vitam duram: quā
hactenus vsq; ad hoc tempus .i. traducto .i. in summa senectute p̄stinam
g vitam
h
vixi vsq; adhuc: prope iam excurso spacio ego omitto. id
s. omittis .i. ipo efficeru benignitate
deprehendi i
q̄obrem re ipa repperi. Facilitate nihil esse homini me
.i. trascentia .i. ex p̄sideratōne comparatōne mei & fratris
lius neq; dementia. id esse verum: ex me atq; ex fratre
cuilibet frater .i. traduxit ego vitę sue
h
cuiuis facile est noscere, Ille suam semper egit vitam in
vacatione & labore tranquillius
.i. sedulitate viuendo cū gregalibus .i. nullū p̄tem offendere.
i m
ocio in conuiuijs clemens placidus: nulli lædere os. arri
s. ipe frater vixit. p .i. sum prudentius fuit sibi cū amicis
se moze gerendo laute familiariter & sedulter viuendo
dere omnibus sibi vixit. sibi sumptum fecit. omnes be
.i. bū loquūtur de eo s. officio cū ciuilis .i. ferus crudelis .i. iniquus &
.i. inurbanus .i. mone & inciuilis sumptu facien
n o
nedicunt, & amant. Ego ille agrestis/sæuus/tristis/tru
rembil' ipo aspectu mihi & ptus .i. in pingui .i. sensi
culentus/tenax duxi vxorem. Quā ibi miseriā nō vidi
q
cessiolo. E schinus q̄diu .i. do opam .i. q̄plurimas for
r tunas & q̄ plur
follicitudo mihi illata .i. sed cerre ma fortūe bona
nati filij alia cura: Porro aūt dum studeo illis vt q̄pluri
.i. accumulare illis natis .i. accrendo illas diuitias
.i. consūpsi
mū facerē. contriui in quærendo vitā/atq; ætatem meā.
confecta finita .i. hunc fructū s. filio
e
Nunc exacta ætate/hoc fructi pro labore ab his fero odi
q̄ me odio p̄sequunt s. mitto porro
.i. delectatur cōmodis & fructibus seu
q̄bus solent frui felices & p̄ces : delectatōnibus
f
um. Ille alter sine labore patria potitur commoda illum

v Illum diligūt apud. Hic ostēdit Terentius verū patrē & molestios rem et odiosum esse magis adolescentibus.

x Illum vtviuat optāt. Sylepsis. Nā sic veteres loquebā ur nos vero d cimus illi optant non illum optant.

y Nūc experiamur. Magis comice pluraliter experiamur dixit q̄si diceret experiar.

z Quando huc pro Non addidit quis sed intelligimus Mitionem significari.

a Si id fit dando atq; Bene naturam secutus est qui antē ignorat putans agi veris viam deberi non agi dando & obsequendo.

f. filij mei .i. frequēter fugitat ar. bana apposita & decerta
.i. cōmittunt f. frem v
amant: me fugitāt: illi credūt cōsilia oia: illū diligūt: apd
f. frem f. filij .i. d. relictus & in p̄mptu habitus
p mitione
illū sunt ambo: ego desertus sum: illū vt viuat / optant:
.i. sed .i. optant vt experat venis f. filios
certe
meā aūt mortē expectāt: scilicet ita eos meo labore edu
.i. nutritos f. frater .i. qua impensa
ctos maxime hic fecit suos paulo sumptu. Miseriā oēm
f. frater adhortat sepm p experiar
.i. fruit gaudiis p
ego capio: hic potiē gaudia, age age. nūc expiamur cōtra
s. q̄ facit frater .i. lenitor q̄s ego possum q̄
s
hæc q̄d ego possim blāde dicere: aut benigne facere: qñ
.i. ad locū ad experiendum etiam f. filius
.i. mecum me
huc prouocat. Ego q̄q; a meis amari / & magnipendi po
severe amer .i. largitēdo illis .i. complacendo indulgendo d .i. agam
u b effectur .i. mitionis officium.
stulo. si id fit dando / atq; obsequēdo nō posterioris ferā
vestitur in hac benignitate .i. spectat ad me .i. aiosus annis q̄ animō
e q̄s sequitur confectus
decrit: id mea minime refert: qui sum natu maximus.

b Si id fit. Ideſt si alteris si magnipendor.

c Nunc posterioris f. Subaudit partes. Aut non per insantiam .i. nō vincar a Mitione. Et trā flatio est a partibus histrionum in fabula.

d Non posterioris se. Primus in eo ero inquit in dādo atq; obsequio

e Deerit. Id mea mini me refert videre mancre in Demea non penitus eiectam securitatē. Vel sic deerit. Ideſt defectus erit in hac re q̄ suspitio cū ab ea sim nimis alienus natura mea. Verū non curo. quia non erit qui me arguat & reprehendat cum sim maximus natu.

Scena. 24

SYRVS DEMEA

h vocandi mitto q̄nam

a b discedas.

Eus heus demea rogat fr̄ ne abeas lōgius. DE.

s.q̄ me vocat ingſt sic vso seruo s.sit agit

c

q̄s hō: o syre nr̄ salue. qd sit: qd egit: Sy. rect. De. optime

s. vere & q̄ sequunt .i. p̄suendum meam

.i. in finito

ē. iā nūc hæc tria pr. mū addidi p̄ter naturā o nr̄ quid fit

a Heus heus Demea Vt apparet edormiuit crapulam Syrus & satis morat iter dixit frater Nec addidit tuus.

b Ne abeas longius. Hic ostendit porta q̄s absurde blandus conetur esse qui nō soleat & q̄s modica sit repentina largitas. vbi animus a parcitate nimia incontrarium vicium profusionis incurrerit.

c O syre noster salue quid fit. Iam nō hec blanda, sed dura Hoc pressius dictum est.

e Preternat .i. Quasi dicret pter r cōsue udinē. Preter natura. in cōsue udine semper ante fui seuerus & inusitatus.

d Quid agis? Interrogat cum sciat. hic quasi spernat actus eius bene respondet. Hec enim interrogationis de salute atq; icolumita e eo sunt qui interrogantur.

d Opt. me est iā nunc. sunt. Nā salue dixit ei nō solū quē sepe viderit sed cū quo totīes litigauerit

f Seruū Dura & im portuna repentina conſiunctio ex tāta vitupera tiōe in laudē ſyri oñdit contra naturam ſuam niti Demeam.

g Prebēs te. Ideſt te oñ dis factis probans.

h Et tibi lubens: Et bene ad quā rem adiectū eſt an & bene hoc addidit. Quis eni credat tā ſubitis poſt ſeuiciam blandimentis niſi factis quecq; vera oſtendantur.

i Et tibi lubens. Et additū eſt vt oſtendat hāc eſſe ſententiā

tertium — non improbūm — pſtas exhibes
f — g — b
quid agitur. Seruū haud illiberalem præbes te: & tibi
bono animo .i.bñ facīā tibi — ſ.p benivolentia tua fum tibi deuterus ſtu
obligatus — h
lubens bene faxim. Sy. Gratiam habeo. DE. Atqui ſy
.i.ꝑpo effectu — ꝙ tam ꝑpe ſit dies.
l — .i.ꝑbabile. — m
re hoc verum eſt: ipſa re experiere propediem.

p parcicon. Syre aſſeueratio eſt nō credētis. l Hoc verū. q̄ falſū fuerit alicꝰ q̄d iurgabit. et hoc nūc ſit verꝫ q̄d nūc dim Prope. Nā ꝑpe die aduerbiū eſt tpis. vt ſi diceret cito. (cit

In hac. 25

GETA seruus. DEMEA senex.
.i.vīa mea ſoſtrata — .i.ꝓcedam — .i.ꝑtū uro
a — ex hoc loco
h Era ego hinc ad hos prouiſam: quā mox vīr
.i.aduocant venire ad ſe faciāt — b ecce hic ꝑpe — c — .i.q̄ mō
ginē accerſant. eccum demeam/ſaluus ſies. DE. oh qui
ſ.voces — ſ.vocatis — .i.plurimi eſtimandum.
vocare? GE. geta. DE. geta? hoīem maximi precij eſſe te
— fm animū meū — d — e — f — .i.certe
hodie iudicaui aīo meo. nam is mihi eſt. profecto ſeruꝰ
ꝓbatus — ſ.oſtiam cuā cē cure
g — h — .i.ꝓcpt — i
ſpectatus ſatis cui dñs curæ eſt ita vt tibi ſenſi geta. Et ti
qz es fidelis ſuus cauſam — vtilitatis — .i.accidere in q̄ poſſum tibi prodeſſe — l — bñfacta tibi
bi ob hanc rem: ſi quid vſus venerit: lubens bene faxim
l .i.conor ſtudeo — ſimone ſuauis benignus — ſucceſſit
meditor eſſe affabilis? & bene procedit. GE. Bonus es:
ſ.q̄ deſme tyriſt — m — n — efficio reddo
cū hæc exiſtias. DE. Paulatim plebē primulū facio meā

g Cui dñs cu. Cū hic dñas habuit. dū m dixit ꝑualet masculinū. Virū Deſcendo hoc ducente deo ſtāmas inter & hoſtias expedior. Et ꝓterea ſnia generalis inducitur cū nullū ſpecialiter dominium ſignificat.

h Ita vt. Maximū deo linimentū infert eū noie vocās quod tū ſuperioribus eſt. Et vide q̄ grate poſtq̄ ipſe dixit noie appellauit Getā. Vtrū quēadmodū aliis aut quēadmodum ſyro.

i Et tibi ob eam rem. Defectus quidā ruſticitatis cogi dicta repetere ſine gratia. Heq aūt pmiſſiones ad hoc pmittunt vt cū in ſubiectis agi a Demea huiuſmodi res cœpit non ſit abſurdum ſpectatoribus Demeam tam cito eſſe mutatum.

k Vſus. Scilicet vtilitatis. Vel ſi vſus capiē opus. vt ſepe fit apud Plautum ſic intelligē ſi quid vſus euenerit. i. ſi quid opus fuerit ſeu ſi qua neceſſitas contigerit vbi ſit opus opera mea faciant tibi. & quidam lubens. aut ſic intellige ſi quid vſu venerit. Nam ſepe in epiſtolis Ciceronianis iuenias vſu venire pro euenire. Ipſe eni ad Appiū ſic inquit. Cū ꝑterum

d Aīo meo. Hoc eſt ſcīm animi mei ſententiam & quantū ad animum pertinet.

e Nā is mi. In hoc laudādo q̄a nō laborat ſubiecit ſpecialiter merita eius. aut vt exiſtimo nihil habuit quod diceret. niſi laudē ſine vllius facti mentione.

f Mihi. Ideſt q̄tū ad meū iudicium pertinet.

mihiꝰ ſuuetur? nō arbitrare ergo q̄q; abs te defēdēdꝰ eſſem.

l Meditor eſſe affabilis. Sic hoc locutus illud ſup. Iam nūc tria hec addidi preter naturā. O noſter. q. f. a. f.

m Paulatim. Moraliter interiorē turbā plebem dixit. i. vt in vrbe vulgus ita in familia ſeruos. Et ſit trāſlatio ab his qui honores doloſe ac nō ꝑ merito petūt ambitioſiq; ſunt.

n Plebēprimulū facio meā. Hoc eſt mihi fauentē vt econtrario. Vadimus immixti danais haud numine noſtro.

In hac. 62

ESCHINVS DEMEA SYRVS GETA
.i nimis ledunt z cruciant mitto z pr̄ demea — .i.nimis integros caſtos
a — certe — b q̄s — cū pegit puella nubens
o Ccídūt me quidē: dū nimis ſctās nuptias ſtu
.i.celebrare — .i.ꝑparandis nuptiis cū magno apparatu. — .i ꝓcūr traducunt
dēt facere. & in apparādo totū cōſumūt diem.
.i.dicitur — interceptis deꝓhenſi — ſ.cū ꝓdicta loq̄rer
c — d — z ſ.rerer bladiēdo apō me
DE. q̄d agit eſchine? ESCHI. Ehem pr̄mi tu hic eras?
ſ.ſuum ꝑ herculem — affectōne paterna — loq̄tur de ſe tu tertia
.i.gnatōne q̄s indē minoni. ꝓſona
c — f
DE. Tuus hercle vero & aīo: & natura pr̄: qui te amat
ſ.ſuos — g — ſ.tuam ſeu patris adoptiui
pluſq̄ hoſce oculos. Sed cur non domū queſo vxorem
aduocas facis venire — ſ.accerſi. ꝛc. — ſed q̄s ſeq̄tur — .i.fere mihi mora
b — .i.mulier vbi cuncte ſolita
accerſis. ESCH. Cupio Verū hoc mihi mora eſt tibicina
.i.hymnū virginalitū nupciarū — interceptio capeās attentiōem — .i.obedire
l — .i.vis ne — .i.mihi q̄ ſum ſenex.
& hymeneū q̄ canat. DE. Eho. vín tu huic ſeni auſcultā
.i.cur auſcultrabo tibi vel tu ſ — .i.hymnū nupcialem.
ſ.q̄ ſequuntur — lz
re. ESCH. Quid? DE. Miſſa hec face / hymeneū turbā
lachrymas faculas nuptiales — .i.obtorto vbi naſcunt herbe
.i tibia canēdi ꝓrias l — .i.ꝓtecta q̄ veſtimur diſſipari
lampadas/tibicinas: atq; hāc in horto maceriā iube diruī
q̄ celerime — vxorem traduc — .i.vnā familiā vel diruendo muros in
ſcificere — tericeaneos vomos effice vt ſit vna dom?
.i etiam ſ. tuos ipſos — ſ.ꝓprias ? ſuades ſuauiſſime
q̄tum potes. hāc tranſfer. vnā fac domū. traduce & mactrem & familiā oēm ad nos. ESC. Placet pater lepidiſ

veneris filiū dicunt eſſe qui prius certas nuptias inſtituerit. ideo ꝓ laudē cantaē virginalibus nuptiis ob huiuſmodi meritū. Alii virū fortē atti cum dicūt fuiſſe qui raptas pre domibus virgines oppreſſis latronibꝰ intactas patre reſtituerit. Alii q̄ hymen dicat membrana quedā que eſt minuta virginitatis que primo diſrūpit coitu hymeneū putāt. Alii hyminū vocari virginalium nuptiarū. ergo ſic accipe hymeneū in nuptiis quemadmodum in funere vel in ſacris hymnum.

i Vin tu huic ſeni auſcultare. Seni contēnens ſeipſum dicit. de hoc ſolum aſſerēs cauſam cur audiendū ſit q̄ ſit ſenex & totum hoc apparet lętiſſimo vultu dici.

k Turbas lampades. Bene totum pluraliter. vt qui ſic repreheudit multa Plautus. Quid tu mihi paraſtos ludos

l Atq; hanc in horto maceriam iube diruī. Maceries dicit paries nunc alicuius de macerata.

m Euge. Apparet Demeę expiēdi causa assentari nō quod aio facit.
n Fratri edes fiēt puie. Elegantius q̄ fratris.
o Ego. Irridens adolescentis animū sic inquit.
p In. In gratiā eo hoc est amicos comparo.

q Iube nūc. Insultātis est verbū iubet tā q̄ praestet Mitiōi hoc dicit Demea, aut apud se dicit. hoc iube quasi insultantes dicere solemus nunc minari. hūc affligere quē afflictū tenemus. Ita & Mitioni Demea dicit. iube nunc.
q Iube nūc. Morale cū de absente tā q̄ de p̄nte agim⁹. Est aūt iube nūc tā figura etiā apud Plautū frequentissima, Iube nūc. tā iube sic dicit quē admodū supra. Illi cui equus anim⁹ nemo ad esset alicui diceret.
r Dinumeret. Dixit q̄si multū dinumeret illi. Cui illic Ctesiphoni leno. Euge. Apparet Demea expiēdi causa assentari nō quod aio facit.
n Fratri edes fiēt puie. Elegantius q̄ fratris.
o Ego. Irridens adolescentis animū sic inquit.
p In. In gratiā eo hoc est amicos comparo.

gaudēs seu impatiens lenitē .i. domus .i. transiens
m .i. suauis sermone n facies
sime. DE. Euge iam lepidus vocor. fratri ędes sient per-
multitudinē femina⁹ .i. efficietur multus sumptus
Eschinus .i. adhibet recipiet
uię. turbā domū adducet: & sumptū admittet. m⁹ta: q̄d
s. auerett .i. suauis eius sermone .i. multū numerat
o p .i. cōsilio mihi amicitiā q r
mea? ego lepidus ineo grām. iube nūc iam dinumeret
miles stolidus vel diues .i. libras p amica ethesiphonis q̄ missus est
.i. nimis tardas
babylo ille vigintī minas. sire cessas ire/ac facere? Sy. q̄d
.i. vestipa q̄ dicta sunt tranff. ad nos
s ad mulierem.
agam? DE. dirue tu illas, abi & traduc: GE. Dij. tibi de
faciant q̄ vl q̄ sostrate? filie eius? ceteror? .i. voto suū
r .i. facere
mea bñ faxint: cū te video nūc familię tam ex aio factū
vt cupeet rem mēe x puerpe se ad eschinū
y s. nos esse dñs talia fiāt vt macerta diruat.
velle, DE. dignos arbitror: q̄d tu Eschine ais? ESC. sic
sc̄ dignos vt traducef. ?c. puellam nō multo aū gnū liberarā.
s. materā virui? illac traduci
opinor. Multo rectius est: q̄ illā puerperā hac nunc du-
.i. vicū sed pueat p ortū ceter .i. pstantius q̄ tuū
.i. debitem adhuc consilium
ci per viam egrotam. ESCHI. Nihil enim melius vidi
ex domo
p s. consuleret suadere ecce hic
pater. DE. Sic soleo. Sed eccum: Mitio egreditur foras.

Jn. 27. sce.

MITIO DEMEA ESCHINVS.

Apparet Mitionē dixisse. Cur Diruis: Syrus nō dixisse quia hoc iubet frater tuus.
a Iubet frater. Diruj macerią.
b Tu ne. Interrogatiue, pnunciandū totū. ita erit vna pson & breuis

s. se iussu fratris facere frater vtrū .i. macerią dirui
a demea b
i Vbet frater? vbi is est? tu ne iubes hoc demea
certe s. vt diruat .i. in macerie dissolōne s. rebus q̄bus poterimus
.i. prim .i. prim arentissime
DE. ego vero iubeo. & hac re & alijs oībus q̄ maxie vnā
me? te? ser. amore seu hñe in reuerentia .i. affinitatem piungere
sostrate? filie c s. rem
facere nos hāc familiā colere: adiuuare/adiūgere. ESC.

ter ostenditur ex huius verbis quid prior dixerit Syrus. & mirum ni tium ne procenio opus esset Demeę ad pficiēdā mutationē voluntatis.

c Colere adiungere. Colere ad Syrum pertinet. adiuuare ad Hegionē. adiūgere ad Sostratā

tam & ad notandū colia supiori. vt Vir. Posthita coluisse sanio hic illius arma.
d Immo her. Antiqui sic addebant statim verbū nos. decet facere nos decet dicere sed nō addebāt nobis decet sed similiter dicebant.
e Primū huius. Incipit pfuasione. sed latēter. Ita & que pposito consilio dicēda erāt ante demonstrauit q̄ dicat q̄d fieri velit, et hoc semp fiat ab oratoribus in rebus incipere nō oportet ppter turpitudinē aut incōmoditatē rei que pfuadēda est Considera adeo apud Virgilium vbi pfuadet iris matribus vt naues suas incēdāt & inuenies hoc ipm cōsiliū vltimū ponj post argumēta q̄ plurima, Quin agite &. m. i. f. ex u p. & imitū a posfibili factū est. Nam dicit huius vxoris est mater pbā & modesta.
f Proba & Proba si bi & modesta apud alios. & vides laude consiliatoribus inuentas & vsitatas.
g Ita aiūt. Hoc ita rādet q̄si di. quid mea refert.
h Scio. Adhuc mitio nō itelligit quo res tēdat sed tñ vultu q̄dā admiratis. cur hoc dicat rūdet.
i Parere iā. Recte ne cōtra filios pfuadere videat nuptias si illis cohere des essepcreādos suades
k Per annos. Bene per annos q̄a nō sterilis.
l Hanc te æ. Te mitio.
m Et te operā. Eschine. nā ad illū cōuersus a Mitiōe est. Et q̄re Eschinū operā dare æquū est scilicet vt pfit socrui.
n Me ducere. Magnavis pnoibus posita est. Nā me ille dicit sic quaj si quē minime deceat.
o Te. Ille sic mādet q̄si quē maxime oporteat.
p Ineptis. Verbum est quod fact ineptio ineptus ineptit.
q Si tu sis homo. Nō sies sed sis dixit quasi in eo se hominem Eschinus probaturus
r Si tu. Eschine si sis. p si esse volueris et si credo hō volueris
s Si tu sis hō. Hic facete & mire coegit Eschinū ad persuadendū. Nō enī dixit si tu sis homo persuade. sed sic faciat vt ac illo non factum. sed effectum exigeret.
t Quid tu aiū huic as. Aptum conuiciū grandi & fatuo.

s. fieri postulo .i. est meo opinio prosus .i. sed iuranti
b
Ita queso pater. MI. haud aliter cēseo. DE. immo hercle
s. tieri vna familiā .i. in ędes s. sostrata? est .i. dd tetā vis
c s. eschini pduceret ē mi
ita nobis decet primū huius vxoris est mater. MI. q̄d po-
honesta q̄rum ad vtā q. d. dd mea refert .i. ē tā multū an
f hūs honestū modū ergā alios g nosa? animo plea
siea? DE. proba & modesta. MI. ita aiūt. DE. Natu grā
s. ā cē natu grandiose .i. tā ex longa ętę .i. nō pmittendo ānis
h .i. hīc natos sostrata li mlcus
dior. MI. Scio. DE. parere iā diu hæc p ānos nō pt. nec
s. ad cupiscendū eā vl ad renocandum eam ne nubat .i. dd iste loquitur
quid moliatur.
qui eā respiciat: quisq̄ est. sola est. MI. Quā hic rē agit.
sostratam mitto eschine .i. vt pr ado priuus du
l m laborare car eā in vxorē
DE, hanc te æquū est ducere. & te operā vt fiat dare. MI.
s. tu cis esse equū hanc s. loco bonū esse ducere hanc
n o
Me ducere aiū? DE. Te. MI. Me? DE. te inq̄. MI. ineps
insanis .i. si esse volueris mitto .i. ducat socrus q. d. obtega pitis r
p q r s blandiē et
tis. DE. si tu sis hō: hic faciat. ESCH. Mi pater. MI. q̄d
.i. sed pri no. naturā obedies .i. nihil pfacis tra voluntū te in ea re
pbo curis pstando v
tu aūt huic a sine auscultas? DE. nihil agis: fieri aliter nō
s. in eam ducas .i. deuias discedis a recta mente vnica pfuasione mea
x gmittes y
potest. MI. deliras. ESCH. Sine te vxorē mi pater. MI.
insanum te ostendis Dorantes t. rogo .i. satis ne.
z .i. abi .i. pfta illi hoc būficiu pcede q̄s petit.
Insanis? aufer. DE, age. da veniā q̄so filio. MI. Satin sa-
.i. mentis compos .i. nuperus sponsus q. d. tarde
a b
nus ne es? ego nouus marit⁹ anno demū gnto & sexa
.i. efficiar verula .i. vtinā senectutis .i. ad id̄ faciendū
c capiā in vxorem d suasores
gesimo fiam: atq̄ anū decrepitā ducā? id ne estis auc-
s. te illā ducere y. s. sostrate? begoni? filie
tores mihi? ESCHI. Fac, pmisi ego illis. MI. Promisisti
s. te non ve me fac. pmissiones correptū est aliquid s. dd fac. eschinus
e f
aūt? de te largitor puer. DE. age. q̄d: si q̄d te maius oret?
s. q̄s erat ducere vxorē .i. pfta gmitte re eponi
g
MI. Quasi nō hoc sit maximū. DE. da veniā. ESCHI.
.i. ne re difficilē? inexorabilē pbe cessas desistis hoc suadere
b i s. saltem re ducere y.
Ne grauere. DE. Fac, pmitte. MI. nō omittis? ESCHI.
pfuadeam violentia cessero impulsio .i. erūpe in acrōs
cere l? benigne
Nō nisi rē exorem. MI: vis est hæc quidē. DE. Age, plix
s. ducere anū .i. dissonū no recrū incōueniens in
m stultū n consentaneum.
xe mitio. MI. Et si hoc mihi prauū/ineptū/absurdū atq̄
l
s. quā sp risegit celibem rem vehementer ve rucam vxorem
p q
o
alienū a vita mea videtur: si vos tanto tpe istuc vultis: fi
s. eā vtā q̄ petimus .i. nō sine causa meritū
at. ESCH. Bene facis merito te amo. DE. Verū q̄d ego

k Age, plixe Mitio. Aut age' plixe. i. age benigne. vt sit plixe benigne sc̄dm veteres aut p
plixe subaudiat nostet est aut quid tale. vt Mitio velut in sua
l Et si. Prauū si, anū ducit nullo cōmodo suo. (ut dictū sit.
m Ineptū. Qui nō voto filiorū ducat vxorem.
n Absurdum. Homini qui nunq̄ duxerit & nunq̄ ducere voluerit, & sent duci vxorē que adolescēti ducta nō sit.

o Alienū. Abhorrēs re motū dissidēs discrepās

p Si vos. Cur sic non vertitur de volūtate Sostrate, an quia illā cōsentire necesse est. vel propter pauperiem vel ob amorē filie sue.

q Si vos istuc. Ridicule dixit. & comice vxorē seducere non quia velit aut debeat. sed vt obsequatur iubentibus.

r Quū sit. Perspicit in quit, quod volo vt supra demū, recipiam Mitio & ego in colgratiam.

s Quid nūc. Quid restat, p qd fegit aut qd restat tāgit reliquārū priorē aut ꝓpter hoc minimū:

t Hegio est Proximus cōmēdatione psone ēsi noter etiā Minōi ob meritā sua & bñ addidit, proximus. Nā multi gradus & veluti rami sūt ꝓpinquitatis in affinitate & cognatiōe dispositi. Addit Guido. Insup cognati vxoris sūt affines mariti & econtrario.

v Affinis. Recte nā vxoris cognati, mariti affines sunt.

x Pauper. Nā hoc noie apparet aliqd flagitari.

y Quod locitas. Foras dixit locū, p psona ponēs. q. d. cui alieno. & nos dicimus audi quod dicit. Ecce hac, p ecce hic Cicero. Hic cū alius ex alia parte deest. ergo aliquid. vt sit quid. locitas foras versum. aut si foris. foris posito. idest alieno.

z Agelli est hic sub vibe. Paululum totum cum contemptione pronunciandum.

a Huic demus. Alaē. i. qui fructū capiat non ꝓprietate po

quia vel qū — s. agendū est — s. sedeat vt reliquū ē qđ ñ fuerit obrētū

dicam: quum sit qđ volo quid nunc? quid restat? Hegio
s. sc̄ strate z filie — t. ꝓpinquus ꝓpter nuptias — v — x. q ñ obūdat diuitijs

est hic cognatus, ꝓximus: affinis nobis: pauper: bene nos
t. g aliqđ — honestū est — s. facere nos illi — t. pessimunculo — x. pdioli

aliquid facere illi decet. MI. Quid facere? DE. Agelli est
a. in suburbanis — frequēter locas — Negotij — s — t. nescio cū alieno — a — illo — t. alarur

hic suburbe paululū: qd locitas foras: huic demus: q frua
s. dicas — a. sed — a. facere debet vt eo fruat

tur. MI. Paululū id aūt est? DE. Si multū sit faciundū ē,
a. loco pñs ēgrum ad effectū — s. vir z ꝓpter ea alendus — a. collocat būficiū apud eum

filie — b c — a. nobis affinitate iunctus — rade.

ꝓ patre huic est: bonus: noster est: recte datur. Postremo
s. ex me muneū neqs ꝓmo ꝓfectum — verbum — a. iuste z cū ēcrate

b — dictū illa breuē fuam — a. cū magna sapia

nō meū illud verbū facio: quod tu mitio bene z sapiēter
s. qđ sequitur — a. ofīs lōge latequ cōrūmpare z ꝓmouere — a. repe vt erate se

paulo ante — a. ad pecuia ꝓcuranda necessitis

dixti dudū vitiū cōe oīm: q nimiū ad rem in senecta at
a. plus cā incumbentes inhiantes — viuere euadere

c — a. labē ꝓsanguineatis — a. id verbum

tenti sumus. hanc maculā nos decet effugere. dēm est ve
deduci ad effectum vt nō verborum sit ditū scire

hoc sciat videō se vitiū ꝓprius vbis

re. & ipa refieri oportet. MI. qd istuc? dabit qdem. qñ
Negio — blanditiatis z vultuose applaudentis

hic vult. ESCH. Mi pater. DE. Nunc tu es mihi germa
ēgrum ad aīm z corpus — s. vbi cē sic ēgū vt talia ditas — f

nus pariter & animo & corpore. MI. Gaudeo. DE. suo
ꝓprio verbis — occido neco!

tibi gladio hunc iugulo.

tiat. ergo & quasi desire dixit. fruat alat quia frumē dicit summa gula per quā cibū lingua demittit in ventrem.

b Bonus est. Hortātis & multa congerētis noster est bene addidit. Nā ꝙ dixit, ꝓ parte hinc bonus est potuit nōderi qđ mea recte dat qsi nō quarat an dādū sit sed illud solū erit an recte datur.

c Bonus. Hec oia vultuose tangit inuidiā ꝓsimonie facit Mitioni. Et plus significat noster qsi addat quid noster.

d Nō meū. Nunc verbum pro posuit quod vno stringit verbo. ergo verbū breuis sententia. vt vno verbo dicī quid est quod meyelis. Et miseram me quod verbū audio. Verbū dixit verā suam. Nā verba essēa veritate dicta testat Varro.

e Hāc ma. Maculam dicit irridens opinionē Mitōis qa pstmonia maculā puter. et simul auxit primo vicīū Deinde maculā dicēdo. Gui. Nā sordes hominis auari dicunt. & sordidus ipse auarus.

g Suo sibi gladio hūc iugulo. Allegoria nō suo sed suo sibi. Moraliter & vt veteres loqui solēt. Hoc est ꝓprijs verbis suis cū vinco & supero & deiudico de sua sīa & cōuerto in meā. Cū etiā videm? aliquē cōtra se locutū et in verba sibi noxia erupuisse qñ se ꝓdidit suis verbis. Dicim? recte ille suo sibi gladio se iugulauit. in quo dicto nō est opus addere sibi quis antiquitatem velit imitari.

f Que potui omnia. Bñ que potui quasi plura vellet.

g Res apparet. Mire irridet Demea sic tamen vt serio agere videatur.

h Porro obsonare. Obsonor obsonaris vel obsono as. vtrumq; enī dicitur. significat vel emere obsonia vel prouidere de obsoniis quas pitantias vocant. vt si dicerem⁹. hic seruus optime obsonare nouit. i. facit bene emere obsonia neq; decipitur in emendo qui dicit obsonator.

i Apparare de die cō. Idest repente neq; ante predictū nec pridie constitutum,

In hac. 28

scena. Omnia fine ineūdo claudunt. vbi & seruis libertas donat et ambobus filiis optate vxores conceduntur.

a Ego ædepol hodie. Hoc est iamdudū ꝙ ꝓmiserat syro sed nūc opportune videt enim modo meritum precelisse. & sententiam iudico.

Multa oratorie maluit generaliter dicere qs quere specialiter quod inuenire non posset.

b Quodnā ob factū. Iure ascribi enim causas manumissis in iure formula est. Et mitio singulariter vnum quērit.

c Ob multa. Hic pluraliter multa respondet. Edepol vir bonus: iurat bonum quia ꝓter opinionem est.

d Ego istos. Intelligit syrus laborantē pro se Demeā nō habere quid dicat. & ideo ipse prosequitur ordinē meritorū secūm quē apparet pedagogum fuisse.

e Docui monui bene. Ridicule adduntur sed tamen cōsuetudine quia imputantur etiam facta praue pro bonis.

f Que potui omnia. Bñ que potui quasi plura vellet.

g Res apparet. Mire irridet Demea sic tamen vt serio agere videatur.

h Porro obsonare. Obsonor obsonaris vel obsono as. vtrumq; enī dicitur. significat vel emere obsonia vel prouidere de obsoniis quas pitantias vocant. vt si dicerem⁹. hic seruus optime obsonare nouit. i. facit bene emere obsonia neq; decipitur in emendo qui dicit obsonator.

i Apparare de die cō. Idest repente neq; ante predictū nec pridie constitutum,

SYRVS DEMEA MITIO ESCHINVS
a. diruta est materia — vrilla

f Actum est, quod iussisti Demea. DE. frugi
certe — meo tuti
cio mea
a — opinione

homo es. ego ædepol hodie mea qdem sen
a. effici — iustum — a. manumitti ac liberare
donari — f. dicis sep

tentia iudico syrum fieri esse æquum liberum. MI. istūc
f. esse — b — ꝓpter — f. equum fieri liberum — f. facta — c

liberū? qdnam ob factum? DE. ob multa. Sy. o noster
a. assidue stu emeter
missioe — a. ab ineūte etate

Demea, ædepol vir bonus. Ego istos vobis vsq; a pueris
a. cūre habui — ethesiphonē z eschinū — a. instituī — f. qđ facere deberent — a. docui vt iussi essēt
custos rep

curaui ambos, sedulo docui. monui. bene precepi sem
f — a. effectus — g — a. ante oculos z in pmptu — a. certe

per quæ potui omnia. DE. Res apparet: & quidem por
a. prendere de obsonio — a. fideliter — a. parare z lenone parare disponere
b — mererīcem — i

ro obsonare cum fide: scortum adducere: apparare de
f. vno — a. specuar ad maximū hoīem, z magni momenti ꝓ fronti
q sequuntur.

die conuiuium. nō mediocris hominis hec sunt officia.
a. o hō iucūde z festiue seu vrbane — pueris
a. eandem
b

Sy. O lepidum caput. DE. Postremo hodie in psaltria
a. in emendo — seruus. — curā animi ꝓbuit.

istac emunda hic adiutor fuit: hic curauit omnia pro
bonū est ac decet — f. erut — a. debūt opam vt bene futeneos sine libertatem cōsecuturi more istius
Eschi. vt bñ li
m — bertate suus ponatur

desse æquum est. alij meliores erunt. Denicq; hic vult fie
a. versūtis — f. id fieri — quoniam

ri. MIT. Vin tu hoc fieri? ESCHI. Cupio. MI. Siqui
admonentis atentiōem inutantis — verba sunt turis q̄bo mā
numittit suo.
n

dem tu vis: syre eho accede huc ad me liber. esto. Sy. Bñ
f. o mitto — f. habeo grām — a. ꝓter alios
f. q̄ me manumittis — a. ꝓsentum ꝓpue
o

facis. omnibus gratiam habeo: & seorsum tibi præter
q liber sis — f. Eschi. gaudeo
p — f. q̄ ambo gauderis
q

ea Demea. DE. Gaudeo. ESCHI. & ego. Sy. credo, vti
de mea libertate — sic appellatum a natōne.
r

nam hoc perpetuum fiat gaudium: phrygiam vxorem
a. ita — f. cognouit vt imuem
s

meam vt mecum videam liberam. DE. Optimam qui
certe. f. opras f. tuam liberam — certe — t

dem mulierem, Sy. equidem tuo nepoti / huius filio ho

k Postremo hodie in. Et hoc totum serio dicitur vt magis ridiculum videatur.

Hic adiutor fuit. In re bona adiutores. i re mala impulsores dicuntur ergo hic adiutor dicit a nō irascēte, a cōiuante autē & irato impulsore.

l Hic adiutor fuit hic. Sic eni solemus onerare mentem audientis eius quem laudamus. Deinde quod preiitit qui & officium corporis vt auditor & curā animi prebuit vt consultor.

m Denicq; hic vult fi. Abutitur Demea scīēs prodigam voluntatem adolescentuli.

n Syre eho accede huc? Vtrum vt eundem manumittat. an vt palam fieri iubet, propius accedens iuris publici. consuetudinem ludens. Et vide quā comicā manumissionē q̄s facere iudex erit atq; condigne.

o Et seorsum tibi pre. Et fecit demeq; plusq; volebat. Nam quia cernebatur amari preferri etiā his qui amantur.

p Gaudeo et ego. Gratulantium syro hec verba sunt quibus de more ille credo respondet.

q Vtinam hoc perpe. Integrum solidum & nusq; interruptum.

r Phrygiā vxorē meā. Vt ipse syrus ita vxor phrigia secūm veteres q seruis nomina a nationibus imponebant.

s Vna mecum videā. Hoc sic pronunciandū est. quasi gaudeat se concordatū Demeę quod cum viro cogitat habuisse plene oblitus fuit.

t Hodie primā māmā. Ridiculum meretricum siquidem oportuerit primā esse quamcunq; an quia cauta est, quia ingenui dicunt seruo a nutricibus liberis educandi.

v Hercule vero. Aduerbia sūt cōfirmatiua.

x Ob eā rem. Hoc eo vultu dicit quo rem veluti excutimus & oñdimus momēti esse nullū.

y Argentū quanti est. Quanto precio valet argentum quanti est sumito. Hoc verbo vtimur vt faciunt qui persuadere aliquid cupiunt.

z Dii tibi demęa oro. Omnes omnia antiqua elegantia & figura.

a Processisti hodie pul. Nunc processisti pulchre syrus.

b Siquidē porro mi. Hoc est vt patroni est libertū nō deseras sed vt alias manumissū. Plautus. Facis melius ęs pars lenonū qui libertos habent & eos deserunt.

c Atęq; huic aliquid. Vbi aniaduerte pre manu posse exponi quēadmodū pre me. i.in comparatione mei vt tu es p me beatus, ait Cicero. i. in comparatione mei et tunc sic iungas Si dederis huic aliquid paululum. i. aliquid quod est res parua. pre manu. i. in cōparatione potentie tue & tu liberalitatis ac promptitudinis tue in dando. Vel si intelligatur p manu, p impromptu an inepte ipsi viderint quod si est ita iungeretur cum dederis vt sit si dederis ei in promptu aliquid paululum. Aut si quis velit interpretari pre pro ante sic si dederis ei pre manu. idest ante manū. vt dici vulgo solet. Vult me hoc dare ante manū quod etiam legentium iudicio relinquo. Nam pre pro ante non inueni nisi in compositione vt predico pre pono. Inuenio etiā pre in tali dicendi genere lachrymatus est pre gaudio pre timore recessit. pre nimia multitudine exire non potui. & in tā dicto modo videlicet sic pre multis sumus felices. idest in comparatione

f.vyro; a.ut certe v a.i.remoto loco

die primam mām dedit hæc. DE. hercle vero sęrio.

a.si certe x dedit vyo; tua sęs filio l. minus non a.certa futuram mitti

si quidem primam dedit: haud dubium est quin emitti

iustum f.dicis equū esse eā emitti y a.i.cām. q.d. nō est causa sufficiens

æquum siet. MI. Ob eam rem. DE. ob eam rem^ postre

a.si non vis facere liberaliter a.i.ętro pcto ipa phrygia valet. i

mo a me argentum quāti est sumito. Sy. Dij tibi dęmea

z desiderata a.i.pstent a

oro oēs semper optata omnia offerant. MI. Syre pro-

a.dū opperisti vl ad magnū bonū pfectus es q: te z vyoę manumitti obtinuisti b si certe c paululum dubito si hoc feceris

cessisti hodie pulchre. DE. Siquidem porro mitio tuū

a.i.qō te decet facere patronū c

officium facies atq; huic paululum aliquid premanu

a.i.alatur deq; vsum fructumq; capiat a.i.minoris valoris nōrabo d e

dederis vnde vtatur. reddet tibi cito. MI. Istoc vilius

bonus vtilis ergo modestus a.i.pstā f.sortem cuius vtar fructu nunc

ESCH. Frugi homo est. Sy. reddam hercle. da modo.

f.fac qō petit a.i.reddi. rabo f.mitto qō petit f

ESCH. Age pater. MI. Post consulam. DE. faciet. Sy.

de demea t licet vel de mitione iucundissime lepidissime f.est

O vir optīe, ESCH. O mi pater festiuissime. MI. Quid

a.fubito a.i.pus pius animus ad largiendū g

istuc^ quæ res tam repente mores mutauit tuos^ quod p

pdigalitas cū pus parcus esses ære mutaui moxo i

luuium^ quæ ista subita est largitas^ DE. dicam tibi. vt

filij mei benignum iucundum h i

id ostenderem / q te isti facilem & festiuum putant: id

a.ex vero, modo viuendi a.sōm q est equū z bonū. k l

non fieri ex vera vita: neq; adeo ex æquo & bono: sed ex

blandiendo verbis a.i.plus cā pmittendo a.ex nimia largitione cere

siue concedendo m n

assentando / indulgendo / & largiendo mitio. Nūc adeo

pperea exosa o

si ob eam rem vobis mea vita inuisa eschine est: quia nō

f.cā pmisit frater a.obsequendo vobis nō pmitto p.omitto osa z vobis vilapidādo relinq;)

ista iusta prorsus omnia omnino obsequor missa facio.

dispergite a.extra manus vestras mittite bona vobis ocistra furiose viuēdo z pdendo substantiā vrām. q

effundite, emittite, facite, quod vobis lubet sed si id vul-

ne multorū. De illo autem genere dicendi vsitato habere pre manibus aliquid. idest in promptu fatcor menō legisse neq; Prisciani assignās huic particule preponit alias a predictis nisi q; etiam pre in compositio neauget & adhibet maiorem vehementiā quā pre capitur, pro valde, vt prepotens pre diues pre clarus &c. Si itaq; dederis ei aliquid quo vtatur & fungeris officio patroni.

d Vnde vtatur. Vtatur vsu at vnde vsura vsita dicitur. vt vni^ vsura more gladiatoris isti nō dedisset an vnde alatur de quo, vsum fructumq; capiat et cuius tibi sortem reddat & hoc melius. Nam ideo addidit reddet tibi cito.

e Istoc vilius. Hoc egit Terentius vt cōuersus officiis vsq; adeo prodigum faceret Demēa donec parem redderet mitionem. Istoc vilius quasi nihil minus negotio enim est floccum ostendēre aut quid tale cum eclipsi qua subauditur quicq; & nō dabo.

f Faciet. Ne quid negatum in fine fabule videatur addidit Demęa faciet & faciet hoc potens scilicet quod irridens dixit quasi de prodigo dicere videtur. Et mire faciet q; nec credibile erat statim cōsensurum qui negauerat & propterea negatio esse in fine nō debuit quid istuc que res tam repente mores mutauit tuos animaduertendum est qua calliditate Terentius querens fine fabule complere leticiā per ipsum Demęam vitatur in vniuersos qui in tota in comedia tristis ac seuus interturbauit et vociferatus est.

g Quod proluuium. Proluuium quod grecę

idest promptus, animo

ad largiendum.

h Que est ista subita. Repentina ac p hoc ipsa est ingrata & immoderata vt euenit cū ex nimis parcis non largi liberales sed effusi prodigiq; reddūtur.

i Vtid. Abūdat id nā est pro vt.

k Quod te isti facilem. Multū detraxit Mitioni dicendo te isti putāt per quod significatur errare adolescens & hunc esse festiuum.

l Quod te isti facilem. Bene in postremo dignitas persone huius seruata est vt perpetuo cōmutata videur. vt truculenti apud Plautum.

m Indulgendo. Ante dicendo indulgentiam ad meam culpā scribi debuo.

n Et largiendo. Seuere additum est nomen verbis ex animo plorantis.

o Quia nō ista iusta prosus. Prouerbiales sūt huiusmodi locutiōes fanda nefanda digna indigna velis nolis fas nefas

p Effundite emittite facite. Effundite ad Eschinū pertinet. Emittre ad Ctesiphonem. Facite ad omnes.

q Facite quod vobis iubet. Prope rediit rursus ad amaritudinem pristinam hec. est figura qua in uitos nos permittere ostendimus quod volumus fieri.

r Que nos propter. Hic ostendit Terentius magis Demeā simulasse mutatos mores cū mutauisse.

s Minus videris: magis impense cupitis: consulitis parū minus magis parum.

cū debueritis

r p.desereris s

tis potius quæ vos propter adolescentiam minus vide-

a.improbare emendare a.in melius p.uertere vel obsequi a.i. vbi opportunū z pmodū esse

hendere / & corrigere me & obsecūdare in loco: ecce me

f.ego a.ene voluntari ac dispo sitōni relinquimus t

qui id faciam vobis. ESCHI. Tibi pater permittimus.

f.cā nos a.facere ctesiphone v

plus scis quid facto opus est. Sed de fratre quid fiet? DE.

gemuto psaltria modum suo amori f.sit vel ꝫ etiam x y

sino. habeat. in istac finem faciat. ESCH. Istuc recte.

t Hec reprehendere & corrigere me & obsecūdare in loco Tibus tria redduntur & vtiq; illam in malam partem superiora hec in bonam que inferiora sunt non tātum eni culpe est minus prouidere cā impense, nec tantum mali est impense cupere quantum parū consulere tram reprehendere bonum est melius corrigere optimū secundare. Nam qui reprehendit. nō cōtinuo corrigit q corrigit nō ilico secundat. i. ieiunissimū reddit indelissimū. Alii secūdare obsequi dictū putant et ideo additum est in loco quasi non semper faciendum sic ergo obsequendare vel in melius conuertere vel obsequi intelligimus.

v Tibi pater permittimus. Noluit Terentius ab amoribus perpetuo repulsum patrem.

x Sino habeat in istac finem faciat. Hec quidem promissio est sed exceptionem in se continet & cum quodam stomacho & velut minaci denunciatione profertur.

y Iu istac finem faciat. Hoc est aut ne aliam amet, aut ne alteram comparet ne post ipsam luxuriet cura alterius.

z Recte. Bene & mitio non discessit de proposito suo. qui vt peccasse alias ostenderet fratrem ob nimiam asperitatem cum expectatione quadam laudans verba eius. Istuc recte dixit quasi diceret nō vt cetera & simul. reposuit eni qui supra dixerat cā te isti facilem & festiuum putant.

discedite incolumes poeta defensor

Valete & plaudite Calliopius recensui.

Figura Principalis

Argumentum Phormionis CXVII

Declaratio super quintam Therentij comœdiam in figuram hanc argumentū declarans lucidius;

Fuerunt duo vt in prioribus fuerunt patres & fratres, qui in patribus inferioribus stant vtbis ciues athenienſis. vnus noie Demipho, qui filium habebat nuncupatum Antiphonē. Alter Chremes filium pariter habēs Phedriam nomine. Igit̄ duo hi fratres simul vna peregre pfecti Demipho in Oliciam, Chremes vero in lemnum. Duos quos habuerunt filios athenas miserunt sub custodia serui nomine Geta. qui & nullo modo inquietos adolescentum duorum potuit animos gubernare. Phedria deperire coepit Paphilā que Dorio lenoni erat subiecta. vbi aūt eius amore potiri sine pecuniis nō potuit & nō habebat per Getam seruum acquisiuit. qui a duo sallacis partim accepit. Cum aūt Chremes ideo in lemnū iret. quia illic alia habebat coniugē & se illic nebigamus deprehenderet alio nominauit nomine. eo sic pficiscente in lemnū vxor quā ibi habes habebat coniugē & se illic nebigamus deprehenderet alio nominauit nomine. eo sic pficiscente in lemnū vxor quā ibi habes habebat per Getam seruum acquisiuit. qui a duo sallacis partim accepit. Cum aūt Chremes ideo in lemnū iret. quia illic alia

PROLOGVS
CALLIOPIVS

P Ostq̃ poeta vetus poetam nō pōt retrahere
a studio & transdere hoiem in ocium: maledictis deter-
rere: ne scribat: parat. Qui ita dictitat: q̃s añ hac feĕ fabu
la stenui esse orōne & scriptura leui, quia nusq̃ insanū
scripsit adolescētulū. ceruā videre fugere: & sectari canes
& eā plorare/orare/vt subueniat sibi. Qđ intelligeret cū
stetit oli noua actoris op̃a magis stetisse q̃ sua: min⁹ mł

Postq̃ poeta vetus. Hoc initiū ad destructiōnē persone aduersarii sumitur coniunctū cū insinuatione persone Terentiane.

a Postq̃. Nota apud veteres nō preterito modo sed etiam presenti adiūgi vt postq̃ nos amabilidis habet galathea reliquit. q̃q̃ sunt qui proquonsam accipi velint.

b Poeta vetus. Qui tā diu fuit ergo vt vinū vetus non vetus ennius.

c Poetā locunda repetitio vt diua deā. Et nos pueri puer.

d Poeta vetus. primū p primū ita vt extrinsecus nouum audiri poetam oporteat.

e Retrahere a studio. Sic loquit quasi rem scenicā magis ledere voluerit lusc̃ius q̃ Terentiū.

f Transdere. Veteres sonārius quod nos leuius dicimus tradere vt translatū nō tralatū econtrario. Et trāsdere hominē comice & venuste inseruit hominem, hinc anus cōseruatā. c.a. t. id dedit. h. u. d. c. d.

g Maledictis deterrere. Sensus hic est ipse se inquit aduersarius fateē victū. qui a rebus exclusus ad verba delapsus est.

h Qui ita. Imprudentiā ostendit per frequentatiuū verbū.

i Quas ante hac fecit. Et hic lentū accusatorē facit qui pretexta ingerat. & de quibus iam sit iudicatum in melius.

k Tenui esse oratione & scriptura leui. Imperitum inducit criminatorē qui hoc obiiciat quod proprium debet esse. Comici sili. Reuera autem hoc deterior Menandro Terētius iudicabaē q̃d nimis sublimi oōe vtereē q̃d ipm nunc purgat dices in tragediam altiora transire posse quia nunq̃ insalsum scripsit adolescentem. Ideo videmur senes tenuesq̃ inquit. quia in comoedia prodigia facta sunt. In tragedijs cōcitamus & callide hic non solum errori lusori obuiat reprehēdētis sed etiam imperite scripsisse ipsum ostendit luscium lauinium.

l Scripsit. Legitur & fecit.

m Adolescentulum. Vt comicam personam ostēderet imminuit adolescentulum quo magis persona a sublimitate deficeret.

n Ceruam videre fugere. Ambiguitas per accusatiuum casum persequens vsq̃ ad vltimū defugit. factum est vt etiam ipsa perplexitas odiosa sit.

o Et eam plorare orare. Hec ois periphrasis tragica est et ideo in comoedia vicioše inducitur.

p Cū stetit. Bñ hoc positū est potuit eni rīderi cur igit̃ steterit & nō exacta est a pplo. Et recte olim q.d. cū adhuc Terentiꝰ nō scriberet penuria melioꝝ est, pbata. Deinde q̃ dicit noua hoc significat omia carmina nouitate ipsa cōmendari etiam si nullius momenti sunt.

q Actoris. Vna opa & suffragiū scenicorū cōparat. & legeminauit l, vt reliquas Danaum.

r Minus multo. Noue dictū minus multo (dit aduersantis to audacter, vt cum dicimus nimis multo audacter.

g Qui hoc dī. Omne quod in mētē venit aut cogitamus aut dicimus vt Virg. Et mihi iā multi credule canebant. a. s. &. t. u. Hic sensus est. hoc qui dicat aut cēseat improbus est Terētiꝰ qui oēs plogos de male dictis habeat is hoc rīsum sibi aduersarīū coegisse q. pnūciauerit. Nā qđ faceret Terētius cū de palma artis musice certādū videat esse sibi.

t Lacessisset. Aut lacessisset abūdat aut prior.

v Nullū in Prologū modo nō hoiem, sicut in Heau. sed verba.

u Potuisset nouꝰ. Nouus hic q̃d supp̃ determinat veteri supposuit nouū.

x Nisi haberet. Mire haberet quasi dubium nō sit maledicendū esse.

y Is sibi rēsponsum. Huic rei pro qualitate respōdet aduersarium cogere vt sic agat.

z In medio. Sensus hic est inuenire inquit. Sed maluit cum de palma certādi sit aduersario respōdere ledenti. verum oratorie manifesta soluere nō curauit hoc est inuenire. & hoc eni subiiciendū fuit oibus. vt nouis & veteribꝰ poetis palmā p causa certamis posuit & iō nō esse mirādū si pugnāt qbus causa certamis pōsto est.

a Qui artē. Virg. Nec quicquid vbiq̃ est. Gentis dardanie. m. q. p. per orbem &

Comoedias scribunt.

b Ille ad famē hūc abit. Hic maxime incipit solere quod sibi superius ipse proposuit Quid est eni inquit poetā vituperare nisi ad famē reiicere. Nam poete probi suas vendebant fabulas & harū precijs alebanē Cur lacessitus respondet. certamen est inquit.

c Ab studio studuit. Rei veruste, & vt luserat ludū & pugnam pugnauit.

d Benedictis si certasses. Iam hoc bñ certasset. & quia supp̃ dixit. In medio omnibus palmā esse positam. q. d quicquid in certamen venerit teneo vincendos æmulos esse.

e Si certasset. Prouocasset ab eo quod precedit id quod sequitur. Virg. Nec te certasse priorem peniteat.

f Audisset bene. Bñ audire est bñ dici laudari. Cōtra male audire vituperari Salustiꝰ in Ciceronē. vt si quid voluptatis maledicendo operis eā maledicendo amittat. q̃ si non sint eadem verba est saltem eadem sententia

g Quod ab ipso. Prouerbiale est sicut quod dedit recepit et gēminauit l, vt reliquas Danaum.

h De illo faciam, Idē est & de se proprie positū est & pre terea amphibologia peccandi maledicendi. an peccandi cū ipse de se finē nō prius inquit ego de illo finē faciā q̃ ipse de se et prius est dicēdū ego faciam. q̃s ille peccā di finem.

i Nō facit. Pro non facia. vt migni ego me turpirer ego hodie dabo.

k Epidica zomenen. Hic manifeste errat Terentius, Nā hec fabula quam trāstulit Epidica zomene dicta est a puella. de qua iudiciū est. cū sit fabula epidica zomene eiusdē appollodori. debuit ergo dicere Epidica zomen greci latini phormionē. Nā phormionē redientiū dicunt greci a quo insterniē pauimentū. Vū phormio correpta prima syllaba apud appollodorū est. Nō ergo phormio a formula vt qdā putāt dictū est & inde parasitus vsilissime conditionis nomen accepit.

l Quia partes. Primas nūc maximas ad actorē eni retulit Cice. Sepelius g. est secūdarū aut tertiarū ptiū. Phormionē si a phormula esset nomen Comoedie primā produceremꝰ syllabam si a phormione corripere debemus.

m Per quē. Quia primes etiā aliud significāt. nō ergo nūc primū actū dicit. sed sūmas partes. Et bñ maxime quia & per alios.

n Volūtas. Pro si fauoris. noue sic voluntatē pro fauore posuit.

o Adeste æquo. Nunc prepositio est.

o Nesimili vtamur. Ne populū lederet fortunam maluit accusare.

p Cū per tumultū. Apparet etyā ante phormionē actam esse cui cōtigit id quod queriē populū subaccusans.

q Noster grex. Locus est distributio tpis que cuiq̃ in spectaculū venturo attribuunt ab ædilibus. vū loco moꝰ dicit qui suas horas nō obtinuerit inter pcedētes & cōsecuturos. ergo, pprie & sic & Cī. Loco ille moꝰ est cā ex vrbe pulsus

r Quem actoris virtus. Qui exclusus totiens animū non abiecerī. sed perseuerauerit agere. ideo virtus est.

s Restituit locū. Bene repetiuit locū. vt amphiboloiam vitaret ne quem tumultum dicere videretur.

t Bonitasq̃. Bonitas in oibus generaliter rebus est. equanimitas spectādo. An bonitas in pbādis his p bona sūt. Equanimitas in ignoscēdis vitiis & delictis. Et tātologia est. an bonitas circa oēs. equanimitas circa Therē. Bonitasq̃ vestra vt totū actori tribuens nihil populo preter culpam relinquisse videreē honoris. Adiutans hoc addidit quia sedum veteres adiutans dicere maluerit q̃ adiuuans.

IN HAC comedia. Quod in omnibus fere Comœdiis in quibus ꝓplexa argumenta fiũt fieri solet. Id in hac quoq; Terentius seruat. vt persona extra argumentũ indicat cui dum ob hoc ipm. Vel quod vti alterna tota fabula est gesta res narratur. discat populus textũ ex continentia rerum. sitq; instructus ad cetera.

In hac.).

PRIMVS ACTVS.
DAVVS seruus.

scena. Que docendi atq; instruẽdi spectationis cã inducit mire extrinsecus lepores faceciq; cernũt et sales comici. Id eni est artis poetice. vt cũ narrationi argumẽti deꝰ opa. iam tũ res agi & comœdia spectari videat.

a Amicus. Insinuatio psone eiꝰ que inducit ad audiendũ. & videseruũ oñdi Dauũ & nõ oñdi cuius seruus sit. Amicꝰ summus meus. causa cur in scenã ꝓcedat Dauus amicus a voluntate ppꝛis a fortuna ppꝛis eiusdẽ cõditionis generis Salustius popularis sui sceleris & ppꝛis ppꝛo amarus est & ppꝛis ciuis ppꝛis humilis est ppꝛis vilis ppꝛoq; factꝰ vt si quis dicat fordidũ popularẽ ciuũ Amicus meus summus Dauus extra duas familias inducit que in hac sunt fabula alienus ac per hoc ignarus cui narret geta argumentum.

b Heri ad. Propter cognationẽ. e. &. i. frangnõ dubitauerũt antiq & here & heri dicere. & mane & mani. & vesperi & vespere &

c Erat ei. Sed mire subtractũ est. & est opportuna (vespi. diminutio in re seruili ratiũcula & pauxillũ erat ei &c. Moꝛaliter intulit. Erat ei. Magis ei facerũ & comicũ est cũ a sinthetos inferꝛ quasi di. Nam magni erat ei.

d Iampridẽ. De argumẽto sumitur causa colloquii nã debuit inqt Gete. & ille mer exigit vt numereẽ dñis ob nuptias

e Pauxillulũ. Quartus gradus diminutionis pau (factas. lum /paululum /pauxillum /pauxillulum.

f Id vt consi. Eclipsis prima. Et conficerẽ ꝓprie Nam fieri pecunia dicebaꝰ. Salusti. Que pecunia ad hyspaniense bellũ Marcello facta erat. conficerem quia in promptu non erat.

g Cõseci. affero. Quasi reddẽdi mora habere causa fuerit.

h Nã heri. Trophimõ dicunt atq; haud scio. an latini ꝙq; alienũ dicere potuerũt nisi hoc mallẽt. Nã her. &c. mire applicat argumento.

i Munus ei. Mire heri quidã fuerũt nuptie sed adhuc munus corradit quia in nuptiis etiã septima dies instauratione voti. vt in funere nonus dies q̃ exicalia cõcludũtur. Et credo vxori. s. munus hoc corradit hoc pecunie. s. munus erit. et est figura epexegesis. Credo ꝓ vere scio. Et ei. an vxori an absolute vt sit ei rei. Corraditur apta in verbo difficultas. vt in Adelphis. Minas decẽ corradet alicũde & corrasi omnia.

k Quã inique. Miro idiotismo morẽ ꝓ lege conqueritur.

l Hi qui minus habent. Dixit ne diceret serui dñis. Vult enim latiꝰ patere quod dicit er generalẽ esse sniam. Nota garrulos seruos & sententiosos amat comœdia. Tristes et parce loquẽtes aliquando sed semper.

n Quod ille. Docte ad singularẽ numerũ transit a plurali. Et redit ad Getam.

o Vnciatim. Sic veteres vnciatim cũ expẽsa pecunia ferret more veterũ nõ vt nũc annumerareꝰ. Assis libra erat cuiusq; partes vncie. Rursus vnciq; duodecima pars libella dicebaꝰ. Merito ergo nõ per singulas sextercias neq; per singulos denarios. neq; ꝓ singulos asses. sed id quod hypbolicos minimũ fuit per singulas vncias vnciatim dixit. Et Cicero. Quis vulcatio si suã sponte venisset vnã libellã dedisset,

p Vnciatim vix. Potuit & vnciatim & cito conflari pecunium vt multa pauxillatim. sed cito fiunt maxima. merito ergo additum est vix. sed quid si & vnciatim & vix. & tamẽ de lucro de dimẽso suo inquit. quod si ex abũdãti est suũ defraudãs geniũ. Deide nõ acquisiuit sed cõparsit. Et id posse mũ miser vt iniqtas cõsuetudinis cõploratione finiret.

q De dimenso. Serui quaternos modios accipiebant frumenti in mẽse. & id dimensum dicebant & vtrum a mense an a meciẽdo incertũ est

r Suũ defraudans ge. Genialia curare dicitur qui viuit lentius.

s Id illa vniuersum. Magna virtus pene in singulis syllabis cõtra illud quod ait ille. illa retulit vnciatũ vix. & de dimenso suo vniuersum. Cõtra quod ait munus corradit abripiet. Cõtra suũ defraudãs geniũ & comparsit miser.

t Haud existi. Vel intelligens vel recogitans ac reputans.

v Quanto labore partũ sit. Hoc sic pnunciandũ est quasi nunc ei venerit in mentem sepius passurum getam quod semel tolerare grauissimum iudicauerit.

x Partum. Proprie dicit partum de eo quod labore quæsitum est quia nullus partus sine dolore ac labore est.

y Geta ferieꝰ ad paupertatẽ retulit. Nam & plaga & damnum & res sanguis noster dicitur.

z Ferieꝰ alio munere. Nõ fungetur munere sed ferieꝰ dixit. Item ex consuetudine ferietur. Nã & plagã damnũ & sumptum nostrum sanguinem dicimus.

a Vbi hera. Que supra illa dicta est.

b Porro alio autem. Et alio quod dicit pro multis pronunciandum est.

c Vbi erit. Cum adiectiõe tpis cuiuslibet natalis dies dixit cuiuslibet natalis meliꝰ dicitur. vt natalis & natale astrũ. Sed virgilius seruiens psone ruſtice. Meꝰ est natalis tolla inquit. nec ad didit dies.

d Vbi iniciabũr. Hoc vultuose pronunciãdũ vbi iniciabũr vt quodã cibo et potu vtquidã sacris. vbi ita legunt apud Varronẽ iniciari puerosgdulie. & poetice et cubediuis edendi & potãdi & cubandi vbi primũ a lacte & a cunis trãsferunt quod Virgi. Nec deus hunc mẽsa dea nec dignata cubili est hoc adnotauit probus. Sed Terentius Appollodorum sequitur apud quem legitur in insula samothracum a certo tempore pueros iniciari more athenienſium quod vt pallsata probandũ est magis vbi iniciabunt hoc inferendum est nõ quasi hoc solũ sit. sed quasi defatigatus sit enumerando occasiones dandorũ munerũ.

e Omne hoc mater auferet. Hoc retulit ad irrisionem qui putat se puero dare.

f Mater auferet. An nutrix an vera mater.

g Puer erit causa. Proprie dixit mittendi de muneribus.

h Sed viden getam. Locuturũ ostẽdit gerã. Apparet quoq; poetam nihil puatisse amplius addendum ad insinuandum populo personam dari. Et ideo iam induxit exeũtem getam. vt sit causa commutande orationis.

In.2.scena

GETA. DAVVS serui.

Mira fide poeta desidera tum Gete ostẽdit Dauũ siquidẽ ad ipsum loquitura quo reddi sibi debitum sperat.

a Si quis me querit ru. Apoliopesis secũda. Nã

f Iquis me quæret rufus. DA. ꝑsto est. desine

GETA. Oh. at ego obuiam conabar tibi da

apparet plura dicturꝰ fuisse alicui de familia.

b Presto est desine. Tertia persona de seloquẽs vsus est quia nominatiuum pretulit.

c At ego obuiã conaꝰ Conabar absolute an eclipsis vt sit ire. & obuiam est aduerbiũ loci.

d Accipe. Pervenit petitionem dicēdo accipe et hoc cū gestu offertis dicit. et hoc est quod ait confer. affero.

e Lectū est. Absolute Nā nō dicit quid aut verū debitū. an argentum lectū. Lucilius lecti oīs Acticon hoc est. Item ordinem seruauit prī cui qualitas. deinde numer pecunie spectari solet.

f Conueniet numerus Quippe tribus modis debitū pecuniarū soluit pensione. spectatione numero quo circa lectū est cōueniet numerus q̄tū debui positū est lectū est lectū bonū splendidum vt arma serrestus lectare fert humeris. q̄uis quidam putant lecta ab eo quod est lego dicta. etiā lectū est. i. electū ex multitudine ita vt nullus sit nummus adulterinus.

g Amo te. Amat q̄ reddiderit pecuniā. agit gratias q̄ diligenter & quare. vnū quis dictū nō fefellit. an quī lectū aut tulerit in numero computauerit. Et recte dixit. Nā redditio debita hoc agit vt tā gratias agamus. Habeo grām. Hoc pro grāru actione ponit & ostendit vere necessarā fuisse pecuniam in Andria & id gratū fuisse aduersū te habeo grām

h Presertim vt nunc. Sic & illud dictum est. Nāq; hoc tempore obsequiū amicos veritas odiū parit'. quia consuetudinis imago est vituperare presentia.

i Ad hoc res redit. Dixit & proprie redisse res dicitur cū aliquid prius ab expectatione contingit.

k Si quis quid redit. Ideest & si non rem magnā tñ magna habenda est gratia. hoc eni significat quid redit si quis quid reddidit. An hoc qui interrogatiue p̄nunciauerit parū bene explicat conceptam sententiam.

l Sed quid tu est tristis. Hic admonemur omnē ab instio sermonē gere quasi satagentis & anxii pronunciari accomodatis presertim ad vultu verbis nam & si quis querit. & ait ego obuiā tibi conabar dare. & amote. Non neglexisse habeo gratiam. in seq̄uoddā contradictionis animi occupatis q̄ signū habent. Sed particula transitum significat ad mentionem alterius rei.

m Ego ne. Descēsus ad argumentū ab eo sermone qui extinsecus a porta informatus est iam manifeste apparet. Ego ne nescis. Aposiopesis Comedie.

n Nescis quo in metu. Pronunciantis & interrogantis esse potest. Et due partes bationū bige sunt a malo vna & cupitis altera. ergo a malo bigis presentis tpis periculum esse dicimus et futuri metū. nescis q̄ in metu p̄nūciatiue magis quā percōtatiue afferēdū est. sic eni solem⁹ de magnis rebꝰ dicere.

o Quo in metu & q̄to in periculo. Vix alterū sustineri potest corū que vtraq; posuit nunc metum & periculum.

p Quid istuc est. Fac hunc scire et narrādi nō erit locus nec exitus igitur ignarus inducitur dan-

tempore & persona. Scisti inquit his vti. Et est vulgare prouerbiū sensus aūt. hic est scisti inquid q̄d facere te oportet.

d Noster mali. Quarū parelcon vt in Ecyra nā nemo quisq; illorū. t. s. a. u. Noster ad differēdā phedrie q̄ nō noster.

e Primo Bene additū primo qa nō perpetuo.

f Cōtinuo quandam. Bū continuo quasi expectauerit pfectionē pris.

g Puellulā. Istis noibꝰ hic ait vt causā amoris et ex etate et ex arte puelle videret. Nā ideo puellulam dicit.

h Cepit amare. Legit & pdit & pdite vtputa puellā & cytharistriam

i Ea seruiebat. Honeste & cito dixit. Lenonium purissimo & quare nō fuisset libera. & cuius fuisset ancilla & qualis ho minis fuerit demonstrauit. Magna pparatio adrerum difficultate immmenitum puella cytharistria: auarus leno: amator ditis in opta.

k Id curarāt. Expedite dixit patres si eni patrē eius tantū dixisset retabat vt ei p parui filiū succurreret. Ideo dixit ābos nō habuisse nisi oculos pascere hoc eni solū erat quod ledo nō venderet.

l Sectan iri. Bū cautilla tus est vt ioculariter in adolescētem cui etas ad sectandos philosophos apta erat hinc etiam philosophorum secte. Sed sectari proprie est vt taurus buculā & aries ouē Virgi. Trahit sua quem q̄ voluptas.

m Reducere. Sylepsis a ludo eni subaudit.

n Nos ocios. Cum tyro dixit nos velut magistrū excusans obsequētem ei custos sit datus. & ideo addidit ocios. nos ocios relatio ad illud q̄ mox ocios nō erūt. Aut ad pudorē sumit. hoc pronomen in singulare numero aut ad dignitatē sed nō potest nos & propterea typus est dixisse nos.

o Operā dabamus phedriæ. Ille amice nos illi.

p In quo hec discebat. Figurate ludo est additum ei.

q Ex aduerso. Si loco legit & ilico'. & adnotat exabūdāti additū vt apud veteres mlta fiūt ex aduer. ei loco pelcō q̄tū.

r Tōstrina quedā. Apta sedis ociosis parelcon tertiū q̄.

s Hic solebamus fere plerum. Parelcon tercium.

t Dum sedemus. Proprie sedemus & in tonstrina.

v Illi. Illi p ibi vt illi mea tristicia facta. et nota Illi pro illic.

x Interuenit. Appolloderus tonsorē ipm nunciū facit qui dicat se nup puelle comā obductā abstulisse quod scio mutasse tertiū ne externis moribꝰ spectatorē romanū offēdere.

y Nos mirarier. Recte miru en im in adolescen tibus lachrime vt cõtra tristisq; senectus. nos mi rarier. vt solam nam per fidus ille te colere.

z Rogamus. Quid la chrimet nõ quid sit ipse vt stulte putant.

a Nunq;. Mire ostendit sibi hocvisum quod dicit sed nunq; aque.

b Paupertas. Statim sit mẽtio paupertatis vt sit causa fallacie phormionis.

c Modo. Bene quãdã ne ob familiaritatẽ lauꝺare videretur. Vide sic agi vt nõ tã morte, mu lieris q; solitudine pul chre virginis moueat affectus Simul et ea descri bi q; matione future magis cõueniãt quã que temere amãda sit. Nam hic obitus semine ad co micu exitu spectat. q; dẽ plus ex eius morte fe cunitas quã molestie sen tiat argumentum.

d Huic vicinie. A duer biu in hoc loco est cui? ad locũ huic vicinia. & statim ꝓximitas insinuat vt sit spes et causa videꝺi

e Miserã. Ab effectu & subdistinguendũ est. vt ad virginẽ referat

f Lamentari. Apbita re que piis attribuit et la mẽtari mortuã ãbigui tas sed sensu manifesta.

g Easita erat. Sita appo sita. Salu. Cũ adiectione posita eũ cũ predixero positum insule et hoc ei reciprocum est.

h Ea sita er. Expositio paupertatis quam faci le virgo videri possit.

i Neq; notus. Quia res minuit crescit sententia. Salu. Nõ repugnantibus modo sed ne deditis quidẽ. a. b. m. Neq; vicinus anaphora.

k Extra vnã ancillulã. Hec prestruunt vt sit spes pociunde virginis. Et hec descriptio pauptatis adiuuat argumẽtũ vt visere audeãt. & adolescẽtes virginẽ & amet antipho.

l Qui adiuuaret funus. Ipsum officium funus dixit.

m Misertum est. Hoc est misertus sum eius & hoc videtur ostendisse quum lachrymauerit.

n Virgo ipsa. A forma indignatio. Et bene ipsa quia que supra dixit nõ ad ipsa sed ad euentũ eius pertinebant.

o Quid verbis. Sic dicit Therẽtius vbi ad effectũ ꝓperat.

p Cõmorat omnes nos. Figura yncope. p cõmouerat & bene omnes quia res ad antiphonem tantum spectat.

q Ibi continuo. Hic reddit nomen adolescentis.

r Vultis ne eamus vise. Vt populare penates venimus. Vultis ne &c. Ipse hortari inducitur qui amaturus est.

s Alius censeo. Hec omnia diuersi dicunt. & apparet tot esse homines quod per mimisim demonstratione dematica.

t Virgo pulchra. Bene non dixit. Videmus virginem pulchram sed duo ingentia dixit, Virgo & pulchra. Illud enim

frigidus hoc cõtatius

v Ex quo magis dico Diceres. p crederes vt au dacter dicito sepe plaut⁹

x Nihil aderat. Proprie aderat adest eni id quod adiuuat.

y Capillus passus. Singularẽ numerũ pro plurali posuit. sic & alibi. Capill⁹ pexus prolixus circum caput reiectus ne gligenter.

z Passus. Temere diꝫ spersus vt pars magna m. a. greca oratione pro strux it hec dictio.

a Ipsa horrida. Et lachrime ad luctũ pinẽt.

b Nudus pes & ve. Ad pauperiẽ. Capillus passus nudus pes faciesq; eius pluraliter dixisset. Virg. Quib⁹ facer erit in preha suetus ferre manũ

c Vt ni vis boni. Vetres ignẽ & calor e quenꝺã quasi feruorẽ dixerũt formã. Et ideo formaces formicas formã et formosos eos dicebãt quibus ignis amoris exorit. Iaꝺatus est ergo theretius ꝓpietate seruata qui cũ formã pretulisset subiecit extingueret, Ergo et Virg. sic ait. At mihi sese offert meus ignis Amintas Figura

Aliud enim supra.

d In ipsa inesset. Gemi nauerit ꝓpositionẽ vt alibi. in amore hec oia inꝺ sunt vicia.

e Extinguerẽt. Bene extinguerent. quia ab igne et calore forma dicta est

g Ille qui illã amabat. Bene illam quia iam sua ꝓpria insinuauit personã citharistrie. Ille qui illam

Ratio cur amauerit virginem.

h Tantũmodo satis scita inquit. Sensus est laudauerit tantummodo nõ etiam captus in amorẽ. satis inquit scita magna laus formam amanti aliã placuisse. Et scita. i. bellayt in andria scitus puer natus est pamphilo.

i Noster vero. Aposiopesis tertia que succurrit quotiẽs verba rebus minora sunt.

k Amare cepit. Illa inquit laudauit tm. Hic amare cepit. Et bene cepit nõ amauit vt ostendat. vim amoris nõ parũ esse & rem que semel suscipi possit.

l Scin quã. Aposiopesis qua in narrationibus in cõpeꝺiũ Terenti⁹ vti solet. aliq̃n cũ verba rebus minora. Quo euadat vide. Euadat: eueniat. nã euadere est per obstantia venire.

m Postridie ad. Hoc prestruẽs anicule intulit de qua nulla supra mentionẽ fecerat & bñ memor & virginis et honestẽ nõ ipsam aditi facit sed anũ neq; ab ipsa petit fructũ voluptatis ex cuius psona malo despatior nascebar. sed a nutrice potius ꝓ quã suaderi puelle posse crediꝺ qeqd libet. Postridie ad anũ recta emphaticos ad anũ statim vt q; post habuerit oia alia recta qa non ꝓnunciũ. n Vt sibi eius faciat copiam Vide vt nihil de virgine speret quia omnia ab anicula petat.

o Illã ci. Illam cũ emphasi quasi dicat quam sic contemnant.

p Quẽ esse. Quẽ quod ad iura ptinet. bonã q̃d ad ipam ptinet. Bonam nõ vilem boni nõ viles sũt vñ suplatiuus gradꝫ optimates facit quia bonus melior optim⁹ dicit

q Bonis. ꝓgnatã. ꝓ a maioribus eius.

r Si vxorẽ velit. Recte subiũxit. si vxorem velit postq; i virginẽ ea ptulit q̃ solent ornare nuptias

s Lege id. In certa distinctio ẽ. Vtrũ vxorẽ velit lege an lege id licere facere

t Sin aliter. Et pudice anus & tũ illecebrose licere facere dixit. quod ille pudentius petit vt sibi eius faciat copiã. Sin aliter negat silepsis facta ex eo quod sequitur facere.

v Noster. Nã dicturꝫ est p absentiã pris. Et recte sic ait. qa subiũctur⁹ est cupiebat et metuebat

x Illã du. Metuebat ꝓprie. Metuim⁹ eni eos q nos amãt timem⁹ etiã in imicos. Vide ambiguitatẽ q̃ sententia nõ cogit.

y Nũ si re. Bũ interrogat dau⁹ hoc eni specta ti ne possit nõ opus erat fraudibus phormionis si rediisset si ꝓ cũ Vir. ꝓtea si noua diẽ. m. a. a. e.

z Ille ne. Emphaticos ille de q̃ dixerat desinas. sic est ingeniũ. et si ꝓpter spem lucri naugauerat senex insinuãdũ igit. fuit hoc eni erit spem lucri naugauerat senex insinuãdũ igiẽ. fuit hoc eni erit spem lucri naugauerat senex insinuãdũ igiẽ. fuit hoc eni erit

a Virginẽ. Simpliciter accipimus virginem, an subaudiamus q̃uis vt sit q̃uis virginem.

b Daret illi. Bono affectu dixit daret illi filius eni familie nõ tã ducit vxorẽ quã a patre accipit quippe cũ patri cõmittatur puella potius in huiusmodi cõditionibus q̃ marito.

c Daret illi. Aposiopesis secũda. hic eni nõ transit ad aliud sed instituit incepto. vt & p interrogationẽ diceret daret illi. & ꝓ respõsionẽ inferret nũq; faceret. & nota nũq; p nõ in maiore negationis significationẽ poni semper. Et mire daret. vt ostenderet nihil esse potestatis in filio.

d Quid fiet denicꝫ. More suo therenius denicꝫ posuit in sine sensus. & est aduerbiũ ordinis. sic in heauton. Fodere aut arare. aut aliquid facere denicꝫ vt sit denicꝫ vel deinde vel ad postremum.

e Quid fiat. Deest rogitas & est aposiopesis.

f Est parasitus quidã phormio. Phormio non a formula sed a phormione dicitur spartheo quem nos eronẽ dicimus tricinaliter & pro consuetudine.

g Confidens homo. Homo comice dictũ. Nã quis ingno

ret parasitũ hominẽ esse Confidens. ꝓ improbo audaci ac temerario posuit. vt O ingentem confidentiam.

h Qui dii omnes illũ. Qui vtinã est vt Lucili⁹ in secũdo. Qui re mõtai ne malũ cetera pgit. aut q̃ hoc cõsiliũ quod dicã dedit. Qui aut expletiuũ est. aut. ꝓnomẽ quo inciꝑes phormionẽ descri bere cohorruit cõsideratione eius & in hãc vocẽ quasi cõfusus erupit. hoc autẽ certũ genus est.

r Quid is fecit. Seruat affectus tristis. vt supra ait. sed quid tu es tristis. quid is fecit. cur exit in terrogatione errãtẽ. vt rediret ad noiatiuũ casum qui aberrauerat & illũ dixerat.

k Lex est. Lex vt in palliata recte ponit. Nam grecorũ fuit. Et ideo in andria sic ait. In opia & cognatoꝝ negligẽtia coacta lex est alia cã narrationi interponit & dicit lex est a causa litis potuit eni dici nõ habes cãm.

l Vt orbe. Orbã proximus ducat atticũ ius est & est ordo. Lex est vt orbe his nubant.

m Eadẽ. Nõ duas res iubet hec vna lex. sed pu ellis permittit nubere cognatos cogit ducere. Et bñ iubet minorẽ enim vim habet illa lex que

aliquid ꝑmittit q̃ illa q̃ aliq̃d iubet. Et illos ducere bene aꝺ ditũ. Nihil eni ad rem si ducẽꝺi necessitas nõ fuisset.

n Ego te. Dicã a persona iustũq; agit potuit eni dici quid mecũ est tibi. Itẽ hec narratio est quã dicit Tullius cõstitutũ & ipse tibi vni parcã inquit in verrinis repente eni transiit ad verba psonarũ ab earũ descriptiõe sed hoc ipm ad cõmouẽ dos auditores vel plurimum.

o Et tibi scribã. A denunciatione in personã ne diceret non mihi denũciasti. Et tibi scribã dicã Cicero scribit eraclio. Diã supra verbũ infra nomẽ est totiẽs litteris diuerso accẽtu.

p Paternũ. Dicit a psona potuit eni apponi psonã nõ hñs

q Qui fuerit. Qui hic pronomen est infra quõ significat.

r Oia hec confingã. Oia hec nõ ex abũꝺãti posuit. sed oratorie quasitã multa. & est archaismos. nã post enumerationem veteres hec dicebant. Salusti. in Iugurtha.

s Quod erit mihi. Quod mihi inquit Faustum ac felix erit hoc est confingere. atq; mentiri. Et totũ ioculariter parasitus quippequi cõfingã dicit quasi non solũ erubuerit de falsiloquio. sed quasi preclari facinoris inceptionẽ etiã auspicatus sit omnecꝫ suscepit dicẽdo quod erit mihi bonũ ac comoꝺũ sic eni veteres q̃d faustũ felixq; sic dicebãt aliq̃d aggressuri.

t Cum tu horum nihil refelles vincam. s. hoc interrogatio ne pronũciandum est. Refelles refutabis redargues nã prorsus refellere est redarguere falsitatem.

v Pater aderit mihi parate. Mire quo maxime aliquid metuere. hic pro ridicula re contempsi. Exquisite aũt subiectũ est cũ supra dixerit mihi parate lites. quid mea

& antiphoni formidanda ista sint ridicula parasito.

x Illa quidē nostra erit Nostra cū antiphonis tantum esse debeat.
y Iocularē audaciam Hoc est minime iocularē, an que ex ludo & ioco in periculū veniat.
z Persuasi. Hic iā de antiphone queriē cui psuasum sit.
a Factū est. Adeo audax phormio.
b Ventum est. Epexegesis quō factum est.
c Vincimur duxit Iocularē audaciā. & deest audio ex te aut dicis. factum est. ventū est. vincimur. duxit vt supra imus venimus Hoc amat Therētius vt id lauit. redit. imus venimus videmus. & fun⁹ interim procedit. sequimur. ad sepulchrū venimus in ignē posita est. his nō modo breuis & comica mutatio est. sed etiā auditoris animū ad id quod restat incendit
d Quid narras. Admirantis vox est non interrogantis.
e Hoc quod audis. Sic pronuncia quasi peritus rum cōplexeris getā. etiā eum sub incerto interitu defleat. dauus timet plurimū gete cuius futurū periculum cernit.
f Nescio her. Etichos desperatione rerū fortis est seruus. Et semel vigilauit poeta ne si & hāc eiularet res tota migraret in tragediam.

g Quod fors. Hec graues sententie exp̄sona seruorum cum dicunē ridicule sunt & eo consilio interponuntur.
h Feremus æquo aio. Hoc secundum seruos qui futura contemnunt. & mire meritum culpe sue ad fortunam retulit.
i Hem istuc viri est. Cōpendiū cōsolationis quod hic libēter accepit. & ideo statim approbat.
k In me omnis spes est mihi. Quō an strenue vt se defendat. an vt fugiat. an vt patiens sit plagarum.
l Ad precatorē abeā. Bene poeta oia tractat que in tali re tacenda seruo essent. nisi aliud pasceret argumentū ad precatorem sic in Heauton. Nec tutorē tibi nec precatorē pararis.
m Nunc amitte. Dicit vbi nō verba modo verū etiā gestū q̄ vocem q̄ fingamus aliena. Amitte quod nos dicimus dimitte antiqui etiā dicebāt amitte Virg. Et amissos hinc iam obliuiscere graios & Salu. Pactiōe amissa publico legato.
n Post hac si. Facile impetrat qui nō omia extorquet ergo

ptentōes forenses. interest seu referre ego ceree q̄ in iudicio vincemus

mihi paratæ lites. quid meā illa quidē nostra erit. DA. audio te re. audactā ioculatoris pasieus antiphoni denunciatum ara esse faciendū

Iocularem audaciam. GE. Persuasit homini/factum ē/ ad iudices supamur rā in vxorē rancq̄ crederenem posser

ventum est/vincimur: duxit. DA. Quid narras? GE. narro sc̄i mḡr relicuus es antiphoni. qō periculū tibi pringer.

Hoc quod audis. DA. O geta quid de te futurum est? dē me ste futuꝝ videlicet fortuna afferet

GETA. Nescio hercle. vnum hoc scio/quod fors feret/ portabimus nō decidentiā tristiciā mihi dictū tuū ferre eō aio dolentis sortis.

feremus equo animo: DA. Placet. hem istuc viri est of in mea solertia q̄ in re spē solū reponis

ficium. GETA. In me omnis spes mihi est. DA. laudo interclusorem me oret

GE. Ad precatorē abeam: credo/qui mihi sic oret. Nūc dimittere Beram sed admittat scelens neq̄ē pco

amitte quæso hunc. Cæterū posthac si quicq̄/nihil pre vt ignoscas vñ narrat q̄ sc̄tur postq̄ ea te discessero nō solū adhibeat etiā q

cor. tmodo non addat/vbi ego hunc abiero: vt occidito. Phedria sectat vel amat fidelem rem

DA. Quid pedagogus ille qui citharistriam? quid rei habundanter rem familiar. m

gerit: GTA. Sic tenuiter. DA. Nō multum habet: q̄ exteriter modice

p̄ citharistria emenda sed habet solam chremes

dat fortasse. GE. Immo nihil: nisi spem merā. DA. pater expectatiōem demiphonē

eius redijt/an non? GE. Nondū. DA. Quid? senē q̄ad p vero

expectatis vestrum? GE. Non certo scio: sed epistolam

ab eo allatam esse audiui modo/& ad portitores esse de

latam, hanc petam. DAVVS. Nunquid geta aliud me

Bene spem qui amat nemo eni cū non habet nō amat.
y Nondum. Quia veniet iam nō plena negatio est.
z Quid senē. Animaduertite qui secundū morē quo tidianum tum dici cū sit transitus a mentione alterius rei ad aliterā. sic & supra. quid pedagogus ille. quod id expectatis. quo ad quā diu et recte locut⁹ est qa aduēt⁹ finis est expectatōis.
a Sed epistolam ab eo allatum esse audiui. Mire paratur inopinatus subito aduentus senis. Nā ipse veniet cuius epistolam sperat.
b Ad portitores esse delatam. More veterum magistratuū butorum idem publicam operam in portu dabant inferendarum rerum & efferendarum vectigal exigentes. Ad portitores ad eos qui in portu sunt. ex quo more hoc dixerit vide, attico in romano.

s Qui ci. Sectat amat. vel quid tale subaudiendum est.
t Sic tenui. Sic dicendū est cū aliquo gestu.
v Nō multū. Cū cōmiseratione amatoris adolescentis pronūciādū est
x Immo nihil nisi spē. Nondum. Quia veniet iam nō plena negatio est.
y Quid senē. Animaduertite qui secundū morē quotidianum tum dici cū sit transitus a mentione alterius rei ad alterā. sic & supra. quid pedagogus ille. quod id expectatis. quo ad quā diu et recte locut⁹ est qa aduēt⁹ finis est expectatōis.
z Sed epistolam ab eo allatum esse audiui. Mire paratur inopinatus subito aduentus senis. Nā ipse veniet cuius epistolam sperat.
a Ad portitores esse delatam. More veterum magistratuū butorum idem publicam operam in portu dabant inferendarum rerum & efferendarum vectigal exigentes. Ad portitores ad eos qui in portu sunt. ex quo more hoc dixerit vide, attico in romano.

c Puer heus nomē huc prodit. Moralis expressio. nam eos vocat quibus insitio egredientes dicebat. si quis me querit rufus. Geta quāuis ser

p nihil s. volo tibi .i. fac vocando .i. neq̄ nemo erit
.i. bene tibi geringat c

vis? GETA. Vt bene sit tibi. puer heus: nemon huc pro
s. has pecunias d trade s. argentum illi mulier t

dit: cape. Dahoc dortio.

uus esset preerat tamen alius seruis minoribus.
d Capeda hoc dortio. Loquitur dortio dorali foemineum nomen et vt planesiū & glicerū

SECVNDVS ACTVS.

In hac .3. scena. Color est eorum quicquid immodice cō cupiuerint spernūt post q̄ venerit q̄n aptior et sententia ostendit dicendo nostri nosmet penitet.

ANTIPHO PHEDRIA adolescentes.
.i. adeo ne hoc est: est ne vere .i. cū statū .i. pmissum esse

a Deon rem redijsse / vt qui mihi consultum timeam q̄ b

optime velit esse phedria: patrem vt extimescam: vbi in
.i. q̄ñ p̄sidero seu volue patris .i. sed .i. si non

adventum e

mentem meam eius aduenti venit? quod ni fuissem in
.i. intemerarius inconsideratus .i. operiret .i. sicut decuit

f cogitans / ita eum expectarem / vt par fuit. PHEDRIA. g

p̄ prompti. q. d. eū p̄ se esse puta brēm .i. temere cōmisi i absentia patris

b Quid istuc est? ANTIPHO. rogitas / qui tam audacis t

recogitationis considerationisq̄ posuisse. Vbi in mentem eius aduenti venit. sic veteres genitiuo casu proferebant in mentem veniant. Cicero sac tibi pater ne legis auxilium veniat in mente. n.

e Aduenti venit. Multipliciter declinatur & aduentus. sic & in Andria. Nihil ornati. nihil tumulti. venit legitur & aduenit.

Deum optimum fam

a Deon rem redijsse. Comparatiua qualitas in hac scena est inter antiphonis vitā & phedrie genus cause demonstratiuum, cōtendit aūt vter magis miser sit.
b Vt qui mihi consultum optime velit esse p. Mira sententia qua ostēdit adolescētulos in peccatis neminē magis metuere q̄ eos a quibus maxime diliguntur simulq̄ rerū imminentium prestructio in qua sic audax inducitur phedria vt defensor futurus sit timidus antipho.

c Patrem vt extimescā. Ferienda pronunciatio in eo quod ait patrem vt qui futurus sit hoc eni magis mirum est. Ideo patrem timere quia consultum optime velit.
d Vbi enim mentem meam eius aduenti venit. Nota veni rein mentē, veteres non recordationis causa tantum sed etiā an non eodem modo cogitans.
g Ita eum expectarem. Nota expectarem nunc operirer alias spectarem.
h Quid istuc est. Hec interrogatio stomachosa est extenuare volentis metum fratris diuersa eni sentit diuersum amoris euentum.
i Rogitas. Bene timens inducitur antipho vt sit causa fugiendi ad hoc enim fugiet ne ad dimittendam coniugem cogatur a patre ante errorem fabule patefactum.

k Quo tã. Proprie ad terrore qui de facinore loquitur conscīũ dixit.

l Quod vtinã. Gratissime nõ phormioni succenset, sed phormionis inuẽto & vide vt et ipse se culpe subtrahat. quod vtinã. et familiare est inti tia accusare rerum quos alicuius negocii penitet vtinã ne vetus elocutio vt Ennius in hedia, vtinã ne in nemore peluo vnq; cecidissent ad terram trabes.

m Ne me cupidũ eo. Bene addidit ad excusationem potuit enim dici non consentire.

n Eo impulisset. Eo an ad vxorem ducendã an eo intantum.

o Quod mihi pri. Bñ quasi caput mali non in amore sit sed in nuptiis.

p Non potius. More hoĩum loquit credit eni ex consequenti sacietate quod potuerit abstinere a moribus suis. Nõ potius essem antiphora. vt verũ anceps pugne. fe rat fortuna fuisset. Hic ei vtrãq; pars ponitur. Nõ potius essem. non vt illa sed si illa posuti voluisset potuisset.

q Fuisset tñ illud egre. Quidã totũ interrogatiõ ne pronunciant nempe fuisset. t. i. e, a, d.

r Actũ quotidiana. Amatorie loquitur antipho errãt qui putant eũ penitere sui desiderii. Nã si hoc est nec maritus, firmus videbit. sore sed hoc dicit facilius fuisse abstinere virgine intacta quã ea cũ qua iam cõsueuerit & ideo subiunxit. dũ expecto'q; mox. veniat qui hanc animi adimat consuetudinem.

s Audio. Per ironiã dicit modo a cõtinente dictũ antiphonis. Audio oia deridet phedria cupiens fructum amoris vel periculis adipisci. Est ergo audio yronia pro nõ audio. hoc est si nihil dicis.

t Dum expecto. Nõ quãdo sed quã cito quia timet.

v Qui adimat hanc. Mire nõ amorẽ. tanq; amore carere potuerit consuetudinẽ nõ possit. Et nota proprietatem dicti Nam consuetudo specialiter de coitu dicitur.

x Aliis. Quia desit quod amant. Magnificentius antiphonem qui in ea fortuna positus que aduersa & contra est. idẽ pacíatur quod miser & est figura.

Nam ad vtrũq; egre est sufficere potuit. scire autem debemus pronunciatiue. et per interrogationem hoc ipsum pronunciari posse.

y Amore abundans antipho. Hoc pronunciandum quẽ admodum solet cum stomacho dici vituperãti cibũ. vt pleno ventre est. Vult enim ostendere sacietatis hoc esse non ratiocinationis quod nunc queritur antipho.

z Tibi quia superest. Idest in eo quod desideres abundas ordo est tibi dolet amore abundas antipho. Abundare dicit qui successu prospero affluit.

a Nam tua quidẽ here. Bñ certe quia supra oia cum ironia dixit.

b Vita hec. Vita dixit vt ostẽderet etiã si nõ felicitas. sed vita dicatur optanda esse. Vita aũt et mores significat & animã & alimentũ. & spaciũ viuendi. & fortunã accidentẽ viuentibus. vt modo expetenda optandaq;. Oia eni que amamus. aut industria aut voto proueniũt. hoc est aut in nobis sunt aut in fortuna posita.

c Ita me dii bene amẽt. Necessario iurat qa q̃d dicturus est solis amatoribꝰ videt esse credẽdũ

d Vt mihi liceat tãdiu. Oportunꝰ locus in quo ostenditur quã magno amore sit possessus phedria cui par impenditur argumentum.

e Tãdiu. Qui diu vxore fruitur antipho. an tãdiu dictum. q; tã diu & tantisper. hoc est vel tam tillo tempore.

f Quod amo frui. Deest eo vt sit eo quod amo frui. iam depacisci mortem pactione transigere

g Tu coniicito cetera. Aut cetera abundat aut deest pervt sit per cetera.

h Vt non addam. Paralisis figura in qua vel lut abundanti enumerantur adiecta. Et est occupatio.

i Ingenuam & liberalem nactus es. Naturaliũ illud morum est.

k Quod habes ita vt voluisti. Voluisti subdistinguendum est & sic legendum. vxorem erit enim vt voluisti vxorem bona preparatio vxoris future.

l Sine mala fama palam. Multi superius iungunt palam sine sumptu ingenuã liberalem contra eam que patitur. ista posuit omnia huius in amore copiam suam inopiã. Huius desiderium nullo constitisse sumptu. sibi a lenone emẽdam puellam. Huius ingenuam suam seruam huius liberalem suam citharistriam hunc nactum esse. se sectari tantum. huius vxorem. amicam suam. huius amorem maritalem esse suum velut prodigi. velut scortatoris.

m Ni vnum hoc desit animus qui modeste hanc ferat. Modeste moderate Salustius libro secundo. Modestus ad omnia alia nisi dominationem. Modeste cum modo.

n Quod tibi res cum lenone sit qui cum. Et cũ modo connexiua vel inceptiua coniunctio est. Salustius libro secundo Et poni fere aduersus. a, n, c, m.

o Sentias. Sic alibi. sic rogas sensi.

p Ita plerique ingenio sumus. Parelcon tertium in Andria. Quod plerique omnes faciunt adolescẽtuli & est archaismos. vt ac cede ad ignem hũc iam calesces plus satis.

q Nostri nosmet pœnitet. Penitet eum qui parum putat ergo ipse nos inquit nostra contemnimus. Sic & in Heauton. At enim dices me quãtũ hic operis siat penitet.

r Retinere amare amit.

s Vt neq; eius sit mihi. nosmet

t Hei Interiectio ingemiscentis est vt hei mihi quantum presidium aut sonie & quantũ tu perdis iule.

v Hei timeo mi. Quã recte iam timet quia in meu semper est presaga mali mens.

In hac. 4.

GETA ANTIPHO PHEDRIA

scẽ loquitur de seipso

n Vilus es geta: nisi iam aliq̃d tibi cõsiliũ celere

b

repereris. ita nũc impartũ subito tanta te ma

c

la ipendẽt quæ neq; vti deuitẽ scio: nec quõ me inde ab

d

strahã. Nam nõ põt celari nostra diutius iam audacia q̃

e

si nõ astu, puidẽt me aut herũ pessundabũt. AN. quid

f

nã ille cõmotus venit. GE. tũ tpis mihi punctũ ad hãc rẽ

d Nã non. Bñ nostra qa ipse pte maximã culpe suetenet vt magister. Celari. Nigidius querit vtrum plenum sit aut ex ptessum.

e Quidpã. Mõ cõmotus pturbatus arq; conterritus. Et hic cñdit poeta iccirco confusum geram vt de tius metu anxipho terratur.

f Tũ tpis Punctũ pro momẽto. vt Lu. in. xiiii. pũcto yna hora & qui quoq; inuasit. Pũctũ aũ gustilli mũ spacium.

g Ad hãc rem. Ad deliberandũ quid agO. Herus adest vultu nisi & supercilio arduis hoc dicendum dñi.

h Quid istuc mali est. Mire presto herus adest & potuit ex persona antiphonis cui p̃ calamitate est patris aduentus.
i Quod. Scilicet q̃uxorem duxit antipho.
k Quod eius remediū. Plus est q̃ si diceret nullū. Et bene non addidit quid secū eni sequi. Et ꝓprie remediū quasi iracundia morbus sit.
l Loquar ne incendā. Quia iracūdia ignis est
m Loquar ne. Duo sūt q̃ fieri in peccādo soleant aut loq aut tacere.
n Instigem. Instigari proprie fera dicuntur.
o Purgē me. Quid vult sibi purgē me cū ide sit loquar an ga pōt purgatio & p defensorē & patronū induci. sic quidē putāt, sed melius est hoc & turbare & seruilis imperite psone verba sine arte esse & vim significatu non habent.
p Tū mi. Tū preterq̃ quod significat modo. Et paueo ne quid mali accidit mihi.
q Tu ant. Ab eo quod est preter antiphonē me excrucior aio sic in Ecyra fecit animi vt incertꝰ foret gener eius visu, veteres figurabant hāc locutionē eius me miseret.
r Eius me mi. Miseret me preteritorum, timeo de futuris.
s Is me. Figura polipton eius ei is. nūc retinet si retinet quō excruciat. nā ablq̃ eo esset si ad eū res nō pineret, i. si meū tantummodo peccatū esset hoc ipsum.
t Recte. Facete seruus occasione melioris conditiōis esse existimat fuge causam tāq̃ sibi pecāti & libertatis genus p̃stare posset & predā.
v Mihi vidissem. Dicimus vide tibi & vide re vobis. Et recte vidissem pro prouidissem.

dñs ppe est — factum vel morē — herus
est. Herus adest. AN. qd illuc mali ē? GE. Qd̃ cū audie
medelam — faciam ſmonem — l m verum — .t. incitado
rit: qd eius remediū inueniā i racūdiā? loq̃r ne? incendā
silem — .t. irritem q̃ssem — .t. egam q̃dam — dolentis .f. faceo? vel dico p
n o — prim
taceā? instigē, purgē me? latere? lauē. Eheu me miserū: tū
rimeo — multomagis — curis afficiar — ꝓanimi antipho — .t. miscēs
q — r moueor
mihi paueo tū antipho me excruciat animi ei⁹ me misere
metuo — antipho — .t. remorat — antiphone
s fugimuum — e| dñs
ret ei nūc timeo: is nūc me retinet. Nā ablq̃ eo esset rctē
f. fuga — putidissem — f. dñi mei — vindicassem — r
egomet mihi vidissem. & senis eē̃m vltus iracūdiā aliq̃d
.t. colligissem — q̃ celeriter — discedarē — .t. illico
cōuasissem. atq̃ hīc me cōīcerē ꝓtinus i pedes. An. quā
gera — discessum — f. q̃dixi. ꝙuasissem
molitur
hic fugā/aut furtū parat: Ge, sed vbi antiphonē reperiā:
f. eū phedriā — .t. pscuerem ꝙam — de eus moie loquitur
aut q̃ quærere insistā via: PHE. Tenoiat. AN. nescio
Gera — nūciarone — .t. videns antiphonē
tes cōmotū familiariter carpi
q̃d magnū hoc nūcio expecto malū. Phe. ah ne sanꝰ es:
nondū videns iuuenes — in qua domo
c — ꝓsequar — freq̃ntes — f
GE. domū ire pergā, ibi pⁱmum est. PHE. reuocemus
f. tu gera — f. loqueris — imperiose
g — .t. cessa — b
hoiem AN. Sta illico, GE. Hem satis pro imperio quis?
.t. cessas nōdū scitis q̃s esset — anti. antiphonē — i dic
gs es, AN. Geta. Ge, ipe est quē volui obuiā. An. Cedo
f. vno — .t. explica
quid portas obsecro, atq̃ id: si potes: verbo expedi vno
expediam vno verbo — .t. expedi — paulo ante — ad quē explica
l — uerat
geta. GE. faciam. AN. Eloquere. GE. modo apud portum. AN. meum ne? GE. Intellextin? AN. occidi. GE.
f. ꝓrem vidisti demiphonē — intellegisti ne — perij
vrq̃
indignantis aut volentis — f. Geta — antiphonis
m n
Hem. AN. Quid agā? PHE. quid ais? GE. Huius vis
patruū tuū — .t. ꝺnam — repentino
disse prem me patruū. ANT. Nam q̃d ego huic subito
gnate pslit — .t. fed — .t. euentus
q — .t. in eum statum
exitio remediū inueniā miser? Quod si eo meæ fortune
sūt deterius — .t. a tua socerate — abducar — f. eciam optima q̃ sinere
viuere nō possum r
redeūt: phaniū abs te vt abstrahar: nulla est mihi vita ex

periā. An sed finis superioris sentētie est vt Sallustius. Sed metellus in vltiore prouincia. Reperiā si alicubi cessat.
b Aut qua. Sic alicubi ambulet ois eni qui quere aūt cessat aut ābulat.
c Tenoiat. Ad hoc dictum audiēs Geta & ipse nō videt adolescentes vt plus illis terroris incutiat dū secū loquitur.
d Nescio. Diserte locutus est p eo quod est nescio quod magnum mali a patre exargumento est.
z Nam si senserit. Sic Sallustꝰ in hystoria. Ita fiducia quā argumentis purgationes dimittuntur.
a Ter timidum. Pro timentē vt Virgi. addit se socia timiditas superuenire egre.
b Hoc verū est. Congrue fit vt & geta et phedria audaciores sint. qui & ablq̃ amore sunt & hoc oporter obiici p antiphone irato seni.
c Nō possum. Vim negatiue hoc habet quod ait immutarier. Ostēdit enim natura sue timiditatem nullius adhortationibus eiici posse.
d Quid faceres. Bene grauius. quia hoc graue vt videas ipsam hortationē vim habere concedentis graue esse quod geritur.
e Quū hoc nō possū. Hoc intulit. Nam videbaꝫ hac interrogatione adduci posse ad sententiā pceōrantis & hec ars est dyalectica contra cū male respondēdo callide interrogatiōis interrūpamus argumentum.
f Hoc nihil est o phe. Vtū hoc relatiuum. an hoc cum conceptu pro hic antipho.
g Nihil est. Sic Cicero i verinis. Et si hoc nescio quidam nugatorem sciebam pro hunc.
h Ilicet. Semper ilicet sinē rei significat vt actū est. Ilicet per syncopen sic iudices de consilio dimittebant suprema dicta cum preco pnunciasset ilicet quod significat ire licet.
i Quin abeam. Hic terror e cōmouet antiphonem & quin dicit pro cur non.
k Et quidē. Ordo est & ego quidem ab eo & deest abeo.
l Obsecro quid. Adeo morale viciū ē ex conscientia pauor. vt ipe quoq̃ antipho nitaꝫ cōtra nec̃ quicquā promoueat.
m Satin sic est. Hic locus actoris magis est q̃ lectoris ostē dit enim conari ad simulandā audaciā quo magis ridicula formidolosa persona est.

il. tamo ge timeas ab eo tristabi
v
petenda. GE. ergo istæc cū ita sint antipho: tantomagis
.t. accurate vigilate — .t. laudacer
t insudare — f
te aduigilare æquum est. Fortis fortuna adiuuat. AN.
f. mei compos — .t. sed certe
Non sum apud me. GE. At quī opus, est nunc q̃m maxi
f. apud te animosus — .t. mmenē — ꝺmi p hō
me vt sis antipho. Nam si senserit te timidum pater esse
purabit — commisisse — flagitiū incr: paōne vlgnū — b — f. q̃ō dicis
aibitrabitur cōmeruisse culpam. PHE. hoc verum est.
.t. effici fortis audax meapte ēm natura talis sum
c
AN. Non possum immutarier. GE. Quid faceres: si ali
molestius
d
quid grauius tibi nunc faciundū foret: AN. Cum hoc
.t. ille animo forti — f. graue — q̃ō antipho dicat — .t. nulli⁹ mō̃ret
non possum: illud minus possem. GET. Hoc nihil est.
.t. re licet cur — laborē nostrū — cur non
g b — incassum — i
phedria ilicet. quid cōterimus operā frustra: quin abeā
cere — f. abeo — reuocantis dictū est — .t. ingnam
h — l — f. audacē
PHE. Et quidem ego. AN. obsecro: quid si assiPabo Sa
.t. fortis ne — nugatis — .t. cōsiderare facie & videre emes
gar ire cristicte signum
tin est: GE. Garris. AN. Vultum contemplamini hem
oēdens vultū hilarē — f. satis est — f. vices — f. assimem
m n
satin sic est. GE. Non. ANTI. Quid si sic: GE. Prope
.t. fere satis erit — f. vultus — o p
modum. AN. Quid si sic est: GET. Sat est. hem istuc
f. re q̃dā — q — sise sit — repēdas referas — r — sipe pt
serua: & verbum verbo/par pari vt respondeas: ne te ira
.t. terribilis. — ꝓbabar exagiter — intelligo — f. rādeas
tus suis sæuis dictis/protelet. ANTIPHO. Scio. HE.
violēta — renuentem — .t. g legem — intelligis
v — x — .t. p suam — r — s
Vi coactum? te esse intuitum/lege/iudicio tenes. Sed q̃s
.t. in fine in extremitate platee
hic est senex: quem video in vltima platea: ANTIPH.
pr — .t. fustinere aduentū eius — voluntis — facis
b c
Ipsus est non possum adesse. GETA. Ah, quid agis:
discedis — .t. sistē pedem — inq̃ dico?
ꝺ c
quo abis antipho: mane: mane inquā, ANTINHO.

n Propemodū. Et hoc nō plene cōsensionis est quod ait ppemodū. Expetenda
o Sat est. Nō dixit bene est sed sat est: & vide vix ad hoc ipm esse peruentum.
p Hem istuc serua. Dicēdo seruā oūdit ā inciꝑe deperire quod finxit atq̃ simulauit audaciē.
q Et verbū. Animaduerte & quid docet et cō machinet artifex poeta qui debitū reddat rebus atq̃ personis. Et duo fingit non tm verbū verbo sed par pari. Comediæ propria
r Ne te iratus. Causalē vim habet q̃ ait iratus hoc est qui ob ꝑtē irā vehementius tecū agat.
s Protelet. Et p telū a p & cedendo dictū est q̃d est ante & trahere, alii a sidūo telorū iactu exisse marit dici vt Lucretius Vndiq̃ pro telo plagarū continuato hoc est tenore. Protelet protrahat preueniat exagitet.
t Scio. Apparet hoc verbū eo vultu dici vt magis niseltū sit absenti animo esse cū eo cū quo loquit Contemplamini
v Vi coactū. Mira breuitas in qua tota deliberatio cōtinet & subaudit sic respondeas aut quid tale. Compendiaria
x Inuitū. Bene id repetit ad confirmandā mentā trepidantis non eni diuersa sunt. sed repetuntur vt retineri possit id quod cause opus est. Nā vi coactū esse idem significat quod inuitum an ideo vt coactū inuitū iungendū est. quia inter dū & ipsi nos cogimur etiā propria volūtate. vt ipse in Andria [Tu coactus tua voluntate es.
y Tenes. Exquisite addidit vt appareat.

x Et senis esset. Senis maluit quam dñi dicere vt in ipsoie & hortamentū impune fugiēdi appareat & simul qa nō irā sed iracundiā dicturus esset, nā ita de causa iracūdia de moribus esset vultus dixit nō euasisset. Factum enim serui fugiendo vt dominos peniteat iratos fuisse. Esset vltus sic Virgi. Vita viros.
y Aliquid. Figuratū est a colligandis vasis,
z Fugam aut furtū. Iocunda prius enim furtum quam fuga occurrere debuit.
a Sed vbi anti. Sed pro ergo vt sit ergo vbi antiphonē reperat pluribus edoceret.
o Nā quid ego. Nā aut subiūctiua coniūctio est superiori dicto quod ait qd agā aut anastrophe est nā qd ꝓ quidnā.
p Huic nūc. Cū subito assurgēs fluctu nunbosus orion.
q Inuenia. Cū ego sup̃ dixerit emphaticos addidit miser. xit esse. bū redeūt q̃si in peius & a pcessu retro in deterius.
s Phaniū. Amatoria conuerso sermonis per apostrophen Abs te vt distrahar non dixit a me vt distraharis et vide verbum vim coherentis ostendere.
t Nulla vita. Nulla pro nō aut nullius conditionis: q. d. nu deorū quidā viam mihi dulcis est sine te phanio.

f Egomet. Duo dixit & hominem pauidum & peccatum graue.
g Vobis commẽdo. Phanium & vitã meã, Comice duob⁹ duo retulit. me et peccatũ meũ Phaniũ & vitã meã. Et animaduerte q̃ amator prius ponit phaniũ quã vitam suam.
b Geta quid. Apparet hec sic pnuncianda qua si a delituto dicantur.
i Tu iam lites. Nõ inquit quod querebat sed verba sunt hominis de sperantis valentia tm̃ tu audies ego verberabor. vt alibi Tibi erunt parata verba huic demũ verbera quod ipm̃ mire. tu nõ facies lites sed audies
k Ego plectar pendẽs. Plectar feriar vñ & plectrũ & plage dicte.
l Sed quid mõ. Deest tamen vt si. sed tamen.
m Id nosmetipsos fa. Quia nos supra dixit in significatione actus proprii ipsos addit.
n Aufer mihi oportet. Addit mihi & sine hoc enim plena sententia est.
o Quin tu quid facia. Mire ad omnia paratum se indicat qui impera dixit seruo.
p Memiuisti olim. Mire & consilio & oratione cõpendiosus est quo magis phedriam propriis cõsiliis ac domesticis permoneret.
q Vt fuerit nostra oratio. Vt magis excitaret non modo nra dixit sed vra.
r In re incipiunda. Incipiunda, pprie. q.d. magna dixit. Sic alibi. vide quod inceptes facinus.
s Ad defendã noxiã. Noxiã inuit culpã alias poenã & est epenthesis ab eo quod est noxã & hoc est factum propter iambum.
t Iustã illã. Considera singula & inuenies & naturali ordine & pauxesim dicta causam pro defensione posuit. et vincibilẽ que facile vincat.
v Nunc ipsa. Bene callidiore quia tunc plusio fuit nũc ipm̃ prelii.
x Et et sedulo. Parelconam sufflecerat hic.
y Nũc prior. Quasi ad prelii. Virg. Nec quisq̃ ex agmine tanto audet adire virum.
z Ego insidiis. Tota methaphorica de remitari est.
z Succenturiatus. Succenturiarii dicuntur qui explende centurie gratia subiiciunt se ad supplementum ordinum & est translatio a re militari.
z Age. Potuit dicere vero aut ita sed age dixit quod verbum vim hortantis maximam prebet.

In hac. 5. scena.

Accusatio est & contradictio per remotiuam qualitatem ergo controuersia.
a Ita ne tandem. Hic exemplum vite est. in quo spectatur nullã esse tam iustam & gratam iracũdiam patris q̃ & fiducia defensoris & interuallo tpis euanescat. Ita ne tandem vxorẽ duxit. Non potuit vehemẽtius incipere quã vt ipse crimen quod obicit miratur. Tandẽ hic explet⁹ ea cõiunctio est vt Cicero. Quosq̃ tandẽ abutere Catilina. Ita ne tandẽ. Hic totus versus in hoc est an factũ sit.
b Nec meum imperiũ. Quã nõ sequitur sed intulit. n. age subaudiatur reuereri sic Lucret⁹. Nõ ne videre.
c Age mitto imperiũ. Vt Virgi. Cuius ob auspitium insuetum mo. Et sinistros.
d Age mitto. Igitur & ieci.
e Simultatẽ. Iurgium contentionem.
f Non pudere. Hoc absolutum est & nulli anxiũ. Et hic nigidius adnotauit. neminẽ videre puderean delictum.
g Vix tandem. Cõuenit hoc dictũ ei qui iampridẽ semper audiri putat: et ideo sero videt ad hunc senẽ peruenisse cũ ille metuens se primum ad accusationẽ crederet
An vix tandem ad hoc pertinet quia monitor dixit quasi dicat vix tandẽ factũ est vt me senex laudare cepisset. quia monitor & vix in contrarium dux erit tamen nomen est laudis. Vix tandem. yronia quasi pene oblitus est mei. An quia tarde ad suum peruenit senex quem ille ob cõscientiam a se cepturum esse credebat.
h Quid mihi dicent. Si negare voluerint causam reperient Si purgare oẽ eni crimẽ a defensore aut negatur aut purgat.
i Demitor. Pro nescio. Nã admiratione ignorãtia facit.
k At qui repperi iam aliud cura. Eo animo hoc dixit quo supra dixit tandem. & cũ ille pluraliter reperirent dixerit. Hic singulariter repperi respõdit quasi in se dolo sit crimen.
l Iuitus feci lex coegit. Bene poeta iam scire facit senẽ quod isti dicturi sunt. vt videatur frangi posse qui tam partem defensionis admittit.
m Illud durum. Illud durum dicit quia supra atqui reppe ri iam aliam causam respondit.

DEMIPHO senex. GETA PHEDRIA.

i Ta ne tandem vxorẽ duxit antipho iniussu
auceo trate mea f.reuereri hortantes saepm ad alia cogitandũ
b c d
meo: nec meũ imperiũ. age. omitto imperiũ
.t.turgium timere .t.affia pudore quo reuoca
e f retur rali ppositio
Nõ simultatem meã reuereri saltem nõ pudere? O faci
.t.pedagogus director .t.demiss post multa sba ad nomen
g meum pueric
nus audax: o geta monitor. GE. Vix tandem. DEMI.
nondum vidit eos Geta filius defensionem excusatiõem nescio
h .t.cogitabunt .t
Quid mihi dicent: aut quã causam reperient dem iror?
.t.sed certe f.causam .t.noli de eo esse sollicitus
h veru ne
GE. Atqui repperi aliud. cura. DE. An hoc dicent mihi
.t.nolens f.vt eã ducerẽ m.delligo f.legẽ coegisse .t.mihi cordi
i .f.durum rem est illud,
Iuitus feci. lex coegit. audio/& fateor. GE. Placet? DE.
sed f.filium .t.non repugnantem perrarus in illa cã
.t.vicronam
Verum scientem/tacitum causam tradere aduersarijs
verum fac repleuit
m .t.difficile n
etiam ne id lex coegit? PHE. Illud durum. GET. Ego
.t.exoluẽ illiũ modũ nescio
.t.mittere o p
expediam. sine. DE. Incertũ est/quid agam. quia praeter
experiẽtem ralc qũ nunq̃ fuissem f.in fortunatũ .t.accidit tanq̃ malũ puocatus ad
timotem creditur⁹ q q̃ filiũ duxit r s .t.adeo tram
aĩm vt nequeã ad cogitandũ instituere, q̃obrem oĩs cũ
p spere bene succedentes papue .t.reuolucre modo
x
secundæ res sunt maxime meditari secũ opportet. q̃ pa
molestiam calamitatem sustinent
y z a
cto aduersam erũnam ferant. pericula exilia damna. Pe
.t.ex longinq̃s regionibus consideres filii
b
regre rediens semper cogites aut filij peccatũ. aut vxoris
mortem aut morbũ filiæ. Cõmunia esse hæc fieri posse

n Ego expediam sine. Vide preparationem future defensionis quã nisi hoc modo Terentius intulisset. incredibile, vt deret subito sedatũ senẽ.
o Incertũ est quid agã. Non nihil iã fracta indignatio est cũ his verbis non iam ira sed admodum meror est.
p Quia praeter spem. Virgil. Hunc ego si potui. r. f. d.
q Atq̃ incredibile h. Grauius est incredibile quã praeter spem & ideo posterius & actu est.
r Obtigit. Pro accidit ob cuius reciprocũ est si quis bonũ accidisse dicat non obtigisse.
s Ita sum iratus. Irritatus prouocatus in iram impulsus hoc est cõmotus. & perturbatus.
t Animum vt nequeã. Bene ibituere dixit quo verbo quies ostenditur cogitatiue mentis. quae nunc non adest
v Quum secunde res. Vt nudus ara sere nudus. & bona sententia. Tum maxime sapienti metuẽdũ quo tempore maxime secur⁹ est stult⁹
x Meditari oportet se. Bene additũ secũ insane enim videbitur hoc palam agere.
y Aduersam erumnã. Abundat aduersam.
z Pericula d. ex. p. re. Superiora Asyntheta interiorib⁹ intermixta sũt coniunctionibus intermixtis. Salu. Nam quidem pyrrho Hanibale æquor & terra.
a Peregre rediens sp. Mire a genere ad speciẽ non semel transit. Nam cum dicit peregre rediẽs iam de se loquitur sed latẽter semper cogitat. a singulari ad pluralẽ transit supra dixit omnes & sic cogites nunc & est ordo semper peregre rediens quicunq̃ peregre redit.
b Aut filii peccatum aut vxoris mortem. Quauis iratus filio non potuit tamen dicere. filii mortem conuenit autem seni vxoris mortem non putare incomodum. Aut filii pec. &c. Varie post enumeratiõnẽ conclusam cetera intulit. Virgil. Sed neq̃ medorum silue ditissima in. p. g. a. a. h. l. i. c. n. b. n. i. t. q.
c Communia esse hæc fieri posse. Ordo est semper cogites communia esse & fieri posse peccatum filii vxoris mortem filiæ morbum. Communia esse commune est quod accidere omnibus potest.

d Quicqd preter spem eueniat. omne id depu. Videtiam senē factū nō culpā filii magnā dicere sed ideo indignari q̄ nō crediderit pctū. in quo ipse reprehēdat se quod a precatoribus dici solebat. Hec dicit cōmunia esse & fieri posse.

e Herū ante eo Legīt ante eo sed pronuncian dum pro anteam.

f Meditata sunt mihi. Nimis Comice. nō clades & erumnas posuit seruus sed incomoda.

g Herus si redierit. Si aūt pro cum seruiliter vt dubitet ex voto suo. vtrū dominus redeat. an non quod cupit.

h Molendū mihi esse. Cū hoc nomen leue q̄dā vt in eunucho. Imo eni infeliciter. Nā incomoda alia sunt dicenda parmeno. Molendū mihi esse in pristino facete enumerat seruus vniuersa supplicia jue cōditionis excepta cruce defurca quarū penā verbis extenuare nō potuit.

i Habende. Conuitio fam locutionē seruili psone dedit. Terentius. Nā integrū esset si diceret habendas compedes Vnde quidem non esse sed vsq; legunt.

k Opus ruri faciendū. Varie molendū vapulā dū compedes. h. opus. f. Et supra verba gerūdia sunt & infra participia.

l Horum quicq̄ nihil. Recte addidit aio. Omne eni quicquā acciderit nouū erit. sed nō animo Et est pareleon quartū. Horū nihil quicq̄ animo nouū. Tale est illud sapientis Aenee. Nō vlla laborum. Ouirga noua mi facies inopinaue surgit et arma parare animis. et spe presumite bellum. et hoc ego si potui tantū sperare dolorem.

m Quicquid preter spem euenerit. Totidē verbis est vsus quot senex ad irrisionem eius. sic & in Adelphis inspicere tanq̄ in speculum in patinas demea iubeo.

n Omne deputabo esse in lucro. Hoc idem senex nō oportere fieri dixit quod hic fecit ergo sapientior Geta.

o Sed quid cessas hominē adire. Bene adire quasi terribilem & pugnaturā. vt audet adire virū & hominem Comice addidit.

p Et blāde in principio alloqui. Recte monuit nō perpetuo blande sed in principio agendū secundum preceptum socratis qui ait.

q Phedriam mei fratis. Hec verba oñdūt quod miti pectore suscipiatur phedria.

r Mi patrue salue. Mivim blandimenti habet Nam significat meus.

s Salue sed vbi est ant. Bene expressit promixtum animū alligandū partim addita salute. & potius ad iurgium pertinendo.

t Saluum te aduenire. Eclipsis vel aposiopesis gaudeo enim subaudiotur. quod nisi acceperis non intelliges cur hic respondent credo. Saluū te aduenire iracundiam frangere conatur obsequio & mora. Saluum te aduenire altera salutatio ad lantendum & ad criminis dissolutionem sed & tertio addidit satin omnia ex sententia.

v Credo hoc respondemihi. Hoc incerta distinctione pronunciat.

x Sed satin omnia ex sententia. Quod vulgo omnia recte et deest queris aut quid tale.

y Vellem equidem. Hic enim oratorie dissimulat atq; ita quasi sine nex non iratus queratsed de salute sollicitus sit antiphonis. Vellem equidem semper hoc aduersium dolentis est ac negantis euenire quod voti sit.

z Quid istuc est. Magnam vim habet cōtra iram huiusmodi interrogatio.

a Bonas me absente. Mire cōsuetudinem expressit dicendo bonas.

b Me absente. Summa criminis. Crimē igitur in duobus esse demonstrat. q̄ non bonas & absente patre.

c Eho an tu id succenses nunc illi. Huc tendebat interrogatio vt tam integris rebus admiraretur irasci senem.

d Artificem probum. yronia. Nam non est artifex cuius reprehenditur locus.

non .i.impremeditatū impromptum.

vt ne quid animo sit meū. Quicq̄d p̄ter spem eueniat: destimaro euenisse ex abundantia

omne id deputato esse in lucro. GE. O phedria incredi- .i.ante ocllam superem impromptus e .i.q̄ sapientiā f

bile est/quanti herum ante eam sapienti. Meditata mihi .i.infortunia .p cum .i.necesse erit mihi molere. g h

omnia me incōmoda. Herus si redierit: molēdum mihi molendine .i.me oportet vapulare .i.vincula cathene .i.cedi fez sunt i .i.sum compediendus

esse in pristino: vapulandum/habende compedes opus .i.oportet me aliqd facere dure pdicto incomodo tam agro l .i.non

ruri faciundum. Horum nihil quicq̄ accidet animo no accidit m n

uum. Quicquid preter spem eueniet: omē id deputabo tardus demiphonē s.qd cessas o p

esse in lucro Sed quid cessas hoiem adire & blāde in pri .i.suauiter lenius verbis. chremetis

cipio alloqui: DE. Phedriam mei fratis video filiū mi venire q r

hi ire obuiam. PHE. Mi patrue salue. DE. Salue. Sed s

vbi est antipho. PHE. Saluū te aduenire gaudeo. DE. s.te gaudere mei salute incolomis est .i.verum in hac pre verbis v x s.queris

Credo. respondehoc mihi. PHE. Valet. hic est sed satin .i.satis ad nostū mesū

omnia ex sentencia: DEMI. Vellem quidem. PHE. s.ex apter quod irasis y gronia. z 3 a

Quid istuc: DEMIPHO. Rogitas phedria: bonas me non in loco? esse celebrasti vephendentis b c cā tristicie

absente hic confecistis nuptias. PHEDRIA: Eho an tu apter nuptias .i.trascenis laudis q defendit alterius causam ?ntracrum mēs d

id succenses nunc illi: GETA. O artificem probum,

e Gestio. Plus g estio q̄ volo & cū gestibus ostendendo cupiditatē.

f Dari mihi i conspe. Non dixit venire vt filiū sed dari vt reum.

g Lenē patrē illū factū. Omne artificium poete in media patris seuitia mentionē lenitatis induxit vt ostendat q̄ placari facile posset. Et nota antitheton non enim leni asprimū. sed accerrimū reddidit. et mutauit gradū positiuo superlatiuum opponere. lenem p. i. f. a. sic virg. Quantū mutatus ab illo hectore.

h Atqui nihil fecit patrue. Summa cōtradictionis & nō dixit leniter peccauit. sed nihil fecit. Nec punias sed quod succenseas id q̄d lenissimū est.

i Ecce autem. Ecce autem vox est apta his que noua & improuisa animo accidunt sic Virgi. Ecce autem gemini a tergo. Similia oia omnes. More stomachātis omnia & omnes de his dicit que ad duos pertinēt

l Vnū cognoris oēs. Iterum nō duos sed omnes et vane cognoris noris. Sic Virg. Et crimine ab vno disterre omnes.

m Hic innoxa est ille ad defendendā causam. Hoc demipho non sine quadam delectatione dixit quam tamen premit ob iram presentem.

n Cū ille abest hic presto. Huic loco reddidit Cicero illum locum in. Veris. qui ciues Romani erant. si siculi essent. tum si eorū legib? dari oporteret. qui siculi. qui ciues romani. Nam subauditur ad qui ciues romani erāt iudices dabant? ac siculi essent subaudit ei.

o Probe horū facta imprudens depinxit senex. Ideo iprudens. quia nescit in amore Cātharistrie esse phedriam quare imprudens modo nesciens.

p Nam in hac re ita. Vide quemadmodū iam prestruat poeta ad ea quæ futura sunt ad adiuuandū amorē phedrie.

q Cū illo haud stares phedria. Cū antiphone. s. & cū illo. pro illo in eius parte stamus quo facimus. s.c. Virgi. Iupiter hic stat.

r Si est patrue &c. Athortatorium principium.

s In se admiserit. Bono ornatu addidit in se. cū & sine hoc planū videri possit. Et hic est quē Cice. sucū orois appellat.

t Ex qua re minus rei. Nota hic comparatiua qualitas est pauperis neq; strenui. & docuit in negocio nuptiarum duabus rebus consuli rei & fame hoc est facultatibus dotis honestatiq; natalium. Ex qua re minus soret. Hec tractatio est

.i.debes succensere filio .i.cupio v.hementer c f

DE. Ego illi non succenseam: ipm gestio dari mihi in .i.ante oculos meos .i.q̄ suā .i.lenissimū ptus e g

conspectum nunc: sua culpa vt sciat lenē patrem illum .i.asperrimū .i.sed acre .i.fultus h

factum esse acerrimum. PHE. at qui nihil fecit patrue: apter .i.irascens illi f sed .i.adsume vt apparēt

quod succenseas. DE. Ecce aūt similia omnes omnes cō concordant l .i.cognosces nō s.vtrūis

gruunt. vnū cognoris: omnes noris. PHE. Haud ita est Ennipho m .i.sine culpa phedria salternus phdio est

DE. Hic innoxia est. ille ad defendendā causam adest. s.innoxia s.ad defendendū cām n .i.alter adiuuat alterū o

Cum ille abest: hic præsto est/tradunt operas mutuas. cerre tuuendō nectarus desertpsit.

GETA. Probe horum facta imprudēs depinxit senex. uisi .i.iuuarem? alter alterā p illius defensione q non p

DE. Nam ni hæc ita essent: cum illo. haud stares phedria. PHE. Si est patrue: culpam vt antipho in se admi- r s .i.cōmittēdo q̄ t

serit: ex qua re minus rei foret aut famæ obtemperans: .i.admissione q? pauperē q?ignobilē .i.consulens u .i.nō satis .i.esset x

non causam dico. quin quod meritus sit/ferat. Sed si qs .i.q̄ vt apter quē pter suā culpā sustineat y a

imprōbitate pfisus p̄dictōes b .i.iuuēruit

forte malicia fretus sua insidias nostræ fecit adolescētiæ/ obtinuit in causa c s.nostrum s.culpa iudices d

ac vicit: nostran culpa est/an iudicum? qui sepe propter .i.eius copias subtrunt s.q̄ mouentur in paupem e

inuidiam adimunt diuiti aut propter misericordiam aliquid f .i.nisi .i.cognoscerē rorum negoū

addunt pauperi. GETA. Ni nossem causam/crederem .i.res veras in neutro genere vtr? .i.alio g

vera hunc loqui, DEMIPHO. An quisq̄ iudex est: q

criminis oratoria i qua defensor accusat crimen reum q̄ purgat.

v Minus rei so. aut fa. Venuste insertū rei cum prepositisset & culpam

x Obtemperans. Consulens prouidens. moderatus vt iam subitū cursuis male temperatynda carnis.

y Non causam dico. Rhetoricū theorema in huiusmodi exceptionibus quo vti solet qui p̄posite cause fiduciam gerit sic hoc aut illud. Nō oro veniam non deprecor pœnam.

z Quin quod merit?. Quin hunc defensorem magis & non iudicem dicam. sed hic colligitur patrocinātis auctoritas nō enim dixit quod voluerit. sed quod meritus sit monente eo si peccauit tamen.

a Sed si qs. Forte quasi non defensurus. sed si mul causam cognitur? aduenerit non cōtendit. verum esse quod dicit ne sollicitū faciat ad credendū. Sic apud Virgi. Sinondū vela darent si forte dedissent. Et bene si adiungit ad crimen vt leuet culpam.

b Insidias nostre fecit. Mire Iidias dixit vt diu cōparata causa pignorantiam doloq̄ capti videant. Adolescēdē opportune etatis cōmōratio.

c Nostra ne culpa est. Potentior facta sententia est. Et est duplex Menathesis altera accusatorem. altera in iudices. & bene miscuit personā vt reum subleuet & suo

Sunt qui legant. Nisi nossem causam crederem vera hunc loqui.

y ij

in rñdendo. que senior
culpa est ita vt credentibus mos est paulatim sen
ni singula extoquentur
e manibus.
h Tua iusta. Diserte et
absolute tua iusta ẽ si
aliter diceret.
i Vbi tute verbū. Non
dixit parum dicas sed
verbum.
k Ita vt ile fecit. Vnde
sit. An hic pcre virtus
est quod omnia ante in
ducit cognouisse. ne in
scena hec vt noua audi
ens tragicis motibus in
saniret.
l Functus adolescen.
Oratorie crimen quod
obiectū est nō purgauit
modo sed etiā ad laudē
cōuertit quod rhetores
dicunt & hoc appollo
doro. Functus adolesce
tuli officiū liberalis deri
uatio cause. & est venia
lis status. Functus. a e
o. I Ingenio se non nega
uit hoc crimen occasio
nem laudis de confessio
ne sumpturus.
m Officium liberalis.
Potenter officiū noīat
quod ille crimen appel
lat Et nota functus offi
ciū. accusatiuo casu q̄d
nos ablatiuo.
n Postq̄ ad iudices.
Hec apud oratores
dicit hoc
est translatio cause facti
q̄ vulgo colore noīant.
o Nō potuit. Ergo q̄d
cogitauit īdustrie est q̄d
nihil dixit pudoris.
p Ita eū. Timidū. i. per
turbatū. Plau. Nam ex
mari timida es. & ipse in adelphis. Me miserā quid nam est
quod sic video timidum & properantem Getam.
q Laudo hunc sed cesso adire. Satis defensionis vbi Geta
iam adire non timeat dominum.
r Here salue salutē te aduenisse. Principiū a benivolentia &
vide vernilitatē aptissimā seruo callido. Credas ne hunc esse
qui supra dixerit, Herus si redierit molēdum esse in pistrino
vapulandum.
s O bone custos. f. ab initio idē modus seruatus est seni. ne
idem nunc est qui supra dixit o Geta monitor. q̄c̄p̄ auxesi
plus significat q̄p dixit bone custos quam q̄p supra monitor.
t Columen vero, Columē culmē. an columen colūniā. vn
de Columelle apud veteres dicti serui maioris domus. Lu
cilius. xxii. Seruus nec̄ infidus dño. nec̄ inutilis. q̄c̄p̄ lucil
lii columelle hic situs. tu vero hunc m. n. an columine ciuita
tis continebaī. Horatius pro columine columniā iniurioſe.
Ne pede proruas stantē columnā Ennius. x. Regni versatū
summā vero columniā. Columen vero fama sustētatio vel
decus. Vnde columne dicte. & moralis auxesi ironia.

v Cui cōmendauī filiū. Duplex accusatio est de eo quod
fecerit hec cōuenisse in personas quas spectare nō oportuerit.
x Iamdudū omnes accusare. Vide quam in his verbis
seruo pro dño. nec testis loco produci potest. nec̄ testimonii
dicio est. Varie nō enī dixit nec̄ testimoniū dicere.
c Mitto oīa. Et iam perdidit senex quod videbaī validum
ad accusationē. ita gradatim illa singula subducuntur. & ac
cusationis impetus euanescit.
d Adde istuc imprudens. Hec nonne verba causalē ad ar
gumentandū vim habent.
e Sino. Mitto sino vim habēt cōtra voluntatē cōcedentis.
& singula pronunciande vt plura videantur.
f Tu seruus. Sub obtētu huius ppositionis in q̄ pars legis
oñdit iā. poeta pparat locū fallacie phormiōis de dote accep
g Maxime. Nō addidit maxie. nā siue est cognata (pieda.
siue nō est. nō recipit. hoc est nō dicit maxie cognata. & co
gnata minime. sed aut est aut nō est. alii sic ordināt nō fuit ne
cesse maxime habere alii sed id quod lex iubet dotē daretis.
h Sed id. Id q̄d lex iubet ordo. sic Vir. Verū id quod multo
tute ipse fatebere maius.
i Quereret. Torqueret qm̄ idoneū est significationē odiorū
Vir. Querat sibi federa turnus. k Qua rōe. Etiā dicebat
magno sonitu intulit quod minus momēti habet aduersus
eos qui accusantur quā illa superiora.
l Inopem potius ducebat. q̄d omū. Inopem potius. & pos
ducebat subdistinguendum est.

m Non ratio verū ar.
Hoc ita ludibundus ab
soluit Geta vt etiā qua
si per iocum respondeat
sumerer alicunde.
n Alicūde. Demipho
ad facilitatem retulit &
hoc sic intelligi fingunt,
vt quasi non habens ipe
demipho de proximo a
qua dicere inciperet dixe
rit alicunde.
o Nihil est dictu facilius. Hoc quasi subridēs
& auerso ab illo vultu
pronūciauit geta. quod
genus actionis securitatē ostendit hominis ma
nifesta dicentis. Et mire,
vt solet: prouerbio vno
dissoluit tota senis inten
tionem, vt in Heauton.
Quid si pater resciuerit,
quid si redeo ad illos q̄
aiunt. Quid si celū ruat.
p Postremo si nullo.
Ostendit se senex hec per
dere. cū ab his alia trans
scendit exclusis.
q Dixit pulchre siquidem. Vide quam non laboret
ad respondendum geta.
r Non non sic futurū
est. non potest. Hic iam
palme locus est debite
pcre. siquidem vt omia
obiecerit demipho. &
omnia soluerit geta qui
bus actis sola irratione
lis ex acclamatio relin
quitur seni. Non. non sic
futurum est. non potest
moralis abnegatio fre
quēti repetitiōe firmata.
s Ego ne illam cum il
lo vt patiar nuptā. Hic
est de quo supra dictum
est. Ille ne indotatam vir
ginem atq̄ ignobilē da
ret illi nunquam faceret.
Et hic iam prestruitur
quam facile, xxx. minas
perditurus sit demipho
dum illā vult excludere.
t Nihil suaue meritū. Ordo et est sensus hic est
nihil mihi mihi merce
dis suaue est vt ego illā
cum illo nuptam feram
suaue meritum enim suaue mercedem significat.
v Hominem commonstrarier. Bono ordine peruenit ad
phormionem a quo magis confutabitur.
x Demōstrarier. Aut vbi habitet demōstrarier. Mire ostē
dit quam hic senex contemnat phormionem modo a quo
mox superabitur.
y Istū patronū mulieris. Hic & contemptum ad
uersarii & sui fiduciam
monstrat.
z Iam faxo hic aderit. Virgi. Haud sibi cū dat
nais rem faxo & pube
presaga.
a Antipho vbi nūc est. Mitius nunc quesit vbi
sit antipho. et vtrū ama
te adhereat subuliter que
rit. Quod seruus intelli
gens respondit foris.
b Foris. Foris dixit cū
fugisse eum sciat.
c Abi phedria eum re
quire atq̄ adduce. Hic
opportuna & apta sim
plicitas attribuitur De
miphōi nihil tale de phe
dria suspicanti.
d Eo recta via quidē
illuc. Et amatorem ostē
dit phedria & simul id
agit ne in conspectū pa
tris veniat antipho.
e Nempe ad pamphi
lam. Nisi hoc geta dixis
set non intelligerent spe
ctatores quid dixisset.
f At ego deos penates
hinc salutatum domū.
Nulla mentio fit vxoris
apud demiphonem. nō
enim conuenit argumē
to vt abeat. nec̄ quid in
Sicilia gesserit demon
stratur. Ideo quia iam
dictum est noster in sici
liam ad hospitem anti
quum. causa enim que
sita est cur abesset dum
vxorem ducat antipho
& causa ex argento. id
est auaritia. & que mi
nus videatur pati virū
pauperem qui ob spem
lucri ab Attica in Sicili
am nauigarit.
g Hinc salutatum. Sa
lutatum adortū quod
est primum post reddi
tam precem.
h Deuertar. inde ibi ad.
Bene diuertar quasi de
via.
i Atq̄ aliquos mihi
aduocabo amicos. Iam preparat ridiculam aduocationem
quæ plures adhibendo iurisconsultos incertior reddetur.
k Amicos aduocabo. Amicos & pro testibus & pro ad
uocatis veteres posuerunt.
l Adsient. Proprie adsient adesse enim dicuntur aduocati.

In hac. 6.

scena. De parasitis vilio
ribus. Therentius ppo
nit imaginem vite. vt in
eunucho de pocionibus
et his q nup precesserint.
i. assentatoribꝫ aiaduer
tendum autē huiusmo
di genus hominum ma
gis a therentio lacerari.
a Ita ne. Adhuc narra
tur fabula de therēcio et
ambiuio ebrio qui actu
rus hāc fabulā oscitans
temulēter atq; aurē mi
nimo inscalpens digitu
lo. hos therēcio. pnuncia
uit versus q̄bus auditis
exclamauit pœta se talē
cū scriberet cogitasse pa
rasitū. & ex indignatiōe
qua eū satur; potuq; de
phēderat. delinitū statim
hec labia ligēs vt ebrius
vt ructās vt potu saſ. p
nunciauit actor bonus.
b Ad modū. Ad mo
dū annuēdi vim habet
dūtaxat modo & sub
audiuit veritū.
c Phaniū relictā solā.
Subaudit̄ ais.
d Iratum senē. Iterum
subaudit̄ ais.
e Oppido. Nō aio sed
iratum intellige.
f Ad te. Ideo velut ex
pgefactus ad has cās ac
cedat phormio. q̄a non
diu sollicitū cōuenit esse
pasitū. nec q̄q; aliud ni
si de cōuiuio vel ꝓpter
conuiuiū cogitare adeo
nihil a geta cogitat mō
etiā negotiorꝫ antiphōis
negligēs est atq; secur.
g Tute hoc. Apta pa
sito q̄ de cibo est. hoc est
aūt inter rusticos de ale
to mortareo dici soler. Et
bñ intristi. ꝓprie enī intri
ta dicunt hmōi cibus.
h Accingere. Appara
te atq; expedi.
i Ecce rem. Totū hoc
quasi alia gēs pasitus vt
ex hoc appeat q̄d interſit
inter audaciā sycophāte
ꝓbi et pñfamilias ꝓ
turbationē minime liti
giosi. nā ille in bona cā
aduocatos querit & ipe
sollicitus in toto actu est
hic in puncto tpis se ad
calumniam preparauit.
k Quid si reddet. Bene iam ad illud respicit fallatia quod
futurum est propter phedriam.
l Sic opinor. Notid tu impulsisti hoc pertinet ad id quod
secum tacitus volut phormio.
m Cedo senē. Hic alii exclusisse torporē somni inducunt
parasitū, alii trāsglutisse quod in ore mandebat quasi hoc in

TERTIVS ACTVS

PHORMIO. parasitus. GETA seruus.

vtꝫ ogeta s.anti. ex ſ̄loco
a .i.dicis
f Ta ne patris ais conspectum veritum hinc
discessisse .i.erubescat ſ.veritū quē duxit vxorē
b c
fabijsse? GE. Admodum. PHOR. Phaniū re
s.ais s.aio phani s.aio
d
lictam solam? GET. Sic. PHOR. Et iratum senem?
.i.valde tractū alloquitur se ipm
e f .i.caput ſncipale
GET. oppido. PHOR. Ad te summa solum phormio
illoꝝ negociꝫ .i.rumer s.ꝙ mrtuꝫ comedendū
recorquet s.ringiū b
rerū redit. Tute hoc in tristi. tibi omne est excedendū: ac
appara re vt ita facias Phor. s.phormio Phormio
cingere. GE. obsecro te. PHOR. Si rogitabit. GE. In te
s.posita omitto i lz ſ̄ est ꝙs rūdebit an mulierē reddet
spes est. PHOR. Ecce rem: quid si reddet? GE. Tu im
seū ad faciendū id l s.esse risuꝝ .i.succurre ei aut. m
pulisti. PHOR. Sic opinor. GE. Subueni. PHOR. Ce
.i.da apparata omneꝫ vic ꝛ modū illudendi
s.in conspectū senem
do senē iam instructa mihi sunt corde consilia oīa. GE.
s.ruis consilijs .i.me agere aliud vꝫo: antiphonis.
n o
Quid ages? PHOR. Quid vis? nisi vt maneat phaniū:
.i.liberem .i.ad me quē nō pertinet.
p q r
atq; ex crimine hoc antiphonē eripiā, atq; in me oēm irā
.i.traducam cri ff.ram ꝓmice ſꝫ
patris s t
deriuem senis. GE. O vir fortis / atq; amicus. Verū hoc

ore fuerit advincend ſ̄
nē. Cedo senē nō paruū
vulgus molimē impen
der cū senex dicat hoiem
cōmonstrari parasitus
dicat cedo senē.
n Quid ages. Non in
terrogantis sed meruen
tis hoc dictum est.
o Quid vis nisi vt ma.
Tria promittit in ḡbus
ois causa antiphonis est
constituta.
p Atq; ex crimine. Sic
dixit crimine eripiā qua
si ex incendio considera
tium rerum quas pro
mittit gradus per auxe
sim esse sepatos.
q Antiphonē eripiā.
Bene eripiā dixit quod
causam significat doli.
pro eo quod teneaſ op
pressus. Vir. Tu ne hinc
spoliis indute, meorum
eriptare mihi.
r In me oēm irā deri.
Deriuatio dicit̄ inflectio
criminis ab eo quē pert
nebat ad eum, ad quem
non pertinet.
s O vir. Ordine lau
dauit. Plus est eni amic⁹
quā vir fortis. Et appa
ret aduersum getam ex
damasse quod maiorē
vim habet, q̄n si amice
dixisset. Et nim pro vo
catiuo posuit.
t Verū hoc sepe. Bene
sepe addidit. vt sententiā
faceret de speciali dicto.
v Vereor ne ista forti.
Quid est istaec nimiū au
dax. ſ. & cōuenit hoc di
cū geta q. & sup̄ dixerat
est ꝓpius q̄dē phormio
homo cōfidens qui illū
dii perdant.
x In neruū erumpat.
Ex consuetudine roma
na dixit. q̄a sepe in ner
uū cōticiebaſ ex aliquo
maleficio in carcerē mis
si annū. q̄d puer biū a sa
gittariis nauī est. q̄ imo
derate plerīq; oēs vires
adducēdo arcū nō telū
incitēt. sed neruū rūpant
quod sepe fortius seriēn
tes, neruū sibi aliquē le
dant. iergo ¦ fortitudine
nimia sepe vinci. sepe
decipi contingit.
y Inneruum erumpat
denicq;. Modo paralecta. Therentiana consuetudine qui hanc
particulam in vltima ponit sententia.
z Iam pedum visa est via. Pedū pro pedibus visa pro
prouisa & totum methaphoricos.
a Quod me censes homines iam deuerberasse vsq; ad ne.
Parasitice totum trastationibus loquitur huiusmodi. est eni
tius vmbraticorum hominum & scurilis oratio.

b Hospites tum ciues:
Deest ac su
prasū & bū posteri⁹ po
suit id q̄d maius est.
c Cedo dū an vnq̄ in.
Plus est hoc per interro
gationē intulisse quā si
diceret nunq̄ mihi scri
pta est iniuriarū dicā.
d Iniuriarū. Acyrolo
gia. Sic enim & Tullius
scribit eradio dica. Dicā
dice. cā est grece. q̄ fit lati
ne dica vt acte acta cal
liope calliopa.
e Quid istuc. Interro
gare dicit & fingit geta
vt pasitica, pgrediat oro
f Quia nō rhete accip.
Rursus p allegoriā allo
quit paasit⁹ vt totū tri
tiale sit & cōuiuiis estit
q̄ translatum.
g Tendit. Legitur &
tenuitur habet eni n litte
ra cum d cōmunionē.
h Illis qui ni. Non sic
accipe nihil facit̄ quasi
dicat nec bene nec male
sed cum legeris subaudi
to nobis male.
i Quia eni in illis fru.
Parelcon tertiū quo aut
quia eni sic subiūgit aut
enim ꝑ superuacuū est.
k In illis fructus est.
Quia frumen dicit̄ tra
ctus gule qua cibus in
aluum demittitur.
l In illis opa. Qui ma
lefaciūt nobis. Iudic exe
rcet, an illuditur i. fru
stratur.
m Aliis alicūde. Vtrū
hic sensus est q̄si dixerit
aliud aliis periculū after
tur a q̄bus auferri pōt.
An alii alicūde periclitā
tur quā credunt. est eni
illis causa periculi nō que
videt. sed que ab his ali
quid auferre potest.
n Ducēt. Sed m ius. ſ.
quo oberati cū soluēdo
nō essent manu capiebā
tur. Item vsus est verbis
ad extenuandā pœnā et
rem ad comodū transferendā. Nā quod oberatis inimicum
est id pasitus maxime oprat, duci ab aliquo domū. addidit
aūt damnatū quasi qui videat genus damnationis in qua vi
ctor pascere compellit. & pascitur victus.
o Alere nolēt hoiem edacē. Sensus est sciūt edacē & ideo
nolent alere & hoc sic pnunciandū vt facete totū videaſ illa
tum q̄n actūs sit sub huiusmodi pœna. nec accusari ab alio
quo queriē nec; damnari hominē edacē se significat.
p Pro maleficio si beneficium summum. Parasitice benefi
cium summum dixit alere.
q Nō potest satis p merito ab illo tibi. Multum promittit
Geta parasito cū dicat nihil futurū quod pro merito poscit.
Et hmōi sniam infert, poeta parēthesi cū his q̄ voluit inserre.

.i.crimeo tam audaꝫ animi ei⁹ atus .i.reddidet in nū
v x ꝙ ventumenti
sæpe phormio vereor: ne istæc fortitudo in neruū erum
.i.qd extremū volens .i.experiens
pat denicq;. PHOR. Ah nō ita est: factū est periculū. ita
.i.ꝑ q̄ fugitā ſ.reo. o gat puras .i.valde
a
pedū visa est via: Quot me censes hoies deuerberasse vs
.i.mortem pegrinos domesticos .i.ḡmo
b
q; ad necem: hospites, tum ciues? quo magis nouī tan
s.deliberant .i.dic ei geta
c vtꝫ
to sapius. Cedo dum an vnq̄ in iniuriarum audisti mi
libellū iniuriarū cui⁹ q̄ vnq̄ iniur. ꝛc.
siue causam c ſ
hi scriptā dicā? Ge. Quid istuc? PHOR. Quia nō rhete
illis autbo rapacibꝫ ore o vnguibꝫ ſcis
u .i.sune nobis molesti b
accipitri tenditur/neq; miluo qui male faciūt nobis; illis
s.rhete t.certe q̄ nihil nobis faciūt male
i h .i.ibus t
qui nihil faciūt/ tendit̄, quia enim in illis fructus est: in
rapacibꝫ .i.ꝑditur hoibus imminet .i.ibus ꝑ vi auferri
labor industria m .i.ex alia causa ereꝙri
illis opa. Iudex alijs alicūde periculū est / vnde aliqd abra
s.hoies q̄ deuerbero habere posse dicere .i.ꝑ iniurijs soluendis
k .s.rei s.ru libera n
di potest. Mihi sciūt nihil esse. dices: ducēt damnatū do
suam nutrire .i.multi ob sibi consulūt
o .i.sapienter agunt
mum. Alere nolunt hoiem edacem/ & sapiūt mea quis
tudicio iniuria illata alere gastrum
p
dem sententia: pro maleficio si beneficiū summū nolūt
reddere. GE. Nō satis ꝑ merito ab illo tibi potest referri
.i.meruit .i.sed cerre gastrus s.suo in gastrū vicem
q r
gratia. PHOR. Immo enim satis nemo pro merito gra
diuitē .i.cenam s.vngentis meꝛe maiorū
v ſ
tiam regi refert. Te ne ad symbolū venire vnctum / atq;
secuꝛū s.tranquillꝰ .i.q̄ s.rex .i.sollicitudine m
x apparādo.
lautū e balneis/ ocioſum ab animo: cum ille/ & cura/ &
impensa ꝓfect̄ ḡcium .i.gaſ ret
a b
sumptu absumitur dum tibi fit quod placeat. Ille ringi
eūdendo dentes .i.ñ ipm .i.ñ cum .i.sedeas ad eā .i.adeo ampla ꝛ
b c ferculis varijs
tur: tu rideas: prior bibas: prior recumbas / cœna dubia
.i.mensis adhibet seu dubijs cenis
c
apponitur. GETA. Quid istuc verbi est? PHORMI.

r Ab illo tibi referri g.
Nō ab eo qui te damnatū
duxerit. sed antiphōe de
quo sermo est.
s Ymo eni satis. Pñ pa
rasit⁹ quicq̄d prestat de
here sedicit & est ꝓpriū
psone inferioris. Virgil.
Tu mihi quodcūq; hoc
regni tu sceptra iouēq;
concilias tu. d. e. a di.
t Satis nemo. Rex alis
as regnaſ, alias dñs. alis
as diues significat. sed
nunc rex nomen habet
nois ad aliquid dicti ad
significādum parasitū.
vt eni parasitus regis est
& libertus patroni. Sic
ecōtrario rex parasiti est
& patron⁹ liberti quod
si nō esset nō nemo tan
tūmodo. sed nemo pa
rasitus diceret.
v Tene ad symbolum
venire vnctū atq; lau.
Nondū ab appollodo
ro. sed esexto satis trans
lata sūt omia quippe sī
ne cura lautus lautus cū
aduenis insertus malis
expedito brachio. alacer
celsus lupino impetu ex
pectās. mox cū alterius
obligurias bona. quid
censas dñis esse animi.
Proh dūm fidem ille tri
stis' obū dū seruat tu ri
dens dum voras.
x Tene ad symbolū.
Et hoc nomen constat
inter parasitos confictū
atq; cōpositū esse. Con
tra illud in Andria sim
bolū dedit coenauit.
y Ocioſum ab aimo.
Addidit ab cum
sufficeret animo.
z Cum ille cura. Cura
in apparando. sumptus
in comedendo.
a Dū tibi. Acuenda
vox in eo quod ait tibi
& hoc eminēter adiectū
est. nō sui cura sed conui
uarum. vt gereret illum
qui vocat.

g Vbi tu dubitas. Nō potius. sed potissimū dixit vt in re omi aliis alia mōstraret potiora. Plautus. Standū est in lecto si quid de sūma petas.

h Quā sint suauia &. Nihil philosophat⁹ est Pœta ostendendo multis suauia esse quæ chara sint. Chara magni precii.

i Ea qui prebeat non. Plane pūrē deū hoc est quod ait. Immo eni vero satis. Nemo satis promerito gratiā rei refert.

qñ g — hec est dubia scena — ſcipue ſncipalissime — ſ.merita ꝛgis — vl ferela cene — vri parest

Vbi tu dubites: quid sumas potissimū. hæc cū ratione

.i.vtq; — elligas — qrū — vulcia gesta — .i.magni pcy — fercula — cstimes — h — t — lz

ineas: cq; sint suauia: & cq; cara sint: ea q præbeat non tu

ſ.regē — reputabas — prorsus — .i.propriū vel potentissimū — vemipho — tangq; veſi — t

hunc habeas plane præsentem deum. GE. senex adest.

patruus — tcere respondere — aggressio — velocissima — sustentaueris — m — n — o

vide quid agas. Prima coitio est acerrima. si eā sustinue

cotegonem — vt placet tibi — gmittē tibi — p — .i.ll

ris post illam iam vt lubet/Iudas: licet

k Non tu hunc habebas plane presentē deū. Presentes dii sunt. vel qui statim prestāt vel qui coluñ & videnē vt sol & luna. Alii presentē ꝑ potentissimo accipiunt. vt Vir. quo nō pūius vllū

l Senex adest. Interuenit senex vltimo quidē. quod est extra argumētum inuentionem dicti potuit cōsumptum esse.

m Vide quid. Nō terentis est sed excitantis.

n Prima co. Translatio est a prelio. Nam & congredi milites. & coire dicuntur.

o Si eam. Multū dello exigit qñ nō dicit. si eā repueris. sed potⁿ si eā sustinueris nō succūbēdo. o Post illā iā vt lubet Iudas licet In officio militari omne negocium vel pugna vel ludus dī.

In hac. 7. scena.

DEMIPHO GETA PHORMIO.

Vt rhetorib⁹ placet veluti quedā controuersia est. que vno tpe extracta parte tractat. vt si qs dicat legē esse ne de eadē re bis agat Et itē vt orbā ꝓxim⁹ ducat qdē absente pre sub hoc noīe vxorē coactus erit ducere vult illā pr aduenies eicere mrimonio cōtra dicit. Meminisse aūt debemus in oi cōtētiōe eam maxime dici q simplici pfamiliaſ. et colūi iosy cophante improbissimoq; paralito congrue paora misce inter se.

.i.vtq; — aliqui hoi — iniuriosius ꝛ cū maiori ꝓtumelia — vos aduocati

a Nvnc quicq; cōtumelioſius audistis factam

ſ.iniuria — ſ.eanq; patroni ꝛ amici — b

iniuriam: cq; hæc est mihi. adeste quæso. GE.

ſ.demipho — c — .i.animo — ſ.qđ nūc facis — ſ.senem — d — .i.fac — e

Iratus est. PHORMIO. Quin tu hoc age. iam ego hūc

grurbabo — cōmouebo — f — .i.deoq; — ſ.hoīm alq; addunt — .i.est vtq; qđ demipho negat

agitabo. Proh deum immortalium: negat phaniū esse

hanc sibi cognatam demipho. hanc demipho negat esse

sine dubio — ꝛ non

cognatam. GETA. Negat. PHOR. Necq; enim eius

a En vncq; cuicq;. Iā instructi sunt aduocati. & recte. Iōgū eni fuerat omnia hæc post scenā geri. En vncq;. En vim habet in dignationis post enarratam iniuriam.

b Adeste. Interim aduocati inducūt et ridicule tacēt pr⁹ postea locuturi. Et adeste ꝑ prie. Adesse eni cause ꝑ prie dicūtur patroni & amici.

c Iratus est. Hoc ad excitandū phormionē dr.

d Quin tu hoc age. Annuit vt taceat & significat silentium.

e Iā ego. Modo iā celeritatis est signū. hūc cū contemptu dixit.

f Proh. Eclipsis deest ti dē aut qd tale. Cicero in œconomico. quid igit proh deū immortalitū. primū eā docebas quęso. proh deum immortalium. Artificiose prior exclamat vt Demipho qui iniuriā passus est, vltro impetum accusationis incurrat.

g Sequimini me. Sequimini dicit, qui properantius & cōcitatiore gradu pergit iratus.

h Parens. Pater nā vt variaret parētē dixit quē supra dixerat patrē. Pater ergo dixit puellea de mīphone ignorari.

i Negligit ipsa. Quia ignoret parētes puelle id ignorare fe dicat. & tū ipe nō negligat puellam vel vtrūq; cōquest⁹ est.

k Vide quid. Hec conuersus ad circulū & cōnā circūstantiū dixit & conquestus est nulla enim re magis populus concitat. quā si quis ege nū contemnat. inde & bonis inuidēt. & malos extollunt. Salusti. Vide auaritia proprie videsto machāribus cōuenit qui indignatione coguntur quasi cum aliquo collo qui. sic in adelphis. Illud sibi vide exemplum discipline.

l Si herū insimulabis. Insimulare est crimen ingerere Insimulatio est falsi & veri crimis incusatio. Insimulo genitiuo iungit. sic Cicero. Nihil eorū quæ galli insimulabant negarunt.

m O audacia. Hæc exclamatio ostendit quod absente patre offenderit filius.

n Nihil quod succen. Succensere dicimus eū qui cū amare debeat leſus irascitur. vide quam veteratorie ostendat cōtraxisse adolescentem.

o Cui in opa vita erat. Opera pro meru posuit: & opera hic ablatiuus casus est.

p Ruri sere cōtinebat. Continere dicit qui contra voluptatē se continet Inde contenti dicuntur in malis durantes.

q Sepe interea mihi se. Habet miseriam ociosa narratio.

r Quem ego viderim. Modo in vita in actu in moribus.

de cognatōne scitis vel puelle — ſ.scire — .i.non cognoscere

patrem se scire qui fuerit. GE. Negat. DEMI. Ipsum

esse opinor / de quo aiebam: sequimini. PHOR. Nec

quē pcem puelle finxi — ſ.dicit se — ſ.scire

ſtilphonem ipsum scire qui fuerat? GETA. Negat.

tnops — ſ.puella — ſa satis ꝓpinquis

PHOR. Quia egens relicta est misera: ignoratur pa-

.i.pr — puella

b — t — lz

rens. negligitur ipsa. vide. auaricia quid facit. GETA.

.i.accusabis — improbitatis — ſa me qi ego dcp re accusabo — m — l

Si herū insimulabis auariciæ: male audies. DEM. o au

ſ.miror — rantem tm esse hominē — .i.nō accusitus

datiam: etiam me vltro accusatum aduenit. PHOR.

antiphont — ꝓpter — irascitur cp in hac re pugnauerit — stilphonē — n

Nam iam adolescenti nihil est quod succenseam: si illū

non — .i.nouerat cere — pr puelle ſ.esse — .i.ſfideuus ꝓgnauū ꝑ positiuo — o

minus norat. quippe homo iam grandior pauper. cui i

indusstria — .i.victus q̄rebat vt alimonia vite — p — .i.vt primū vt cōiret — ſ.in rus

operavita erat/ruri fere se continebat. ibi agre de nostro

ſ.ducti — orandum — q — .i.cū vixerent in egre — iam grandis — victum quererent

patre colendū habebat. Sæpe interea mihi senex narra-

vemiphonem — sed demipho negligebat

q̄ paup esset

bat/se hunc negligere cognatum suū. at quem virum.

interrogarsti mi — .i.cognouerim — .i.aspicias

r — ri der sibi — in aere ꝛ membus — s

quē ego viderim in vita optimū. GET. Videas te atq;

stilphonē — pdicta tacere — .i.discede — q̄ dixi soler ad pantulū

.i.q̄liter r

illum vt narras. PHOR/Abi in malam crucem. nam

nisi — stilphonē — .i.nudicalsem — .i.molestius — v phanū — puellam

.i.optimū — t

ni ita eum existimassem/nunquam tam graues ob hāc

ꝓcentēcnes simulatas — .i.pra — familiā nram — vemipho

f

inimicitias caperem in nostram familiam / quā is asper

recusat — imq; iniuste — .i.pseuerans ne — .i.dno — in absentia eius — a — b

ꝓcmitt — z

natur nunc tam illiberaliter. GET. Pergin hero absentē

vicere — improbissime — c — ſ.maledictū

male loqui impurissime. PHOR. dignum autem hoc

ſ.hero rue — dictis ne — ſ.dīis — .i.carcere dignē — ſcūi nō audit — submissa voce — ꝓcite dicēs — b — e

illo est. GETA. Ain tandem carcer. DE. geta. GE. Bo

tuſtoꝝ viroꝝ — ciutiū — cōturbaroꝝ — ſ.illi — f — excruciatoꝝ — fi

norū extortor. legū cōtortor. DE. geta. Phor. rnde. GE.

s Videas'te atq; illū. Hoc est parentem te illi existimo. atq; illū tibi. an potius seruus sciens hanc personā fingi. vel certe etiā mortuū hominē induci male precatur paralito. vt etiam ipse sit aut nusq; sit vt fictus aut pereat. vt mortuus. an sic accipiendū vt seruus submissa voce hoc per iocū dixerit tantum in vita te videas optimū quantum fuit ille quem narras. an sic intelligendum seruus hoc dicat. sic optimū est victū opere querere. & in alio agro esse videas atq; illum vidisti quē ad hūc modum narras viuere & allusit ad illud quod ait. quē ego viderim

in vita optimum. Nam eum ita existimatem vt in vita optimum iudicarem.

t Nunq; tam graues. Hoc non quasi timidus sed quasi religiosus & fidelis loquitur phormio

v Ob hanc. Tq; presens mulier de qualis est sic demonstratiua parti cula vsus dicendo hāc.

x Inimicitias caperē. Capere dicimus cum id quod in nobis est assumimus. vnde capere ꝑ eligendo ponitur.

y Quam is aspernat. Quam etiam supra rē uocauit ad puellam referens vt quem regno hesperio fraudo. & Salustius. Nam Sille domi nationē audebat. & interpositis quibusdā. neq; est offensus dominationem Sylle. Aspernari non solum significat corpore auertere sed & animo. est autem ductū ab aspero.

z Illiberaliter. Apud veteres illiberaliter dicebant factum. si quis excessisset omne genꝰ maleficii. Sic in Adelphis factum a vobis duriter in misericorditerq; atq; æquū sic est dicere magis aperte illiberaliter vides amore auxeris pro magno hic vltimū pōi.

a Pergin hero absente. Pro maledicere & queri probus quis ante theorentū dixerit.

b Hero a. Argute aut absente vt videat fideli, or qui defendat absentē quod prestans argumētum est id animo habuisse Getam peregrinanti te domino.

c Dignum autem hoc illo est. Non negat male loqui sed hoc else ꝓignū cōtendit malo homine.

d Ain. Nota est quæ separat e. ab n. Et interimit s. littere sonum est enim integrum asine.

e Ain tandem carcer. Non carcerariū sed carcerē asperius appellauit. sic Lucili⁹. Carcer vix carcere dignꝰ. & vix p nō. appellauit. sic Lucili⁹. Carcer vix carcere dignꝰ. & vix p nō.

f Bonorū extortor legum. Ingenioſe de ipso negotio. inuenta cōuitia. & fingit illa criminādi causa & de negotio.

g Responde. Timuit poeta ne huiusmodi vociferatio Getę quasi veram discordiam apud populum fingere. & ideo ita cito iam a phormione ipsum admoneri.

h Quis homo est hē. Mire seruus finxit senō vidisse senem vt ea quæ dixit in phormionē sinʒ cere dixisse crederā. Et mira dissimulatione addiʒ dit hō. vt videar nihil de presentia dñi cognasse.

i Absenti tibi. Tunc fidelis opera est si absens aliquis defendatur hoc est confirmat velut indicando. sic in andria. Ohreme per tempus huc aduenis auscula.

k Secʒ dignas contu. Idest quas ipse debet audire.

l Ohe desine. Hac voce ostendit plus iusto ꝑ se locum videri getam. Nam ohe interiectio est dicentem vsqʒ ad fastidium designans.

m Desine. Imponit silētium Gete. quasi validiora dicturus sit. & supra tace dixit senex.

n Adolescens primū. Est auctoritas hæc in senibus vt qui minoris auctoritatis fuerint illos appellatione pueri vel adolescentis vel iuuenis appellent. Eiā ostendit eam te vt hoc de nomine illis quidam detrahant sibi non auctoritatem tribuant. sic Virgi. O prestās animi iuuenis quātum ipse &c.

o Bona venia. Sine ira sine discordia.

p Vt respondeas mihi. Bene mihi vtpote patri adolescentis vel dño Gete vel etiam seni. Et verbum est scrupulose aliʒquid interrogatium. Sic Virg. Mihiqʒ hec edisserere vera rogāti. & dic mihi damæta ciuiū pecus.

q Quē amicū ais fu. Ais dicimus de his qui vana loquuntur. Dicere autem de his qui validiora.

r Proinde expiscare. Proinde ita. similitudinis aduerbiū est modo non coniunctio, vt proinde tona eloquio solitū tibi. Expiscari est diligētissime querere. vbi nā pisces lateant. ergo verbum est tractum a piʒ

Explana mihi = manifesta

Redige in memoriā = recordare

Consobrinus = filius fratris matris

f. me vocat — interiecō ꝙ nescientis vocantem

Quis homo est: Hem. DE. Tace. GETA. Absenti tibi
a. quō nō meruisti — a. ꝙō ipse debebat audire — h. ic pastus

te indignas: sequʒ dignas contumelias nunqʒ cessauit di
f. ab hac ꝓbris — f. Phormio — in pmis — an omnis

cere. DE. Ohe: desine iam adolescens, primum abs te ꝙ
a. cū bona pace — f. hæc ꝙ sequunt — nisi esse cordi — potest

bona venia expeto: si tibi placere potis est/mihi vt respō
f. hoc est — cuius cām tantopere egisti eduersus filiū — i. manifesta expone

deas. Quē amicū ais tuum fuisse: explana mihi: & qui

cognatū me sibi esse diceret. PHOR. Proinde expisca
cognouisse — f. dicis — f. dico

re. ꝙsi non nosses. DE. Nossem. PHOR. Ita. DE. Ego
f. nosse tuum amicū — a. reduc — f. Phormio — defatiga — tōem ostendit

me nego. tu qui ais/redige in memoriā. PHOR. Eho
a. forore matris tue nostrum — cognouerat — a. cogis me mori — f. ꝙ vocabat

tu consobrinū tuum non noras: DE. Enecas: dic nomē.
f. vis vt dicam libentissime — a. cur — a. nō dicas

PHOR. Nomen maxime. DEMI. Quid nunc taces,
gātus sum — sum nimis obstitus — indignantis — deprehendētis malitiā

PHOR. Perij hercle: nomen perdidi: DEMI. Hem ꝙd
f. Phormio — a. recordaris illius uerbi

ais: PHOR. Geta si meministi id: quod olim dictum
a. suggerere — f. tibi nomē ꝓ ironiā — a. nosas — a. ad tenēdum siue ad expectandū

est/subij ce. GE. Hem non dico. quasi non noris: tenta
a. vtrū dicis — facto periculum — f. ē nomē defuit

tum aduenis. DE. ego autem tento. GETA. Stilpho,
a. certe — f. refert — f. eius nomē — a. hoc

PHOR. Atqʒ adeo quid mea: Stilpho est. DE. Quem
prudisti — ireqʒ dico

dixti: PHOR. Stilphonem inqʒ nouerat: DE. Necqʒ
stilphonē — a. noueram

ego illum norā: necqʒ mihi cognatus fuit quisquam isto
f. stilphonis. ad habuerit — a. vtqʒ ita est vt dicis — a. nō afficeris pudore sed

nomine. PHOR. Ita ne: non te horum pudet. at si talē
talenteqʒ — f. cognatus — subtrahentis hereditatem — Phormoni

tum rem reliquisset decē. DEMI. dij tibi male faciant.
plectuntur inceptū Phormonem — sine aliquo scripto — f. si reliquisset talentum rem — a. fabulam genealogiā

PHOR. Primus esses memoriter progeniem vestram
a. eodē more et ordē — a. a remotis maioribus et longe repetendis — f. esto qʒ sū auarus

vsqʒ abauo / atqʒ atauo proferens. DEMIP. Ita vt dicis

scatoribus.

s Ego me nego. Subaudit ad omnia nosse.

t Eho tu consobrinū. Populari quadā vulgaricqʒ fatigatione viputa scurra respondit.

v Nomen maximē. Falsa nō habent memoriam. Hic ergo deest nescio vel necessariū est.

x Quid nūc taces. Veget senex quia intelligit eum nomen nescire.

y Non dico quasi nō. Mire nam videtur arte celare id quod inuitus nesciebat.

z Stilpho. Sylepsis. Nā redit ad nominatiuū est vticqʒ stilpho. vt rursus ad accusatiuū noueras stilphonem. s.

z Stilphonē inqʒ no. Figura epitracasmos. Est autē epitracasmos verborum super se inuicem effusio. vel supermēsio que fit aduersarii causa turbandi. s. cōsicā si neges. Virgi. Non longe. s. hostes. Querendi nobis circumstant vndiqʒ muros imus in aduersos quid cessas.

a Ad si talentū rem. More Romanoꝝ apud quos hereditas pecunie erat talentum aut quod dixerat more grecorum admisceri. Talentum vt vult seruius secūm varias gentes. pondus est vnius. sed apud romanos talentum est septuaginta librarum vt ex plauto se colligisse testatur. Deinde intercipit sermonem senex dicens dii tibi male faciant.

b Ita vt dicis ego tum si aduenissem, ita sum inquit vt dicis auarus et superbus & vide senem de iniuria nō agere quia iuste confidit. & nititur cause plerūqʒ enim hac constantia animi fulcūtur qui iuri confidūt ac contra qui nullo iure frēti sunt litigant, ad iniuriam prosiliunt vt his saltē perturbēt aduersarium qui iure non valent. Cōdono igitur tibi omne contumelie genus.

c Ego tum si aduenis. Deest ad iudicium vt sit cū ad iudiciū venissem.

d Qui mihi cognata. Qui vnde quō scenia.

e En noster recte. Geta sic laudat senē. vt opʒter vincere phormionē. Heus noster recte plaudit sibi Terentius supposita persona quasi recte dixisset.

f Quibus me oportu. Quibus probauit iudicibus inquit.

g Filius cur nō refellit. Refellere est arguendo falsum ostendere.

h Cuius de stulticia. Compendiū conuiciorū est nihil innenire pro magna iniuria quod repodeas.

i Qñquidem solus re. Quoniā regnum solutū legibus est et opprimēs libertatē. sic alibi regnū ne hic Eschine possides.

k Hic de eadem causa: Hic vide licet apud athenas vbi leges. vbi libertas communis est.

l Quā lites secter aut. Bis posuit quā. quod genus figure primo scemati est contrariū vt in heauton. Propter quam in summa infamia sum. et meo patri minus obsequens. Item cepi ratiōnē. vt necqʒ tu egeres necqʒ hoc posses perdere.

m Id quod lex iubet. Id. ꝓ ob id dotē dare.

n Abduce hāc minas. Modo id ait quod reprehendit a filio non esse factum dotē daret ne quereret aliū & dotē voluit custodē esse pudoris.

o Ha ha he. Hic risu destruxit quod pretendebat senex.

p Homo suauis. Prescriptio quum iam alterum factū sit fieri vtrūqʒ non posse.

q An ne hoc quidem. Quia enim a lege recitat tantum id quod a lege scriptum.

r Ita ne tandem quæ.

a. cū discepatū est de ꝙ a cognatōe — f. quō — illa puella — ego

ego tum si aduenissem: ꝙ mihi cognata ea cēt: dicerem
a. filiū cū assurtis — vic — heus here — f. ꝙō efficeres — el — f. repugnas

itidem tu face. cedo/ꝙ est cognata: GE. En noster recte.
prudē nbi — a. dare — explicaui — f. expedire

heus tu caue. PHOR. dilucide expediui ꝙbus me oportuit iudicibus. tū id si falsum fuerat: filius cur non refel
a. tunc deinde — f. tuus — a. recrimi — qō vtri iudicibus — ꝙ — nat⁹ ē ꝓfuraui — f. loqueris mihi de filio — f. filij

lit: DE. Filiū narras mihi: cuius de stulticia dici: vt dig
vemicruit eius stultitia — demipho

nū est, non potest: PHOR. At tu: ꝙ sapiens es: magis
a. hoies in officio ꝓstituros pura iudices — secundo magistratus — sententiam

stratus adi. iudiciū de eadem causa iterū vt reddant tibi
qr certe — f. cu — a. mora regū solutus es legibus — arbentis vbi legēt vt — libertatem o ꝓmis — li genet libertas

quandoquidem solus regnas: & soli licet hic de eadem
a. licēt — a. assequi obtinere — a. ꝙuis — scientiam

causa bis iudiciū adipiscier. DEMIPHO. Et si mihi fa
f. est — a. peroueritus — sua blaterantē — exercea — mihi trahere

cta iniuria est: verūtamen potius ꝙ lites secter aut ꝙ te
a. sili — sicut — f. me — f. vere — a. ꝙtum

audiam: itidem vt cognata si sit: id qd lex iubet / dotem
a. recū reduc in domū tuā — ridendo — pudiam — a. libras quinq

dare, abduce hanc. minas quinq accipe. PHOR. Ha ha
iocundus ac lepidus — apprecō videbo — rem iniustā — trecq

he. homo suauis. DE. qd est: num iniquū postulo? an
f. est qō fecerit — obtinebo — rectus ꝙ curatis

ne. hoc ꝙdem ego adipiscar. qd ius publicū est: PHOR
f. vt fecerit — a. sili — a. qñ — ꝓmeterete ꝙ soluit

Ita ne tandem: itidem vbi meretricem abusus sis/ merce
vtq — a. se amittere vt pdere — a. nō aliqd — Phanū

dem dare lex iubet ei: atqʒ amittere: an vt ne quid ciuis
antiphonis — a. a se amittere vt pdere — a. nō aliqd — Phanū — vtq — ioptā ꝙ penuriā vicinus

turpe in se admitteret propter egestatem / proximo iussa
f. vire — a. traduceret vite sue ergo — f. vt degat etatem cū vno. — a. prohibes

est dari: vt cū vno ætatem degeret: qd tu vetas. DEMI/
f. vt dicis — a. certe iussa est dari — ex ꝙ occasione — a. ꝙrescimus et — f. sumus ea ꝓmi — ꝓximi

PHO. Ita proximo qdem: at nos vnde: aut quāobrem
a. dicūt hoies ita ferē — a. ne retractes

PHOR. Ohe, actū: aiunt: ne agas. DEMIPO. Non a
sed — nō cessabo quouisqʒ — a. deducero ad erūpnā — f. negocij

gam. Immo haud desinā / donec perfecero hoc. PHOr.
insanis — ꝓmittere — rantumodo

Ineptis. DE. Sine modo. PHOR. Postremo tecum ni
a. negocij — f. ad id faciendū sis vt ducat phanis — a. filius amitho

hil rei nobis demipho est/ tuus est damnatus gnatus. nō
f. vxorem

tu. Nam tua preterierat iam ad ducendum ætas. DEM.

Maiora argumenta sūt quæ interrogatione proferuntur.

s Vbi meretricē abu. Scriptum & voluntas vtimur cū honore. Abutimur cum iniuria.

t Atqʒ amittere. Bene amittere quia finis cupiditatis est amissio.

v An vt ne quid ciu. Ydoneū testimoniū bonorum esse natalis ciuē dixisse. Nam apud veteres peregrine mulieres inmeretricum numero habebantur sic ipse alibi. Adeon demens ex peregrina et alibi Samea mihi mater fuit habitabat rhodi. & parmeno cōbonum probans respondit. posteā testificari hoc. i. meretricem te habuisse. Aut vt ne quid turpe in se admitteret a voluntate.

x Vt cum vno etatem. Quid enim est pudicitia nisi vnius scientia viri.

y Actū agūt ne agas. Actum dicimus cū proverbium significamus acta res est. de qua sentētia prolata sit.

z Donec pfecero hoc. Virgil. Donec me flumine vino abluero. Perfecero pro perficiam.

a Ineptis. Vt a sapientia sapis dicimus. Ita ab ineptia ineptis. declinat autem ineptio ineptis ineptum ineptire.

b Sine modo. Hæc minantis. sunt verba & bene immitatus est ad modum comminātis quasi quod dici solet dimitte mihi facere et videbis quid ego sim facturus si patientiam habueris.

c Tuus est damnatus gnat⁹. Ludit phormio cum dicit non tu. & cō temptibiliorem in hac causa sibi senem quam antiphonem fuisse dicit simulqʒ etatem in illo esse despectam. Tuus est gnatus non tu pro voluntate concedentis est probatio sententie.

Explana mihi = manifesta

Redige in memoriā = recordare

Consobrinus = filius fratris matris

Maiora argumenta sūt quæ interrogatione proferuntur.

Vbi meretricē abu. Scriptum & voluntas vtimur cū honore. Abutimur cum iniuria.

Atqʒ amittere. Bene amittere quia finis cupiditatis est amissio.

An vt ne quid ciu. Ydoneū testimoniū bonorum esse natalis ciuē dixisse. Nam apud veteres peregrine mulieres in meretricum numero habebantur sic ipse alibi. Adeon demens ex peregrina et alibi Samea mihi mater fuit habitabat rhodi. & parmeno cōbonum probans respondit. posteā testificari hoc. i. meretricem te habuisse. Aut vt ne quid turpe in se admitteret a voluntate.

Vt cum vno etatem. Quid enim est pudicitia nisi vnius scientia viri.

Actū agūt ne agas. Actum dicimus cū proverbium significamus acta res est. de qua sentētia prolata sit.

Donec pfecero hoc. Virgil. Donec me flumine vino abluero. Perfecero pro perficiam.

Ineptis. Vt a sapientia sapis dicimus. Ita ab ineptia ineptis. declinat autem ineptio ineptis ineptum ineptire.

Sine modo. Hæc minantis. sunt verba & bene immitatus est ad modum comminātis quasi quod dici solet dimitte mihi facere et videbis quid ego sim facturus si patientiam habueris.

Tuus est damnatus gnat⁹. Ludit phormio cum dicit non tu. & cō temptibiliorem in hac causa sibi senem quam antiphonem fuisse dicit simulqʒ etatem in illo esse despectam. Tuus est gnatus non tu pro voluntate concedentis est probatio sententie.

Nūmine = ꝓfecto

tua preterierat etas

filium meū
Omnia hæc illum puto quæ ego nunc dico dicere: aut
cere .i.tali filium meum .i.a domo ne sc̄s
quidē cum vxore hac ip̄m prohibebo domo GE. Iratus
.i.rumet .i.magis ꝓgrue ꝛ quenienter .i.verum ita
c s.cō ru tricis .i.facies
est. PHOR. Tute idē melius feceris, DE. Itan es parat⁹
.i.ira infauste
facere me aduersum oīa infœlix? PHOR. Metuit hic
cīuis .i.sine dolo fingit ac mentē s.reo se
nos/tametsi sedulo dissimilat. GET. Bene habent tibi
.i.animo tollerandū roleres.
principia: PHOR. Quin quod est ferendū: feras. tuis di
.i.rem dignā .i.ꝙ rua facta .i.vtꝫ
gnum factis feceris: vt amici inter nos simus. DE. Egō
.i.efficies
tuam expectam amicitiā: aut te visum/aut auditum ve
.i.vtrū velideré eptē.q.d.non .i.videre .i.audire.q.d.non
lim. PHOR. Si cōcordabis cū illa habebis: qui tuā sene
.i.socē f.foueat .i.rē habeas gratis rue non me s.ipsū
ctutē oblectet: respice ætatem tuā. DE. Te oblectet. tibi
.i.noli irasci s.qō dixi habe sufficiūt ea q̄
o .i.sed cā tibi. dicta sunt.
habe. PHOR. Minue vero irā. DE. Hoc age, satis iam
Phormio auferre
verborū est. nisi tu, pperes mulierē adducere: ego ei̇ciā.
s.vno vbo puellam aliter decet
p q
dixi phormio. PHOR. si tu illā attigeris secus cū dignū
s.mulierē attingi .i.puellam allidam .i.magnum s.quēadmodū ꝑtus vire
.i.causam ras
est liberā: dicam impingam tibi grādem. dixi demipho
ispūtus mea in aliā vocantis s.inuenies
r
si quid opus fuerit: heus domo me. GETA. Intelligo.

bona principia ad cetera consequenda ad quæ niteris atq; tendis.

m Que tuā senectutē. Nō te sed tuā senectutē.

u Tibi habe. Idest capeam pro quoniam mihi non est cordi.

o Minue vero iram. Contemnentis est iracundia. Dissuadentis est ira hoc eni annuentis est.

p Dixi phormio. Dixi solet dicere pacta cā.

p Dixi Demipho. Cōminationem & ferocitatem eius imitatus est simili verbo.

q Si quid opus fuerit. Hæc repentina discessio habet aliquem maiore litigaturi denunciationē er bñ breuiter ne multiloquio infringeretur superior comminatio.

r Heus domo me. Vocat Geta recedēdo & locum vbi inuenīēdus sic indicat. Et vide quod ip̄e Terentius facit semper in domo querendū personę se dicunt per hoc significās q̄ tutissimum sit domo esse.

d Illū puto quæ ego. Diff. nitiue respondit.

e Tu idem melius se. Quidem sic intelligunt tute idem melius feceris. vt senex potiꝰ extat quā eiiciat filium artificiose autē loquitur phormio vt adimat suspitionem seni consensionis & cōuentionis inter parasitum & filium. Tute idē melius feceris. locus est hic vt ostēdat phormio de compacto egisse cū antiphone.

f Aduersum. Determinare potest, actū precedentē me. vt aduersum me vel sequentem. vt aduersum omnia.

g Metuit hic nos. Sūmissa voce alloquitur geam phormio.

h Sedulo. Sine dolo instanter.

i Dissimulat. Fingit mentitur.

k Quin quod est ferē. Cur nō inquit accomodas necessitati voluntatē.

l Tibi principia. Subintelligitur sunt. i. habes

Ju hac. 8.

scena. Deliberatiua est in quo aduocati sunt quorū vnus suadet. alter dissuadet. tertiꝰ qui se alter utri addere debuisset eiusmodi sententiā dicit. vt rursum deliberatione opus fuisset.

DEMIPHO senex. GETA seruus
HEGIO. CRATINVS. CRITO aduocati
spe maru prurbauit filiꝰ me⁹
a Antipho
q Vanta me cura/& sollicitudie affecit gnatꝰ:
filius remoratus est.
b
qui me & se hisce impediuit nuptijs: nec̄ mi
ante oculos filius meus .i.ad minus .i.de his nuptijs
c
hi in conspectū prodit: vt salem sciam/quid de hac re di
.i.vel .i.quam sententiā Gera f.filius vtꝫ
habeat ꝛ opinionē .i.ad videndum
cat. quidue sit sententiæ. abi tu. vise: redierit ne iam/an
.i.nō adhuc rediert .i.vado ad videndū f.vos aduocati .i.staru
nondū domum. GETA. eo: DEMI. Videtis q̄ in loco
.i.negotiū agere debeo f.hūs dicere .i.audico
d o
res hæc siet. quid ago/dic hegio. HE. ego/cratinum cen=
.i.bonū ꝛ decēs esse dd agere debeo .i.vtꝫ
seo: si tibi videtur. DEMI. Dic cratine. CRATI. Me ne
f.me dicere f.volo dicere .i.vtilitatem volo
e
vis? DEM. Te. CRA. ego que in rem tuā sint: ea velim
.i.est mea oppinio athenis
f
facias. mihi sic hoc videtur. q̄ te absente hic filius egit: re
.i.arbitriū tuū .i.vtile f.tu demipho obtinebis
.i.honestū ꝛ iustū .i.restituaris
stitui in integrū æquum / ac bonū est. & id impetrabis.
s.dd agere debeo instanter ꝛ q̄t sene
g .i.eloquere cratinū.
dixi. DEMI. dic nūc hegio. HE. ego sedulo hunc dixisse
sed .i.ita se res habet s.sunt opiniones
h
credo. verū ita est. q̄t homines. tot sententiæ. Suus cuiq;
.i.ꝑprius modus .i.nō est mea sententia s.id iudicatū f.in leges
i k
mos est. mihi non videtur: quod si factum legibus/re
.i.retractari ꝛ irritū fieri .i.ad)mapiendū vl ve inapiat
s.id .i.eloquere dd agam
scindi posse & turpe inceptū est. DE. Dic crito. CRI. ego
.i.tanus ꝑsultandum materna negociū nōne
l m magni penderis' in
amplius deliberandū censeo. res magna est. HE. Nūqd
s.facere qd dictū est recte .i.magis in dubio .i.paulo
n o p ante
nos vis? DE. Fecistis probe. incertior sum multo q̄ duo
antec̄s dixistis vīas suas f.domestici s.chremes
q
dum. GETA. Negant redisse. DEMI. Frater est expe=
f.filium
ctandus mihi. is quod mihi de hac re dederit consilū exe
factum s.maris q̄ redituus est nauigio reducat ac refe
quousq; rat domum
quar. percunctatū ibo ad portū. quoad se recipiat. Ge⁹
.i.in hoc lo. o vbi est esse
pratum de hac re.
At ego antiphonem q̄ræram / vt quæ acta hic sint: sciat.
ecce hic ꝑpe antiphonem .i.oportune .i.referre
r
Eccum ipsum video in tempore huc se recipere.

restitutione.

g Dixi. Idest sententiā meā sum elocutꝰ quod verbum in fine orationum apponi consuevit Nā dicere significat accommodate apposite⁊ loqui. Inde dictio dicē oro festiua atq; deserta.

h Verum ita est. Subiūxit locum Apocriseo oratorie. vt inuidis contradicturus occurreret. Et verū ita est idest hoc prouerbiū quod sequitur verum est.

i Mihi non videtur. A possibili,

k Quod sit factū legi. Hic alio ordine & loco suasorie tetigit. Primum a possibili secūdum ab honesto et turpe inceptu est ab honesto, m. litterā pretermisit per artē quæ vbi non potest fieri frustra sectatur.

l Ego amplius deliberandū censeo. Amplius idest latius accuratius. i. iudico esse opus ampliori deliberatione.

m Res magna est. Causa ampliandi sententiam.

n Nunquid nos vis. Hoc dixit abire cupiens tes cum videat non esse vltra sua opus opera.

o Fecistis probe. Idest recte per yroniam dicit. quasi diceret optime cō solastis scilicet.

p Incertior sum multo quam dudū. Ex tribus enim vnus suasit. alter dissuasit. tertius nihil dixit & causam in deliberationem posuit.

q Negant rediisse. Rediit geta dicens filiū non rediisse.

r In tempore huc se recipere. In tempore idest mature tēpestiue congrue auspicato ac bona hora quod dici solet. Dicit autem hoc seorsum a sene
Salustius, Maximeq; ferocia regis mithridatis in tempore bellari.

In hac.9. scena. Antipho se incusat q̄ abierit simul Getā de rebus omnibus interrogat.

b Enimuero. Antipho alloquitur seipsum.

b Cum istuc animo. Pro hui⁹ animi. ennius optima cū pulchris animis romana iuuentus.

c Ita ne hinc abisse et. Vt inuidisse deos patrię.u.a. a.o.o⁹. Et seruon fortunas meas cōmisisse fundi Et būvitā dixit. Nā si abstrahatur ab vxore, putat se non posse viuere. sed mortis periculū esse subiturum.

d Alios tuā rem. Ab infinitiuo ad indicatiuū transitum fecit.

e Crediditi Pro potasti.

f Pateretur mali. Legitur et ponitur quia potiri, fuit. Plautus. Hostium portus est.

g Spes opesq; sūt. Hec quidē de his quæ amāti spes opesq; sint vt res fideseq; vsq; adieris mollius quam fugeris.

h Sed ea causa. Prosequitur Geta inceptū seruomonem. Ea causa qua. scilicet abieris.

i Nunquid patri suboleret. Ideest dolet patri meo q̄ abierim neq; subierim eius conspectū. Nūquid patri suboleret. Consentia sua & phormionis dicit.

k Nihil etiā. Ideest nullatenus nullomodo doleat q̄ abieris, quia ex hoc considerat te nimie patris timore nō audere subire cōspectum eius.

l Nihil fecit noui. Quoniam solitus est semper aliquid noui facere. Vel quia soleo pro eo idem facere. vel qa nihil mihi obtinuit noui suo nixu.

m Confutauit verbis Conuicit vt si diceret refutauit. Sed refutatio in re est. cōfutatio in persona.

n Eheu. Interiectio hic ostendit admirationem facti phormionis & approbationē. propterea subditur phormio quā si diceret multū tibi debeo aut quid tale.

o Heus phormio. Dese mediocriter per celsim moraliter satis.

p Ego quod potui p. Ordine primo dominū post phormionem. vltimum se posuit.

ANTIPHO GETA

a (s.certe) (o tu) (hñs istū aīm) b

e Nimuero antipho multis modis cum istoc (s.decet) (discessisse) c

aīo es vituperandus: Ita ne abijsse: & vitam (defendendā s.phedrie z gere z pheo.) (negociū) (i.curasti) (i.cōmisisse) (o s.hus victos) e

tutandā alijs dedisse? alios tuā rem credidisti magis q̄ (i.habituros cure) (i.vtrq; b est) (i.reliq; quo debuissem curare) (hēbant) (phanio saltem)

te aīaduersuros? Nā vtut erāt alia: illi certe q̄ nūc tuæ dō (i.pspicere seu putdere debebas) (amissionem) f

mi est/cōsuleres: ne qd ppter tuā fidem decepta pateret (phany) (hoc tpe) (expectatiōes) (i.solo) (locare) (infelices) (g facultates) (ponere)

mali. Cuius nūc misere spes opesq; sūt in te vno oēs situę (vñe) (paulo ante) (i.crimina mur) (culpamus)

GE. equidē here nos iamdudū hic te absentē incusam⁹: (discesseris) (qua abieris) h (i.plus.)

q̄ abieris. AN. teipm q̄rebam. GE. Sed ea causa nihilo⁹ (succubuimus) (vic) (i.in statu)

magis desecimus. AN. Loq̄re obsecro: q̄nam ī loco sūt (negocia) (i.mea ifortunia) (sapit male) i

res & fortune meæ. nūc qd pri⁹ suboleat? GE. Nihil etiā. (deinde) (s.ad vtas) (volentis) (s.nescio)

AN. Et qd spei porro est? GE. nescio. AN. Ah, Ge. ni (conari) (s.ipse phedria) l

si phedria haud cessauit, p te eniti. AN. nihil fecit noui. (deinde) (sibi) (sicut) (s.rebus) (acremissorē)

Ge. tū phormio itidē mihi ī hac re vti ālijs strēnuū hoīez (stetit oīdit) (pastus) m (sape punit) (valde)

h pbuit. An. qd is fecit? Ge. Cōfutauit verb̄ admodū iratū (s.fea) (deinde vel certe)

n o p

pīem. AN. Hei phormio, Ge, ego q̄d potui porro. An.

q Hunc nunc saluū p. Nō optat saluū patruū venire secum appolodorum. Et ostendit nō congruere salutem eius cū incomodo suo. at nō dicit malum esse incomodum sibi. sed tantū magni terroris plenum aduentum patrui.

r Ab sua palestra exit. Bene palestram eius dixit lenōis domū quo est exercit⁹ amator assidue hoc ita et falsē meo iudicio in tribus repperi cōmentariis. Sed debet ita stare in quo est exercitus amatorum assidue. vel sic in quo est exercitatus amator assidue. Plaut⁹ Abstine a palestra vbi demens desuadascitur.

ASCEN
Illud in glosematib⁹

(s.obtinendi voti) (ita q̄ frustratus est) (senex)

Mi ge tu ois vos amo. GE. Sic hūt princípia sese vt dico. (i.negociū nihil habet turbarōnis) (i.expectaturus) (s.clytemestē patrē phedrie q̄usq;

adhuc trāquilla res est: māsuruscq; patruū pater est: dum (i.cur) (s.mansurus est pr̄) (dicebat) (i.ex)

huc adueniat. AN. quid eū? GE. Vt aiebat de eius cōsilio (i.volebat) (s.de nuptijs istis) (i.q̄rum timeo)

sese velle facere: q̄d ad hanc rem attinet. AN. Quantus (i.incolumem) (i.frem pīs) q

tus metus est mihi venire huc nunc saluum patruum (meticulo) (i.solam) (q; sine phanio nō potero viuere)

geta, nam: vt audio: per eius vnam aut viuā aut moriar (i.aduenit vbi ad tuū solariū) (s.adesse)

sniam. GETA. Phedria tibi adest. ANTIP. Vtinam (accepit eū) r (egredit)

GETA. Eccum ab sua palestra exit foras.

Nūquid subdolet patri Non recte acceptū puto melius aūt quod texto habet subdolet. nā si subdolet legas falsum erit responsum gete dicētis nihil etiā. Immo nihil peiq; atq; grauius doluit seni q̄ factum antiphonis. lege ergo cum textu. Nū quid patri subdolet. i. nū quid pater factum meū subsensit. ac primulum pcepit hoc est scit ne pater meapte voluntate ad eam ducēdā cōpulsum neq; de abitu antiphonis loquitur. vt patet ex eo q̄ dicit loquere obsecro quoniā in loco sunt res & fortune meq. q̄ si de abitione eius loquat nihilominus falso respōderet poeta.

Palestra cum ylā Bonā ibi vbi

In hac.10. scena. In petitiōe est quę sæpe admittit deliberatiuum locū. Petit aūt phedria a lenone dorione vt aliq̄diu expectet. neq; det militi pamphilā quā illi vendidit propterea q̄ phedria nō afferebat pecunias pro emptione illius puelle pollicetur enī se infra triduū allaturū quicquid est pollicitus & quidem cum fœnere alioquin se facile passurus vt puella eripiat̄ sibi & militi tradat̄ preciū dāti.

a Dorio audi obsecro. Sunt q; sic legūt vt dorio

PHEDRIA. DORIO leno. ANTIPHO. GETA.

leno a

d Orio audi obsecro. DOr. Non audio. PHE. (i.quo tpe audi) (animo) b (i.omittere in pace)

Parumper. DOR. Quin omitte me. PHE. (sed certe) c (i.redito affectus sum) (i.casde res)

Audi quid dicā. DOR. At enim tedet iam audire eadē (i.mille v.cib) (s.id)

millies. PHE. At nūc dicā q̄d tu lubenter audias. DO. (s.re.i.pheo ribi aures) (pfuderet nbi expectes spacū)

Loquere audio. PHE. Neq̄o te exorare, vt maneas trí-

phedrie dicat audi leno obsecro iterū phedria.

b Non audio. Nam tu non affers ī ī nugas nec nummos profers.

c Quin omitte. Quin modo corripiendi vim habet vel imperandi vt quin age quin aliquid.

d Nequeo te exorare. Scilicet vt neq; tradas pue lam alteri volēti da re pecuniam pre entem. quod cum audiret leno discedere cepit quasi nihil noui audiens. ideo subdit phedria quo nūc abis.

e Suo suat capiti. Deest Suat aliꝰ appingat affixa suo suat capiti. Aposiopesis

suo capiti dixit cum dicturus esset phedrie. vt dardanice rogum capitis'. Suo suat capiti. i. ne in eam se inducat sententiam vt puellā alteri tradat futurus phedrie maximo dolori. Vel ne suat aliquid capiti phedrie vt uult dicere Donat⁹. i. ne aliquid apponat capiti. i. vite phedrie. i. ne aliqd faciat q̄ languescat phedria pre dolore vel tandē ne impingat aliquid capiti phedrie. i. ne illum verberet aut fatiget. Nā videbat eos a longe decertantes. Nam leno linquere eum uolebat. & phedria retinebat.

f Ariolare. In secunda iperatiui ab ariolor aris verbo deponenti. i. diuinare. Nam ariolare est diuinare ab aris dictum.

g Fœneratū. Ab utili fœneratum istuc beneficiū ideſt ei a te fœneratū

h Logi. Ridicula sunt tua verba seu dicta contenenda fabule nuge. & declinatur logi logorum logos. Sed in singulari dicitur logos quod est grecum. Et ita logi logorū a greco sermone est vt inquit nonius. Cicero pro gallo bene exponit quid sit logi logorū. Ego te certe scio omēs logos qui ludi dicti sunt animaduertisse.

i Verum hercle hoc est Bene ipsum dictum suū confirmauit.

k Cantilenam eandem canis. Ita dicitur vetus et vulgata cantio.

l Tu mihi cognatus. Ab honesto.

m Tu parens. Tu amicus. Sccā aposiopesis.

n Phaleratis dictis. Honestis atq; ornatis quia dixit tu mihi cognatus tu parens. et q̄si leno irrideret honestatē et despicit.

o Miserum. Yronia. Et valet lenonem miserum est phedrie ideſt leno habuit misericordiā de phedria. Et ideo yronia est quasi longe absit a miserendo leno. declinatur autem miseret misserebat misertum est vel misertum fuit.

duum hoc q̄ nunc abis? DO. Mirabar: si tu mihi quicq̄ volentis redemptorem puellarū apposset q̄s postea vendat

afferres nouī. AN. hei metuo lenonem: ne aliqd suo ſ.q̄ tu metuis ſ.tu dotto

suat capiti. GE. Idem ego metuo. PHE. Nō mihi credis tuum ſ.ſed ſi ſ.facio tibi ſanctam pmiſſionem

DO. ariolare. PHE. Sin fidem do. DO. Fabulę. PHE. q̄s fecerit expectando triduū ſ.triduum ſunt

fœneratū istuc beneficiū pulchre tibi dices. DO. Logi. pmode ſarere vt feciſſe turantis ſ.ea gauiſuꝝ

PHE. Crede mihi: gaudebis facto verum herde hoc est. ſ.eſt q̄s dicis ſ.ea q̄s pero ſcz triduū

DO. Somniū. PHE. Experire: non est longum. DO. ſ.nihil nouī affers in uſdem ſtas ſ.ceris ſi hec feceris

Cantilenam eandem canis. PHE. Tu mihi cognatus/ rangꝰ pater ſ.mihi eris ſ.nugaris vana effaris ſ.verum

tu parens. tu amicus. DO. Garris modo. PHE. Adeon ſ.hīe naturā adeo turum impſuadibit ſ.cōmiseratiōne

ingenio te esse duro/atq; inexorabili: vt neq; misericordem pepercerībus miſereri ſ.valeas ſ.eſt ne vt̄ vt decet incōſiderātum mitigari

dia/neq; pcibus molliri q̄as. DO. Adeon te esse incogitanter/atq; imprudentem phedria vt faleratis dictis ſ.ornatis decipiar ſ.puellam ſ.ſine pcio ꝛ mercede ſ.duces

cas me: & meā ductes gratis? AN. Misertum est. PHE. uolentis pfuroꝝ ſ.ſi tu vtēs monito ſ.ſuis vtēs

Hei verbis vincor. GE. q̄s vterq; est ſiſis ſui? PHE. neq; ſ.genitore ſ.tu leno ꝛ phedria ſ.de empcōne puelle

antipho alia cum occupatus esset sollicitudine: tum hoc ſ.de empcōne puelle de q̄ loquerīs

esset mihi obiectum malū. AN. Ah quid istuc aūt est ſ.felicissime ſ.ſum fortunatiſſimus vtrū

phedria. PHE. O fortunatissime antipho. AN. Ego ne ſ.nbi lenone

PHE. Cui quod amas domi est: nec cū huiusmōi vnq̄ opus aut ſ.freq̄nter decerares ſ.t̄ dico q̄s amo ſ.homine

tibi vsus venit: vt cōflictares malo. An. Mihin domī ē? ſ.hoies puerbiaſr ſ.eā vxorem

īmo: q̄d aiūt: auribus teneo lupū. nam neq; q̄ mō a me retinem ſ.vetante lege ſ.nolente patre ſ.q̄s tu dicis esse ſ.in vxore

amittā: inuenio. neq; vti retineā scio. DO. ipm istuc mi phedria horrentis nō multū phedria effecte

hi in hoc ē. An. Eya ne parꝰ leno sies: nūq̄d hic cōfecit? vtū vendideris ſ.vtq; pcis an pfecerim ne hic paꝰ ſ.amicam

PHE. Hiccine homo inhumanissimus. pamphilā meā crudelissimus ſ.cur dicis neq;

vēdidit. GE. quid vendidit? AN. Ain? vendidit. PHE.

p Hei verbis vincor. Hoc sibi dicit adolescēs Hoc ego sapissime i therentio considerauī q̄ plere dictiones solū in vna littera differentes a diuersis etiam ita differenter ponuntur attamen ad quamcumq; partem ac cipiuntur semper bonā licet non ad litteram cōformē. reddunt sententiā sic est in presenti. si habes verbis vincor sententia littere cōformis est. si vero habes veris vincor est bona.

q Neq; antipho alio cū occupatus esset sollicitudine. Hic dolet phedria q̄ in eadem re laborauit antipho. ideſt amore quod q̄ amare contigerit. Ne q̄ antipho alia minore aliqua sollicitudine q̄s hec est quam nunc gerit An alia preter hanc quā de me gerit. ordo & sensus hic est. neq; tū esset mihi hoc obiectum malum cum antipho alia sollicitudine esset occupatus leui qua piam nō hac de nuptiis que grauissima.

r Vnq̄ tibi vsus. Opus aut necesse fuit vt faceres que ego feci.

s Auribus teneo lupū. Grecum prouerbiū de illis qui sunt perplexi & districti quod & statim subdit. nā neq; inuenio quo modo a me ammittam &c.

t Ipsum istuc mihi in hoc est. ſ. quod dicis esse in vxore est mihi in hoc phedria. nam non scio qua via eā a me reiciā et qua retineam cum de sunt nummi. vel in hoc dici pro in hoc negotio de emptione puelle pamphile.

v Parum leno sies. Ille est parū leno qui parū vendit puellas cū tñ solent lenones q̄s maxime possunt eas venditare et vt plurimū charissimo ptio. Et hoc dicebat antipho ad lenonē qui dixerat id sibi esse in phedria quod erat antiphōi in phanio. q.d. scio quare hoc dicas q̄ videlicet nō vendideris puellam quanti volebas vendere deinde excipit sermonē phedria.

x Ere emptā suo. Bene suo quasi de tertia persona loquereꝰ.

y Ne opertus sies. i. ne operiaris hoc est ne expectes. Ab operior operīris opertus sum vel fui.

z Obtundis. Obtundere est crebris eisdem sermonibus repetitis molestum reddere. & afficere tedio.

a Promeritus fueris. Promeremur bonos tātum. Cōmeremur tam bona q̄ mala.

b Cōduplicauerit. Cōiunctiuum pro indicatiuo. ideſt conduplicabit Hoc est aliter prius dictum fœneratum istuc beneficium pulchre tibi dices.

c Istæc sūt verba: Verba deceptiones vt verba dat omnis amans. vel sunt verba que verbotenus dumtaxat efferuntur nullam ad rem seu nullum ad effectum proceſſura.

d Hac vrbe priuari. Hoc est abduci a milite in longinquas regiones

e Horū amorem. Masculinum preponderatur fœminino.

f Distrahi. Dissipari. disiungi. dirimi.

g Neq; ego / neq; tu: Scilicet poterimus pati horum amorem distrahi. & sic est conceptio.

h Dii tibi omnes id quod est dignum dīūt. Hoc propter illud quod dixit. neq; ego neq; tu. que verba omnia possent accipi in partem deteriorem.

i Nihil ſerentem ſtentem

Vendidit. DO. Quā indignū facinus ācillā ære emptā ſ.loco q ſ.ſi eum magnū malū ſ.ſerua ſ.luis pecuniā
p fronte ꝛ pertinacem
obtinere expectet vanec

suo. PHE. Nequeo exorare: vt maneat & cū illo vt mutet fidem triduū hoc: dum id q̄d est, pmissum ab amicis pmissionē suā ſ.cōdiu ſanſentē
ſ.exoꝛoqueo ſ.cunē ſ.ne q̄dem ſ.vltra triduū

argentum: affero. Si nō tū dedero: vnam præterea horā ſ.operaris mihi molestus eo non

ne oppertus sies. DO. obtundis. ANTI. haud longum ſ.ego peris ſ.obtinear pmitte phedria ſ.pmittā
imperet

est: id q̄d orat dorio. exoret/sine. idem hoc tibi: quid bn pmereris ſ.conduplicabit ſ.q̄ dico ſ.tantum

promeritus fueris: cōduplicauerit. DO. Istæc sūt verba. vtq; panaris deinde mſus

AN. Pamphilā ne hac vrbe priuari sines: tum pterea horum amorē distrahi poteris pati. DO. Neq; ego/neq; tu ſ.pamphile ꝛ phedrię ſ.potero ſ.poteris

GE. Dij tibi id oīs q̄d est dignū dīūt. DO. ego te cōplures q̄s merūisti dent phedriam
multos ſ.pra naturam meā tolerauī ſ.sepe pmitentem

ris aduorsum ingeniū meū menses tuli pollicitantem portantem lachrymantem ſ.eduerso ſ.aliquem

& nihil ferentē / flentem nunc cōtra oia. repperi q̄ det: lachrymas effundat ſ.victorib⁹ turantis

neq; lachrymet tu da locū melioribus. AN. Certe hercle ſ.bñ recordor memoria repeto ſ.longo aūrege

ego si satis cōmemini. tibi quidem est olim dies: qua data ſ.ciuis puelle ſ.preſentia ſ.est ego pſentium ſ.q̄ptēs fuerit
lenoni tribi pſentare

res huic præstituta. PHE. Factum. DO. num ego istuc vtq; ſ.cuasie ſ.pterq; dies dies dixi pstitutus
fos eare

nego? AN. iam ne ea pterijt. DO. Nō verum hæc ei ani ſ.erubescentis memorī ac mens ſ.nō pudet me t.q̄diu
dicto falleretidem mendaciū sit

tecessit. AN. Non pudet vanitatis? DO. Minime: dum ſ.vtilitatem fordes ipa vtq; ſ.si lōgo
fmōe rideꝛ

obrem. GE. Sterquilinii. PHE: Ah: dorio ita ne tandē ſ.ita vt sis mendax ſ.ea mente ea ꝓdicōe ſ.me vtq; sic
ſ.calido mostro

facere oportet. DO. sic sum. si placeo: vtere. AN. Sicciphedriam certe phedria

ne hūc decipis? Do. Immo enimuero antipho hic me decipit. nam hic me huiusmodi esse sciebat. ego hunc esse ptalium modo se habere ſ.alia mente olim fuit
monitus

aliter credidi. Is me fefellit. ego isti nihilo sum aliter: ac ſ.hus ſ.q̄litercūq; ſ.se hñt
ſ.q̄ dico

fui. sed vtut hæc sunt tñ hoc facīā. Cras mane argentū ſ.ante mittam.

mihi miles dare se dixit si prior tu attuleris phedria: mea pfuerudine melioris conditōnis ſ.pecuniaꝰ

lege vtar. vt potior sit. qui prior ad dandum est. Vale.

Vsitatū veteribus. Flectem vt lachrimis & sine pecuniis me moueres ad commiseratiōnem.

k Tibi quidē est olim dies. Hic olim futuri tēporis. Nam leno de accipienda ab adolescēte pecunia diem constituerat & inuenta meliori conditione acceperat tempus cum adolescente prescriptum.

l Iam ne ea preterijt. Interrogatiue pronunciandum.

m Non verū hæc antecessit. Vrbane leno hec antecessit vt alii putant meretrix vendita. vt alii dies lenoni qua constitutum fuit. An aperte leno perfidus mentitur, vnde sequitur non pudet vanitatis. ergo plus est antecessit quam preterijt.

n Non pudet vanitatis. Apparet supra lenonem de perfidia anticipati tēporis esse confessum Vanitas mendaciū est.

o Sterquilinium. Ideſt sordes ipsa nedum sordidus sed in abstracto.

p Ego hunc esse aliter credidi. Hoc est aliter se habere. ita vt nō esset ita pecuniis vacuus.

q Nihilo sum aliter. Quasi dicat nihilo. ideſt in nullo sum mutatus ab eo quod prius fui.

r Tamen hoc faciam: Ideſt tradam militi puellam.

s Mea lege vtar. Leno nina scilicet lex lenonina est in qua semper comodum prius quam fides: Et est semper paratior puellam venditare quicquid prefinitum sit.

In hac.ij. scena. Admonetur Geta de ratione aliqua inuenda qua possit argentum lenoni promissum cito extorqueri.

a Quid faciam. Aeconomia ad futurum exitum comedię.

b Minus nihilo est. Hiperbole idest qui minus habeo quam nihil.

c Exorarier triduum hoc. Dicimus enī recte possum⁹ exorari te hoc biduum. et tu exoratus es a me hoc biduum est a re persuasio imperata hoc argentum promissū fuerat mihi quo illi satisfeciſſem. vel hoc biduum fuerat mihi prius promissum ab eo.

Dativum sequitur Adiuuerit comiter. Secundū .v. pronunciari debet adiuuerit comiter veres dixerunt. Quid faciā comiter q̄uis vter q̄ intelligat quod alter uter dicat. dissimulant tamen Comiter. i. benigne suauiter non grauate seu egre sed facile. Nā comes sunt benigni faciles suaues homines qui erranti comiter prestant viam non grauati.

e Beneficium. Idest vicem rependere ei pro beneficio. & quasi pariter eo facere.

PHEDRIA. ANTINHO. GETA.

a.q̄ ratione seu ꝛ q̄cunq; hoīe — lenoni

q Vid faciā? vnde ego nunc tam subito huic argentū inueniā miser? cui mīn⁹ nihilo est? q̄d
f.mihi — a.minus q̄ nihil est mihi
b
leno — a.p̄suaderi tudita in nr̄am sniam — f.mihi
c — a.heus tres dies
b si potuisset nūc exorarier triduū hoc. p̄missum fuerat
a.vt? Phedriam — Phedria paulo ań
AN. Ita ne hūc paciemur geta fieri miser? q me dudū
f.mihi — f.me — a.benigne animo necesse est. — a.contra
d — q̄ — e — edixerso
vt dixti: adiuuerit comiter: q̄n: cū opus ē: bñficiū rursus
rentemus — f.reddere bñficiū — decens ꝛ iustum
ei expiamur reddere. GE. Scio eqdem esse æquū. AN.
do ogam — f.vt cum fuerit
f
Age ergo. solus seruare hūc potes. GE. Quid faciā. AN
f.inuenire — argentum inuenīū
Inuenias argentū. GE. Cupio: sed id vnde. edoce. AN.
ppe est athenis — f.p̄rem adesse — ridentem
b Dominus — a.q̄d ex eo vis inferre — f
Pr̄ adest hic. GE. Scio. sed q̄d tum. AN. Ha dictū sapiēs
sufficit — f.vr? ais — f.satis est — a.certe — venuste
ti sat est. GE. Ita ne? AN. Ita. GE. Sane hercle pulchre
a.ex hoc loco — a.g̃lier
suades, etiā tu hinc abis nō triūpho ex nuptijs tuis si ni
a.ch̄ro inuento — nisi — Phedrie — a.incommodo
hil nāciscor mali: ni etiā nūc me huius causa q̄rere ī ma
a.vis — Geta
l supplicium — m n
lo iubes crucē. AN. Verū hic dicit. PHE. q̄d ego a vob
e trancus — a.non — f.re censeo alienū — vr?
o
geta alienus sum? Ge. haud puto: sed par? ne ē: q̄d oīb⁹

f Age ergo. Quia ergo equum est age experire & tuis viribus sac periculum.

g Solus seruare hunc potes. Ne aut pereat pre desiderio & amore aut abscedat puellā secum?

h Pater adest hic. A quo facilesi velis callidi tatibus poteris quicq̄ extorquere.

i Dictum sapienti. Est generale prouerbiū dictum. i. breuis sermo & quasi quedam admonitio sat est. i. sufficit sapienti. quodetiam vulgo dici solet bono intelligēti pauca sufficient.

k Etiam tu abis hinc. Post hec verba discedebat antipho. Ideo dixit Geta etiam tu hinc abis quasi mihi soli negotiū relinquens. Etiā tu hinc abis vt etiam. vt si quā tibi vis in malo aliud malum.

l Iubes crucem. i. supplicium vltimū quot sit deme in cruce sumendum

m Quid? Modus interrogandi.

n Ego a vobis geta alienus sum. Pro quo. i. non debeatis laborare. q.d. non sum.

o Haud puto. Tephedriam alienum esse. scilicet ymo nobis curę esse deberes.

p Relinquatur preci. Bene precii Qui eni iam repulsam semel passus est non ei patet locus ad rursus postulandum.

q Loquimini. Nouissima verba mecum.

r Cōtemplamini me. Scilicet extremum post tēpus forsitan vltra non visuri.

s Quoquo h. a. terrarum. Vacat terrā vt locorum gentium quantum ad sententiam suo tamen lepore non careat.

t Certum est persequi. Idest ad locum quo ibit sequi.

v Dii bene vortant. i. in tuam vtilitatem et felicitatem vertant ac prosperitatem quasi secundā aut fortunent.

x Pedentim. Idest cautela pedibus & temādo vel pedetentim cape pro sensim siue pausatim. Tamen hoc quidem sic accipiunt tanq̄ Gete dicat Antipho vt caute agrediatur senem fallere.

y Si quid. quid: Si q̄d opis scilicet afferre possum vt tu dicis. Tūc ad de secundum quid interrogatiue quid? scilicet opis possū afferre tuo iudicio.

z Quod nos pigeat. Ibi pigeat est personale.

a Saluus est. Excogita to modo extorquendę pecunię subdit saluus est

trascit iure — demipho — a.citemus stimulemus
nūc nob̄ succenset senex: ni instiga gemus etiā vt nullus
a.ꝑces nō admonit sed — familes — puellam
contemptui habeat
locus relinq̄tur p̄ci? PHE. Ali⁹ ab oc̄lis meis illā igno
volentis — sicū abducit — p̄ōrsus — p̄ns sum
b
tum hinc adducet locū: hem dū igit licet: dūcq; adsum lo
f.vos tuo — aspicite — ꝛre re con — r̄plabimur
r
q
q̄mini mecū. antipho cōtemplamini me. AN. q̄obrem
a.id — dic — in q̄cunq; — et hac vice — adducet
s
aut q̄dnam es facturus: cedo. PHE. q̄quo hic asportabi
in quēcunq; loci — t deliberatū est — a.mox in via
v
tur terra?: certū est p̄sequi: aut pire. GE. Dij b̄n vortāt/
facias vel dicas — f.agito — opis
x
q̄d agas pedetentim tū. An Vide si q̄d opis potes afferre
intellige — venō aliq̄d
y
huic. GE. Si q̄d: quid. AN. Quære obsecro: ne q̄d plus
a.facias — a.sit nobis molestie ꝛ dolori — q̄n aliq̄d possim
z
minusue faxit: q̄d nos postea pigeat geta. GE. Quæro.
a — f.phedria — vt mea ferre animo certe — sed — infortuniū — b
vr? — a.ꝛro argento
ceco
tuere. vna tecū bona/malaq; tolerabimus. Ge. q̄tū op⁹
tuc — f.sunt mihi opus
est tibi argēti: loq̄re. PHE. Solæ triginta minæ. GE. tri
f.dotis est tibi opus — puella — d
c — a.tuum
ginta? huic pchara est phedria. PHE. Istæc vero vilis est.
honorantis — a.modum — secunde ꝛ festiue fue
e — f
GE. Age. age inuentas dabo. PHE. O lepidum caput.
a.amoue — f.vt me cures hunc — statim — g
GE. Auser te hinc. PHE. Iam opus est. GE. Iam feres.
a.pecunias eroq̄ndas
sed opus est mihi phormionē ad hāc rem adiutorē dari.
a.parus adeis — a.quodlibet onus
b
AN. Præsto est. audacissime quid vis oneris impone?
f.phormio illud — q.d. pauci sunt ira amici sui amicis
a
& feret. solus est homo amico amicus. GE. eamus ergo
Phormionem — f.phormioni — vr apparat
a.velociter
ad eum ocius. PHE. Abi: dic præsto vt sit domi. ANT.
vr? ē aliq̄d — a.ad quod faciendū — industrie ac labore — a.egeamus — f.ē opus — oga tua
in
l.vxorem tuā
r
rum abi domū: & illam miseram quam ego nūc intus
psternatam perturbatam — a.fordam
l?
scio esse examinatam metu consolare. cessas? AN. Nis
ira — f.abeam domū
l
hil est æque quid faciam lubens. PHE. Qua istuc via fa
f.tibi — tantumodo — absede
cies? GE. Dicam in itinere. modo te hinc amoue.

Et bene saluus dicitur qui perabat inde salute dependere.

b Metuo malum. Idest infortunium quod mihi ex eo accidere potest. vel malū. idest supplicium & tormētum.

c Hui. Interiectio ridētis vel admirantis quantitatem precii.

d Istæc vero vilis est. Idest comparanda paruo precio in comparationesue venustatis.

e Age hortantis est adverbium. Nam his verbis Geta hortatur phedriam vt sit bono animo.

f O lepidū caput. Quādo exponitur vt interlinealiter. idest iocunde et festiue serue tunc caput ponit pro toto ipso homine. vel cape pro parte illa tū o lepidum caput scilicet a quo est excogitata habende pecunie via.

g Feres. Pecunias hinc ad dorionem lenonem.

h Presto est. Idest expeditus & promptus.

i Illam miseram quā phanium vxorem tuā.

k Cessas. Corripīdo. i. tardas abire domū ad eam consulandam.

l Qua istuc via facies. Qua via. idest quo modo facies istuc. idest inuenies triginta minas.

In hac.12.

scena. Continet fratrū iā annis cōsectorū cōgressio atq; de nuptiis ipsius mutua confultatio.

a Quidē Modus interrogandi ex abrupto ac repente & ex inspirato.

b Quidēqua profectꝰ causa. h.e Narratio simplex. senectꝰ ipa est morbus appollodorus.

c Hinc es lemnū Lemnū insula est in quā precipitatus fuit vulcanus & lemnū posuit aduerbialiter sine prepositione tanq; nomē loci ppriū.

d Quid ita nō d. cur ita dicis q; non adduxisti phanium tecum.

e Negligentiā. i. tarditionē quia nimis morabar hic nec; satis diligēter consulebam nuptiis filie meę.

f Queso igit. Quia meretrix venerat athenas.

g Id audiueras. s. matrem cū familia athenas versus esse iter igressus.

h Detinuit morbus. Quo minus ut; venirē. Hic paucus fuit cōmentator & tū materia illa p̄cedēti eque est pregnans cām ignoro que eū ad breuitatē hāc induxit. Necesse aūt cū sit, ppter honam voluminis fiendū materiā equare ita vt textus cū cōmētario ppositionē materiā guidonis quo ad potui ptraxi

QVARTVS ACTVS.

DEMIPHO. CHREMES senes fratres

Cum aūt mihi plenaria caracterū ponedarū data sit facultas. Vtar igit & ego ea libertate at q; circa hūc textū. detinuit morbus dubito addā. scitis chremē dictū Stilpho ad lemnū profectū causa queritāde alterius cōiugis. A cillā vxorem cū filia iuisse queritū Stilphonē athenas illa illū nō inueniēs mortua est. Hunc vero ibi detinuit morbus. Ita cōsidera q; amātibus contingat cū falsi cōditione fuerint vt bñ cōmemorat Quidi⁹ in Methamorpho. de pyramo et tyspe et aliis.

i Vñ. Stulte demipho interrogauit. vñ. s. i. qua occasiōe. pcesserat morbus. aut qui hoc est quō inuaserat eū morb⁹. sed nōdū demipho sciuit ei amore captū.

k Senectus Quāuentiste morbum senectute ascribit. Si dixisset detestabilius nihil esse quā amoris morbo senem esse detentum.

l Me sactū. Nā q; cōsilij. p nuptiis filie mee capiā incertus sum vbi in certū iungiē grō forsitan an. p ablatiuo vt pendeo animi. p anio. vt in. viii. lib. Epistarū Ciceronis. Item excrucior animi. p animo.

m Hāc cō. Quia p cōditionē alicui dicimus

QVARTVS ACTVS.

DEMIPHO. CHREMES senes fratres

Vidēqua profectus causa hinc es lemnum

chremes adduxtin tecum filiam. CHRE.

Non. DE. Quid non? CHRE. Postquam videt me ei?

mater esse hic diutius: simul autem non manebat ætas

virginis meam negligentiam. ipsam cum omni familia

ad me profectam aiebant. DE. Quid tam diu quæso igi

tur cōmorabare: vbi id audiueras? CHRE. Pol me deti

nuit morbus. DE. Vnde/aut qui. CHRE. Rogas? Se

nectus ipa morbus ē. Venisse eas saluas audiui ex nau

ta: qui illas vexerat. DE. Quid gnato obtigerit me ab

sente audistin chremes? CHRE. Quod quidem me scīm

cōsilij incertū facit. Nam hanc conditiōem si cui tulero

extraneo: q; pacto/aut vnde mihi sit/dicendū ordine est.

n Te mihi fidelē esse. Eque mire admixtū añ cōpletā sniam de extraneo te mihi fidelē es. &c.

o Tacebit dū. Incertū q; proditum in se dicat ante aut post nuptias.

p Vt me excutiā. Excutiam legiē & excutiat.

q Meorum solus sum meus.

r Defecisear. Defecisceris tertie inflectionis & verbū deponēs cōponitē ade & fatisceris fatisceris in qua cōpositione mutaē a in e facit; defessus sum. vel fuī in preterito mutuato et defessum in supino vt testaē priscianus in quo mutatū est gen⁹ nā fatesco is a quo cōponi videi neutrū est & defecisceor deponens. quod nō est mirādū. nā cōspicor aris deponētis est & prime cōiugationis & eius simplex speculatio actiuū et tertie. Est aūt deficisci defatigari deficere. nā quadmodū defatigati sunt solēt satisfacere. i. operiri & oscitare

Te mihi fidem esse: æque atq; egomet sum mihi: sciebā

is si me alienus affinem volet/tacebit dum intercedet fa

miliaritas. sin spreuerit me: plusq; opus est scito/sciet.

Vereorq;: ne vxor aliq; hæc crescisat mea. Quod si scit:

vt me excutiā/atq; egrediar domo: id restat. Nā ego me

hi sollicitudini est. Neq; defecisear vnq; ego experiar:

donec tibi id quod pollicitus sum effecero.

cit pfectū nō ausim liberē asserere. Cōspicor tñ facit conspectū q; is spectū facit simplex. Et ita magis tertie sñe accedo atq; assentior. ubiq; lectori indiciū liberū relinquo.

In hac. 13.

scena. Geta apud se considerat parasiti callidita tem qui statim intellexit

GETA.

e Go hoiem callidiorem vidi neminem: quam phormionem. Venio ad hominem/vt dicerē argento opus esse: & id quo pacto fieret. Vix dū dimidiā partē eius qs dicere volebam s. Phor. diū dixerā: intellexerat. gaudebat: me laudabat. quere bat senem. dijs grās agebat tēpus sibi dari. vbi phedriæ

que bona ratione extorqueri pecunia posset.

a Veni ad hominem: Venuste, repetitum hominem.

b Quis est vlterior. Deinde vt vidit alterum cũ eo. ideo subdit hoc quis est vlterior. idest quis est abundãtior. vel quis preter eum, vel vltra eum.

c Atat phedrie pater venit. Deinde hoc addit diligẽtius vlso patre phedrie.

d Quid pertimui autẽ belua. Deinde vt colligit se cognouit non esse timendũ vt ante. Vatiat autem vel ponitur pcerte.

se ostenderet: nihilominus amicum esse ꝯ antiphoni. Phor.
Hoiem ad forũ iussi operiri/eo me esse adducturũ senẽ:
eccũ. Quis est vlterior? atat phedrię pater venit. Quid
pertimui aũt belua: an quia ꝙs fallam ꝓ vno duo sunt
mihi dati? cõmodius esse opinor duplici spe vtier. Petã
hinc vnde a primo instituí. Si is dat: sat est, si ab hoc ni-
hil siet: tum hunc adoriar hospitem.

e Duplici spe. Scilicet fallẽdi ambos senes hũc & illũ vt saltem ab alter utro pecunia extorqueretur.

f Hunc adoriar hospi. Astute hospitem de eo qui superuenit nomen aptum imprudenti. rei tum atq; alieno ab earũ scientia, Salusti. Vtam sicuti peregrinantes trãsgere &c. Alia littera habet nunc alia tum quod idem valet alia tamen.

In hac 4 scena. Geta texit fallacia qua allucinat senex triginta minas sit daturus phormioni vt vxorẽ antiphonis alteri locet. interea dabit̃ sũma phedrie

ANTIPHO, GETA, CHREMES, DEMIPHO.

e xpecto ꝙ mox recipiat sese geta. Sed patruũ
videó cum patre astantem. heu mihi ꝙ timeo/
aduentus huius quo impellat patrem? GETA. Adibo
hosce, o noster chremes. CHRE. Salue geta. GETA.
Venire saluũ volupe est. CHRE. Credo. GET. Quid
agitur. CHREMES. Multa aduenienti: vt fit: noua hic
compluria. GET. Ita de antiphone audistin quæ facta:

dicit salue Geta. Postea geta continuat suum sermonem.

c Volupe est. Hoc voluptatis nomẽ est vt hoc facultatis sic eni veteres per apocopen loquebãtur. Sicut etiã facul pro facultate inuenit & profaculter.

d Compluria. Secũm regulã locutus est. nam hoc cõplure & hec compluria sic veteres quod nostri dempta syllaba complura dicunt sic dicendo Cato originum. Vana nec loco complura. Cicero, in protagora Confirmãda genera cõpluria. Credo quia veteres hoc plure non hoc plus dicebant.

e Comodum. Comoda estimatio est temporis. Comodum tantum quod Lucilius. Quod mihi comodum est aut vda vestimenta reposueram. Comodũ Guido glosa. i. nacta oportunitate ita vt comodum vi ea aduerbii fungatur significatis opportune dicimus enim. Tu comodum diuertisti. i. comode opportune in tẽpore quo debebas & qũ est ratio ac cõsiderato tempore therentius in Eunucho. Virgo se interea comodum huc aduertet in hanc nostram platea comodũ. i. quod dici solet quando videt bonum suum vel suam opportunitatem.

f Is qui istam. Aposio pesis tertia deest obtrusit nobis. aut defendit, aut quid tale.

g Prendo hominũ solum. Tanꝯ familiariter locututus & congressus hominẽ. phormionem solum. sine arbitris seu interpretibus.

h Fugitans litium. Ibi fugitans vim nominis habet quia iungitur cũ genitiuo iunctũ accusatiuo vim participii. Fugitãs litium quasi quod vult in domino facere id ẽ in eo esse dicit parans hominem ad cõtemptum pecunię quæ poscetur statim.

i Vt precipitem hanc. Ideſt exturbaret eam ac precipitaret de thalamo filii sui eam post hacnõ rediturum.

k Quid inceptat. Antipho hec audiẽs, neq; tamen apparens subinde verba interponit illa.

l An legibus daturũ. Prosequitur sermonem geta quasi alloquię phormionem sic enim refert quasi sic fuerit, cũ eo loquitur.

a Eya. Aduerbiũ hortantis vt potius velit cõponi omnia quã in contentionem descendere.

b Satis sudabis. i labore

CRE. omnia. GETA. Tun dixeras huic: Facinus indignum? CHRE. Fateor. GETA. Quod
gnum chreme sic circũiri. DEM. Id cum hoc aiebam cõ
modum. GETA. Nam hercle: ego quoq; id quidem
agitans mecum sedulo inueni: vt opinor: remedium
huic rei. DEMIPHO. Quid geta? ꝙd remedium? GE.
Vt abij abs te: sit forte obuiam mihi phormio. CHRE.
Qui phormio? GETA. Is qui istam. CHREM. Scio.
GE. Visum est mihi vt eius tentarem sententiam. Pren
do hominem solum. cur non inq;: phormio vides/inter
nos si hæc potius cum bona vt componantur gratia/ ꝙ
cũ mala? Herus liberalis est/& fugitans litium. Nam
cæteri quidem hercle amici omnes modo vno ore aucto
res fuere: vt precipitem hanc daret AN. quid ceptat: aut
ꝙ euadet hodie? GE. An legibus daturũ pœnas dices. si
illam eiecerit? iam id exploratũ est. Eia sudabis satis: si
cũ illo inceptas homine: Ea eloquentia est. Verũ pone
esse victũ eũ. at tandem tamen nõ capitis eius res agit/
sed pecunie. Postquam hominẽ his verbis sentio molli
bi in manum. vt herus is desistat litibus, hæc hinc faces-
sat tu molestus ne sies. AN. Satin illi sunt dij propicij.
GET. Nam sat scio: si tu aliquam partem æqui bonique
dixeris: vt ille bonus: tria non commutabitis verba ho-
die inter vos. DEMIPHO. Quis te istæc iussit loqui?

rabis incassum & quidem vehementer.

c Ea loquẽtia est. s. eius domini. i. talis est eius eloquentia sint nominatiui casus.

d Pone esse victũ eũ. Pone. i. finge fac esto sic ita saue. vbi dicunt positio casu esse victum eũ.

e Sed pecunie. s. tãtum res agitur itaut sola esset mulcta pecuniaria.

f Dari tibi in manum. Datur ei qui separatim accipit sine arbitrio aut interprete vt prevaricator aut iudex corruptus

g Hæc hinc faceſſat. Pro hinc se faciat. i habeat vt hinc se faciat et huc accedat significat. Hæc faceſſat procedat aliasfaciat. Ergo duas res significat hoc vnum verbũ. An hæc faceſſat proverbialiter quasi hinc faciat Plautus, Argẽtum hinc facite. Huc te fac dicitur pro huc accede. & dicimus facesſere negotium idest exhibere sollicitudinem & curam. Interdum significat ire ad faciendum. Interdum significat discedere. Nam quid discedit ab aliquo loco remotũ se facit ab illo ediuerso facesſere se huc significat accedere ad hunc locum vt si diceretur, facite huc idem est ac si diceretur accedẽ huc. Ideo fac te hinc significat discede hinc Sicut fac te huc significat huc accede.

h Satin illi sunt dii p. Quasi diceret. Nõne dii sũt illi multum benigni ac faciles qui paciuntur eum ita egregie mentiri. Vel qui sit ita aimo quietus. Nec vt videtur multis agitatus curis. Videtur enim mihil esse sollicitus qui talia & excogitat & recitando insistit.

i Commutabitis verba inter nos. Sic dicebãt iurgiũ significantes proprie verba commutari est quod altercari dicimus Nã altercando vitro citroq; verba conflantur et cõmutantur.

k Quid postulat. ſ. vt non ſit moleſtus & vt puella faceſſat.
l Quid nimiū quantiū cunq; Apud quoſdam diuerſe perſone cum verbis ſingulis.
m Talentum magnū. Quod conſtat ex octoginta libris vt ſupra.

n Immo malū herc. Hoc dicit indigna: q̄ im moderatiõe petẽtis qua ſi dicat ſe malle illi dare magnum malum quã tantum precium.

o Parui retulit i. parū profuit vel parum interfuit, i. nihil profuit.

p Non ſuſcepiſſe inuẽta eſt que dotẽ petat. In greca fabula ſenex hoc dicit quod itereſt me ſuſcepiſſe filiam ſi modo dos dabitur aliene. non ſuſcepiſſe. i. nõ genuiſſe aliam filiã ſiue nõ habuiſſe aliam filiã preter vnicam cum inuẽta ſit alia propinqua que petit dotem qualis fuit phaniũ que per leges petiẽ a cognato dotem qua alicui poſſit locari. Ergo ſic aſtrue. Inuenta eſt. ideſt emerſit in lucem vna cognata quæ petat dotẽ vt redeam. ideſt veniam. vt Cicer. ad criſp. laqueos reuertamur. ideſt veniamus, accedamus.

q In ſeruitutẽ paupẽrem ad ditẽ, dari. In ſeruitutem. i. in omnẽ ſubiectionem quoniã propter paupertatem vxor reddit magis obnoxia velut ſerua coniugi ſuo diuiti, ſic diues vxor contra.

r Sed mihi Parenthẽſis prima. Sed opus eſt inditio' doli eſt. Nam antẽq̄ petat petẽdi cauſam ingerit.

s Que afferret qui diſſoluerem. Quia ſi opũ cauſa habendarũ dotã quereret minor eſſet neceſſitas capranda cũ oppulentior es alienum addidit vix ei nihil opponi poteſt.

CHRE. Immo nõ potuit melius peruenirier eo: q̄ nos volumus. AN. occidi. De. Perge eloqui. GE. At primo homo inſaniebat. De. Cedo/quid poſtulat. Ge. Quid nimium. quantũ libuit. De. Dic. Ge. Si quis daret talẽtum magnũ. DE. Immo malum hercle. vt nihil pudet. Ge. q̄ dixi adeo ei. quæſo: quid ſi filiam ſuã vnicã locaret: parui retulit nõ ſuſcepiſſe. inuẽta eſt: q̄ dotem petat. vt ad pauca redeam: ac mittam illius ineptias: hæc denicq; eius fuit poſtrema orõ. Ego: inq̄t, iam a principio filiã, ita vt æquũ fuerat. volui vxorẽ ducere. Nam mihi veniebat in mentẽ eius incõmodũ: inſeruitutẽ paupem ad ditẽ dari. Sed mihi opus erat. vt apte tibi nũc fabuler: etiam nunc ſi vult demipho dare/q̄tum ab hac accipio: quæ ſponſa eſt mihi, nullã mihi malim q̄ iſtanc vxorẽ dari AN. Vtꝛ ſtultícia facere ego hũc an malícia dicã: ſcientem an imprudentẽ incertũſſum. DE. Quid ſi animã debet. Ge. Ager oppoſitus eſt pignori ob decem minas inquit. De. Age age iam ducat: dabo. Ge. Aediculæ item ſunt ob decem alias. De. Huic nimiũ eſt. CHR. Ne clama. petito a me haſce decem. GETA. Vxori emunda ancillula eſt. Tũ pluſcula ſuppellectile opus eſt. opꝰ eſt ſumptu ad nuptias, his rebus pone ſane decem: inqt minas. DEMIPH. Sexcentas potius ſcribito mihi iam

t Qui diſſoluerẽ. Qui ideſt vt vel qui ſit ablatiuus. i. quo aliquãto. vel qui, i. vnde.

v Ab hac accipio. Mire accipio non acceptus ſum. et definitũ modo ponit ne de ſumma dotis ſuſpit diſputatio.

x Verum ſtulticia ſa. Paræcon tertiũ. hoc idẽ eſt valet vtrũ quod an.

y Scientem ac imprudentẽ. Antitheton ſecundum. Nam ſcienti ipſum dentem reddidit.

z Quid ſi animam debet. Quia Geta dixerat phormionem dixiſſe ſibi fuiſſe opus que afferret vnde diſſoluerer que deberet nũc per prouerbiũ loquitur demipho quid ſi animam debet. i. nõ ſolum pecunias ſed etiam vitam, animam pro vita intelligit.

a Ge. ager oppoſitus. Per illud prouerbiũ ſciens nemo velle ſcire quidnam deberet nec; ita in obſcuro velle promittere ſe diſſolutum debita oſtẽdit que ſicut debita. Ager oppoſitꝰ eſt pignori ob decẽ minas. Aſtutenon protinus. xxx. minas dixit. ſed paulatim colligit vt partibus cõgeſtis in ſumma ſenex minꝰ geruetur. Nam ſi ſemel dixeret decerneret parciſſimũ ſenem. denicq; additis x minis ſtatim reſpondetur dabitur concedũtur ab alio de reliquis decẽ minus ſupereſt dubitatio nõ difficilis ad dandũ.

b Sane decem inquit minas. Bene ſane quaſi quidem plus exigat ſed contentus ſit.

c Sexcentas proinde potius ſcribito mihi tã dicas. Proſpicere hinc licet conſuetudinem vitioſe ſermonis. Nam apollodorus, d. c. dixit pro multis. & vt apud grecos. c. ita apud nos. d. c. dicere pro multis vſitatum eſt Cicero. Sexcentum poſſum decreta ferre.

d Mea cauſa eiicitur. Me hoc eſt æquũ amittere. Ratio cur ipſe viginti dare debeat minas dante demiphone decem.

e Quantum potes me certiorem. Feſtinat Geta ſcit enim dixiſſe lenonẽ mea lege vtar. vt potior ſit qui prior ad dãdũ eſt

f Que quidem res illi vortat male. Nõ deſinit poeta oſtendere auariciã demiphõis qui nec. ideo libenter fert dari aliquid phormioni quia ſic coꝛmodũ rei eſt. Virg. Hos illi quod nec bene vertat mittimus hedos.

g Mecum argentum attuli. Comicum argentum preſto. & cauſa ad dicas. nihil do. impuratus ne ille vt etiã irrideat: CRE. quæſo ego dabo quieſce tu mõ: filius facevt illam ducat nos quã volumus. AN. Hei mihi. geta occidiſti me tu is fallacijs. CRE. Mea cauſa eijciẽ. me hoc ẽ æquũ amitere. GE. ẽptum potes: me cerciorẽ: inqt: face: ſi illã dant hanc vt omittã ne incertus ſiem. Nã illi mihi dotẽ iam cõſtituerũt dare. CRE. Iam accipiet: illis repudiũ renũciet hãc ducat. Dẽ. quæ q̄dem illi res vortat male. CRE. Opportune adeo nũc mecũ argentũ attuli. Fructũ quẽ lẽni vxoris reddũt pdia id ſũmã. vxori tibi opꝰ eẽ dixero. ditur cur preſto. Et vnꝰ de ſit ſimul vxoris fracũ die & iurgie preparatur locus.

h Fructum quem lemni. Et lemni, & lemno legitur.

i Reddũt predia. Schema ephexegeſis

k Id ſummam. Non fructum ſed argentum.
l Summam. Impendam. Inde & ſumptus dictus.

m Vxori tibi opus eſſe dixero. Bene eſſe non ſuiſſe ne iam repetendum videretur opus eſſe dixero. adiunctum pro pronunciatiuo. vt in eunucho perculeris iã tu me.

In hac. ſcena. Antipho totus perturbatus getã alloqẽs ſuper eo q̄d fecerat ac tãdẽ leniẽ ipſe antipho a ſeruo geta a Emũxi. Mire cũ ecõtrario dicaẽ emũctus homo elegãs & facetus. vt Horatius de lucilio facetus emũcto naris inqt.
b Satin eſt. Hoc eſtid ne videẽ tibi ſatis eſſe ad miſerias meas quaſi inimico diceret vt dicere ſolemus. autẽ bene habet nunc. aut feciſti certe q̄d voluiſti. ideo autem ſub ambiguo locutus eſt vt ne quaquã poſſet aliter interpretari a geta qui reſpondet neſcio hercu le tãtũ iuſſus ſum.
c Eho verbero i. digne verberibus multis & declinaẽ verbero verberonis.

ANTIPHO adoleſcens. GETA ſeruus.

Eta. GE. hem. AN. Quid egiſti: GE. emũxi argento ſenes. AN. ſatin eſt id: GE. Neſcio herde. tantũ iuſſus ſum. An. eho verbero: aliud mihi reſpõdes/ac rogo. GE. q̄d ergo narras: AN. quid ego narrem: opera tua ad reſtim mihi q̄dem res rediit planiſſi

d Ad reſtim. Ideſt ad chordã qua mihi parẽ ſuſpẽdiũ. Nã reſtis chorda eſt. q. d. res tota eo redacta eſt vt de ſuſpẽdio cogitare poſſim.

e Ad scopulum. Vnde te precipites. vel in scopulū. idest in tempestatē & perturbationē ac periculum. Nam sæpe in scopulis. idest rupibus marinis acutis naues perclitantur.

f Vlcus tangere. Tangere prouerbiale nō ironicos dixit. vlcus tangere. idest hunc locum nostræ materie periculosū & ledentem. si tangatur

g In neruū potius ibit idest decipiet a proverbio tracto a sagittariis cum vis conaturq; tendentis arcum non involatum teli. sed in ruptionem nerui expeditur & ita suo impulsu fruſtratur ac decipitur. vel ibit in neruū potest capi proiceretur in vincula. et in carcerem potius detruderetur nostra causa.

h Tu id quod boni est excerpis. Honeste excerpis dixit & attendequesadmodum dicat excerpi bona quibus nō vtatur.

Quot res post illa. Quasi diceret multe euenerunt mihi post illa prima auspitia pro nuptiis captata in quibus captādis apparuerūt mōstra.

k Gallina cecinit. Obstetricum est in qua do

Gallina cecinit

me. vt te qdem oēs dij deæq; superi / inferi malis exēplis
desirnant volentis Here p tronā .t.deer
cōmittas
perdant. hem si quid velis huic mandes: qd qdem recte
.t.facrum .t.edituū seu eminentem locū abducat
curatū velis q te ad scopulū e tranquillo inferat. Quid
e .t.ex alto loco z fluctu
.t.inutilius f .t.facere mentōem ō illa
minus vtile fuit: q hoc vlcus tangere / aut noiare vxorē:
indita expectanda vxorem .t.appellit uiro suo
vic
Iniecta est spes pñi posse illā extrudi. Cedo nunc porro:
f.iuxe matrimonij
phormio dotem si accipiet: vxor ducenda est domū qd
f.nunc certe f.cum Phormio .t.seio
fiet? GETA. Non enim ducet. ANTIPHO. Noui.
sed
Pater & Chremes
Caterum cum argentum repetent: nostra causa scilicet
.t.animis cenando deciperetur .t.quid
g
in neruum potius ibit. GET. Nihil est antipho: quin
.t.querendo veritatem .t.an hac re
h
male narrando possit deprauarier. tu id quod boni est/
excerpis .t.in ea re .t.id q̄ fum dicturus
vicissim
excerpis. dicis quod male est. Audi nunc contra iam si
Phormio .t.facere vbi
obscurio
argentum accepe rit: ducenda est vxor / vt ais. concedo. ti
tempus cere
bi spacium quidem tandem apparandis nuptijs / vocan
vt res pspere cedere vum hac egerē pmittes
di / sacrificandi / dabitur paululū. Interea quod sunt pol
amici phedrie f.Phormio ære reddet
liciti argentum: dabunt: id istis reddet. ANTI. q̄ebrē /
f.illius ære nō tuear .t.iōnis i
aut quid dicis? GETA. Rogas? quot res post illa mon
in remū nostrum niger non noster
stra euenerūt mihi? Intrōijt in ædes ater alienus canis;
serpens .t.p locū nō cognitum. in medio recto phitonem
cerē vxorem
anguis p impluuiū cecidit de tegulis. gallina cecinit. in
h
.t.triumphos .t.annuā res declarare
i m n incipient
terdixit hariolus: haruspex vetuit ante brumā aliquid
ejusmodi vel occasio non tuendi f.q̄ dixi
vxorem .t.digna que ædificetur
noui negocij incipere: quæ causa iustissima est. hæc fiens
sine rubio .t.aspice vultū
o mei fiducie
ANTIPHO. Vt modo fiant: GETA. Fient / me vide
fetus discede f.inuentum z ideo bono animo sis
pater exit, abit: dic esse argentum phedrie. 3

mo gallina cantat super stite marito esse vxorē.

l Interdixit hariolus. Hariolus est qui diuina mente vaticinat dictus hariolus quasi fariolus a faris & a fando. h. enī pro. f. Et item. f. pro. h. in multis locutiōibus mutabantur. an a halando Nam halitu solēt excludere velut mortalem animam & diuinam reciprocare vnde & vocem ejusmodi dabant que est quod æsonum exalandi vim prestat.

m Haruspex ab haruga nominatur Nam haruga dicitur hostia ab hara in qua pecora includuntur. Plautus. Rusticus hircus hara mustellaria.

n Ante brumam. Ante tempestatem hominum. Hec tempestas quibus religio sit aggredi negocia aliquod diebus excrescentibus. Bruma dicitur illa pars hiemis in qua dies sunt breuiores a pronim. id. dest a breuitate dierum.

o Fient me vide. Respice idest vultus mei fiduciam gre. Non aliter latini siquidem quia nullū periculum est. Me vide quasi in iure suam promittit & interponit fidē quod nos dicimus me habes me vides respice

In hac. 16 scena. Demipho consulit qua via certior esse phormioni tradat suas pecunias.

a Quietus. Idest securus ab eo quo dī procedit id quod sequitur.

b Ne quid isti verborum diunt. Dare verba decipere est.

c Amittam. Amitto hic ponitur quasi pro emitto.

d Vt cautus est vbi nihil opus est. Consulit in quit quemadmodū deturvt omnino dare non deburerit siquidē argentum phedriq; sub nomine phormionis. Cautus est inquit vbi nihil opus est Nam potius deberet esse cautus in non dando & in agnoscēdo falsa laciam.

e Dum libido eadem hæc manet. Benelibidinem pro volūtate hominis incerti ac leuis

4 DEMIPHO. CHREMES: GETA.
.t.sine sollicitudine .t.efficiā vt .t.ne alijs decipiōnes
a .t.sis dico tibi chremes phor. fut fautores
Viet? esto inq̄. ego curabo: ne qd verbor di
dente argentū .t.nunq̄ patiar exire manibus meis .t.q
unt hoc temere nunq̄ amittā ego a me. quin mihi testes
aduocem .t.eradam .t.qua rōne .t.fraudmentōem .t.ērū
adhibeā. cui dem & q̄obrē dem: cōmemorabo. GE. Vt
demipho .t.non f.esse cautū f.vt dicis facere
b
caut? est vbi nihil opus est. DRE. atq; ita opus facto est
.t.festina cū maturitate f.qua dicte sibi sponsam
c .t.voluptas
at matura dū libido eadē hæc manet. Nā si altera illa ma
vrgebit f repellat g id ab? est pfideraſti
gis istabit: forsitā nos respiciat. GE. rē ipam putasti. DE.
o gera phormionē .t.fum in mora postq̄ .t.cedens phormi oni argentū pūcto restibus
duc me ad eū q̄. GE. Nō moror. CRE. Vbi hoc egeris:
transfer te .t.allocutur f.vxorē antiphonis discedit
transito ad vxorē meā: vt cōueniat hāc: priusq̄ abit. Di
f.vxor mea re? me collocare in mrimoniū tractat
phormionē f.ducat in?
gis eē illū idoneū q ipi sit familiarior. Nos vero nō of
.t.in nullo discessisse phor frantū h
ficio nihil egrediemur. cēptū is voluerit datū eē dotis. DE. qd
i f.refert nostra sufficit
tua: malū: id refert. CRE. Magni demipho. DE. nō sat
mihi vitio .t.mi ac
tuū officiū feciſſe: si nō id fama approbat. CRE. Volo
etiam hanc separatōem vrnō facere a nobis f.aō vtega tua
vxor efficiet
eius q̄q; volūtate hæc fieri: ne se eiectā putet. De. idē ego
f.q̄ vro hanc llagarent
istuc facere possū. Chre. Mī hi eri magis cōgruit. De.
l
Rogabo. Chr. vbi ego nūc illas reperire possim. cogito.

f Forte nos reticat. Mutierē. scilicet an vere nos in negotium nostrum & conditionem nostrā seu pactionem.

g Rem ipsam putasti. Pro disputasti modo.

h Quid tua malum id refert. Malū interiectio. Ordo quid tua id refert. Quod dici solet barbare quid male gratię habes tu agendum de hoc. Nā id refert mea significat illud a me spectare. Malum autem illic interpositū est interiectio quod plerumq; in nostro sermone potest congruere vt cum dicunt quid mala gratię talibus rebus te immisces dicendum esset quid rebus malum id genus te interponere tuuat.

i Magni demipho. Nota respōsum cōtra quid refert non ad quid refert tum. & quere quomodo dicat quid mea aut tua. An deest ad vt sit aut ad mea. aut ad tua.

k Rogabo. Vxorem tuam vt id faciat.

l Illas reperire. Filium & vxorem.

Jn. 17

Scena. Continet nutricis agnitio facta a chremete & contra agnitio chremetis a nutrice Sophrona.

SOPHRONA CHREMES

q Vidagam: quẽ mihi amicũ misera inueniã: aut cui cõsilia hæc referã: aut vnde mihi auxiliũ petã: nã vereor: hera ne ob meũ sua fursum indigne iniuria afficiat: ita prẽm adolescẽtis facta hæc tolerare au-

b dio violẽter. CRE. q̃nã hæc anus exaiata a frẽ q egressa est mõ: SO.

c Qd vt facerẽ egestas me ipulit: cũ scirẽ infirmas nuptias hasce esse. vt id cõsulerẽ: interea vita vt in tuto foret. Chr. Certe ædepol nisi me aius fallit aut parũ pspiciũt oculi: meæ nutricẽ gnatæ video. SO. Neq; ille iuesti gat. Chre. qd agã: SO. q est eius pt. Chr. Adeõ: an maneo: dũ eã q̃ logtur/magis cognoscã: SO. qd si eũ nũc repire possim nihil ẽ: qd vereor, Chre. Eaipa ẽ eloquar. SO. qs hic logtur: Chre. Sophrõa. SO. Et meũ nomen noiat. CHRE. Respice ad me. SO. Dij obsecro vos est ne hic stilpho: CRE. Nõ. SO. Negas. CRE. Cõcede hiẽ a foribus paululũ istorsum sodes sophrona, ne me istoc posthac noie appellem. SOPHRO. Quid: nõ: obsecro: is es: quẽ spẽ te eẽ dictitasti. CRE. est pellasses. SO. Quid: nõ: obsecro: is es: quẽ spẽ te eẽ dictitasti. CRE. est SOPHRO. Quid has metuis fores. CHREM. Conclusam hic ha-

h Nã nisi me animus fallit. Nam visa: vel corpis vel 'animi sunt hoc est rationis vel sensus.

i Qui est eius pater Cõtinuae quod iceperat dixerat eni ne q inuestigatur & subdit qui est pater eius.

k Meum nomen. Mire suũ nomẽ ille agnoscit illa dissimulat.

l Paululum. Aduerbiũ est alias nomen.

m Appellasses. Pro appellueris. tempus pro tempore

n Quem semper te esse dictitasti. Esse pro nominare antiquorum mos dixit.

o Cõclusam hic habeo vxorem sequam. Ne concludam pertulit vt si diceret seram.

p Effutiretis. Eloquemini. euacuaretis. effũderetis, narraretis. Effutireris ab eo quod est effũdo. Translatio est a vase futile nomine. quod paulo ore fundo acuto instabile nihil prẽ se continet. Et futilis dicitur eiusmodi vt nihil intra se cõtineat et semp inanis sit.

q Atq; id. Idest fictionem meã. s. q̃ lemni finxi mihi aliud nomẽ stilphonis.

r Aliqua. i. aliquo modo. aliqua via seu ratione vel aliqua. idest per aliquam ex nobis.

s Hem istoc. Idest istare seu propter istam causam quia timebas ne ex futiremus foris.

t Eho. Interiectio correpti timore nouo.

v Miseram me. Videquã tarde respõdit mortem vxoris denunciatus ra nesi statim & ex abrupto diceret nimiũ dolore cor vulneraret chremetis & pulchro ordine primum se miseram dicit postea matrẽ ipam egretudine miseram dicit adhuc remãsit in narratione illa spes incolumitatis. demum subiunxit mors consecuta est. Sic alibi ĩ Andria. Nos quidẽ miseras pol perdidit.

x Ex ægritudine. Infirmitate ac morbo. Ex egritudine mors consecuta est. bene moderat est. vt neq; nimis egre ferat neq; rursum & hæc est œconomia. ne in eadem vrbe due vxores plus mãli ex sollicitudine afferãt chremeti q̃ ex alterius morte tristiciq; neq; in comedia possũt nimis miserabiles mortes esse. neres in tragediam mãseat.

y Deserta egens ignota. Singula pronuncian

da sunt argumenta. hec enim ad venialem statũ proferuntur.

z Quid: Admirando hoc interrogat vel est modus interrogandi.

a Au obsecro. Au interiectio: dolentis vel tedio obtuse. Obsecro. q. d. inihil quæso amplius me interrogare sup hac re

b Quid: ais. Admirabundus hoc dicit.

c Compositio hoc factum. Sic veteres nos ex composito. vt comp posite rumpit vocem. & me festinat a re.

d Quę nõ audeas optare. Pro quæ non audeat quis vt facile pro eunucho probes.

e Offendi aduenies. Pro cum aduenissem. vtipse nemus linquens partium saltusq; i. quia lingua latina deficit hac declinatione.

f Hec sola fecit. Si hic legerimus antiphonem intelligimus. si hec, sophronam.

g Nunc quid opus facto est. Hoc dicit. Nam non audiuit chremetem exclamãtem apud se ab illo loco dii vestrã fidẽ.

h Sed per deos. Admirationis genus est.

ASCEN.

Vbi Guido noster legit Nõ obsecro is es quẽ semper te esse dictitasti. Chre Est &c. malim cũ aliis exẽplis legere hem. Nam absurda aliter esset persone mutatio. Est autem metuentis quod sequens iudicat verbum Item vbi idem legit. Cõposito factum est modo hac &c. plura exemplaria habent quo. q. d. ideo vt &c,

In hac.18:

scena. Senex de seipso cõquerẽ. q dũ auari infamiã fugerat in stulti reprehensionẽ incidit eũq; penitet pecuniã dedisse.

a Vt malos expediat. Quia ex'malitia confessi quũt a nobis pecunias.

b Ita fugias. Prouerbium ita fugito.

c Ne pter casam. Hoc est ne permittas casam tuã que sit tibi tutissimũ receptaculũ. Aut ita fugias ne preter casam vbi custodiri mage. & prehendi fur. & mulctari verberibus põt. aut verbũ erat furẽ exagitantis. et interea quidẽ ne ante casam trãseat. ne in pretereundo etiam inde aliquid rapiat.

d Ne preter. Cũ sit familiaritũ sermone puerbiũ. q.d. Ita efflugias in dando vt tñ modũ non pretergredaris. vt ita largiaris vt tñ rationẽ habeas domus tue. vt ita te. profundas vt tamen dona apud te retineas. et in tua potestate neqs vllũ penitenue locũ relinquas. vel ita fugias. i. discedas a tenacitate tua vt tamẽ nõ exeas casam tuam. i. vt

7 DEMIPHO senex. GETA seruus.

nostra ꝓpa nos nimis benigni sit ynle aliqs

n Ostrapte culpa facimus: vt malos expediat esse: dũ nimiũ dici nos bonos studemus & benignos. ita fugias/ne ꝓter casam qd aiũt. Nõne id fatt erat accipere ab illo iniuriã: etiã argentũ est vitro obiectũ: vt sit/ qui vsuram: dũ aliqd aliud flagitij cõficiat. GE. Planissime. De. His nũc pmiũ est: q recta prauа facitũ. GE. Verissime. DE. vt sluluissime qdem illi rem gesserimus. GE. Mõ dubiũ est: GE. Haud scio hercle: vt hõ est: an mutet aĩm Ita facia: vt frater cẽsuit: vxorẽ huc eius adducã: cũ ista vt loqtur. tu Geta abi ꝓnuncia hãc futurã. GE. argentum inuentũ ẽ phedriæ. de iurgio silet. Prouisum est ne in ꝓsentia hæc hinc abeat. qd nũc porro: qd fiet: in eodẽ lusto hesitas vorsurã solues geta pñs qd fuerat malũ: indiẽ tamen in reipso & in pectore tuo volutes atrenuus quid dandum sit. et quid non.

e Dũ aliquid. Vetuste.

f Planissime. i. apertissime. verũ est quod dicis siue oino. nã plane significat oino certe. et aperte.

g Rem. i. comoditatẽ & quod dicunt factum suum & casum suũ vt ita dicam.

h Modo vt hoc cõsil. Ne peniteat damnũ pecuniam dedisse erroremq; seruus iniecit.

i Vt homo est an mutet. Nam hominis mutabilis est animus. vel vt homo est. i. p eius moribus quibus est negcio sit mutaturus animũ necne.

k Argentũ inuentũ est. Hic apud se geta loquit.

l Ne in presentia. i. hoc tempore presenti. Dicimus in presentia sicut et in presentiarũ pro aduerbio presentis temporis.

m In eodẽ luto hesitas. i. frequenter hęres seu fixus es et volutaris in eodem luto. q.d. versaris in eodem periculo. posses forsitan capi hesitans. Pro dubitas & pplexus es & districtus seu implicitus & inuolutus in eodem luto.

n Vorsuram solues. Creditorẽ mutas. Vorsurã facere dicit q̃ es alienũ ex alieno gre alieno soluat. d of eñ vorsurã facere cũ minore scenere accipiã quis pecuniam maiorem occupat.

o Geta. Alloquitur seipsum.

p In diẽ. i. in terminũ aliquem deputatũ. Vel in diem idest vsq; ad aliquem diẽ mihi incertũ. i

abijt plage crescũt. nisi ꝓficis. Nũchinc domum ibo: ac phaniũ edocebo: ne qd vereaf phormionẽ aut eius orões.

In hac.19.

scena. Diuitis vxoris de marito licentius cõquerentis allocutio est cum dispositione futurarum turbarum.

a Ac dudum re opit. Supta enĩ dixerat chremes. Id summã vxori vbi opus esse dixero. Ac dudum re opitulata es. i. ipso effectu vel bonis tuis & tua re familiari mutuas mihi dando pecunias. vel aliquid tale faciendo. vel legesic pater. idest enam tũc adiuuas me tua opera ac. p & dudum opitulata es mihi re &c.

b Quã me dignũ est. Idest quã me decet. aut quam mihi est honestũ vel quam merui.

c Quid autẽ. Idest cur minus pote quam par est & quam meruisti.

QVINTVS ACTVS.

DEMIPHO. NAVSISTRATA. CHREMES.

8 Ge dum: vt soles: nausistrata facilla vt placeã

2 no b. vt vt sua voluntate id quod est faciũdũ faciat. Nau. faciã. DE. Pariter nũc opa tua me adiuuas ac dudũ re oppitulata es. Nau. Fcim volo. at pol mi? ẽ viri culpa: ẽ me dignũ est. DE. qd aũt. Nau. qa pol meĩ pris bñ parta indiligenter tutaĩ. Nam ex his prædijs talẽta argenti bina statim capiebat. hem viro vir qd præ stat: DE. Bina quæso: Nau. Ac rebus vilioribus mixto: tamen duo talenta. DE. Hui. Nau. Quid hæc videñ.

d Statim capiebat. Statim perpetuo. equaliter. & quasi vno flatu. Plautus. Ita statim fiãt signa.

e Hem. Dolentis & requirentis seu desideratis patrem.

f Viro vir quid prestat Idest quãtum alius alĩ excellit. Nam pater longe prestantior erat viro meo.

g Rebus vilioribus multo'. Idest quãto res essent multo viliores & minoris locarentur quã nunc.

h Hui. Admiratis hic est. Nam pensionis quãtitatem admiratur.

i Quid hec videntur. Idest quid existimas hec duo talenta annua esse. q.d. Nonne illa talenta videntur tibi esse magnum quiddam.

k Scilicet.i. certe talēa hec vi dēt.f mihi magnū quoddam
l Ego.f. hec talēta q̄ti essēt qa ea mult̄plicare industria
vel oñderē hec talēta magnū ef se aliqd vel oñ derē bona talenta debere hēri ex p̄monio meo
m Defatiget. Defatigatā reddere sermōe suo adeo vt illi rūdere p̄ esse nō possis.
n Ducim⁹.f. vxorē tuā si es locut⁹ cū puella
o Quid ait tā. Auertens se de mipho admirabūdus ait. qd ait tādē q̄si alii stētes alloquar.
p Vterq;.Masculino vsus est qa masculinū prepōderat fœminino. Oratores in tali dicendi genere dicere solent: vterq; alteri est cordi.
q Magni i. multū ad nos spectat. Id eni plusq; manifestū est dici solere magni vel p ui mea refert vt̄ interest.vbi dicūt barbari qd habem⁹ agēdū r Cōperi. Facile p̄spexi cognoui p̄ inuestigationē siue inueni
s Deliras. Insanis deuias.vl q̄ delyramenta p̄fers in medium
t Redi. Que.f. cōsulim⁹ inter nos.vel recolli ge te redi ad te siue repete memoria ea de q̄bus aliq̄n verba fecimus me cū.i. quēadmodum ego reuertor ad memoriā exercēdam.
v Patris.q.d. Pater ei⁹ voluit se vocari altonoie. hoc dicit vt ostēderet illi se esse patrē ei⁹ quēadmodum pri⁹ cōicauerat rem totā cū eo.
x Pergis.Interrupit sermonē dicēdo pgis i p̄sequeris relatādo mihi.
y Miror qd. Hoc s.quod dimipho nō pōt intelligere. similiter nec ego ipa.
z Vt.p̄ptor illi q̄ ego sū ac. Sceuma est a medio.
a Ita nep.Id est habes mihi tā parū fidei vt te exorari non possim vt hoc mihi credas.
b Vin satis. Hoc totū pro vna persona.i. quidem legūt.
c Filia amici. Hoc est tua & hoc volutat sec cū deinde subdit quid futurū est ex hac cognatione.
d Recte.i. p̄spere oia cedāt.
e Maneat.i. non veniat ad puellā interrogatiue p̄nūciat
f Comodius esse in omnes. Et circa illū qui duxit et circa illā q̄ ducta est et circa te socerū.
g Vt ceperas: Scilicet curare vt aiceretur.
h Perliberalis visa est Ordo est perliberalis visa mihi.
i Qui istuc ne est. Idest. quid hoc totū quod dixisti sibi vult nōdū aī intelligit demipho.
k Operuit.i. recludit cuius oppositum est aperuit.
l Iam.f. operuit ne timeas audiri ab ea.
m Hem.Interiectio intelligētis quod diu q̄sierat.

DE. Scilicet. Nau. Virū me natā vellē. ego oñderem. DE. certo scio.
NAV. q̄ pacto? De. pce sodes: vt possis cū illa: ne te adolescēs mīr de
fatiget. Nau. faciā/ vt iubes meū virg abs te exire video. CRE. Hem
demipho iam illi datū ē argentū? DE. curaui illico. CRE. Nollē datū
sed video vxorē pene plusq̄ sat erat. DE. Cur nolles chremes? CRE.
Iam rē. DE. qd tu? ecqd locut⁹ cū ista es? q̄obrē hāc ducimus? Chre.
Trāsegi. De. qd ait tandē? Chre. abduci nō pōt. De. q nō pōt? Chre.
qa vterq; vtriq; ē cordi. DE. qd istuc nā? Chre. magni p̄ter hec cog
natā cōperi esse nob. DE. qd deliras. Chre. Sic erit: non temere dico.
redi mecū i memoriā. De. satin sanus es. Nau. au obsecro caue ne in
cognatā pecces? De nō est. Chre. ne nega. p̄s nomē aliud dcm̄ est.
hoc tu errasti. De. non norat prēm? Chre. norat. De. cur aliud dixit?
Chre. nunq̄ te hodie cōcedes mihi. neq; intelliges? De. si tu nihil nar
res. Chre. pgis. Nau. Miror/ qd hoc ē. De. equidē hercle nesci o. Chre.
vin scire? at ita me seruet iuppiter: vt p̄ptor illi q̄ ego sū ac tu hō nemo est. De. Dij vestram fidem. Eamus ad ipam vna oēs nos: aut scire
aut nescire hoc volo. Chre. Ah. DE. Quid est? Chre. Ita ne quam mihi fidem ap d̄te? DE. vis me hoc credere? vin satis quæsitū mihi istuc
esse? age fiat. Quid illa filia amici nostri? qd futurū ē? Chre. recte. De.
hanc igit mittimus? Chre. q̄dni? De. Illa maneat? Chre. Sic. DE. Ire
igit tibi licet nausistrata. Nau. sic pol cōmodius esse in oēs arbitror? q̄
vt q̄perās: manere hāc. Nā liberalis visa est. cū vidi: mihi. De. q̄ cd
hoc negocij ē. Chre. iā ne operuit hostiū? De. Iā. Chre. O iuppiter dij
nos respiciūt. gnatā iueni nuptā filio tuo. De. hem q̄ pacto id potuit?
Chre. Non satis tutus est ad narrandū hic locus. De. At tu intro ahi.
Chre. Heus. ne filiq̄ quidem nostri rescitant hoc: volo.

10

ANTIPHO adolescens.

In hac.20 scena. Antipho apud se cōqueritur q̄ ea suscepe rit quibus exolui non possit vbi res aduersey get. et simul oñdit se gestire in aliquā spem.
a Quod vult. Argentū ad p̄philā redimendā.
b Parare Vetuste addi tū est aio. Erim⁹ in fixo sed qd ego hic aio lamē
c Cū res. Cū desi (torderate fuerint.i. cū harū pecunie fuerint.
d Patri. Nep̄ molestē ferēs abducat aliqua ratione amatā meā.
e Sin pa.i. apiat̄ detegat nō possū inq̄ā euoluere quin sim in p̄bro.
f In.p. Apud patrē.f. Cū ppositisset si hoc celetur in metu quarta quia intulit sin patefit.

Rgentū accepi. tradidi lenoi. abduxi mr̄ix. curaui: ppria
ea phedria vt potiret. nā emissa ē manu. Nūc vna res mihi etiā restat
ea p̄ phedria vt potiret. nā emissa ē manu. Nūc vna res mihi etiā restat
q̄ ē cōficiūda: ociū a senibus ad potandū vt habeā. Nā aliq̄ thos sumā
dies. AN. Sed phormio adē. qd ais. Phor. qd? An. q̄dnam nūc factu
rus est phedria? quo pacto satietatē amoris ait se velle sumere? Phor.
Vicissim p̄tes tuas acturus ē. An. q̄s? Phor. Vt fugiret p̄m. Te suā
rogitauit rursū vt ageres cām: vt p̄ se diceres. Nā potatur⁹ est ap d̄me
Ego me ire senibus suniū dicā ad mercatū ancillulā emptū: dudū q̄
dixit. Geta ne cū hic nō videāt me: cōficere credāt argentū suum. sed
ostium cōcrepuit abs te. AN. Vide/ quis egreditur. Phor. Geta est.

PHORMIO ANTIPHO.

In. 21. scena. Iactātia inducit phormionis qui tanq̄ parasitus se egregie bibitū rum pollicetur Et quasi omis ducisse leteē.
a Mulierē.f. Pamphilā quæ iam virgo nō erat p̄cipue cū esset i tali loco.
b Propria ea. Propria.f. sibi cū nemini communi. Virgi. in primo connubio iungā stabili propriāq; dicabo.
c Emissa est manu. i. libertina facta cū prius esset empta tanq̄ serua vel exiuit potestatem lenonis.
d Ociū a se. Priusq̄ abducam mihi phanium pro qua abducenda derūt pecunias
e Sed phor. Antipho q prius solus loqbatur vidit phormionē & ingt ap d̄te sed phormio &c.
f Quid ais? Accedens postea ad eū sicait
g Quid? Admirando dicit hoc vel interrogando. Deinde occupat antipho.
h Vicissim p̄tes acturus es tuas. Secundū illud q̄d dictū est Reddūt ope tras metuas.
i Rogitauit rursum vt ageres causam. Iterum subaudiamus & est sche ma a superiore
k Vt pro sed dicēres. Idest orationem haberes & sermonē appositū pro se faceres. Nā qui dicit apposite accommodate loquitur.
l Ad mercatum. Gratia ementi mercature Et declinatur hic mercat⁹ tus. tui. a mercor aris. q̄d dicemo is.
m Cōcrepuit. Bū q̄si diceret audiū ostiū crepās. i. stridens ex resonans cū apiet et patefieret. Nā eiusmōi crepit⁹ est signū aptionis ostii.

In. 22

scena. Antipho ni a Geta nũcia tur phanio lu ẽ tã esse filiã chre metis patrui sui q̃d magne soli citatus loco du cendũ putat.

a O fortuna. Fortuna dicta est incerta res fors fortũa euẽ tus fortũe bon⁹

b Fors fort. Aliud fortuna est alicui fors fortuna, Nã fors fortuna est cui⁹ diẽ festũ colũt q̃ ante aliquavi uũt cui⁹ ædes sacratas tyberũ erat. fortũa aũt incerta res est tã ad sonũ euẽtũ quã ad malũ.

c Quãtũ. Hæc leguntur admiratiue.

d Nosc̃p. Geta eũ adhuc nõ audiebat, sed pgebat in fua admiratione.

e Sed. Ad sere diẽs cõsideraũ q̃ sibi esse potius querẽdũ ãt phonẽ cui hoc narret, quã ita admiratiõe cessandũ et morãdũ. Iõ hac subdit. Sed mihi, i. vel in dedecus meũ & crimẽ. vel mihi gñaliter ponit vt tu mihi sp dormis. sed ego nũc cesso. i. sũ cessator et ociosus & q dẽ increpãdus.

f Humer⁹. Recte ga palliata fabl'a ñ togata.

g Heus. Reuocat eũ tã arripiẽtẽ iter ad lenonẽ. Heus aduerbiũ vocãtis Geta est vocatiu⁹.

h Hem. Geta post se nõ respexit indignat⁹ se reuocari festinũ Nam putabat aliũ quemlibet ab antiphõe reuocare eũ. Iõ in qt. Hem intereẽtio indignãtis

O Fortuna: o fors fortuna: cũctis cõmoditatibus c̃p subito hero meo antiphoni ope vestra hũc honorastis diẽ. AN. q̃dnam hic sibi vult: GE. Noscp & amicos eius exonerastis metu. Sed mihi nũc ego cesso q ñ humer⁹ hũc exõero pallio: atq; hoiem ppero iuenire: vt hæc q̃ cõtigerint sciat: AN. Nũ intelligis q̃d hic narret: PHOR. Nũ tu: AN. nihil. PHOR. tantudẽ hic ire pgam. ibi nũc stat. AN. heus geta GE. hem tibi nũ mi⁹ aut nouũ est reuocari cursũ: cũ istituer is: An. geta. GE. Pergit herde: nũc̃p tu odio tuo me vinces. An. nõ manes. GE: Vapula b. An. Id q̃ẽ tibi tã fiet: nisi resistis: verbo. GE. Curial' vernula est q me vocat: Familiariore oz ee hũc: q minitat malũ. Sz is vez nee: quẽ q̃ro. an nõ: ipe ẽ. Phor. Cõgredere actutũ. An. q̃d est: GE. q̃tũ oĩm ẽ q viuãt hoĩm hõ honoratissime. Nã sine cõtrouersia dis fol⁹ diligere antipho. An. Ita velim. Sz q istuc credã ita esse: mihi dici velim. GE. Satin: si te delibutũ gaudio reddo: An. Enecas. Phor. qn tu hic pollicitatões auferes: q̃d fers credo. GE. oh tu q̃cp aderas phormio: PHOR. aderam. sed q̃d cessas: GETA. accipe. hem. vt modo argentũ tibi dedimus apud forũ: recta domum sumus, pfecti. Interea mittit herus me ad vxorem tuam. ANTIPHO. Quamobrem.

i Institueris. Secunda persona pro tertia.

k Pergit. Hoc dicit inter eũdẽ nõ retro aspiciens põt distingui hic pgit & coniũcte legi hercle.

l Nũc̃p. Odiũ interdũ ponit p tedio et molestea. Inde odiosus. i. tediosus molestus. et improbus seu importunus. q. d. non vinces me tua importunitate et instantia.

m Nõ manes. Hoc dicit indignabũ⁹ et mirabundus.

n Vapulabis. i. posses bũ adeo instare vt vapulares. i. verbera res seu verberibus afficereris.

o Id q̃dẽ. Id q̃d sibi dici audiuit minaẽ. & cõueniẽs erro re festinantis.

p Curialis v. Hoc audiẽs cognouit esse alius q̃d impiose loqueretur.

q Actutũ. Dẽ ab actu. i. a celeritate vñ actuarie naues dicũt celeres. i. celeriter p mare transeuntes.

r Si te de. Adaim trãstulit id q̃d est copia. Nã delibut⁹ vas ctus dicitur.

s Enecas. Mori me cogis qui ita aim meũ ius spẽsum teneas.

t Oh. Interiectio est aiauẽtentis prius nõ vsũ nec pceptũ

v Cessas. Moraris detegere rem antiphõi.

x Hem. Interiectio est tussientis vt narratõi sit aptior.

y Vt. Vide narratione corpũ vnde opus est.

z Mittit. Cõuersio ad antiphonẽ hoc di-

a Ingynneciũ. Gynneciũ est locus ediũ secret⁹ in q̃ fabulãtẽ inter se mulieres. Est enĩ gynneciũ ait Torrelli us locus in edibus solis mulieribus.

b Mida. Forte sic dictus q̃p phrygius esset.

c Pone. i. recte aduerbium.

d Resupinat. Supinus vel resupinus dr̃ q in dorso iacet. q̃d q̃ faciũt fere negligentes sunt. molles aut lasci ui. q̃s supin⁹ p molli ponit aut lasciuo. Iteꝝ p piro negligẽti et ocioso. Iteꝝ posnit interdũ pro elato & superbo. Propterea q̃ tales superbi solent nõ demittere caput t̃p̃ humiles, sed resupinare & extollere equa turmidi. Persi⁹. Italo q̃d honore supin⁹ fregerit semias. Vñ supinare et resupinare significat aliq̃ẽ supinũ siue resupinũ reddere vt hic resupiat me. i. reducit me in tergũ et q̃d vulgo dicit reuertat me.

e Suspẽso. i. molli ac tenero sustẽtato. et leniter terre ipresso.

f Euge. Interiectio est letitie q̃ antipho getã incitat ad letitiã vt reliqua pse quaẽ letanter.

g Hic pul. Hiusmodi locos porte auctorib⁹ induigẽt. q̃ in his auctoris est cõmendatio.

h Mirificissimũ. Pro mirificentissimũ vbi poeta recto lup

GE. omitto ploq. Nã nihil ad hãc rẽ est antipho. Vbi ĩ gynneciũ ire occipio: puer ad me occurrit mida. Põe me apphẽdit pallio, resupinat. Respicio: rogo c̃p obrẽ retineat me. Ait eẽ veritũ, itro ad herã accedere. Sophrona mõ frẽm huc: ingt: senis itroduxit chremẽ. eũc̃p nũc eẽ in tus cũ ilł. hoc vbi ego audiui: ad fores suspẽso gradu placidẽ ire prexi. sermonẽ captãs. AN. euge geta. GE. hic pulcerrimũ facinus audiui ita c̃p hercle pene exclamaui gaudio. PHOR. q̃d: Ge. q̃dnã arbitrare AN. Nescio. GE. Arc̃p mirificissimũ. Patruus tuus pr̃ẽ inuent⁹ phanio vxori tuæ. AN. Hem q̃d ais: GE. Cũ eius cõsu euit olim me ĩ lẽ no clanculũ. PHOR. Sõniũ. vtin hæc ignoraret suũ prem: GE. aliq̃d credito phormio eẽ cause. Sed me censen potuisse oĩa intelligere extra ostiũ: itus q̃ iter sese ipi egerint: PHOR. atq; hercle ego q̃c̃p illã audiui fabulã. Ge. Immo. etiã dabo: q magis id credas. Patruus iterea ĩ huc egredit foras. haud multo post cũ pr̃e iñ recipit se itro denuo. Ait vterq; tibi ptãtem se eius hĩnde dare. Denicp ego missus sum: vt te regrerem: atq; adducerẽ. AN. hem q̃n g̃rape me q̃d cessas: GE. Fece ro. AN. O mi phormio vale. PHOR. Vale antipho. Bñ. ita me dij amẽt: scm gaudeo / tãtã fortunã de iprouiso eẽ his datã. Summa eludẽdi occasio: ẽ mihi nũc senes & phedrię curã adimere argentaria: ne cuiq; suorũ æqualiũ supplex siet. Nã idẽ hoc argentũ ita vt datũ ẽ ingratis his datũ erit hoc q̃ cogã / re ipa repperi. Nũc gestus mihi / vultusq; est capiẽdus nou⁹. Sed hĩc cõcedã ĩ angiportũ hoc pximũ. iñ hisce ostẽdã me: vbi egressi foras. Quo me assimulabo ire ad mercatũ: nõ eo,

a Ingynneciũ. Gynneciũ est locus ediũ secret⁹ in q̃ fabulãtẽ inter se mulieres. Est enĩ gynneciũ ait Torrelli us locus in edibus solis mulieribus.

b Mida. Forte sic dictus q̃p phrygius esset.

c Pone. i. recte aduerbium.

d Resupinat. Supinus vel resupinus dr̃ q in dorso iacet. q̃d q̃ faciũt fere negligentes sunt. molles aut lasci ui. q̃s supin⁹ p molli ponit aut lasciuo. Iteꝝ p piro negligẽti et ocioso. Iteꝝ posnit interdũ pro elato & superbo. Propterea q̃ tales superbi solent nõ demittere caput t̃p̃ humiles, sed resupinare & extollere equa turmidi. Persi⁹. Italo q̃d honore supin⁹ fregerit semias. Vñ supinare et resupinare significat aliq̃ẽ supinũ siue resupinũ reddere vt hic resupiat me. i. reducit me in tergũ et q̃d vulgo dicit reuertat me.

e Suspẽso. i. molli ac tenero sustẽtato. et leniter terre ipresso.

f Euge. Interiectio est letitie q̃ antipho getã incitat ad letitiã vt reliqua pse quaẽ letanter.

g Hic pul. Hiusmodi locos porte auctorib⁹ induigẽt. q̃ in his auctoris est cõmendatio.

h Mirificissimũ. Pro mirificentissimũ vbi poeta recto lup

i Instituerit. Secunda persona pro tertia.

k Pergit. Hoc dicit inter eũdẽ nõ retro aspiciens põt distingui hic pgit & coniũcte legi hercle.

l Nũc̃p. Odiũ interdũ ponit p tedio et molestea. Inde odiosus. i. tediosus molestus. et improbus seu importunus. q. d. non vinces me tua importunitate et instantia.

m Nõ manes. Hoc dicit indignabũ⁹ et mirabundus.

n Vapulabis. i. posses bũ adeo instare vt vapulares. i. verbera res seu verberibus afficereris.

o Id q̃dẽ. Id q̃d sibi dici audiuit minaẽ. & cõueniẽs erro re festinantis.

p Curialis v. Hoc audiẽs cognouit esse alius q̃d impiose loqueretur.

q Actutũ. Dẽ ab actu. i. a celeritate vñ actuarie naues dicũt celeres. i. celeriter p mare transeuntes.

r Si te de. Adaim trãstulit id q̃d est copia. Nã delibut⁹ vas ctus dicitur.

s Enecas. Mori me cogis qui ita aim meũ ius spẽsum teneas.

t Oh. Interiectio est aiauẽtentis prius nõ vsũ nec pceptũ

v Cessas. Moraris detegere rem antiphõi.

x Hem. Interiectio est tussientis vt narratõi sit aptior.

y Vt. Vide narratione corpũ vnde opus est.

z Mittit. Cõuersio ad antiphonẽ hoc di-

latiuo vsus est a positiuo mirificissimus mirificum.

i Patruus. Vt Salust⁹ in prismo. liberis ei⁹ auũculus erat.

k Quid Hoc dicit vix sibi p suadẽs ita esse.

l Consurrit. Habuit cõmertiũ amoris.

m Somniũ. Est fantasma et vanũ dictũ tanq̃ dormiendo somniatum.

n Arcp. Plautus i milite glorioso. Nã hoc colliniatim poete esse mãdauit barbaro:

o Hem quid: Hem interiectio idignãtis q̃p nõ ducaẽ celeriter ergo cũ debeas me ducere.

p Quin. Incre patiuevidet hic capi p animo.

q Fecero Cõiectiuũ pto in discritiuo.

r Bñ ita. Dein de cũ discessissent cepit phormio hec secũ dicere. & ita dixit me amẽt iuran di modus est.

s Curã. Varietas est pluralis adimẽdi varietatẽ eni amauit poeta. iõ adimere p adimendũ ponit.

t Suom. Vtilis mutuo darent il̃s sũmã q̃ redderetur senib⁹ cũ no let ducere vxorẽ phor.

v Ingratis. Ingratis. i. in meos bñficiorũ sibi factorũ tam iter iungẽdo li beros suos mũ monio sorlici.

x Reipa. Ipo effectu videlicet argẽtũ sit datũ vt datũ est sine vlla restitutiõe.

y Angip. i. in hũc locũ angustũ nec quiũ,

In hac. 2ª scena, Continet contentio phormionis & senũ & totius simulationis detectio. Indignat enĩ phormio nanari parat omia nauisitrate vxori chremetis quo nam videlicet modo chremes sustulerit clam filiam ex mulliere quadam lemnia.

13 DEMIPHO. PHORMIO. CHREMES.

d ijs merito magnas grãs habeo / atq; ago qñ eue nere hæc nob frater pspere. cũ tũ pot/ nũc cõuenit phormio ẽ priusq; dilapidet nras triginta minas: vt auferam⁹. Phor. demiphonẽ: si domi ẽ: visam. vt qd. De. At nos ad te ibamus phormio. Phor. de eadẽ hac for tasse cã. De. ita herde. Phor. Credidi: qd ad me ibatis: ri dic'm an veremi: ne ñ id facerẽ. qd recipissem sel': Heus heus qñ ita hęc mea pauptas est: mñ adhuc curauit vnũ hoc op pido. Phor. Itaq; ad vos venio nũciatũ demipho para tũ mecẽ. vbi vultis vxorẽ date. Nã oms post habuit mihi res: ita vt par fuit: posteaq; tantope id vos velle aĩm aduor terã. De. ar hic dehortar? ẽ me ne illã tibi darẽ. Nã qs erit rumor ppli: ingt: si id feceris: olim cũ honeste potuit tũ nõ ẽ data. Nũc vidua extrudi turpe ẽ ferme eadẽ oĩa q; tu te dudũ corã me icusaueras. Phor. Satin supbe illuditis me. De. q: Phor. rogas? qa ne altera qdẽ illã potero du cere. Nam q redibo ore: ad eã quã cõtẽpserim. Chre. Tũ

a .i. sure
b .i. ad videndum
c .i. ad me
d .i. tũ subitaui.
e .i. ad me
f .i. mihi
g .i. allo gandus
h .i. ad me
i .i. ad me
k .i. ad me
l .i. ad me
m .i. ad me
n .i. ad me
o .i. ad me
p .i. ad me

Semel. i. nec iterũ. Iterer

a Diis magnas meritas habeo. Ideſt multũ sum debitor dis & obnoxius. Dicitur aũt q; eis ago magnas gras. Habere gras est in animo. Agere vero gratias est verbis. quod. s. barbare dicitur regratiari.

b Visa vt quod. Apposiopesis secunda. Deficit enĩ. vt sup lex expleã qd pmisi. vel aliquid tale.

c De eadẽ ac forasse. Ideſt propter eandem causam propter quam ego ire contendebam.

d Credidi. Scilicet q de ea causa ad me veniretis vtrquam meę fidei differentes.

e Ne non id facerem quod recepissem semel. Et deest ad me vt in Heauton. non ad mortuũ faciet.

f Heus heus. Particula vocantis est monentis attentionem vel excitantis.

g Tamen adhuc' cura ut.
Addidit adhuc potuisse sine hoc integer sensus esse.

h Vt mihi esset fides. Vt mihi ꝺgeretur.

i Est ne ita &c. Chremes interrogat fratrem de puella quam visitauerat. Et ita dicit vt nõ audiatur a phormione.

k Dehortatus est. Dissuertit deflexit deterruit.

l Nunc viduam. Vidua quasi a viro viduata ideſt diuisa.

m Extrudit. Ideſt cito violenter a domo prioris mariti.

n Quæ tute dudũ coram me incusaueras. Nota locutio coram me incusaueras. belle vt si quis neget. cõtra seipsum sentire videatur.

o Satin superbe illuditis me. Et datiuum. & accusatiuum casum regit illudo. dici ei potest illudo te vel illudo tibi.

p Tum autẽ antiphonem video. Suggerit hec chremes demiphoni vt cessuppressa ne audiatur a phormione.

¶ Inq; Expositit Guido inicipit contra eqtatẽ. Et pbat. Nã nõ est equũ eos se fingere cũ vterq; alteri sit cordi. Probatio hec aparẽtiã aliqua sẽ habet. Sed decepta est q; oia exẽplaria q; ego vidi hñt inicipit. qd tũ. ꝓpter sequẽtia verba Iocũ habere non pot qm sequentia verba sũt prioris repetitio atq; resũptio. Iõ cremes dixit inquit illa ad demipho inqt ea de ipsa nisi q; vbi cremes dixit anuphonẽ demipho filiũ & vt ea alter mulierẽ et superadditsane i. valde inuitum.

f Tũ. Sic exponitur Guido demipho eadẽ verba dicit que fuerũt ei fugesta a fratre. Hec cõtinuatio ẽ probatio cõtraria priori q; vocanti debet inique.

a Russũ. Rescribi reddi seu mẽse scriptura. tã. Iubet rescribi qm ad numeratione antecedit scriptura. rescribere dicebãt p remunerare. & si infert ne ego pscripsi porro illis qbꝰ habui. Hec ẽ ergo figura in q; secta de primis significatiõã sumũt. Iube rescribi per scriptũã. i. per mẽse scripturã dari. vñ hodie datur cyrographus domo ex actis ne mense scriptura.

t Ne. Multũ ꝓ scriptura reddi. multi dedi vt apud Virg. Dedit hic subito troiana pagmina rumor.

¶ Inq; Expositit Guido inicipit contra eqtatẽ. Et pbat. Nã nõ est equũ eos se fingere cũ vterq; alteri sit cordi. Probatio hec aparẽtiã aliqua sẽ habet. Sed decepta est q; oia exẽplaria q; ego vidi hñt inicipit. qd tũ. ꝓpter sequẽtia verba Iocũ habere non pot qm sequentia verba sũt prioris repetitio atq; resũptio. Iõ cremes dixit inquit illa ad demipho inqt ea de ipsa nisi q; vbi cremes dixit anuphonẽ demipho filiũ & vt ea alter mulierẽ et superadditsane i. valde inuitum.

f Tũ. Sic exponitur Guido demipho eadẽ verba dicit que fuerũt ei fugestata a fratre. Hec cõtinuatio ẽ probatio cõtraria priori q; vocanti debet inique.

a Russũ. Rescribi reddi seu mẽse scriptura. tã. Iubet rescribi qm ad numeratione antecedit scriptura. rescribere dicebãt p remunerare. & si infert ne ego pscripsi porro illis qbꝰ habui. Hec ẽ ergo figura in q; secta de primis significatiõã sumũt. Iube rescribi per scriptũã. i. per mẽse scripturã dari. vñ hodie datur cyrographus domo ex actis ne mense scriptura.

t Ne. Multũ ꝓ scriptura reddi. multi dedi vt apud Virg. Dedit hic subito troiana pagmina rumor.

aũt antiphonẽ video ab sese amittere inuitũ eam in q;. DE. Tum autẽ video filiũ inuitũ sane mulierẽ abs se amittere. Sed trãsi sodes ad forũ: atq; illud mihi argentũ rursum iube rescribi phormio. PHOR. qd: ne ego pscripsi porro illis quibus debui. DE. Quid igit fiet: PHOR. Si vis mihi vxorẽ dare: cũ despõdisti: ducã. sin est/ vt velis illã manere apud te: dos hic ois maneat demipho. Nam nõ est equũ me ꝓpter vos decipi: cũ ego vestri honoris causa repudiũ alteræ remiserim: quæ do tis tantundẽ dabat. DE. Hinc in malã rem cum istac magnificẽtia fu gitiue, etiã nũc credis te ignorãrier aut tua fctã adeo. PHOR. Irritor. DE. Tu ne hãc duceres: si tibi data esset: PHOR. Facpericlm. DE. vt filius cũ illa habitet apud te hoc vtm consiliũ fuit. PHOR. quæso gd narras. DE. Quin tu argentũ mihi cedo. PHOR. Immo vero tu vxorẽ cedo. DE. In ius ambula. PHOR. Enimuero si porro eẽ odio tĩ pergitis. DE. Quid facies: PHOR. Ego ne vos me indotatis modo pcinari fortasse arbitramini etiã dotatis soleo. CHRE. Quid nra: PHOR. Nihil hic q̃dam norã cuius vir vxorẽ. CHRE. Hem. DE. Quid est: PHOR. Lemni habuit aliam. CRE. Nullus sum. Phor. ex q; filiam suscepit. & eam clam educat. CRE. Sepultussum. Phor. Hæc adeo egoilli iam denarrabo. CRE. obsecro ne facias. PHOR. Eho: tum is eras: DEM. vt ludos facit: CHRE. Missum te facimus. PHOR. Fabule. CHRE. Quid vis tibi: argentũ q̃d habes condona mus. PHOR. audio. quid vos: malũ: ergo me sic ludificamini inepti vxa puerili sententia: nolo: volo: volo: nolo: rursum cape. cedo: q̃d dictum indictũ est. q̃d mõ erat ratum: id irritũ est. CHRE. Quo pacto aut vñ hic hæc resciuit: DE. Nescio: nisi me dixisse id nemi certe scio.

sed filiũ tuũ — abuere .i. nolentem puellam — q̃ .i. dic — sed
Phantum — abutere. — tu Phormio — mihi r — .i. si audes
.i. cũ tua magniloquẽtia & magnitudine sũptus. Nã magnificus spectari etiã soleti magnis sũptibus.
x Quin. Hoc ab vtroq; cum clamore dici accipiendũ est.
y In ius. Ad iudicẽ eamus. s. nã ius, pro loco Ciceronis. Quin te in iure cõspitio z Enimuero. Vultu iuuãdũ est et, pnũciatio ne hoc tã miraciter suspẽdit enim uero. Eniuero principiũ est alicuius rei dicturi hic cũ alius ex alia re enim uero hoc ferret. es ferre dotatis ab latiuo vt in Eunucho. habeo alia mlta q̃ nũc cõdonabunt.
a Indotatis, hoc est vt phanio.
b Dotatis. Vt nausistrate quã scio ita eludi a marito suo. et a te fratre eius.
c Hic q̃n. Incipit hoc apud log. Et sermo interrupt est a cremete, et demipho. Postea tñ pfic itaq; icepat.
d Nullus Perii mortuus sum.
e Sepultus sũ. Auxesis. Nam plus est quam nullus sum.
f Eho. Interest cito precipitetis et deprehendetis.
g Ludos. Exhibet ppto spectacula motu suo et gestu vel ludos facit. i. suis verbis ridiculis nos eludit.
h Fabule Nuge sũt. q. d. vultis vos subtere fugere ita veritate cõuertedo in fabulas quasi diceret nõ fct.
i Quid vis. Vis iterũ subaudiendum est, vt sit

vis argenti? qd hẽs & est afyn theton iferẽdũ. k Cõmoda. Sic est apd Vir. vultis et his me cũ piter cõsidere regnis. vbẽ quẽ statuo vra I Malũ qd (est. Est enĩ hic ma lũ aduerbiũ interposite indignationis.

m Volo. Primo singula separãt. Deide si simul vtracq; pnũciãda sũt alo virili a necessario adhortatoni. Et ita dicẽdo deliberat capi at necne oblatũ mun⁹ et taceat.

n Rursũ. Allo quiẽ seipmq. d. dic poti⁹ nauisi, strateralia q̃ dixta sunt deinde ímo cape mus nus oblatum.

o Quod mõ. Eiusmodi sũt in deliberatiõibus faciẽdis et cõsiliis capiendis. Nã tũc sepe mẽl animus q̃ varias distrahitur sniãs.

p Nescio. s. vñ rescíuerit. Nisi voluit aliud ad fugere. sed qa si bi non placuit necq; vẽr puta uit. fecit apositio pesim et ad alicd diuertit.

q Inieci. Scrupulus. Inde scrupulosã dici mus quã aliq habẽt asperi.

r Nostro vl. Ingenio fruí.

s Nisi. i. adhereo captioni & rhetoricus nisi cauteo mihi. i. caueo ne vel captus ab alio nisi mihi pdo uideo vt lepus q̃ callib⁹ heret.

t Hi gla. Parato ad periculũ. Hoc est ita perdito ac temerario vt non sibi caueãt dũmodo vulnerẽt. vt Salust. Auidius alter alteri sauciare quã semet tegere.

v Ad me. Affectãt viã. Plenũ q̃dnos ecliptices.

x Vt placari. Vt pro nenõ

y Cũ de. Pro quia excessit. & addidũ. & adrõnẽ dici Cõ

In. 24

scena. Velut cõtrouersia est in qua reus sit maritus male trationis & est status qualitatis venialis.

a Quid. Ab ob et taceo. es. s. tacuisti nũc nes q̃ respondisti tuę vxori.

b Nihil est. s. dejeo quod iste phormio logẽ.

c Quid ergo. q̃si diceret quid ergo volunt eꝰ narrationes.

d Delyrat m. Vtrũq; & delyrat & timore. Nã delyratio senectum. Timor cõscientie.

e Qñ. Causa liter capit. vl sit aduerbiũ tpis.

f Et hoc. Potes itelligere phormionẽ. hec pirationẽ dicere ne cte sane qñ nihil times et hoc nihil quod ego dico quãuis id nihil s. ubi non est parũ molestę allatorũ tu micum est.

z Astute. Inania & ppriea gredi accedunt ad dimicãdũ. Bñ ergo seruuit trãslatione a gladiatoribꝰ cẽpram.

a Asin tu. Mõ ad chremetẽ cũ inuectione cõuersus est.

b Lautũ. Vlauẽ vt maculã

c Lachrimis. Extillare ẽ gutta re ex corpore extillare ipsum corpꝰ guttatim finiri ergo qua si totũ in lachrimas cõuerti & ex toto extillare corpore.

d Publicis. i. publica cura atq; cõsilio.

e In so Signiter vir Parthorũ & solis exegie mõtibꝰ euẽ Et Salust. in. vSolis viis.

f In ius. Adtoris sellã modo eni locum significat.

g In ius. Apparet parasciã ad domũ senis cremetis nõ ad forũ absumheire litem.

h Assequere. Alloquit fratrẽ vt cõprehẽdat phormionem. i Solus. Eni pat potuit vt tur batũ ostẽderet. Sic alibi. enim non sinam.

k Vna. iactio iniuriarũ ex legealita quã fecisti. dotato vxori.

l Lege. Legeagito dicebat cuiꝰ intẽtio contemptibilis aduersario videbatur. Plautus in Aululariã legeagito et cenã coq̃. Lege agito. i. psequere ius tuũ p legẽ.

Alloquit fratrẽ. vel põt dici pascito admonens vt taceã.

o Pugnos. Vrbanei vẽtrẽ q̃si pascito, an ventrẽ totũ pascitꝰ dicit vt Lucilius. Viuite claucões comedones viuite vẽtres an simplr qa ñ resistit ne sequaẽ collo trahẽtẽ ab toto ore pẽdũ se facit. & ventꝰ, plicit cũ in vẽtre se ferit curuaẽ, & seq.

NAVSISTRATA: CHREMES, DEMIPHO. PHORNIO

q Vis nominat me: CRE. Hem. NAV. Hem: quid istuc turbe est obsecro mi vir. PHOR. Hem: quid nunc obticu isti: NAVSISTRATA. Quis hic homo est non mihi respondes: PHOR. Hiccine nũc vt tibi respõdeat: qui herele vbi sit nescit: DE. eneca. CHRE. Nihil est. NAVSI. Quid ergo est: quod istu narret. PHOR. Iam scies: ausculta. CHRE. Pergin credere: NAV. Quid ego obsecro huic credã qui nihil dixit. PHOR. delirat miser timore. NAV. Non pol temere est: q d tu tam times. CHRE. Egon timeo: PHOR. Recte sane. qñ nihil times: & hoc nihil est / q̃d ego dico: tu narra. DE. scelus tibi narret. PHOR. Eho tu: factũ est a te sedulo pro fratre. NAV. Mi vir nõ narras: CRE. At. NAV. Quid at: CHRE fratre. NAV. Mi vir nõ narras: CRE. At. NAV. Quid at: CHRE Nõ opus est dicto. PHOR. Tibi quidẽ: at scito huic opus est. In lem no. CHRE. Hem quid ais: DE. Nõ taces. PHOR. Clam te. CRE. Hei mihi. PHOR. Vxorem duxit. NAV. Mi homo dij melius diũt PHOR. Sic factum est. NAV. Perij misera. PHOR. Et inde filiã

g Scelus tibi. Scelus id est pecatũ. vel vocat phormionẽ scelus dicendo. O scelus. i. o sceleste dicis q̃ narret tibi id q̃ tu vis ei narrare. quasi di. nõ dignaretur homini tam nihil id referre.

h Mi vir. Melius est vt hoc dicat Chremes ti quã phor. nõ narras mihi in terrogãdo lege q. d. nõ vis mihi narrare quid iste phormio narret.

i Clamte. Hoc dicit Nausistrate sunt tũ locutiones interposite vxorẽ duxit est completio clausule.

k Mi homo dij melius diũt Querit probus An matrona familiariter mi homo recte dicat alieno. sed frustra. Nã foeminarum oratio est & si non blanditur blanda est.

1 Quid agimus. Face te addirum. Et hoc dicit fratri demiphonī.
m Facinus. Alii codices habēt indignū. i. nefandū & quod fieri nō debebat.

n Quā mihi. Elegāter inserti mihi vt in Heauts mihi vbi adhibit Paulo sua q̄ narrat fac

o Ad vxores. (nora. Elegāter fieri dixit. Et generaliter iuidiosius quā si vnū accusaret senem.
p Ego. Qualitas venialis a concessa actione.
q Verba fi. Nō est passus parascit⁹. vt tota sen tētiam senex explicaret. Verba fiūt Prouerbialiter est. i. tua verba sūt futilia & vana atq; eiusmodi vt si fierēt alicui mortuo. q. d. videris alloqui nihil intelligentē ac nihil sentiēti. velut mortuus nihil sentit. vel intelligesne puer bio. verba fiunt chremeti tāq̄ mortuo. Nā postea dicturus est exequas q̄b⁹ est comodū.

r Nā neq; negli. In hac causa principalis est
Et ideo in duo divisit. Nec negligentia circa te. nec odio ingt factū Preterea & presto addidit defensionem.

s Vinolētus. Ab etate eius tpe criminis a diminutione cōceptuq; pellicis ab euentu. ab aio fatētis q̄ mortua est. postremo & precibus & penilogū
q̄ fecit admonens illā oratorie māsuetudinis fugere Vinolentus. Ab imprudentia defensio.

v Ah hinc annos quindecim. A tpe defensiōis.
x Eā cō. Quod interdū est nō amoris sed iniurie.
y Neq; illā post vn. Postea ita facti penituit.

z E medio. Per obitū eni penitus abiit scrupulus ab humanis rebus.

a Equo aio. Hic locus est. i. quod futurū sit. facilic eni ignoscit non vltra peccaturi.
b Defungier. i. defungi desinere vel finire mo

fussulle q̄diu non cogitas in huiusmodi rebus l d. demius ut rocum
suscepit iam vnā: dū tu dormis. CRE. Quid agimus:
eydon dico dū indignatione m
NAV. Proh dij immortales: facinus miserandū & malum: PHOR. Hoc actū est. NAV. An quic̄q̄ hodie est
tniquius f.est factum f.plures habeas d.tūc
n posiq̄ o
factū indignius:: q̄ mihi: vbi ad vxores ventū est: tum
f.ipse maret f.voco. fan teslem viro meo
fiūt scenes. Demipho te appello. nam mecū hoc ipo disce
valde plin. ū redee vtq; hec ptecentes frequentes commeratēs
det log. Haccine erāt itiones crabræ/& māsiones' diutis
apō lemnū d.vtq; hec d.redditus ānuos
ne lēni: Haccine erat ea q̄ minuebat nos fructus vtilis
p cōmissa
tas: DE. Ego nausistrata esse in hac re culpā meritā nō
d.tales ea excusanda q
nego: sed eā quæ sit ignoscenda. PHOR. Verba fiunt
d.q; negligentia re q; re. plectur odio d.nō suscepit
r filiā
mortuo. De. Nam neq; negligentia tui: neq; odio id fecit
d.ipe vino obruntus & ingurgitatus d.iam ex eo eqe sunt q̄ndecim anni transacti,
s vinolentus fere ab hinc ānos quindecim mierculā
cr q Phanū f.mulierculā
tui: vinolentus
f d.postea post illud tpo
eā cōpressit: vnde hæc nata est neq; illā post vnq̄ attigit.
tuit ad mortem d.penitus remotus est f.inter chremetē & mierem
t
ea morte obijt. e medio abijt: qui fuit in hac re scrupul⁹.
f.nauistratam f.equa & moderatōe plena
q̄obrem te oro: vt alia facta tua sunt: æquo animo vt se
d.cur vt q. t. non f.tale facinus d.cupio finitre mo
lestiam huius facti
ras. NAV. Quid ego æquo aio feram cupio misera in
d.cur vel quo modo d.propter senectutē nō
b c deinde q̄ inq̄. d.quō
hac re defungier. Sed quid speremꝰ: ætate porro minus
d.eo tpe q̄ cum compassit d.legatos nuncios
modestos
pclim putem: iam tū erat senex, senectus si verecundos
pulcherrimo f.mea bona f.mihi q
f
facit. an mea forma atq; ætas nūc magis expetēda est de
d.q virū meū defendis hic propter q̄d
g
mipho: Quid mihi nūc affers: q̄obrem expectem / aut
f.meū maritū f.tale d.sacrificia vel obsequio p mortuis
postea
h
sperē porro nō fore. PHOR. Exequias chremeti q̄bus ē
opportunū effem ad regum d.dicam singulis audentibus f.me
i
cōmodū ire iā tempus est. sic dabo. age nūc age. Phormi
d.irritet pyocer d.facis cum q̄ lacessiuerit me esse mactatū
l d.sicut chre.
onem qui volet lacessito. faxo talī sit mactatus atq; hic ē
infelicitate q. d. mihi nunc impedio redeat f. deeo
infortunio. redeat sane in gram. iam supplicij satis est
f.maretrum argumentū q̄diu usq; q̄per eō usidque obiurget & obhoret
l
mihi. habet hæc. q̄d ei dū vinat vsq; ad aurē obganniat.
vtq; m td facium sra arburror d.curj
NAV. An meo merito credam: quid ego nunc ea com

lestiā huius facti. Nā delictus mortuis dicitur qui finiuit mortuos.
c Sed q̄d. i. qui tō spem habeam ipsum nōvltra erraturū si ignouero.
d Etate por. Quia dixit ab hinc annos q̄ndecim

e Senectus si. Modeste & grauiter, vel sectum Guidonē iuste reprehensionis timidos. Nā verecundia est iuste reprehensionis timor.

f An mea. Quia nunc maritus meus factus sit verecūdus, pter senectutē. q. d. nihil est propter quod id expetē cū etiam senex impudicus sit.
g Quid mihi. Callidi⁹ vsa est ad vltimū

cōuersa ad ipm̄: defensorē mariti. Et de illa vi cō tradictionis exultat postscitus tāq̄ cōfecto mortuoq; aduersario suo dicit exequias chremeti.

h Exequias chremeti. Bono ordine. primo delirat miser timore. Post verba sūt mortuo. Ad vltimū exeqas chremeti. delyrat. morīē & sentī Agenūc. Virg. Degeneremq; nepto ignauū narrare memento.

k Faxo tali. Pro eo q̄d est eū sic frequenter vetares Ennius. Omnes eor de patrē prębent animo q; benigno circūfusum.

l Obganniat. Obganire est cōtra ganniente gannire i. dest cōtra rixantem rixari & cōtra murmurante murmurare. Gannire aūt proprie est vulpium sicut mugire boum. Sed sepe per metaphoram dicitur quē admodum alia pene innumerabilia.

m An meo merito credam. I. dest vtrum maritus meus fecit illud indignum facinus meo merito. i. quia meuerim vel fieret mihi talis iniuria propter culpam meam qua in eū nimis fuerim indulgens.

n Ignosce orat consitetur purgat. Verba veniālis status sunt ignosce confiteur.

o Purgat. q; vinolentus id fecerit & iam ab hinc multos annos &c.

p Nihil pudet. Hoc est non erubescis reprehendere illud. in quo met reprehendendus venis.

q Tu tuum nomen dic quod est. Bene dicit tuū Pronomine vtitur quia nō habet nomen. Nam potentiorum blandimē tū circa inferiorires hoc fuit vt nomen eorū quererent. et cum audissent ipsi nominibus eos acō pellarē statim tale est in Adelphis. Qui vocare Geta hominem maxi mi precii &c.

r Vestre familie Hoc propter iantiphonis amicitiam dixit amicus.

s Et tuo sumus phedrie. Amicus iterū subaudiendum.

t Meritum est tuum Quasi ita dicatur merita tua ita postulant vt in te benignitatem exhibeam

v Vni primum hodie facere. Facere ex persona parascita beneficii optio tacta est quod promiserat.

ASCEN.

Illud non pol temere &c. sic intelligo. quia Hausistrata viderat chremetem tremebundum. dicit ipsum non sine causa timere. Chremes autē qui dissimulare conabatur figurate interrogat. Egon timeo. q. d. minime gentium timeo. quia non est quid timeam in hac re. Ad quid phormio satis dicaciter iquit Recte sane. sup. tibi est. quando. i. quandoquidem tu nihil. i. nullam rem vel minime times. & hoc quod ego dico est nihil. idest nulli⁹ momenti. neq; quod quis time debeat. narratu: ad quod demipho volens significare nihil mali esse in facto chremetis. at phormionem indignū esse cui narretur. Interrogat amare. scelus i. homo scelestē dicis q; narret chremes vir bonus & nobilis: tibi homini nihili & perdito. Neq; accipi velim. nihil p peccato chremetis. Nec scelus. Nam demipho nolit concedere aliquid sceleris in chremetis facto esse. Item illud: dū: in verbo dum tu dormis. nō puto accipi p donec seu q̄diu, sed pro quando seu quo tempore. Illud autem. an mea forma atq; ætas. nūc magis expetenda est. demipho &c. sic potius intelligo vt dicatur per figuratam interrogationē. que negatiuam desiderat responsionem. vt sit putas q; vir nunc magis oblectabit se forma mea q̄ olim cū multo pulchrior erā. q. d. et ideo si olim asperatus est eam cum melior erat. multo magis post hac despiciet eā. Et preterea asserendum puto sic. O demipho an mea forma atq; ætas est nūc cum vetula & deformior sum magis expetenda viro meo q̄ olim dū melior erat & eam contempsit. Item melior videtur mihi lectio in textu. faxo tali sit mactat⁹ infortunio &c q̄ in cō me. faxo tali mactarum infortunio.

rectarem separatim d.seorsum d.cuismodi d.erga.
ergo virū meū
memorarem Demipho sigillatim: qualis ego in hunc
d.eqliter d.quēadmodū & tu vt nouit omnia eē māsuetа
fuerim: DE. Noui æque omnia tecum. NAVSI. Meri
d.quasi sic meruerim d.nequa
ton hoc meo videtur factum: DEMI. Minime gentiū
d.sed d.quia reprehendendo damnando d.id factum
d.non facrū n
verum quando iam accusando fieri infectum non po
f.illi nā ipe vt ignoscas excusat illud scelus d.q̄d vtra postulas
scelus humiliter o ab eo vt faciat
test: ignosce: orat: confitetur: purgat. quid vis amplius:
certe na ulsitrata
PHOR. Enimuero priusq̄ hæc dat veniam: mihi pro
pfulam puidebo vocantis demiphōt
spiciam: & phedriæ. Heus nausistrata priusq̄ huic re
incōsulte qō sum f.qō vis me audire
impūdate dicturus
spondeas temere: audi. NAVSIS. Quid est: PHOR.
d.libras ulsturiam decepedin c.rosi minas
viro
Ego mīnas trigīnta per fallaciam ab isto abstuli: eas de
eradidi phedrię filius d.p empcōne sue amicitie potentis vel
Parm. puellarū vendītori indignantj
di tuo gnato is p sua amica lenonī dedit. CHRE. hem
vercūdabile f.orīs
quid ais. NAVSI. Adeo indignum tibi videtur: filius
d.iuuenis
homo adolescēs si habet vnam amicam: tu vxores duas
d.non qua audacia fronte d.corripies
p
nihil pudet: quo ore illum obiurgabis: respondē mihi.
quo vultu filium
d.filius sed
sicut nunc
DEMI. Faciet: vt voles. NAVSI. Immo vt tam meam
oppinionem f.illi viro meo aliquid
scias sententiam: neq; ego ignosco: neq; pmitto quicq̄:
Phedrum relinquo
reffero
neq; respōdeo priusq̄ gnatū videro. eius iudicio pmitto
f.ad hanc rem specantia f.id
filius meus
omnia quod is iubebit: faciam PHOR. Mulier sapiēs
d.nōne suffiat tibi de eō q̄ facit
es nausistrata. NAVSI. Satis est tibi: PHOR. Immo
sed honeste & cum honore meo d.preterq̄ q̄ sperabam
vt pter expectationem
cōmode laudabiliter
vere pulchre discedo & probe & præter spem. NAVS.
s.p.ris ne q̄ est
q
Tu tuum nomen: dic quod est/PHOR. Mihi nō: phor
f.filio d.Papirius amicꝰ
est mihi nonmen
r
mio. vestre familiæ herde amicꝰ/& tuo sumus phedriæ:
s
f.est tibi nomē d.p eidem castoris
sed
NAVSI. Phormio: at ego ecastor posthac tibi quod po
quā creuero
tero. & quę voles faciam: atq; dicam. PHOR. Benigne
v vis ne
logīs d.p pollucem
dicis. NAV. Pol meritū est tuum. PHOR. vin primū
d.aliq̄d ppter quod d.ppter
hodie facere: quod ego gaudeam nausistrata: & q̄ tuo

Declaratio vltime Comedie.

x Sed vbi. Ad illū eni. mulieris illata sententia est. vt cū ita agit tuta sūt marito omnia. Et p yronīā ridicule dicit per eā que irata erat vel irritata

y Iudex noster. Nihil facetius quā iudicē capi aduersus crimē voluptatis paterne & amatorē filiū & fratrē antiphōsis cui nubet furtiua filia.

chremeti cū me videbit — sad facere — sad patrem

viro oculi doleant? NAVSI. Cupio. PHOR. Me ad

sed

cenam voca: NAVSI. Pol vero voco. DE. eamus intro

ex hoc loco — eamus intro — filius meus — arbiter

E — F 5

hinc. CHREM. Fiat: sed vbi est phedria iudex noster.

starim — faciam — pius erit

PHOR. Iam hic faxo aderit.

discedite cū incolumitate — pgratulamini — .s. ego poete vestri — .s. recognitionē hāc et rā comediā recitatū vna cū grege meop actorum.

v Alete/& plaudite. Calliopius recensui.

Sexta et vltima Comedia Therentij

Figure sequentes. Declaratio in sextā & vltimā Therentij Comediā Ecyrā dictā introductoria.

Ecyrā dissentiendo quibusdā cū aliis an vltimā posui Tū: quia vltimo est recitata. Tū etiā: vt cū optima muliere & meretrice cōcluderē bona, quia in ea fabula continet: licet initiū sumat cū philote & syra alia aliam de questu meretricio faciēdo instituens & philotis cū totā pene originē argumēti expediēs cū pmenone q tamē ambę ponę sunt protatice abeūtes: in nullis deinceps Comedię partibus cōparentes. Bonam igit mulierē in hac Comedia nescere edisce. Illa Comedia cū delectet plurimū: non minus vtilitatis affert spectatoribus. In hac Comedia duo sunt senes. Laches & Phidippus. Laches filiū habebat pamphilū noie. Qui cum amore Bachidis meretricis captus esset: pater desponderat filiā Phidippi philomenā noie. Pī ita q; parere volens philomenā inuitus duxit binnesti quo q; tpe eam nulla corpis gratia amplectabatur. A bachide se abstrahere nō potens que tū eius amoris impatiens. quia aliā duxerat. est facta: cōtinue eū cœpit illis verbis da & affer lactare nouā vero sponsa quam domi habebat. pacientissima omnium noui mariti iniuriarum. ita vt nec vultu vnam significasset. Pamphilū igitur sua māsuetudine a procaci traxit muliere cū qua patiētia & eum ita vinxit q; dimissa bachide omnē vitā suam in hanc posuit. Interea moritur patris cognatus phania in imbro cuius & pater heres erat. Misit igitur Pamphilū vt bona hereditaria adueheret eius aūt recessus ob amatam philomenam durus ei fuerat. Et ideo cum late rediret cū bonis hereditariis vt & rursum amore potiri posset philomene vt rediit philomenā nō plus in domo reperit paterna. sed in domo soceri eius phidippi. Cum autem ad domum soceri pro salutanda abitionis causa iret eā tunc ipo instanti parturientē reperit. ex quo & maior eum scrupulus detinuit. quia patrē pueri scisse nesciebat. Sic ergo multis prehabitis altricationibus & socrus soceri patris & matris diuortiū. Pamphilus fieri percupebat tamen causam hanc q; in tpe non peperit omnibus celauit Laches aūt & Phidippus credebant causam esse mores socrus aduersas vel quia forte scorto Bachide adhesserat. Pro qua et miserunt vt diceret philomene se deinceps pamphilū abnegaturum quod & illa meretrix questum postponēs meretricium fecit. Cum autem sic cum eis loquebat. visum est anulum in digito eius per Mirrinam philomene matrem. quod pamphilus filie in tenebris nescius cum eam stupraret detraxerat quod & pamphilus Bachidi dederat Bachide vt medio Comico hoc testante Pamphilus recipit matrem cum puero.

incipit. Argu
ú Donati. Viciatã
enebris antenuptias
ui annulum extorserat
meretricẽ amans Dum
ignorat pãphilus duxit
vxorẽ grãdã ex cõpãtu
suo. quã pegre pfecẽ cũ
reliquisset domi rediens
parientẽ offendit, partim
& apud matrẽ suã. ægre
cõmotus! dũ repudiũ in
uitis parẽtibus. & cãm
repudii nesciẽtib⁹ parat
per meretricẽ apud quã
annulus inuentus est. co
gnoscit randẽ & a se via
ciatã vxorẽ & a se natũ
filiũ. Primus act⁹ collo
quiũ cõtinet meretricis
philotis ac lene syre cũ
parmenone vt p harũ p
sonas que dicũ
tur argumẽtũ spectator
discat. Secundi actus te
nor in hoc est imm eritã
vxorẽ veluti malã sociũ
accusat laches & conue
nit phidippũ. & eadem
causa statim post quoꝝ
colloquiũ conquestio in
ducit sostrate, quod fal
sum crimẽ inuidiosiꝯ
sustineat. Tertio actui
hæc ascribunẽ. Conque
stio pamphili peregre re
deũtis, de amore suo cir
ca vxorẽ paritudo phi
lomene. Sostrate verba
sup egritudinẽ nuruscꝫ
tã morbo credit afflictã
Fletus Pamphili errãtis
quũ putat non ex se filiũ
natũ esse. Colloquiũ par
menonis cũ pueris a na
ui venientibus vt mox lo
quanẽ cũ ispo pãphilo a
q̃ in artẽ mittit. Itẽ lache
tis phidippiꝯ & pãphi
li verba de recõciliandа
illi cõiuge & eorũ enui
cem litigiosa dissensio:
Quartũ actũ hec cõplẽt
turbatio mirũne ex in
teruẽtu mariti & eiusdẽ
cum eo nimis callida ac
muliebris astutiꝫ disce
ptatio. Sostrate pãphili lachetisꝫ colloquiũ. Inclamatio pa
tris & soceri aduersũ pãphilũ vxorẽ recusantẽ conuentionẽ
meretricis, pmittẽtis se iusiurãdũ matronis exhibiturã de nõ
admisso ad se pãphilũ. In qnto actu bachidis narratio de nu
ptiis gestis & colloquiũ cũ pmenone inducit quẽ nũiũ mit
tit ad pãphilũ. pãphilicꝫ ad vltimũ actio grãtũ, apud ipam
Bachidẽ. Docet autẽ Varro necꝫ in hac fabula necꝫ in aliis
esse mirandũ cꝫ ipares scenarũ paginarũcꝫ sint numero. cũ
hæc attributio in rerũ descriptiõe in numero versuũ cõstitu
ta sit. Nõ apud latinos. nõ verũ etiã apud grecos ipos.

Ecyra est huic nomẽ fabule. A noie cœpit vt incognitã, p
baret & iõ spectãdũ. a Ecyra est. Ntõ casu figurauit: cũ
in vsu sit vt dtõ dicamus cꝫuis pstõ sint exẽpla. qb⁹ veteres
p oẽs fere casus hoc genus docutiõis enũciabãt. Hec primo
data est sine plogo ludis megalẽsibus cꝫs sex. Iulius et corne
lius Dolabella ediderũt, sed occupato ppli studio funabuli
displicuit. Postremo data ẽ ludis funebrib⁹. L. Aemelii pau
li cꝫs fecerũt. Quint⁹ fabi
us Maximus et cornelii⁹
africanus tũc quoꝝ nõ
pacta p studiũ pplĩ cir
ca gladiatores. Tertio ad
postremũ itroducta Q.
fuluio. L. Martio edilib⁹
virtute actorũ. L.
Ambiuii & L. Turpio
nis est cõmẽdata. Itẽ to
tus hic plogus subtilẽ q̃
stionẽ cõtinet hoc ne ap
te ob pplm non lecte fa
bule reũ faciat & facile
reuocet in fauorẽ.

b Hec cũ. Ita dr data est
fabula vt data est coma
datũ est prãdiũ. & edi
ta dato descẽdit. Et da
ri dicit fabla cũ agit sta
re cũ placet. Hec cũ data
est. n. n. sylepsis. Prima
deest eni huic. Et ẽ figu
ra paronomasia noua
c Noua. Bñ se (nouũ
cũdũ augurẽ. Vitiũ eni
si tonet tm vitiũ. Et cala
mitas si tonet & grandi
net simul & etiã fulmi
net. Itẽ viciũ trãslatũ est
ab augurio: & vicio cre
ati dicunẽ consules. Ca
lamitas dicit
clades quia clamatur vt
aliud sit grãdinis cumu
lũ frãgẽtis. aliud furti, vt
in dolis malꝝ. sic, phus
tiũ cꝫ nõ spectata est. Ca
lamitas cꝫ non cognita.
e Vt necꝫ spectari necꝫ.
Mira defensio siquidem
nõ iudicio Comedia ex
acta est si spectari cogno
scicꝫ nõ potuerit cogni
turis scilicet si audiretur
f Vt necꝫ spectari necꝫ
cognosci: Ideo theatrũ.
ideo spectatores. Ideo
actores & maior pars
in gestu cꝫ in verbis cog
gnosci vel, phari vel sci
ri. An Ecyra sciri dicat
quę scita sit nomine.

g Ita populus studio
stupidus. A dentitione
ne causę non quia mala
inquit exclusa est. sed quia populus funabuli admiratione
obstupuit quod infra de gladiatoribus dicet ad commuta
tionem causę incendam.

h Ita populus stupidus. Hic excusaꝫ & populus qui necꝫ
iudicauit de fabula. necꝫ tamen stulte errauit.

i Pro noua Recte iam enim non est noua.

k Et is qui. i. ob eã causam. q. d. nõ iterũ acta est sine causa
cur ergo nõ post funabulũ relata est si illi cessarẽt. in qua ma
luit auarũ poetã ppõ inducere cꝫ suo operi diffidentẽ.

l Iterum referre Superuacuum est.

m Vt possit iterum vendere. Aliis. s. ludis hoc vt diximus
ad laudẽ fabule, referẽ. postcꝫ tantũ fiducie poete dedit.

n Alias cognostis. Mire ille fauorẽ petit ex aliis que specta
tori notę sunt eiusdem poete quasi hec omnino nota sit. at in
Andria que omnium est aliter. Ait enim vt primoscatis, & quid spei &c.

ECYRA.

Acta ludis romanis Sexto Iulio Cesare. G. Cornelio
ædilibus curulibus. nõ est pacta tota Modos fecit Flac
cus Claudij tibijs paribus. Gn. Octauio tito Manlio cõ
sulibus. Relicta est iterũ ludis funebribus. Relata est ter
tio. Q. Fuluio. L. Marco ædilibus curulibus.

Argumentum

adolescens ille Philo-
V xorem duxit Pamphilus Philomenam: cui
longo ante tpe l. ipe pamphilus stuprum
l. pestiens vr phylo. esset Phylo.
q̃ndam ignara virgini vitiũ obtulit. eiusc
violenter s. Pam. Pamphilus
p vim quẽ detraxit annulũ dederat amicæ bacchidi mere
s. Pam. l. in cũ locũ remotũ ab vxore sua tõ ex eo nõ
s. suã. Quida esse potuit
tricule. Deinde, pfectus in imbr, est nuptiam nõ attigit.
puellã puelle l. fructum hũtem in vtero rarõ egregiam
hanc mater vero grauidam: ne id sciat socrus: vt egram
s. ex imbro l. rescisc at rorũ facrũ puelle
ad se transfert. reuertitur Pamphilus, deprehendit: par
l. nõ reuelat alteri pamphilo puelle l. virupat
tum celat: vxorem tamen recipere nõ vult. Pater incu
s. quem Pam. habebat
sat Bacchidis amorem. Dum se purgat bacchis: annulũ
stuprare filie sue recognoscit
mater viciatæ sorte agnoscit myrrhina. Vxorem recipit
Pamphilus cum filio.

PROLOGVS ECYRE.

q̃ socrus appellatio fabula q̃ l. exhibita est po
a b pulo.
e Cyra est huic nomẽ fabule. hæc cũ data est no
f. edita cũ pus nõ fuisse acta l. errarũ stue nouus error ita q̃ hec fabula
c miserã d l. aspici a spectatorib⁹
ua nouũ interuenit viciũ & calamitas vt necꝫ spectari
intantum attentõe l. stupẽs t q̃i alio raptus
e f g h l. ad spectãdo hoẽ
gẽtẽte sup tẽpe
necꝫ cogosci potuerit, ita ppli studio stupidꝰ i funãbulo
f. fabula quam sumus l. tranꝫ poeta composuit
ornmo i l2 fabulaꝫ
causam l. recitare icõ fabulas
l m n q̃uisitis
aim occupat. Nũc hęc plane ẽ p noua. & is q scripsit hãc
ob eã rẽ voluit iterꝫ referri: vt iterꝫ possit vẽdere: et alias cog
inquit excusa est. sed quia populus funabuli admiratione
obstupuit quod infra de gladiatoribus dicet ad commuta
tionem causę incendam.

h Ita populus stupidus. Hic excusaꝫ & populus qui necꝫ
iudicauit de fabula. necꝫ tamen stulte errauit.

i Pro noua Recte iam enim non est noua.

k Et is qui. i. ob eã causam. q. d. nõ iterũ acta est sine causa
cur ergo nõ post funabulũ relata est si illi cessarẽt. in qua ma
luit auarũ poetã ppõ inducere cꝫ suo operi diffidentẽ.

l Iterum referre Superuacuum est.

m Vt possit iterum vendere. Aliis. s. ludis hoc vt diximus
ad laudẽ fabule, referẽ. postcꝫ tantũ fiducie poete dedit.

n Alias cognostis. Mire ille fauorẽ petit ex aliis que specta
tori notę sunt eiusdem poete quasi hec omnino nota sit. at in
Andria que omnium est aliter. Ait enim vt primoscatis, & quid spei &c.

O Orator ad nos ve.
Magna arte hic plogus
scriptus est. et nimis ora
torie. nã rotiens expulsa
fabula quõ honeste re
uocare potuit in pscenii
nisi primo ipa imprudẽ
tia pfiducia pferẽ. Et de
inde actor peritissimus
ipse habilius pharet. &
poetã & Comediã cui⁹
auctoritas elucet ex ver
bis. cũ deinde subtiliter
nouo poete a vetusto &
magne auctoritatis Ce
cilio peteret exemplũ fa
uor expeteret ingeniosis
sime. nã quod rudi the
rentio contigit accidisse
memorat veteri Ceciio
quod huic semel. illi sæ
pe. quod huic in aliis nũ
q̃ hoc illi fere in oibus.
quod huic Ecyra et acta
& pbata est. & certa illi
partim exacta est primo
cp vix pbata. Itacp his
omibus argumentis id
actũ est: vt necꝫ desperã
dũ de theretio: cp expul
sus est vt nihilominus
illi tamẽ attribuendũ sit
vt aut p Cecilio magno
tũc poete aut vltro meli
or etiã esse possit. hic tñ.
L. Ambiu⁹ hystrio fuit
actor comediarũ. O ra
torẽ ad vos venio. Ora
torẽ audire oportere ius
gentiũ est. Oratorẽ nõ li
cet iniuriam pati. Ideo er
go ne expellaꝫ nõ se, plo
gũ sed oratorẽ nomiat.
Plautus. Impia secrete
oratorem verberas.

p Sinite exorator sim:
Orator est dũ rogat. Ex
orator cui impetrauerit
ita illud dicentis hoc iam affectus significationem habet. Et
orator est cui causa defendenda mandatur.

q Eodẽ iure vti senẽ liceat. Vt me liceat casus miserari. i. a.

r Quo iure sum vsus adolescentior. Tanꝫ aliud agens de
fert exempla quibus oñdat: turpe nõ esse theretio exclusam
esse vnã illius fabulã cũ multorũ poetarũ multe exacte sint,
& in his Cecilii cuius illo tempore magna auctoritas fuit.

s Adolescentior. Hec cõparatio minus a posituo sonat,
& vim diminutiuã exprimit. vt tã senior sed cruda. d. n. q. s.

t Nouas qui exactas feci. Vt inueterascerent.

v Ne cũ poeta scriptura vanesceret. Cũ facti honestior est
nõ se pote vnius, sed ipsius poematis causa laborare.

x In his quas primũ. A simili argumentũ quod sit per cõ
parationẽ artificiosam & oratoriã rerũ, ac personarum.

y Partim sum earũ. Vide plus esse in exemplo siquidẽ par
tim exacte sunt. Concilii fabule partim vix admissile cũ vna
Ecyra exclusa sit. Et est sensus, aut displicui inquit. aut aliqui
bus vix placui. Partim sum earũ exactus. p in
alits aut timidis. & sic
mul splẽdida locutio est
Partim aduerbium est.
& proprie locutus est.
Nam fabule aut agi di
cuntur aut stare.

z Quia sciebã dubiũ.
Non igitur pote culpa
sed casus est. Nam ideo
fortunã euentũ retulit.

a Spe incerta certũ mi
Sententiose & verũ nã
vbi certa spes est. nihil
opus est laborare certo
ac vehementi. Spe incer
ta pro spei incerte an de
est incerta.

b Certum. Honestia fi
gura que dicitur.

c Has agere cę. Diffi
cultatem facti & moli
mento ostendit ab eodẽ
cecilio scilicet.

d Nouas studiose ne.
Iterũ causa honestatis.

e Perfeci. s. vt. spectarẽt
Attende quãtũ pondus
habeat cp non feci dixit
sed potius pfeci vt molẽ
difficultatis ostenderet.

f Vbi sunt cognite pla
Elegans, p missio & hãc
placituraꝫ si cognoscaꝫ et
est coniectura a futuro
tpe. Nota hic participiũ
sine verbo.

g Ita portã. Nõ cecilii
sed portã. vt hoc genera
liter ppso prestitisse non
vni homini videar.

h Restitui in locũ. Quia
remotũ & exclusũ dixit

i Prope iam remotũ.
Geminauit secundũ an
tiquos qui oẽs in verbis
liquidas duplicabant.

k A studio atcꝫ labore. Benẽ ostendit se populo profuisse
ceterum poctam ad laborem reuocando atcꝫ artem habe
tur intentio commote audiendum est vt hic portus alii esso
diunt. Hic alta theatri. f. l. a. i. c. r. e. f. d. a. f.

l In presentia. Statim vt a populo eiiciebantur.

m In presentia. Statim vt a populo eiiciebantur.

n Vt in ocio esset potius cꝫ in negotio. Ex ipsis rerum no
minibus ostendit facilitatem deterendi.

o Nũc quid petẽ mea causa. Bene mea causa quasi orator.

p Mea causa equo aio. Cõmendatio persone leuis. per aliã
personam grauem secundum precepta in rhetoricis.

q Ecyram ad vos refero. Principium a principali questio
ne, an cognita sit an spectanda sit.

r Quam mihi per silentium. A persona dicentis.

s Ita eã oppressit calamitas. Hoc succedit pro illo quod
popli. nõ eni dixit quod presto erat, ita oppressit eã calamitas.

t Eã calamitatẽ. Repetit ne nos fabulã illũ dicere putarem⁹

v Vestra intelligentia sedabit. Primo kum persona nostre
industrie rursus cum sua, & bene periphrasi vsus est, ne di
ceret nos nobis.

x Cum primū agere. Iam hīc narratio subtilis inducīē & vt non ledat populum. & vt defendat poetam.

y Pugilū gloria. Pugiles et esse glorioſos vt minus turpe ſit antelatos eos esse. ſic Virgil. Magnis cū vna. c. n. e. q. d. m. q. ſ. m. t. ſ. q. p. etc. hec est gloria.

z Pugilū gloria funa. Narratio exclusa ſit. hec eni nō poete culpa dicenda est nec iudicio populi. & ideo nūc admittenda est. Duplex eni causa ad vnā exclusionē adhibetur. Pugilū gloria. Pugil dictus est a pugna. et pugna a pugno. veteres nāq; ante vſum ferri & armorū pugnis & calcibus et morſib⁹ corporū luctatiōe certabāt.

a Expectatio. Desideriū vt Vir. Expectare venis.

b Comitū. Virū eos comites dicit qui ſūt pugilū aſſentatores. an ſeruos qui dnos ſequūtur.

c Clamor mulierū. Bene mulierū. nō eni timeas qb⁹ ſuffragari vel refragari nō licet i theatro

d Vt ante tps exīre fo. Ne grauem paſſus videatur iniuriam.

e Vetere. Primū vetere vt in noua coepi vti cōſuetudine. niſi nouā comediam intellexeris. nō erit aptā ſnia. nā & ſupra dixit. nūc hec plane est pro noua. An a therētio noua ideo dictū est quia nunq; alias excluſus est. Et bene veterē vt oſtendat turpe non eſſe quod & aliis poetis ſepe contigerit.

f Refero denuo. Aut vetere abūdat aut denuo.

g Primo actu placeo. Rationabiliter dixit primo quia quādoq; act⁹ partes fabule.

h Placeo. Studeo. Placeo dixit. p eo q̄d est fabula placet aut therētius. Et mire nō diu inquit pependit iudiciū ſed ſtatim placuit vt quod ſequīē non iudicio ſed perturbatione factū ſit.

i Cum interea ru. Hoc abhorret a noſtra conſuetudine. verumtamen apud antiquos gladiatores in theatro ſpectabant

k Datū iri. Datū iri dixit vt fabulā cōmendet. vt & omnia ſpectatori. & populo dicantur.

l Nō potui tutari locū. Facete repetit locum.

m Nunc turba nulla est. Tumultuatur turba ideſt nūc turba nulla eſt turba retulit ad id q̄d ſupra dixit ppuls. prie dixit. Docet eni poeta q̄ merito ipſe dici debeat ſcenicus.

d Nouas expediat poſt hac. Ab vtili argumentatio eſt & bene vt expediat tāq; facturus ſit. Et ſi nō expedierit dū quaſtum maximum ſeruire populo putat.

e Precio emptas meo. Eſtimatione a me facta quantū edi les darēt. Et pinde periclitante ſi abiecta fabula a me precio quod poete numerauerint repetant. Ergo meo a me facto a me ſtatuto. Nā quō alibi dixit poſtq; ediles emerant. & bn vt ſequaē pp̄s iudiciū ei⁹ cui eſtimare vere fabulas onus poſuerit. Precio emptas meo, vt quidam volunt periculo.

diligentie ope .i. ſtarim comedia certantiū

industriæ. Cum primū eam agere cepi: pugilū gl'ia fu-
.i. gentes ſup funem .i. adhibita est vl' aduncea est deſiderium concurſus
loco
nambuli eodem accelit expectatio comitum. conuen-
.i. prium tumultus vociferatio ſhec dicta .i. opleram fabule actōes
tus/ſtrepitus/clamor mulierum fecere: vt ante tempus
extra theatrum .i. q̄ vſus fut in cecilij fabulis
exirem foras. vetere in noua cepi vti conſuetudine: inex
.i. periculo faciendo reporto in pſcentū .i. in pma parte
peritudo vt eſſem. refero denuo. primo actu placeo cum
ſino in ppio fucus .i. exhibendos eſſe .i. eos q̄ enſitu gladiatū
interea rumor venit datum iri gladiatores: populus cō-
celeriter curre .i. tumultum facīē/vociferant ceruns ꝓpter locū habendum
uolat. tumultuantur. clamant/pugnant de loco. ego in
.i. dum id facerent fuari defendere .i. turbatio
terea meū non potui tutari locū. nunc turba nulla est.
.i. tracturnitas nullus tumultus oportunitas .i. ab edilib⁹
ociū/& ſilentiū est. agendi mihi tempus datum est. vob
vno ſenſu honeſtando theatrales q̄ in ſcenis agunt
datur poteſtas condecorandi ludos ſcænicos. Nolite ſi-
poeti q̄ fauerit poetis docti reduci guenire
nere vos artem muſicam recidere ad paucos. facite/vt ye
exiſtimatio .i. eſtimatōi .i. fauoi ꝑbeat auſiliarit
ſtra auctoritas meæ auctoritati fautrix: adiutrixq; ſit. Si
cupide ſtitui ſ. hiſtrione lucrum .i. ſi imperauit aut ſuos
nūq; auare ſtatui arti meæ. & eū eſſe quæſtū in aīm in
videlicet .i. obſequi incumbere vtilitatib⁹.
duxi maximum: quā maxime ſeruire veſtris cōmodis:
gmtratis .i. poeta defenſionem
x obtinere
ſinite impetrare me: qui in tutelam meam ſtudium ſu
creditis benivolentiā .i. oppſſum a male
depoſuit z ventarem vt nō poetā dictis
um/& ſe in veſtram commiſit fidem ne hunc circumue-
impudi eſtimatores contemplarēne mei ptem
impudē poete
tum iniqui inique irrideāt. Mea cauſa cauſam hanc ac-
ſuſcipue capeſcate defendēdam componere
q̄ dicunt poetis ꝛc
cipite. & date ſilentium: vt lubeat ſcribere aliis. mihi q̄ vt
fabulas acturus ab edilibus .i. a me facto z
vrile ſit vobis ſtatuto vl' pericło meo
diſcere nouas expediat poſthac precio emptas meo.

n Ocīū ad illud quod Silentiū ad illud quod dixit clamor mulierum Ocium pugnāt ſilentiū clamant.

o Ocīū & ſilentium. Abhortatio p enumerationē ad tempus est.

p Vobis da. Quaſi ad aliquid agat populuſ cū ſpectet.

q Nolite ſiner. Oratorie quaſi non Therētii tā agatur ſed artis muſice.

r Fautrix adiutrixq; Cōmēdatio qua Therētiū probo. & est figura analogia. Vult aūt ſe eſſe auctoritatis vt & populo placere. iā debeat qui ipſi placet.

s Si nunq; auare. Cōmendatio ab ante dictis ideſt a pſone attributis. & est meritis defenſoris argumentū ad laudē ſalutē. Itē per hæc verba Therētius vult demonſtrare q̄ grauis auctor ſit q̄ ſuas comedias probet. Sic Horatius. Ea cū reſpōdet & coneris que grauis Eſopus. quæ docti Roſcius ægit.

t Et eū eſſe. Modo nō nunq; ſubaudit & ſi vt ſit & ſi eū eſſe &c.

v Veſtris cōmodis. Plus dixit cōmodis q̄ ſi diceret voluptatibus.

x Sinite impetrare. Ordo est. ſinite impetrare me eū circūuentū inique inimici qui in tutelā meam. ſ. i. &. f. i. v. com. ſi.

y Mea cauſa. Quaſi oratori cauſam dixit.

z Mea cauſa cauſam hanc accipite. Oratorie ſic enim ſit cum perſona pro perſona ad commē dationem aſſertur. et est paranomaſia.

a Et date ſilentiū. Quaſi fabulę ac poetę.

b Vt libeat ſcribere aliis. Oratorie.

c Mihi q̄ vt. Mihi pro me.

d Nouas expediat poſt hac. Ab vtili argumentatio eſt & bene vt expediat tāq; facturus ſit. Et ſi nō expedierit dū quaſtum maximum ſeruire populo putat.

e Precio emptas meo. Eſtimatione a me facta quantū edi les darēt. Et pinde periclitante ſi abiecta fabula a me precio quod poete numerauerint repetant. Ergo meo a me facto a me ſtatuto. Nā quō alibi dixit poſtq; ediles emerant. & bn vt ſequaē pp̄s iudiciū ei⁹ cui eſtimare vere fabulas onus poſuerit. Precio emptas meo, vt quidam volunt periculo.

In hac.i.

PHILOTIS. SYRA lena.
turantis valde .i. lucentes
Er pol quam paucos reperias meretricibus
.i. lena certam
fideles euenire amatores ſyra. vel hic pamphilus. iura-
.i. mercetrici ērum .i. firme .i. vel .i. dibus
bat quotiens bachidi quā ſancte: vt quiuis facile poſſet
bachide .i. ccce cū in
credere: nunq; illa viua vxorem ducturū domū. En du
.i. vxorē .i. pauci reperiunt fideles / tanq; cōſulto / tanq; imprudu
xit: SY. Ergo propterea te ſedulo & moneo: & hortor
nō habes miſcōiam q̄ minus .i. minyas .i. pulex .i. amatorem
vel aliq̄ amatorē .i. te
ne cuiuſq; miſereat te: quin ſpolies. mutiles. laceres quē
inuenero .i. vt ne ſcipiū quē amicū q minus eroctum
allexeris
nacta ſis. PHI. vt ni eximiū neminem habeam: SY. Ne
.i. habeas cuius te miſereſcat / .i. diro
minem. nam nemo quiſq; illorū (ſcito) ad te venit: qn
vſponer .i. ex .i. monitu blanditis .i. admodū puo
ita paret ſeſe: abs te vt blandicijs ſuis q̄ nimio precio
ſuam voluptatem expleat. hiſcine tu amabo nō cōtra in-
farter .i. amatoribus blandimis q̄ .i. ex oppoſito
tis tarde ſibi conſentiēt ſic Virgil. Ergo age carpe
pater ceruici ipponere nī
Propterea: Sedulo ſtater ex aio et ſine dolo.
m Quin ſpo. Magna ſuaſio est ad male facīē dū. Spoliare est nō minuā piē auferre. Mutilare aliq̄d detrahere ſine q̄ res eſſe nō poſſit. Laceſſare aūt cū oino nō habeas q̄s iminuas. Mutiles iminuas. Vñ mutili dicti ſunt boues aut capri ſine cornibus. Nam male multi putāt dici et inde mulcīber Vulcanus q̄ ſit mutilatus ac debilis. Nā ꝑprie mulceat. i. molliat et vin
n Vt ni ex. Vt in (cat.
p vt ne & ꝑſeuerat in allegoria. Nā ex imia pecora dicuīt que degregē excepta ſunt ad vſus diuoꝝ ſuoꝝ vt vbe rius paſcant. Sed ꝑprie eximii ſunt porci maiores q̄ ad ſacrificandū. Ie
ego pro amabo
rent eteni boues qui ad hoc electi aūt egregii dicuntur & oues lecte. Virgil. Mactant lectas de more bidentes. ita & porci eximii. Vt in eximiū deeſt cenſus. vt ſit cenſus in eximiū neminē habeam. vel certe mones vt in eximiū. ita eximiū ſe parauū ex omnibus proprie eximius porcus est exemptus a grege aliq̄ ſignatus macula aut nota. Habeā deeſt cenſus. aut vis aut mones
o Nam nemo q̄ſq̄. Parcon tertiū nam abundat quiſq̄.
p Scito ad te. Bene additū eſt ſcito & moraliter & acutius pronūciādū est eni verbū illorū qui familiares corrigūt.
q Quin ita paret. Hoc verbū paret aduerſum munifices et ſegnes ſumit vt alibi. An paratū te vt ſpes nulla. r. t. f. t.
r Suā voluptatem. Bene expleat quod contrariū eſt meretrici amatorem voluptate fruari.
s Hiſcine. i. talibus & videſi pulchra meretrix puella est.
t Inſidiabere. Inſidiare malū eſt. Contra inſidiare iuſtū eſt

v Tñ pol Aliter vehemẽtius intulit. Nã prius est eadẽ esse omibus q̃ nullum excipere.

Iniuriũ aũt. Iniquũ iniurium aũt indignãtis mõ significatio & vim aduerbii habet.

y Vlcisci, De more aduersarios mutato noie posuit. Durũ eni fuerat si amatores diceret.

Qua via te captent

z Qui te captent sepe tu eos vel semel cape.

ll Heu me miserum: cur non. Bene quia nõ psuasit sed affectu doloris expressit. intelligit eni ex vultu eius nõ eã psuasisse quod voluit, Heu me miserũ. c. m. a. i. m. &. et. l. e.

reliquũ sit q̃d psuadere volebat nõ potuit. Et bñ nota quia vtrũq; nõ habet. & mire cõtrario est descripta est deformitas bñ et formam & voluntatẽ malam gerentis.

si diabere: PHI. Tamẽ pol eandẽ iniuriũ esse omnibus

SY. iniurium aũtẽ est vlcisci aduersarios aũt qua via te

amatores dolentis

captent illi. eadem ispos capit. heu me miserã, cur non

istæc nũc mihi ætas & forma est: aut tibi hæc sententia.

z Aut tibi hæc sententia. Dicit eos simulq; ostendit secũm difficilem deformẽ reperiri bonum.

In hac. 2.

scena. Rite Parmeno primis occasionẽ nactus est narrãdi argumẽti Philidoti meretrici pegrevenienti. Et alloq̃t syrũ cõseruũ vt eũ hero petẽti excusaret. Et hoc dixit seruus in scenã, de pcemio respiciẽs Due cõiũctiue sũt i hac scena aut vere fũt nuptie & an verisime sit abstinere potuisse adolescẽte a virgie sibi nuptũ tradita a Senex. Magis expfitit consuetudinẽ dicẽdo sed nex q̃ si diceret dñs maior. Itẽ vt ex verbis suis tã meretrix q̃ lena descripta est. Ita & Parmeno ipse q̃lis sit ondit ex sua si bi locutõe. exeũdi aũt cãde argumẽto sumit qa Pãphilus absens sit & expectat in di

b Percõtatũ. Honestã cãm dixit. i. post (es eius aductus. Pãphili aduẽtũ. Et pcũctatũ & pcõtatũ scribit. Sed pcõtatũ a cõto dicit, q̃ naute vtũt ad loca nauibus optuna. Si vero p cũctatũ ab eo q̃ cũctis pgrat dicit. hec oia Sene. si q̃rat me mõ isse dicito ad portũ. submissa & veloci sermõe, pnũcia tiõe asserẽda sũt. Hec eni desiderãt hmõi verba vipote & sertiõe asserẽda sũt.

c Audin. Audis mõ sensus intelligis. vt Vir, (ut festinãtis.

PARMENO seruus. PHILOTIS. SYRA.

f Enexsi quæret me mõ / isse dicito ad portũ

percontatũ aduentũ pamphili. Audin quid

dicam syre: si quæret me: vti tum dicas. si nõ quæret: nul

Ius dixeris: alias vt vti possim causa hac integra. Sed vi

deõ ego philotin vñ hæc aduenit: Philotis salue multũ.

PHI. O salue parmeno. SY. Salue mi ecastor parmeno

PAR. & tu ædepol syra: dic philotis vbi te oblectasti tã diu: PHI. Minime equidem me oblectaui. quæ cũ mi

Olim salutãtes adebãt iusiurandũ. vt hoc sedulo facere videreñ. Mi, aut adiectio est & abundat, aut positũ est pro vna syllaba vt græci

h Et tu ędepol syra. Irrisit ad castor addẽdo edepol. et quid illa parmeno, ille hũc addidit syra. Syra supra veteres legerũt pponẽtes vt missus syrus.

i Vbi Phi. Vide licetiã supphilotim. hic philotis dixit.

k Oblectasti. Facete dictũ meretrici, nõ vbi fuisti sed vbi te oblectasti.

l Minime equidem. Et me actutius protinus endũ est. Et respondet.

Progeniẽ sed eni troiano a sanguie duci audierat. Itẽ alibi Necp audit. o h. Itẽ audis mõ, p aduertis Syre inducit. Et cõuenit nomẽ seruo puero

q̃d est gestire & ludere. d Alias. Inter alias et alia hoc interest, qa alias alio tpe signifitcat. Alia aliter vt p alia integra nõ dicta.

e Sed vi. Mire inuẽta ẽ cã narrandi. iõ qa pegre venit meretrix. Alia q̃si athenis oia tẽ scret. Sed videon ego philotim. sic soler dubitare q aduenie tibi ipis q̃s post multũ tpis interuallũ videt.

f Vã hec. Cũ quo dã cõtẽptu ei hec si pmeno.

g Salue mi ecastor parmeno. Artificiose se fingit audire nolle vt tacitura credat si audierit. quia curiositas est signũ loquacitatis Sic Horatius. Percunctatorẽ fugito nam garrulus idem est.

t Quasi tu nõ multo malis narrare. Deest ita dicis vt sit ita dicis quasi & nunc philotis non est instantior hac calliditate vt magis seruum ad dicendum prouocet.

v Quã ego. Eclipsis deest eni. Ita grauaris dicere aut ita ne

x Et id mihi vicitũ. Seruile vicitũ est tacere / (gas te locuturũ. re nõ posse. Et hoc lentius apud sese. Illud clare si mihi fidẽ das. Etiã alia se habere vicia exceptione significans in hoc q̃ das.

y Si mihi fidẽ das. Aiaduerte dilationi / (dicit illud mihi. bus etiam spectatorem suspendi quo libentius audiat.

z Ad inge. Quia a se discesserat si taceret, Cice. redit ad se.

m Corinthũ hinc. Hinc magnũ ostendit dolorẽ habere philotim q̃ relictis athenis Corinthi habitauerit.

n Hinc sum. Multa dixit. & milite. & hinc. & inhumanissimo. Quid potuit de milite dici nisi superlatiuo inhumanissimo. Nãq; ois miles inhuman⁹, hic vero inhumanissimus. Et hec argumenta sũt an oblecta re poterit, aut psona. qa miles inhumanissimus a loco. q̃ hinc pfecta, a tpe q̃ biennũ. a re, i. iniuria quam intulit.

o Biennũ ibi. Vt cõtinuatione sui casus ostẽderet perpetuũ dixit.

p Misera. Mulieris interpositio.

q Illũ tuli. Non cũ illo fui, sed tuli, adeo nõ me oblectaui.

r Desiderũ Quod Corinthũ profecta es. Athenarũ arbitror quod dixit hinc ante athenarũ & amphibologia te desiderũ coepisse. q̃ cum milite inhumanissimo.

s Cõsilũ cõ. Plenitudinẽ nõ esse possessam.

t Huc re, Iterũ a loco.

v Abeũdi a. A psona.

x Voscp hic videndi. Oratorie vnã rem in tria diuisit, huc redeũdi abeundi a milite. Voscp videndi vti diceret huc veniendi.

y Agitarem vos. Interagitare & agitare hoc interest q̃ agere est aliquid vel necessariũ facere agitare voluntarium. ergo agitarem exercerem.

z Nã illic haud. Legitur & illi. vt sit circũflexus accentus & significat illic vt illi mea tristua & absolutũ est.

a Nisi prefinito. A the hic oñdit quod dixit supra tuli & quid sit agitare & cõuiciũ libere. & deest tpe. aut quid tale.

b Nisi prefini. Duo dixit & pfinito. & q̃ illi placeret vt ne q̃ quantũ velles necp quod velles dicere.

c Haud. Comode, p blãde, et bñ vt nũcp tã diceres comode.

d Finẽ statuisse orationi militẽ. Argute militẽ qa quasi inimicus sit oroni, que in pace plurimũ potest.

e Quid hoc negocii est. Argumentũ nũc descẽdat in phormione. Quid tu es tristis prelatis. f. allocutionib⁹. & separatarũ & pmixta psonarũ ne iciunde ad argumentũ veniens nõ agere fabulã sed narrare videret. Et bñ addidit negocii. vt aut gere et inuidiã facti. Nã potuit dicere. qd hoc est sed vt dixim⁹ ad inuidiã et magnitudinẽ rei negocii dixit. Que narrauit mihi q̃que qualia. f. & quãta. Modo que narrauit mihi legendũ est sit qualia & quanta &.

f Quod ego. Hoc totũ cũ inuidia pnũciãdũ ex aio meretricis q̃ facinꝰ indignũ nuptias putat.

g Vt ille hac. Mire oñdit ex illẽ verbis eãdẽ hãc esse quã supdixit nũcp illa viua vxorẽ ductu

h Posse animũ. (rũ. Quasi rẽ durã et imanẽ.

i Habere aũt. Offendit pnunciatione quod ppe est vt non habeat.

k Sed firme. Bñ ppsona serui q̃ vult dñm vxorium magis q̃ amatorẽ Bachidis. Aiaduerte Terentiũ i nuptiis hoc dicit seruare re, vtrũ firmare an infirmas dicat nuptias.

l Si in rem. Bene addit ũ si in rem est bachidis vt ostenderet se nõ malignitatis sed beniuolentie causa talia vota suscipere, in rem, p vtilitatẽ. Abre contra vtilitatem.

m Sed qui istuc credã. Superiore voto excusauit crimen curiositatis iã videtur post Bachidem audire velle.

n Non est opus plato hoc pcunctarier desiste. Videcp cõuenienter poeta cũ id agat vt narrantẽ parmenonẽ inducat, tñ multis diuerticulis mo rales facecias' internectit. Et incerta distinctio vtrũq; prolato hoc an hoc percunctarier.

o Ita me dii bene ama. Pro ament vt donec regina sacerdos, m. g. g. pd. i. p.

p Vt hoc proferã. Proferam prodam Bachidi scilicet vel cuilibet.

q Mecum gaudeam. Mecum infra me. Virg. hec secum.

r Nunc tã dices como. Hec pronunciatio eius modi esse diber vt ex ea appareat ppe deleriũ parmenonẽ vixse posse cõtinere quin narret. Nunq; quã tãm dices comode. quasi ex parte labefactẽt est sic enim loquitur.

s Ah noli parmeno. Artificiose se fingit audire nolle vt taceat. Et id mihi vicitũ. Seruile vicitũ est tacere / (gas te locuturũ. Et hoc lentius apud sese. Illud clare si mihi fidẽ das. Etiã alia se habere vicia exceptione significans in hoc q̃ das.

t Quasi tu nõ multo malis narrare. Deest ita dicis vt sit ita dicis quasi & nunc philotis non est instantior hac calliditate vt magis seruum ad dicendum prouocet.

v Quã ego. Eclipsis deest eni. Ita grauaris dicere aut ita ne

x Et id mihi vicitũ. Seruile vicitũ est tacere / (gas te locuturũ. re nõ posse. Et hoc lentius apud sese. Illud clare si mihi fidẽ das. Etiã alia se habere vicia exceptione significans in hoc q̃ das.

y Si mihi fidẽ das. Aiaduerte dilationi / (dicit illud mihi. bus etiam spectatorem suspendi quo libentius audiat.

z Ad inge. Quia a se discesserat si taceret, Cice. redit ad se.

in illam vrbem. a. immanissimo o spacium

ex athenis

lite chorintũ hinc sum, pfecta inhumanissimo: biennũ

ibi perpetuũ misera illum tuli PAR. Aedepol desiderũ

athenarũ arbitror philotium cepisse sepe: & te tuũ cõsilium cõtempsisse. PHI. Nõ dici potest: q̃p cupida erã

huc redeundi: abeundi a milite: voscp hic videndi. antiqua vt cõsuetudine agitarem inter vos libere conuiuiũ

familiaritate

Nam illic haud licebat: nisi pfinito loqui / quæ illi placent. PAR. Haud opinor cõmode finem statuisse orõni

militem. PHI. Quid hoc negocij est: mõ quæ narauit

mihi hic intus bacchis: q̃d ego nunc credidi fore: vt ille hac viua posset aĩm inducere vxorem habere. PAR.

habere autem: PHI. Eho tu: an non habet: PAR. Ha

bet: sed firmæ hæ vereor vt sint nuptiæ. PHI. Ita dij/de

æcp faxint: si in rem est bachidis. Sed qui istuc credã ita

esse: dic mihi parmeno. PAR. Nõ est opus prolato: hoc

percontarier desiste. PHI. Nempe ea causa vt ne id fiat pa

iam. Ita me dij bene amẽt: haud ppterea te rogo vt hoc p

ferã sed tacita vt mecũ gaudeã. PAR. Nunc tam dices

cõmode vt tergũ meũ tuam in fidem cõmittam. PHI.

Ah noli parmeno, quasi tu nõ multo malis narrare hoc

mihi, q̃p ego q̃ pconter scire. PAR. vera hæc predicat, &

id mihi vitiũ est maximum. Si mihi fidem das te tacitu

ram: dicam. PHI. Ad ingeniũ redis. fidem do. loquere.

a Hanc bachidē amat. Ejusmodi est hec narratio vt defensionē adolescentis cōtinere videat. q̄ meretricē amicā necessitate coactus deseruerit. Mire igit vñ quelibet est: vñ cœpit amabat inqt. Bachidē. Sic & in secundo Virgil. An fortiores greci troyanis fracti bello fatisq; repulsi. d. Bachidē amabat ordo est & sensus hanc bachidē vt amabat Pamphilus.

b Vt cum maxime. Et vt p quemadmodū. Et maxie bis numero subaudiē. Et cū maxie vna pars oīs est. Et cū maxime pro nimis.

c Cū pater. Cū modo aduerbiū est pro q̄n.

d Orare occipit. Maxia necessitas est vt oret pr̄.

e Et hec cōmunia oīm. Quid si iniustū est quod orabat oīdit iustū et frequentatum quod dicebat pater.

f Sese senē. Dicere oēm causā adolescentis senex amputauit p suo senili comodo rogans potuisset enim adolescēs dicere quā p me cuiā geris hāc precor. o. p me ci.

g Senē esse. Illud posse agere amat cōtra vsitata tē tuā, sed ne poterat filij cōtra vtilitatē patris. ergo vt cogeret pater suā causam interponebat.

h Presidiū velle. Presidiū senectutis sobolē & successionem dicit.

i Primo ille se negare. Vtrum deest i. ducere an negare se nuptias.

k Sed postq̄. Tria dixit & actius & pater. et instat. Post inquit pater actius instat. non cōpulsus est Pāphilus. sed tm deliberauerit. Pater istat maioris vis est cū pater instat. quā cum rogat.

l Pudori ne an amori. Anacoluthon. Sic ostēdit in vtramq; partem vt in aio honesti adolescentis pudor amorem nihilominus vincere debuisset. Pudori ne an amori satēs excusationis ratio expli cata est.

m Tundendo atq; odio. Tundere est sepius ideſt appetere translatio a fabrorū malleo. Odio. assiduitate. attēdenda est difficultas vnicuiusq; verbi.

n Deniq; effecit. Deniq; tpis longitudinē significat. vt esse cimus quod magno conatu & molimine facimus vixq; p nos sinē accepit. Mire interposuit moras ad postremū cōtentus. vxorē ductā. Primo ingt negauit. post deliberauit. ad postr̄mū duxit nō ingt ipse. Sed effecit hoc senex ita mutata one psone totā voluntatē sens absoluit. Deniq; effecit orato addidit virginē. & expresse non attigit nocte illa prima. q. d. vel plena amoris. vel plena dulcedinis vt mirum sit quod infertur non tactā virginem. Et hic argumentum est quanta fecerit Pamphilus erga amicam suam.

o Despōdit ei gnatā. Vide non hic dicit duxit vxorē Pāphilus. sed tm ad patrē referri.

p Donec iā. Nota locutionē sensu magis q̄ verbis manifestā. donec iā in ipis nuptiis deest. positus cōstitus velut doluit: & egre tulit aut repetere debem⁹ sic in ipis nuptiis. In mētē nuptiaꝝ eferuescit anim⁹ amato

q Nec morā. Nec (risaliquā dicculā. vl dilationē videt ad nuptias.

r Ibi demū. Deniq; postremo. Et mire additū est ibi. qa male pēdebat in ipsis nuptiis. & sic est q̄si dixisset in ipis inquā

s Demū. Hoc (nuptiis. hipbolicū est. Virgi. Vel priamo miseranda.

t Vt ipam. Que nūc accusatrix est. & est argumentū ab animo.

v Vt colloq; Parlcorti tertiū: & argumētū a persona. & q̄ ait mecū a deo Mecū v. Quod ētis. ait pmeno. Moraliter et antonomasiace nomen repetit. & significāter fecit nō addēdo dicebat. et sic dramaticon. & diamaticon est trāseūdo. & mire interposuit nomen vt affectū doloris oñderet. Sic Virg. Anna. c. a.

y Parmeno. Repetit nomen.

z Ad te dii. Obtinuit vt persualit seruus. Nā iam meretrix seni irascit non Pamphilo.

a Vt ad. Tanq̄ multa sint que de Pāphili amore dici possint. Et est precipuū oratorū in longa narratione p veritatis inquisitione reddit eni auditorē acriorē quē spes finis recepit fatigatum.

b Nostre illa prima. Pronunciādū est illa prima. q.d. plena desiderii. plena cupiditatis. Similiter

Purgat ne quis illum stulte posuisse iudicaret. Hoc eni tarde credit meretrix argumentis nea parmenone vincatur. Hinc est quod ait Horatius. Vincere Cecilius grauitate. Theretius arte.

f Nō verisimile dicis. Peruersa prius est enim verū deinde verisimile. Et ideo sic dixit. quia est sepe nō verisimile. Verū tamen vt decios pro alieno comodo more vo luisse. Non verisimile dicis. Hoc iam plus est tātum amat amasse bachidem quantum non posset credi.

g Credo ita videri tibi nam nemo ad te venit. Magno cōpendio vsus est. nō ostēdens cur hoc falsū sit quod putet meretrix. Sed cur hoc putat ita ex eius persona reselligitur quod obiicit.

h Ille inuitus. Inuitus dicendo quasi admonet iterum iterūq; vt Virgi. Italiā nō sponte sequor.

i Quid deinde fit. Interponit persona ad exitū festinans vt alibi. Quam mecui quorsum euadas

k Diebus sane paucu. Hic exitus est.

l Post pamphilus me. Ne tetis quisq; & arbiter secretorū interueniat.

m Me solū seducit foras. Familiaris in seruo iactantia de dñorū familiaritate. Simul quia decens est vt per eum quid gestū sit spectatores sciāt

n Narratq; vt virgo. Hoc est illud quod supdixerat. Nocte illa prima virginē non attigit.

o Sed anteq̄ eā vxorē duxisset. Bon⁹ color purgationis. diceretur enim quare si illā odio habebat ducebat vxorem.

p Tollerare posse. Tollerare verbum est mala patientis.

q Quā decreuerim me nō posse. Apostraphe.

r Eam ludibrio habeꝝ. Honesto verbo & pudoris pleno vsus est. & noue pro viciari.

s Integram. Ideſt honestam: nō eni dixit sponsam virginē aut mulierem.

t Vt eccepi a suis. Vigilanter quo deſt integram specificat. talē q̄ē accepi a suis potuit eni vicia

tis se illa abstinere vt potuerit? Nō verisimile dicis: nec q̄ verum arbitror. PAR. Credo ita videri tibi: nam nemo ad te venit: nisi cupiens tui. ille inuitus duxerat.

PHI. quid deinde fit. PAR. Diebus sane pauculis post pamphilus me solū seducit foras. narratq; vt virgo ab se integra etiā tum siet. secq; anteq̄ eā duxisset vxorē dorim̄ non posse diutius hr̄e eam ludibrio haberi pmeno: q̄n integrā ittidē reddā vt accepi a suis: nec honestum mihi. nec vtile ipi virgini est. PHI. Piū & pudicū ingeniū narras pamphili. PAR. hoc ego pferre incōmodum esse mihi arbitror. reddi pri aūt: cui nihil dicas vitij: supbum est sed eā spero: vbi hoc cognouerit nō posse se mecū ēe abiturā deniq;. PHI. qd interea: ibat ne ad bachidē PAR. q̄ttidie. sed vt fit: postq̄ hūc alienū ab se videt. magna mlto magis. pcax facta illico est. PHI. Nō ædepol mir̄. PAR. atq; ea res mlto maxie disiunxit illū ab illa postq̄ & ipe sese/ & illā/ & hāc. q̄ domi erat: cognouit satis ad exemplū ambarū mores existimās. Hec ita vt liberali eē ingenio decet: pudēs/ modesta/ incōmoda/ atq; iniurias viri oēs ferre & tegere cōtumelias. Hic aūs partim vxoris miscdia deuictus/ ptim victus huius iniuria paulatim elapsus ē a bachide: atq; huic transtulit amorē postq̄ par ingeniū nactus est: interea in imbro morit cogitus hor̄ senex. ad hos redibat lege hereditas eo amāte nolentem inuitū pamphilū extrudit pater. reliqt cū matre hic vxorē. nā senex rus abdidit huc raro i vrbē cōmeat. Phi.

tam accepisse vt sepe euenit. ergo nō abundat vt accepit a suis. sed habet significationem.

v Piū & pudicū ing. Erga meretricem pium: pudicum ergo virginē an simul erga virginem & pium & erga meretricem pudicū erga virginem. Cogitur autem pan pudicum. an pium philum piū dicere quē periurum putabat.

x Hoc ego pferre. Verba pamphili sunt nō vt quidam putat ad psonā parmenonis referentes.

y Cui nihil dicas vicii. Culpe vxorię.

z Abituram. Abituram morem significat. & postremā tarditatem itaq; postremo vel sero abituram.

a Quid interea. Exultantis est & gestientis audire. Inter ita rea eos dies

b Postq̄ hunc alienū. Alienum pro alienarū. vt in Phormione Quid ego vobis Geta alienus sum. Nā quomodo alienam si amabat se dixisset. Postq̄ hūc alienum. Oratorie nō iam bachidem excusat quam a verisimili causa vult ostendere q̄ ipsa fuit in Pamphilum durior.

c Alienum ab se videt. Ideſt maritum. nā hoc nomen a meretricibus alienum est.

d Maligna mul'oma gis. Maligna difficilis. malignus est qui difficultatem sui ostendit.

e Procax Dispoliatrix petat. procare enim est petere. Virg Procacibus austrū. i. impudentibus Nā qui multū petit impudens est. & procax. Vnde et proci dicti sunt qui filias alienas in matrimonium petierunt.

f Non edepol miror. Obtinuit quod volebat parmeno. Nā credit philotis iniuriam factam Pamphilo.

g Atq; ea res multo. Immo legitur & atq; Oportune cōcitatius pāphilum defendit parmeno. Postq̄ philotis iniuriam factam.

h Et hāc que. Vxorem modestam.

i Cognouit satis. Cognouit diligentius & ac

tentius cõsiderauit. Nã cognoscere est diligẽter & attẽte cõsiderare. & bene satis ex ipsius moribus & meretricis.
k Ad exẽ. Quasi ad imaginẽ et collationẽ et spẽm cõparãdis
l Hec ita vñ liberali esse ingenio. Qualitas cõparatiua.
m Pudens. Hec contra vilia meretricis posuit. Pudens hec, illa procax modesta hec, illa maligna, reliqua vero superadduntur ornamenta vxoria matronecq; laudes.
n Incomoda atq; in Callide laudata vxore non repetit vicia meretricis apud meretricẽ. & simul contentus de vxoris laudibus vicia meretricis intelligit. & est figura eclipsis.
o Et tegee. Hoc est plus ẽq; si ferre. Et tegere cp meretricẽ amaret. Et plus dixit tegere ẽq; celare. Tegere eni adhuc dixit. vt nõ solũ cuiquã nõ ediceret sed & ne quis sciret.
p Hic animus. Orator ie dixit. nõ eni pãphilũ dixit sed animũ pãphili. Hic animꝰ. hic p tũ. vir. Hic animus. g. a. m, h.
q Vxoris. Recte ga ex misericordia amor nascit. Sic & in phormione, Misertũ est virgo ipsa facie egregia. Vir. Heus quibus ille iactatus. f.
r Partim vi. Qualitas relatiua ad ea prius dixit deuictus de proximo repetiuit paromenen deuictꝰ victus.
s Paulatim. Adeo est tardus amor pãphili & magnꝰ. vt etiã post iniurias difficile discedat. & elapsus est animus non pamphilus.
t Postẽq; An sibi par an absolute bonũ vt dicimus sit, par est facere te ergo aut tibi. aut vxori. f. liberali forminc. Par ingeniũ. i. eandẽ volũtatẽ. Saluſt. Quos eadẽ odit, se. et eadẽ metuere invtrũ coegit. Itẽ alibi. nã idem velle. a. i. n. e. d. f. a. e.
v Interea in. Bñ causa abitiõis. Pãphili narrat Cognatus senex. bene cp ait senex. Nã acerbũ iuuenẽ nõ cõueniebat fabule in comedia. Itaq; apud Therentiũ meretrix molesta. aut ex duabus vna vxor moritꝰ, aut senex. Ita ex hmõi mortibꝰ. vel incomodũ vitaꝫ vel luctũ insup nascit. vt non
x Horũ. Maluit horũ q; dñorũ dicere. (sit causa legendi)
y Ad hos ibat. Ecce verbo turis vsus est ea eni legitima est hereditas que familię debebatur.
z Eo amantẽ. Non iam vxorẽ non iam amicam.
a Inuitũ Pã. Inuitũ recessisse vis verbi demõstrat. nã, pprie extrudere dicit qui manibus expellit. Sed hic trãslatiõe vsus vt oñderet tũ importunitatis verbũ senis fuisse quãta impulsio manuũ efficere potuisset. Extrudit verbũ necessitatis.
b Relinquit. Ineptia pñtis tpis. legitur & reliquit. Relinquit cũ matre vxorẽ. preparatio ad futurũ errorem..
c Nã senex Nã hic inceptiua pticula, vt nã meus conseruus est homo vt magni pcu. Plautus in milite gñoso. Rus abdidit verbũ se se verbũ reprehẽdentis senẽ. cp se se abdidit dixit.
d Huc raro in. Huc bene dixit vt ostãdat parmenonẽ in vrbe esse. mira œconomia. fac enim presentẽ & nullus error in
e Cõmeat. Cõmeare est ab esse inde vbi te esse (fabula est. oporteat, ergo hoc dicto oñdit q; raro ad vrbẽ veniat, & se nex q; ppe cõmeatꝰ est ex alicꝫ cõmẽoratiõe talis abscessus.
f Quid adhuc. Bene vsq; adhuc suspẽsa narratio est. Et in hac interrogatione q; si substomachat philotis decepta. cp nihil videat infirmitatis in nuptiis quas optauerat. Quid adhuc. h. tristior meretrix dixit.
g Nunc audies. Sic ait quasi iãdudũ audire cupienti quasi molestam percontatricem.
h Bene cõueniebat. Sane bñ p multũ. & sane satius valide quia q validꝰ est sanꝰ est. i Interim miris. Hucusq; parmenonem poeta passus est dicere. cetera actibus seruaturus.

In hac. 3.

scena. Accusatio socrus est que cõiecturaliter defendit di. nihil a se factũ in perniciem nurus.
a Proh. Ab exclamatio ne cœpta scena est. senex eni est difficilis et iratus deũ pro deorũ.
b Quod. Conaẽ Terẽtius aduersus famẽ socrus bonã repire & incipit a gñali exclamatõe q; vehemẽtior sit accusatio. paulatimq; ad specialem crimẽ delẽdit. Et sic est accusatio a pona. cui accidit ex sexu cp socrus est.
c Que est hec. Accusatio a re. d Cõiuratio. Bone rei est. Coniuratio male. & inde cõiuratio cauilline dicta est.
e Vt oẽs. Bono argumẽto vtit. Lesisti nurũ. qa socrus es & nulla socrus diligit nurũ. & est
f Studeãt. Maioris operis est studere ẽq; velle.
g Neq; de. i. flexã vel inflexã ab eo cp declinauerit, ne parũ sit diuersũ vel dissimile dixisse vt ẽ illud tumultũ inflexit.
h Itaq;. Nescias an ex scẽna nomẽ fabule sit inuentũ. Itaq; a necessaria sententia est amphibologia ad describendam vtramq; personam.
i Viris esse aduersas. Aliud argumẽtũ. Iosisti nurũ vt mihi aduersareris. Nã socrus & oẽs mulieres aduersantꝰ viris.
k Similis per. Nã studiũ & bonũ & malum est, pertinacia vero non nunq; mala.
l Eque. Dedita opa volũtatis hois est attẽtior atq; ipẽtior.
m In eodẽ. Tria in accusatione posuit: ex q; bus duo sũt cõ
p Accersi iubet. Non addidit que quia intelligitur.
q Dixere tunc causam. Quia nullius momenti ac falsam
r Nemo. Hic iã apertius odiũ videt vbi nec iãm fingit cã.
t It visere. Populare penates venimus. Visere officii est vide re querentis aliquem.
v Admisit nemo. Iniurioſe ipsa pronunciatio est.
x Hoc vbi se. Scimus que ad nos deferunt rescimus relata.
y Heri ea cã. Bene ea q; ppe q; se ruri abdidisset.
z Nõdũ etiã. Parelcon tertiũ. & deest scire. & est scio scire cũ Nõdũ etiã. Recte seruauit relicq; ptibus fabule pẽdulũ & attẽtũ spectatorẽ. a Nusi sane. Bñ qa curiosus est pmeno. & idẽ garrulus. Nã p totã fabulẽ talis inducit. b Habes oẽm. Quasi diceret quã audire
c Pergã. Pergã vt tẽderet iter ad portã scilicet. (expetiti.
d Nã cõ. Dicit cãm cur in reliq; fabula non appareat psona huiꝰ meretricis. et pprie cõstitui. Nã cõstitutũ de hmõi rebꝰ dicit cõuenire et cõstituere. et hmõi rebꝰ apud extraneos me
e Dii vortãt. Sepe eni res eueniunt aliter cp (rerices agite volumus, & ideo volutnus colit q precst rebus venẽtibus

SECVNDVS ACTVS

LACHES senex. Patr pam SOSTRATA vxor. mat
trascenno a amplozo b mulierbre Parm
p Roh deũ / atq; hoim fidem. qd hoc genus ẽ:
c d conspiratio e eisdẽ res luter
q hæc ẽ cõiuratio: vt oẽs mres eadẽ æque studiosẽ molitanẽ q viri volũt infiexã recedentem mulcq; nata
f. mres reuisent g aliq; modo
deãt: nolintcq; oĩa: neq; declinata qcq; ab aliare ingenio
inuentar aliq; ideo f. simili mres maritoq; odio plequnt vxores
h valde filiorꝫ
vllã reperias. Itaq; adeo vno aĩo oẽs socrus oderũt nurꝰ
t aduersari l2 dedita opa obtinantia m
viris esse aduersas / æque studiũ est: sili's ptinatia est: i eo
instruere n illescole malitie
dem oẽs mihi videnẽ ludo docte ad maliciã. Et ei ludo:
vxorẽ mea explorare o exclamatio
si vllus est: mgrãm hanc esse satis certe scio. SO. me mi
p pper quã cam f. a viro meo indignantis f. re accusatis. q. v. opteficio
seram q; nũc cq; obrẽ accuser: nescio. LA. Hem tu nescis.
f. vt dico nõ hic blãdientis sed simul
q eoꝝ picturenẽ inoꝝ r
SO. nõ ita me dij bñ amẽt mi laches: itaq; vna iter nos
vita fungi q. e. nõ ebn magnũ malũ si tu mihi cripere
s sostratam
agere ætatẽ liceat. La. dij mala, phibeãt. SO. meq; abs te
sine causa postea cognosces f. cc accusatũ nõ ei q; tũ meruisti
immerito esse accusatã postmodũ rescisces. LA. Scio te
v vt aliqd p tuis improbitatib pur res mentra p
immerito: an qcq; p istis factis dignũ te dici pt que me
f. famulos q comũ rora pam. merorem pelude
f verurpas pcris
& te & familiã dedecoras: filio luctũ paras. Tum aũt ex

munia. vnũ ipius q; mulier est & socius cõiurationis. q; ipa specialr magistra ad malitiã. Sostrara ex his colligit iniuriã passã nurũ p cõiecturã.
n Et ei vllus. Magna amplificatio crimis duabitat an sit ludꝰ malicie & magistrã nõ dubitat Sostratã. Sed certe scio inquit.
o Me miserã. Et hec q; ab exclamatione cepit ad misericordiã spectat defendentis oratio.
p Que nunc. Oratorie p se loqr: mulieris quidã maioris innocẽtie est ne scire crimẽ q; defenderet et his verbis oñdit sine noxa esse. et philomena nõ solum hãc que loquitur Sostratam.
q Nõ ita. Per iusiurãdũ nõ ita me dii amẽt aiaduertẽdũ veteres non minus eupha nisi non ĩ verbis q; cace taphon neglexisse velut hic ita me dii bñ ament.
r Itaq;. Modo due partes sunt orationis.
s Dii mala. Silr odit vxorẽ cuiꝰ amor obstabilis fuit in adolescẽtia.
t Postmodũ Hec figura ab oratoribꝰ noiaf in q; aliqd pmittis

z Dignum. Cui loco multū sonāt & accusatorio strepitu nec masculinum genus nec femininū posuit nec vnā, sed liberos. Sic Cicer. En cui liberos cōmittas. & habem⁹ eni liberos oēs de puella, dignū sic dixit vt honoris genus sic accipere vxorē meruisse.

a Suos. Nota liberos in significatiōe vni⁹ filie.

b Tu sola exore. Emergis reperiris verbū. Hic impudentiā notat Cicero. Exortus est seruus q̄ quē in aculeo. a.n.p.c.a. f. Exorere existis exoriri dicitur qui expectans inuadit aliquem.

c Tu inquā mulier. Tu mulier emphasim malicie habet. & oino expressio consuetudinis & ad imaginationem et lapis nunc⁹ vtilis. nisi ad templū vel celū. quē magis ad iniuriā delegit. Nam saxū melius q̄ lapis. vt Virg. Varium & mutabile semper femina.

d Lapidē. Sufficeret lapidē putas. Sed de stomacho. nō hoiem addi tum est. Plautus. Herus meus elephāti corio circūtectus est non suo.

e An qa iuri. Memor sui est q dixerat ius abis.

f Quo quisq. Vestro rū p vestrū sic veteres.

g Multo.

Vsus est vt in Adelphis At non prius sex mensibus offecissem.

h Ideoq; vt. Mire confirmat vñ sciat ne suspitiose crimē obiicere videret. Et bene mihi, qa commoditas familie ad hūc redundatura est.

i Pridē eqdē. Primo obiurgatio est sostrate, cur nō amet nurū. Sedo est cur nō ameā a nuru. Tertio cuiusq; adeo puella nupta deserat domū.

k Minimeq; adeo. Satis amare p merito dicit odium contra meritū amoreq;. Simul excusat nurū que oderat talē socrū. Et simul preuenit q̄ si nō lesa est. sed odio mē habet.

l Illa hic. Post acrē inuectionē seipsam miserat. vt inuidiā dure inclinationis in ipsam cōuertat. Sic in Andria. Agenūcia ego pol. h.u.t.o.e.q.s.p, & cōtinuo Crames pietatē nati nō te miseret mei, t c.l.o.t.e.

m Quā ime. Positq; de iniuria dixit de psona eius cuius fama est. i cū egritudo hec orit & magnitudinē rei significat, et repentinū in puū vt supra. Tu sola exorere.

n Rus habitatū. Quia dixit senex rus addidit.

o Cōcedens. Ne diceret q̄ sit voluptatis cā. vobis melius plurali. q̄ si diceret tibi. Cōcedēs vobis. s. vt in vrbe essetis.

p Rei seruiēs. Res seruit diuibus. quia abūdat. Rei seruiunt pauperes qa coartāt se ad angustias rei, Ita ego res p qualitate sua. & seruit et ei rei seruiē. Horatius. Impera trata vt seruit collata pecunia cuiusq;.

q Vestros sū. Vestros sumptus. i. q̄ alicui ociū vitā vrbanā. vel q̄ nihil acquiritis vt in Adelp. Hāc ergo clementē vitā vrbanā. Ociumq;. hic amorē quasi nihil agentibus.

r Vt nīa res. Mediocris s. vt comici pēsissemilias

s Prēter equū. Prēter equū qa vos fruimini cū ego doluerim ætate quia senex. Virg. Vires vltra. s. f.

t Nō te his. Mirus sensus p his inquit tot reb⁹ vnā & facilē redderes. Et te sit, pnunciādū. q. d. & si alii nō curarent curare debuisti.

v Nō mea. Vellet dicere nurus culpe esset mihi sed melius dixit non mea ne accusando cōfirmaret quod dixit senex oēs socros oderūt nur⁹.

x Neq; pol. Bū addit neq; pol culpa venit potuit eni vt nō fieret ipsa iniuria sed tū pmisit fieri Mire tū nec accusat nurum. videt vnū dixisse opa & culpa & tū non est idē. Opa est eni si sciētes leserimus. culpa si nescientes, quorū alterū sceleris. alterū sit ultricis est.

y Sola hic fuisti. Nota oratio. & deest enim vt sit sola enim hic fuisti quod ad filiū & ad matrem pertinet. Nam nō sola cum qua nurus. sed lum quantū pertinet ad regendā domū. ceterum & filius & nurus erant sed sola, i. sine me.

z In te ois heret culpa. Si est in nuru iniuria alia qua in te omnis tamen sostrata.

a Tu sola. Optime gē minauit sola more ire

b Cū ego. Vos. p te vt desiste. m. c.t. Cū ego (nē inclamātis. vos solut. noua figura solui vos. Hoc dicit tanq; cōcesserit etiā nurū iniquā esse, Puellā blāde dixit ita hanc cum amaritudine animum.

d Ill⁹ dices. Preuenit defensionē et eā sic, p nūciauit vt crimē.

e Haud eqdē. Mi laches dixit quasi grauissimū accusatorē rem arguēs. & quasi defatigata. & delassata eius clamatiōibus. Nō ergo blādiēris est mō mi. sed inuidiose rogantis.

f Gaudeo ita me. Quod similis filius nō sit. an q̄ talē vxorem habeat, quū nec inimica accusare possit. & gnati causa dixit qa talē vxorē habens sua causa qd gaudeat nō habet.

g Nam de te quid satis scio. Idest mihi detrimenti sit si nurus peccet idē nunq; dixit peior fieri potes sed es eadem, i. Sic Cicero, Est idem verres qui fuit semper.

h Peccādo. Seruat inātē numeꝝ pcōꝝ. nesit illi copię detrimētū. sed cū plurimū delinq̄s tātūdē admittis, Peccādo de Hic sensus obscurus est attū hoc dū quātūcūq; peccaueris de tua estimatiōe minuit. nihil de pudore de rogat. eadē q̄ sustineas: quia pior fieri nō potes. Si. Cic. Est idē verres. q. f. f. Peccādo de q̄ dā hāc purāt ironiā. q. d. q̄d ex nūo pcō tuo dānū pati possumus sed male

i Qui scis. Defensio a deriuatōe in q̄ oñdit nō hāc eā quā obiicit cām senex cur abierit nurus ad matrē suam.

k Vt cū ma. dixit. i. diu ac maiorē gtē

l Quod heu. Bū affirmauit defensionē senex dicendo sup̄pter matrē abiit. cur tu exclusa es cum venires.

m Eni lassam. Infirmius defendit socrus. vt error senis vsq; ad castrophe pseueret. Eni lassam eā oppido. Eni qd duxit supuacua ponit interdū hec cōiūctio p altera cōiunctiōe.

n Oppido. Valde trāslatio a rusticis q̄ interrogati quēadmodū fruges venirent: rūdebāt oppido. i. quę sibi & oppido sufficere potuissent.

o Tuos esse. Acerbissime instituit senex. & accusationi vxoris. & defensioni nurus siquidē.

hoc sensu dicat nurū ne mendacii culpā in curreret q̄ vero egrotat ex moribus male socrus. p Nā vīa. Pro vestrū hoc enim ab eo cp est vester

q Quin g. Quin q̄ nō.

r Et que. Ymago hic q̄ dā argumētatiōis q̄ dicit quod la tine dicit ab initio ad finē & generaliter cepit intentionē. ita gene aliter cōclusit in socrū. & est sensus eo iprobius illas quas elegantis odistis.

Inscēa. 4.

PHIDIPPVS senex. LACHES SOSTRATA anꝰ

Moralis allocutio Phidippi ad filiā mitissimi patris colorē ostendens.

a Tsi scio ego philomena meū ius esse: vt te cogam quo ego imperem/facere: ego tñ patriō animo victus faciam: vt tibi cōcedam: neq; tue libidini aduersabor. LACHES. At eccum phidippum optime

b Vtte co. Etiā inuitā scio ego meū ius esse vt te cogā. Hoc idē in Adelphis nō necesse habeo.

c Patri aīo victus. Bū victus. qa nō rōne facio. Victus est vndiq; qui recedit a iure. Tale est in Adel. non. u. h.

d Neq; tue libidini. Libido est quelibet voluntas temere suscepta. et hū libidini est eni nō equū esse anio mariti obesse nuptiā. & si eni pro vsu litare posuit libidinē, tñ subaccusauit hoc noīe.

e Optime vi. Legit & hinc locale aduerbiū: & q̄si cōminat vxori modo se inuenturum ipsam peccasse nō virum.

f Quid fiet. Vtrū quid fiet rei, an quid sit nurus. vtrū innocens an iniqua. Et, videtur hoc Sostrata dicere. Nam vicini sunt inter se proximi Laches & Phidippus.

g Phidippe &. Expostulario Lacheus apud Phidippum accusationē cōnēs tanq̄ causa m iniuriarum intendat.

h Scio esse apprime o. principiū a persona eius cum quo agitur & sua Et an vile sit minus obsequi hominem suis.

i Sed nō adeo vt mea. Facilitas indulgentia. Et deest tamen. & est anacoluthon tertium.

k Nunc videon Iocū de temperat eius culpā quem accusat cū dicat illum coactum a suis facere sibi iniurias.

l Eya vero. Modo ad uerbium corripientis parcon.

m Adij te heri de filia Narratio & memoriter ꝓcra quia dixit heri ea causa.t.h.a.p.c.e.

n Iudē incertū amisisti. Pro dimisisti

& idem. quid est an id iterū amisisti aut ad te incertus veni. Iungendum ergo vt veni id est vt sit. vt veni amisisti quidā incertum. incertū inquit veni. incertus a te recessi.

o Haud ita decet. Nō vsq; adeo decet. est confirmatio. Et bene addit. est ita. si eni celande non vsq; adeo. vt discordiā pariant.

m Aut ea refellendo. aut purgando. Refellit qui negat. purgat qui idē fatetur. & sic defendit. ergo refellimus per conieturam. purgamus per ceteros status.

n Vobis corrigemus. Plus dixit vobis q̄ tibi.

o Te iudice ipso. Virg: Pandens. a. m. s. i. e. quid enim est te ipso. nisi scilicet reo culpe. & tibi ipsi arctius fauenti. vel quia mea spes vnica.

p Sine ea causa retinē. Reprehensio.

q Arbitror Phidippe. Bene addidit nomē excitās audiētē.

r Satis vt mee domi curetur. Vt ne non et iungendū est satis diligenter non enim melius satis.

s At ita me dii ament. Addidit iusiurandum vix enī credibile est tantundem amare socerum quantum patrem.

t Et si illi pater es. Salu. in primo libro. Et liberis eius auūculus eras. Et si illi pater es. Compendiū attulit. Virg. Heu fuge nate dea hoc enim sentit. q̄ tu nata dea es. fuge tñ.

v Id adeo gnati causa. Honesto amori nurus rationē subiecit piam. Nam non continuo rectū est nimis amari a socero. & q addidit q illam amet Pamphilus.

phidippo .i. scia animq̄ nunc f g quibus de cogroe mea vt libris vt alio dn vicis

videō. ex hoc iam scibo q̄d siet. PHI. Et si ego meis me vehementissime obedientem mi scio me esse obsequentem b Calbr mdulgentem f tri rem oibus scio esse apprime obsequentem: sed non adeo vt in dulgentia deprauet f. meoq; sed f. qō ego facio mea facilitas corrumpat illoꝝ aīos Quod si tu idē faces vtiturē h res: magis in rem & nostram & vestram id esset. Nūc vi f. femina q̄ vroris z filie Phidippū q̄s q̄licūq; iurgij habes deo in illarū ptāte esse te. PHI. eya vero. LA. Adij te heri de filia. Narratio & memoriter ꝓcra quia dixit heri ea causa. t. h. a. p. c. e. propter filiā similiter remisisti me inhoneſtū est n o .i. nō ri de filia. vt veni: itidem incertū amisisti. haud ita decet. .i. si vis vt diu gmanemus affines occurrere .i. causas rue ira cundie si perpetuam hāc vis esse affinitatem: celare te iras. si qd .i. cerauimus .i. emitte in lucē negando ei causando est pcām a nobis: profer. aut ea refellendo: aut purgando n .i. emendabimus ad recentem in reducemus o .i. existente .i. talis q̄ est egra p vobis corrigemus. te iudice ipō. Sin ea est causa retinendi apud vos: quia egra est te mihi iniuriā facere arbitror mole valēs times ne non f. ipa filia .i. trahere phidippe. Si metuis satis vt meæ domi curetur diligēter: sed f. q̄ dico .i. non f. tibi ascribi no patio q̄uis q at ita medij ament: haud tibi hoc cōcedo: & si illi pater f. filiam incolumē f. volo f. velo es: vt tu illam saluā magis velis q̄ ego: id adeo gnati cā. filiū filiā tuā plurimū estimare quē ego intellexi illā haud minus quā seipm magnifica 3 certe ignorarū me q̄rum .i. molestie .i. vroris recessisse re. neq; adeo dam me est: quā esse eum grauiter laturū vroris domi nisi esse cupio sumopere phi. credam: hæc si resciuerit. eo domū. studeo hæc priusq; il in domū mea ab imbro b le huc redeat. PHI. Laches & diligentiā vīam / & beni com. peram habeo c f. ita f. suadeo mihi gnitatē noui. & quæ dicis oīa esse vt dicis: aīm induco q̄ fatetur & te mihi hoc cupio credere. illā ad vos redire studeo: si f vt redeat vt redeat facere possum vllo mō do. LACHES. Quæ res id te facere impedit si nōne in aliq̄ Pamphilum re prohibet? Eho nun quidnam accusat virum? PHI.

r Satis vt mee domi curetur. Vt ne non et iungendū est satis diligenter non enim melius satis.

s At ita me dii ament. Addidit iusiurandum vix enī credibile est tantundem amare socerum quantum patrem.

t Et si illi pater es. Salu. in primo libro. Et liberis eius auūculus eras. Et si illi pater es. Compendiū attulit. Virg. Heu fuge nate dea hoc enim sentit. q̄ tu nata dea es. fuge tñ.

v Id adeo gnati causa. Honesto amori nurus rationē subiecit piam. Nam non continuo rectū est nimis amari a socero. & q addidit q illam amet Pamphilus.

ro nurum nisi post filiū diligat. bene ergo gnati causa. Incredibile est enī patrem non patris pietate superari.

x Quē ego intellexi. Et causam sui amoris ostēdit & mariti nullā. ergo coniugem culpat quippe qui amat & a parte none dictū eo amante.

y Quem ego intellexi: Hic subtiliter oneraī culpa nurus. Siquidem indignus iniuriam faciat socero & marito.

z Neq; adeo clam. Ingenioſe poeta iam preparat causam simulatus rebus rem iracundiam Pamphilo.

a Hæc prius q̄ ille huc Hic subtiliter etiā terroꝝ rē iniecit iracūdie mariti

b Laches & diligen. Principiū a personis est factū. Laches & diligētiam vestrā. Remotiuo statu agit Phidippus. p persona sua. nā in filiā remouet culpā cur non rediat & relatiuā simul tē tat qualitatē. potest enī videri cū injuria socrus ad hāc volūtatē esse cōpulsam. Laches & diligentiā vestrā ab eo cepit quo maxime notus est. & quod in primis sibi purgandū fuit: ne suspectā voluntatē aut diligētiā habere videaē affinitū & cū affectu quodam et geminatu dixit laches q̄ ille ait Phidippe et bene a nomine cepit vt cōsentire illi videaē. & diligentiā q̄ ille ait sin mes tuis satis vt meę &c.

c Vestram. Melius q̄ tuam cum illedixerit de tetantum & benignitate m; quod ait. haud tibi hoc concedo & si illi pater es. vt illa magis velis q̄ ego.

d Equę dicis omnia esse vt dicis. Quod iurauit & dixit q̄ gnati causa. & q addidit q illam amet Pamphilus.

e Et te mihi hoc cupio credere. Melius q̄ si & hic iuraret. Et bene colligit ex vicissitudine quod volebat.

f Si facere possum. Hic remotio. Si facere possum vllo modo. Mollius dixit q̄ si. & hoc enim vult intellegi nolo. & non possum facere.

g Eho nunc quidnam accusat virum. Dissimulatio quędam secretiora querentis sepe enim de maritis puelle parentibus queri solet aliquid eiusmodi quod solis ipsis committendum est. Eho interiectio ponentis aūt propiorem Nam illa querit que solent de maritis puelle matribus queri.

h Nā posq̄ Instituit vt videre. et an desit animū vt sit attendi aim nō enī plenū ē. sed nōdū aduerti enī oculos. aut aim subi Scte. Ad nūc (audif. actiuū ē significat. i. val k Nō pot. Pāphi (delo. s. a Bene hic addidit verba philomene ad q̄ Phidippus cū diceret: et si scio ego Philomena in t. e. &c. l Nō posse. Magnifice cōtra illud q̄d Laches dixit. egre laturus Pāphilū & ita jocut est quasi hoc Pāphilo grauius esse debeat.

m Perdurare Proprie & muliebriter dixit.

f. vinum h diligentius rem cōsideraui violētia .i. vrgere instare

Minime: nam postq̄ attendi magis: & vi cepi cogere vt in domū vīam valde irate absentia pāphile i firme l rediret: sancte adiurat / nō posse apd vos. Pamphilo se pmanere hoibus .i. vicium o m n .i. subditus liberis vel alius mitti suaui p repugnare q aīo leni natus. nō possum aduersari meis. LA. Hem so. q. d. huius rei auctor ea f volentis f. me fateor exploratum f. q̄ phil. nō rediret o vīq; t .i. nonne strata. SO. Heu me miseram. LA. Certum ne est istuc? cerre .i. q̄rum possum pspicere PHIDI: Nūc q̄dem vt videt. Sed nunquid vis? na m est aliquid causaq; vt venale eam ire q̄ me ad forum iam transire oportet. LA. Eo tecū vna.

n Aliud sor. Aliud enī est sic dixit ne dicere. et. sed cogere vt redeat. & melius dixit aliis q̄s si tibi dixis o Ego. Hoc cōtra fet. illud q̄d primū dictū est vt si ego me oib⁹. s. a. d. p. o. Aio leni hoc est plenū. Nā aio leni vt dicis pferē. Ego sū aīo leni qualitas vērais.

p Nō pot. Conclusio.

q Hem. Quę dixisti nō mea opera neq; pol. e. c.

r Heu. Ad se redire tuēs q̄si delassata cōgressus.

s Certū est. Quod philomena nō redat.

t Nū. Deiectātis verbū

In hac. s: scena.

Est allocutio qua inducit secū loquēs an⁹ Per quā orationē mores q⁹ & anim⁹ mitis intelligi possit. Eque comicū & vide sententiā defensorē accusaturū socrū cōtinentē cōtra illud q̄d ait. Ita vna aio. o. s. o. u. Officiū enī boni pcte est nullū gen⁹ hoim speciat'r ledere. Sic Vir. Quod sępe male legere nouerce. i. nō omēs nouerce sed tm male.

a Aedepol. Laches generat'r incusauit socrus. hæc plurimas defendit cās. eque enī inīq nō oēs sum⁹ male.

b Nā iurat. Nā sine iurciurādo incredibile est sit bona socrus.

c Quod me. Dest in eo. vt sit in eo q⁹ me accusat.

d Nunc vir sum. Nā q⁹ post quod socrus oēs iniquas esse intelligit q⁹ iniqs. i. nurib⁹. qa soc⁹ nomē est ad aliq̄d dicū

SOSTRATA.

iurandi verbū equaliter
a .i. cerre
Edepol næ nos sumus mulieres æque oēs .i. maritis aliquas mulieres nos
in vitis ꝓpter paucas quæ omnes faciunt digne vt vide .i. infortunio miseria calamitate ꝓpter quod d
b .i. vt dico verū c
amur malo. Nam: ita me dij ament: q̄d me accusat nūc maritus meus .i. culpam .i. ad causas me accusat .i. ad expurgādū e
vir sum extra noxam. Sed nō facile est expurgatu: ita a f. viri psuaserunt .i. mores maritoꝝ f. moribus suis non
nimum induxerunt / socrus oēs esse iniquas. haud me
turandi verbū alitter reuocant .i. q̄s
pol quidem. Nam nunq̄ secus habui illam: ac si ex me .i. p Pam.
f vnde f. malum
esset nata. Nec qui hoc mihi euenit scio: nisi pol filium
g vehementer i
multis modis iam expecto: vt redeat domum.

Socrus dicit relatiue ad nurū: vel ad generū. nō enī dicit socrus ad filiū: vel filiā. sed mater vocatiue. ad generū aūt vel nurū quorū non est mater dicitur socrus.

e Ita aīm. Inducere animū est ita tenere vt amittat. i. psuadere animo suo.

f Haud me. Esse inquā a superiore subaudiendū est. vt sit pol. p plene iurando. Haud pol me q̄dā subaudiendū scio esse. aut noui eē aut tale q̄d sec'm quæ familiaris est his qui secū loquunt. g Nec qui. Qui vī h Multis mo. Quia nihil in matre est expectare filiū. adeo ea re

In hac. 6.

scena. Allocutio est p cõquestionẽ. & bene nõ se amatoribꝰ mõ. sed insœlicibus amatoribus cõparauit. & principiũ est a summa totius mali.

a Nemini. Loco cõquestionis in quo dicit quid nulli ferre talia aduersa contigerit.

b Nemini. Nimis conturbati ac tragici in hac scena dolores eẽnt nõ comici. nisi adderet ex amore acerba credo esse.

c Ex amore. Acerba dupr euenerũt Pamphilo. Ex preterito de meretrice. Ex presenti de vxore.

d Heu me. Ab ipa simplici exclamatione. Et il lachrymans hoc dicit.

e Hãcci. Ab eo ꝙ ab aduersis aduersa delatꝰ sit.

f Parsi pdere. Si parco cõseruo parsi facit. Parco veniã do peperci. Modo ergo conunui abstinui significat.

g Cupidꝰ. Ab eo ꝺd cõtra spem cõtingit malũ.

h Vbi vis gen. Magna detestatio ꝓsentis loci eligere. cuius terrã vel cuius gentiũ cẽ eã in qua est. Virg. Tollite me teucri quascũq; abducit terras. & gentiũ abũdat hic: & bene vbi vis gẽtiũ agere ætatẽ quia supra dixerat hãccine ego vitã parsi. nimis enim tragicũ fieret. satius erat in mari perire.

i Atcẽ hec ita esse. Quod ait lachrymantis est. Rescisce est vix reperire. quod de industria querat celatum.

k Nã nos omnes. Aut deest apud vt sit apud nos omnes aut nos oẽs ꝓ nobis oibus. nã nos omnes. ratio superioris sensus. & deest apud. aut penes. aut quid tale.

l Nã nos omnes. Constat hanc retulit eni lucri est nõ ad nos oẽs. sed a quibus est alicũde vt sit ordo. Nã quibus est alicunde aliquis obiecꝰ labor lucri est tẽpus hoc est nos omnes. nã nobis qbus a. hac figura vsus est. Etiã Tullius p murena Preterẽcẽ ne sepulchrũ ac beatũ putaret ꝙ quoꝺ qꝫ carmen cõpositũ est. Nam ille datiuũ casum subie cũ preposuisset nominatiuũ & totũ appolodori est qui sic ait.

m Quibus est. Hoc genus allocutiõis absolutũ dicit. Tale est apud Virc. Stina lux mea si non irrita dicta putaris in. s. g. e. s. c. a.

n Rescitũ est. Sic sed lit.

o At sic ci. At hoc modo qd venisti ad discordias esse didicisti celeꝰ reperire potius quomodo erumnis te absoluas Et bñ expedias erumnis aut enim soluũt nos cure abeuntes aut impediunt & ligant aduenientes. vt Soluite me teueri s. c.

p At sic citius qui &c. la sua vnicuiq; bonum est sequitur vt ea cito cognouisse. Infra fic si malis suis succurrere vnicuiq; ẽ plurimũ bonum est. sequitur vt ea cito cognouisse sit per ẽ optimũ.

q Sed nunc aduentum tuum ambas. ps. r. Ne accusare alterum altera audeat.

r Rem cognosces. Melius est rem ẽ litem.

s Rem cognosces iram expedies. Tricolor sententia & bono ordine vsus prius enim sit querela. deinde ponitur iracũdia. Postremo reditur in consilium.

t Leuia sunt. Genus cõsolationis nõ a substãtia. sed a quãtitate nõ dicit nõ esse cãm sollicitudinis. sed leue dicit.

TERTIVS ACTVS.

PAMPHILVS adolescens PARMENO seruus.

n Emini ego pꝛa acerba credo eẽ ex amore hoi
exclamatio. q. d. ph dolorma
hanccine ego vitã parsi perderem: hanccine causa ego erã
tãtopere cupidꝰ redeũdi domũ. cui ẽto fuerat pstabili?
h
vbiuis gentiũ ætatẽ agere: ẽ huc redire: atcẽ hec ita esse/
miserũ me rescisscere. Nã nos oẽs qbus ẽ alicũde aliqs ob
iectus labor oẽ qꝺ est in ea tps priusẽ id rescitũ est/
lucro est. PAR. at sic citius q re expedias his erumnis re
perias. Si nõ redijsses, hæ iræ facte eẽnt mꝰto ampliores
Sed nũc aduentũ tuũ ambas, Pãphile scio reuerituras,
Rẽ cognosces, irã expedies, rursũ i grãm restitues. leuia sũt:

Sententia contraria, nam supra sic collegit, si ignorare mala sua vnicuiq; bonum est sequitur vt ea cito cognouisse. Infra fic si malis suis succurrere vnicuiq; ẽ plurimũ bonum est. sequitur vt ea cito cognouisse sit per ẽ optimũ.

q Sed nunc aduentum tuum ambas. ps. r. Ne accusare alterum altera audeat.

r Rem cognosces. Melius est rem ẽ litem.

s Rem cognosces iram expedies. Tricolor sententia & bono ordine vsus prius enim sit querela. deinde ponitur iracũdia. Postremo reditur in consilium.

t Leuia sunt. Genus cõsolationis nõ a substãtia. sed a quãtitate nõ dicit nõ esse cãm sollicitudinis. sed leue dicit.

v Que tu p grauia eẽ: Bene additũ cõtra leuia nõ grauia. sed p grauia leuia sunt a quãtitate.

x Quid cõsolare me. An quisẽ vsẽ vt solet in vero amore ipa cõsolatione egrescit dolor & ingeniose nõ inquit vertũ dicis. sed consolaris me. & hoc ipo ostẽdis scire te ꝙ miser sum.

y Priusẽ. Ante rem.

z Habebã alibi. An miser sit in amore
ante rem. in re
& post rem. Habebã alibi grauius dixit alibi ẽsi an meretricẽ diceret & maluit alibi dicere ẽ ad meretricem.

a Quã mihi Recte eni dici potuit. quõ vxorem duxit si amabat. Et bene obtrudit. qa inuito sic alibi. Aliquid monstri aiunt ea qm̃ nemini obtrudi potest. itur ad me. Obtrudit. p obtrudebat Energia temporis.

b Vix me hinc. Vix vel multis modis vel statim significat.

c Atcẽ impe. Cure vt diximus aut ligant aut soluũt. Virgi. Que mihi. r. e. u. e. m. f. a: Amatorie eni cure vincula dicunt.

d Vixcẽ. h. Maluit ẽ vxore ducere.

e Hem noua res orta. Porro deinde er vim haber. Deide modo implicationẽ continuarũ miseriarũ referentis.

f Que cũ esse ita inue. Ordinẽ seruauit allocutionis. in quo a preteritis a presentibus. a futuris induxẽ persone loquentis oratio.

g [Nisi vt siam miser. Porro postea vel in postremũ aliti coniunctionem putant.

h Pietas iu. Hec apte ꝙa ferre dixit addidit iubet.

i Tum vxori obnoxi. Matris cum dixisset nõ intulit vxoris. sed mutauit casus.

k Ita me olim suo ingenio. Olim ad diuturnitatem retulit. non ad spacium preteriti temporis.

l Tot meas iniurias. Heẽ sunt iniurie quas supra dixit. Notẽte illa. p. u. n. a. q. c. e. n. e. n. magis & deinde quid. i. i. a. b. c.

m Tot meas iniurias. Aliam vim habet quod dixit me pꝛtulit. aliã ꝙ adiecit iniurias meas. aliã quod reticuit. Non dixit quas sed que. vt ad omnia non ad iniurias referantur extrema conclusio.

v .s.ad modũ magni põdero ꝓsumsisti tibi .i.eur
quẽ tu p grauia esse in aĩm induxti tuũ. PAM. quid cõ
r ris alicbs .i.tam suꝫ ego sũ p
solare me. an quisẽ gentiũ est equẽ miser. Priusẽ hanc
s .i.in alia multiere valde darũ .i.nũc .s.etto
duxi vxorẽ: habebã alibi aĩm amori deditũ. Iam in hac re
p sed
vt taceam: cuius facile est scitu: ẽ fuerim miser. tũ nũcẽ
s.vxorem inuitus s.meus
ausus sum recusare eã: quã mihi obtrudit pater, vix me
.i.et amore meretricio .i.in amore eius meretricis
hinc abstraxi: atcẽ impeditũ in ea expediui aĩm meum.
.i.ad amorẽ huius phylomene .i.dissentio aio p inter postea siue deinde
indignãti mrem z vxorẽ
d
vixcẽ huc cõtulerã: hem noua res orta est porro. ab hac
separet dissensione
q̃ me abstrahat. tum mrẽm ex ea re/aut vxorẽ in culpa iꝛ
f .i.reliquũ est
uenturũ arbitror. quẽ cũ esset ita intenero: qd restat por
tolerare
postea vꝫ in postremũ
g
ro nisi vt siam miser: Nam mꝫis ferre iniurias me parꝫ
h affectus cogit i deinde deinceps adeo meos
meno pietas iubet. Tum vxori obnoxius sum. ita me o
diu sua mãsueta natura vsẽ ad finẽ toleraui s.cbus vehemẽter affect .i.alibꝫ
s.a se tolerata oia
lim sto ingenio pertulit. tot meas iniurias: q̃ nuncẽ i ulꝫ
declarauit. reperit n
lo parefecit loco: sed magnũ: nescio qd: necesse ẽ euenisse
.i.a q magna re interpositus est vel intercessit tantoque
.s.mrem z vxorẽ o
pmeno vñ ita inter eas intercessit que tam pmansit diu;
non certe .i.reciprocus z parua occasio .i.veniam
p q sed
PAR. Haud qdem hercle paruũ est: si vis vero veram
argumentatorem q.d.nõ pfectus est. pperea inter alios putare
maximas esse iniurias q̃ maxime iunctire,
s gugere
ratoem exequi? non maximas que maxime sunt interꝫ
.i.nõ oẽdant qꝫ .s.bis .i.hoc est
dum ire iniurias facit. Nam sepe est qbus in rebus aliꝫ
.i.A.hoc est qñ ꝓpter qua vꝫ nulla causa ꝓcedere iratus
iracundus r facius v
us ne iratus qdem est cũ de eadem causa est iracundus fa
e q.d.ita etiã munerꝫ .s.huius
ctus inimicissimus. Pueri inter se quã proh lenibus noxꝫ
culpis exercent .i.quare pueri, ꝛc. f pueros
xis iras gerũt. PAM. Quã ꝓpter. PAR. quia em̃ q eos
deducit debilẽ mentẽ habẽt gestant z similiter ꝓpmodũ
gubernat animus infirmũ gerũt. Itidẽ ille mres sunt fer
.i.in more pueroꝝ inconstanti oppinione
me vt pueri leui sententia. fortasse vnum aliqd verbum

n Sed magnũ: nescio. Bene de ambabus senti ens putat magnam causam esse que iram se. erit & iram diuturnam.

o Que tam permansit. Eta re & a tempore.

p Haud quidẽ hercu. Seruilis ratio et sordida & nõ his respõdens obꝫbus que dixit Pãphilus. sed tm̃ nouissime parti.

q Si vis vero verã ta. Vero vel nomen est vel cõiunctio vel aduerbiũ.

r Non maximas que. Non iras non ire iniuriꝫas, Sed hic faciunt
dixit secuꝛ
dũ superiorẽ rationẽ increpãs errorẽ pamphili qui de ire magnitudine estimet iniurie quantitatẽ. Alii faciũt probãt oꝛdunt intelligunt. Caute dixit interdũ. plerumqꝫ hic parum subaudiẽdũ Necesse est euenisse vel euenit. nam consequens sententia tollit qꝫ ille dixit necesse est.

s Nõ maximas. Sẽsus est in quo primũ nõ ire iniurias faciũt. accipiẽdũ est sc̃dm nõ maxias maxime faciũt pro ostẽdũt

t Cũ de. Obscurauit dolutionẽ suã, sed cõuenit seruo hec humilitas rõnis. nã plenũ erat si dicꝛet. nã sepe est quibꝰ in rebus alius ne iratus qdẽ est. cũ de eisdẽ rebꝰ est. i. f. a. Est autẽ ꝓ venit dixit & est ordo. Cũ idco qꝫ in qbus rebus alius ne iratus est de eadẽ causa est iracundus factus inimicissimus.

v Iracũdus. Iratus est qui ex aliqua re laceꝛsitꝰ irascitur. Iracundus qui ex parua nulla re causa precedente irascitur.

x Pueri inter. Argumẽtũ a simili. quia posꝫ
id interrogato.

y Quia eni Infirmꝰ est
ista conuenit seruo.

z Itidem ille mulieres sunt. Artificiose a persona a similitudine, pueri. a facto. gerunt ab accidentibus similitudinis. animus infirmus a collatione persone mulieris accidentium leui sententia a facto fortasse vnũ aliquod verbũ inter has irãh. c. qua sententia totũ hic sublatũ est ꝙ ait irã. h. c. Sed magnũ nescio quid necesse est. e. p. u. i. i. fic Plautus. Fortasse tegnũ nescio quid necesse est. e. p. u. i. i. fic Plautus. Fortasse team are suspicaueꝛe. Nã veteres infinitiuo modo adiungebãt fortasse: Itidẽ ille mulieres sexus alius ad ingenii & sensus
itidẽ est & mire similitudinẽ cõtinet ad id quod agatur.

a Cõciuerit. A cõcies vel cõcio cõcis quarte cõj duo faciũt cõcitu & cõcitũ.i.cõmouerit. Alii legunt cõsciuerit a cõscio is.i.quasi rem nouã fecerit sed melior supior sententia. Irã hãc cõciuerit legiſ & cõciuiſſe & rem nouã feciſſe. Cõsciuit de creuit fecit.

b Trepidari. Trepidatio ad vocẽ refert loquẽtiũ. Cursatio ad sonũ pedũ. & trepidãt ab his q morbũ putãt. cursãt ab his q̃ raptum sciunt.

c Et cursari sursum. Retro ante significat &

.i.cõmouerit vl q̃ rem nouam fecerit — .i.in domum in qua est philomena

inter eas iras has cõciuerit. PAM. Abi parmeno intro.

ex imbro — interiecto inoppinati — s.q̃ audio

ac me veniſſe nuncia. PAR. Hem quid hoc est? PAM.

.i.auscultes diligenter — .i.voce tremula timorẽ ostendi — papio — c s.sentio — in oleum ante

Tace. PAR. Trepidari sentio. & cursari sursum rursus

.i.retro — herentis — ppinquius

prorsum. PAMP. Age dum, ad fores accede propius.

deprehendentis — loqui — audire clamore

PAR. Hem sensisti. PAM. Noli fabulari er. proh iupiter clamorem audio. PAR. tute loqueris, me vetas

tuispe pamphile — loqui — phibes

est puerbiale. vt dicim⁹ sursum deorsũ. intro fores. hac illac sissa greci.

d Tute loqueris me vetas. Mire expressus est mos auscultantium.

ASCEN.

Omissũ est in expositione hic. Par. Tute.i.tu ipse Pãphile loqueris. & sup. vetas.i. phibes me subaudi loqui. Item vbi in textu est. quia eni qui eos gubernat, animũ infirmũ gerunt. alii cũ Donato legũt. quia q eos gubernat animus. infirmũ gerunt.

In hac. 7ª

scena. Nõ solũ imo luctãna nõ inducit sed etiã sileutiũ parturiẽti iponit. quia furtiua cõceptio est & tñ eiusmõi verba sũt matris. vt dũtaxat scẽtibus manifestũ sit Pamphilo verbũ & pmenoni tanq̃ egrã cõtinẽtis filiã videant. Hic post auscultationẽ ex ipis gemitibus patiẽtis philomene suspicatus est Pãphilus morbo aliq̃ vxorẽ affectã esse. Propterea cõq̃ritur se id celatũ esse a pmenõe. In primis Mirhina mr puelle admonet pariẽtẽ vt taceat. q̃d dictũ auditũ est ab auscultãtibus pãphilo et pmenõe.

MIRHINA. PAMPHILVS. PARMENO.

ne hoc furtũ resciscat — Philomena — .f.philomene

t Ace obsecro mea gnata, PAR. Mẽis vox vi

.i.a me cepta — .i.infelix

sa est philomene. PAM. nullus sum. PAR.

.i.cur nullus es — .i.dolore sum cõfectus — quare

Quid dum? PAM. Quia perij. PAR. q̃obrem PAM.

cerne — s.mei ppinq

Nescio q̃d magnũ, pfecto pmeno me celat. PAR. vxorẽ

timere — s.vicini — ppter qõ audiui dã mantem.

Philomenã pauitare nescio quid dixerũt. id si forte est:

q̃ pditus sum — scam pauitare

nescio. PAM. Interij, cur id mihi non dixti. PAR. quia

simul — .i.q̃ morbo laborat

nõ poterã vna oĩa. PAM. Quid morbi est? PAR. Nescio.

cur nescio verum — ex q̃ scire potuiſſes — an aliquis medicum adduxerit

scio. PAM. q̃d? nemon medicũ adduxit? PAR. Nescio.

a Tace obsecro mea. Conceptus furtim consuenit nasci.

b Matris vox. Omia hec que sensu pcipi possũt visa dicim⁹. Vir. Vide q̃ canes vllulare p vmbram.

c Nullus sum. Rursus se infoelicẽ & miserũ appellauit hic nullus sum.

d Quia. Satis amatorie.

e Vxorẽ philomenã. Pauere & timere & ad corporis & ad animi perturbationẽ veteres inferebant. Plautus in bachidibus. Nã & ex mari timida ecce ergo pauita pre egrotare quia sic horruiſſe, ac palpitare venis.

f Quia nõ poterã vna. Deest dicere. Et cum isto macho pronũciauit.

g Nemon medicum adduxit. Ex quo scire posses scilicet,

h Nescio Perturbat⁹ q̃ meno idẽ repetit ve. bũ. & aptũ est psone seruili.

i Cesso. In vultu plorquiũ. sic aũt ait poeta. vt grauẽ morbũ in vxore suspectãs maritus proinus ingrediat. vt partũ improuisus offendat.

k Quonã mõ. Amatorie. sic in phormione q̃si mee fortune redeũt phanũ abs te. u. d. n. e.

l Offendã affectã. Last̃ possessam q̃ morbo abeo quod est afficit vnde affectus dicuntur post quos afficimur.

m Nã si periculũ. Multũ dixit si in te periculũ in est me periiſſe nõ dubito. tantus aũt affectus nõ est mariti tãtum. sed amatoris q̃q̃. Nã si pitu. nõ pmisit amor dicere periturã sed periculũ.

n Nõ vsus. Vide artifice Therẽtiũ quẽadmodũ alias p ipm parmenonẽ inuenit quemadmodum nesciat a ceteris virgi

nimis rarõ i — domũ socrus — ciriſſime

PAM. Cesso hinc ire intro vt hoc quã primum: q̃quid

pcerto — lz

est certũ sciam q̃nam modo philomena mea nunc te⁹habeat

inuentã in — .i.lassam possessam cerne — periculum

l redierit — a morbo — m — subisse

fendam affectam: nam si periculũ vllũ in te est: periſſe

simul non — n — .i.vnle vel opus facto facere

me vna haud dubiũ est. PAR. Non vsus facto est: mihi

in domũ — o — exoses — es — mñ z filie

nunc hũc intro sequi. nam inuisos omnis nos esse illis

p — Matrem pamphili

sentio. heri nemo voluit sostratam intromittere, si forte

.i.grauior — s.morbũ fuisse grauiorẽ — papue q — dñt

morbo⁹ amplior factus siet. q̃d sane nolim: maxime heri

r

causa mei seruũ illico itroisse dicẽt sostrate: aliq̃d tulisse

confingunt ecogitabunt — vite — .i.a q̃ — fuo

cõminiscentur mali capiti atq̃ ætati illorũ morbus q au

.i.crescente — sostrata — .i.crimen — pura imãginis commenta

ctus siet, hęra in litem veniet. ego vero in magnũ malũ,

nẽ ante nuptias ab ipso Pãphilo viciatã esse. Nõ vsus.i. vnle facto est, facto abundat.

o Nã inuisos. Acute ei usmodi causam repetit. quevel hoiem curiosum cõtineret. queq̃ nõ pme nonẽ mõ sed mxo eũã sostra, arceat ab ingressu

p Heri ne. Quasi aliũ dixerit. vnde intelligis et est argumentum odii.

q Maxime heri. Bene maxime q̃ et post ipam vel post inuidiã socrus non vult fieri grauiorẽ morbum.

r Seruũ illico in. Mire vt criminosius suspitiosi usq̃ sit nõ Lachetis aut Pãphili seruũ. sed p Sostrate nec pmenonẽ saltẽ

s Cõminiscent. Dicẽti .i. confinxerint.

t Capiti atq̃ ætati. Benemaluit illorũ q̃ maluit puelle dicere quod vtiq̃ intelligitur.

In hac. 8ª

scena. Continet egressus tristis pãphili ex domo socrus. apud quã dephẽdit repẽtino aduentu sed furtiuũ ptũ vxoris. quẽ tñ q̃ maxie pt celare studet et pretegere. Et i hac scena q̃h q̃dã deliberatio ẽ cõtinẽtis suasiõis de sua fiõisq̃ ptes. q̃s in subditis cõsiderabimus.

a Hic. Qui anis vicini fuit: morbus grauior fit. ppriẽq̃ morbi graues sũt dicti. a Male. Magis instat Therẽtiꝰ bonã socrũ facere q̃s vt bonã meretricẽ faciat. b Magis mor. Grauior fiat p priẽ. q̃ morbi graues sũt dicti. Vir. Vbi aut morbi graues.

SOSTRATA. PARMENO. PAMPHILVS.

paulo ante — in domo phidippi — a — facere tumultus

n Escio quid iamdudũ audio hic tumultuari

s.ego — a.i.valde ? q̃ in malũ meũ — b

misera, male metuo te philomene magis mor

grauior fiat — ppter vel post — .i.deus medicine: dea sanitatis

c — appollinis filius — .i.vt nihil.

bus aggraueſcat. Quod te esculapi & te salus: ne qd hu

.i.venta ne. s.aggra — .i.ibo ad v.dendũ eam — vocandi vocat eam

uescat morbus — v — e — vt deterream abiundo

ius sit: oro: nũc ad eã visam. PAR. Heus sostrata. SO.

s.scio q̃ iam semel — non admittere

f — g — h

Hem. PAR. Iterum istinc excludere. SO. Hem parme

Salusti. Morbi graues ingẽtiã insolitã vescẽtibꝰ

c Quod te esculapi et. Ette deesti post vt sit post

d Nũc a. Sic Vir. q̃d. Respice hec. e Heus. Vide quẽadmodũ perse metipam p pmenonẽ arceat sostra. q̃ neq̃ deesse post officiũ neq̃ ingredi post socrũ inducit.

f Hem. Interiectio est nouas res audientis.

g Iterũ ne. Bñ iterũ. vt illi pudorẽ incuteret. De repetitiõe iniurie & mei

i Non visam vxorem? Vt dixit supra seruū Sostrata nō parmenonē sic vxorē Pāphili dixit magis q̄ philomenā vt animū & officiū eius dē soceros & matris breuiter demonstraret.

k Nō visas nec mittas. Vnā rem Sostrata cōsuluit. Hic de duabus. nāq; & illā nō vult ingredi: et cauet ne ipse mittat. & bñ quēq; ne aptē p se loqui videat.

l Nā qui. Alia causam subiūxit. ga durū fuerat ipsi Sostrate dici quod supra dictū est. Nā qui amat. causa a sententia morali. deest ea vel eum.

m Et illi. Bñ adiecit ne quid amet hoc dicat laborē dū promerear quem amat. Et hoc validissimū. ad dissuadēdū fuit.

n Tū filius. Alia causa ab euentu.

o Videre vt. Quod supra visere. An visere officii est apud egros videre cognitionis. Et ideo additum quid agat.

p An venit Pāphilus Bene imitat affectū.

q Hem. Interiectio feminina ac matronalis.

r Ex corde. Geminauit prepositionē.

s Hunc huc. Cur si venit Pamphilus non sit introeundum.

t Nā si re. Causa narratur. Et ex ibū actiuū qua si neutrū potuit.

v Philomene. Drama ticos errat. nō eni dolor morbi est cū sit partus.

x Scio cōtin. Vt haud credo inuisus. c. a. u. c: et sic sola soli dicit. quō p̄sens pūti. Sic Vir. Illū absens. a. a. q. n. vnde ortū est tertium.

y Que inter. Melius sic q̄ si diceret q̄ illi feceris.

z Quā tri. Locuturi Pamphili.

a O mi. Ordo est. O mi gnate gaudeo te saluū venisse. sed intercedit Pāphilus tristis.

b Saluan philo. Cito pbat pāphilo se amare nurū cū post salutationē nihil prius q̄ de salute vxoris ingrat. vel sub alijs verbis. Mire obuiū sibi exeunte filiū nihil aliud nisi de philomena interrogauit. vt oñderet eius morbū cure sibi esse.

c Meliuscula est. Verū est q̄tū ad morbū ptinet. Meliuscula hoc ad morbū & ad euentū partus dubius. verum est ita nō mentiē Pāphilus matri, Pamphilus volens celare partum et fugere mendaciū caute respondet.

d Vtinā i. Diligētior officio loquit vt rea apud filiū socrus

e Quid tu igit lachrymas. Locum ire igitur significat.

f Recte mater. Sic dicimus cū sine iniuria interrogātis aliqd reticemus & bñ additū mater vt duritia reticētis blādo nomie molliret. Alii recte sic accipiūt. vt intelligant nihil est malig Quid fuit. Antiq sic declinauerūt tumultu senati. vt Salu. Decretum senati sit.

h Dic mihi. Dic verbū est instantis audire & curiose interrogātis. Virgil. Dic mihi Damota animum pecus an.

i Dolor inuasit. Proprie inuasit quia repente

k Ita factū est. Moris est assentari ad dicta interrogantiū qui que vera sunt celant.

l Ita aiunt. Bene alius ascripsit si falsū sit in ipsis ascribaē mendaciū. ita aiūt. In hac tota interrogatione & responsione colorē induxit secretum egre obiurgātis. ita aiūt. Religiose mendaciū ad rumorē retulit. Aiunt inquit ne ipsa falsum dicere videretur.

m Isodes. Ne ingredi atur mater ad soceros. et ideo dicit Isodes introe. & apparet intro dicentē manu annuere vt domū redeat. & simul quo magis faciat reddito causā.

n Cōsequar iā. Adiecit & tempus iā. Mea necessario additum. Mea mater, & sodes quia introductum est.

o Fiat. Abiens hoc dixit mater. Fiat ne omnia fiussis alienis parere videatur que imperamus & non que nosipsi facturi sumus.

p Tu pueris curre parmeno obuiam. Probabilis causa qua ablegat etiam parmenonem dū iubet cum pueris occurrere. & simul no tandū q̄ in hac fabula ridicule vexatur vsq; ad vltimū seruus & ablegatur cū sit & piger & curiosus.

q Atq; his onera adiuta. Locutio antigua figurata & est pro ipsos onera portātes. Atq; eis onera adiuta.

r Quid non sciunt ipsi viā. Iam vide quēad modū seruetur pmenoni psona loquacis curiosi pigri, domū aduerbiale est

s Domū qua redeant. Quasi locū significet: videt reliq uā preceptum seruus nō audiuisse sed audiuit.

t Qua. Quomodo intelligamus. q. quemadmodum onus portant de naui. & quid fieret & qua fieret:

v Cessas. De industria oēs ablegauit suos: vt nō audirent que intus post scenā fūt facta. que q̄ populo, est narraturus.

In hac 9.

Scena, Conquestio est ad deliberationē descendēs an habeat Pamphilus an excludat vxorem in qua tota oratio Pāphili argumentum spectans amatoria magis q̄ maritalis est. Nā aliter non peruenireur ad vltimā cognitionem omniū rerum, nisi adolescens futuum conceptum vxoris. & partum aliquanto lenius q̄ coniugalis dolor expetit tolleraret.

a Nequeo mearū rerū. Hec est Homerica illa

Nequeo mearū rerū. iniuriū. Hoc principiū magna onerat vt ostendant erumne. & multe & graues

b Partim quepspexi. His q̄ miseris intelligequibus, pspexi vel audiui mala. An sic dictū est apud Virgi. Vocem; q̄ his auribus. h.

c Qua propter me ex. Inter examinatum & animū hoc interest. Examinatus est cōterritus cōturbatus. vt sed quid; nam Pamphilū examinatū video. Et Virg. Examinatus. s. t m. Examinus est occisus. vt Vir. Corpus vbi examinū.

d Intro me vt corrip. Ingressus sum.

PAMPHILVS.

e Timidus. Pro timēs loco participii.

f Morbo me visurū. Quia et hic morbus est.

g Hei mihi. Interiectio dolentis est. Virgi. Eloquar, an sileam & dicē hec figura
Hei mihi mire interpo fuit.

h Id quod me repen. Deest post. vt sit post id acp hoc ideo. Id quod me repente. ac causa cur lęte exclamauerint id ego obid.

i Sed continuo vultū. Mire pamphilus etiam ancillarum metu impelli tur. vt alienū nasci puerum suspicetur. nec vllo modo in memoriā redeat hanc se puellā vel huiusmodi vitiasse.

k Fors obtulerat. Oblatum dicitur in vtram q̄ partem quicquid expectatio preuenit.

l Obtulerat. Oblatum dicitur in vtram q̄ partem quicquid expectatio preuenit.

m Ego eius vidende. Nō erit plena vis repētini doloris, si aliqd psentis suspicat. Et ideo addidit. Ego eius vidende cupidus.

n Recta cōse. Absalu te & sine abiectione. nō enim addidit via.

o Exemplo eius. Morbū mitiore aio q̄ viuū.

dixit,aut probrū. & rē
ctequia dixit alio me ſu
ſpicans.m.n.a.q̄.ſ.e.u.
p O ſacinus indignū.
Facinus indignū nō ad
illā hoc eſt philomenā.
ſed ad auctorem vicii re
fertur.
q Et corripui illico. Ar
dens ſcilicet dolore et eſt
cauſa cur cito exierit.
r Lachrymans. Non
furens ſed lachrimās nō
iratus ſed miſertus.
s Mater conſequit iā.
Oſtendit affectū miſeri
cordie ſue matrē potius
dicendo q̄ myrrinā. &
addendo miſerā miſertū
vt recte ſupra dictum ſit
de illa pium. & p.ſ.n.
t Ad genua accidit. Ac
cidere eſt geſtu corporis
oſtendere in humilitate
cadentis. poſt quod &
iuxta & cadere. Saluſti.
aūt ſine prepoſitione di
xit.qua accidā aut quo.
v Lachrymans miſe.
Miſeraliter ſe habens.
x Miſertum eſt Hoc
ipſe ſibi.
y Omnibus nobis vt.
Mire dixit dant ſeſe. Ho
merus. Sed
ſic ſeſe ex illo & validius
dixit. et hec catholica ſen
tentia appollodorus.
z O mi Pāphile abs.
A nomie blandimento
mire ſecreta cōfitetur. vt
Virgi. Anna fatebor enī
miſeri poſt fata ſichei. A
principio idē laborauit
vt aduerſus pudorē cō
ſcientia & voce & con
feſſione duraret. O mi
Pamphile abs te q̄obrē
venialis ſtat⁹ in quo cō
feſſio eſt precatio.
a Abs te q̄obrē. Mo
rale blandimentum an
te confeſſionem.
b Nam vitiū eſt. Con
feſſio. Nām vicium eſt.
accipit a cauſa.
c Oblatum. Ad repen
tina pertinere ſuperius
annotauimus. Oblatū.
quaſi non expectatum
& nolenti.
d Virgini. Quaſi que
falli poſſet.
e Olim. Ergo ante mē
ſes nouem.
Ah neſcio quo ipro.
Mire contempſit perſonam dicendo neſcio quo. ideſt neſcio
quem dixit. vt oſtendat ignobilem ita adiectum. Nam ſi no
men eſt habet & dignitatem. vt & nos aliquod nomen q̄

Propositio
Orata ⁊ peroratio

ꝑpter plenum vterio illico ſ.q̄ grauidabat infelix

Poſtq̄ introij: extemplo eius morbum cognoui miſer.
temporis breuitas meram

Nam neq̄ vt celari poſſet: tempus ſpaciū vllum dabat:
partus inſtigabat philomena ſ.i.gemere ⁊ dolorem ondere

neq̄ voce alia ac res monebat ipa poterat cōqueri. Poſt
ſ.eam parturientem .t.dixi raptim traxi

quam aſpexi. o facinus indignū: inquam: & corripui il
ex camera grauidatus .t.quā nō credidiſſem vehement commotus grauidatus

lico inde lachrymās incredibili re / atq̄ attroci parcitus.
mirrhina poſtq̄ .t.iuſſa

mater cōſequit. Iam vt limen exirem ad genua accidit.
miſerabiliter ſe habens .t.cerne q̄ ſe ſtatur. .t.vel ꝑ vt dico

lacrymās miſera. miſertū eſt. profecto hoc ſic eſt/ vt puto
.t.materne clari demiſſi

omnibus nobis: vt res dant ſeſe: ita magni atq̄ humiles
offerunt .t.ſuā ꝑmouis .t.incepit

ſumus. hanc hſe orōnem mecū a principio inſtituit. O
ꝑpter quā diſceſſerit. ſ.a domo paremo coſſcis

mi Pamphile abs te q̄obrem hæc abierit: cauſam vides.
ſtuprum filia mea

Nam vitiū eſt oblatū virgini olim ah neſcio quo ipro
.t.ad me

bo nūc huc cōfugit: te atq̄ alios partum vt celaret ſuum.
.t.ꝑcatōs .t.repero memoria ſen redigo in memoriā
fegarus mirrhine ꝑuere .t.q̄

Sed cū orata eius reminiſcor: neq̄o/ q̄n lachrimē miſer,
quecunq̄ ſubito fortuna miſerum

Quecq̄ fortas fortuna ē: inqt: noꝫ quæ te hodie obtulit:
fortunā ſ.ego ⁊ filia .t.nec eſt moleſtū ⁊ licitū.

per eam te obſecramus ambe ſi vis / ſi fas eſt. vti aduerſa
.t.tuo beneficio occulta

eius per te tecta tacitaq̄ apud oīs ſient. Si vnq̄ erga te
Philomenem ſuo

animo eſſe amico ſenſiſti eam. mi pamphile ſine labore
.t.hoc bñficiū ſ.vt eius crimen celaret Philomena ſed
.t.vt ſ.p illa gratia

hāc gratiam te vti ſibi des: illa nūc rogat. cæterum de re
.t.q̄rum princ⁹ ad reſumendā .t.vtile .t.laborare dolore partus
ꝑcuem tuam aut repudiandam Philo.

ducenda id facias: quod in rem ſit tuam. Parturire eam
.t.⁊ non .t.apud .t. ea
ſ.ex eo

neq̄ grauidam eſſe ex te ſolus conſcius es. Nam aiunt

decuſq̄. Et ne placeret vi
deatur is qui fecit impro
bum dixit.
g Sed cum orata eius
Bona parenthesis.
h Nequeo quin lachri
mē miſer. Videtur qua
ſi diſtillantes fletus deter
gere, nequeo deeſt cons
tinere.
i Queq̄ fors fortuna eſt
Precatio fors fortuna
ideſt ſubita for
tuna. & fortuna in incer
to. Fors fortuna in bo
no ponitur. Virg. Si qua
forma in te fuiſſet. & ipe
O fors fortuna.
k Per eam te obſecra
mus ambe. Oratorie in
ducuntur. ideſt pro tacē
tibus preces. Per eam te
obſecramus. Obſecra
tio eſt precatio cum mē
tione earum rerum per
quas petimus vt per ad
uerſare.o ſ.r.e.o.
l Si vis ſi fas eſt. Vtiū
hoc inuidioſe, an quaſi
fœmia que leges neſciat

m Vti aduerſa. Mire
non crimen ſed aduerſa
n Per te tecta tacitaq̄
Tecta ſi reducis. Tacita
ſi repudias ſub alia excu
ſatione, an idem ſignifi
cant. an potius neq̄ re
neq̄ verbo indices. an
tecta ne videatur tacita
ne dicatur. Tecta ſint ne
hec alii ſciant. tacita ne
ipſa indicet.
o Si vnq̄ erga te. Vir.
Si cōceſſo. p.ſ.d.e.p. Te
rentius ſic ſi te in germa
ni fratris dilexi loco ſine
hec te ſemper fecit maxi
mi. Si vnq̄ erga te ab an
te facta vita.
p Vti ſibi des. Subau
diatur gratiam.
q Ceterum de reduc.
Si te in germani fratris
Tētat etiam hoc perſua
dere & oratorie & vere
cūde. Et mire de reducē
da dixit non de repu
enda.
r Quod in rem ſit. Nō
reducenda dos erit.
s Solus conſcius. A
poſſibili. Nam hoc neſcit
oſtendit tacere nō poſſe
q̄ cōſcius ſit ipſe ſolus.
t Nam aiunt tecum poſt. Honeſtius aiunt pro ait dixit. Nā
qui aiunt ſcire dicere potuit niſi philomena, ergo recte aiunt
enim potius honeſtum eſt q̄ ait,

v Poſt duobus cōcu.
Simpliciter accipiendū
non poſt duos eſt enim
antiphoris poſt duoſ ſta
tim vt nupta ſit. ſed poſt
q̄ nupta eſt poſt duos
menſes nuptiarum ſint
quinq̄ menſes & hinc
apparet ante duos men
ſes priuſq̄ nuberet vicia
ta. quattuor mēſibus cū
Pamphilo fuiſſe. ex qui
bus duobus poſteriori
bus amatā eſſe reliquis
trib⁹ pegrinatū fuiſſe Pā
philū. An poſt duobus
p poſt duos. vt Plautus
Poſt principio deniq̄. et
paulopoſt.
x Quod te ſcire. Ipa res
indicat quia cōſtatus
eſt corripuiſſe foras.
y Partus eueniat. Phi
lomene. ſcilicet.

z Abortū eſſe. Nō eſt
latinū aborſum eſt. ſed
abortū facit. Abortum
eſſe deeſt natum vel fa
ctum vel abſolute quo
modo dicimus here na
ta vel quēadmodū dici
mus ex te miſi orta eſt
iniuria. Dicā abortū eſſe
rationabiliter dixit. ſit enī
abortus menſe ſeptimo
ſine pernicie femine.
a Suſpectum fore. Su
ſpicabilē ſuſpitioſum.
b Ex te recte gnatūq̄.
Noue dixit gnatū abor
tum. quaſi abortus na
ſcatur. natum ergo pro
facto contēptuq̄ dixit.
c Continuo exponet.
Cū alienis exponet. &
nō tollit q̄ tuo. & mire
necandi pueri nō ſit mēs
tio quia Pamphili filius
in uenietur. cū ei etiā per
patrē puella cōcurrit. ex
ponet ad mentē ſcilicet.

d Hic tibi nihil eſt q̄c.
Ab vtili & eſt parelcon
quarum. vt nihil vidi
qui cōſ letius.
e Et illi miſere. Vt neq̄
non ſic
& ſuperiori verſu ita eſt
addendum vt ſit tibi nio
hil incōmodi. Et illi mi
ſere cōcluſio per enerua
tionem & nō leſeris in
quit & proderis miſere.

f Factā iniuriā. Mire
Iniuriā dixit vt nō cōtē
nenda ſit tollēda vel do
lenda.
g Pollicitus ſum. Plus
q̄ promiſi.

.t.poſt duos menſes Philo. deinde

tecū poſt duobus cōcubuiſſe eam mēſibus. Tum poſt
.t.tribi collata eſt ſ.vxor

quam ad te venit: menſis agitur hic iam ſeptimus qd
ſcire .t.artis ꝓpatio vel qua fecit tali tempore .t.poſſibile aut fieri poſſit vehementiſſi me

te noſſe ipa indicat res. Nunc ſi potis eſt pamphile maxi
.t.elaboro celetur philomene acadat

me volo: doq̄ operam: vt clam partus eueniat patrem/
certe ſalios ꝙ papirerem pr quereꝫ

atq̄ adeo omnes. Sed ſi fieri id nō poteſt/ quin ſentiant.
.t.ortum in maturū ſ.de ſera

dicam abortum eſſe. Scio nemini eſſe aliter ſuſpectum
.t.futurū eſſe probabile ex tua generatione

fore quin quod veriſimile eſt. ex te recte eū natum pu
illico ſuā mortem .t.tu hoc negotij aliqđ

tent. Continuo exponetur. Hic tibi nihil eſt quicquam
vt afflicter dolenti

incommodi: & illi miſere indigne factam iniuriam cō
vbiſcondideris .t.ex re
vrclam fiat grue ſſtumrū

texeris pollicitus ſum. & ſeruare in eo certū eſt: quod di
remiſſionem .t.q̄cum ſpectat certe nō valde ſ.vt reducā
ad reſumenda ſ.reducere ea

xi: fidem. Nam de reducenda: id vero neutiquam hone
.t.non reducā eā
quamuis

ſtum eſſe arbitror ne faciam: & ſi me amor grauiter/con
puerſano familiaris .t.nō poſſum tenere lacrimas modus vitę
affectꝰ ni poſt hoc cepus di

ſuetudoq̄ tenet lachrymo: quæ poſthac futura eſt vita
qđ .t.recordor ⁊ mente voluo .t.dea mutatōis
.t.carentis ſocietatis qualiter

cum in mentē venit/ ſolitudoq̄. o fortuna vt nunquam
omnia rpe ⁊ cōtinuo q̄ amani bachidem

es perpetuo bona, Sed iam prior amor me ad hanc rem
ꝓpera ſ equeferedā aio.
.t.aſſuerim effecit amoq̄ runc induſtria .t.domiſi
ſuꝫ aſſuefactum

exercitatum reddidit: quē ego tum conſilio miſſum feci.
ego ⁊ ꝑ ſpeꝫ ſpem Philomene appropinquat aduenit
amoris incubui incumbam

Idem nunc huic operam dabo. Adeſt parmeno cum pū
fuio redeuntio .t.non hoc puelle parmi quia q̄ndam
de imbo ꝓtem eſſe

eris: hunc miſime eſt opus in hac re adeſſe. Nam olim
ꝓmiſi tanq̄ eum nō attigiſſe ſ.mihi

illi ſoli credidi ea me abſtinuiſſe in principio cum data
timeo Philomene .t.it
parmeno ſepe

eſt Vereor, ſi damorem eius hic crebro exaudiat: ne par
ꝓ parru laborare ꝑ ſephoc expellendus q̄dm ꝙ

turire intelligat. aliquo mihi eſt hinc ablegandus: dum

parit philomena.

h Quod dixi fidem.
Quod ꝓmiſi in vxore.
i Neutiq̄ honeſtū eſ.
Neutiq̄ non eſt oino ne
gatiuū. ſed aliquid aſſen
tionis habet. eſt enim
neutiq̄ non minus non
valde.
k Ne faciā. Bene addi
dit ne faciā. multa enim
amare ſuſcipimus, ama
re etiam honeſta.

l Eſſi me amor grauī
ter cōſuetudo tenet. Hoc
cū gemitu totū. Et ſi nō
eſt cōplexiuū. neq̄ pre
poſitiuum. ſed ſubiectiū
uum. p cū. vt eſſi ſit cons
ſuetudoq̄ dicens cōtra
honeſtum & vtile valē
diſſime. et bene tenet nō
tenuit.
m Lachrimo que p.
Bene propenſior in affe
ctu eſt vt veriſimili fiat
potuiſſe tacere. Et lachri
mo non pendet a ſuper
fluit. ſed interpoſite dixit
fleubꝰ dixit. Et que mo
dovim pronominis nō
tenet ſed et querela. & la
chrime ſic dixit. vt Virgi
Sic effata ſinus lachry
mis impleuit aboris Et
eſt ordo lachrimo cum
in mentem venit.

n O fortuna. Hic fort
tunam pro bona poſuit
o Vt nunq̄ es perpe
tuo bona. Legitur et da
ta. Nam et ſit pro bona
intelligitur neceſſario.

p Idem nunc huic ope
ram dabo. Ideſt quia idē
ego ſi eidē hoc eſt amo
ri operam dabo. Diffi
cultatem rei oſtendit di
cendo operam dabo.

q Adeſt parmeno cū
pueris. Quia idem par
meno cōſors ſecretorū
q̄ conſcius addidit cū
pueris.
r Minime eſt opus. Id
eſt omnino eſt opus.

s Ne parturire intelli.
Reſciſſe aliquid cum ſit
curioſus Parmeno.
t Aliquo mihi eſt hinc
ablegandus. In tota co
moedia non ceſſauit cū
ſit piger.
v Dū parit philome.
Dum alias dummodo
alias donec. nunq̄ diu.

In hac.10. scena. Cū alia oratio est currentis ad argumenta alia actuū comicoꝝ. sed pfecti potest est ita scribere argumēto. vt tñ spectator nouis delectationibꝰ teneatur. Ideo in hac scena donec pueniat ad Pāphilū Parmeno hic iducitur cū hoc ostendatur qd sit nauigatio. Et postq̄ aliqua prius fuerunt vltro citroq; iter seruos cōmunicata veniēdo introducit Parmeno pergens in sermone incoepto. Deinde viso Pamphilo eum conuenit. a quo in arcem mittitur.

a Ain tu. Pro ais ne. Et sic ī aliquid dixisse magni precedentis orationis & respondere seruo demonstratur.

b Ain tu. In scena nascitur oratio. aut in scena differtur.

c Tantum quantū res ipsa nauigare incomodum est. Anacoluthon quartum, non enim intulit quantum. vt Virg. Quantū ille magis. f. f. u.

d O fortunate nescis quid mali preterieris. Bene maiori affectu q̄ si respōderet ita.

PARMENO. SOSIA seruus. PAMPHILVS
victus ne so sosia — .i. ingemp estinū. non oportunum. — hanc pferōz
a b

a In tu tibi hoc incōmodū cueniſſe iter? SO. c

Non hercle verbis parmeno dici pōt tantū
.i. so effectu — periculosum

quam re ipa nauigare incōmodū est. PAR. Ita ne est.
pgressus sis nō — venīdo nobisū — e f. tu

d SO. O fortunate nescis quid mali preterieris: qui nun
f. nauigando

quam es ingressus mare. Nam alias vt mittam miserias:
miserā — pgnosce — f. spatiū triginta dier. — tempore — f. ego

vnā hanc vide. Dies triginta aut plus eo in naui fui: cū
inter hos dies assidue — f. ego — .i. adeo

interea semper mortē expectabam miser: ita vsq; adueꝛ
pcella ferraria — f. illud est — non ignoro
ventis oppositis

sa tempestate vsi sumus. PAR. Odiosum. SO. haud clā
.i. vt paucis concludam — sm imbrem

me est. deniq; herde aufugerim potius: q̄ redeam: si eo
.i. in eum locum — cerre

mihi redeundum sciam. PARMENO. Olim quidem
partic occasiones fugiendi — f. fugere

te causae impellebāt leues: qd nūc minitare facere: vt fa-

e Qui nūq̄ es ingressus mare. Proprie dixit ingressus. quia iam enauigauit egressus dicitur. Sic, Virg. Egressi optata potiuntur tres harena.

f Nā alias vt omittam miserias oratoria & miserias nauigationes.

g Dies triginta. Accusatiuus casus plenū numerum & continuationē rei significat. Dies triginta aut plus. hoc exitiosum vel sine periculo videri potest. sed vide q̄d addat.

h Aut plus eo in naui. Absolute eo vt alibi annos sexaginta natus es aut plus eo.

i Cum interea semper mortem expectabam. Dura est expectatio mali. Virg. i. pro. e.

k Semper mortem expectabā miser. Idest horis omnibus cum continuatione triginta dierū.

l Ita vsq;. Vsq; vel diu vel valde.

m Odiosum. Scilicet esse in mari triginta dies & nomen p aduerbio posuit. Odiosū p odiose

n Haud clam me est. Pro ergo maxime intelligo q̄ odiosū sit. nā qui iungunt & sic lgunt errant & non intelligunt.

o Aufugerim. Cōiunctiuū modo posuit pro indicatiuo futuro. vel vt alii dicūt p misso. aufugerim sic veteres quod nos fugerim.

p Olim quidē. Mire in seruū fugitiuū qui ob viciū hmōi nō ob cām fugiat. Et bñ leues dixit. hoc enī nō est leuis.

q Quod nunc. Facere i. faceres. Ordo olim quidē te causae impellebāt leues Sosia vt faceres quod facere minitaris hac occasione, et in Andria sic ait recusanti periurii seruo missis

r Sed Pamphilū ipm: A quo missus sum vel dominū vt greci dicūt.

s Ego hūc adibo. Vel noua cutiositate ait parmeno.

t Here etiam nunc hic. Ad eū vbi perrexit his verbis eum cōpellauit.

v Ego te expecto. Bene excepit Pamphilus parmenonis absentiam desiderare. eo q̄ prior parmenonē alloquitur Pāphilus aūt cupit parmenonem oblegare ne partum philomene posset resciscere.

x In arcem transcurso. Ostendit q̄ longe sit vt in arcē dicat. Et bene in arcem minerua cōdidit Et transcurro pro transcurrere.

y Cui homini. Cū recusatione pronūciandū & est pigri responsione laborē ad aliū trāsferētis

z In arcem. Pronūcia vt ostendas q̄ longe sit in arcem transcurrere.

a Qui mecū vna aduectus est. Apparet eū cum eo aliq̄ negocii habere cū dicit qui mecum vna aduectus est.

b Vouisse hunc dicā. Facete dixit timore eni hoc sit eorū qui lōgis itineribus maris periclitaturi vouēt aliquid si peruenerint. & cōuenit hoc Pāphilo quē supra male nauigasse audiuerat.

c Quid vis nunciem. Non enim mandauerat quicq̄. q sine causa mittebat oblitus bene dissimulare. vt qui mentiuntur. Et sic pronūciandū an conueniā modo. vt reprehendere dīm parmeno videatur.

d Immo quod consti. Deest nuncia & sumitur a superiori sententia. quia dixit quid vis nunc

ceres sosi. Sed pamphilū ipm video stare ante ostiū ite
in domū ſachis — f. pamphilū visurus — f. facere

intro. ego hunc adibo. si quid me velit. here etiam nunc
— — — —

s Tñ vt. Recordaꝰ est lesam matrẽ esse ab vxore hoc credit & iõ se ad exceptionẽ reuocauit. Ita se amori credere optere vt ne oino obliuiscat oi no pietatis et bñ i eã cãm cõtulit necessitatẽ nõ reducẽde vxoris q̃ inuentẽ nulla esse. Sũt tñ q manẽte eadẽ snia totũ hoc iungũt; quod potero serã tñ

f. iacẽciam .f. afferũ in trimũ iergu mẽm
o obfuem c .t. matri mee magis indulge re
tamen vt pietatem colam. nam me parenti potius quã
.t. obedire contemni z geurbari .f. meũ lachẽ
amori obsequi oportet attat eccũ phidippum & patrem
versus hanc prem socero z pri
v .t. venisse nescio
video. horsum pergunt quid dicã hisce incertus sum.

vt pietatẽ colã. Dixeras eni q̃ ad potero. et iõ adidisti exceptionẽ vt pietatẽ colã. i. nõ sum oblitus & matris tñ. p ita tñ.

t Nã me. Amori plus q̃ vxori, qa dixit quod potero faciam. et hoc est quod potero faciam.

v Horsũ pergunt. Modo ꝓgunt, p eunt alias pro perseuerant.

In hac. Jo[scena. Facete principiũ interrogantis est ita vt sciat quid sibi respõsurus sit quẽ interrogat illaturus est enĩ argumentũ per dixtin. dudũ illã quia dixerat iam te adiurat non posse illic. p. s. a. p.

a Dixtin dudũ. Captiosa interrogatõe coepit. dicturꝰ venisse aiũt redeat.

b Factũ. i. dixisse illã aut me fecisse vt sit factũ ẽ.

Quasobrẽ. Habet causam sed nõ vult verã dicere causam. & ꝓpterea nõ vult cũ inuidia mẽsue loq̃ si illã conferat vt vxorẽ ñ reducat domũ.

d Quẽ ego. Vt solet primo ꝑsonas inducit secũ loquentes. Deinde ipsas cõuenire inuicẽ vt alibi: Quis loquiẽ missis salue.

e Certũ est obsirmare.

LACHES. PHIDIPPVS. PAMPHILVS.

d Ixtin dudũ illã dixisse expectare filiũ. PHI. factũ. LA. Venisse aiunt redeat. PAM: quã causam dicã patri cꝺobrem nõ reducã nescio. LA. quem ego audiui hic loqui? PAM. Certum est obsirmare viã me: quã decreui prosequi. LA. Ipsus est. de quo hic agebam tecũ. PAM. Salue mi pater. LACHES. Salue mi gnate. PHIDIPPVS. Bene factũ te aduenisse pamphile. & adeo: quod maximum est: saluum atq̃ validum. PAM. Creditur. LACH: Aduenis modo. PAM. Ad

Aduersus eos obstinate agere. i. cõtra oẽs obsirmare viã mẽ in hac structura obsirmare me viã alter accusatiuus regitur vi prepositõis. & alter vi verbi. Ob aũt interdũ, signiſicat cõtra. vnde obiui cõtra iuit obluctari contra luctari opponi cõtra poni. Posset tñ illa structura sic interpretari et intelligi. Certum est me obsirmare. i. occludere te obturare intercludere viam quam decreui ꝓsequi. Festus inquit obstinat pro obsirmat inuestiri.

f Quã decreui, ꝓsequi. i. matri potius q̃ amori morem gerat.

g Et adeo quid maxi. Ordo est primam aduenisse deinde saluum, postremũ validum. quod maximũ legit & quod maxime est.

h Saluũ atq̃ validũ. Auxesis ad salutẽ validus. namq̃ robustus et habitior corpori redditi

i Creditur. Minus blã de respondet de repudio reuocaturus:

k Aduenis modo. Difficile inuenitur ꝓsentis temporis modo. atq̃ vt ostendat esse momentum etiam ꝓsentis temporis dixit.

l Admodũ. Quod est nimis aduenis modo. Virgi. Vigilas ne deum gens enea vigila. Admodum excusatio cur adhuc nõ viderit patrem.

m Credo quid relquit. Vtrum iactanter laches loquit presente socero. vt illum cupidiorẽ faciat ad reuocandã filiã. & sit spe hoc vt ex alio principio puenire queamus ad ea que volumus dicere. an id vt se iactet Chremeti. & diuiciis suis cupidiorẽ socerũ reddit.

n Cõsobrinus noster. Quasi sororinus consobrini sunt ex duabus soroibus. Cõsobrini fratre & sorore ac ꝓpinquitatis frequẽtate. Therentius monet aut habetur cõsobrinus noster. quũ de fratre natus est alter: & alter ex sorore. cũ ex fratribꝰ patrueles dicũtur.

o Sane hercle homo. Sane, i. satis valde nã q sanus et validꝰ est. Alĩq codices hñt. Sane hercule nõ voluptati obseqũs & tunc laudat phania q nõ vt multi auari suis bonis abstinuit vt suos heredes locupleraret sed illis honeste est vsus & liberaliter vsq̃ adeo vt sibi laudẽ requisuerit se bene vixisse dũ vixerit q quidẽ hoĩs sint viuentes nõ multũ solent suos heredes adiuuare his successionibus.

p Voluptati obsequẽs. Cõtra facit Pamphilus disiurgium volens nihil dicit verum relictũ.

q Haud multũ heredẽ Parũ consulit heredi.

r Sibi vero. h. l. r. vixit. Vnum dixit & aliud signiſicat.

s Nihil attulisti. Vixit dũ vixit hoc. s. n. relict.

t Vna sententia. Expressit animũ auari senis.

v Quicquid est. Quicquid & ad prauitatẽ refertur. vt aut. n. id mihi satis id quod & mire opinionis.

x Quicquid est. Quasi nullus in hoc sene. ſuit doloris affectus anteq̃ sciret aliquid relictum.

y Profuit. Idest pro nobis fuit ac per hoc nostrum est. potest enim ipse profuisse post res eius.

z Immo obfuit. Morẽ eorum expressit quibus relinquit. qui cum audierunt sibi aliquid esse relictum tũc tristes se iungunt adeo & dicunt quod sequitur.

a Nã illũ viuũ & saluum vellẽ. Non idẽ viuũ & saluũ.

b Impune o. Quia heredi pœna est mortuos reuiuiscere aut

l. valde modo aduenis sic victus
l modum. LA. credo: quid reliquit phania cõsobrinus no
l. laurice sue incumbens
o .l. valde p
ster. PAM: Sane hercle homo voluptati obsequẽs: fuit.
q̃ diu .t. q̃ raliter viuunt voluptatibꝰ obsequentes .f. suis
q non q̃ diu .t. vel laure vt nulle
Dum vixit: & qui sic sunt haud multum heredẽ iuuãt.
r sibi
Sibi vero hãc laudẽ reliquit. vixit: dum vixit: bene. LA.
fulla
t. consequenter q̃ sic vixit s
tum tu igitur nihil attulisti huc plus vna snia? PAM.
.t. oẽ q̃ est vel q̃d est nobis q̃ signũ est me gdiuit se amicũ
v f
q̃cquid est id qd reliquit: profuit. LA. Immo obfuit.
incolumẽ z sanũ sine pena aegr animo
a
nam illũ viuũ & saluum vellem. PHI. Impune optare
.t. q̃s mer tuo magis velis
.t. m poces .t. ralis mortuus vinus restitueꝝ
f. vt adhuc viueret c espocerge d
tranff. re fmonẽ f. phidippũ volui
scio. LA. Heri philomenã ad se accersi hic iussit dic iuſ
laceret dicat phidippo pulsare f. eam accersi allocꝰ Pamphilum stanni
sisse te. PHI. Noli fodere latus. susti. LA. Sed iam remit
Phil. .t. certe ego remitta qualiter facta
tet eã. PHI. Scilicet. PAM. oẽm rem scio: vt sit gesta, ad
.t. cũ aduenirẽ tã facta sune .t. sed inuitderes intimonto
paulo ante i
uenies audiui oĩa modo, LA. At istos inuidos diꝫ per
vestruone sedia q̃ta audiuisti
dant: qui hæc libenter nunciant? PAM. Ego me scio ca
.t. prodiuisse peipue quã meruerim nisi fieret vi .m q̃s sectur
uisse: ne vlla merito cõtumelia: fieri a vobis posset: idq̃
.t. recitare girum fuapti fidẽ et veraꝫ me
si nunc cõmemorare hic velim: quã fideli animo & be
f. cõmemorare Philo. nili
nigno in illam & dementi fui: vere possum: ni te erip
mansuero facili fuerim
am hædmagis velim rescisc ere: namq̃ eo pacto maxie
.t. mee nature z ꝺditõnt Philomena ergo p
apud te meo erit ingenio fides: cũ illa q̃ nũc i me iniq̃ẽ:
.t. ea q̃ equi est z nou q
equa de me dixerit neq̃ culpa hoc dissidiũ euenisse mea
vert quia vera q
apter id testes inuoco f. inquam .t. fetpm s
id testor deos. Sed quando sese esse indignam deputat
obsequatur t modos viuendi difficiles .t. eq̃ alo ferat
matri mee, cui concedat, cuiusq̃ mores toleret sua mo
ipso teste iniquo atq̃ improbo, verum ad hanc rem a te inq̃ teste. d.

p Iniqua est equa. Qui aduersarii testimoniũ si contra se dicat tã graue est q̃ boni viri.

q Neq̃ mea. Nõ ego qd fiat. Vtrũ sed p nos fiat. sed querẽ dũ est. & minus abrupte dixit euenisse nõ euenire. Similiter & ad confirmationem.

r Sed qũ sese indignam. Hoc sic ꝓfert vt eã oĩdat causam esse dissidii & hoc ipm tentat. Vtrũ dotẽ relinquere posset. & ideo supq̃ neq̃ mea culpa hoc dissidiũ euenisse inquit.

s Deputat matri mee cui cõcedat, Maui meeyt idonea sit.

sane optas vt cum medicus dicit & iã mortuo ego illũ si curarẽ viuereꝫ Impune optare. si optata eni venirent nunciꝫ inquit optares vt ille reuiuiscetet.

c Ille reuiuiscerer iã nũ q̃. Mire ꝓcta his verbis phidippũ quoq; figurat Plus est nunciꝫ q̃ non.

d Et tũ vtrũ malis sci. Mortuũ illũ magis q̃ vt reuiuiscat denuo. Et tũ vtrũ malis scio. quid malis de duobus scio. vtrũ illũ mortuũ quid & permanere an reuiuiscere quiñ optas.

f Heri philomenã ad. Hoc erat quo omnis tendebat oratio.

g Ad se accersi hic iuſ. Bene & accersi & iussit vt nihil vxor sponte sua faceret. & heri & iussit. vnde & breue tps fit & coacta videaẽ exisse non abduci sed accersi. nec a nobis sed a se.

h Omnẽ rem scio vt. Virg. Troianas vt opes.

i At istos inuidos dii. Bñ inuidos q matrimoniũ inuident. ergo reuocanda vxor est. Et adeo nõ puduit mẽdaciũ honeste deprehensũ senẽ. vt inuidos faceret qui vera prodierunt.

k Ego me scio cauisse. Principiũ a tpe. a dictis. a factis q̃ suis. q̃ aduersario. & ab antea facta vita. & presenti:

l Ego me scio cauisse. Mire addidit merito fieret quod in me fuit.

m Idq̃ si nũc. Ab aũ acta vita.

n Et dementi. Pro furem, indicatiuũ ꝓ cõiunctiuo posuit.

o Neq̃ id te ex ipa. nã q̃ eo pacto. q̃ nũc in me iniqua est equa sunt Therentiani & bonũ argumentũ clamat. Vir. Ipse hostis teucros insigni laude ferebat, Inquit Cicero. Te

causa repudii.
t Cuiusq; mores toleret
Hoc meli⁹quã obsequa
tur vt inseruiat Mores
tolleret auicule. Non eni
prauitatẽ vñ senes mo
rosi appellamur. Hora.
Donec virenti canicies
abest morosa. Mores.t
a obtpamẽtũ mores po
tius q̃ iniuria dixit.
v Neq; alio pacta. Ni
si vt concedat mater to
leretq; mores eius.
x Segreganda. Bene tã
q̃ ex deliberatione colli
git quod facturus est et
mollius segreganda q̃
excludenda.
y Nunc me pie. A q̃
mollius verbis repudiũ
nuptiarum est.
z Pamphile Optime
dictũ haud inuito, non
eni i totũ nolẽti qppe de
dissidio. sed tñ quia q̃d
pietatis est locut⁹ est me
diocriter approbauit. pã
phile haud inuito. Gra
uis oño est a nomie incẽ
pta. Vir. O prestans ani
mũ iuuenis. et est figura

Virg. Post habita coluit
se sanio. Haud in se vili.
i. proiecte locutus est.
a Omnes res. Plus di
xit q̃ si vxorẽ diceret.
b Pro parente in. Bene
pro parente quod nomẽ
cõe. & cũ ois quos hæc
necessitudo cõiungit me
lius ergo q̃ si diceret ma
trem.
c Verũ vide. Leniter
& suauiter non ergo in
ditio.
d Insistas pã. Non enĩ
incipere sed insistere hoc
malum est.
e Quibus iris. Non di
xit que ira ne supbe loq̃
rer. sed q̃bus iris vt hoc
ipsum per yroniã deridet quod pater dixit: impulsus ira, aut
iris matris aut meq; vxoris. aut omniũ triũ. Quibus iris im
pulsus. Recte nõ vult irã esse ne peccasse videaẽ vxor sic enĩ
aut quasi nec ipa peccauerit. Quibus iris. Illeirã singularẽ di
cit. hic iras pluraliter ne videaẽ vnius ire causa mittere vxorẽ
f Que nunq̃ quicq̃ erga me. Aduerte pietatẽ expressam.
g Commerita. Et merendi & sæpe merita.
h Quod vellẽ meritã scio. Mereri bona dicimus. Cõmere
re mala. i. delinquere peccare. Ergo hic meritã pro prestitisse
dixit. Virgi. Ego te que plurima fando. e.n. Nunquã regina
negabo promeritam.
i Amoq; & laudo, Nã statim qui amanẽ. Multa ergo di
xit et amo et laudo et ve
hementer desidero amo
ris ipsius. nimis est hic
circa vxorẽ & quasi ob
liuiscitur suę matris. Et
viciate logẽ sed tali opus
est pamphilo. ad eius
modi argumentum do
nec pueniat ad catastro
phen in qua vxorem re
duci necesse est.
k Erga me. Hoc totũ
repudiatur⁹ inaniter di
ceret. nisi ad exitũ fabule
poeta respiciẽs reducturi
animũ in pamphilo re
seruaret. Et nota repudi
atam eam quam laudat
pietate sola compulsus.
k Nam fuisse erga me.
Quãtum valet q̃ fuisse
dicit & non esse quasi re
transactat.
l Vt reliquum vitam.
Satis flebiliter dixit reli
quam exigat. Virg. Om
nes vt tecum meritis p
talibus annos exigat.
m Cum eo viro. Non
videre iam non est ma
riti.
n Illam a me distrahit
necessitas. Omnis cõclu
sio verborum pamphi
li repudii confirmatio
nem cõtinet. Plus tamẽ
sententia significat re q̃
in verbis. Quandoquidem illam a me. d. n. Ne
q; dixit eam expellit vel
distrahit. sedum expellit vel distrahit, quia
causa sit necessitas excu
satio in necessitate quæ
est inexorabilis cum ne
cessitas partus. scilicet
quam nesciatem domi
offendit, quod ex alio sed
licet peperit, sed modo
vult necessitatem mater
videri & quod prodesse
socero.
o Si sanus es satis /iu.
Quod si sanus es nam
aliter iubeas dicere. Et bene pater supra iram dixit nunc insa
niam significat. pamphile si sanus es. Nõ
ergo culpa est vt redeat iubere potest.
p Non est consilium. Durius erat nolo reducere ergo leni⁹
dixit matris seruibo comodis.
q Matris seruibo comodis. Hoc verbo necessitatem qua
negatur ostendit.
r Quo abis. Adeo factum pamphi ex patris verbis ostẽ
ditur q̃ discessit & bene. Mam vlterius presente patre resiste
re durum fuit.
s Que est hæc pertinacia. Sicut decuit socerũ & subdistin
guatur, quia coram sibi fit contumelia.

moderatõne sentit .i. modo
v
destia: neq; alio pacto cõponi potest inter eas gra segre
x .i. vxor est segragnda y
ganda, aut matera me est phidippe: aut philomena. nũc
.i. carnifex. i. inri .i. q̃ vxorẽ .i. vtilitatem vel opertunitatem
suus affectus .i. incitat
me pietas mis pocius commodũ suadet sequi. LAH.
.i. cõino nolenti
Pamphile haud inuito ad aures sermo mihi accessit tu?
qñ .i. post habuisse. i. repetasse in cõparatõne mis rue .i. is
a b c
cũ te post putasse oms res pro parente intelligo verũ vi
diligenter. i. accurate
considera .i. cõmotione .i. imoueris sis figus. i. permanes
de: ne impulsus ira praue insistas Pamphile. PAM. q
.i. erga vel contra
indignatiõibus cõmotibus .i. aliquid
e f
bus iris impulsus nũc illã iniquus sim quæ nũq̃ quicq̃
.i. id
cõmisit .i. q̃ esse mihi molestũ
g h
erga me cõmerita est pater quod nollem. & sepe q̃d vel
.i. prestitisse .i. eam
lem meritam scio: amoq; & laudo: & vehemently desi
i .i. mirabili mãsuetudine. i. natura
dero. nam fuisse erga me miro ingenio expertussum: il
.i. adeo exposco .i. q̃ reliquũ est .i. tuli marito .i. q̃ ego
l .i. traducat
liq; exopto vt, reliquam vitam exigat cum eo viro me q̃
.i. felicior .i. quia .i. inuito .i. auferat
m n
sit fortunatior: quandoquidem illam a me distrahit ne
vt pitio sanguinis .i. tuo prãre .i. ne nõ distrahat .i. non insanus.
& amor
cessitas. PHI. Tibi in manu est: ne fiat. LA. Si sanus es
.i. papue .i. non est mihi intento
o
satis / iube illam venire. PAM. Non est consiliũ pater
p
.i. seruiã pfula
antique
matris seruibo cõmodis. LA. Quo abis? mane mane in
q r
.i. ẽgis. i. quantu .i. obstinatio in oppinione
quam, quo vadis. PHI. Que est hæc ptinatia? LAHES

t Dixtin phidippe Re
nouauit verba sua eidẽ
persona non ita dixerat
ne adeo me est quã inde
esse eum ẽgre laturũ.
v Quãobrẽ. Inuidio
sum aduersum tanq̃ in
illo sit. vnde se purget &
nõ accuset pamphilum
x Non credidi Bene
quasi iratus in hnmanũ
esse inquit sic nõ ædepol
credidi vsq; adeo potuꝰ
it enim dicere nõ credi
di inhumanũ fore. sed
acerbe addidit adeo.
y Ira is sibi nunc. Sibi
& me magno pondere
legendũ est & vtrumq;
pronomen est. vt cantã
do tu illũ. Idest genero
socrũ pamphilo phidip
pũ vel quid tale inuenis.
z Suplicaturũ Parũ
est satisfacturũ addidit.
a Sin alio est animo.
Non tam vt dotem reci
piat quam vt teneat hoc
dicit. & renumeret pro
prie. quia dos pecunia
est & hinc
trascentis est & exigen
tis debitũ. eat vero mire
dictum quasi ipse propi
ciatur quia iubetur ire
& simul hoc verbo, qa
renũciatio charitatis est.
b Renumeret dotem.
Repente terrorem dotis
ostendit cum dicit, renu
mere. dotem simul cum
iniuria huc eat.
c Tu quoq; proterue.
Addendo quoq; nõ ni
hil assentatus est quod
dicat quõ pamphilus.
d Proterue Immode
rate & superbe dictum
est. Nam proterua est
qui dum aliis proterit.
quod faciunt qui prote
runt vt tauri in appetitu
coitus fœminarum in quas calentr
e Percontumax redisti. Proprie contumax dicitur contem
ptor potiorum & percontumax.
f Redisti huc nobis pamphile. Rebus magne indignatio
nis est absentes alloqui, vt alibi. O pamphile haud pol.
g Nobis pamphile. Nobis nam aut abun
dat. aut adiuuat significationem.
h Decidet in hæc. Quasi in ira culpa sit. Non deponetur.
sed decidet.
i Quia paululum. Recte quia habetis. vnde dotem redda
tis, aut quasi nullam causam repudii: sed dilatorem queritis
coniugem quia p.v.a.p. es factus pam

vtrinq .i. molesta
dissessum Philomene
Dixtin phidippe hanc rem ægre laturum esse eum quã
.i. qua pro pter f. ruã
obrem te orabam: vt filiam remitteres. PHIDI. Non
.i. eandẽ .i. minime ferocem vt est f. genero socrũ
.i. futuꝝ esse
credidi ædepol a deo in humanũ fore: ita nunc is sibi me
q. d. id dedecet f. Pamphilus .i. resumere .i. põ
in ea suplicatiõne
supplicaturum putat. Si ẽ vt velit reducere vxorem licet
.i. q̃ reducende eius pecuniam veniat
b .i. redder renumerando
sin alio est animo: renumeret dotem. huc eat. LACH.
sicut pamphilus .i. pensus ad iram
c d
Ecce autem tu quoq; proterue iracundus es. PHIDIP.
.i. rebellis f. hucer imbro
e f g
Percontumax redijsti huc nobis pamphile. LACHES.
f. pam q̃ius .i. non sine causa
h
Decidet ira hæc/ & si merito iratus est. PHIDIP. Quia
.i. mereatur .i. cereri ac cumefacti.
paululum vobis accessit pecuniæ / sublati animi sunt.
.i. quẽ admodũ cũ pamphilo litigasti
l m
LACH. Etiam mecum litigas, PHIDIPPVS. Delibe
.i. fecerit f. reducere vxorem
ret/renuntietq; hodie mihi velit ne an nõ: vt alij. si huic
vtq; n o
.i. ad me accedes ppius f. Pam.
f. vxor .i. auscultа .i. beati mone
non sit: fiet. LACH. Phidippe ades: audi pauci s/ abijt.
p
f. reffert conuenit se ad spectatores concordare filius. i. phidippus
.i. randem placet q̃
q r
quid mea: postremo inter se transigant ipi vt lubet: q̃n
Pamphilus Phidippus .i. in alio .i. obedituꝝ f
g f. vxoris
nec gnatus / nec hic mihi quicquam obtemperant: que
.i. parti estimant rancẽ magnũ f. vxorem
F
dico paruipendunt. porto hoc iurgium ad vxorem: cu
.i. suasu f. vxorem
s
ius hæc fiunt consilio omnia, atq; in eam hoc omne q̃d
.i. molestũ euciam effundam
mihi ægre est euomam.

x Porto. Hoc iurgium. Porto quasi ad aliquid magnum.
Iurgium est dissentio siue concertatio inter benevolos & pi
nquos lis autem inter inimicos.
y Cuius hæc fiunt consilio omnia. Non transacta obiici
mur vxori. f. quæ nunc agimur consilio. mira dispositione
an ironiam in male consentientem.
z Atq; in eam hoc omne mihi ægre est. Non q̃ irascitur:
sed q̃ mihi ægre est dixit.
z Euomam. Bene in egritudine solet vomitus releuare. sic
Cice. cum dicit. Quequid em, n.n.q.t.

philus simul maior sto
macho quod cũ labore
celabat aperte ostendit:
k Sublati animi Non
prelati sed sublati dixit.
& hoc proprie ferarum
est. vt ab tollit⁹ animos
pœnarũ qualis manus
Nam bestie pro animi
qualitate vel erigunt cor
pora vel d pmunt.
l Etiam mecũ litigas.
Belle nam et illum exin
uidia iracundiorem &
hunc ad sedicionẽ quod
post pamphilum dices
batur etiam efficit. Me
cũ litigas. Inuidiose qua
si iam cum pamphilo li
tigauerit.
m Deliberet renuncia.
Ferociter socero renun
ciet. tamen mature pro
deliberet dixit.
n Vt alii si. Magna fi
ducia conditione filie af
serit quoniã iam si pam
philus nolit paratum al
terum dicit esse.
o Si huic nõ sit. Vxor
subaudiatur. Sed dira dẽ
ctu reticuit vt deberat:
p Phidippe ades. No
mine appellat quod face
re solemus iratos mitti
gare conantes.
q Postremo inter se trã
sigunt. Non hæc necessa
sunt quibus inter se dele
ctent.
r Quando nec gnat⁹.
Inuidiose gnatus.
s Nec hic quicq̃ mi.
Et hic non familiariter
dictum quasi ab frato.
t Que dicunt. Quia ob
temperamus etiam tan
te voluntati.
v Que dic Bene hoc
rursũ in meroꝝ redditꝝ
nec vera sunt contra fa
bule ppositũ cognoscit.

In hac.12 scena. Iterū rixa est senis atq; anus. tamē varie et allo modo vt mores ipsorū ostendunt. Et ita se diuersos & tū nos tos possum⁹ agnoscere.

a Perii quid agā. Hoc ploqui oportet Mirrinā vt & eius psone reminiscaf spectator. & geste rei. simulq; ex huius persone verbis quid agat altera persona mōstretur. nā perscrutari phidippū in vniuersa conclamare & ire per totam domū cognito ptū filie sue apparet ex pnūbus dictis.

a Perii quid agam. q. m. v. figura apta turbatis.

b Nam audisse. Virg. Continuo audire voces vagitus & ingens. et est onomatopeia nam vox ipsasic est. vt quasi vagitus sepe sonet.

c Pueri visus est vagi. Proprie dixit vagire eni ingens infantiū est. visus est vt alibi. audire vocē visa sum modo militis.

d Ita corripuit. Captā intulit.

e De repente. Vna parsoorationis est vt deesse sui aduerbiis eni prepositiones separatim non adduntur. nam si separaueris non est latinum de repente.

f Quod. Pro nam aut ita sed nos enim in huiusmodi significatione sic dicimus.

g Quod si rescíuerit. Scimus manifesta. rescimus occulta.

h Id qua causa. Id hoc ipm peperisse eam.

i Nō ædepol scio. Ideo quia vera causa dici nō potest.

QVARTVS ACTVS.

MIRRHINA. PHIDIPPVS.

Antiphilo

Eri. quid agam? q̄ me vertam? qd viro meo respondebo misera? nam audisse vocem pueri visus est vagientis. ita corripuit derepente tacitus sese ad filiam, qd si rescíuerit peperisse eam: id qua causa clam me habuisse dicam/ nō edepol scio. sed ostiū crepuit credo ipm ad me exire. nulla sum. PHIDI. vxor vbi me ad filiam ire sensit: se duxit foras. atq; eccam video. Quid ais mirrhina? heus tibi dico. MIR. Mihi ne mi vir? PHID. Vir ego tuus sum, tu ne virum me/ aut hominem deputas adeo esse? Nam si vtrumuis horum mulier vnquam tibi visus forem: nō sic ludibrio tuis factis habitus essem MIR. qbus? PHI. At rogitas? peperit filia. Hem taces?

k Sed ostium crepuit. Plus est quā crepuit, nā eo modo iunctū. Et crepuit cū sonitu violēto.

l Ad me. Bene ad me quasi litigaturum.

m Vxor abi me. Mirātis est gestus.

n Vbi me ad filiam. Hoc ante rem & simul argumenti delicti est q̄. exiit a filia marito ingroso mulier.

o Seduxit foras. Ordo est duxit se & verbis vsus est iter domesticos parietes & arces se duxit pro abiit.

p Atq; eccā video. Apparet mulierē fugere aduersarii absentiā. et ideo hoc sepatim pnūciādū

q Heus tibi dī. Oñdit Mirrinā aduertētem q̄ nihil inueniat quid dicat de filia.

r Mihi ne. Iam & in andria turbatū se ostendit dauus. Vir. ad manū talē cōditionē retulit nō ad sexū vt Virg. in buc. Virg. gregis. i. c.

s Tu ne virū. Accusatio est ab increpatione enūciatis.

t Aut hominem. Aut xelis peruersa.

v Adeo esse. Abundat. Vir. Tu adeo quem mox.

x Mulier vn. Acerbe vt supra. tu nunq̄ mulier que me.

y Quibus. Callide mulier. & quasi nullius culpe cōscia q̄ibus dixit. vt quibus dictis aut factis.

z At rogitas. Bñ irascīt interrogāti. nā interrogare que scit impudentia est. a Peperit filia. Propositio criminis.

b Hem taces. Non taces nunc sed taces celas ex quibus bñ

execui quia argumentum impudentie est puerperiū taciturum.

c Istuc patrē. Mira caliditas rea mulier hoc solo defectu quod accusat.

d Perii. Mire additum ad effectum perii.

e Nisi ex illo cui data. Verissime argumentū. Et est solutio criminis q̄ fiducia respondentis. Salusti. Ira fiducia quāquā argumenti purgator est.

f Credo nec; adeo ar. Accusatione mariti ad defensionem sui conuersus amisit quod cœpat.

g Sed demiror quid. Mollior factus iam nō irascit sed mirat. Demiror. i. valde miror quod minus est quā irascor.

h Quamobrem. Alia intentio criminis.

i Omnis nos celare v. Recte quia putat & pāphilum esse celaturum. Et due sunt cause celandi partus si nō tempore suo & ratione natū predicat. Omnis nos celare antiqua locutio. illam rem celo te.

k Presertim cū grecte. Attulit mulier competentium credulitatis senis semel correptione aliter suspicetur.

l Et recte & tempore. Recte ad illud pertinet q̄ non monstrum peperit. Tempore ad spaciū quo pregnātes esse consueuerunt. i. ad mēsium dinumerationem quia & septimini nasci solent.

m Adeon peruicaci. Inuentio peruicax. Est p̄ seuerans cum quadā vi.

n Vt puer pre optares. Ad etatē infātis inuidia.

o Ex quo firmiorem. Ab accidētibus inuidia Et bene additur scires. quia imprudentia in delicto veniam frequenter extorsit.

p Potius quā aduersū. Nihilominus est a voluntate peccantis inuidia.

q Animi tui libidinem. Dixit vt minimā causam magnis sceleribus subiecisset.

r Esset cū illo nupta. Ergo ambo sibi inuicē nubunt.

s Ego etiam illorū. Bene etiā illorū. non eni hoc est errasse quod illorū peccauerit culpā. que minus est sed etiam illorū cōmune peccatū fuerit. sed ne tuū quidem deest creditā mirrinam. An etiam adhuc vt maior sit dolor. qui nec opinanti acciderit.

t Vtinam sciam esse istuc. Te miseram esse, alibi, Miserū quem minus credere est Et erit sensus vtinam vere sis misera.

v Vtinā scīā esse istuc. Hoc quidē sic accipiunt quasi phidippus dicat penes te culpā est quam illorum esse credebam & vtinā quod credo penes te esse culpā ita esse recte scientia quia dixit se miseram: & miseros non nisi innocentes dici mus. In hoc negotio miseram te nō sceleste repperias. Sic Salusti. Atq; ea tegentes non coactos sceleitos magis quam miseros abstringi & ideo sequitur. sed nūc &c.

x Sed nunc mihi. Argumentū ex antecedentibus dictis & factis. Et recte nunc quasi alias nihil suspicanti.

y Quod locus es olim. Quod pro ante.

z Cū illū generū cepi. Vt arbitrum capere dicimus. i. eligere. Et cū laude locutus est pamphili. Cepimus. ideſt elegim⁹. Virgi. Ante locū capies oculis.

a Cū eo qui meretricē. Nā in hoc accusatio est. q̄ hec locuta sit sed argumentum est q̄ celare voluerit partū & hoc olim dixit ac pernoctaret post illud quod dixerat. quid interea ibat ne ad bachidem quotidie. Et nota familiariter hoc verbū poni a terentio sic et in Eunucho. sed & si pernoctat. Quis tātum patrē. Pergit narrare gestorum meminerit.

b Quā ipsam verā m. Quia sola ex omnibus defendi non potest.

c Multo prius sciui. Bene pergit quia tacitur nitas pro confessione accepta est.

d Verum id vicium. Hoc intelligi non potest nisi vicium bis numero

e Adolescente. Melius dixit adolescentie quam pamphili. vt quod in etate fuerat nō timeret.

f Nā id oībus. Amare in adolescentia. Ita oppinatur phidippus. sed dius fuia est inique. nā adolescēbus tale flagitiū est grauissimū. & multis cohibitionibus exprimendū.

g At pol aderit tps. Mire senectutē accusat senex cū &leta tem velocē ostendit his verbis. & addidit se quoq; o. &c.

h Se quoq; etiā cū oderit. Nō solū nō amabit sed & odio habebit. Et nō alienas mulieres. mō, nec vxorē q̄q; sed etiā se

ipm plugerga illatū quā ratio deposcebat sed mi re ad defectum senis exprimendum.
i Se quoq; etiā cū od. Vt peniteat eum sui facti nec plus dixit quā si dicere sua facta.
k Sed vt olim te ostendi. Cū superiora dicta sūt.
l Vt filiā ab eo. abduc. Vehementius quā si diceret vt filiā ei nō redderes
m Ne quid ego egiss. q̄ ab eo abducis nō bona socrus. q̄ illiū nō bona mater es irrita facis quæ gessi nō bonavxor inqt
n Nunc indignū res h. Hoc est quod dicit celauisti partum. Id nūc res q.d. vnde scio.
o Quo pacto factū. Non solum quod fecit. sed etiam quod obiicit. Et deest fieri.
p Cui. Deest ei vel circa eam.
q Cui mater siem. Rursus a verisimili. An mater contra filiam faciet.
r Si ex vsu nostro hoc. Callide mſter ex his que dixit. semet in defensionē arripit. Nā ille sic ait Nec gabas posse filiā tuā te pati cū eo qui meretricē &c. Ex vsu modo vtile si pro nra esset vtilitate.
s Tum p. A persona.
t Aut iudicare nostrā. Prospicere futura. Diu dicare presentia.
v Audisti ex aliquo satis et oratorie. Aliquo a persona Bene aliquo ademit iudicibus auctoritatem.
x Qui vidisse eū dice. Non quid vidisset.
y Exeuntem aut. i. Sic Cicero. Cū in hortis fuerit qui vngenta sumpserit: qui Baias viderit: nō æquum dixit. aut plectē tem amicam.
z Aut intro euntem. Sylepsis prima vt in ludū ducere & reducere.
a Exeuntem aut in

d Cuius cōss. fuerat ea. Nō dixit cuius consilio repudium daretur pamphilo ita ne ad domum omnia exirum spectant.
e Esse causam. Abducere filiam. celare partū. exponere puerum.
f Interdico tibi. Interdico & interdico interest. Dicimus quod iubemus fieri. Interdicimus quod vetamus fieri. Dicimus &vni generi hominum Interdecimo diuersis. Ita q̄ pretoris edicta & interdicta dicuntur Interdico separatim dicendū legendumq; quia interdico ne velis non est integrum.
g Interdico tibi. Id agitur ne sub hoc incerto intercipiatur puer. & tragedia fiat ex Comedia.
h Meis dictis. Demostratiue et accusatorie dixit quasi tam cōtumacē
i Hanc postulēj. Quid est hanc. Vtrum mulierem an vxorem an contumacem fœminam.
k Ibo intro. Sibi ipsi hoc dicit.
l Edicam. s. n. q. e. s. Et hoc recte poeta quia ita opus est ne cōpleat Mirrina quod pmisit de exponendo puero. Ait enim inde cōtinuo exponeret.
m Nā vt hic. Sic ostenditur causa cur perpetuo celandum sit senibus vitium virginis. Nā vt. h. l. h. s. quantum iracundie habiturus sit. quantū furoris. hoc eni significat vt & simul poeta quod alibi obscure facit hoc aperte demōstrat. quod periculum sit in fabula nisi succurrat.

peccatum: aderam. cuius consilio fuerat ea par prospici:
quāobrem incendor ira te esse ausam facere hæc inauſſu
meo interdico tibi ne extulisse extra ædes puerū vsquā
velis. Sed ego stultior: meis dictis parere hāc qui postu-
lem. ibo intro / atq; edicam seruis: ne quoquam afferri
sinant. MIRRHINA. Nullam pol credo mulierem
me miseriorē viuere: nam vt hic laturus hoc sit / si ipam
rem: vt siet resciuerit / non ædepol dam me est: cum hoc
quod leuius est: tam animo iracundo tulit. nec qua via
mis miserijs reliquum fuerit malum. si puerū vt tollam
cogit: cuius nos qui sit nescimus pater. Nam cū com-
pressa est gnata: forma in tenebris nosti nōq; ta ē: neq; de
tractū ei tum quicq; est. qui post possit nostier qui siet.
ipe eripuit vi digito (quem habuit) virgini abiens annu
lum. Simul vereor pamphilum. ne orata nostra neq̄at di
utius celare: cum sciat alienū puerum tolli pro suo:

m Non ædepol dam me est. i. scio.
o Nec qua via sententia eius. p. m. Quomodo ex iracundo placido fiat. Sententia eius de puero exponenda.
p Hoc mihi vnum ex. Hoc adhuc inquit malū nō mihi eueniat cum euenerit multum & indicta quasi cum gemitu & percontatiue pronunciandū sit. & nisi obscuram locutione facit nisi forte cū vel quod significat. Hoc mihi vnū ex p. m. r. p. m. ex omnibus malis reliquū dicat maximū malum significat. Nam non mediocre qui dem omniū miseriarū est vltimū & inter multa mala reliquum quod sic accipimus possum & nos interrogatiue pronunciare.
q Si puerum vt tollā. Recte tollā quæ scio vnde recte tollam sic.
r Forma in tenebris. Ab actiuo queo passiuum facit queor retirendo participium quia est sed antique dixit.
s Neq; detractum ei. Solet enim fieri.
c Ipse eripuit vi digito. Hoc ad extrum spectat quia per anulū fiet cognitio. Ipse eripu. v. Econtrario inquit factū est ipsa vt nō eriperetur.
v Simul vereor. Si sustulimus cogente sene cū puerum quem exposcit vir pamphilo ante pro ostenta missit. cum sciret alienū puerū tolli pro suo. non solum inquit tolli agere refert alienū virum cuā pro suo.

destituit d. esse similis talem d. humiles qualē te ostenderas t Pam. dimouere
cessauisti eandē esse vsq; adhuc: vt filiā ab eo abduceres:
ne qd ego egissem: esset ratū. id nūc indicium res hæc fa
cit / q̄ pacto factū volueris. MIR. Adeon me esse pertis
cacem censes: cui mater siem: vt eo essem aio si ex vsu es
set nostro hoc matrimoniū: PHI. Tum prospicere / aut
iudicare nostrā in rem quid sit / potes: audisti ex aliquo
fortasse: qui vidisse eū diceret exeuntē. aut introcuntem
ad amicā qd tum postea: si modeste ac raro hęc facit: nō
ne ea dissimulare nos magis humanū est: q̄s dare operā
id scire / qui nos oderit: nam si ipe posset ab ea sese de re
pēte auellere: qui cū tot cōsuescerem annos. nō eū hoiem
dicerē: nec vitū satis firmū gnatę. MIR. Mitte adolescē
tem obsecro: & q̄ me peccasse ais. abi / solus solū cōueni.
Roga / velit ne vxorē an nō: si est vt dicat velle se / redde.
sin est aūt vt nolit: recte cōsului meæ gnatæ. PHIDIP.
Siq̄dem ille ipe nō vult / & tu sensisti in eo ē Mirrhina

a Exeuntem aut in iacet mollis est alluditur, De sequentibus ad amicam criminis. de consuetudine.
b Quid tamen postea temnerem crimina leuiora. quo cō
c Si modeste. Adhibito modo: vel recte cum pudore aut molestia. aut celatum voluerit.

d Nonne dissimulare nos. Duobus modis seruitur pacta vel ignoscendo vel cohibendo. Nam dissimulare est ignominiam fingere.
e Magis humanum. Bene quia & illud humanum dissimulare an magis dissimulare. an quia irasci & arguī humanis thereianō more.
f Qui nos oderit. Quī vnde vel quāobrem. & recte nemo dolēs quod non amet. id facit quod magis odio sit.
q Nam si posset. Oratorie cōtentus defendisse pamphilum. hoc ipso illum quod quia accusatus est laudat.
r Derepente. Vna parenthesis est.
s Qui cum tota c. p. Laudat vbiq; eos Therentius qui consuetudini molliuntur. vt alibi hic parue consuetudinis causa. h. m. f. t. f. & mox Neq; me amor neq; c. c. Ergo ferus quem longa cōsuetudo nō cōmouet
t Qui cum tot. Non qui cum secum. aut a quibus & non a quis. & consuescit proprie dicitur vt in stupro.
v Non eum hominē dicerem. Non solum inquit homo non esset id quod forsitan nihil nostra interest. sed quod a nobis maximū est. Vir stabilis filię esse nō posset. potest & sic intelligi eum hominem dicerem qui consuetudinem longi tēporis abrumperet.
x Nec virū satis. Vir non marius. Virū quę res venereę non moueret. Nam firmum hoc etiam possumus intelligere validum in officiū coitus. Sic Hora. Fortis q; marito desunet vxorē
y Mitte adolescentē o. His verbis solemus cōmenticia argumenta cōtemnere vt misericordia animos maternos his motos. vt alibi. Imprudens timuit adolescens si notus seruus etenim ille dixerat. verū id vitū nūcq; decreui causa adolescentię adeo pertinacī animo tunc vt puerum portarem.
z Et que me peccasse ais abi. f. s. c. Recte dum mulieri vt pute memor quod cum pamphilo sit locuta. & solus solum ideo quia timuit ne errata sua nō seruet pamphilus. & ideo multi sciant.
a Roga velit ne vxorem an non. Verba quibus cū pamphilo loquatur socrus nisi aliter agat respondeatur a genero:
b Recte cōsului meę gnate. Illud inquit nolle signum erit prouidisse filie.
c Sic quidem ille ipse non vult: & tu sensisti. Est animaduertendum quemadmodū omnia quibus se defenderit Mirrina malam partem accipit phidippus, & hic magis accusat vnde illa se purgat melius.

In hac.xx: scena. Velut qualitas ne gotialis in disputatione venit iustum ne sit repudiare coniugē causa matris vt omnino quid fieri debeat.

a Non clam. Vero ordine a purgatiōe sui incipit mater abitura ne q discredit ita cūdia videat.

b Tibi me esse in suspectam. i. insuspitionem.

c Vxorem tuam. Blandius vxorem significauit quam si diceret philomenam.

d Propter meos mo. Mores senum dicuntur vt senectus morosa. Et morosi homines qui sui cuiusdam moris sunt.

e Et si ea dissimulas. Que scio. Et ea pro eam rem sed absolute occurrit supra late sententie & genere neutro & est ordo & si ea dissimulas.

f Verū ita me dii amēt. Coniectura quæ solui tur iureiurando.

g Itaq; obtingant ex. Pro se iurat veritatē pāphilo probat vt blanda fiti. Itaq; due partes soroīs

h Nunq; scies cōme. Bona exceptio quia possumus aliquē inscientē ledere. que res aduenia pertinet. Nūq; scio cōmerui. Hic ordo est iusiurandi vt cū proposuerint ita sequatur. Ita velim mihi deos propicios. vt cum dii illius tēporis. mihi venit in mentem.

SOSTRATA PAMPHILVS

.i.nō ignoto .i.an suspitōne

a On clam me est gnatæ mi tibi me esse suspectam vxorem tuam propter meos mores hinc abisse &

b c sostratam inuecundos abcessisse

d e

ſi ea dissimulas sedulo. Verum ita me dij ament / itaq;

f sine dolo g

h

obtingant ex te quæ exopto mihi: vt nunq; sciens com

.i.male dicta sum merita .i.cōrum

f.q; odiū meruerim .i.suo

i k l

merui: merito vt caperet illam odiū mei. teq; ante

f.tantum emen .i.adhibuisti

m n o

mare rebar: ei rei firmasti fidem. nam mihi tuus pater in

paulo ante modo .i.ppositurū me

tus narrauit modo / quo pacto habuerit prepositā amo

.i.constituī .i.ediuisso

vicissim .i.redditurū beneficium

ri tuo / & nūc tibi me certum est contra gratiam referre

mercedem .i.p pietate mutua

afficeret suo in

parentem r

q

apud me præmium esse positum pietati scias mi Pam

f.q; volo vicissim

.i.vbi .i. Pamphi. .i.sentaneum vite.

phile. hoc & vobis & mee commodum famæ arbitror.

i Merito. Bū dixit merita. Nā vt nos immeritos q̄s nō oderit nō est in mea manu. Hec est exceptio Plauti in triuinio. Vt qd dicāt nō est meritō. vt ne dicāt. et merito

k Vt capet illā odium. Idē est culpa sine merito

l Teq; ante. p me ama. Ante ea qua causa. deest causa vt sit ordo & qui te amare rebar tantum.

m Ei rei firmasti fidē. Neq; me fefellit quod ante rebar. & te amare. Et rei firmasti fidem probationem attribuisti.

n Nam mihi tuus pa. Atq; in eum hoc omne quod mihi ægre est tuo mā. potuit & in euomēdo narrasse q; matrē filius proposuisset vxori.

o Tuus pater. Familiarius quā si laches.

p Amori tuo. Plus dixit quā si vxori diceret.

q Premiū esse. Laborat mulier. ne quod dictura odio aut dolore certa ira facere videatur. Premiū esse positū &c. Sic Virgil. Hic pietatis honos hic sunt sua premia laudi.

r Mi pamphile. hoc. Rem quam dictura. vide quanta prebiandē verbis remq; premollit. Prius contra gratiam a iusto. Nunc mi pamphile ab honesto. Et hoc principiū est aliquid precantis fœmine a blandimento incipit. vt libenter audiat.

s Ego rus abituram. Certū est inquit ne sit dissuadendi locus. E addit parte vt non audeat dissuadere filius.

t Ne mea pñ. Ab vtili.

v Quid istuc cō. Bene quia illa decreui dixerat.

x Illius stulticia. Illius a persona. Stulticia a cā. Victa nō eni volens. vt be a loco. tu a psona. habitatum a facto. Et vide quā oratorie oia congesserit a psenis. a causis. a locis. a factis. illius stulticia ab vtili. Mire aūt & ex vrbe. & habitū dixit.

y Haud facies. Primo nō facies. Deide si facere pseuerareris nō sinā. Et non facies nō est interdicentis. sed quasi dicat nō te scio facturā rē tam prauā. Sūt aūt qui neq; sinā iungant inferiorib; sunt qui totū contexte legunt haud facies. vsq; modestia.

z Vt qui nobis. Ab honesto.

a Mea pertina. Bene rētinet cū vult sua interesse ne fiat.

b Tum tuas. Dissuadendo cōmiscuit & honestatem & vtilitatem.

c Mea cā. Nō est supbā nolo sed cōsuetudine dī

d Nihil pol. Cōtra oia & ab vltimis incipit.

e Istæc res. Amice. cognate. dies festi.

t Dū eta. Tulit ppessū est permisit. Et in bonis eni & in malis dicit.

g Dū etatis. Si inquit meę voluptatis cā rexercenda fuit. tā nō delectāt si officii ac religionis tā nō possum que si minꝰ tā necessaria est diuisio. qa ille & religione incusauerat festorū dierū. dū etatis inquit nō reprehēdat que cu potuerim plū eta latis sum sic Vir. Sic patrie priamoq; datum

h Hæc mi. Hoc nimis scio pnūciādū. & ne an odio quā me ubi dicerē

i Vt ne cui. Hoc ad nurū expectationē ad illā refert. hinc enim odio digni parentes expectasti appellantur.

k Longinquitas æta. Sedulo agit socrus ne quid ita statuisse videat

.i in agros discessurā ex hoc loco .i.statui .i.plaches

Ego rus abituram hinc cū tuo me esse certe decreui pa-

.i.vt non .i.impediat. vt non .i.velimē

r

tre: ne mea presentia obstet. neu causa vlla restet reliqua

.i.q; non Pamphilū

quin tua philomena ad te redeat. PAMPHI. Quæso

.i.qđ consilij. ppositum Philomene

.i.nū qđ fecerit .i.p stulticiā

v

qd istuc consilij est: illius stulticia victa ex vrbe tu rus ha

.i.ad habitandū .i.nō facies .i.patiar

viscedas z

bitatū migres: haud facies neq; sinam: vt q nobis mater

maledicere .i.obstinatōe pseuerāti .i.q; migraueris .i.nō

a

maledictū velit: mea pertinacia esse dicat factum. sint tua

.i.vt eunde .i.derelinq̄re

b

modestia. tum tuas amicas te / & cognatas deserere / &

q celebrauerit frequētes in vrbe turantis

c .i.propter me d nūc

festos dies mea causa nolo. SOSTRATA. Nihil pol iā

seruili sēja vias of. q̄diu .i.passum ē

e f g

mihi istæc res voluptatis ferunt. dum ætatis tempus tu-

.i.sufficienter sum .i.redū illoꝝ studioꝝ

illis rebus vsa

lit / profuncta satis sum. Satietas iam me tenet studiorū

.i.maxime hoc curo alicui

h i k

istorū. hæc mihi nūc cura est maxima: vt ne cui mea lon

.i.longa vita vt nocear sqs sien soles .i.quis in hac vrbe

viuerunt spatiū be de sentibus

gingfas ætatis obstet / mortem ve exoptet meā. hic video

.i.odio habitā .i.abire z locū dare

mutua z cū nō meruerim

me esse inuisam immerito. tps est concedere / sic optime

occasiones .i.relaudam .i.me odio psequēdi

n

vt ego opinor: oīs causas precidā oīmibus: & me hac su

.i.opinione falsa q̄ de me habeē sic complacuero .i.gmittere

spitione exoluam: et illi morē gessero. sine me: obsecro:

.i.vulgare genus

p .i.vulgus

hoc effugere: vulgus qd male audit mulierū. PAM. q̄

.i.discessus matris q̄ nullis

meis flectat dolorib

q

fortunatus sum ceteris rebus absq; vna hac foret hāc ma

.i.q̄ habeo

f.vxorem hīs q̄ est grauida ex alio

trem hīs: talē aut illā vxorem. SO. Obsecro mi pamphi

culpe infelicē nō opportunā .i.incōmoda .i.nō velis nō ubi

gsuadeo

.i.pm q

le: nō tute rem incōmodam: vt quæq; est: animū indu-

.i.ferre .i.per meū discessum .i.vxor ve vis

c

cas pati. Sic cætera ita sunt / vt tu vis: itaq; vt esse ego illā

vide tātū vt intermisceat indignationē. & multo dolore de prompta sūt. quod poeta nō inuitus facit ad mores exprimēdas psonasq; reddēdas.

l Hic video. Quia rus decreuit pgere nō quasi nurū sed socrū. Et mire inuisā. et nō addidit cui

m Tps est. Dixit anus sum. aut quia nurus in domo.

n Causas precidā oī. Bene oibus ne specialiter lesissent nurū et generaliter dixit. Et illis non nurui. Et morē gessero acriter dictū vt ostendat hoc illos voluisse olim vt expellerē. vt si dicas inimicū tibi more gessit. se q; se suspenderit.

o Sine me. Quia dixerat maritus. oēs socrus oderūt nurus. Sine me. Potissimū est extorquere dū aliquod argumentū cū illis qbus cari esse debemus nra causa potius quā illorū dicimus. Velle nos aut nolle quod facimus. Nā & pāphilus supra dixit, sic non facies neq; sinam.

p Quod male. Supra dixit ab honesto. Male audit. i. de quo genere mala dicūtur. Nā male audin nō pōt nisi prius mala dicunt. sed puerili meo iudicio. Male audire est auditis non obsequi quod, & cōquerebatur socrus de nuru.

q Absq; vna hac foBsq; etiā. vt sit aduersbium magis q̄ prepositio. Et vna res subaudiēda & totū

statimq; iungendū. Vel certe absq; foret probasset. Alii hec de vxore dici putāt. vt absq; sit prepositio.

s Non tue reminco. Vt quecq; est. animū inducas pati. Hora. Durū sed melius fit patientia quicquid corrigere est nefas.

t Si cetera ita sūt vt tu vis. Vñ cetera absq; vno differenti.

v Itaq; vt. e. i. Propter quam non putas reducendam.

x Daveniam hanc mihi. Nihil potuit pro rerū qualitate respondere nisi vt ingemiscret pamphilus.

y Vel misero mihi. Nec negat nec permittit, sed ingemiscit vtpute quia

.l.gmittre vt nus secedam preduc phylomenā

existimo mi gnate da veniam hanc mihi, reduce illam.

.t. sum bene infelix & maledictus

PAM. Ve misero mihi. SO. Et mihi qdem, nam hæc

.t.tractet f.habeat

res nō minus me male habet: quā te gnate mi.

potuit dici eius socrus. ergo dubitas de integritate nurus tue addicit vt ego illam esse existimo.

z Et mihi quidē. Quid enim et mihi an ei. multa sic in nostro vsu sunt,

In hac.14

scena. Colloquiū est in quo est reconciliatio senum post iurgiū mixta disputatione pampdili de nō reducenda vxore.

a Procul hinc stans accepi vxor. Procul nunc prope. Accepi. audiui. Et modo vxor ante mulierē. Et de vxore dii mala prohibeant.

b Istuc est sapere. Tūc istuc exceptiue dictum quasi cetera stulte fecerit. & simul stomachū retinet quo reph̄edat cetera.

c Qui vbicumq; o. s. Qui pro interdum abundat.

d Animū posse flectere. Modo nō alienū animū. sed suū flectere. Et vnde flectere a iurgio ad modestiā & ex cōcessione ex domo. Ad hoc aūt flectere animū dixit. vt oñderet ne nunc quidem purgatam apud se Sostratā de preterita culpa.

e Quod faciundū sit. Potest hæc etiā nam videri generalis. Et deest ad id. vt sit flectere ad ad id quod faciendū. Potest & absolute accipi quo pro qua res fienda sit. quod post faciendū sit. i. cōcedendū necessitate hoc verbū exprimit.

f Fors. Fortuna faueat quasi aduersū triste dicturus est. nā

LACHES. SOSTRATA. PAMPHILVS

filio nostro pamphilo .t.nō longe a ab b loco

q Vem cum istoc sermonē habueris: procul

audiui b fuit tua sapientia c

hinc stans accepi vxor. Istuc est sapere. qui

.t.q̄ sapere .t.cōuertere .t.ab aliquibus alijs eno excepto

vt q̄ sapientia d e

vbicūq; opus sit/aīm posse flectere: q̄d faciundū sit post

si necesseris rus .t.bona fortuna f eueniat

fortasse idem hoc nūc si feceris. SO. Fors fiat pol. LAC.

.t.secede in agros .t.extra vis ab hac vrbe .t.confido

g h i k l

Abi rus ergo hinc ibi ego te / & tu me feres. SO. Spero

g edem castoris .t.vade s.tu domū .t.adapta s.ea .t.vna

m

ecastor. LAC. Ergo intro: & cōpone quæ tecū sīl' ferant

fors bona fortuna est. et sic significauit dixerat enim ille quid faciendū sit post fortasse fors fiat pol. i. bona eueniat. q. d. bona dicito potius aut bona fortuna sicut per pollucem.

g Abi rus. Hortantis celaritatem. Virgi. Et go age pater cerinthi. i. n.

h Ibi ego te & tu me. Non dixit ibi nos inuicem delectabimus sed quia senex atq; anus est.

i Ego te. Et simul quia nup accusauerat mores senum se vocarem vult ausam absessionis fue

& ad filie culpam aut nurus.

k Ibi ego, Aut quia inter nos sūt mores noti. aut quia vtriq; vna ætas. & sic pnūciat vt quasi hoc ispm necessitate decernat senex. dū dicit abirus ergo hinc ibi ego te. ipsa pronūciatio querelā continet de filiis & senectute.

l Spero e castor. Mirenno confirmauit mulier sed sperare se dixit memor iurgii pristini. & senilis amaritudinis maxime quia & ille non dixit tibi ego te &c. iocunde.

m Ego intro. Et vsu quotidiano. sanēq; moraliter quia mulieres diu moliuntur & diu comantur dixit.

.t.vis vt' precipis

n o

dixi. SOSTRA. Ita vt iubes faciam. PAM. Pater. LA.

.t ex hac vrbe p .t.discedere .t.nō

Quid vis pamphile? PAM. Hinc abire matrem minie.

.t.cur .t.mām nō abire .t.phylomena

q r

LA. Quid ita istuc vis? PAM. Quia de vxore incertus

propter qđ incertus es

s t

sum: etiam quid sim facturus. LAC. Quid est? quid vis

.t.aliud .t.resumere eam phylomenā v ficā reducere

facere / nisi reducere? PAM. Equidem cupio: & vix con

ḡn reducam x Alīi mentio oppositum .t.vxitratore mea

tineor: sed non diminuā meū cōsilium ex vsu quod ē

vsq; ad finem pducam .t.causa

y z a matter wrote

id prosequar, credo ea gratia cōcordes magis. Si nō redu-

.t.matrem & vxorem .t.sint concordes future .t.nihil ad re pinet

b nec ne causa sed

cam fore. LAC. Nescias: nequeas / verum id tua refert

nequaq̄ .t.ex duobus sēs pcordia siue discidiū mater tua .t.odiosa

c quod sine mi ratione fortasse fabricat

nihil: vtrum illi fecerint quando hec abierit. Odiosa hæc

.t.similis .t.vel rēdire ex vrbe tua

d e f

est ætas adolescentulis, e medio equum excedere est. Po

.t.ego & senex mater .t.phūamus materiam risus g

stremo iam nos fabulæ sumus Pāphile senex / atq; anꝰ.

.t.tempestiue opportune .t.eamus ad eum

Sed video phidippum per tempus ægredi accedamus.

Vtrum ex vrbe rus. an ex vita in mortem. Et satis moraliter. Nam in medio stare dicitur superuacuus vel molestus. Et cum stomacho dixit senili,

g Senex atq; anus. sed video phidippum. Hæc duo nomina auit caput indicat & intentionem huiusmodi fabularū. Et quasi initium fabule additum pamphile.

etiam desierit socrus & illa nurus. hæc eni inter illas est dissidiosa cōiunctio. & satis ingeniose dictū. Tolle eni inter mulieres esse nullā pximitatē, nulla cā discordie est.

a Concordes magis. Si nō magis concordes verū pro minus discordibus dixit. An vt seruiret sententie nescias vtrū cōcordes future sint an discordes.

b Nescias nequeas vel. Hoc verbum ex aliqua parte confirmantis est et cōsentientis.

c Vtrum. Consentientes sint an dissentientes vnū de duob⁹ significat.

d Odiosa hæc est ætas. Supra in personā socrus culpā iratus contulerat discordie. nunc vt vxorē placat & nurui. parem odiorū causam a persona transtulit ad ætates. & ita tamen vt magis iuniores accusaret ei de adolescentibus questus cum misereatur senex.

e Odiosa hæc est etas adolescentis. Hec cum gemitu pronunciandū est.

f E medio æquum excedere est. Postremo ita. Vtrum ex vrbe rus. an ex vita in mortem. Et satis moraliter. Nam in medio stare dicitur superuacuus vel molestus. Et cum stomacho dixit senili,

Inhac. K. scena Vltimus error est vicinus.

q Tibi quoq; ædepol. a,d. non solũ matri tuę aut etiã socrui tuę. Tibi quoq; nam sic & amicis incusamus leniter incipientes: & grauiora inferentes. Hic ergo partẽ leniter incusat, deinde confirmat inferendo grauiter quidem. Et statim causam subiungit cur quidẽ ei irascat.

b Factũ turpiter, cp abscesserit dome mariti.

c Et si tibi causa est de. Causamore suo, p defensione posuit. Sic in phormio. Quid mihi dicere aut quã causam reperirent demiror. & que causa fuent ipse dicit mater que te impulit.

d Mater que. Absoluẽte deest & emĩ nã: vt sit: nã mater te ipulit. Et est qualitas remotiua.

e Huic vero. Ipi matri

f Opportune. Vtrũ est aut opportune ga volebã. & in ipso tẽpore qñ volebã. An opportune mihi, in ipso tpe tibi & mihi: & tibi comode euenisti & opportune dictũ in ipso tpe ostendit nobis id quod querebã. Opportune: & in ipso tpe nõ est idẽ, Etenim opportune cũ verbi gratia inuitati ad ipm tps incipiendi prandii venimus. In ipo tpe est cũ iam prandio appositio.

g Aut quo. Hoc modo ostẽdit necesse esse: cp simulet. Nec id quod verum est dicendum.

h Dic filię rus. Blandiñ addidit tuę quasi decori filię. Et bene non socrum sed Sostratam.

i Ne reuereaĩ. Bene: reuereaĩ. ne odisse Sostratã sed metuere videat. & quasi ipsa socrus non odium meruerit sed reuerentiam.

k Minus iam quo. Vt sit ordo quo minus redeat.

l Nullam de his rebus. Relatio criminis potest videri.

m Tua. Deest vxor: quod nomen inferius posuit. Tua cũ percussione audiẽdũ est: vt subaudiaĩ vxor ab eo qd dictũ est.

n Mutatio fit. Mutationem suspitiosum erroremcp obiurgantium. Mutatio deest enim mutatio criminum aut culparum.

o Ea nos perturbat. Ea non ea mutatio sed vxor. i. Mirrina. Mutatio fit: criminis. s. & peccati. i. vel mei crimen tua sententia vel ad meã trãslata est culpa.

p Turbent porro cẽ v. Quantũ velint. tancp velint mulierẽ sed est quod supra dixim⁹, Quomodo modo est pius erga matrẽ pamphilus si paruifacit: vtrũ socrus sua perturbetur. an mater: solui tur sic. quia quam nõ est generis foemini sed est quantum perturbent tu multuẽtur significat vel turbentur.

q Ego pamphile. Hoc pronomen continet orationis grauiter incepte. vt ego poltcp te eum a paruulo.

r Si fieri potest. Interposuit vt superciliũ socri demonstraret. Et recte additum fieri potest. quia non conuenit rogari a socero generum vt supra dixi.

s Hanc sane perpetuã. Iã eni est confirmata sed perpetuam cupit.

t Sin vt aliter. Vitauit illud quod est ignominiosum, ne dissidium diceret vt Virgi. Grauior ne

v Accipias puerũ. Mire. quia liberi parent sequunt. Et mire hoc maxime adiecit quod maxime recusat pamphilus. & ppter hoc vxor quoq; non reducitur. Et accipias pro accipe vt quaescas pro quiesce.

x Senſit peperisse occidi. Hoc maxime opinatũ est pãphilo. quia socrus promiserat omnes ignoraturos. Senſit ne ppriesic puerũ moraliter. Primo dubitat qui audiuerit. Deinde quid sit certi us quid audierit dicendo puerum.

y Puerum. quem puerum. Bene cum conseruatione animi quod nunc̃ fando acceperat.

z Natus est nobis. Bene quia ambo aui.

a Nam abducta a vobis pregnans fuerat. Hoc totum cũ indignatione in vxorem pronunciandum est.

b Nec fuisse pregnantem. Pregnans est, ante gnatum. vel ante genitricem est enim preãnte

c Bene ita me dii ament. Agit gratias nunciãti obsuscepto nepotem, gaudẽq liberatam nurum.

d Nam̃ illũ tibi. & il. Propriũ affectũ affert sibi neporem illi filiã esse seruatã & tibi illã saluã. Recte tibi. quia pater puerpere est. cui dicit.

e Sed quid mulieris v. Quid mulieris dixit ne dicerẽt qualem mulierẽ aut aliquid grauius & totũ percunctatiue potius cp pronũciaret & diceret pessimã mulierẽ & male moratã vxorẽ habes. Et reprehẽsio est cũ contemptu. & sic quid hominis. vt Vir. Tu mihi quodcunq; hoc. r. at contra cũ honore si dicimus quẽ hoiem habes.

f Moratã. i. institutã et est participiũ sine verbo.

g Nos ne hoc celatos. Non partu celatos dixi sed pregnantẽ filiã fuisse

h Neque satis. Magna exageratio.

i Quã hoc mihi vide. Totũ modeste cũ uis indigneatur. quia apud maritũ vxor nõ est vehemẽtius accusanda quã hoc mihi. cp pgnans filia. nõ cp natus est puer.

k Nõ tibi illud factũ. Vtrũ quia minus est & magis qñ sequitur. an fronia est vt sit ordo nõ mihi minus placet quã tibi & placet pro displicet intelligimus. vt alibi. Tum me hospitem lites sequi cp id mihi sit facile atcp vtile.

l Cũ eã consequiſ alie. Alienus cp senes gratulantur, id maxime ledit Pamphilum.

m Consequiſ alienus. Metaphora a pecoribꝰ quæ vt mox nata fuerint matres sequunt. Virgſſ. Atq; ipse memores redeunt in tecta suos cp ducunt.

n Nulla tibi pamphi. De reducenda vxore.

o Perii. Hoc sibi et ipe pamphilus dicit.

p Cũ ex te esset aliquis. Bene hoc putant quod pamphilo non videtur hoc est ex illo esse: quod natum est.

q Euenit habeo grãm. Proprie euenit ideo & bonorũ euentus dicitur.

r Nullus sum. Ipse sibi iterũ hoc vlterius est quam perii, quia cũ aliquis periit vel relinquit vel cadauer est.

s Ac noli. Causam interposuit senex quo magis faceret vt filiꝰ recusaret.

t Si illa liberos ex me. vellent: tibi vt apparet tamen cõmentus est cãm.

v. Si illa liberos ex me Nactus est pamphilus exverbis senum causam aliam dissidii.

x Aut esse mecũ nu. Vetuste mecũ nuptã. & recte quia partus confirmãt nuptialis. et mihi nupram mecũ quã rectã et operiã vno cubiculo. mecũ nubere eni est operiri. tegicp. Et vnde nubes cp tegere solent eglẽ dicuntur. Virg. Arsurae cp obnubit amictu.

y Non clam me habe. Non tacuisset partum.

z [Que celasse intelligo. Non dixit natum filium ne interpoſite affectu irascatur.

a Nũc cõ. Pñti tẽpore.

b Negcõ. A futuro.

e Quãobrẽ reducam. Firmior conclusio facta est p interrogationẽ. quã si esset pronũciatiuam.

d Mater quod suasit. Deriuatione causę defensio. & preterea status est venialis ab imprudentia defendens.

e Sua pto eius. Vtnã cp suam patrã antiquã cuis a h.

f Adolescens Mulia dixit & mater sua. & adolescẽs Mulier et quasi docet hoc exemplo pium patri esse.

g Fecit mirãdũ. Bene mirandũ nõ irascendũ dixit. Miramur eni magis si amici peccauerint, quam irascimur.

h Villã posse repiri re. Quasi dicat si hãc repudiaueris.

i An quia non delin. Yronice dictum nõ enim delinquunt.

k Vosmet videte iam. Nõ rogaret socerũ ne interesse conuenit tibi. vbi certior fit ad repudiũ generum vosmet videte L. Virgi vos o Caliope precor.

l Remissam opus. In veris codicibus sic est. remissam reducta domũ vt sit remissa reducta.

PHIDIPPVS: LACHES. PAMPHILVS.

sicut ꝛ matri tue: socrui filia mea

a

t Ibi q̃q; ædepol sum iratus philomena/ gra molestę certe .a. fecisti

b

uiter qdem. nam hercle abs te est factũ tur ꝛ

q̃uis .a. defensio .s. mater .s. ad discedas

c excusatio b dum

piter: & si tibi causa est de hac re mater: quæ te impulit.

matri tue myrrhine .s. sed .a. comede

c e f

Huic vero nulla est. LACHES. Opportune te mihi

.i. ipso articulo q̃ sumeque .a. ppr. r qõ

oportabam cõpellare te {uię me op ptũe visse

phidippe in ipso tẽpore ostendis. PHIDIPP. Quid est:

.s. sentiꝭ pñi ꝛ mri

g

PAMPHILVS. Quid respondebo his: aut q̃ pacto ꝟ

explicabo Philomene .i. iuram ex vrbe

alq̃ hũc operã .a. in agrum

.i. celabo.

h

aperiam: LACHES. Dic filiæ rus concessuram hinc so

mrem pamphi. .i. timeat .s. vt non

.i. vrsũ i i

stratam/ ne reuereatur. minus iam q̃ redeat domũ. PHI

volentis .i. ĩtum ad has res spectat

DIPPVS, ah nullam de his rebus culpam commeruit

s. vxor .i. trãslatio culpe a tua vxore i mea

m n

tua, A myrrhina hæc sunt vxore mea orta oĩa: mutatio

s. myrrhina .i. dummodo s. philomenã

o .i. est causa grurbatõnis nostre

fit, ea nos perturbat laches, PAM. Dum ne reducã tur ꝛ

s. ꝛ myrrhina ꝛ tpi senes

p certe q̃uũ

q

bent porro/ quam velint. PHIDIPPVS. Ego pamphi

.i. vt sis perpetuus affinis .i. certe

r s

le esse inter nos: si fieri potest: affinitatem hanc sane per ꝛ

.i. sed si pringite .i. vt nõ velis vxorẽ reducere

t v

petuam volo. Sin est vt aliter tua fiet sententia. accipias

s. phidippus s. philomenã

f

puerum. PAM. Senſit peperisse: occidi. LACHES. pu

s. dicis cp accipat .i. filius filię tui

p a

erũ quem puerũ: PHIDIP. Natus est nobis nepos. Nã

g mrem .i. a domo vestra .i. grauida Philomena

sb

abducta a vobis pgnans fuerat filia / nec fuisse pgnantẽ

.i. iocundũ mihi nũcium affers n

e

vnc̃p ante hũc sciui diem: LAC. Bene, ita me dij ament

nuncias. & gaudeo natum illum tibi/ & illam saluam.

.i. quã mulierẽ .i. qualiter inſirmarem

e f

Sed quid mulieris vxorem habes/ aut quibus moratam

q̃rũ .i. vtq; decuit .i. tranio rpe

g h i

moribus? nos ne hoc celatos tam diu ꝛ nequeo satis quã

.i. distorre .i. longo ſmone dicere

non recte

hoc mihi videtur factũ prauę proloqui. PHIDIPPVS

.i. displicen

h

Non tibi illd factũ minus placet: cp mihi laches. PAM

Pus .i. dubium prus filie

PHILVS. Et si iamdudum suerat ambiguum hoc mi ꝛ

Philomenã .i. non a me genitus

l m

hi nunc non est: cũ eam consequiſ alienus puer. LAC.

qd nõdum deliberãsit .i. in hoc loco .i. deliberatio de reducenda vxore

eam reducere cum satis

spacy habeas

Nulla tibi pamphile hic iam consultatio est. PAMPHI

s. mater ꝛ ego

LVS. Perij. LAC. Nũc videre sepe optabamus diem:

quando .i. optigit qõ oportabam

p q

cũ ex te esset aliquis, qui te apellaret patrem: euenit: ha

sob tã sum deo deuentus .inon

d meis verbis respondere r

beo gratiam dijs, PAM. Nullus sum. LA. Reduc vxo ꝛ

repugnare Pamphila Philo.

s t v

rem: ac noli aduersari mihi. PAM. Pater si illa liberos

p mihi s. cp non haberet

f

ex me vellet sibi: aut esse mecũ nuptam: satis certo scio/

me nescisse hoc dicit no tacuisse

r 5 a

non clam me haberet: que celasse intelligo. Nũc cũ eius

.i. non q.d. iret nos nõ est pruersus

b .i. futurã cõtenta.

alienũ a me esse animũ sentiam: nec̃p conuenturũ inter

.i. qua re .i. debeo eã reducere v s. rua s. illud

c

nos posthac esse arbitror q̃obrem reducã LA. Mater q̃d

s. eam peccasse vtq;

e f

suasit sua ta adolescens mulier fecit. Mirandum ne id est

vtq; .i. Philomena c s. mulierę .i. vacet

h

Censes ne te vllam posse reperire mulierẽ ꝛ quæ careat

vtq; intelligit ẽ viros suos delinquere h

i

culpa? an q̃a nõ delinquũt viri? PHI. Vosmet videte iã

.i. vtq; s. sit nobis

laches/ et pãphile: remissã op⁹ sit vobꝭ: an reducta domũ

m Vxor quid faciat. Ordo vxor mea quid faciat in manu eius nō est. deest eius. vt sit manu eius nō est. sed in mea potestate positū manu vero vxoris.

n Neutra in re vobis. Promittit facilitatē suā vtrūq; roganda sit. aut aliter vt supra adnotauimus.

o Et quid faciemus d. Et quid de me fiet. q; vtiq; quicquid erit pri reddendus est puer.

p Ridicule rogas. Ridicule vel aduerbiū esse potest. vel nomen. Si nomen est subdistingue ridicule & sic interrogas cum vi ꝓnunciationis.

q Huic reddas suum. Quasi reposcat. & Pamphilus non subiunxit vt alat. sed vt alam⁹. vt sua quoq; interesse monstraret.

r Vt alamus nostrum Scilicet pamphili filium nepotem meum vtrum q; nostrum.

s Quem. i. n. Si ipse legeris clare dictum est. Si ipsa pater lenius est et videtur senex ob murmurationē eius intellexisse. non q; voluit puerum tolli. Et ideo appositum quod dixit.

t Quē. i. n. Legitur & ipsa et hoc est melius. vt sit pater vocatiu⁹ casus.

v Quē ipsa ne. Hoc sibi obmurmurās vultu & verbus respondit vel le suscipere filium.

x An nō alemus. Quā q; faciendū sit contrario vult senex pronunciatione demōstrare. quod scelus sit non fecisse.

y Prodemus Porro dabimus. Virgi. Vnius ob iram prodimur. Nā a quo defendendi fumus si nos deserit pater.

z Enimuero prorsus: Multa reticentia defilio rum viciis esse. defensio nequoq; apud soceros vti parente sepe Therentius demōstrauit. Et precipue in Andria cū dicit Ego illud sedulo negare factū ille instat factum.

a Iam tacere nequeo. Quamuis tacendum sit.

b Ignarū censes. Et me retrice Pamphilus tuam lachrymarū esse me apparet illū a Softrata hoc audisse. nam ipsa filium deprehenderat flentem.

c Solicitere. Per turbas commoueare.

d Ad hunc modum. Immoderate.

e Primū hanc vbi di. A summo ad ymū.

f Nactus alte. Nancio sci ꝓprie dicit qui parat ad tenēdū aūcq; possit repire quod teneat statim quod occurrat phendit.

g Aliqn tū. Mire est tē poris iniectio. & ordo est aliqū vt tandē abducas tuū deest fac sed plenum pronūciatione est.

h Quā longū spaciū. Ab ante actis.

i Sumptus. Recte hoc dixit. quia imperabilior esse debet indulgentissimus pater vt alibi. Tum patris pudor qui tā leni passus est animo.

k Egi atq; ora. Agit q; iustā rem dicit. orat qui aio demisso precatur vt quasi beneficiū prestet.

l Tēpus di. Tēpus q; diu multumq; sustinuit temporis dixisse.

m Impulsu du. Multū valet ad suadedū laudatio eius apud quem agimus. & ex ea parte laudatio qua possumus illum inflecti.

n Que cū obsecutus. Ordo que fecisti tūc obsecutus mihi.

o Vt decuerat. Hoc vultuose & dimisso labro vt appareat inuitū duci ad reprehendendū quia laudauerit nō que tu fecisti suueniliter sentis quia nō dixerit multū amās facis huic iniuriā. sed cui obsecutus ob meretricis superbiā non ferendam:

p Nam in eandē vitā. Partius vitā dixit q; flagitium atq; libidinem.

q Te reuolutum non. Sed reuolutum esse tanq; inuitum aut nescium reliquit enim quādā venia vt velit esse correptior

r Mene. Hoc genus interrogationis negatiuā habet significationem.

s Et facis iniuriā. Pro facis iniuste.

m vxor quid faciat: in manu nō est mea. neutra in re vob
difficultas a me erit. Sed qd faciemus de puero: LAC.
Ridicule rogas: qcquid futurū est huic reddas suū sci
licet vt alamus nostrū. PAM. Quē ipa neglexit pater:
ego alam. LACHES. Quid dixti: Eho an nō alemus
pamphile: prodemus q̄so potius. quæ hæc clementia ē.
Enimuero prorsus iam tacere nequeo. Nam cogis ea q̄
nolo: vt præsente hoc loquar ignarum censes tuarū la
crymarū esse me: aut qd sit hoc qd sollicitere ad hūcmo
dum. primū hanc vbi dixti causam: te ꝓpter tuā mrem
nō posse habere hanc vxorē domi: pollicita est ea se con
cessuram ex ędibus. Nunc posticq; ademptam hāc quoq;
tibi causam vides puer clam te est natus nactus alterā es
Erras: tui animi si me esse ignarū putas. Aliquādo tan
dem huc animū vt adducas tuum. quā longū spacium
amandi amicā tibi dedi: Sumptus quos feceris in eam:
quam animo æquo tulit: Egi / atq; orauit: te cū vxorē vt
duceres. Tempus dixi esse. impulsu duxisti meo. Quæ
cū obsecutus mihi feceris: vt decuerat Nunc aīm rursus
ad meretricē induxti tuū. cui tu obsecut⁹ facias huic adeo
iniuriā. Nam in eandē vitā te reuolutū denuo video ēe.
PAMPHI. Me ne: LACH. teipm: & facis iniuriam.

t Vtri cū illa viuas. Grauius est cū meretrice viuere q̄ meretricem amare.

v Testē hunc. Laudata est hic vxor modesta cum illā testem nō impeditricem appellet socer.

x Sensitq; adeo. Aliud argumentū a qua vult Pamphilū referri. nō solū illius sed vxoris culpam etiā hinc inde accusari non socerum.

y Phane hic diuinat. Diuinat dixit pro verū dicit. & nō diuinat de ꝓterito dictū. vnde pueribus aiunt diuinare sapiēte. quia qui dicit verū de his diuinus est.

z Dabo iusturandū. Vbi argumenta & testimonia deficiunt ibi iurando opus est.

a Nihil esse. Satis conuenienter dixit istorū ne singulis cōmemoraretur.

b Reduc vxorē. Quia Pamphilus hoc solū defendere nō deest quod pater putat. nec causā que vera est protulit. Ideo sene relicta tota questio Ne rediit ad id quod agit et ait reduc vxorem aut dic que res vetat.

c Nō est nūc tempus. Quia socer adest & oratorie confugit additione defensione titubante.

d Puerū accipias. Accipias pro accipe iam accusatur ea cur accipiat.

e Nā is quidē in culp. In hoc dicto est quedā facetia irrisio eius qui nimis iracundus sit.

f Post de matre vider. Bene de matre concedit. & de puero extorqueat quia scit parendū cōcordiam firmā per filium.

g Omnibus modis. Quidē est omnibus modis miser sedm rem & circa parentem. Id circa vxorem an in reducēda & in non reducenda miser sum. an miser sū cū maxime obtrudit quod maxime fugio. vel puerum concludit pater.

h Cōcludit pater. Trāslatio defera indagata. Sic Cicero. Circūdatos veluti cancellos ait.

i Nam puerū in iussu,

Ecyre

.t. vtri cū illa viuas. .t. excogitas cō minuceris .t. excusationes nō reducē de vxore discensionē mouendā inter amicos

quum fingis falsas causas ad discordiā: vt tu cum illa vi
uas: testem hanc cū abs te amoueris. sensitq; adeo vxor.
Nā ei causa alia quæ furit: q̄obrem abs te abiret: PHI.
Plane hic diuinat. nam id est. PAM. Dabo iusturandū
ēe vez .t. q̄ dicas volentis .t. resume.
nihil esse istorū tibi. LACHES. Ah reduc vxorem. aut
q̄obrem non opus sit: credo. PAM. Non est nunc tem
pus. LAC. Puerum accipias. nam is qdem in culpa nō
est. post de matre videro. PAM. Omnibus mōis miser sū
nec qd agam scio. tot me nūc rebus miserū cōclusit pa
ter. Abibo hinc: præsens quando promoueo parum nā
puerum iniussu: credo: non tollent meo. præsertim in
ea re cum sit mihi adiutrix socrus. LACHES. Fugis.
Hem nec quicq; certi respondes mihi: num tibi videt
esse apud sese: sine puerū phidippe mihi. credo. ego alam
PHI. Maxime. nō mirū fœcit vxor mea si hoc ægre tu
lit. Amaræ mulieres sunt. non facile hæc gerūt propter
rea hec ira est. nam ipa narrauit mihi: id ego hoc prefen
te tibi nolebam dicere. neq; ēn credebam primo nunc
vero palā est. nam omino abhorrere animū huic video
a nuptijs. LACHES. Quid ergo agā phidippe: quid
das cōsilij. PHI. Quid agas: meretricē hanc primū ade
undā censeo. oremus. accusemus grauius deniq; minite
mur: si cū illo habuerit rem postea. LA. faciā: vt ōes. eho

.t. excusationes nō reducē de vxore discensionē mouendā inter amicos

Omnia facit poeta. aut ne rem palam faciat aut intercidat diuortium.

k Prefertim in ea re cū Que dixit continuo exponentur.

l Fugis hem. Ex verbis patris ostendere voluit quid agat pamphilus et ille adibo dixit ille fugis

m Num tibi videtur Quasi ob amorem meretricis insanus.

n Sine. Sine separatim accipe quia vim habes comminantis.

o Amare mulie. Quasi vir dixit amare mulieres. non eni abundat. sed causam dixit. vnde vxor offenderit pamphilum.

p Non facile. Non facile feruntur pelicatū. neq; amorē aliarū in viris

q Nā ipsa narrauit m. Vtrum fingit hec dixisse filiā sibi. An vero.

nō factū est ego neutrū; puto. & sic intelligo quod de vxore sua vixit. ipsa narrauit mihi. sedm q̄ supra dixit cum illū. g a. c.

r Neq; illi credebam: Quare nō credebas. nā qui amare ad hūc dixit mulieres sunt. et sepe de nihilo suspitiose. et bene hoc addidit ne timuisse generum videretur.

s A nuptijs. Nō dixit a filia mea sed quod pater Pamphili magis dolear. A nuptiis. Nā philomenā nolle irati ē. Odisse nuptias amatoris.

t Quid ergo agam. p. Mire conturbatur pater quasi res sua tantū cogatur & vide quemadmodum poeta latenter sectis net ad rerū cognitionē.

v Meretricē hāc. Bene hanc que interturbat. sic enim sumit hoc pronomen vt hanccine ego. u. o. p. &c. Tuaq; hāc animā effundere. t. t. malā hanc. q. d. hanc que nos perturbat.

x Primū. Bene primū vt intelligamus. Deinde Pamphilum loremus et iterū rogem⁹. An quod est verius omni genere eloquio cōmoueamus. Vnde oratores orare & perorare dicunt. & orator nomen accipit. Virg.

Talibus orabat dictis ſ. .i.nã qui erat accuſatu⁹ aut cõmonitu⁹ orem⁹.

y Accuſem⁹.i.eloquamur poteſt intelligi et rogemus ſed nõ conuenit perſone potiori. Et ipſi cauſe verborũ ordini.

z Si cũ iſto habuerit. Vt in eunucho. Quo cũ tũ rem habebã hoſpite.

a Bachidem hanc. Sic maluit q⁹ meretricẽ dicere. Ne graue ſit cũ ea ſeni loqui. niſi quia vicina eſt.

b Huc euoca verbis. Bene ſeruata ſunt perſo

.i.ſerue a puer curre ad bachidem hãc vicinã noſtrã. huc euoca ver b accerſe ea

meo nele Phidippe deinde oro

bis meis. Et te oro porro i hac re adiutor ſis mihi. PHI. dolentis q̃ voluntatẽ ſuã nõ expleuit

.i.multo ante tempore Ah iamdudũ dixi: idem⁹ nunc dico laches. manere af c pingite

finitatẽ hanc inter nos volo. ſi vllo modo eſt: vt poſſit q̃d

futuꝝ eſſe d .i.pãtem ſ.fieri affinitate manſuram vtrum ſimul q̃diu alloqueris

ſed viſcede filio Philomene .i.diſponere e

LAC. Immo abi. aliquam puero nutricem para.

nis congruentia. Nam ſocerũ mouere hãc rem inter eã nõ decuit. & facere vt cũ pellice filieſue mitius ſermocionareꝰ.

c Si vllo modo. Manere vel vt maneat.

d Sed vis adeſſe me. Melius pronunciaueris ſi remittente & implorãte hucvultu dicere cœperis Phidippũ. quaſi non oporteat intereſſe ſocerũ adeo mittat ſententiam Laches. & relegat eã in procuratiõnẽ alteri⁹ rei.

e Nutricẽ para. Ideſt quere.

BACHIS meretrix. LACHES.

.pperi nihilũ .i.pper q̃

n a On hoc de nihilo eſt. q̃d laches me nunc cõ

allocuram ſeu compellaram .i.nõ valde ignoro q̃ c

uentam eſſe expetit: nec pol me multum fallit: quin q̃d b

allocꝛ ſeipm .i.p.ſeu cauendũ

ſuſpicor ſit: quod velit. LACH. Videndũ eſt ne minus

f.gõ poſſem aſſequi ſi tra nõ intercuniſſet ſ mea quã impetrare poſſem .i.ali f

propter iram hanc impetrem: quam poſſim: aut nequid

ſupra modũ g .i.illud tẽpus .i.non cuius facti poſtea me penitebat.

faciam plus: q̃d me poſt minus feciſſe ſatius ſit. aggre-

b Nec pol me multũ. Quin quod ſuſpicor ſit. Ordo eſt et ſenſus hic eſt Nec pol me multũ fallit. quin quod velit hoc ſit quod ſuſpicor.

c Quin quod ſuſpicor. Credo quin quod velit quod ſuſpicor.

d Videndum eſt Prouidendum cauendum.

e Ne minus. Quia non erat veriſimile benivolũ eſſe patrẽ meretrici interturbanti. redit rationẽ ſenex cur agat mitius nec videaꝰ perſone modus nõ eſſe ſeruatus.

f Imperem. Perficiam dictum a parẽdo cuius rei difficultas ob tarditatem cõplendarũ nuptiarũ etiã ad illa negotia que ſũt ardua verbũ hoc cõmodauit ac dedit. g Quod

In hac. 16

ſcena. Rarus vite color in hac locutione miſcet a perſona poeta. Nã meretrix loquit & ſenex. Et quod eſt mirabilius. bona meretrix mitis ſenex. Et vt intelligas laboraſſe Therentiũ vt a lege comicorũ recederet. & in actu tantũ conſuetudinem eius retineret. Cum vero dicit non hoc de nihilo eſt. debet mirari meretrix cum ab ſene dicitur debet timere cum ad patrem debet ſuſpicari aliquid huius amator nam maritus eſt.

a Non hoc de nihilo eſt. q. Coniecturalis cauſa eſt recipis Pamphilum non recipis.

me poſt minus feciſſe ſ. Satisfaciẽdo minuiſſe ſatius eſt. ſi ſic.quideaꝰ acceperis erit ſenſus ne quid facia plus poſt q̃d mo dũ.pmittat ne videaꝰ ſatius minus feciſſe. ſi ſit id aut erit accepis erit ſenſus videdũ eſt ne quid plus faciã quod cũ fecero. poſtea ſatiuſ ſit minorẽ eſſe & ſatisfacere. aut certe duas res ſignificat q̃bus inter vtrũq; tpandũ eſſe demonſtrat. vtillud ſup de lenitate teneda p hoc infra auctoritatẽ defendẽdũ eſſe cõmoueã. an minus feciſſe. Pro penitere ſic eni veteres dicebãt minus factã & nolo factum. cũ alicuius rei eos pœnitebat ſic modo ſic prouideatur poſuit.

h Aggrediar. Bene aggrediar q̃ſi rem arduã in cõgruã ſeni. vel aggrediar. vt meretricẽ circũuentã. Vir. Talib⁹ aggredi arvenerẽ ſaturnia dictis.

i Bachis ſal. Nõ ita meretrici obſequitur ſenex q̃q; vult illam adimere timore perſone ſue.

k Credo. Ipm phemiũ mollius et leni⁹ eſt vt oñ dat ſe nõ ſurgaturꝰ ſenex

l Quid ſit. Deeſt rei. vt ſit. quid ſit rei.

m Ego pol. Parelcon tertiũ. vt multa quoq; et bello paſſus conſequẽter poſuit nõ ſolũ ſe mirari ſed pauere. Et bene etiã vt hoc dicat nõ ſolũ miror ſed etiã timeo. Et noue timida ſum. p timeo.

n Ne nomẽ. i. nomen quod ineſt meo queſtui Nomen queſtui obſtet queſtui quem exerceo. ſ. quod eſt queſtui mihi.

o Queſtui. Deeſt q⁹ meretrix ſum. legiꝰ et nomẽ meũ queſtu obſtet.

p Si vera dicis. Supple interrogabo.

q Iam etate ea ſum. Quia ipſe nõ venia do. an quia iam mihi peccanti nõ danda eſt. Et eſt ordo vt nõ ſit mihi equũ peccato ignoſci. Neceſſaria igiꝰ ambiguitas. aut vtrũq; ſit. p videaꝰ & peccato. p peccatorũ. Aut peccato mihi. p peccante. aut peccato meo aut deeſt in vt in. vt ſit in peccato

r Cautius ne te. Seniliter ad ditũ poſt ne. temere faciã.

s Factura ve es. Si non facies.

t Inſcitũ offerre iniuriã. Offerimus iniuriã. nõ mereti. Reddimus eſ̃q mereẽ. Inſcitũ in elegãs nõ bonũ eſt bene non dixit dura. aut quid tale. Sed inſcitũ quo vebo maxime mulieres & meretrices vtunꝰ. Scitũ eni dicunt quod placet Inſcitũ quod diſplicet. vt pecaſtor ſcitus puer natus eſt e Pamphilo hoc tale quod dixit inſcitũ ex abũdanti quale eſt apud Virg. Ne poſt arma vlla. a. n. r. a.

v Eſt magna ecaſtor gratia. Imitatur hic & ſenile & feminarum tardiloquium ſuffecerat ago gratias. Nam ſic

tanꝫ difficile.

b i h

diar: bachis ſalue. BAC. Salue laches. LAC. credo ede

aliq̃ nulũ i .i.pter quod

pol te non nihil mirari bachis ſ quid ſit quapropter te

fuum q.d.nõ minus q̃ tu

huc foras puerũ euocãre iuſſi. BAC. Ego pol q̃q; etiam

.i.timeo m .i.recordor .i.qualis .i.q̃ n

timida ſum: cum venit mihi in mentẽ / quæ ſim ne no-

.i.quod ineſt queſtui meo q.d.ppter q̃ſtũ defendendo prego

men mihi q̃ſtus obſtet. nam mores facile tutor. LACH.

modo q̃rende pecunie o mereticũ

ſi vera dicis. nihil tibi eſt pericli a me mulier. nam iam

ſi.cerrogabo te ſuper interrogata p .i.imminet q

.i.nõ videaꝰ imperſonaliter .i.q̃ro

ſ.meo q̃ ignoſcatur

ætate ea ſum vt nõ ſit peccato mihi ignoſci æquũ: quo

ola q̃ ſum facturus r .i.inconſiderate .i.valde

magis res oẽs cautius: ne temere faciã: accurro. Nam ſi

mulierco .i.decet me legãs s e iniquum

id nũc facis facturaue es bonas q̃d par eſt facere: inſcitũ

que non mereris

offerre iniuriam tibi me immereti iniquũ eſt. BACH.

turandi aduerbiũ ppter iſtam rem q̃ nolis mihi in t multebre ferre iniuriam .i.debes tibi.

v Eſt magna ecaſtor gratia: de iſtac re quam habeã. Nam

exanſer .i.multũ nulla rennus mihi cõmodo ſit cupis

q̃ poſt factã iiuriã ſe expurget: parꝫ mihi proſit. Sed q̃d

f f

freq̃nter recipis

iſtuc eſt. LA. Meũ receptas ad te pamphilum. BACH.

s a

exclamantis ꝓpera obiecta .i.omittere q̃ dicã q̃ dicere volui antecã .i.ſcuſũ t pãphili c

b c

Ah. LAC. ſine dicam vxorem priuſq; hanc duxit: vim

.i.diu tolerauí .i.non adhuc q: loq̃ bachis incipiebat f

amorem pertuli: Mane. nondum etiam dixi id quod vo

Pamphilus g h

lui. hic nunc vxorem habet. quære alium tibi firmiorẽ

putidendi i Pam. k adiectiua

amicum: dum tempus conſulendi eſt. nam neq; ille hoc

quidẽ in Adelphis ait. Indignũ te eſſe iniuria. ac indignis cũ egomet accepti ſum modis.

x Parũ mihi pſii. Si ſic accipiaꝰ vt ſupra eſt

eſt. Aut tu es edita intelligẽdũ. quaſi dixerit multũ mihi nocuerit. imo me euerterit.

y Sed quid. Nunc demũ ad rem redit.

z Meũ receptas. Iutentio criminis & non recipis. ſed receptas. & ne diceret. quid tu meũ receptas filiũ. Et eſt ꝓpolitio accuſatoria. Et breuiter ꝓpoſuit crimẽ quod poſtea dilataꝰ. & frequẽtatiuo vſus eſt verbo. q̃ nõ raro ſed freq̃nter recepret a Meũ receptes. Atteſtatur cõiectura diluiꝰ per

ideſt ruſiu rãdũ ac tormẽta ſeruoꝝ.

b Ach. Quod falſum eſt reclamauit meretrix ſtatim & voluit contradicere ſi ꝓmitteret ſenex.

c Sine dicã. Virgi. Sine me hec. h. h. n. m. f.

d Vxorẽ prius. Hanc quaſi moleſtã et que hec nolit pati. Priuſq; hanc. d. ante rem preſentis. & ante actis.

e Veſtrũ amo. Apoſiopeſis vt in Heautõ. Aut ne illud vt multũ ferrent ſi viuo nã iam tute cohẽbes. veſtrum. nõ ipſius Pamphili. ergo blãde et honorifice. nõ eni illius amore. & nõ queſtum. ſed amorẽ veſtrũ. nihil potuit dici familiarius.

Pertuli aũt quantũ vim patientie habet. tantũ & ponderis. vel ledi mereatur vlterius vxorẽ. Priuſq; a perſona ſua priuſq; pertuli dixit. Et qa multũ diuq; amauent ꝓtulit dixit. que eſt longi tẽpis ſignificatio.

f Nondũ etiã dixi id. Apparet ſenẽ tarde & longũ loquentẽ interpellari multum reſponſum meretrici. quũ ille ſibi ſilentiũ preberi ſic velit. ſic Virgi. Latinũ inducit dicentẽ. Sine me haud mollia factis.

g Hic nunc vxorem habet. Cum denunciatione pronunciandũ eſt quaſi dicat alia res eſt.

h Quere aliũ tibi firmiorẽ. Magna realitas in renunciatione magna proprietas ſic enim dicimus. Quere tibi a. Virgi. Querat ſibi fœdera turnus. Item firmiorem pro firmo: non enim firmũ concedit eſſe Pamphilũ quem vult intelligi dece: ptorẽ eſſe Bachidis. nõ iã amatorẽ ſtabilẽ. Quere aliũ tibi firmiorẽ. Oratorie ſenex quaſi cõſulit meretrici quã vocauerat incuſandã. Quere a preſentib⁹ & a futuris. Firmiorẽ amicũ Callide ſenex iã nõ Pãphilo cõſulit. ſed bachidi q̃re aliũ dixit

l Dū tēpus cōsulendū. Sensus dū etas in flore posita est. facies vendibilis nunc etiā est. Et est ordo dū tempus est cōsulendi tibi & bis subaudiendum est tibi.

k Nā neq; ætate puidet qm̄ longa etas est.

l Neq; pol tu ea Prius ętatem aduerbium. & posterius nomen.

m Quis: Non interrogatio sed firma negatio.

n Quis id ait: Cū dicat senex meū receptas filiū mirū est illā dicere. quis id ait: sed ab accusatione testimoniū querit. Et bene ait quasi vanū. Sic enim dicimus ait animo de rebus nugatoriis.

o Quis id ait: Morali ter meretrix missa fecit oia que in mediū senex contulit. Soli intentioni meū receptas filiū ad te

p Pāphilū qs id ait rūdit.

p Socrus. Terribiliter quasi sciat maxime. & que maxime doleat. Ergo oculis & labris pronunciandum est.

q Et filiā ab: Abduxit ad psonā testis & facta quia minus idoneū videbat socrū dixisse de pellice. & simul ostēdit quā to tempore hoc animad uertendū sit ex quo tante turbe sint concitate. Abduxit suā, abduxit ppriæ Accersi eni dē ad maritū abducta a marito ad diuortiū sic Virg. Et gemi nas abducere pactas.

r Puerūq; ob. Hoc sic pnūciat senex quasi qui dicat. Ecce quare rerū tu causa. Et hec oīo de his ḡbus oīdim⁹ nos posse grauiť accusare sed nolo

s Aliud si. Scilicet (leq; firmare mire dū queritur q; iuret fidē, fidē acq; siuit atq; ascripsit.

t Apud nos. Bñ vos. quia & hic dicit socrus.

v Sanctis q; Bene dū aliud ait etiam personam cōmendat. Nam nō est leuis qui iureiurando nihil sanctius sciat.

x Me segregatū habuisse vxorē. Bono significatu vsu est quasi ipsa hoc fecerit. & bene segregatum, non enim disiunctum aut repudiatum proprie diceret.

y Vt duxit. Vt aduerbium est temporis pro ex quo.

z Lepida es. Senex cū meretrice loquens, eo noie laudauit eam quo meretrices solent laudari. quasi quo materfamilias sic & supra cum scitum sed diceret rationem habuit quę est cum qua loquereretur.

a Sed scīn quid volo potius, Hinc deliberatiua incipit.

b Eas ad mulieres huc intro. atq; ist. Non dixit ad socrum & ad vxorem terribilia nomina. & inimica meretricis & quod facile est ad mulieres. sic alibi. Mulier mulieri conuenit. & ne longe videretur addidit hic intro.

c Atq; istuc iusiuran. Idest quod tu mihi polliceberis.

d Exple animū. Quo illi profis.

e Quod pol si alia esse ex hoc questu. Vigilanter poeta, vel non veris similē videretur nullam fecisse meretricem. ideo ipse lectorē preuenit & sic fere in oībus Terentius. Que minus peruulgata sint que abhorrēda consuetudine agit.

f Vt de tali causa. Idest amore mariti eius & pelicatum.

g Nupte mulieri se o. Plus dixit q; nuptam al loquereretur.

h Sed esse falsa fama nolo. Bene quo sit gratiosior nō propter se dixit quod facit facere.

i Nec leuiorē vobis. Quid leuiorem an minꝰ carum, vt contra grauis intelligitur. Virgil. Ferit ense, u.s. Grauis etiā molestus intelligitur. vt Sallusti. Grauiorem bello qui prohibitus venerāt socii frigere. Grauis etiā languidus. Virgil. Aut vbi. m.g.a.t.s.a. vt contra grauis honore dignus. et carus quibus est equū parentibus scilicet

k Immerito. Bona exceptio hoc enim & cauere nobis. & prestare aliis possumus imeritos

l Nam meritus est de me quod queam illi vt. Et hoc artificiose. Therentius, ne vel meretricē dure a Pamphilo segregaret.

m Quod queam. s.u.c. Sic in Andria. Magis id adeo vt mihi incomodet nisi q; vt subsequatur gnato.

n Facilem beniuolumq; lingua tua. Facilem ad peccatū beniuolum ad fraudiā retulit lingua tua, cōsuetudine magis q; ratione dicit. lingua ergo pro hoīe ipso.

o Lingua tua iam. Subdistingue iā vt appareat si lingua tam quantum, an magis fama, iam noster.

p Solę arbitrate hęc ego quoq; etiā. Hoc nunc fatet se quoq; accusatorem fuisse, nunc vero beniuolum factum.

q Ego quoq; etiam. Superuacue ponte cūt, sed ad hec quoq; affirmationem ostendunt.

r Hęc ere didi. Hec cū apostropha.

s Pac eadē vt sis porro. Hoc est perseuerā purgata esse. Vult enim de futuro cautū esse vt supra Nam si factor factura vres.

t Nostra vtere amicꝰ. Nō iam amore sed amicitia.

v Aliter. Si facias.

x Ne egre quicq; ex me

pseuera .i.purgata apud mulieres

.i.sed vel potius

fac: eadem vt sis. Porro nostra vtere amicitia: vt voles.

compescam .i.molouutro

v voluit inniti cohibebo

Aliter si facias: sed reprimam me ne ægre quicq; ex me

sed

audias. Verum hoc te moneo vnum. qualis sim amicꝰ:

quam habeā prētem .i.periculum su mpta experientiā.

aut quid possim: potius quam inimicum periculum fa

s.q̄ dicis inuiolater sine dolo

cias. BAEHIS. Faciam sedulo.

y Vnū hoc te moneo. Vnum hoc figura oratoria dicit.

x Qualis sim amicus. aut quid possim. Hoc genus comminationis minus habet amaritudinis. sed plurimū grauitatis Et Salustiu. Nam vim q; misericordiam eius experiri mallem.

In hac. 17 scena.

Idē pollicet bachis Phidippo q; erat pollicita Lachi. videlicet seitu rā ad mulieres expletu ram earum animū sect crimine expeditura Phidippus cōueniens cū nutrice dicit se iusta prebiturū & necessaria verba nutricis fuisse posita deo monstrat petēs p ordine longo. que sibi prebēda sunt. vnde quasi tedi osi incultoris generaliter hec respondit.

a Nihil apud. Apud dixit pro apud eum vbi futura est.

b Deseri patiar. Noluit dicere deest. sed deseri dixit. vt in quo minus suscitauit & magis delectat auditum.

c Benigne prebeatur. Benigne large. Hoc eni gratius nō solum prebere, sed benigne prebere.

PHIDIPPVS. LACHES. BACHIS meretrix.

deesse deficere q; non necessarū

Ihil apud me tibi deseri patiar: quin q̄ op⁹

large liberaliter repleta cibis ple

sit: benigne prebeatur. sed cum tu satura / atq;

.i.vino ingurgitata .i.bene nutrita phidi.

efficito

ebria eris: puer vt satur sit facito. LACHES. Noster so-

seducendo

cer: video: venit. puero nutricem adduxit. Phidippe ba-

.i. deus iurat vel valde iurat .i.valde firme vtq; hec meretrix phidippo

chis deierat per sancte. PHI. Hæccine ea est. LA. Hæc

d Cum tu satura atq; Hoc est in nutrita nō solum non turpe sed etiā necessariū et hic satur et hec satura facit.

e Noster socer video. Noster blandiētis dictū est. Vir. Noster eris hoc & magis consuetudine dictum est q; integritate aut certe ordo ē. Noster socer est & certe video aut deest vt video. vt sit. vt video.

f Deierat per sancte. Deos iurat. vt maria, a.

l. Aut valde iurat. & bene senem preoccupauit dicendo deierat sancte ne confligerent cum me

retrice & fieret fabula longior.

g Hec est. Imitanda idest irati contemplatio. quasi dicat hec est quam vxori Pamphilus anteponit.

h Nec pol. Hoc argumentū est nō illā vera iurare facturū aut iurisurādū: aut metu religiosior aut supplicio sacrilegior aut vere nec religiose fūt meretrices iquit nec dat pœnas quippeque a diis cōtemnantur. Talis est apud Virg. Si violat fucus cū vindicat non est. Sed faciles nimphe risere sacello.

i Nec has re. Nec meretur vt diis pœnas referāt Et est amphiboloia quę sensū manifesta est.

k Nec has re: Fœlicior es iunt inquit quam hii quos dii vindicant.

l Ancillas dedo quo. Repudiato iureiurando ad aliud transit firmius documentum.

m Quo lubet crucia. Hoc est me permittente.

n Hæc res hic agit. Hoc sic intelligendū est quasi qui dicat sic agebamus cū tu aduenires. Aut cū assecutatione pnūciādū est. vt sit res varietas q.d. hic nō verba sunt. sed res agitur. ppositio eorū que dictura est hoc modo hæc res hic agit. que res pamphilo me facere vt redeat vxor oportet.

o Quod si perficio nō. Multa Therentius feliciter ausus est arte freus. Nam & socius bonas. & meretrices honesti cupidas preterq; peruulgatū est facit. sed tanta cautarū vigilantia. & rationum momenta subiungit vt ei soli merito videatur totū licere. Nā hoc contra illud est quod alibi ait. Cōmune ita esse omibus comicis bonas matronas facere meretrices non malas.

p Non pœnitet. Hæc figura liptotes dicit. minus enim dicit quam significat. Nā vero nō pœnitet me fame. p eo quod est magnā famā cupide acquisiuerim significat. Nō p. m. f. Nequerem qui hoc meretrici prodesse posset.

q Solā fecisse. Bñ solā. Ne nesciisse officiū meretricis poeta videret, solā

PHIDIPPVS. Nec pol iste metuunt deos: nec has res
.i. nō curare nec hñc .i. talis est opinio f. meas .i. in pārē tuū to
rēm sup. spectū eaq;

spicere deos opinor. BACHIS. Ancillas dedo. quo lu
.i. supplicio .i. me g mitrere expleta receptē nocte filiū tuū mereatur
reprimendo .i. ut possit id facere agitaretur
.i. cū fecerit

bet cruciatu per me exquire/licet. hæc res hic agitur. Pā
.i. ad maritū f. vt redeat complco

philo me facere vt redeat vxor oportet. Quod si perficio
.i. nō pœ: mihi videbit ō fama acquisita
p q .i. reconciliasse vxorem marito

nō pœnitet me famæ: solam fecisse id/ quod alie meretri

ces facere fugitant. LACHES. Phidippe nostras mulie
.i. in suspitōne positas .i. in rei veritate
comprimus.

res suspectas fuisse falso nobis in re ipa inuenim⁹. Por
.i. vtamur opera eius deprehendit .i. suspitōni
v

ro hāc nūc experiamur. Nam si compererit crimini tua
.i. timuerit fecit

se vxor falso credidisse: missam iram faciet. sin autem ē
filius occulte secreto

ob eam rem iratus gnatus: quod peperit vxor dam. id le
.i. propter qs iratus .i. te .i. certe .i. hoc gnā dā socio
no magni ponderis pamphilo

ue est: cito ab eo hæc ira abscedet. profecto in hac re nia
vinosito

hil mali est: qd sit dissidio dignum. PHIDIPPVS. Ve
f. vt non sit dignū dissidio .i. explora sagacius ra bachide
certe

lim gdem hercle. LACHES. Exquire: adest. quid satis
qđ sufficiat ad plenā purgatiōem

sit/faciet ipa. BACHIS. Faciam. PHIDIPPVS. quid
reprehendit lacherius verba .i. tumet aliqū ante tempe
q̄ longiora sunt nimis
sacrilega .i. vrg.

mihi istæc narras: an quia non tute audisti dudum/de
.i. de pcō qualis .i. nunc .i. pfunde tū in ira
hac re animus meus vt sit laches? illis modo exple ani

mum vt credant. LACHES. Quæso ædepol bachis qđ
.i. iusiurandū apud mulieres pfles f. vt mercurādo con
tumet furmē Pamphilū a
me nō exeprari

mihi es pollicita/tute vt serues BACHIS. Ob eam rem
.i. ingredi tur ad mulieres vade .i. pfunde his mulieb⁹

vis ergo intro eam? LACHES. Itaq; exple animū his:
f. ad mulieres .i. futuq; esse
.i. q̄uis

coge vt credant. BACHIS. Eo: & si scio pol his fore me

fecisse. i. reconciliasse vxorem marito.

r Nostras mulieres s. Vel in suspitione positas Nā esse suspectas ambiguū est et nūc eius partē manifestā videmus.

s Falso nobis. Nobis aut abundat. aut cū modestia nostra significat.

t Porro hanc nunc ex. Porro hāc nūc futurū tēpus ostendit. Nā sic iam inuenisti experiaris. & ea quæ restant in reliquū tempus. quia iam de preteritis purgata est.

v Crimine. t. s. Crimen dicit id quod factum est Cice. Verunū acta & si criminosum vis est. i. falsa insimulatione criminis vel vt alter habet falsa suspitione: Virg. Formidine crimen acerbat & semp̄ odii. Sed crimine in rauces infestus iuueniturno. i. et eum odisse. & cp se illi odio esse suspicaretur.

x Cito abeo hæc ira. Bene in duabus eni personis causa videt esse tur barū focrus & pāphili.

y Profecto in hac re. Querendo & discutiendo hoc intulit.

z Dissidio. i. diuortio

a Velim quidē. Vt mihi sit dignū hoc est nō peccauerit pamphilus.

b Adest quod satis sit. Quicquid ad plenā dicit purgationē sufficiat.

c An quia nō tute au. Correptio est. Nā audisti illis explere animū q.d quæ amare sunt: & molestē.

d Audisti dudum de. Vtrum quia dixit manere inter nos affinitatē ꝑpetuam volo. An quia apud vxorem defendit adolescentem in amore meretricis.

e Quod mihi es pollicita tute vt serues. Idest iusiurandū apud mulieres. Quod mihi es &c. Ista enim reprehēsio. Est quasi longorum verborum lachetis.

f Ob eam rem vis ergo vt intro eam. Vis dicit vt ostendat in hac re cunctationem suam.

mo hic est indignitate.

g Nā nuptā. Caute etiā prestruit poeta vt verisimile videatur potuisse vxorem concorditer cū pellice agere.

h At eas dē. Alie cause sūt: que mulieres faciūt molestas. & hec aūt spectatoribus nate sunt ex argumento.

i Et te. s. Hoc est quod supra dixit. crimen nos quoq; suspitionem interpretati sumus exolues.

k Pudet philo. Pudet duo significat. siue ille peccaret quē pudet. siue illa cuius pudet. et familiariter tāq; nata ex pamphilo. Pudet philomene Conscientia criminis viri & pelicantis alter habet pelicatus.

l Sequimini me. Ancillis dicit que sunt.

m Quid est. Sēsus hic est. qd est quod magis optē mihi euenire. cp̄ cp simul p. erit etiā meretricē. si hoc ergo. intulit curandū est eni euenire potuisse. vt idē. et seni. et pri prosit quod meretrici.

n Quid est. cp amicitia mihi & sibi plit. & oltē dicōe bonū sibi esse.

o Euenire. Euenire bis subaudiendum.

p Vt gram. ineat sine. Difficile est eni inire gratiā sine damno.

molestum ero sum f. mulier

um conspectum inuisum hodie. Nam nupta meretri
.i. inimica vt erat philo. falla nupta sed

ci hostis est/vbi a viro segregata est. LACHES. At hæ
f. inter se .i. ppter quā causam .i. eo ꝙ ēe ndā ranā rem
qñ accesseris inopinatam sed

amicæ erunt: vbi quāobrem aduenеris rescisscent / at eas
futuras esse .i. qñ .i. ra veritatē

dem amicas fore tibi, pmitto: vbi rem cognouerint. Nā
eriam f. quam te rebabent
erripies explacabis

illas errore/& te simul suspitōne exolues. BAC. Perii/
.i. pudore afficior in hunc locū .i. vos quo ancille

pudet philomenæ. Sequimini me intro huc ambæ. LA.
Bachidi

Quid est quod mihi malim⁹ cp̄ quod huic intelligo eue
ita cp .i. cōducat sibi benuolentiā fapa recōciliando vxorem

nire: vt gratiā ineat sine dispendio suo: & mihi prosit.
pingue f. bachis damno non fiere .i. a sua cōsuetudine

Nam si est vt hæc nunc pamphilū vere a se segregarit/
.i. ea re .i. comoditatē bonoq; laudū

scit sibi nobilitatem ex eo & remnatam: & gloriam esse:
f. pamphilo q reddit beneficiū .i. vno labore q vna sua industria ac opatōne

referetq; gratiam. vnaq; sua nos sibi opa amicos iunget.

q Et mihi. Mire quia difficile est amicum sine dāno acquirere et qa cū vero nō potuit dicere. & hoc ipm bonū fecit qa sine dāno. ergo velut tua sunt vt gram ineat & sine dāno. & mihi prosit.

r Pamphilū. Proprie a meretrice segregari dicit. ab vxore disiungi.

s Scit si. q. d. ex ea quā amauit pamphilus Sed hoc sentire & dicere patris est iusta pietate magnificāns filiū vt meum gnatū rumor est amare Et ꝑprie nobilitatē dixit Nā & meretrix & gladiator nobiles dici solēt.

t Scit si. Scit sibi quod minus amat. ait nobilitatē. Ex eo vrū ex pāphilo. an ex eo ex ea rei. q̄d segregauerit a se vere pāphilū. & hoc est melius. nā nobilis meretricis est nō timere ne alterū non inueniat. An nobilis est cognitā fieri etiā senibus

v Rem natā. Ex patrocinio & amicitia senis.

x Et rem. Rē natā qa multū in eā contulit. & gloriā esse qa defecit eū apud socerū & vxorē. Et cp marito meretrix coniugem reddit.

y Et gloriā. Ex facto raro in meretricibus.

z Vnaq; sua nos. Ser

In hac.18.

scena. Cõuersio est fabule. Nam in ea errores deprehenduñ. Et per agnitionẽ annuli philomene agnoscit fuisse cõpressa a pamphilo.
Idemq; puerũ natũ esse perhibet. Tu tota aure fabula. Seruus piger et curiosus in ductu neq; quicq; illi venit ex sententia.

a Aedepol ne meam. Hoc totũ a stomachãte dicit quia sic vim cũ maxima iniuria presenserit Et in hac scena catastropho populo exprimit.
b Deputat parui pretij. Quia sic assuetũ. Deputat parui eam quo deputat eam in re nullius pretij consumendam.
c Frustra vbi. Nota accusatiuo casu vsum esse

d Miconiũ ho. Memoriter et vigilanter seruus miconiũ hospitẽ & callidemidẽ. dixit. ne videretur negligentia. vel oblitione sua nõ inuenisse ad quẽ missus est.

e Miconiũ hoc. Bene ostendit se memorem signorum & nominũ. vt videat vere illusus cum operam dederit.
f Itaq; ineptus. Moraliter adduñ ineptus. Et ineptus quasi inaptus.

g Adolescens dic dũ. Verisimiliter callidemidẽ se ipm seruus imitat et est.
h Es tu Miconius. Nã vt mia mandata sunt ita qui renda. tria inquisita sunt ordine.
i Omnes ne. Bene transit a mimetico ad diegematicon.
k Quẽq; esse arbitror. Idest non puto eũ esse in mundo.
l Iam pudebat. Sedere aut interrogare.
m Ab nostro affine. Satis moraliter inducit seruus dicere ab nostro affine cũ dominus sint. nõ ipsius sic & prius est noster socer venit pro pam

QVINTVS ACTVS

PARMENO. BACHIS

p edem pellu. ig .i. cõs pura pamphilus volde
turantis .i. certe meũ laborẽ

a Edepol næ meam herus esse operam deputat
.i. qui estimatõis .i. pperer incassum
f. herus

parui precij: qui ob rem nullã misit: frustra
in q̃ loco .i. diu sodi ex myconensula exremum qñ
amicum

vbi totũ desedi diem myconium hospitem dũ expecto
summi certe seu in sumo rancq; ineptus z fatuus .i. in arce
loco vrbis ideo

in arce callidemidem. itaq; ineptus hodie dũ illic sedeo:
.i. cũ appliceuerat .i. ad cũ dicẽdo iuuenis .i. pcor
ad iurus

vt quisq; venerat accedebam. adolescens dic dum: quæ
.i. de micone f. rñdebat vnusquisq; f. cũ rñdebat dsq;
f. miconius amicũ

b
fo: es tu myconius. non sum. At callidemides: nõ. hospi
f. rogabã deinde .i. q̃ vocat pamphilus f. se hẽ tale hospitem
.i. nũnqd

tem ecquem Pamphilũ hic habes: omnes negabant. ne
callidemidem .i. aliquẽ randẽ post multã salitc sedere tã diu discessi
expectatõem ab eo
l i loco

q̃ eũ quenq; esse arbitror. denicq; iã pudebat hercle. abij
.i. cur vel pperẽ qd .i. a socero pamphili phidippo
mercẽarem m n

Sed quid bachidem ab nostro affine exeuntem video:
bachidi
.i. apud affinẽ
negociũ o p

quid huic rei est: BACHIS. Parmeno opportune te of
.i. festinanter cur
q

fers. propere curre ad pamphilum. PARMENO. quid
f. huc ad me f. vtrũ vt veniat
r s

eo: BACHIS. Dic me orarre: vt veniat. PAR. Ad te:
.i. sed vxorem eius .i. q̃s negocium
t v est

BACHIS. Immo ad philomenam PAR. Quid rei est:
.i. nequaq; ad re spectat .i. inquirere curiose nimis
nullo mõ

BACHIS. Tua quid nihil refert: perconctari desinas.
f. pamphilo q̃ q̃ ad philomenã veniat f. dic

PARMENO. Nihil aliud dicam: BACH. Etiam co
genouisse mirrhinam philomene filie

gnosse anulũ illum myrrhinam gnate suę fuisse: quem
quondam f. ea rememoremt vt veniat

ipsus olim mihi dederat. PAR. Scio tantũ ne est: BA.
.i. si pene oblit. posq; f. ẽ nuntiũ .i. rordas
.i. sine mora põ ent lente, cessa
f. cesso f. cessandi

Tantũ aderit cõtinuo: hoc vbi ex te audierit. sed cessas:
PAR. Minime equidẽ. nam hodie mihi ptãs haud data
.i. adeo .i. frẽgnter currendo huc atq; illuc p sumpsi
c .i. nõ ita celeriter eundo

est. ita cursitando atq; ambulãdo/totũ hũc cõtriui diẽ.

phili socerum.
n Exeuntẽ video. Dõcte poeta menstrat locuturam personam.
o Quid huic hic est rei. Rursus curiosus nihil scituras est excursurus piger.
p Parmeno oportune. Attendẽdo q̃ ab initio comedie vsq; ad finẽ parmeno mittit vt currat vt celetur. vt nesciat quod curiose desiderat.

q Propere curre ad pãphilũ. Facete poeta inde incipiẽtẽ facit. q̃d ille minime vult dicẽdo curre.

r Dic me orare vt ve. Vide curiosum nõ recusare laborem quo causam sciat.
s At te. s. eo. Nõ ad cõueniendum. sed domũ ad te significat.

t Immo ad philomenã. Mire tota fabula inuenit q̃ obrem curiat parmeno.
v Quid rei est. Totum pro persona.
x Tua quid nihil re.

Et eximie dixit quasi minus sit iniuria prohibentis interrogare: q̃ interrogare respondentis. & memento hunc esse cus in principio nihil celaverit parmeno:

y Nihil aliud dicam. Vult rem per mandata colligere.
z Etiã cognosce anulum illum mirrinã. Etiã aduerbium est vel consentientis vel reminiscentis modo. Sic Cice. Etiã quod pene petii capella quedam est. mire facta.
a Scio. Non audeo inquit sed scio.

b Sed cessas. Hoc est tardas. & quiescis. vrget autem cum cursu.

c Ita cursitando atq; ambulando. Est enim cursus & nauigatio & equitantis. Et cape ambulando pro gradiendo pedibus in terra.

d Quantũ obtuli ad. Reliqua pars argumẽti per monodiã narat.
e Quot comodas res. Quot tam multas. Sed more suo attuli dixit.
e Quot autem ademi. Sic alibi vt meũ in quo nunc est adimã. atq; explẽa animũ gaudio.
f Quot c. r. Hæc omia admirantis sunt. vt Vir. Quis nouus hic nostris f. f. hospes.

g Gnatũ ei restĩ. Post rextus huius signatione spaciũ reperi sicut & sepius inueni libenter cũ prioribus qui etiam sic scripserunt ignoro. quorum ego me vix scolarẽ dicerẽ vbi nihil reperi et vacuũ permanere fuui.

h Reddo. Reddidit nobis quod nostri cupidũ est. Restituit nobis cuius cupidi sum⁹. Bene ergo gnatum restituo vxorẽ reddo.
i Quare suspect⁹ suo. Ergo non vnum beneficiũ. sed tria sunt.
k Exolui. Narrauit tẽpora. restituo reddo. exolui.
l Nã memini ab hinc. Menses decẽ dixit. vt et recte. et de hoc pepercisset edemonstret. Ab hinc decẽ menses. i. quod barbare dici solet de post decẽ menses. vel iã sunt bene decẽ menses Ab hinc enim refertur ad preteritũ. Et de hinc ad futurum.
l Nocte prima. Primis partibus noctis vel priuate. Virg. Videmus obscuram prius sub vallibus vrbem.

m Confugere. Videsgna cõiecturalia q̃ confugere vidit. timebat q̃ anhelitẽ colluctatus fuerat q̃ domũ celare volebat. q̃ sine comite pudẽdũ fuerat facinus. q̃ vini plenum temerariũ q̃ anulũ habebat partũ indicat. vides igitur his indictis vt virginem appetat viciatam.
n Mi pam. Hæc blandimẽta sunt muliebria.

scẽ loquitur cũ astitrarõne
d e
BA. q̃ tũ obtuli aduẽtu meo leticiã pamphilo hodie: q̃
.i. opportunitates sed .i. abstuli sollicitudines Pam.
f g .i. filiũ o se genitũ
cõmodas res attuli. q̃t ãt ademi curas: gnatũ ei restituit:
gnatus multitã .i. operõne Philomenam
fere f. pamphili expositus fuit
qui pene harũ ipsiusq; opera perijt vxorem quã nunc
confirmauit .i. post b ergo f. Pam pperq̃
h t
est ratus posthac se habiturum/reddo. Quare suspectus
sacheri socero expediut .i. certe .i. ad hos ego sic
mucniẽdas vra
l z nimi. procedere ex animi sententia
suo patri & phidippo fuit: exolui. Hic adeo his rebus
l recordor
anulus fuit initiũ inueniundis. Nam memini ab hinc
.i. pmis renebris .i. pfugisse vt celaret facinꝰ
l m
menses decem fere ad me nocte prima confugere anhe
estuantẽ ex colluctatõne secratore alĩq̃ .i. vino ingurgitatam .i. hũtem hẽc anulum
cũ puella s. mea
lantẽ domũ/sine comite/vini plenũ cũ hoc anulo. Exti
f. ve vtdine malt .i. eo ei blandientis q̃ rego re p amorẽ
dd esse starim n o f. cõmor tra
mui illico. mi pamphile: inquã: amabo. quid examina
quẽ habuisti pam.
vr p
tus es obsecro: aut vnde anulũ istũ nactus dic mihi. Ille
q̃ qõ vex erat .i. simulabat f. mebat
.i. tacere fr gebat q
alias res agere se simulare. postq; video nescio quid sur
emere dubitare vrgere f. id qõ suspitebat qua ad nos
r f. Pamphilus veniebat
spirier/magis cepi instare vt dicat homo se fateur i via
defloraste qñ
e f
virginẽ nescio quã cõpressisse. dicitq; se se illi anulũ: dũ
f. ei q̃ stupari nolebat mater
luctat detraxisse: eũ hæc cognouit mirrhina. i digito meo
paulo ante anulus f. illi ex eo pte
f. me
mõ hñtem rogat vnde sit. narro oĩa hæc. inde est cogni
.i. violatam Pam. ex eo pstu
tio facta/philomenã esse cõp. reperiam ab eo: & filiũ inde
v .i. meo bñficio vel p me mirrhine
hinc natũ hæc tot propter me gaudia illi contigisse letor.
q̃tus .i. lerari pter alia mimonia .i. nõ ẽ nobis vrile
x
& si hoc meretrices alie nolunt: neq; em est in rem no
q̃ .i. aliqs amore nostri captus gaudent .i. sed i. q. edẽ castoꝝ
f
stram vt quisq; amator nuptijs letetur. Verũ ecastor nũ
.i. liberi nũmarii applicatõnes f. ego bachis z
quã aĩm quæsti gratia ad malas abducam partes. ego dũ
.i. liberali facili suauti
illo licitum est vsa sum benigno/& lepido & cõi. In cõ
.i. male .i. ex accidit f. male accidisse
a b
mode mihi de nuptijs euenit factũ: fateor at me pol fe
.i. q̃. f. emerserim f. vtro quẽ admedũ
c fe. Pamphilo
cisse arbitror ne merito mihi euenerit. Multa ex quo fu
.i. vtilitates
f. mariti
erint commoda: eius incõmoda æquũ est ferre.

o Quid examinarus. Breuitati consulit. Theorentius. Nã ingrata hec aguntur. nõ narrantur.
p Ille alias r. Simulare fingere ac p vero falsum credere. ille alias res agere rei simulantẽ aliasq; res fingere pudebat eni amicę de alterius stupro fateri. & ei amice quam deperibat.
q Nescio. Pro aliquid.
r Non se fatẽ. Benehomo addituñ et amatorie.

s Nescio quã. Ex predicto ois error est natus. Nam appone nomẽ & nulla fabula est.
t Nescio quã vel quia: Vere nesciebat. vel quia sic dicendũ fuit. ne amaę rei illam videretur.
v Hæc tot propter me. Conclusit narrationẽ fabulę more suo ne hec in futuro actu expectaremꝰ

x Et sic hoc. Color ne cessarius a verisimili scie se eni alibi dixisse bonas matronas facere meretrices malas meruit.
y In rem nostram. In rem in vtilitatem i. pro nostro comodo.

z Ego dũ illo licitũ est. An meruit pamphilus.
a Incomode mihi de. Sic dixit quema pmodũ male ei euenit. aut bene ei cõtingit nuptiis deest ex vt sit ex nuptiis. Incomode mihi euenit nuptiis;

& est ordo incomode mihi euenit ex nuptiis. Et icomodo picomode
b Factũ. Antiphora.
c Merito mihi euene. Ergo hæc dolentis quæ tite contingant.

p Multa ex. Ratio cur noua oia fiant. & cõtra officium meretricis.
e Multa exequo fuerint comoda eius inco. Hoc eo tractu vocis. & est ea æquanimitate dicẽdum. Quale est in addelphis. quãdo eum quæ stum acceperis accipienda & mulctãda iniuria estadolescentis.

In bachid.

scena. Vix potest Pamphilo persuaderi tantam oportunitatem accidisse quantã nũciauit Parmeno seruus tandem tamẽ allocutionẽ Bachidis ad id credendũ facile induxit animum.

a Vide mi Parmeno etiam sodes vt mihi hec. Bene hec repetit verum est enim vt quod misere cupimus idẽ tardius credam⁹ effectu. Sic in Heauton. Ego vereor magis.

b Visum est. Quia dixerat ei Pamphilus vide Ideo respõdet visum est.

c Mane dum. Vnum abũdat. Et quia Parmeno iã tedio affectus. prese ferebat discessum aut non velle amplius audire. Ideo subdit Pamphilus Mane dum.

d Sodes. Blanditur ei vt auscultet.

e Sic te dixisse opinor. Miro affectu inducitur vix induci ad credendũ quod gaudet Pãphilus. Et bene repetit nunciata ne falso intellexerit.

PAMPHILVS. PARMENO. BACHIS.

viligenter considera — .i. staudes — q̃ vtinã mihi — explorata

V Ide mi parmeno etiã sodes: vt mihi hæc certa

.i. mihil habenta dubitatiõnis — vt non — papires

& clara attuleris: ne me breue hoc cõijcias tẽ

.i. breue spaciũ temporis — forus considerarũ est

pus gaudio hoc falso frui. PAR. Visum est. PAM. certe

felicissimus — f. vt dicis

ne? PAR. Certe. PAM. Deus sum. si hoc ita est. PAR.

f. esse vt dico — .i. siste gradũ & audi reliqua — .i. timeo q̃ anni nostri frangãt ad diuersa

Verȝ reperies. PAM. Mane dum sodes: timeo ne aliud

sto ad audiendũ te

credã atq; aliud nuncies. PARME. Maneo. PAM. Sic

deprehendisse

te dixisse opinor, inuenisse mirrhinam bachidem anu

inuenire eam habere anulum

lum suum habere. PARMENO. Factũ. PAM. Eum

tam pudem — f. bachis — f. otiosi

quẽ olim sibi dedi. Eaq; hoc te mihi nuntiare iussit ita

verum — f. vt repero — dico — f. pãphilo

ne est factũ. PARMENO. Ita inq̃. PAM. Quis me tẽ

voluptatis — .i. non

fortunatior, venustatisq; adeo pleniorẽ ego ne pro hoc p

aliquid — f. q̃ me donare debeas

te nuntio qd donem? q. quid? nescio. PAR; At ego scio

f Ita inquã. Quasi iam late passus diu.

g Me est fortunatior. Idest fœlicior cui fœlitus & magis ex animi sententia processerint oia.

h Venustatisq; adeo. Ob beneficia veneris cui cõtra inuenustus cui cõtra recederit quod amet. Venustatis igitur. i. voluptatis. nam venus voluptas est.

i Ego ne hoc p te nũ. Quasi dicat, imo debeo te donare maximis muneribus. Dicimus dono te hac re, & nõ dono te hanc tem nisi ad modũ antiquum esset.

k Quid donẽ? quid ne scio

Apud se deliberat quare sit donaturus. Deinde paruo tempore lapso nõ potens inuenire quo eum donet & ex animi sententia iterũ replicat quid donem tibi vel te. Postea sibi satisfacere nõ volẽs ait. Nescio quid tibi debeam donare. siue quo debeam te donare. Nam dicimus dono te hac re. vbi est remuneratio p bñficio accepto. & labore suscepto causa nostra.

l Nã neq; nuncio. Magis scire vult. & quod minus accipere.

m Nam neq; Facete agit Terentius. Quãto magis Parmeno curiosius est tãto magis nescit illa que cupit.

n Qui ab orco. Idest a loco tenebrarũ in lucẽ. q.d. ego qui periẽrã. & quasi nullus erã p dolore tuo nuncio reuixi. Orcus dicit cognomen fluuii infernalis a stige palude defluentis ab orcos quod est iuramẽtũ. Nã dii pillũ fluuiũ & pstige paludẽ iurare solebãt certissima iuraiuranda. Ponit etiã p inferno. Redux hic & hec redux reducis. In pñ reduces diuinq; piacula euaserunt. & incolumes ac salui in optatos fines redierunt.

o Oh. Interiectio dolentis se videre ingratũ.

p O bachis. Bene addit̃ est seruatrix mea supquod dixit amatoris est

q Factis. Difficile enim erat credere his rebus gaudere meretricem.

r Vt voluptа. Obitus occursius. ob eni significat cõtra, ergo obitus adituſ legit̃. et voluptate obitus

s Obitus. Inter obitũ quẽ casus aduẽtus quẽ voluntas & destinatus locus affert.

t At tu eca. Hoc iurãdi genus mulieres decebat

v Atq; in. i. scelicitatẽ naturalẽ. qa geniũ deus nature est. vnde Persius. Funde merũ genio &c.

x Ha ha he. Interiectiones ridentis. Ridet enim a meretrice sibi attribui blandimenta que potũ sunt meretricum.

y Tũ mihi. Qui blãdimentũ magis meretricũ est. Vide hoc plerũ accidisse sicut hic, Donatus blãdimẽtũ magis meretricum est dixit. Guido. Blandimẽta que potius meretricũ sũt. variato declinationis modo. vna tñ est sylla. vult Guido & quicunq; hoc facit li

f. est — f. debes me donare — q̃ — i m — f. non — .i. in relatiõne seu nũciatiõne mea

PAM. Quid? PAR. Nihil enim. nam neq; i nũtio/ne

.i. propter qõ debes me munerare — vtq; ego — .i. mimo

q̃ in meipo boni qd sit: scio. PAM. Egon qui ab orco

n f. tu

q̃ cram mortuus — .i. reversum saluũ incolumem — .i. portar

mortuum me reducem in lucem feceris sinam sine mu

.i. immemore beneficioꝝ

nerea me abire? Ah nimiũ me ingratũ putas. Sed bachi

o ecce hic ppe

dem eccam video stare ante ostiũ, me expectat credo a

f. eam — .i. quã amo

p

dibo. BA. Salue Pamphile. PAM. O bachis. o mea ba

conservatrix a morte — .i. cũ voluptate

q

chis seruatrix mea. BA. Bñ factũ/& volupe. PAM. Fa

.i. his que facta sunt — festiuitatẽ pul chritudinem — .i. fouces — ceferuus

chis credam/facis, antiq; adeo tuã venustatẽ obtines: vt

f. affectat voluptatem — tuũ colloquiũ — .i. an quenciq; locũ

r s occursus

voluptati obitus/sermo aduẽtus tuus: q̃cũq; aduenerit:

sed — p eidem castorio — .i. qõ semp mutuo — antecessuerit v natura

t

semp siet. BAC. At tu ecastor morem antiquũ arq; inge

retinces — .i. solus — .i. q̃ tu — uli

niũ obtines: vt vnus hominũ homo te viuat nũq; quis

suauior mittat — etiam — qõ me yõ decet

quã blandior. PAM. Ha ha he. & tum mihi istuc? BA.

f — f 5

pudẽ considerare — philomenam — b

a

Recte amasti pamphile vxorem tuã. nam nunq; añ hũc

Philomenã — animaduertissem — valde et honeste

c

diẽ meis ocꝭis eam q̃d nossem: videram. perliberalis visa

f. mihi — turandi modus

d

est. PAN. Dixtin verȝ. BA. Ita me dij amẽt Pamphile.

ride — vtrũ dixisti — meo lachen

PAM. Dic mihi harũ rerȝ nũquid dixti iam patri? BA.

f. dixi de his rebus — pri aliq̃d dicere — .i. valde inrantum — f. qõ factũ ẽ — .i. norũ oibo

f 6

Nihil. PAM. Neq; opus est adeo mutito: Placet nõ fie

sit̃ sicut — f. alqs fieri solet — in ibus — .i. post factũ sit̃

h — t — q̃ futura sunt — b

ri hoc itidẽ vt in comedijs: oia oẽs vbi rescisc unt. Hic q̃s

decuerer — .i. venire cũ cognitorem — f. quid factũ sit

l — f. quid actũ sit — m

par fuerat rescisc ere sciũt. Quos aũt nõ est equũ scire: ne

cognoscant — ppriã opinionẽ — sed quo modo — celari

q̃ rescisc ent: neq; scient. BA. Immo etiã q̃ hoc occultari

dicam — socero tuo

posse facili⁹ credas: dabo. Mirrhia ita phidippo dixit iure

f. q̃ scilicet veritatẽ — celasse dixit

sacramento — apud se

iurãdo meo se fidẽ habuisse et, ppterea te sibi purgatũ, pã.

brũ fecisse mutantes bonũ in peius iuxta illud. Muta stulũ et librũ fecisti z Tũ mihi i. tuc cũ teꝭ cũ habebã cõmerciũ attribuebas. f. mihi istud. Vel potius sic intelligaẽ. Tũ. i. tu ne ascribis mihi istud quod me nõ decet sed meretricũ esse solet.

a Recta amasti Pam. Ad aliud sermonẽ vertit bachis.

b Nã nũq̃. Hoc est nũq̃ sic videra. vt eã nosse.

c Quod nossem. Idest quod scirẽ meminissem ac per hoc nunq̃ videra vt alibi. Nõ equidẽ istuc

d Dixtin verũ Bene instanter ex meretrice queꝭrit. quid de forma vxoris sentiat. Scit eni hanc iudicẽ esse pulchritudinis posse vel q̃ femina vel q̃ emula.

e Nũquid Nũc aliquid acuendum ergo quid.

f Adeo mutito. Si mitto. i. omitto dicere qc q̃. Alii codices habent mutito a mutio mutis. & tũc est sensus mutito idest celato. taceas, occultes secretum teneas illud quod factũ est. Nã inter dũ mutire vt vult Donatus significat tacere nihil facere. nec dicere. Vũ & mutos dicimus interdũ mutire vt Festus inquit significat loqui. Emiusmutire hominipalã plebeia piaculum est.

g Adeo mutito. Vel tenui dicto non fieri.

h Hoc itidem vt in comedijs. Mire quasi hec comoedia non sit sed veritas. Aut deest alii, vt in comoediis deest sit.

i Omnia omẽs vbi res In fine eni comoedie nihil vnq̃ celari solet.

k Hic quos fuerat. Hic in hac comoedia. aut in hac re.

l Rescisc ere sciunt. Scire est vix inuenire quod quis nescierit.

m Neq; rescisc ent ne. Rescisc unt ad quos pertinent. & Rescisc unt que nesciunt que negligunt Et rescimus ex alio. Scimus etiam per nostram opinionem.

n Here licet. Ridicule instat scire ignorauit vt parmeno.

o Egon hūc. Ecliptis cos loquitur. & ad hoc quod Pamphilus prius dixit. ab orco morituum me reducē in lucē feceris

p Nescis parmeno. Addit stimulos curiositati eius.

q Immo vero scio nec. Recte enī paruū beneficii meritū si ab imprudē te prestitū videat,

r Ego istuc. Istuc videlicet te fecisse consulto vt mihi prodesses.

s Temere quicq̄ par. Quod interdū nō temere pretereat quod habet faciendi necessitatem.

t Temere quicq̄ par. Sibiipsi hoc dicit. & se noiat vt degeneremq̄ ne optolemum narrare memento. Et age nūc phormionem lacessito.

v Temere quicq̄. Vtrū hoc dicit nō temere neq̄

.l. res se habet .tad verū

Optime est sperocq̄ hāc rem euenturā nobis ex sentētia:

.l. pamphile

n pmittit .l. a

PAR. Here licet ne me scire ex te hodie quid sit: quid se

.l. bonū .l. loquimini vel tractetis

ci boni: aut quid istuc est q̄d vos agitis. PAM. Nō licet

p. Scio aliquātulū dd sit

.l. verum Pam.

o

PARME. Tamen suspicor. egon hunc ab orco mortu

modo hoc feci

p

um q̄ pacto: PAM. Nescis parmeno quantū hodie p̄

.l. vtilis fueris .l. miseria .l. cripuero

fueris mihi: & ex quanta erumna me extraxeris PAR.

p imprudentiam

q

Immo vero scio / nec̄ hoc imprudens feci. PAM. Ego

r

s t v

istuc satis scio. PARM. An temere quicq̄ parmenonē

p

prætereat: q̄d facto vsus sit: PAM. Seq̄re me intro par

r

meno. PARME. Sequor. Equidē plus hodie boni feci

s

imprudens quam sciens ante hunc diem vnquam.

Valete & plaudite: Calliopius recensui.

per imprudentiā geritur quicquid vtile. An hoc dicit nihil potest trahire temere. quod vtile factū est, qui me in gratiā sui habet. An quicq̄ Pamphilus prætereat temere. ita vt non remuneret bonum factum parmenonis quo sibi vtile fuerit.

x Quod facto vsus sit. Facto .i. facere. ablatiuus participii pro infinitiuo vt Salust. Mature facto opus est. facto p̄ facere.

y Equidē plus hodie. Conuertit se ad spectatores.

z Feci imprudes quā sciens ante hunc diem. Conuenit hoc dictum meretrici abeunti. quia non conuenit seruo scienter recte facere. Bene addit imprudenti sibi euenisse, vt bñ faceret. quod prudens nunq̄ fecerit. Imprudens quem sciens antitheton secūdum. nā imprudēti scientem redditur non prudentem.

THERENTII VITA EXCERPTA DE DICTIS. D.F. PETRARCHA.

E Terētij vita in antiqs libris mīta reperiunt. Pīa etiam in modernis scripta per varios scolasticos rerum ignaros: veris falsa miscentes. Illud primū rei totius fundamentū. Multi ponūt carthaginensem patria fuisse Terētiū

d Quod haud dubie verū est sicut epithaphiū eius clare indicat. Quāuis hoc ipm qdem negēt vt iserius patebit. Cæterū & q̄ dicūt vero huic fallum illud implicant. Dicūt em̄ scipione Romam reuertente euersa Carthagine interfecto. Annibale hūc terentiū inter cæteros captiuos solutū & pileatū incessisse post triūphalē Scipionis currū: q̄ res mīltiplicitor a veritate semota ē: Nā in primis Scipio carthaginē qdem vicit: & tributariā fecit. Non euertit tn̄ ipam carthaginē. Sed nepos eius adoptiuus Africanus minor Annibalē p̄terea bello vicit fugauitq̄ sed nequaq̄ interfecit. Nempe qui victus in asiam profugit & sub antiocho rege Siriæ militans consilio atq̄ opera sua & regis potentia nouū cum Rhomanis bellum denuo gessit. Quæ hystoria oīmibus q̄ in talibus ingeniū exercent plenissime nota est. Deinde Scipionis triumphantis currū/nō hic Therentius pileatus p̄secutus est. Sed alter huius nominis/Romanus ciuis. Et vt Valerius Maximus testat: p̄terea familia ortus & inter paucos senatorij ordinis splendidus. Qui etiā post id tp̄s tūc scilicet quū Scipionis frater accusatus ē/rome prætura gessit Hic ergo triumphantis currū Scipionis p̄secutus est pileo capiti impposito q̄ d donatæ libertatis signū erat. Quattuor milia siq̄dem Romanoꝝ ciuiū q̄ bello punico capti erāt & in seruitutē redacti/victor Scipio liberatos in p̄riam reduxit. Inter q̄s fuit hic Therētius de q̄ dixi/& tam memor būficij accepti/tamq̄ singulariter añ oīs gratus/vt p̄ oēm vitā liberatorē suū Scipionē/oīmi obsequio ac patrocinijs debita veneratō

ne coluerit. Triūphi aūt die post eū pileatus incessit hoc est liberti habitu: quasi p̄ illius viri virtutē se libertati redditū pplo Romano pileo testāte denūcians/q̄ oīa apd̄ Titū Liuiū celeberrimū hystoricū no ta sūt. Sed minus miror scolasticos hoc errore deceptos. Cū paulus Orosius hoc scripserit de q̄ admodū mirarer nisi q̄ interdū magna q̄dē igenia & in mītis occupata & iter difficultates erecta eāq̄ instar ppter incautā securitatē in plano cespitāt. Identitas noīs: ni fallor: errorē fecit q̄d scq̄ vter q̄ Terentius. Sed circūspectus hō nō vidit q̄d se oculis ingerebat. In primis diuersitatē cognominuꝝ q̄ ad discretiō em noīm sūt inuenta/q̄d scilicet ille Terētius Culeo. Hic Terentius Afervt tituli huius opis indicāt. Ille romanus. Iste carthaginēsis. Ille ę seruitute in libertatē. Iste aūt cotra e libertate. in seruitutē ductus. Ille senator. Hic poeta. Ille iam senior euo. Hic puer q̄ a romāis ducibus captꝰ est. In q̄ captiuitate ob elegantiā morꝝ ad magnoꝝ venit amicitias. Vtq̄ ait Eusebius libro de tēporibꝰ/ob ingeniū & formā libertate donatꝰ est. Inter tot diuersitates fallere vna nō debuisset idētitas. Hic sane Terētius a pricipio iuuētutis suę ferē a Terētio q̄dam lucano emptus aq̄ & nomē ipm fortasse potuit accipe: aliter antea dictus apd̄ suos. De hoc tn̄ pter cōiecturā hēo nihil Id q̄d constat Iras latinas romæ didicit ad poeticā p̄nus: & p̄cipue comędiā. q̄ in genere facile vt mihi videt oīes añ se vicit. Nā seq̄ntes etiā a scribēdo deterruit. nec fere quē nouerim comœdie scriptor clarus pꝰ Terentiū fuit. scripsit comœdias forsan pl̄es: sed q̄ hīt in maibus. sex sunt q̄ per ordinē hoc volumine cōtinent: cq̄uis ipe ordo nō in oibus voluminibus vnus sit. vtcūq̄ vero sūt aliæ. vbiq̄ prima oīm est Andria/quā comędiā priusq̄ ędilibus vēderet: & vt Eusebius idem ait: Cecilio multū se mirāti legit. De materia comędiarꝝ loq̄ plixū est. De expositiō e plixius. Sed cuiusq̄ materiā in argumento eius per breutter cōprehensam lector inueniet expositionē studio & ingenio molieī. Vt nempe ait Rufinꝰ Comœdia Therentij cōcynna est argumento cōsuetudine cōgrua vtilis sententijs grata sodalibus & apta metro. Hic aūt noster Terētius Eusebio teste in archadia defunctꝰ est. Sed q̄d pl̄a Ille diuus Hieronimus hūc nr̄m Terētiū inter q̄ttuor poetas duos scilicet græcos humerū Menandrū duos veros latinos Virgiliū & hūc ipm Terentiū cōmemorat. Hic q̄ græcā nouiter linguā q̄a insectatus Menandrū græcū signanter in primis q̄ttuor comœdijs Andria: Eunucho: Heaton: & Adelphos plane oīdit hæc vl̄ notitiā hīdam: vl̄ ad errorē declinādū breuiter de Terētio dicta sunt.

In laudem Terentiane lectionis Epigramma Heinrici Bebelij Iustingensis.

Huc ades emūcto quisquis sermone nitere
Expetis: et caste verba latina loqui,
Huc ades: & culti crebro monumēta terenti
Pellege, facundus quo duce semper eris
Sospite quo nunq̄ timuit Romana loquela
Naufragium, nunq̄ sentiet exitium
Q, si mnemosyne latijs habitaret in aruis
Exprimeret nostrū hunc: & comica esse petet
Quid deceat iuuenes canet quęt verba senecte
Conueniant: Iuuenes discere rite queunt
Lenonis fraudes discent: meretricis amores
Quos simul & seruus struxerit arte dolos
Quis decor & castis matronis docte Terenti
Carmine pinxisti vel vetulisq̄ pigris
Cuiusq̄ ætatis mores & vita notatur,
Vt possis vitam dirigere ipe tuam
Personet intriuijs præcor o germana iuuentus
Hic comic⁹: passim hūc vestra palestra canat
Non ego permittam posthac spreuisse poetas
Per quos virtutis discitur oīe decus
Vt vos decipiāt triuialis grāmata petri: &
Gallus alexander Barbara verba vomens
Sed pigeat dudum tetris latuisse sub antris
Inscicię: quis nunc verba diserta placent
Verba diserta quibus scabra rubigine linguę
Exuta placent; Lector amice vale

Impressum in imperiali ac libera vrbe Argentina per Ioannen Grūninger. Ad illam formā vt intuenti iocundior / atq̄ intellectu facilior esset Per Ioannem Curtum ex Eberspach redactum. Anno a natiuitate dñi. 1499 Tertio ydus Februarij.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ BUCUREŞTI

P. Terentius Afer, *Terentius cum directorio vocabularum sententiarum astis comice glossa interlineati.* Argentina: per Joannem Grunintger, 1499.

446 80

[a]^{6}; b-c^{8}; d-z^{6}; A-F^{6}: 178 leaves

3745.000,00

